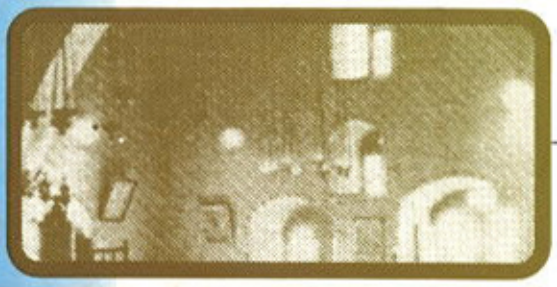
הקהלה והשדרי"ם

צפת

טבריה

ירושלים

חברון

קהלת צפרו

כרך חמישי

מאת

ע"ה **דוד עובדיה** ס"ט

האחרון בשושלת הרבנים בק"ק צפרו
ולפנים רב ודיין בשלש קהלות צפרו פאס מראקש

קהלת צפרו

מרוקו

חלק ה׳

הקהלה והשדר׳ים

מאת

הרב דוד עובדיה

מלפנים משרת בקד׳ש

בקהילה קדישא

קהלת צפרו וקהלת פאס ומראכיש במרוקו

וכעת חבר לשכת הרבנות הראשית

ירושלים ת״ו

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2025

ירושלים – תשנ״ב

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2025

©

כל הזכויות שמורות

למחבר
רח' בית וגן 30
טל. 424418
ירושלים

דפוס חמד בע"מ, ירושלים

תוכן העניינים

שמות השד׳רים	ה
סקירה כללית	ז
לוח ראשי תיבות וקיצורים	יז
שד׳רי ירושלים	כא
שד׳רי חברון	קעג
שד׳רי צפת	רכט
שד׳רי טבריה	שטו
צרור מכתבים (וצלומי מסמכים)	תסא
ביבליוגרפיה	תפו
לוח רשימת אישים	תפז
רשימת ערים וארצות	תצו

בעזה"י . פעה"ק ירושלם תובב"א יום ז' לחודש תמוז תרס"ג № 120

בסימן טוב

ובמזל טוב

נזר גבאות

ראש הרבנים
באדמ"ת יו"ר
ובית הועד הכללי
לעדת הספרדים תו"ל
בעה"ק ירושלם תובב"א

GRAND RABBINAT
DE LA PALESTINE
&
Consistoire des Israel. Soph.
à JERUSALEM

כי אמרתי עולם חסד יבנה

שמש צדקה ומרפא בכנפיה

ויוסף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד.

והיה מעשה הצדקה שלום

ברכות טוב

כי תקדמנו

בשם ה' השוכן בציון והבוחר בירושלם.

אנחנו הח"מ רבני ורבני ומנהלי הישוב של קולות עדת הספרדים היו"ש בעיר "ירושלם" ת"ו בכח המסור בידינו הננו ממנים וממלאים את ידי מע"כ המלומד והמפורסם במאור שמעון חיים עובדיה נ"י מקץ שנים בפרט ישע, להיות גבאי-כלל מעיקרית בירושלם תו"ב על קופת השמחות קופת יחזקאל הנביא זצ"ל לקבץ נפקדים אצל יקבצו בהתמנותו הנ"ל ובהתמנותו לגבאי קופת הנ"ל פעמים בשנה בתענוג ופוגים ובקבלת מתנה אל ולגבותם אל לקבץ פנימה בהיות

ומשתה ומעכשיו שמנו את ידי מע"כ הנבאי המשואר הנ"ל כידינו, וגבייתו כגבייתנו וברכתו כברכתנו. לטובת אלפי נפשות אחינו ואחיותינו האוכלים על־מכון הר ציון, לחזק ישיבתם בקדש ולאמץ ברכיהם הכושלות, ולחמכת תלמידי חכמים מצעירים, ולחזוק ידיהם הרפות לתורים קרן התורה להגדילה ולהאדירה. וה' יהיה בעזרו להשכיל ולהצליח בכל אשר יפנה. ויהי נעם ה' עליו ומעשה ידיו יכונן, ויתן חנו בעיני נדיבי אחינו לתרים על יד קרן ציון וירושלם ת"ו, ויזכו לעשות והמעשים לחזות בטוב־ה' בשובו את שבות עמו ושיבת ציון בב"א.

בעתירת דו"ש החותמים בברכה מוניזי ומבבדיו

עטרת פז

תשית לראשו

תעודת "נזר גבאות" לכוללות הספרדים, למו"ר אבי ז"ל

רשימת השד׳רים

אבועלעפיה שלמה רחמים בר חיים נסים שצז
אביקציץ יהודה שצד
אדאודי שלמה רעז
אדהאן אליהו תנז
אדהאן יעקב שצט
אדרעי דוד חי שג
אדרעי מכלוף שפז
אוחנא מרדכי קמו
אוחנא שלמה קעא
אזולאי יאודה זרחיה עא
אזולאי שלום מרדכי קסא
אירגאס יצחק שמ
אלבו יהודה קכח
אליקים רפאל ישראל רח
אלמושנינו שמואל חיים אברהם תע
אלקלאי בן ציון בן רבי משה תיב
אמוזיג אברהם חי קלח
אנג׳ל נחמן בר וידאל קלה
אפריאט משה רעז
ארדיטי נסים יעקב קיב
ארוואץ יוסף קכה
ארזי כהן מנשה בן רבי רפאל שפח
אשכנזי אברהם הכהן שלז
אשכנזי חיים רנו
באדהב יצחק קטו
בדהב מיכאל ב״ר רפאל קיא
בהלול אלעזר תכט
בורלא יוסף נסים קה
ביבאס רפאל תמא
ביטון חיים אברהם כא
בירדוגו יעקב חי רכג
בירדוגו יעקב חי תלב
בכר אברהם שלמה קא
בכר מנשה אברהם בן אפרים ריז
בכר שלמה קיח
בן סמחון משה שעו
בן־נאיים רפאל חיים משה תט
בן־קיקי אליהו ראובן תנ
בעלול חזקיה מ
ברכאת אברהם לא
גדילייא נחמיה רחמים קפד
גדליה חיים שמעון קפב
דאדון יהודה רסב
דיוואן עמרם ב״ר אפרים קעו
דלאגיטש משה תיא
הכהן ארזי רפאל שנב
הכהן דוויך גבריאל אברהם שעט
הכהן יחיאל פו
הכהן יעקב שצג
הכהן יצחק קעד
הכהן שמעון רמ
הלוי ישראל יעקב קפו
הלוי צבי בן רבי יהודה לב
הלוי רפאל בכר׳ ישראל סד
הלוי שמואל קעג
וואליד חיים בן ריח
ונישטי יוסף בכר קכג
חייט רפאל אברהם מחלוף עה
חרוש שמעון חיים קלג
טולידאנו יעקב משה תלט
טולידאנו שלמה תז
ילוז אליהו תיד

רשימת השר'רים – המשך

יעקב חיים	רל
ישראל אליהו	עו
ישראל משה	רכט
כהן חיים	סב
לינדו יוסף מינדיש	רע
מאמאן בכור אהרן	רצג
מאמן חיים יוסף	תיט
מביחוב דוד אשכנזי בן ישראל	שכט
מדינה משה די	כט
מזרחי אברהם חיים	שיא
מזרחי אליהו	רצ
מזרחי נחום חיים	רמו
מזרחי שאול	ש
מזרחי שמואל	שו
מיוחס בנימין משה	מה
מיוחס מרדכי	צד
מני יחזקאל שלום	רכ
מצליח רפאל יוסף חיים	רנב
נבון יונה משהן	נ
נבון יונה סעדיה	נ
נבון יצחק יוסף	קפ
נחמד יהודה	שכא
סאראגוסי פרחיה	רסח
סגרי אברהם	רלה
סגרי יהודה בן רבי ישראל	שיח
סורנאגה רפאל יעקב	כו
סידון ישועה	רנ
סמאג'א חיים	תנד
סקלי זגורי שלמה הכהן	קע
סקלי חיים שמואל הכהן	שא
סקלי יהודה אהרן הכהוי	סג
סקלי יעקב הכהן	שצז
סתהון אליעזר מנצור	תנא
סתהון גבריאל אהרן	רכא
סתהון דוד	שצא
עבו משה	מב
עובדיה מאיר	קיז
עטייא נסים מכלוף	רטו
עייאש יעקב משה	לו
עמאר (חיים) שלום	שטז
עמרם אברהם	רלב
פאלאג'י ישועה	שד
פארג'י יצחק	רלח
פיזאנטי חיים משה	פ
פימיינטה רפאל	תיז
פינטו אברהם ב"ר ברוך	קמב
פינטו ברוך	קה
פינטו חיים יוסף	רפא
צבאה אברהם	שצא
קאלאמארו יצחק	קד
קאלדירון שם טוב	שלה
קובו המכונה בכור חזקיה יוסף	נז
קושטא שמואל	שלא
רבוח יהודה	שצה
רומאנו חיים	קצה
רוסו יהודה	רמד
ריוח אברהם	לד
ריינה דוד	תט
רפול עזרא הררי	קנב
שאקי אברהם חי	רצז
שבתי חזקיה	קנז
שבתי שמעון	שט
שווישיא מרדכי	קמ
שוראקי משה	רצה
שלוש דוד	קעב
שפירא משה	שטו
שפירא צבי	קכו
ועד פזורי ישראל	קנד
כוללות רבי מאיר בעל הנס	תנו

סקירה כללית

כאשר גמל ה' עלי לטובה, והוצאתי לאור עולם כל צפוני טמוני הקהלה הקדושה קהלת צפרו בארבעה כרכים, תלי"ת, כעת עוד זכני השם לכרך החמישי, בו מופיעים כל או רוב השדרי'ם שעברו בקהלה זו, הרבה עמל עבר עלי עד שהצלחתי ברוב או במעט לערוך לפני צעירי הצאן בנים ובני בנים של אותה קהלה קדושה וטהורה, שירי דרכי אבותיהם ואבות אבותיהם, לקדושים אשר בארץ המה ולהשלמת המשימה הקדושה הזאת ראיתי לערוך לפני הקוראים בקצרה את דרכי גביית הקופות, ואכסניית השדרי'ם בתוך הקהלה.

כידוע שלכל שד"ר כוללות בארץ ישראל היתה אכסנייא מיוחדת אצל אחד אמיד מבני הקהלה, לכל שליח ושליח מאותה כוללות שתהיה, וכמו שכתב חוקר תולדות יהודי מרוקו, רבי יעקב משה טולידאנו נר המערב ירושלים תרע"א עמ. 216 "אהבתם לארץ ישראל נפלאה עד מאד. את פרוטתם האחרונה מנדבים הם לא"י ולקופת רבי מאיר בעל הנס, ורבי שמעון בר יוחאי, והשד"ר הבא מא"י אם ספרדי או אשכנזי הוא מתקבל אצלם בכבוד גדול ונותנים לו אכסנייא נאה ומתת כסף בנדבות נפרזה מכפי יכולתם" וראה עוד בספר שלוחי ארץ ישראל א. יערי עמ. 35,[1] והכבוד הזה התבטא גם בשירים שחברו בקהלות הללו לכבוד השלוחים (השדרי'ם) רבי דוד חסין הפייטן המפורסם ביותר בצפון אפריקה בעיר מכנאס שבמרוקו, הוא כתב הרבה שירים לכבודם של ששה שלוחי ארץ ישראל. ראה בספר שא"י הנז' עמ. 40. גם בעיירה שלנו נתחברו שירים על השדרי'ם. רבי יהודה אלבאז ז"ל בספרו שבות יהודה עמ. 758 שיר על רבי רפאל ארזי הכהן ועוד.

כל שליח השתדל לקבוע קופות בקהלה לשם נשלח. ולתוך הקופה הזאת בני הקהלה היו משלשלים נדבותיהם בשעת צרה ובעת חדוה ראה שא"י עמ. 58. והקופות הללו היו נקראות בשם קופות ארץ ישראל. והכסף המקובץ בהם בשם מעות ארץ ישראל. ונקבעו בקהלות ימים מסויימים בשנה לגבייה, ואח"ך נתוספו קופות מיוחדות למען כל עיר מערי הקדש והראשונה בהן היתה עיר חברון. ובשנת תפ"ט (1729) ר' יחייא זאבי קבע בקהלת ברלין קופה חדשה. ובשנת תרי"א קבע רבי דוד הכהן בשליחות חברון קופה בשם מגן אבות כמו כן קופת רבי עמרם ב"ר אפרים דיואן שליח חברון במרוקו ובשנת תקמ"ב (1782) נפטר וקברו נעשה מקום קרוש, ורבים באים להשתטח עליו ראה מזרח ומערב כרך ג' תרפ"ט, ואחריהם הלכו בניה בוניה של עיה"ק טבריה שקבעו קופות בשם קופת רבי מאיר בעל הנס הקבור אצלם, רבי חיים פלאג'י כותב בספרו לב חיים ח"ב סי' קס' בשנת תר"ב (1842) על קופת ר"מ בעה"ן, היו גם אנשים שהניחו אחריהם צוואת שכ"מ על חלק

---

1. רבי אהרן בן שמעון בהקדמתו לספר צלצלי שמע דף יו"ד ע"ב, נא אמון תרנ"ג "אשר מיום בואינו אל בית האכסנייא בעיר צפרו, ידידינו סי' שמואל חמו יצ"ו בכל לילה יקבץ מנין יו"ד משכניו להתפלל שם תפילת מנחה וערבית כי זהו חק הכבוד אצלם לאיש נכבד בעיניהם ובפרט היותו שד"ר מארה"ק ת"ו".

מנכסיהם לע"ן רמבע"ן. בעיר צפרו רבי יעקב ארהן הניח מנכסיו, שהיה קרן קיים וניתן בהכשר וכל שליח כשהיה מגיע היה לוקח מן המקובץ, ההקדש הזה היה בפקודו של רבי רפאל משה אלבאז, ואח"ך עבר לפקודו של מר זקיני רבי מסעוד עובדיה, ואח"ך ליד מר אבי ז"ל עד שנגאל וניתן לכוללות עיה"ק טבריה כנראה בימיו של רבי יעקב זריהן ז"ל. על קופה זו דובר הרבה גם בביקורו של הסופר אברהם אלמאליח מזרח ומערב הנ"ל, וגם כוללות עיקו"ת צפת הלכה בדרך זו וקבעה קופות בשם הרשב"י זיע"א.

כוללות ירושלים התנגדו לזה וחששו להפסד שיגיע על ידי קופות הללו לקופה הכללית "ארץ ישראל" שבאותה קופה היא נטלה חלק בראש, ובשנת תקצ"ג (1833) נקבע בקהלת מכנאסא מרוקו שהגביה בכל הקופות הללו הכל יתחלק ל-28 חלקים, שמהם תקבל ירושלים 11, חברון 6 צפת 7 וטבריה 4 שא"י עמ. 60.

לבסוף נאלצה ירושלים ללכת בעקבות שאר ערי הקדש ואף היא קבעה קופות משלה על שם שמעון הצדיק. וקופה מיוחדת לנדבות נשים על שם רחל אמנו. ראה רבי חיים משה פיזנטי שהזכיר קופת ויברך דוד. וראה ג"כ רבי בנימין מיוחס שהוא תקן בעיר צפרו קופת ויברך דוד הנ"ל בתנאים הללו. שקופה זו תתחלק לארבע ארצות הק'. ירושלים תטול המחצית והמחצית יתחלק בשוה לשלש ארצות.

בין הקופות שהיו נגבים בתוך קהלת צפרו היתה גם קופת יחזקאל הנביא זיע"א. והרבה חפשתי על מקור התייסרותה ולא נודע לי. גבאי הכללי של קופה זו היה מו"ר אבא זלה"ה והיתה מיועדת רק לכוללות הספרדים בירושלים, כתב המנוי שקבל אבא ז"ל על קופה זו, ועל קופה אחרת שהיתה נקראת קופת השמחות נתקבל בתמוז תרס"ג no 120.

העולים מן המערב לא קבעו לעצמם לא עדה ולא ועד, אלא הצטרפו ונבלעו לתוך העדה הספרדית, וגם תלונותיהם ומשפטיהם היו לפני הבד"ץ של הספרדים. וגם ענייהם ויתומיהם קבלו חלוקתם מהעדה הנ"ל עם שאר העדות. לפיכך היה מגיע למרוקו שד'ר מכוללות הספרדית, וגובה תרומות וקופות שהיו שייכים לכוללות זו. ושדריה'ם היו מתקבלים בכל הכבוד, ומתאכסנים באכסנייא הגונה ומסודרת. ולכל שד'ר היה בית אכסנייא קבוע, וכאשר השד'ר דורך רגליו בין חומות העיר היו רגליו מוליכות אותו אל אכסנייתו.

ובשנת תרי"ד עלה ממרוקו מעיר רבאט לירושלים הרב הגדול דוד בן שמעון בהיותו בגיל כ"ח שנה עם קבוצה של רבי אלעזר בן טובו בעל ספר פקודת אלעזר והרב יוסף ארוואץ, ועם בנו בן החמש רפאל אהרן, ואז עלו גם הרבה יתומים ואלמנות שלא היה להם משען ומשענה, והחזקתם היתה מוטלת עליו, פעולת צדיק זה היתה גדולה ורחבה, קבע סדרים שפט בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו פסק הלכות והורה הוראות. ומינה על ידו ועד בן ז' חברים, הקים ת"ת וכולל בהם למדו בני העדה הקים ב"ד קבוע, שהוא עמד בראשו, ועול האחזקה לכל זה היה מוטל עליו. ייסד שכונת מחנה ישראל מחוץ לחומות, וגם ביכה"ן בשם צוף דבש, וכל בני העדה רחשו לו כבוד ויקר. כמו שכתוב כל זה בהרחבה בהקדמתו של רבי מנצור בן שמעון הי"ו על ספר, מצור דבש, במהדורה חדשה ומיוחדת אשר יצא לאור ע"י חכם בר לבב ידידי ואהובי רבי שלמה דיין יחשל"א החפץ ימלא את

ידו, וכנראה שבמשך קיום ועד העדה המערבית המחודש הזאת, בשנת התרכ"ו היו צריכים למקורות כספיים, ולכן שמו פניהם אל מסגרת הכוללות והתחילו לשלוח שד'ר מטעמם הם מבלי להיות תלויים בחסדם של העדה הספרדית כמו שאנו מוצאים בשלשת השדרי'ם שהגיעו לעי"ת צפרו.

הראשון בקדש הרב מאיר עובריה שד'ר מק"ק המערביים בשנת התרכ"ט ראה מה שכתבנו עליו בסדרת השדרי'ם, וזה נוסח מה שנמצא כתוב אצלנו "ולהיות שהמצב של הקהלה היה קשה הוסיפו טובי העיר וקע"ע לגבות עוד בכל ר"ח אלול שבכל שנה וזה היה ע"פ הצעתו של השד'ר רבי יוסף ארוואץ אשר נשלח בשנת תרל"ו ראה מה שכתבנו עליו ברשימת השדרי'ם בשמו, ולהיות שעניי העיר היו נוטלים בגביית הקופה לכיס הקהלה השליש מהסך הנאסף, הנה כאשר הגיע ובא שליח מכוללות המערביים רבי יהודה אלבו בשנת התר"מ, שוב תוקן בינו ובין רבני העיר שמאותו יום והלאה אחרי שפייסם שכל סכום הקופה כולה תעבור לזכות כוללות המערביים, כי במשך השנים עם קיום כוללות העדה המערבית אולי התחיל הרנון במחנה העברים שועד העדה הספרדית לא נותן בעין יפה את הסיוע הנדרש לעניי ויתומי עולי מרוקו וגם ועל זה אולי נערך מכתב ממו"ר מר אבי הרש"ל דאז וזה נוסחו:

התרפ"ג

צפרו יע"א ר"ח אלול המרו' ש' 683

שפעת שלומים, וברכות (שדי) ממרומים, יחולו על ראש עטרת החכמים, מבחר עצמים, נזר תפארתינו, נשיא אלקים בתוכנו, ראש הרבנים, אב לבנים, גאון ירושלים כמוהר"ר יעקב מאיר הי"ו אלקים יענה שלומו, ולפני שמש ינון שמו ויתענג על רוב שלם אמן.

רב מהולל! מודעת זאת כי בימים החולפים התעוררו רבים מבני עמינו ברגש רב ותשוקה עזה ללכת לשכון כבוד בעיה"ק ירושלים תוב"ב, התשוקה הנמרצה הזאת להטה אותם מסביב עד כי כספם וזהבם לא נחשב בעיניהם למאומה, כל הון ביתם ומקנה קניינם מכרו במחיר לא טוב, ויקוו כי בהגיעם למחוז חפצם ימצאו מחית ידם במסחור או בחרושת המעשה כאשר הסכינו פה בערי מארוקו, אך לדאבון לבב תקותם זאת היתה להם מפח נפש, כי מעת בואם בשערי ירושלים התעתדו לרגלם חתחתים ומכשולים רבים, אשר חכו להם על יד השער, המסחור וחרושת המעשה פנו אליהם עורף, מחיר הפראנקים (הנמוך) מצורף אל צוק העתים רדפו אותם בלי חשך ויכלו את שארית

כחם, רבים הטו שכמם לסבול כובד אבן ונטל החול ובכל זאת לא מצאו מנוח, ויאמרו נואש, עד כי לאחרונה המה ראו כי אין דרך מוציאם מן המבוכה הזאת כי אם בשובם אל ארצם איש איש על מקומו ולעומת שהלכו כן הם שבים יום יום בנפש מרה ויתמלטו בעור שניהם באפס דמים כי הכסף אזל מכליהם, ותגרת יד מסלות הברזל וכל נושאי אדם בים וביבשה ונתקיים בהם מאמר אני מלאה הלכתי וכו' ואלה הצאן הנשארים בירושלים תוב"ב נבוכים הם בארץ וגם אניתם הנהלאה חשבה להשבר ואנו מצטערים על שתי פרידות טובות שבה הלא המה כמוהר"ר אלישע אפריאט וכמוה"ר שלם מרדכי אזולאי הי"ו אשר גם המה באו בצער"י ירושלים בתוך הבאים והם מתפרנסים בצער עם עדת המערביים הדלה והעניה, אי לזאת באנו לחלות את פני רו"מ הדר"ג למען יטה אליהם חסד כטבעו הטוב להטיב, וכאשר גם אנחנו משתדלים תמיד לטובת ק"ק הספרדים יכב"ץ בכל היכולת האפשרי, כאשר צדק יבחן מפי השד"רים הבאים למחז"ק, והנה שמענו באומרים כי בימים האלה נוסדה בירושלים תוב"ב ישיבה גדולה תחת יד פקודת הדר"ג הנקובה בשם פורת יוסף תכב"ץ אשר בה התנוססו כאבני נזר רבנים חכמים אבריכים ללמוד תורה והמחזיקים מספיקים להם די מחסורם אשרי עין ראתה כל אלה, בכן תוחלתנו היא מאת פני הדר"ג לעמוד לימין האברך כמוהר"ש אזולאי הי"ו להטעימו מפרי נדבת הישיבה המהוללה הזאת עם האבריכים כמוהו הבאים אליה לעתות ידועות, (כי עם החכמים ידענו כי אין תקוה שכבר הפיסו וזכה מי שזכה) כי החכם היקר הזה ראוי והגון הוא לכל דבר שבקדושה והאל החונן חננו בשכל יקר ודעת נכונה וישקוד על דלתי התורה בישיבות היותר גדולות אצלנו ואח"ך הרביץ תורה בעי"ת פאס יע"א בתתו לקח טוב לתלמידים חשובים, והיה מתפרנס בריוח, ועד הנה לא מצאו אנשי פאס מלמד ומנהל יקר כמוהו, תקותינו חזקה כי דברינו אלה יעלו לרצון ולריח ניחוח לפני הדר"ג ולא ישיב את פנינו ריקם, וגם אנחנו לא נחדל מהתפלל בעד האדון ובעד כל ב"ב והסרים למשמעתו, למען יאריכו ימים ושנים, דשנים ורעננים, וזכות התורה הק' תהיה בעדם מגן וסתרה צנה וסוחרה אכי"ר אני הוא המדבר בריה קלה, במלוא מובן המלה, החותם ברוב עוז ושלם והוא איש צעיר.

ע"ה שמעון חיים עובדיה הי"ו כי"ר

ובחשון תרפ"ג נשלח מכתב מהתם להכא על ענין הכנסת קופת יחזקאל שמו"ר מר אבי ז"ל היה הגבאי הממונה על ידם עליה כמו שכתבנו למעלה וז"ן

הרעד הכללי הספרדי ירושלים יד' חשון תרפ"ג

לכבוד מעלת הרב המופלא כמוהר"ר שמעון חיים עובדיה שליט"א
בעי"ת צפרו
רב גדול ונכבד

אחדשו"ט באה"ר ובחיבה יתירה, הננו להודיע את מעכ"ת כי בין כסא לעשור נערכה תפלה ובקשת רחמים להצלחת המחזקים בקופת יחזקאל הנביא בעי"ת צפרו, וסדר התפלה היה כזה, שארבעים רבנים ובתוכם רבנים מאחינו המערבים קראו בספר יחזקאל אצל קבר רח"א (= רחל אמנו) ושמעון הצדיק ואח"כ ערכו תפלה ובקשת רחמים להצלחת כל המחזיקים בקופה זו בעי"ת צפרו, וברכנו בברכה מיוחדת את כבוד מעלתו בתור הגבאי הראשי, ואת כל הגבאים העוזרים על ידי כבודו. ואת הרב המופלא, ר' אבא אלבאז הדיין, הרב המופלא ר' רפאל מאמאן וגבאי קופת רח"א זיע"א, הגבירים שלמה בן חמו, מאיר שמעון אלבאז, שלמה פוני, אהרן אזולאי, אלישע זיני, אבא אפרייאט, חבירי הקומיניטה, יעקב הרוש, אליהו אסודרי, ישועה כיסלאסי, ועמרם זייני. שבזכות המצוה הרבה והעזרה הגדולה שכ' עוזרים לאלפי נפשות רבנים עניים יתומים ואלמנות שבעיה"ק ירושת"ו, (חלק של המכתב נקרע ואבד וחבע"ד)

וכנראה שועד הערה המערבית עמדו על דעתם ובקשו מועד הערה הספרדית שיתנו להם חלק בקופה זו, וכדי לשכך אזנם הסכימו עם רב הערה המערבית רבי שמעון שריקי שהם יקחו הרביע, אך במכתבם הרצו"ב כתוב רק 20% וכך כתוב במכתבם לאמר:

ירושלים כח' חשון תרפ"ג

לכבוד מעלת ותהלת הרבנים הגדולים והאדונים היקרים ועד נבחר ונמוסי מק"ק צפרו יעא'

שלום וברכה!

רבנים ואדונים נכבדים!

אחדשו"ט באה"ר וחיבה יתרה. באנו להודיע את כ' כי קבלנו את יקרתם מד' מרחשון ש"ז בענין האחוזים שועד המערבים מבקש שינתן להם מקופת "יחזקאל הנביא" בתשובה למכתבנו מכ' רחמים בענין זה.

אנו מצטערים לאמר שנפלה אי הבנה מצד כ' במובנו של מכתב זה, אם כ' תדקדקו במכתבנו תמצאו כתוב מפורש לאמר כי קראנו אצלנו את הרה"ג ר' שמעון שריקי יצ"ו ובאנו לידי הסכמה אתו על 20% שינתן להם מהקפה הזאת. ורצינו לבאר כי רצונכם יקר לנו להקציב להם אחוז זה למרות שבשאר הכנסות על פי הפשר שבינינו. אין אחוז כזה, ואם כבודכם עומדים אך ורק על 25% אנחנו מותרים על זכותינו ומסכימים לזאת בכדי שלא יהיה שום עכוב ומכשול בהכנסות הקופה הזאת.

והננו להודיע, את מעכ"ת כי נעים יהיה לנו לקבל מכתבים מכ' ולראות את חתימת ראש הועד ע"י החותם, והננו חותמים מכתבנו זה בכל רגשי כבוד ויקר ובברכת ציון וירושלים

ראש הרבנים
בעיה"ק
הצעיר חיים
משה אלישר
ס"ט

הנשיא
ש. לופז

שוב נכתב מכתב מהק"ק צפרו שנת תרפ"ו (1926) וזה נסוחו

שלום רב וברכה מרובה, לאלף ורבבה, מאלקי המערכה בכל טוב נסוכה, למע' ותהלת יקירי נפשינו אנשי ה' הרבנים הנכבדים עומדים בפרץ חברי ועד הכולל לעדת הספרדים בירושת"ו.

אחרי שים שלום טובה וברכה שלמא רבא ויקירא באה"ר. הננו להגיד לרו"מ כת"ר, כי גדלה ורבתה עלינו צעקת ונאקת ותלונת אחינו עדת המערבים שבירושלים תובב"א, מעוניים ודלותם, ובפרט תלונת יושבי עירינו קרובי אחינו שעלו לשכון כבוד בארצנו ירושלים תובב"א, ואין לאל ידינו במה להושיעם בדבר תדירי, בכן נועדו יחדיו כל יחידי קהלנו עם חכמי ורבני העיר לראות מה יעשו, להשקיט תלונתם, וישאו עיניהם אל הקופה הרוממה קופת "יחזקאל הנביא" זיע"א. ויאמרו לאמר למה זה ועל מה זה אין בה לעדת המערביים רק הרביע, ומן הראוי לצד הממעיט חציה, כי לנו ושלנו היא ובידינו לעשות בה כחו"ר, ואחר כמה דו"ד עלו בהסכמה זקנים עם נערים ליתן להם המחצית מכאן ולהבא, ובכן חלותינו היא מלפני רו"מ כת"ר להסכים עמנו על הדבר הזה וישלחו מכתב תעודה להגבאי הרב ישמ"ח עובדיה כהסכמתם לזה. לבל יארע קלקול גדול בקופה הנד' כידוע למתבונן במהות הענין, ועלינו להשתדל בקופה הנד' להגדילה ולרוממה עד שבע"ה יגיע לרו"מ כת"ר במחציתה יותר ממה שמגיע כעת בשלשה רבעים נקי נדר. בטחוננו חזק שתשובתם הרמתה אהבת השלום מהרה תצמח.

כ"ד אחיכם דורשי שו"ט.

רפאל עמרם	יעקב הרוש	ע"ה אבא	אליהו	שלמה
מאמאן	ס"ט	אפרייאט	אסודרי	פוני
יש"ץ	הי"ו			

(-) מקום החותם של ועד הק"ק

ובח' אלול התרפ"ז (1927) כתבו עוד ועד הנבחר מק"ק עיר צפרו

היות אמת וצדק כי מזה לא כביר עלתה לפנינו צעקת נאקת אחינו עדת המערבים תרב"ץ אשר בתוככי ירושלים תובב"א, אודות "קופת יחזקאל" הנביא זיע"א, אשר היא היום תחת פקודת משמרת הגבאי המפואר הרה"ג ישמ"ח עובדיה יצ"ו, שכבר החזיקו לקחת ממנה הרביע, ועתה הפעם הם אמרו לבתר אותה בתוך, עם אחינו עדת הספרדים תכב"ץ. מפני העול הכבד המוטל עליהם מאחינו בני מארוקו הנספחים עליהם יום יום ועניך קודמין, ובחורף שעבר נועדנו יחד עם חכמי ורבני העיר ויחידי קהלנו יצ"ו על דנא פתגם, ועלתה ההסכמה שהכסף המתוכן עי' הרב הגבאי הנ' בעת ההיא יתחלק בניהם ע"פ החלוקה הראשונה, ומשם ואילך כל מה שיפול לקופה הנ' הן ע"י הרב הגבאי הנ' הן ע"י זולתו עד כל ימי הארץ יתחלק בין שתי העדות הנ"ל בשוה חכ"ח יאכלו ולראית האמת והצדק הסכמנו הסכמה חלוטה בל תמוט עולם ועד. ח"פ צפרו יע"א בשלהי חדש אלול המרוצה דהאי שתא **זכרתי לך** חסד נעורייך לפ"ק וקיים

רפאל עמרם מאמן יש"ץ	**יעקב הרוש ס"ט**	**אבא אפרייאט הי"ו**	**שלמה פוני**	**ע"ה אליהו אסודרי**
			אהרן אזולאי	**עמרם זייני**
ס"ט			**הי"ו**	

(-) מקום החותם של ועד הק"ק

(-) מקום החותם
ועד נבחר ונמוסי מק"ק צפרו יע"א

שוב היה סדרת מכתבים על ענין הקופה הנ"ל, וכנראה ועד העדה הספרדית לא נענה לבקשת ועד המערבים בענין חברה קדישא, לכן שלחו ועד העדה המערבית לעקל החלק המגיע בקופה זו לכוללות ועד העדה הספרדית, ומאז עברו כל סכי הקופה הנז' לכוללות ועד העדה המערבית, וכנראה שנותק קשר המכתבים עם עדה זו, וחזר הקשר לועד העדה המערבית.

וזאת להודיע, כי בקהלה אחרי הרב שאול ישועה אביטבול, שמשו בכהונה גדולה שני הרבנים הגדולים הרב יהודה אלבאז ז"ל, והרב עמור אביטבול ז"ל, ולשניהם היו השדרים פונים וגם מכתבים דומים לשניהם יחד. וזרעם אחריהם שמרו על הפקדון היקר הזה, ומהמכתבים נעשו שני כרכים, הכרך האחד הגיע לידי הבן המיוחד בבני משפחת אלבאז אשר בכסופו ותשוקתו לכתבי ולניירות הוריו שמר על כל חתיכת נייר, והקפיד עליה כבבת עין, ואמת אגיד אשר לולא הוא ז"ל, לא היה נשאר זכר לקהלה זו, כי בספרי אשר ערכתי על קהלת צפרו, השתמשתי במה שהוא שמר וכל אנשי הקהלה חייבים לזוכרו לטובה ולברכה שהשאיר להם שם ושאירית יזכרהו ה' לטובה ולברכה ונשמתו העדינה תנוח בגן ערן עליון במשכנות שאננים עם הוריו ומוריו חסידי ורבני הקהלה, ה"ה הרב המופלא, חכם חרשים בנן של קדושים גזע היחס והמעלה מר גיסי הרה"ג יקותיאל מיכאל אלבאז זצ"ל, שרכושו הרוחני נפל ביד בני אחותי הא' בקרש היקר החשוב ומעולה כר' יהודה עמרם אלבאז ושני לו בקדש חתני המפואר מרביץ תורה ויראה הרה"ג מאיר אלבאז הי"ו הממשיך בדרכי אבותיו לקדושים אשר בארץ המה, ושלישי לטהרות החכם המפואר המלומד בבינה וברעת ובתבונה רבי מרדכי אלבאז, יחד שלשתם [בני אחותי מרת חנה ז"ל לבית עובדיה] ישאו ברכה מאלקי המערכה אמן.

והכרך השני של מכתבי השדרי"ם למשפחת אביטבול, הנה כאשר בא לצפרו החו"ן כה"ר יצחק צבע ז"ל, בנסיעתו מארה"ק לחו"ל, בשיחה אתו על ענין הספריה הק' של רבי עמור, הזכרתי לפניו שיש שם כרך של מכתבי השדרים, והוא ז"ל נתן לבו ועמד על זה להראות לו כרך זה, ולראבוני מאז שמסרתיו בידו והוליכו עמו בחזרה לארץ ישראל נעלם מן העין ולא נודעו עקבותיו. וכאשר עליתי לארץ, היתי שואל אותו בחיים חייתו על הכרך הזה והיה רוחה אותי מפעם אל פעם, להגיד עליו במוחלט, חבל על דאבדין, לא יכולתי כי איפה שהוא נמצא, הוא בודאי לא אבוד, אך אני בסידור השדרים הזה לא נהניתי ממנו, ולא הגיעה לי שום תועלת, ולכן השמוש במחקר זה היה לי רק מהכרך הראשון שנפל בחלקו של בן אחותי הי' יהודה עמרם הנזל' שהשאיל אותו אלי, וכמובן הוא היה לעזרה למחקרי זה (עם ניירות ערך מאוסף אבא ז"ל[2]), ועל השואל ועל המשאיל תבוא ברכת טוב ממקור הטוב אמן.

---

1. והאמת אגיד שנעלמו ממני כמה וכמה שדר"ים שעברו בעיר מולדתי צפרו, ונרשמו כאן רק שדר"ים שמצאתי להם מקור, ראה ברבעון ירושלים שנה א' קטג קסד).
2. ומהאוסף הגדול לשושלת בן חמו בן זכרי ואפריאט שנמסר וניתן לי מידו הטובה של אהובי ורעי מאהבת נעורים החכם השלם שושלת יוחסין רבי משה אהרן אפריאט זצ"ל ותנצב"ה וזרעו יהיה לברכה.

למנצ'ח לדוד, ראיתי החובה לעצמי להנציח את שמות הורי ומורי שהביאוני עד הלום, חנכוני והנחילוני נחלה בלי מצרים, פקודי ה' ישרים.

אבא מורי מו"ר ועט"ר הרה"ג וכו' מו"ה **ישמח עובדיה** זלה"ה מחבר הספרים ישמח לבב שו"ת, תורה וחיים עה"ת. ואמא הכבודה והצנועה, מעין הישועה, מרת **אסתר עובדיה** לבית וידאל עזראן תנצב"ה; ואחי היקר הישר ונאמן, צנצנת המן, אב הרחמ'ן חכם עדיף רבי **מימון בן ציון עובדיה** זל"ה; ואחיותי הכבודה והצנועה מרת **חנה אלבאז**, מנוחתה עדן לבית עובדיה; והכבודה שנלב"ע מתוך יסורין קשים מרת **איסריליא מלכה** נ"ע לבית עובדיה; ובתי היקרה והעלובה שנלב"ע בלא עתה ובלא שמחתה מרת **רבקה עובדיה** ז"ל; יחד כולם יתענגו בגן עדן עליון, בסתר עליון וחביון, ובצל כנפי ה' יחסיון, אמן.

אמר דוד אני אברך ולי נאה לברך, ארוממך אלהי המלך, ואברכה שמך לעולם ועד אשר יעצתני ועזרתני לשים שם ושארית לקהלתי האהובה קהילה קדישא קהלת עיר צפרו בפאתי מרוקו. אשר מלכו בה, מאן מלכי רבנן מרוב משפחות הקהילה, תקנו תקנותיה ודרשו דרשותיה וסדרו סדריה, עד שהיתה למופת הוד והדר לערים אשר סביבותיה. בחמשת כרכים שערכתי עליה, גליתי רק טפח ממה שמצאה ידי ובאפשרותי הנה אל ישועתי שהבאני עד הלום, ונתן חלקי להיות זנב לאריות הללו, שמני כמשרת בקודש אחרון אחרון חביב, אף חובב, לקהילה זו שהקרבתי רוחי ונפשי למענה להיטב ולעודד להשתתף בשמחתם ובעת צרתם, ותלי"ת נכנסתי בשלום ויצאתי בשלום אל דרך הקודש ירושלים תובב"א.

כעת הנני לברך אותם אנשים ונשים וטף הם ובניהם יוצאי חלציהם, וצאצאיהם לעניהם. יתן ה' וישמחם במעשיהם הטובים ויפרנסם פרנסה טובה ומבורכת, ולכל החולים ישלח להם רפואה שלימה, ויתן להם כפעולם, אורך ימים בימינם ועושר וכבוד בשמאלם, הנאה להם והנאה לעולם, אמן.

ובתוכם ועמהם אברך את עזרתי בקדש, הכוה"ץ מרים מב"ת בת הישר והנאמן מר חמי רבי פנחס צרולייא ז"ל, את בני ובנותי, חתני וכלותי, נכדי ונכדותי וניני ונינותי, כולם אהובים כולם ברורים, יהי רצון שימלא ה' משאלות לבם לטובה ולברכה, ויעזרם האל ללכת בדרכו דרך התורה והמצוה, להיות להם אחרית ותקוה, ולי אני עבד ה' יזכיני להו"ל כתבי וכתבי הראשונים אשר באמתחתי, ויאירך ימי בטוב ובבריאות, ויזכיני לראות ביאת הגואל, ה'ן משיח לישראל, אמן.

ואסיר תודה הנני להרב פסח יהודה שנברגר שליט"א, אשר בידיו הנאמנות סודר עוצב כל הספר מרו"ס. יתן ה' ויברך את מעשה ידיו ומשפחתו הברוכה אושר והצמ"ר בגש'ם וברו'ח, אמן.

חדש הרחמים אלול התשנ"ב

ע"ה דוד עובדיה
ס"ט

לוח הקיצורים וראשי תיבות

א׳ אחת
אבד״ק אב בית דין קדוש
אדרשוט״ו אדרוש בשלומו וטובתו
אדבשוטו אני דורש שלומו וטובתו
אחדש״ו אחרי דרישת שלומו וטובתו
אחב״י אחינו בני ישראל
אחפ״ק אחלה פני קודשו
אי״ע אלוקים יכוננה עליון
איו״ע איחור ועיכוב
אכי״ר אמן כן יהי רצון
אנ״ה את נפשו הרמתה
אנ״ו איש נאמן ואהוב
א״צ אין צריך
את״ל אמת תכון לעד
באה״ר באהבה רבה
בא״ר באהבה רבה
באהי״ב באהלו אהל ישרים יבורך
באו״ה באופן המועיל
בב״א במהרה בימינו אמן
ב״ד בית דין
בדל״ב במנא דכשר למקנייא ביה
ב״ה ברוך ה׳
בזה״ל בזה הלשון
ב״ח בעלי חובות
בימ״ת בעשרת ימי תשובה
בכ״י בכתב יד
בכ״ר בר כבוד רבי
בכ״ע בכל עניני
בכ״ת בכתר תורה
ב״מ בר מינן
במדל״ב במנא דכשר למקנייא ביה
במח״ת במחנכם תהלה
בני״ק בנשיקת ידי קודשם
בנש״ק בנן של קדושים
בנש״פ בנשיקת פניו
בספ״י בסבר פנים יפות
בעה״ב בעל הבית
בעיה״ק בעיר הקודש
בקגו״ש בקנין גמור ושלם
בקו״ק בקול קורא
בקוש״ח בקנין שלם ושבועה חמורה
בקש״מ בקנין שלם מעכשיו
בש״ש בשם שלום
בשה״ג בשם הגדולים
בשט״ו בשכר טרחו ועמלו
בתוא״ר בעוצם תשוקה ואהבה רבה
גו״ש גמורה ושלימה
ג״ח שלשה חלקים
ג״כ גם כן
דבעו״ה דבעונות הרבים
דושט״ו דורש שלומו וטובתו
ד״ק דברי קודשם
האמו״ץ האמת והצדק
הבדי״א הבית דין ישמרם א-ל
הב״ח הרב בית חדש, הבעלי חובות
הבע״ל הבא עלינו לברכה
הבעל״ט הבא עלינו לטובה
הבע״ח הבאים על החיתום
ההי״ב השם הטוב יכפר בעד
הוהו״ג הודה הודאה גמורה
החו״מ החתום מטה
החו״ן החכם ונבון
החו״פ החותם פה
ה״י השם יחייהו
הלכ״ד הלה כה דברי
המב״י המסור בידי
המוכ״ד המוביל כתבא דינא
המעתי״ב המעתיר בעדם
המ״ת המוביל תשובה
הנז׳ הנזכר לעיל
הנז׳ הנזכר
העי׳ העידנו
העכו״ם העובדי כוכבים ומזלות
הפס״ד הפסק דין
הצב״י הצעיר בישראל
ה״ר הבא ראשון
הר״ל הבא ראשון לברכה
הרמ״ה הרב רבי מאיר בעל הנס
הרצו״ב הרצוף בזה
השד״ר השליח דרחמנא
השוא״ל השומר אמת לעולם
הת״ס חמשת אלפים ארבע מאות וששים שנה
הת״ר התשוקה רבה
ואחס״ל ואפילו חרם סתם
ובאח״ג ובאחריות גמורה
ובנא״ג ובנאמנות גמורה
וג״ש וגלגול שבועה
והו׳ והודה
והכ׳ והכל
וז״ת וזיו תוארו
וחו״ח וחלופי חלופיהן
וח״ו וחס ושלום
וחי״ן וחיבה יתירה נודעת
וטו׳ וטובתו
ויחשל״א ויחיה שמו לעולם אמן
וכטו״ס וכל טוב סלה
וי״ר ויהי רצון
וכי״ף וכן יפרוץ
וכמש״ל וכל מה שירויחו להם, וכמו שכתבנו למעלה
וכ״ש וכל שכן
וכנא״ה וכנפש נאמן אהבתו
ולב״ך ולבאי כוחו
ולעוב״י ולעיר ואם בישראל
ומדה״ב ומהדורא בתרא
ומנב״ן ומנות בית צדיק
ומפו׳ ומפורשת
ומקב״ן ומר קשישא בן צדיק
ומשו״ט ומשלומו וטובתו
ונ״ה ונגמר הכל
ונו״ן ונוה צדיק
ועד״א ועל דבר אמת
ועכ״ן ועל כל נכסיו
פקומ״ש ופקדים ומשתדלים
וצו״ח וצדיקים וחסידים
וק״ק וקהל קדוש

ור"ב ורב ברכות
ור"נ ורב נכבד
ושכמ"ה ושכרו כפול מן השמים
ושמ"ר ושאנן מפחד רעה
וש"ש ושלום שנית
ז"ל זכרונו לברכה
זלה"ה זכותו לחיי עולם הבא
זר"ק זרע קדש
וש"ק זרע של קיימא
חב"ת חברון תכונן
חגו"ש חיוב גמור ושלם
ח"ו חס ושלום
חו"ק חופה וקידושין
חו"ר חכמי ורבני
ח"פ חתמתי פה
ח"ק חסידא קדישא
חת"ש חתמתי שמי
טאס"א קערה של צדקה
טו"ת טבין ותקילין
ידי"ן ידיים נאמנות
ידק"ו ידי קדשו
יה"ב יגזור ה' בחיים
יה"ל יהפכהו ה' לטובה
ימ"ט יעקב משה טולידנו,
מחבר ספר נר המער*
יפשא"ק יפה שעה אחת קודם
יר"ה ירום הודו
י"ש יהיה שלום
יש"ב ישכון בטח
כ"ד כה דברי
כדמ"ל כדבעי למיעבד
כה"ר כבוד הרב רבי
כו"ע כלל ועיקר
כ"ט כסף טוב
כטו"ד כטופסי דשטרי
כי"ר כן יהיה רצון, כן ירבה
כ"כ כל כך
כמ"ל כבוד מלכים
כמוהרע"א כבוד מורינו ורבינו
הרב רבי עמור אביטבול
כנה"ר כנפשו הרמתה
כשע"כ כשני עדים כשרים
כתחז"ל כתקנת חכמינו ז"ל
לארה"ק לארצינו הקדושה
לחטו"ל לחיים טובים ולשלום
לימי"ץ לימין צדקו
ליצי' ליצירה
לכימ"ה לכל ימי משך השותפות
למע' למעלת
למע"ה למען השם
למני"ר למר ניהו רבה
למ"ק למחנכם קדוש
לעק"ו לעיר קדשינו ותפארתינו
לש"ט לשם טוב לק"ק
לקהל קדוש
לשא"ק לשלום אין קץ
לתו' לתורה
לתפ"ץ לא תקום פעמים צרה
מא' מאתיים
מכח"ה ?
מוח' מוחזק
מו"מ מעתה ומעכשיו
מזר"ק מזרע קודש
מחו"ל מחוץ לארץ
מ"ט ומ"ן מה טוב ומה נעים
מכ"ד מוביל כתבא דידן
מ"מ מכל מקום
מני"ר מר ניהו רבה
מעיני"ק מעיני קודש
מע"כ מעלת כבוד
מעת' מעתה
מעו"מ מעתה ומעכשיו
מעע"ה מעלה עליו הכתוב
מקומ"ט מקרקעי ואגבן מטלטלי
מרו"מ מרום מעלתו
נא"ה נאמן אהבתו
נה"ר נפשו הרמתה
נובת"ו נות ביתו
נו"ן נגמר וניתן
נז"י נעים זמירות ישראל
נזכ"י ?
נח"ש נדוי חרם שמתא
נטו"ק נטלתי וקבלתי
נ"י נרו יאיר
נלב"ע נפטר לבית עולמו
נס"ו נצח סלה ועד
נסי"ן ע"מ?
נר"ו נטריה רחמנא ופרקיה
נתבש"מ נתבקש בישיבה של
מעלה
סט"א סטרא אחרא
ע"ג על גבי
ע"ד על דרך
ע"ה עבד השם
עוב"ך עליו ועל באי כוחו
עוי"א עליו ועל יורשיו אחריו
ע"י על ידו
ע"ע על עצמו
פו"מ פקידי ומנהלי
פנ"ק פני קודשו
פעה"ק פה עיר הקודש
פ"ק פרוטה קטנה
פקש"ן פרוטה קטנה של נחושת
ק"ו קלה וחמורה
ק"י קבלתי יקרתו
ק"ק קהל קדוש
ר"א רב אהבה
רא"ג רב אחאי גאון
ר"ח ראש חודש
רצ"ו רודף צדקה וחסד
ש' שאלתי
ש"א שליש א', שליש אחרון
לחודש
שא"ז שאילת זמן
שבעפ"י שבעל פי
שדרי"ם שלוחי דרחמנא
שו"ש שום שבועה
שושק"ו שום שבועה קלה וחמורה
ש"ו שלומו וטובתו
שו"ש ששון ושמחה
שו"ת שאלות ותשובות
ש"ח שלמי חובה
שט"ח שטר חוב
שטזו"ף שטר זה ופרעונו
שיש"ל שיחיה שמו לעד
שי"ל שיחיה לעד
קול שיפו"ת ?
ש"ן שלמי נדבה
שקו"ש שקנה ושיקנה
ש"ץ שמרם צור
ש"ש של שנת, שם שמים
ש"ת של תורה
תדבשוט"ו תדרוש בשלומו וטובתו
תה"ל ב"ה תהלות לא-ל ברוך הוא
ת"ו תבנה ותכונן
ת"ח או ת"י תחת יד
תלי"ת תודה להשם יתברך
ת"מ תבורך מנשים

שדר׳י ירושלים

שנות ה׳ ת״ס (1700) - ה׳ תשי״ב (1952)

רבי חיים אברהם ביטון

כוללות אשכנזים ירושלים תוב"ב

שנת ה'ת"ס (1700)

שליח מהעדה האשכנזית

עזרה לבנין בית הכנסת

איגרת זו מיועדת לעיר צפרו להרב רבי דוד בן חמו, מהעדה האשכנזית בירושלים משנת הת"ס, לפני עליית קבוצת רבי יהודה החסיד ז"ל, בדבר שליחות השד"ר הספרדי לצפון-אפריקה, לגבות תרומות עזרה לבניין בית-הכנסת שהיה נקרא שול לייב בחצר ההקדש שקנתה לה הערה מהמוסלמים בעיר העתיקה (אולי במקום הנק' כיום חורבת רבי יהודה החסיד). כנראה היה בחצר זו בניין ישן שנתהווה ממנו בית-הכנסת, ובשנת התנ"ב התמוטט ונפל. ובאמצעות רב הערה ומנהיגה אז, החסיד רבי משה בהחסיד רבי יעקב הכהן ז"ל, שהגדיל לעשות עם הערה הזאת, שהוא עמד ולווה מהמוסלמים סכום הגון לצורך בניינה מחדש, והוא ואנשי הערה השתדלו בעזרת שתדלנים בחו"ל אצל השולטן התורכי ("על יד איש חמודות יוצא ובא בחצרות המלכים") לקבלת רשיון הבנייה. וגם נתנו הרבה שוחד לשרי הפלך והשופטים (הקאדים) בארץ "לחתום פי שטן...". ומשכנו עצמם בעד החובות שעלו לסכומים גדולים ונקבע זמן מוגבל לפירעונם. וכידוע אז בקרב המוסלמים הייתה תסיסה גדולה כלפי הערה האשכנזית בכלל (לפי שהיו משונים במלבושיהם עם פיאות מסולסלות), ובפרט על בניין בית-הכנסת, ולכן היו נזקקים להשתיקם מפעם לפעם במתת-יד, וסכום החוב עלה מיום ליום, ועל זה יצאו שר"רים לארצות אירופה __ רבי עובדיה בער ורבי נפתלי יפה __ עם המלצות בידם ממנהיג הערה רבי משה ז"ל. וגם הוא עצמו יצא בתקופה זו כדי להגביר תמיכת קהילות אירופה ביישוב האשכנזי,[1] שהיה מונה מאות נפשות.

הבנייה של בית-הכנסת נסתיימה בשנת הת"ס, ובמידה יותר רחבה וגדולה על מה שהייתה, וזה היה ג"כ בעוכרם, והתסיסה בקרב הערבים הלכה והתרחבה מיום ליום, והתחילו לטעון עליהם בגלוי על הבנייה בכלל, שיותר מן המידה שהוסיפו זה היה בלי רשיון, והשיחה הייתה מהלכת שאם לא ישלמו החוב בזמנו יגרשום מן הארץ, או ישרפו בית-הכנסת, כאשר כן עשו בר"ח חשוון התפ"א (1720), שנשרף ע"י בעלי החוב.

התרומות שהיו מגיעות מחו"ל לא הספיקו לסילוק החוב, והבור לא היה מתמלא מחולייתו, מכמה סיבות:

א. העוני שהיה מנת חלקם. רוב המשפחות היו נזקקות לחלוקה הדלה מכספי התרומות שהיתה נמסרת להם משבוע לשבוע.

ב. השוחד והמתן למלשינים, שלא היה לזה שום הפסק.

ג. והיא העיקר, שהחותם באיגרת ראשון, אברהם בכ"ר נתן אשכנזי, הייתה ידו במעל, וכסף התרומות לא הגיע לתעודתו, ובכיסו היה נבלע, כאשר מבואר כל זה באיגרת מנהיגי העדה שנכתבה בשנת התע"ב (1712): "הדרדר וקוץ בעיני העם הוא הלחי שעמד מאליו והוא פושע על ראשי עם קדש [...] חרובי קרתא שהצילו עצמם בממונן של ישראל". ועל זה נאלצו לשלוח שר"ר לצפון-אפריקה לבקש עזרה מהספרדים, ולכן בחרו בשר"ר ספרדי החכם חיים אברהם ביטון בן החכם השלם והדיין רבי יצחק זלה"ה.[2] ובאיגרת ההמלצה שמסרו בידו מבליעים בנעימה הלחץ שהעיק עליהם לשלוח שר"ר למדינות הספרדים, דבר שלא היה נהוג כלל,[3] וכך מציינים באיגרת השדרות: "כי לכם ולנו לבנות בית אלקנו ואל אחד לכלנו ותורה אחת לנו. כאשר כן עשו אחינו ק"ק הספרדים היו לנו מעוז ומחסה בהונם ואונם ישלם ה' פעלם".

השד"ר הנז' נשאר במרוקו משך ארבע שנים, ויצא לאלג'יר להפליג באנייה חזרה לארץ-ישראל. ולמזלו נשרפה האנייה בלב ים והוא ניצל בנס, וכסף התרומות שאסף אזל מכיסו, ונאלץ לחזור למרוקו לחדש את עבודתו, וק"ק עיר פאס נענתה לבקשה זו, כמו שמספר הרב רבי יעקב אבן צור זלה"ה בספרו "לשון למודים",[4] ואף מסר בידו כתב המלצה לרבי סעדיה שוראקי ז"ל.

חתימות האיגרת הנז':

א. **אברהם בכ"ר נתן אשכנזי:** הנה חוץ ממה שכתבו עליו מנהיגי העדה שהבאנו דבריהם למעלה, מבין השיטין של חוקרי התקופה ההיא ניכר שהיה נגוע בנגע השבתאות.

ב. **יעקב מובלי:**[5] היה פרנס העדה וחתם באיגרת לק"ק קורפו עם אהרן פארדו, פרנס הספרדים.[6]

ג. **שמואל איש צבי:** אולי היה בנו של רבי אליעזר אשכנזי שהיה נודע בשם איש צבי, שהיה מגדולי ארץ אשכנז ומחסידי ורמאיזה, ובשנת התי"א (1651) עשה מסעו לארה"ק.[7] על החותם שמואל עצמו לא מצאתי מקור אחר כעת.

ד. **משה בהחסיד מהרי"ע הכהן:** היה הרוח החיה וגם רב העדה האשכנזית שהייתה מאורגנת בפני עצמה בפנים, וכלפי חוץ היתה כפופה לקהלת הספרדים.[8] ואם נקבל את דעתו של מר בניהו נ"י במאמרו הנכבד,[9] שנפטר באייר או בסיוון תנ"ט, (1699) צ"ל שהאיגרת שלפנינו הוכנה לפני פטירתו ונחתמה, ואחרי כששה חודשים הכניסו שורה חדשה בין סוף האיגרת לחתימות, וציינו בה את התאריך ש"ש ת"ס.[10] וכן נראה משינוי הכתב של השורה האחרונה.

ה. **לא יכולתי כעת לזהות את שם החותם.**

ו. **שמואל גרשון בן מהר"ל: בנו של הב"ח אבר"ק האנשטין וריש מתיבתא בקראקא, וידוע בשם שמואל גרשון איש ירושלים.**[11]

מטה עוז מקל תפארה ידיו רב לו במלחמתה של תורה צפונות מופיע ומגיד משרים ליהודים היתה אורה טוב איש חונן דלים מאמר פיו ולבו שוין לטובה נאמן רוח מסיני בא החכם השלם הדיין המצויין כה"ר דוד נ' חמויי נרו' מגן דוד יהיה בעזרו כי"ר.

קול שיח טרם יצמח נשא לבבינו אל כפים אל השוכן בציון ובוחר בירושלים יקומם ירומם כסא רום תפארת גדולתו על גפי מרומי ההצלחות בשובע שמחות כי'ר עלינו לשבח לאדון הכל אשר גבר חסדו ואמיתו עמנו וירא את עניינו זה חורבן בית תפלתינו אשר מזה ימים רבים נגעה בנו יד ה' ונגזר עליו חרבן, לארץ נפל ונעשה גל, היינו לחורב ביום ולקרח בלילה והוא ברחמיו מחץ וירפא לנו נתן בלב המלך יר"ה להטיב עמנו ע"י איש חמודות יוצא ובא בחצרות המלכים עשה והצליח והוציא מאמר המלך בהנתן דת לנו לבנות את הבית כאשר ייטב ויגמור ה' בעדינו שתכף בבא אלינו מאמר המלך נבנתה הבית הזאת על תילה אבן שלמה היתה לראש פינה שלי"ת אשר עד כה הביאנו לראות בבניינו כי זה מקום מקדש קטן וזה שער השמים. אכן גילה ברעדה לנו כי הוכרחנו למשכן עצמינו ולקחת מהגויים אלי הארץ עשרת אלפים אריות בנשך ובמרבית על חד תלת לצרכי הבנין כי מלאכה גדולה היתה ולחתום פה שטן ואל ישטין עלינו ונטילת רשות מהשופטים ושרים אשר בארץ כמשפט הבנות וקבעו זמן קצר לפרעון החובות הנז' ואם ח"ו יעבור כמעט רגע מהזמן המוגבל גרש יגרשונו מן הארץ ומעשה ידינו בטלים ח"ו על כן נמס לבנו ונשב בעמק הבכ"ה בוכים ומבכים לאמר את מי נשלח ומי ילך לנו לדפוק על דלתי נדיבי עמים להציל לקוחים למות וימן ה' לנו ציר אמונים החכם כה"ר חיים אברהם בן החכם השלם הדיין המצויין הרב הכולל כמוה"ר יצחק ביטון ז"ל אזר כגבר חלציו בשלחותינו ועתה אתאנו לחלות פניו יעמוד לימינו

לדבר נא באזני העם נתן יתנו לו מנה אחת אפים לשם ה' לירושלים כי לכם ולנו לבנות בית אלדינ'ו ואל יחד לכולנו ותורה אחת כאשר עשו פעה"ק אחינו ק"ק ספרדים היו לנו מעוז ומחסה באונם והונם ישלם ה' פעלם גם מעלתם להם משפט הגאולה לגאול בקרוב ולרחם עלינו להוציא אסירים אלו קשרים שאנו חייבים עליהם והזמן קצר ובאלו אמרו מקדמין ובטחנו שדבריו יעשו פירות כי לשון חכמים מרפא ואל תשועתו אנו צפים ואנו ליה וליה עינינו יצו אתו את הברכה ברכות שמים מעל וממגד ארץ ומלואה כיש את נפשו החכמה ונפש קהל ועדה ענייה סוערה קהל אשכנזים החותמים פעה"ק ירושלים ת"ו בסדר ומלכים ממך יצאו שנת יתן לך כלבבך לפ"ק

מקורות והערות

1. ספונות ב, עמ' קמב.
2. חתם בשנת שצ"ח על איגרת בעניין עיה"ק טבריה, ונזכר בשו"ת מהרי"ט ח"א פ"ב ובירושלים נמנה עם ב"ד של רבי יעקב צמח, והרב חיד"א ז"ל בשה"ג כתב שחתם עם גדולי ורבני ירושלים מהר"ש אלגאזי ורבי שמואל גרמיזאן, וחי לאחר תכ"ו. הוא התערב בעניין ההקדש של הכהן מג'ירבא שעלה לארץ על ידי השמועה שבא הגואל (ש"צ); ראה: סיני, כרך לה, עמ' מו.
3. ראה אוצר גנזים, עמוד 180: " כי אין אנחנו רשאים לשלוח שליח כולל למדינות הספרדים". חוק כזה נשמר גם בשנת התרמ"ב; ראה מכתב רבי משה דלאגיטש בשליחות כוללות רבני אשכנז בעיה"ק טבריה, לקמן עמוד ....: "ועם היות שכוללות האשכנזים לא היה להם חלק ונחלה בארצות המערב, מ"מ לעת כזאת בצוק העתים ומשום פקוח נפשות רבות וחסרונן".
4. בספרו "לשון לימודים". וראה בספרי פאס וחכמיה, ח"ב, עמ' 302, 304; בניהו, סיני לה, עמ' מו; שלוחי א"י, עמ' 331; אנציקלופדיה לתולדות חכמי ישראל, א, עמ' שנה; ב, עמ' קעב; ספונות ב, עמ' קמה.
5. ולא כמו שהגיה מר בניהו במאמרו בספונות ב, עמ' קסז, הערה 3.
6. ראה: ספונות, שם, עמ' קל.
7. תולדות חכמי ירושלים, ב, עמ' 43.
8. ספונות ב, עמ' קכח, ואף גם זאת רבי ישכר בער סופר הקהלה האשכנזית מציין במכתבו "שמפאת מצוקת הרעב ואימת מאסר יש שרוצים לעזוב את ירושלים שלא בידיעת הקהל, אבל הספרדים אינם מניחים כי על כולנו לטעום טעם זה ועלינו להשאר יחדיו וכל אחד יסבול עם כולם למען ה'" שלוחי א"י עמ' 277.
   וראי במזרח ומערב חוברת ה'ו סיון־אלול תר"פ כרך א'
9. ספונות ב, עמ' קמב.
10. וראה עוד: רבעון ירושלים, שנה ג, תש"י.
11. תולדות חכמי ישראל, ב, עמ' 78; ספונות ג-ד, עמ' קלד.

צילום מכתב הכוללות שהביא רבי אברהם ביטון על חורבת רבי יהודה החסיד

רבי רפאל יעקב סורנאגה

כוללות ירושלים תוב"ב

ה' תקי"ט (1759)

נזכר בספר שלוחי ארץ ישראל עמ. 402, ויצא בשנת תקי"ט בשליחות ירושלים למרוקו, באגרת שלחותו לכפר ארוגו במדבר סחרא, היו חתומים ר' יום טוב אלגאזי רבי זרחיה אזולאי ובנו החיד"א. והמחבר מסיים "שליח זה לא נודע ממקור אחר", וראה שם בהערה 256 שכל מה שכתב עליו היה בתורה שבע"פ מהרב ימ"ט.

והנה לפנינו נשתמרו שלשה מכתבים המשקפים את זהותו שהיה תקיף וכל יכול, ובהורמנותא דמלכא מלכי רבנן רבני ירושלים שהיתה בידו, יכול היה להתערב בעניניה הפנמיים של הקהלה, והכרע בסכסוכי הנגיד עם טובי העיר [1] ומ-פאס שלח מכתביו לצפרו. המכתבים היו כתובים בכתב יד המיושר של רבי יוסף אשורקי סופרו ומזכירו של רבי אליהו הצרפתי, ועל סכום הנדבה שקבלו עליהם לתת בידו הוא מגזים ומצוה עליהם בחרמות ושמתות, שאם לא ישלחו נדבתם אליו, עליהם לטלטל עצמם ולהביאה בידם ואם יתחמקו מזה נותן צו לחכמי העיר שאין להם רשות לשחוט להם עופות ובהמות, "ואם באלה לא תוסרו ותמאנו ומריתם אשלח לכם שני פרשים מאילי הארץ מהאלמכז'ן (מהמשטר) ועליכם לשלם שכר טרחם ועמלם, ובבואכם לכאן אחרם אתכם בהכרזה ושופר". מה שמאיים עליהם לשלוח (פרשים) מאילי הארץ איפשר שיצא מהיחס הטוב והקרבה שהיתה לו עם רבי אליהו הצרפתי כמובן. וכנראה שהטובי העיר קיימו וקבלו והביאו את המנחה בידם.

השליח הזה אולי הביא אתו עמו כעוזר רבי יעקב עייאש נין ונכד (מסטרא דנוקבא) של המקובל רבי אברהם אזולאי ולכן שלח כמו כן המלצה עליו לעמוד לימינו ולתרום גם למענו, על רבי יעקב הנז' לא נודע מקור אחר.

- א -

אנשי בריתנו ק"ק צפרו יע"א ה' ישמרם כי"ר

אחדש"ו כמשפט וכדת סיבת שורותים אלו אודות ובשביל המחלוקת שיש לכם עם הנגיד הר' יהודה אג'ייני י"א, כי הנה עתה נודע לי הדבר ע"י כתבכם כתב קדש שהוא ברע עמכם שלחתי אחריו עם שלוחי אחר שהיה עומד בפרק הנסיעה והיה נושא משאיו וטוען, בכח המסור בידי, ובא לפני וספר לי את כל

קורותיו ותלאותיו שאירעו לו עמכם עם כל התלאות שעוברים עליו בכל עת ועונה עם העכו"ם כי אין רגע בלא פגע ואין שעה בלא רעה ואינו יכול לעמוד בדבר זה כי כבד עליו המשא. לכן אחי המבוקש מכם שתפקחו עליו עיניכם בעין החמלה והחנינה לסלקו מהיזק זה כאשר יראה בעיניכם, וכל אדם שיעמוד נגדו וימסרנו לשום אחד מהעכו"ם או לשר העיר וכ"ש למלך ירה"ה, הריני גוזר עליו בכח המסור בידי מרבני ירושלים ת"ו בב"א בגזירת נח"ש כרוך על עקיבו הן יחיד או רבים יהיה מה שיהיה ואין ליהודה הנז' שום תרעומת מאחד מכם על ענין זה והרשות נתונה בידו שכל מי שיגרום לו בין על ידי עצמו או ע"י שלוחו שום נזק ופסידא ודרא דממונא וכ"ש נזק המגיע לגופו ב"מ לעמוד נגדו ולהזיקו ככל אשר תאוה נפשו ולית מאן די מחא בידיה ולימא ליה מה עבדת והריני מבאר דברי שאין לשום אחד או רבים לאנוס להר' יהודה להיותו נגיד משרת בקדש כי אם ברצונו הטוב והפשוט וכל המסרב בדבר זה כבר מילתיה אמורה שהוא מובדל מעדת ישראל ולא יאבה ה' סלוח לו וכל קללות האמורות במשנה תורה יחולו על ראשו. ושומע לי ישכון בטח ושאנן מפחד רעה נאום החו"פ בש"ש ט"וב בפאס יע"א דורש ש"ו ושלמהון דרבנן יסגי בסדר בא ברוך ה' למה תעמוד בחוץ.

הצעיר **רפאל יעקב סורנאגה** ס"ט

בכ"י השר"ר

הנה כבר כתבתי לכם על ענין הנדבה על כל פנים שיום ד' הבע"ל תגיע לידי בלי שום עיכוב יען הנני מתעכב בשבלכם וש"ש.

- ב -

קהל קדוש קהל צפרו יע"א גדולים וקטנים ישמרם השומר אמת לעולם אכי"ר

אחדש"ו כראוי להיות ששבוע שעברה כתבתי לכם על פרט החמשים מתקאלים של נדבת עיר הקודש ועד היום שערי תשובה ננעלו וכבר עבר ר"ח, ועברתם על הקנין במקום שבועה וחייבים

זאת אומרת בני החי' הוא ניהו החכם השלם כהה"ר יעקב עייאש נ"ר נין ונכד להרב המקובל האלקי כמה"ר אברהם אזולאי זלה"ה, אשר בלכתו עמי למ"ק אמרתי עת לעשות לה' לעמוד לימינו בכל עוז כי לו נאה ויאה עשר ידות חמודות בכל מידי דמיטב כאשר כלכם חזיתם, ובראותי הלבבות פרודו"ת ונכאבות אמרתי עת לעשות וכו' וביני ביני סלקא בתי'קו, וגם בבא ק"ק למתא פאס להביא מנחת בכורים לקדושת א"י עלה בדעתי לשי'ח בפיקודי'ו ולא אסתייעא מילתא כי אמרתי מצוה גוררת מצוה. ובלכתם לשלם לבתיכם תעשו מה שלבי חפץ, והן היום אחר בואי לשלם וגם החכם הנ"ל עשה שליחותו כראוי ישלם ה' פעולו אמרתי להזכיר ולא להזהיר ע"ע זה דלכוותייכו א"ץ כי יודע כל שער עמי שאנשי קודש אתם ובתיכם פתוחות לרוחה למשאת וארוחה עם כל הרוצה ליטול, אמטו להכי אחי הוו זהירין בכבוד האי צורבא מרבנן להעניקו מברכותיכם ברכה ומנה יפה לא נצרכה אלא להעדפה כי הוא ראוי והגון לכל דבר שבקדושה ומסתייה האי מילתא שהניח ביתו וכתת את רגליו בנחיצה לכבוד ארץ הקדושה ולא כל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא לבני נשא לעת מצוא כלי המקבל כזה ואגרא דכל"א דוחק"א למהר לשלוח נדבתכם ע"י ציר אמונים כי יפה שעה אחת קודם ליד ידי"ן החכם השלם הדיין המצויין כהה"ר אליהו הצרפתי נ"ר דבר נאה ומתקבל ובשכר זאת ימהר יחישה אל עליון לכונן ציון בבנין אפריון ויקביץ עם אביון ובאו ורננו במרום ציון נאם המעתיר והכותב באהבה רבה לכבוד התורה ולומדיה בחשק וחבה וחותם בס' ויביאו לו את המנחה אשר בידם ור"ש הצעיר ע"ה ית'

רפאל יעקב סוראנגה ס"ט

מקורות והערות

1. ראה שלוחי א"י עמ. 43. 47. 105. 112. וראה רבעון ירושלים ב' ה' עמ' רסג. ושם נזכר שהשם רפאל נתוסף לו ע"י מחלה (הערה 27). וכשיצא בשליחות לבבל המשורר הבבלי חיבר לכבודו שיר.
2. ראה שלוחי א"י עמ' 43.

רבי משה די מדינה

עצמאי מירושלים ת"ו

שנת התקכ"א (1761)

המכתב שלפנינו נדפס בספרי קהלת צפרו כרך א עמ. 428 ובטעות הדפוס נשמט שם השליח וצריך להיות .... החכם השלם כהה"ר משה די מדינה נר"ו בן לאותו צדיק החכם השלם והכולל הרב המקובל האלקי כה"הר דוד זלה"...

האבא רבי דוד בכ"ר משה חבר פירוש על התורה והמגילות בשם נפש דוד (קושטא תצ"ו) רוח דוד ונשמת דוד (שלוניקי תק"ז) פירוש על אדרא רבא ועל שיר השירים בדרך קבלה. היה בצפת ומחמת המציק עזב והשתקע בירושלים, ונאלץ לצאת לחו"ל כשליח עצמאי, ובשנת תק"ז היה בשלוניקי וגם בנו משה יצא למרוקו בשנת התקכ"א ? (1763) מרוב עניותו והחובות שעלו עליו עם צרת הבת שעומדת להתחתן ומאומה אין בידו. [1]

ב"ה

...העוסקים עם הצבור לשם שמים וכל איש ישראל דבצפרו יע"א.

תוב"ב החכם השלם משה די מדינה נרו' בן לאותו צדיק החכם השלם והכולל הרב המקובל האלהי כהה"ר דוד זלה"ה ובידו כתבא... מרבני העיר הנז' ותנו רבנן פרק איזהו מקומן של ש"בחים דאיתנהו בהאי צורבא מרבנן, נכבדות מדובר בו מעיר האלהים, והודיעו צערו לרבים כי אפפו עליו רעות במותב תלתא ברתא ודלתא ורביתא, וקפצה עליו סבותא, בראותו ילדיו לקוחים ברביתא, ונוספה נחלתו דשקיל וטרי בסוגית צ'רת ה'בת וקאי בתיובתא, דלית ידיה מדבקן למיעבד אפילו נדונייא פחותא, אי לזאת נידון ביוצא לקרייתא, וכעת החכם הנז' עיף ויגע מרוב הדרכים ומרחקם ואין בו כח לכתת רגליו מהכא למ"ק, לכן בקש ממנו זאת לנופף ידינו על ובשביל הר בת ציון, בכן המבוקש מכם אתם כהני ה' התאזרו והיו לבני חיל והפרישו לו נדבה במדה

גדושה, למשה היה למנה אחת אפים לערך הנושה והנושא והנשא. ולשולחה לו מהרה חושה, ובשכר זאת צדקה תרומם גוי מעלה נשאה ורמה, וקביכם (?) יפרוצו ימה וקדמה, כנפשכם וכנפש החותמים בחדש ניסן בשנת יהיה ה' אלהיך עמך **כאשר** *היה עם משה מהאלף הששי ליצירה בפאס יכוננה עליון אמן נצח סלה ועד נאם דורשי שלום ודוברי שלום,*

שאול בכא"א יעקב אבן דנאן *ס"ט* **רפאל עובד אבן צור**
אליהו הצרפתי *ס"ט* **מתתיה סירירו** *ס"ט*
הצעיר **יוסף צבע**

מקורות והערות

1. שא"י עמ. 155 אנצק. לתולדות חכמי א"י א עמ. שג'.

רבי אברהם ברכאת

כוללות ירושלים תוב"ב

שנת התקכ"ד (1764)

המקור לשליח זה הוא מקור יחיד בשו"ת אבני שיש חב' סי' ו' ושם נזכר שהיה לו שליח בשם חיים גן. אם כי בתולדות חכמי ירושלים נזכר שם זה, אין בידי שום ראיה לזהותו עם שליח דידן.

רבי צבי הלוי בן רבי יהודה

כוללות ירושלים ת"ו

שנת ה' תקל (1770)

השדר' דירן היה רב בפרובה ומורינה[1] ועלה לארץ ונמנה על חכמי ישיבת "כנסת ישראל" שנוסדה על ידי רבי חיים ן' עטר. בהיותו בעיר מקנאס שר לכבודו שיר תהלה הפייטן ר' דוד ן' חסין[2]
המסמך שלפנינו הוע' מס' שלוחי מצוה של ר' שאול אביטבול שמהללים ומשבחים שדרי'נו, בזמן היותו בצפרו היו אתו עמו שני שדרי'ם אחרים.

אותיות אלו הלא הם כתובים בפנקסו של הח' השלם שר"ר עיר הקדש יפה מכלל ירושלים תובב"א, כמוהר"ר צבי הלוי נר"ו.

מ'כנף הארץ זמירות שמענו לה"ר צבי קדש בהגלות נגלות לנו גלו'י אריו'ת או'ר בעד או'ר בתלת הוי חזקה, ברוך רחמנא דיהיב לן אוריי'ן תליתאי תפוחי זהב במשכיו'ת, והשלישי הכי נכבד, נכבדות מדובר בו, איש האלקים קדוש הוא, צבי לצדק, החכם השלם כמוה"ר צבי הלוי נר"ו. ה'ן אפוטרופוס לא'ריות, זכינו לקדשו עפ"י הראיה, ג' ראיו'ת ולא זזנו מחבבו חיבת הקדש וחיבת ביאה ביאת אורו וביאת שמשו, ומאי וטהר טהר גברא, רץ כצבי וגבור כארי, ונהורא עמיה שרא, ובידו רצפה מגילה מגילה ניתנה, אורו'ת קד'שים, נ'יב ראשים, מה נאה ניב זה הדר נב'יות, בשני כתובים הבאים כאחד כללי ופרטי, דורשי כתרי אותיו'ת, ותמן תנינן את כל תוקף התלאות ומשאות מעמסות, הנוגשים אצים מאלפות מרובבות, אכלי דלאו דילהו היינו רביתייהו, ידים עשקניו'ת, ונשמע ונמס לבבינו, ולא קמה עוד רוח באיש, עד שנתפקקו כל חוליות,

ופקודת כל האדם במרה איפקוד, בצ'עריך ירושלים מוכים ומעונים, חבוט חבוט חבוט אריות, ואנן בדידן בסובלי חולאים מתנינן לה, מצ'ער לצ'ער, כאש תבער יער, מן המאוכלות הפנמיות, ויחנו העם בחסי'רות, בחס'רון הלבנה היינו דקדוקי עניות, ומיעוט אחר מיעוט אינו אלא לרבות, ה'ן כסף לאדון זה חס'רון הוליד את עמינ'דב משום כבוד הבריות, ונקריב את קרבן ה' מנחת עני סך שש מאות וארבעים אוקיות מכ"ם, יה"ל תמיד לפני ה' בוחן לבות וכליות, ואנו ליה וליה עינינו, יקומם ירומם סוכת דוד הנופלת, ויחזיר עטרה ליושנה, לבנות בית לשם ה', היכל בנוי לתלפיות, בעגל ובזמן קריב, ויביא לנו משיח צדקנו, שיגלה ב"ב אכי"ר מלפני שוכן עליות

כה דברי איש צעיר דלית כוותיה מלרע כותב שתי אותיות, וחותם פה צפרו, יע"א, בשנת ושעשע יונק על חור פ'ת'ן לפ"ק ובסדר זכרון לפני ה'.

מקורות והערות

1. שאי' עמ. 544 אנצק' לתח"אי' ד' עמ. מא' ושם בס' שא"י כתוב שהשד'ר היה במרוקו לפני תקמ"ב ובמסמך שלפנינו בכ"י של רבי שאול אבוטבול, השד'ר היה בצפרו בשנת תק"ל.
2. תהלה לדוד כאואבלנקא תרצא' דף מז'

רבי אברהם ריוח

שנת התקל"ד (1774)

שדר' דירן יצא לשליחות צפת עם ר' מסעוד בונאן ובשליחותם זו לא עלה זווגם יפה. כי היו מתקוטטים אחד עם השני. והגאון חידא' מספר ביומנו על דרכם ושליחותם זו.

ר' אברהם דירן הגיע לפאס בכוללות ירושלים ורבי יעקב אבן צור רשם בפנקסו הסכום שנתנו לו שם בעיר פאס. גם בעיר צפרו כתב וחתם לו רב העיר ר' שאול ישועה אביטבול כמו שנמצא בקנטרסו "שלוחי מצוה". ושמו בר"ת בראש אמי'ר.

המכתב נכתב בפנקסו של החכם השלם שר"ר מעיר הקדש ירושלים תובב"א הלא הוא כמוה"ר אברהם ריוח.

י'תר ש'את ו'יתר ע'וז ה'עיר א'שר ב'חר י'י ט'פופה ב'קודש וי'ושביה ל'עולם ירשו ארץ, ממנה השלוחים יוצאים וחלות בכרמים, כרם ה' צבאות בית ישראל לחזק בריחיה בריך רחמנא דיהיב לן אוריי'ן תלי'תאי או'ר בעד או'ר ונוסף גם או'ר רביעי בקדש, כתר שם טוב עולה על שלחן מלכים, מה נאה נ'ר זה דנפיש וציל נהוריה טפי מכסיף כל הזהבים, אשר בדברו מעריב ער'בים, היום הזה ראינו את כבודו ואת גודלו, גדול הנא'מר באב'רהם רחי'מאי, רח'ם רחמ'תים, א' מן הרמ'תיים, מזוקק שבעתיים, החכם השלם והכולל כהה"ר אברהם ריוח יזיי"א.

מה נכבד היום הזה, יש משום גל'וי ארי'ות, משנכנס א'ב זכינו לקדשו עפ"י הראי'ה, וכל העם עונים אחריו מקו'דש מקו'דש, קידו'שין הראוין לביא'ה, ביאת שמשו וביאת אורו, ומאי וטהר טהר גברא, גלייה לדרעיה ונפל נהורא, ונתמלא כל הבית אורה, מהנהו אורו'ת קדשכם, מטבע שטבעו חכמים, בשני כתובין הבאים כאחד,

חו'תמי ברכות שהיו במקדש, ה'ן מלמדין מן המודי'עות, ולפנים בצע'רי ירושלים, דבקו צערי'ם זה בזה, ועלו לחשבון גדול, ונשמע וימס לבבנו, ופקודת כל האדם במר'ה איפקוד, ויהי העם כמתאוננים, יתאונן אדם חי בצעריי'ך ירושלים. ואנן בדידן בסובלי חולאים מתנינן לה מצע'ר לסע'ר, כאש תבער יער, הנה נא העיר הזאת אתיא תוך תוך היכא דשפיל נהר דנור גלותא, וצר'ה דעניותא חסרון כיס קשה מכלם. וה'ן מיעוט אחר מיעוט וחסרה הלבנה, עכ"ז קמנו ונתעודד, וחס'רון הוליד את עמינ'דב, לכבוד ארצנו ונחלת אבותינו, ולכבוד רבותינו אשר הבית בית ישראל נשען עליהם, לקדושים אשר בארץ המה, ה' עליהם יחיו, ולכבוד האי רעיא מהימנא, ציר אמונים, גברא דמריה סייעיה, ויתן חנו חן חן לו, זריז ונשכר, בהתנדב עם ברכו ה' ונקריב את קרבן ה' סך שבע מאות אוקיות מטבע מלכות המערב, כלם נתנו לרועה א' הוא שליח מצוה האמור לעיל, ועוד סך חמשים אוקיות לשם צדה לדרך, יחד כלם יהיו לרצון לפני ה' תמיד ואנו ליה וליה עינינו ישקיף ויראה גוים מקרקרים בהיכלו והוא יפדה את ישראל ויזכור כי בצ'ר המה אסא דקאי ביני חלפי הלא דוד מסתתר בוא יבא ברנה ומלך מלך והשכיל ועשה משפט וצדקה בארץ כי"ר, החותם וכו'*

מקורות והערות

---

1. שאי' עמ. 460 461

* מטבעות

רבי יעקב משה עייאש[1]

כוללות ירושלים תוב"ב

שנת ה' תק"מ (1780)

בנו של ר' יהודה עייאש ז"ל שעלה לארץ בשנת תקט"ז (1756) והיה בעיר צפרו בשליחות כולל ירושלים בשנת תקמ' 1780, כשהיה בעיר מקנאס שר לכבודו שיר תהלה ר' דוד חסין[2], והיה באלגיר עיר מולדתו, ושם הרפיס ספר מאביו מטה יהודה על שוע' או"ח ואח"כ נשתקע באטליה משך 20 שנה ונתמנה לרב בעיר סיינה ופיררה וכנראה שבשנת תקס"ג עלה שוב לארץ ובשנת תקס"ז 1806 נתמנה לרב ראשון לציון[3] ונשאר בכהונה זו עד שנת פטירתו טבת תקע"ז 1817. המסמך הרצו"ב כהמלצה מר' שאול אביטבול ששמו נזכר בר"ת בראש ההמלצה.

אלה הדברים הנקנים באמירה בכתיבה ומסירה בפנקסו של החכם השלם שד"ר מעיר הטהורה כמוה"ר יעקב עייאש

ש'ש א'נכי ו'מצפה ל'ראות י'תר ש'את ו'יתר ע'ז ה'דר, א'הל ב'ל י'צען ט'עמו ב'ו ו'ריחו ל'א נמר, ובא האות, ציון היא מלכה ה'ן בה, לא זזה שכינה מכותל מערבה, לטובה אות, ממנה השלוחים יוצאים במראות הצובאות, מלכי צבאות, ידדון ידדון וחלים בכרמים, כרם ה' צבאות, לחזק בדקה, מלקחי"ה ומחתותי"ה שואות ומשואות, חזו דאתא מרבבות קדש, עיר וקדיש, מדלג על ההרים, מקב"ץ על הגבאו"ת, והוא באחד ציר המעלות, רמות ונשאות, והאיש משה ענו מאד, גדולה ענוה למופת ולאות, בר אוריין הוא ובר אבהן, יאי ויאי מורה הוראות, החכם השלם עצום ורב, זרע רב, **כמוהה"ר יעקב משה עייאש יזיי"א**

אתא ואייתי בידיה שני כתובי׳ם הבאים כאחד, הן מלמדין מן המודיעות ולפנים בשערי ירושלים פלאי פלאות, ונשמע וימס לבבנו, ופקודת כל האדם במר״ה איפקוד, חשכו הרואות, ואנן בדידן בסובלי חולאים, מצער לצער, כאש תבער יער, משיאין משואות, והרעב כבד מאד, וכלתה פרוטה מן הכים, אייקור חיטי ואייקור זוזי במספר שני תבואות, ונוספה נחלתינ׳ו, העיר סוגרת, וליוצא ולבא אין שלום. היו שם מחמאות, ארם מקדם ופלשתים מאחור, הצד השוה שבהם שדרכם להזיק, אכלונו הממונו, בדיני נפשות ומכות לולי ה׳ צבאות. עכ״ז קמנו ונתעודד, וחסרון הוליד את עמינד׳ב, מחיבת הקדש עיר עוז לנו הבת ירושלים ולכבוד רבניה שמה ישבו כסאות, ולכבוד האי שליחא מהמנא, אשר בדברו מעריב ערבי׳ם, המה דברי דודים ערבי׳ם בזאת נאות, ולכבוד אבותיו הקדושים שרי צבאות, ונקריב את קרבן ה׳, סך כו״כ יש בכללן מה שהיינו גובים מידי שבת בשבתו נדבה חדשה מאת כל איש אשר נדבו לבו, לזכור את ירושלים תובב״א, והיה מעשה הצדקה שלום, וארמון על משפטו ישב, עתידה ירושלים להוציא גלוסקאות, וישראל ישכון לבטח בהצמח קרן לבית דוד, ייתי ונחמיניה, ומלך מלך והשכיל יראינו נפלאות כי״ר.

בחדש מרחשון משנת להטו׳ת לבבנ׳ו אליו
לפ״ק החותם פה צפרו יע״א אכי״ר

שמו של שר״ר זה שנוי במחלוקת כי בס׳ שא״י יערי עמ׳ 554 נזכר בשם יעקב משה עייאש מרבני אלג׳יר שהיה במרוקו שנת תקל״ט, והוא הוא שהדפיס ספרו דרב אבהו מטה יהודה. ובשנת תקס״ו 1806 נתמנה בירושלים לראשון לציון ונשאר בכהונתו זו עד פטירתו טבת תקע״ז. ושם עמ׳ 709 מביא שבשנת תק״ע 1810 לערך סיבב בשליחות ירושלם במרוקו רבי משה עייאש נכדו של ר׳ יהודה עייאש, שעלה לא״י מאלג׳יר. והזכיר מכתב (שיבוא הלאה) מר׳ בצלאל מאנסאנו אל רבי עמור אביטבול אודותיו (נרפס ג״כ ברבעון ירושלים שם), ולבסוף כתב וז״ל שליח זה לא נודע ממקור אחר.

ברבעון ירושלים שנה א׳ עמ׳ קס״ג–קס״ד כתב ר׳ יעקב משה טוליו׳אנו (בעל המחבר נר המערב), בקובץ אגרות שליחים מירושלים למרוקו, וז״ל ״מיהו רבי משה זה? (שנזכר במכתב של ר׳ מאנסאנו) האם הוא רבי יעקב משה עייאש בנו של רבי יהודה שהיה ראשון לציון בירושלים ..... וסיים, ורבי יעקב עייאש זה

(השני) היה במרוקו, וביחוסו (במכתב ר' מאנסאנו) נאמר כי "בא מבית לחם יהודה .... וכי רבי יהודה היה זקנו ולא אביו .... ע"כ.

לפי כתב המלצה שמסר בידו ר' שאול אביטבול רב העיר צפרו אז בשנת תק"ם

אחרי שתאר אותו בתוארים גדולים וחשובים, הזכיר את שמו במפורש כמוהר"ר יעקב משה עייאש יזיי"א (יראה זרע יאריך ימים). נראה כי שר"ר אחד הוא ולא שנים. מ"מ צדק ר' טולידאנו באומרו כי ר' יהודה עייאש הנודע היה זקנו ולא אביו של השד"ר ועיין במכתב הרב מאנסאנו נזכר במפורש "וכ"ש למען זקנו שמו נודע בשערים...."

ידי"ן כהה"ר עמור אביטבול נר"ו...

אבקשה מאת שאהבה נפשי לעמוד עמידה שיש בה סמיכה, על דבר ידידינו, ידידות זרע קדש האי גברא רבא דאתי ממערבא, קול דודי הנה זה בא מבית לחם יהודה , גור אריה יהודה, אריה דבי עילאי ה"ה החכם השלם משה עייאש נר"ו אשר בא ממחנ"ק, בידים ריקניות אחר כמה הרפתקי דעדו עליה, והוא סר וזעף ומפומא ללבא לא גלי כי אם אחר כמה פיוסים ורצויים, ומאד תמהתי עליך אחי על זה עד כי הוא אמר שאתה סלקת עצמך לצד אחד ואין לך מבוא בקופת השרצים, אבל מ"מ אמרתי אני אל לבי כי עדיין יש לך פה להליץ בעדו וללמד סניגורייא עליו לפני כמה"ר אביך נר"ו עד שיצא זכאי בדינו. כי האיך יעלה זה על הדעת שלא תחושו לכבוד צורבא מרבנן, ואם לא עשיתם בגינו עשו בגין ירושלים עיר הקדש תובב"א ובפרט בגין אבותיו ומשפחתו וכ"ש למען מר זקינו .... שמו נודע בשערים. וכבר אנכי שמעתי מחכם לבב זקן ונשוא פנים דיין ומצויין ששמע מפי שליחא דרחמנא ימים מקדם שהוא היה מצוי במצב קבורתו והיה ענן קשור על מטתו, וזה דבר גדול שלא שמענו כיוצא בו, כי אם בימי התנאים והאמוראים, ואח"כ ראיתי שכן הוא בא בהסכמת קול יהודה, וראוי לך ולדכוותך לעורר לבות בני אדם גם בני איש לעשות וְלַעשות ולשלוח לו מנה יפה לא נצרכה אלא להעדפה והכל מתוקן ועל צד הממעיט על עשרה זהב מליאה, והחכם עיניו בראשו ודברי קדשו על אשר ננעלו ממך ח"ו שערי תשובה על אגרת אשר היא שלוחה מאתי לאדוני ביום ששי בשבת שעבר והתעלמת פעמים שאתה מתעלם. ואכן פלא לחכם שכמותך שלא להשיב מפני הכבוד. גם כתבתי לך לשלוח מעט פתילים וכו' ולעת עתה תשובתך מהרה

תצמח עם הבא הראשון, נצרה כאישון, ברחמים וברצון, גם תדרוש שלום כמה"ר מאיר צבע ישצ"ו משמי ותכריחהו לעשות משפט כתוב כי איש חכם אתה ועשית כחכמתך, ואין להאריך כי אם בשלומך וטובתך, -

כה דברי הצעיר נאמן אהבתך ע"ה ב"ה צעיר צאנו

בצלאל מאנסאנו ס"ט

ושמע שמעתי שהחכם הנז' פגם בכבוד הנגיד, ועם היות שאין אדם נתפש על צערו, שציערו ובישו וצריך כפרה, כי כך מנהג העולם שהפרנסים צריך שיהיו סבלנים מאד ושכמ"ה כמבואר בי"ד הלכות צדקה.

שלם.

מקורות והערות

---

1. שאי' עמ' 544 709.
2. תהלה לדוד ר' דוד חסין כאובלנקא תרצה עמוד מ"ז.
3. הראשונים לציון א. אלמאליח עמ' 142.

רבי חזקיה בעלול[1]

כוללות ירושלים ת"ו

ה' תקמ"ה (1785)

שליח כולל, ירושלים. כתב כוללות שלו לא הגיע לידינו וגם לא נמצא בשום מקור אחר, המסמך שלפנינו ניתן כעין המלצה והועתק מספר שלוחי מצוה מרבי שאול אביטבול. ובסיומו בא שמו בר"ת שש אנכי ומצפה לראות וכו' ספר אבני שיש חא' דף כב' עב' רן השדר' דירן בסכסוך שהיה לרבי שלמה אביטבול עם יורשי הקדש אחד. וז"ל שם "ועמד והקריב משפטה לפני החכם השלם שדר' כההר' חזקיה בעלול". וראה עוד שם בדף כג' עג' שהשדר דירן כשהיה על אם הדרך הכריח ליחידי הקהל ללוות ולתת ליד משרתו חיים עמרם סך נ"מ. נלב"ע בשנת תקס"ז (1807). מכתבים אליו נמצאים במכון (פריס בי"מ לרבנים 4013.033/1)

זה נכתב לציר אמונים, טעון שירה והלול,
כמוה"ר חזקיה בעלול יזיי"א

בת ציון שמעתי ממרת אמריה, ופתחו צעדיה וגלו סתריה, רבנן תקיפי דארעא, סנהדריה ורבים שריה, ע"י ציר אמונים, קדש הילולים מקודש מקודש זך וצלול מה נאה נ"ר זה הולך ואור, אור בעד אור, באמת טעון הלול, החכם השלם והכולל, כמוה"ר חזקיה בעלול יזיי"א, זכינו לקדשו עפ"י הראיה, ולא זזנו מחבבו, חיבת הקדש וחיבת ביאה, ביאה שמשו וביאת אורו, ומאי וטהר טהר גברא, ובידו רצפה, מגילה ניתנה באגרות שום בעל בכ"י בצערי ירושלים, ופקודת כל האדם במר"ה איפקוד, ולא קמה עוד רוח באיש אם הגבירה לוקה, הנה נא העיר הזאת אתייא תוך תוך היכא דשפך נהר דינור גלותא, וצר"ה דעניתא,

ונתמעטו אוכלוסיה מתוקף חצי הרעב שעבר לתפ"ץ, ואחר ישבו העם בחסרו"ת, ומיעוט אחר מיעוט, עם כל זה קמנו ונתעודד לכבוד ע"ק ותפארתנו שתובב"א, ולכבוד רבותינו רבני ירושלים, ולכבוד האי רעיא מהימנא, וחסרון הוליד את עמ"י נד"ב, ונקריב את קרבן ה' סך שבעים מתקלים, יעלו לרצון לפני ה', והיה מעשה הצדקה שלם, ואת צמח דוד מהרה תצמח ומלך מלך והשכל ועשה משפט וצדקה בארץ, הרוצה את אבניה ומחונן את עפרה ש"ש א"נכי ר"מצפה ל"ראות י"תר ש"את ו"יתר ע"ז ה"דרה

החותם פה צפרו יע"א בתשרי משנת למרבה המשרה ליצירה, וקיים.

מקורות והערות

---

1. יהב"י עמ'. 712. אנצק' תח"י כרך ג' עמוד רכ"ו. תולדות חכמי ירושלים כרך ג' עמ' 135 ר' חזקיה בערול שחתום באגרת שנת תקמ"ט וכנראה שט"ס נפל בשמו, וצ"ל בעלול, וראה עוד בספר תולדות חכמי ירושלים פרומקין עמוד 213 שחלי"ש יום ד' סיון התקס"ז וראה בס' קהלת צפרו כרך א' עמ' 365.

רבי משה עבו[1]

לעצמו מירושלים ת"ו

שנת ה' תקן (1790), לתר"ז (1847) (1790)?

הראשון במשפחת עבו, ר' שמואל שנולד באלג'יר בשנת תקמ"ט (1789) ועלה עם הוריו, יצא בשליחות צפת להודו, והיה קונסול כבוד של צרפת, והמשרה הזאת היתה ירושה לזרעו. גם רבי אברהם חיים בנו היה שליח צפת וירושלים להודו בשנת תרכ"ט, (1869) וגם שליחות לצפון אפריקא ארר תרמ"ז (1887).[1] ממשפחה זו יוצאת ההלולא המסורתית אל ציון הרשב"י ז"ל, ביום ל"ג לעומר.

השד"ר העצמאי דידן, לא מצאתי לו כל מקור. ולפי דבריו כאן במסמך היה דר בירושלים, וכנראה היה לו סכסוך עם ראשי הקהל משום מה, וכתב לרבי יהודה אלבאז[2] נוסח החרם והקללות שהחרים וקלל למי שיעכב אצלו מה שתרמו לו.

בהו'

חקרי לב ה"ה אחינו בית ישראל אשר בעיר סיפרו יעא' לחכמיה ולזקיניה כפתוריה ופרחיה יחד כולם ישבו, הן מזהירין טפי מכוכבים כיר', ואני תפילה לאלהים כסא כבוד ינחילם והתענגו על רב שלום ושובע שמחות וזרעם נכון לפניהם, ובראשם חכמיהם ובראשם טובינא דחכמי מרגליתא דלית בה טימי האח נפשינו הח' הש' כההרי"א (רבי יהודה אלבז) הי"ו. החכם עיניו בראשו אליו מי ישועות שורשו יהי שלום בחילך ש"ב. ה' אלהיך ירצך ישמור את נפשיך ומכל צרה יפצך. אודיע לפני מעלת כבודו... זה הצער שצעירו אותי הגזברים היה לי צער גדול ואיני מוחל להם עד שאעשה משפטם בירושלים בע"ה תחילת רואי בהם גזברים שלא לשמה ויתיצבו בעד לרחק את הצדקה ולעוות את המשפט כמ"ש

הנביא והוסג אחור משפט וצדקה מרחוק תעמוד כי כשלה ברחוב אמת ונדחה לא תוכל לבא ותהי האמת נעדרת וסר מרע משתולל... וירע בעיניו וירא כי אין איש וכו' אשע"ך מאחר שאני מתחנן להם ולא שמעו הפכתי פני לדין וראיתי שבלי ספק שאסור ליתן לאדם צדקה שכפי הש"ע ביו"ד סי' רמ"ט וז"ל ולא יתן אדם לקופה של צדקה אא"כ יודע שהממונה עליה נאמן ויודע לנהוג בה כשורה, וסי' רנ"ו ס"א בהגה וצריכים הגבאים שיהיו נאמנים וחכמים וכו' וכל שהגבאי אינו נאמן אסור ליתן צדקה על ידו.... ועושה כדין וכהלכה ובפרט שעושים להפך מן הדין והוא מ"ש הש"ע בסי' רנ"ג סו' וז"ל עני שגבו לו להשלים די מחסורו והותירו על מה שצריך המותר שלו.... לומר מאחר שעשה המצוה שלימה כאשר ציוונו הי"ת בתורתו הקדושה בשלימות המותר ליקח אותו לאחר לקיים מצוה אחרת ואפ"ה לא הותר להם ליקח אותו המותר... שנתביישתי ועמדתי בפני כל הקהל הי' ונשפך דמי וחליתי פני כל א' וא' ונדרו לי בפני דבר מועט שלא יבא חלק א' מס' ממה שאני צריך מאחר שהם רבים ויש בידם יכולת ליתן חייבים מן התורה ליתן כל צורכי ולא מלבד בקשו לעשות מצות האל יתברך בשלמות כאשר צוה בתורה הקדושה לטובתם כי גלגל חוזר בעולם אשרי אדם מפחד תמיד אלא נתקשה לבם ולא עשו אפילו מה שידם משגת ולא זו בלבד אלא שלקחו מאותו המיעוט שהתנדבו וחושבים כעושים מצוה ליתנה לאיזה מצוה אחרת אבל בעונות שהם טועים ואינם יודעים שהם מקלקלים ובוצע ברך נאץ ה' מאחר.... כדין שהם גוזלים דבר שהוא שלי ונותנים אותו לאחרים כפי הדין הנל'. וכפי מה שפסק ג"כ בסי' רנ"ו ס"ד וז"ל וכן אם פירש הנותן ואמר שיתנו לעניי העיר או לעני פלוני אין להם לשנות אפילו לתלמוד תורה אשע"כ הגזברים שהם ע"ה ועומדים על נדבות הת"ח..... שעשו לי למחול להם.... כבוד התורה וחסרון כבוד ירושלים בתוכה שאין מי שיעכב על ידי שם תעשה כבודה בכל כחי גם ע"ע.... על מה שלא רצו ליתנו לידי שחשבו שעושים מצוה. עבירה היא בידם וצריכים שישלחו אותה שתגיע לידי ואם אמרו שלא נשאר, אני מוכרח להחרים ולנדות כל מי שמעכב שלי בידו או ביד אחרים או

שמתעצל מעלים עיניו ממנו.... ואינו שולחו לי עד שיגיע לידי מכאן מהיום עד יום הו"ר הלל טובה וברכה כי"ר ושלם נאמן דורש שלומכם הצעיר גולה ונדח לכבוד דירת ירושלים הצעיר משה עבו

ע"ד המקום ב"ה ועל דעת רבותי שבירושלים ועל דעת חבירי שבארץ ישראל תובב"א חברון שכם טבריא צפת ועל דעתי ועל דעת בני שבעיר הקדש ירושלים תובב' המחמיר, מחרים אני ומנדה ומחרים ומקלל ומשמת לכל מי שמעכב מזכותי מן הנדבה שהתנדבו בעיר צפרו ובאה לידי הגבאים או ליד אחרים ואינו שולחה בין רב בין מעט מהיום ועד יום הו"ר שתגיע לידי וכל מי שמעכב אותה יותר מהזמן הנז' למעלה אם נתנו אותו לאחרים בין בדבר מצוה בין דבר של רשות ואינו רוצה לשולחו לי עד זמן הנזכר הרי הוא עובר על זה החרם וכל העובר על זה ארור יהיה בזאת התורה ע"ד המקום ית' וע"ד רבים ועל דעת המחמיר ארור יהיה מפי מי שאמר והיה העולם ויענה אכת"ר אמן, ארור הוא מפי אכת"ר ותענה החכמ"ה אמן ארור הוא מפי החכמ"ה ותענה הבינ"ה אמן. ארור הוא מפי הבינ"ה ותענה הגדול"ה אמן ארור הוא מפי הגדולה ותענה הגבור"ה אמן ארור מפי הגבורה הפקד עליו ר'ש'ע ו'ש'ט'ן י'ע'מ'וד ע'ל י'מי'נ'ו בהשפטו יצא רשע ותפלתו תהיה לחטאה וכו' ואתה אלהים עשה אתי למען שמך כי טוב חסדך תצילני כי עני ואביון אנכי ולבי יחל בקרבי וכו' עזרני ה' אלהי הושעני כחסדך וידעו כי ידך זאת אתה ה' עשית יקללו המה ואתה תברך קמו ויבושו ועבדך ישמח ושומע לנו ישכון בטח ושאנן
א'מ'ן ו'ב'ח'י' נ'ס'ו'
א'מ'ן
ת' עובר ת' על ת' זה ?

מקורות והערות

---

1. שאי' עמוד 675. יהבי' עמוד 492 738
2. תקל' תרז' ראה בספרי קהלת צפרו כרך ד' עמודים נז'–סא'

רבי בנימין משה מיוחס

כוללות ירושלים ת"ו

ה' תקנ"ז (1797)

מהתוארים שתאר אותו רב העיר רבי שאול אבוטבול נראה שהיה נעים הליכות ונהג שליחותו ברמה והמסמכים שלפנינו כבר נדפסו בספרי קהלת צפרו חא' עמ' 87 86 85. והמכתב בחתימת השד"ר דירן מסרתי העתק ממנה ליד הגרי"מ טולידאנו ז"ל בחיים חייתו והדפיסה באוצר גנזים שלו תש"ך מכתב כו' ובכותרת כתב וז"ל... "חידוש בדבר מוצאים כאן ששדר' ירושלים השתדל גם בעד שלוש ערי הקדש האחרים. הסכמה זו מוכיחה עד כמה יהודי מארוקו זכרו את ירושלים ושלוש הערים חברון צפת טבריה בכל מקרה של שמחה, ואם החתן שכח לפעמים מלתרום לטובת ארץ ישראל מיד הקהל מחה נגדו: אה! ארבע ארצות להזכיר לו את חובתו".

מכתב ב', שכתב לו לשדר' לראיה בידו, הרב שאול ישועה אביטבול הוא ובית דינו ומקצת מראשי הקהל, ושמו של ר' שאול נזכר במכתב שמרו אהובים ושימו לבבכם ר"ת שאול. יתר שאת ויתר עז הצרות, ר"ת ישועה. אשר בתוככי ירושלים טרופים באלפס, ונתונים למרמס, ר"ת אביטבול. וכמו כן "כתב כי זכינו לראות השלוחים וכו' כי מיום בושש רכבם לבא למערב וכו' היינו בכל רע וכו', משמע שלפני השדר' דירן בהרבה שנים לא באו שדרים' למרוקו.

בשנת תקמ"ב – תקמ"ד סיבב בערי אטליה וכו'. ונודע לסופרי השדרים' מתי יצא למרוקו בשליחות ירושלים רק ממכתב זה אשר לפני. גם יערי בספרו שלוחי א"י לא ידע מזה ובעמוד 557 כתב שנפטר בירושלים ב' תשרי תקס"ה 1804.

ש'מרו א'הובים ו'שימו ל'בבכם י'תר ש'את ו'יתר ע'ז ה'צרות א'שר ב'תוככי י'רושלים ט'רופים ב'אלפס ו'נתונים ל'מרמס, אנשי חמס, מכי רמו צע'רי בצע'רי בת ציון כל כהאי ריתחא דמצערי חיי ומחטטי שכבי והם לדמי'ם יארובו, לרצותם ברצי כסף, ואת מתכונת הלבינים בצירוף אחר צירוף מצטרפי לחשבון גדול כאשר שמענו

כן ראינו באגרות שום בעל בכ"י מקדשי עליונים רבני וגאוני עיר עז לנו ירושלים תובב"א אשר הופיע וההזריח במחנינו זה האי רעייא מהימנא שליחא קדישא מבני היכלא דמלכא צי"ר חדש ומקודש מוקף חומת חזקת בתי אבות וראשי סנהדראות רבנן סבוראי תקיפי ארעא גזע היחס החכם השלם והכולל סוה"ר כמוהר"ר בנימין משה נרו' בן לאותו צדיק הרב הגדול רב נהורא' בבתי גווא'י ובבתי ברא'י כמוהר"ר אברהם מיוחס זלה"ה מחבר ספר שדה הארץ זכינו לקדשו עפי' הראייה ולא זזנו מחבבו חיבת הקדש וחיבת ביאה, ביאת שמשו וביאת אורו ומאי וטהר טהר גברא וכלי עלמא מר'נני אבתריה ועונין אחריו מקודש מקודש כי זכינו לראות הש'לוחים יוצאים וחלים בכרמים כרם ה' צבאות אשר באורם נראה אור כי מיום בושש רכבם לבא למערב ולא נגה עלינו אור שכינתם כמעט היינו בכל רע משב'רירי ב'רירי צ'רי אלפים ובעלי אגרופין עושים בעברת זד'ון אשתפוך חמימי המים הזדו'נים אכלהו בני מערבא ופרץ ה' פרץ בעזם ופריץ חיות ש'לח בם מהם אפעה ושרף מעופף עד שהציץ עלינו בעל הבירה וירא את ענייינו ואת עמלינו ואת לחצינו הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו וימן ה' האי שליחא דרחמנא שליחא מהימנא נ"ח לומר זה ינחמנו מעצבוננו ועם היות שאנן בדידן בעיר הזאת בסובלי חולאים מתנינן אתייא תוך תוך היכא דשפיך נהר דנור גלותא וצ'רה דעניותא, עכ"ז קמנו ונתעודד וחס'רון הוליד את ע'מי-נ'דב לכבוד ארצינו ונחלת אבותינו ולכבוד האי שליחא מהימנא אשר בדברו מע'ריב ער'בים, ובמתק שפתיו ותחנוניו מוציא הזהובים ותרב משאת בנימין משאת ארוחתו ממשאת השלוחים אשר קדמוהו יותר מפי שנים גברא דמריה סייעיה ויתן חנו חן חן לו בהתנדב עם ברחימו וחביבותא ונקריב את קרבן ה' סך אלף ושש מאות אוקיות כ"ט כלם לרועה אחד הוא שליח מצוה האמור לעיל בתורת נדבה וצידה לדרכו ועוד נוסף סך מאתים אוקיות בהלואה נתנו מגבייה של מצוה על דעת ליפרע מגביית ירושלים תובב"א אשר עלתה הסכמתינו לזכור את ירושלים מהיום הזה והלאה בהתאסף ראשי עם קדש ובמעמד כלנו להעמיד מכאן ואילך גזבר אחד בכל בתי כנסיות בויברך דוד

ולגבות טאס"א לתועלת כללות ד' ארצות עזה"ד דהיינו המחצית לירושלים תוב"ב והמחצית יתחלק לשלשה ארצות צפת וחברון וטבריא בשוה, וביחודא שלים הסכמנו עוד לכבוד בית קדשנו ירושלים שכל איש ואיש מבני העיר הזאת יזכור את ירושלים ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו ביום החופה עצמה כפי נדבת לבו, וביום שמחת לבו כשנולד לו בן זכר ביום המילה יתן כפי נדבת לבו, וכן ביום חנוך בנו למצות תפלין, וכן בר"ח אדר יעמוד א' מהגבאים לגבות מאת כל איש אשר ידבנו לבו זכר למחצית השקל, וביום פורים ג"כ יעמוד א' מהגזברים לגבות טאס"א מאת כל נדיב לבו, ובכל זמן שיראה לגזברים לחזר על הגב'אות כגון באיזה עת צרה שלא תבוא או איזה תענית צבור, או באיזה זמן הראוי כגון בעשרת ימי תשובה, ובלבד שיהיה הזמן פנוי מגביית בית הכנסת ומגביית עניי העיר, ועם היות שכך הוא חובתינו שלא לשכוח את ירושלים ולזכרה ביום שמחתינו, מ"מ פן יכשלו רבים בחומר ענן נדרים הסכמנו בפירוש שכל אלו הדברים הם בלא נדר ובלא קבלה כלל ואף שיהיה נוהג שנה אחר שנה לא יחול עליו שום נדר והנהגה של מצוה כלל ולראית האמת חתמנו פה בחדש תמוז שנת **וכל אשר** הוא עושה ה' מצליח לפק' וקיים

שאול ישועה	**שלמה בכהר'**	**אברהם בלא"א יעק***
בכמוה"ר יצחק	**מימון נע**	**אציני**
זלה"ה	**אביטבול סיל"ט**	**סיל"ט**

ראשי הקהל

משה א"א מרדכי	**דוד הכהן**	**יוסף משה**	**אברהם א"א מרדכי**
אלבאז ס"ט	**ס"ט**	**צאייג**	**אלבאז**
		ס"ט	

התקנ"ז

מודה אני ח"מ שליחא דרחמנא מרבנן תקיפי ארעא ירושלים דדא'בה איך אמת ויציב מידי עברי פה העירה צפרו יע"א התחננתי ודברתי לפני הק"ק קהל צפרו הנז' שיעשו[1] זכרון לירושלים תוב"ב לבלתי תשכח מהם כמאמר המשורר אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני, וישמעו לקולי כי מצאתי חן בעיניהם והסכימו הסכמה גמורה לגבות טאסא בויברך דוד שתתחלק לארבע ארצות ירושלים תוב"ב חברון וצפת וטבריה הי"ג המחצית תטול ירושלים והמחצית יתחלק לשלשה ארצות בשוה, וגם קבלו לגבות טאס'א באחד באדר זכר למחצית השקל וכן ביום פורים וכן כשיגיע איש לפרק הכונס ביום חתונתו יום החופה עצמה וביום שמחת לבו כשיולד לו בן זכר ביום המילה עצמה וכן ביום חנוך בנו למצות תפילין יפרוש מממונו נדבה ככל אשר ידבנו לבו המעט הוא אם רב לזכות ירושלים תוב"ב דוקא כאשר כתוב הכל באורך בהסכמת הקהל יש"ץ, הן עתה מניתי בכח המסור בידי מרבנן תקיפי ארעא ירושלים בבית הכנסת הגדולה מניתי את המו"ן הר' אברהם אלבאז נר"ו, ובבית הכנסת הנק' צלא דלחכם מניתי את החכם השלם הדו"מ כהה"ר שלמה אביטבול נר"ו, ובבית הכנסת הקנ' ע"ש אתאג'י מניתי לישראל יעקב עולייל ובעד האלטאסא של אחד באדר ופורים והחופה והמילה וחנוך תפילין וכיוצא מניתי בב"ה הגדולה להה"ר אהרון הכהן נרו' ובב"ה דלחכם מניתי את החכם השלם כהה"ר יהודה אלבאז נרו' ובב"ה דתאג'י מניתי החכם השלם כהה"ר מאיר צבע נרו', האנשים האלה בכללותם הם יעמדו על הפקודים לגבות האלטאסאות כאמור ורשות נתתי להם בכח המסור בידי לקבוץ הכל ולתתם בעסקאות במשכונות כפי הנראה להם כפי העת והזמן והכל יהיה מונח בידם

לתועלת כללות ירושלים תוב"ב והאמנתי להגזברים הנז' ולב"ך עלי ועב"ך ועל כללות ירושלים נאמנות גמורה ומפו' כשע"ך בלי לחייבם שו"ש ק"ו וג"ש וח"ס לעולם והכל יהיה נדון כפי ראות עיני דייני צפרו יע"א וגם נתתי רשות לכהר"י אלבאז הנז' שאם יראה איזה גזבר מבני חבורתו שאינו עומד עמידה שיש בה הידור שיעמיד אחר תחתיו כפי ראות עיני הדיינים ולראית האמת והצדק ח"פ צפרו יע"א בחדש תמוז שנת **וכל אשר** *הוא עושה ה' מצליח לפ"ק כ"ד צעי"ר המשתל"ח חוץ למקומו הוא נח.*

בנימין משה מיוחס ס"ט

מקורות והערות

1. **בשנת שס"ג הותקן בפאס שבמרוקו... לגבות מגביות מיוחדות לטובת ירושלים בשמחת נשואין ובברית מילה...**
כרם חמר אנקאווא ח"ב סי' מ"ח. אולם זו היתה הוראת שעה ולא נקבעה קופה לדורות. שא"י עמ' 60 הערה 12.

רבי יונה משה נבון
רבי יונה סעדיה נבון

כוללות ירושלים ת"ו

ה' תקס"ב תקס"ד (1802 1804)

הראשון בנו של רבי בנימין והשני היה כנראה בנו של רבי אפרים. שניהם בני דורים והיו נכדיו של בעל נחפה בכסף רבו של הגאון חיד"א ר' יונה משה. הראשון יצא בשליחות לארצות צפון אפריקא עם בן דודו רבי יונה סעדיה[1] כיהן בבית דינו של רבי משה סוזין וביום ח' טבת תקצ"ז 1837 עלה על כסא הרבנות וראשון לציון בירושלים[2] ר' שאול אביטבול רבה של עיר צפרו מסר בידם כתב המלצה בטבת תקס"ב[3] ושמו נזכר בר"ת בראש אמי"ר שאול ישועה אביטבול. במכתבו מסביר מצב התקופה ההיא בעיר צפרו שכל בעלי הבתים ברחו לכפרים הסמוכים ורמז על זה במליצתו "זי'ד יהיר עושה בעברת זרון" נראה שהוא אמהאווס שר"י שעשה שמות בעם ישראל כמסופר בספרי ההסטוריה על תקופה זו.[4] מלבד מסמך זה של ר' שאול אביטבול. יש עוד מסמך אחר מזוגא דרבנן הללו כשהיו בעיר פאס אל רבי שלמה אביטבול. במכתבם זה ממליצים על שליח עצמאי מירושלים לעודדו לסומכו ולסעדו.

ש'בחו א'הובים ו'רוממו ל'אל, י'תר ש'את ו'יתר ע'ז ה'לולו, א'שר ב'מושב י'קרו ט'רף ב'אלפי ו'העלה ל'גורלו, כי בחר ה' בציון אוה למושב לו, שם שם לו דירה בתחתונים ויט שם אהלו, צבי היא לכל הארצות, מקודשת בעשר קדושות, עד כי יבוא שילה, כי יעקב בחר לו יה, ולו נתן את ישראל עבור בגבולו, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ארץ ממנה השלוחים יוצאים וחלים בכרמים, כרם ה' צבאות בית ישראל נחלת חבלו, באו טובים לקבל טוב לטובים, לקדושים אשר בארץ המה יושבי בצלו, לחזק בריחי צ'עריה ומלקחיה ומחתותיה כי יתן כפיר קולו כאשר שמענו כן ראינו באגרת שום

מקדושי עליונים רבני וגאוני עיר עוז לנו ירושלים תוב"ב ע"י צירי אמונים מבני היכלא דמלכא צ'ירים חדשים ומקודשים מוקפין חומת חזקת בתי אבות וראשי סנהדראות עטרות וטיבון, הראשון אדם החכם השלם והכולל, סוה"ר כמוה"ר יונה משה נבון, וזה סיני שני בקודש החכם השלם והכולל סוה"ר כמוה"ר יונה סעדיה נבון יש"ץ, זכינו לקדשם עפ"י הראיה ולא זזנו מחבבן חיבת הקדש וחיבת ביאה, ביאת שמשן וביאת אורן, איש לפי מהללו, תמן תנינן את כל תוקף הצרות מכי רמו צע'רי בצ'ערי בת ציון ופריץ חיות שולח בם, מהם אפעה ושרף מעופף ומין הדומה לו, כל כי האי ריתחא בקום עליהם אנשי בליעל השקום סף רעל, ושללו כל שללם מחוט ועד שרוך נעל, מי מדד בשעלו, ונשמע וימס לבבנו, ולא קמה עוד רוח באיש ואור חשך באהלו, ואנחנו קמנו ונתעודד ונשכח עניינו ולחצנו. מאשר עברו עלינו המים ה'זדונים משברירי ברירי, ז'ד יהיר עושה בעברת זדון, הישאג אריה ביער וטרף אין לו, ונוספה נחלתינו בשנת היוב"ל נתמעטו אוכלוסינו, ושחה לעפר נפשנו דיו לאבל שיעמוד באבלו, ונפן ונעל לשם קדושת ארצנו נחלת אבותינו, ונקריב את קרבן ה' נדבה חדשה, ונדרים ונדבות מהגבייה הכוללת שעלה הכל לסך אלף ותשע מאות אוקיות מכ"ט, יהיו לרצון לפני ה' תמיד על גוזליו ירחף ויזכור כי בצ'ר המה לרחם ציון לבנות חומות ירושלים כי יבוא שילה, החו' פה צפרו בטבת שנת נשבעת **לדוד באמונתך** *לפ"ק בסדר והקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען ארץ מגוריהם אשר גרו בה.*

הרב המובהק כמוה"ר **שלמה אביטבול** נרו' יאיר

...הדא אמרה... שמיעה שיש בה ידיעה מהגעתינו לחט"ו פה פאס יע"א, אין שופ"ר תלי"ת כל אותו היום לא ירדו גשמים אין טיפה יורדת מלמעלה של"י אך בזאת מגסי הרוח רוח קשה וחזק די גרמא כי כל ראשי אברים היא גופא קצייא וקא פסיק שדר"א ולא סגי בלאו הכי משום חולשא דאורחא אף כי הזמן בטוב נחנו נעבור חלושי"ם הדבר ק"ו לעתות כאל והימים האלה לפום חורפא... לא נצרכה אלא לקבילינהו בשמחה, והן עתה כאן נמצא וכאן היה אחד מתושבי עה"ק ירושלים תוב"ב מפרחי כהונה שייף עייל שייף נפיק, ה"ן נבון וחכם כמה"ר דוד הכהן נרו' הוא ההולך קדמת אשור למח"ק חנותנו במדבר נא גבור כארי יקום לעודדו ולסעדו בכל הבא מידו הטובה.... להיותו איש עני ואביון כל ימיו בצער הולך וצוע"ר ר"ל נשב"ע להרע ול"ו ימי"ר נע ונד ממקום למקום... והן בעון לא די צערינו וצרתינו בתוך לבבינו אגב מטלטלי אף נעים ונדים כנוד הקנה.... כי כשאנו לעצמינו לא היינו ראויים לאותו מעשה לרוץ אורח לדלג על ההרים ולקב"ץ על הגבאו"ת לפי רוב חולשת מזגינו, ורצוננו היה טב למיתב בבית מלאה ספרים לילה כיום על התורה ועל העבודה, האמנם אנוסים היינו למען ציון ולמען ירושלים. ונוסף נחלתינו כי זה האיש בא בקרוב מע"ק ירושלים תוב"ב מפיו יקרא את כל דברי הציר"ה צרת הבת ירושלים ודאבה נפשינו ורוחינו וכל רמ"ח אברינו, שרפי"ם עומדים על שמועות רעות בצוק"י ירושלים רבו מהרב"ה, אין די בא"ר ולא הלבלר בקולמוסו, השיגה ידו דבר דבר אחת מני אלף צרות רבות ורעות וכמה נפשות יקרות באות ומאירות נלב"ע ומכת בצורת ויוקר השערים לא יכלון מגילות, כי על כל אלה חיליתי פ"ק בעשר חלות שישתדל וישגיח לקבץ על הגבאות נדרים ונדבות העשויות לרמב"ה זיע"א וע"ק ירושלים ת"ו דשליחא לידינו במקום אשר אנו שם יבואו לידינו ובא שכרו כמ"ה. הנה מעתה להרב כמהרש"א גדול השלום, לידידיו מר חתנו הי"ו שר האל"ף לכל בני הישיבה ישצ"ו כנהר שלום לידידינו רב שלמה אלבאז ש"ר בא"ר לידידינו

ה"ר מסעוד יצ"ו תשלומי כפל, לידידינו הר' יאודה אלבאז שלם ישלם שבעתיים, לידידינו הגזבר הנאמן כמה"ר ישראל עולייל ישצ"ו כנהר שלם, לה"ר אברהם אסודרי יצ"ו ש"ר וגדול וכזאת וכזאת לה"ר אברהם תראג'ומאן בא"ר ובחי"ת לכל יחידי סגולה יחד כולם יהא שלמא רבה וישישו בשמחה כי"ר לאחרון אחרון חביב הבן יקיר... ה' עמור ישצ"ן... ועל דבר שלשה ספרים זה היום אנו מצפים להר' יצחק ן' הרוש לשלוח אותם על ידו, והוא עשה שלא כהוגן והלך בלא ידיעתינו מה בידינו לעשות. בעהי"ת ביום מ"ש אם יהיה איזה אדם בראשון נקיים מצות שלוח...

כ"ד נאם ב' הצעירי"ם בצ'עריך ירושלים, ע"ה ב"ה והוא

הצעיר **יונה משה נבון** *איש צעיר ע"ה ב"ה* **יונה סעדיה נבון**

ס"ט. *ס"ט.*

מקורות והערות

1. יערי שאי' עמ. 567. 605. רבעון ירושלים תש"ח קס"ב קס"ג. הראשונים לציון עמ. 172 ושם מספרים עלדרכו בחיים. תולדות חכמי ירושלים כרך ג' עמ. 274. אנצק' לתולדות חכמא"י ב' נ"ד ג' רמ"ט.
2. על עזרתו הרבה להוציא מיד הגויים נחלת האשכנזים בירושלים עליה הוקם בית הכנסת המפואר חורבת ר' יהודה החסיד ראה יהב"י 453.
3. הוע' מספרו שלוחי מצוה כ"י
4. ראה בספרי קהלת צפרו כרך ג' עמ. 35

נדפס בקונט' ע"ט הזמיר

לרבי עמור אביטבול דף לב'

את זו שלחתי לשנים ק'רובים זהב החכמים השלמים כה"ר יונה משה נבון וכה"ר יונה סעדיה נבון שלוחי דרחמנא מאנשי ירושלים תוב"ב

שני *המאורות, אור יקרות, היו לברות, גולות הכותרות, הולכי מדברות, דבר גבורות, אמרות טהורות, כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים, שני אדנים, והיו נבונים, לרעות בגנים, אוב'ת וידעונים, מלכי ארץ ורוזנים, ונאספו שמה כל ההדרים, נהרים ויאורים, בני ציון היקרים, נקיי הדעת שבירושלים, שני לוחות, והמה פתיחות, על מי מנוחות, והוד ידם נטויה, לשונם תהלך בארש לשון נקיה, מה מתוק מדבש וכי תאוה הוא לעינים, שני הקנים עולות בקנה אחד בריאות וטובות, פנים צהובות, הולכי נתיבות, אש להבות, הלכות מרובות, מאליפות מרובבות, חטיבה אחת בעולם, חוטבי' אישי"ם ושואבי מים, הלא המה אחד היה הח' הש' והכולל, ענותן כהלל, שד"ר כה"ר יונה משה נבון, ואשר על ידו השני' הח' הש' והכולל שבחיו מי ימלל שד"ר כה"ר יונה סעדיה נבון יש"ץ השומר אמת לעולם.*

ראשי *שורות ואען ואומר, בעיון והנה שלש צלי' אורי', אני אברכם בברכה המשולשת, אורך ימים ושנות עולמים, למען יעמדו, חיים עד העולם, ובריא אולם, גם עשר"ר נלוה עמם, צדיקים יושבים ועתרותיה"ם בראשיהם, עתרו"ת וטיבו"ן, טובה כפולה ומכופלת, הן צדיק בארץ ישולם, ועד השלשה ל"ו בא אור זרוע לצדיק זרעא מעליא, גפן פורייא, והמה חכמים מחוכמים, מאירים ומזהירים, ככוכבים בהילם ואת רב"ע משלחת מלאכי אלדי"ם לפניכם לשמרכם בדרך ולהגיעכם אל מחוז חפציכם ושבו בנים לגבולם.*

אותיות *אלה בלכתם ילכו שבחי' שלמים עלי שלמא רבא, אשלם במיטבא בלי קץ וקצבה, אלומים אלומות, רב שלומות, שכלם מתאימות, אלף עולות יעלה שלומכם, ותרבה טובתכם אכי"ר.*

שור"י בארש"כ כתבים הם המדברים על מצות ומרורים, אגידה ואדברה אשר מעת הסיבותים את פני אחורנית, ואת מראכם לא ראיתי עוד שנית נהפך עלי לבי, וזלגו עיני דמעות, ומצאוני צרות רבות ורעות, לבי יחיל בקרבי חלף הלך לו, והנה איננו עמי כתמול שלשום, ברח ממני נפק לברא, לא ידעתי אן חנה אן פנה, את מי ארח לחברה, הייתי כאיש נדהם, וכגבר עברו יין המשומ"ר, הנה לשלום מר לי מר, ואני כאשר סכולת"י דעת חסרתי, אם אמרתי אספרה את כל הקורות אותי, אם יהיו השמים גוילים ועצי השדה קולמוסים תלי תלים, והדיו ימים ונחלים וירבו השנים כימי נח כפלים, לא יוכלון שאת לכתוב מעט מזער מצערי ויגוני, לא יכילם ספר וספור ואין מונה, נדדתי כצפור נודדת כאשר ינוד הקנה, כלו בדמעות עיני, נפלו פני, כי אזכרה מקדם ימים מקרוב בשבתינו על שי"ר הבש"ד באכלנו לחם לחמה של תורה לשובע, ונוסף גם זאת, כי אעלה על במותי עליית קיר קטנה בית הספר ואין איש אתי, שם ישבתי גם בכיתי, ואחרי שובי נחמתי ואחרי שוב"י על ירך ספקתי, מי יתן והיה אתכם לא ידעתי, אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבור אל המקום ההוא באתרא דהוו טרידי בעסקייהו, ואם אמרי אשכחה שיחי, ואתהלכה ברחבה, במדבר ובערבה, אולי תשכח ימיני, צערי ויגוני, ונהפוך הוא הלוך וגדל, עלה וצער צער מתחולל, ואש"ט ואתהולל, ותעל שועתי לקול צללו שפתי, ויבוא רקב בעצמי ותחתי, קול גדול אליכם אישים אקרא השבעתי אתכם, אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת א'הבתו אני חולה, ויהי כהרימי קולי ואקרא, וכל העם רואים את הקולות, שחקו עלי צעירים, והטיחו נגדי דברים, אמרים מרים, וישאלוני ויאמרו לי מה דודך מדוד שככה השבעתנו, מי שמך לאיש שר ושופט עלינו הלא תבוש ותכלם שתוק פעמים שאתה מתעלם, שתיקותך יפה מדבורך לך לך מארש"ך קום ברח אל מקומך הכבד ושב בביתך, עד שתתישב דעתך, ישיחו בי יושבי שער בן מי זה הנער שוטה סכל יחד כסיל ובער, כשחוק לכסיל שמוני, ונאספו עלי והכוני, ובאמת הבנין דחפוני, הייתי שחוק לכל עמי, אשתפוך על חמימי צרה ויגון מצאוני וקיימי עלי כי כסלא לאוגייא, גם בלילה לא שכב לבי, לא מזיגנא רישאי אבי סדיא,

וקבעתי לעצמי בכיה, עולת תמיד העשויה, הא גופאי קשיא, קלני מראשי קלני מזרועי, נאלמתי דומיה דומיה דינא דגרמי אישתא צמירתא כמכה של חלל דמיא, ולך קראתי נא גבור רפאני אדוני וארפא וארוכתך מהרה תצמח, שבטך ומשענתך המה ינחמני, ותתן לי מגן ישעך וימינך תסעדיני, פנה אלי וחנני והסר מעלי רק את המות הזה אנא זעירא עבד אל נוטה שמים כירעה עמ"א דארעא

רבי חזקיה יוסף קובו המכונה בכור

כלולות ירושלים ת"ו

ה' תקס"ה (1805)

יצא למרוקו כשליח ירושלים, ובניסן תקס"ה היה בעיר אספי וקבל כמתנה פנקס מיוחד שנעשה למענו לרשימת דרשותיו וחשבונותיו, הוא הבטיח לנותן שיברכהו[1] בירושלים נגד כותל המערבי, כמו כן היה בעיר רבאט באלול שנה זו, ועבר כמובן בעיר פאס ובעיר צפרו, שם השאיר שני מכתבים חתומים בחתימת ידו (הבאים הלאה) בהם הוא מתמרמר על שהקהל לא התייחס אליו בכבוד כיאות לירושלים ולרבניה שיצא בשליחותם, אולי מה שגרם לזה הוא שהופיעו בעיר לפניו כשררים רבי שמואל קושטא[2] ורבי יהודה סיגרי[3] שנשאר כמה שנים במרוקו, וכשרצה גם הוא להכביד עליהם התחמקו ממנו, והיה צריך לדפוק על הפתחים מבית לבית בלויית משרתו ר' אברהם כולי עם המרא דאתרא רבי יהודה אלבאז, ונאספו בדרך זו רק פרוטות אחדות. ובכל זאת מציין במכתבו שהוא לא רצה לנקוט בקצוניות לחרף ולקלל כדרכן של שררי"ם אחרים[4], אבל לא חסך את עצמו מלהתרעם בחריפות, ותבע עלבונה של ירושלים ושל תורת רבניה וגדוליה, מכאן מצפרו נסע למראכש ולאספי לעיר אוזדא ודברו, בחזרתו לירושלים מסר חשבונותיו והכספים שאסף לרבניה ולמנהיגיה וקבל מהם שובר ופיטור שבועות השותפין[5] שקבל ע"ע בעת יציאתו לשליחות. הוא יצא עוד בשליחות ירושלים ונפטר בדרך י"ז מרחשון תקפ"ב[6] (1722).

בעה"ו

יום ראשון לס' את בריתי שלום והיתה לו ולזרעו אחריו

אסקלוסייקא [7]*דאורייתא פום ממלל רברבן פו"ם בדת'א ונה'ר דע'ה הלא זה הוד החכם השלם הדיין המצויין כמה"ר יאודה יעלה ונר"ו לא ידעך כיר"א.*

שתי שומי אותותי אלה יעידון כי כן בא אלי המשרת הר' אברהם כולי כיר"א ואתו עמו ספר הכתב והמכתב מדויל ידיה משתלם

אותיות פורחות והיו למאורו"ת ה"ן מזהרי"ן בלשון של זהורית אמרות טהורות מתוקות מדבש מר עובר נוטפות, ואני חדלתי לדבר דבר בשירין ומליצות כי אני איני מאנשיה וגם רבותי לא דרכו עליה, ושם ראיתי הלח"ש וכל השבחי"ם שנשבח"ו שלא לשמן ולא עלו לבעלים לשם חובה כי מכיר אני בעצמי בהעמדה והערכה פחות שבערכין ערכי עלי נדבת ספרו דמי עלי עלתה לשם נמוך מהם מקטני שליחי אמוני ישראל הקטון שבהם, ותהי זאת נחמתי כי לא זו בלבד מגיע החרפה והבזיון לי לשמי גם לרבות לרבני וגאוני ירוש' אשר אור תורתם לכל העולם מופיע אשר חילו פניהם למען רבות הנדבה הנהוגה ונתנו עיניהם בקע לגולגולת אשר כופר ופדיון נפשם והיה להם למושיע, ולא שמעו את לבם ולא הטו אזנם אלא אזלי בתר איפכא הנדבה באה שלא כסדרן למפרע, וזה סדרן נקטי ואזלי לרבות את הקטנים מאן דאיהו זעיר איהו רב ומאן דאיהו רב איהו זעיר אין להם הכרע, ובמקום שנדבת ירוש' תהיה מעולה על כל שאר ארצות ישראל רב להושיע, כאשר המה בכתובים וספרים מלאים ובתהילות וזמירות יום ליום יביע, מספרים תהלות שבחי ירושלים בשבח המגיע, גם קבעוה חובה להתפלל אל ה' לשכון כבוד בתוך ירושלים יפגיע, ולא כן לגבי דידהו שלוחי ירושלים לא ימצא בהם נחת ולא ירגיע, ושאר ארצות ארץ ישראל השלוחין יוצאין בשי"ר ונמשכין בשי"ר בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם בפריע, ועתה בבואו למ"ק כבוד הר' שמואל קוסטא הי"ו למ"ק יעלה ויבוא ויגיע, תתאמצו ותאמרו לבני חיל לתת לו מנה אחת אפים ויהיו רבני ירוש' בעיניכם כאין אשר שמו אותות"ם אותו"ת לכם לאות למפגיע, ולא מסתייה לכו דלא עבדי כדהוה לכו למעבד לתוספת ולהכריע, אלא שכמעט אשר היה מזויף מתוכו יצאו שלשים אוק' של נחושת מלבד הוצאות הדרך אשר רבו עלי ועל אברהם ואני כתבתי לכם ופניתי אליכם והרבתי אתכם ובכל אשר אפנה ארשיע, ואם אחר היה בדבר מן הראוי להע)לות עיני למרום ואדברה במר שיחי אל נקמות ה' אל נקמות הופיע, לא כן אנכי עמדי לא מן השם הוא זה לקלל את ישראל ודם נקי ירשיע, אלא הנה ברכתי ברך וברך לקחתי וברך ולא אשיבנה יהי שלום

בחילם לא ישמע שוד ושבר בגבולם מגיד הרקיע, הן עתה אחלה פני כת"ר ישלח לי הט' מתקאלים הנשארים ותשואות חן חן לרבנים המובהקים אטה אליהם כנהר שלום למר אביו הי"ו ולמרות אמו ת"מ יר"א ש"ר למאיר ובא ידידינו ואור יקרינו כבוד רבי מאיר בעל הנס ש"ר לאלפים ולמאות להבן יקיר בן חכם ישמח אב כבוד רבי שמואל הי"ו אשלם במיטבא תשלומי כפל תשלומי ד' וה' קבלתי כתבו הבהיר מגלילי זהב ידיו רב לו וששתי מידיעת שר"ט ומה גם על יופי הכתיבה והמליצה האירו ברקיו הנהו זהרורי יהא רעוא יכתרהו האל מוכתר בנימוסו ובקולמוסו ובכיסו וכתר שם טוב העולה בכל מידי דמיטב להבנים כבוד ר' עמרם ור' אלעזר ינשקם מצדי ואני אברכם בברכה המשולשת בתורה גם לרבות שר"ת הבת שבע ולביתך נאוה קדש יחדיו יהיו תמים בשובע שמחות יחיו דגן ויפרחו כגפן ישאו ברכה מאת ה' ועיני אדוני רואות ושמח לבו ושפתי רננות יהלל פי' וסלח נא אנכי מבקש מבנו רבי שמואל שלא יחדתי אליו הדבור כי דעתי ולבי בל עמי מכמה סיבות בפרט כי אני חולה ומה גם כי אני רוצה לילך בהעי"ת לחט"ו למרכז ועתה אני אומר כי הט' מתקאלים ישלח אותם ליד החכם השלם ה"ה כמה"ר ר' עיוש הי"ו ובכן ואתה שלום וכל אשר לך שלום הלא כה דברי

אנכי איש צעיר **חזקיה יוסף קובו**

ס"ט

בעה"ו

חכם גבר בעוז ותעצומות, לפניו נגלו תעלומות הלא זה הוד והדר החכם השלם והכולל זה סיני בקדש כמה"ר יאודה יעלה למעלה נר"ו ושמרו כרועה עדרו כיר"א

אחרי השלום הרב כמשפט, ובא האות להודיע מש' הטוב כי כ'ן מל'א מכאן מודעא רבא להודיע ולהודע כאשר באתי פה העירה פי"ס כולם המה ראו כן תמהו מה זה הענין שבאתי בלא גביית נדבה, ואען ואומר את כל הקורות המוצאות אותי והרפתקי בישי

דעדו עלי ויענו אותי ויאמרו כי אין נכון הדבר להניח הנדבה של ירושלים אז אמרתי למה באתי אטו כדי לקבל פרוטות מבית לבית ומחצר לחצר לאהדורי אפיתחא ולהיות בעיניהם כמתעתע וכמצחק בעיניהם ולקבל בזיונות וכי זו תורה וזו שכרה, ידעתי באמת דלא ניחא למרייהו ולא לרבני ירוש' ולא כבוד התורה היה בנדבה זו ולא לרצון יעלה להם והעדירה יפה ממציאותה, וענו ואמרו מה ראו על ככה ומה הגיע עליהם לפחות נדבת ירוש' משאר ארצות ולא מסתייה דלא עבדי יותר כדהוה להו למעבד דירוש' היא העולה על גבי שאר ארצות ולפחות הי"ל להשוותה והרי לר' יאודה סיגרי עלתה לו הנדבה לסך שלש מאות וחמשים ובכבוד גדול כי מה מאוד תמהני על זה כי אתם אמרתם אלי כי ר' יאודה סיגרי הי"ו לא לקח מאתם רק ק"ק מיתקאלים מה אעשה לא אדע שעל מה עשיתי לכם והיטיב חרה לי ולהם על הדבר הזה, ואיך שיהיה עתה באתי להחזיק לו טובה על כל מה שעשה וטרח עלי בין בבית ובין בשדה בגופו ובממונו תשואות חן חן מאת ה' תהיה משכורתו שלימה להריק לו ברכה עד בלי די ולשמור לו בניו הנעימים בכל משאלות לבו לטובה אכי"ר ולבתך נאוה קדש ה' יזכה אותה בחופת בניו הנעימים לר' שמואל בנו יהיה ש"ר ואצוה ברכתי לעמרם ולאליעזר בנו ולבתו היקרה רר"ש ואצוה את ברכתי יזכם ה' ויגדלם האל ית' לחופה ולמצוות בחיי אביהם ומ' אמם אכי"ר, להרב כמהר"ש ן' זמרא רר"ש. ועתה כבואי לכאן שמעתי בבירור מפי הרב רבי שלמה שאותם שנדבו ביום שבת קדש ששה משקאלים נדרו עתה ששה מתקאלים באופן דמתחילה באו עמי בטרונייא מבלי שעשיתי להם מאומה כי כבוד גדול עשיתי להם, ועתה אם ישכם עושים עמי הנדבה הפחותה שהוא מה שלקח ר' יונה ור' יונה הרי טוב ואם לאו נא לשון בקשה תודיעני האם אטרח עצמי בדבר זה למען ה' וממקום אחר ישלח שלומיו ואם לא תחוס לכבודי שאני נבזה ופחות בעיניכם לפי מה שראיתי בנדבה תחושו לכבוד הרבנים ולכבוד ירושלם והשביני דבר למר אביך דר"ש לרבי מאיר דר"ש לכל הרבנים המובהקים דר"ש ושלום ממני העלוב והוא הצעיר

חזקיה יוסף קובו

ס"ט

להרבנים המובהקים רבני עיר ספרו יע"א אטה אליהם כנהר שלום וסלח נא אנכי אדרוש מעמם ואחלה על הנדבה בגביה וישלימו בתוספת ברכה ומה גם לרבות הנדרים והנדבות והרי השליח שלי הוא וישלחו הנדבה עמו וגם במכתב לאמר כמה נתנו לו ובטחתי שכה יעשו וכה יוסיפו כי ידעתי כי נגע יראת ה' בלבם והם ידעו את כל התלאה אשר מצאתי על אודות הנדבה ועל הברכה ועל הכל וש"ש

מקורות והערות

1. שא"י עמ. 100. 702 וראה בספרי קהלת א' עמ. 161 מכתב 134
2. שליח טבריה טבת תקס"ג שא"י עמ. 639.
3. אנצק. לתחא"י עמ. כ"ח שא"י עמ. 634
4. שא"י עמ. 43 וראה במכתביו של ר' רפאל יעקב סוראנגה.?
5. שא"י עמ. 702 (אם מדבר שם על השד"ר שלנו
6. ולא כמו שנכתב בטעות באנצק' לתחא"י ב' קד' וראה שא"י שם.
7. לקוח מב"ר פ"סד. אדון בית המדרש. מקבץ התורה. למדן ושקוד בבית המדרש.

רבי חיים כהן

ירושלים

שנת ה' תקע"ג (1813)

שדר זה נזכר בספר עמר מן דף מז' ע"א ודף מט' ע"ב הזכירו ר' שלמה אביטבול כשהזכיר חד"ת ששמע ממנו ונדפסו שם
לא מצאתי מקורו כעת בספרים הנמצאים תחת ידי.

רבי יהודה אהרן הכהן סקלי

עצמאי מירושלים

שנת ה' תקע"ז (1817)

ברבעון ירושלם שנה א' קס"ג קס"ד [1]. כותב רבי יעקב משה טולידנו בעהמ"ח נר המערב. אגרות שליחים מירושלם למארוקו"

ה. לר' משה אלבז מר' יהודה אהרן הכהן סקלי היה שר"ר לעצמו. יצא מירושלים לטרייאסטי. בצאתו משם ללכת לטריפולי נשבה, כנראה על ידי אנשי האי מאלטה, ואנשי ק"ק אנקונה פרו אותו, במכתב מתנה סקלי את צערו ודוחקו ומבקש כי יתמכו בו בעין יפה.

איש שהכל בו.... איש על העדה.... יקר רוח איש תבונה.... לו שם בגדולים זאת עצומים הגביר הנעלה לש"ט ולתהלה חכם לבב ואמיץ לבו בגבורים כה"ר **משה אלבאז יצ"ו**...

.... הלא זה אות מעלה את המדומע אין הדמ"ע לפי חשבון כי שלו הייתי בביתי בעי"ק ותפארתנו ירושלים תוב"א. והן בעון מכח הצרות הצרורות אשר עברו על הכלל ועל הפרט כידוע ומפורסם יד אלוה נגעה בי מעול החובות המדאיבות אשר עלו ובאו עלי ועל צוארי באופן שנשארו אשתי ובני ממושכנים בידי הנושים ועל כן הוכרחתי לצאת ממחיצתי אולי יתעשת האלד'ים למצוא תרופה למכתי, וזו קשה מן הראשונה כי בצאתי **מטרייסטי** *ללכת* **לטריפולי** *יע"א פדו אותי כנודע, ונעשיתי בן חורין, באופן כי מעט אשר היה לפני חלף הלך לו ונשארתי ריקם ריקם לגזרה שוה. ובהיות כי שמעתי שמעו הטוב הולך למרחקים כי חפץ חסד הוא ומרבה להטיב אמרתי בלבי עת לחנן"ה בשפל קול התחנ"ה לפני כבוד הדרתו כדי שישגיח עלי בעין חמלתו לטובה בנדבת לבו הטהור ונאמן בעל הגמול לתת לאיש כדרכיו... הצעיר מילדי (?) ירושלים תובב"א.*

יהודה אהרן הכהן סקלי *ס"ט*

מקורות והערות

1. ראה גם בספר שא"י עמ. 710

רבי רפאל בכר' ישראל הלוי

כוללות ירושלים

שנת ה' תקפ"ט (1829)

מרבני עיה"ק ירושלים באדר תקפ"ז נשלח למרוקו בספר שלוחי ארץ ישראל עמ. 714 נזכר ונזכרה גם האיגרת שנשלחה לסאלי בדבר שליחותו. בטבת תקצ"ד הסכים בעיר פאס לספר פתח הבית, לרבי אברהם בלעיש, ובחדש אדר א' תקצ"ד העיד בתעודה אחת על מה שעשה ועולל רבי יעקב תורג'מאן ומה שהפסיד לעיה"ק ת"ו. השרר' דירן הפסיד בעיר וואזאן וכו' שלא רצו לתת לו נדבתם באומרם אליו כי עשרה חדשים עבר עליהם רבי יעקב וכו' והלך ברמאות שעשה עצמו שליח כולל נהוג וכו'.

מהמסמכים שלפנינו נראה ברור שהיה רבי רפאל בשנת תקפ"ט בצפרו וגם נראה מדבריו במסמכים שהיה תקיף ולשונו חדה ועוקצת. וכמה הרבה להתלונן על נדבה חדשה בשם צדה לדרך שכנראה לא שלחו לו סכום לפי רוחו אחרי שכבר עשו נדבה כרגיל. כמה ביטויים קשים יצאו מקולמוסו ז"ל כאשר יראה הקורא. וכנראה שבזמנו של השר"ר דירן מינו לרבי עמרם ז"ל כגזבר העיר כנראה במכתב ד'.

ועיי' להרב מארי דאתרין רחמים יוסף אג'ייני זצ"ל בספרו לפי ספרי חב' עמוד 119 שכתב נהירנא כד הוינא טליא כשהיה השרר' הרב כמוה"ר רפאל הלוי זצוק""ל ואירע ביום ב' שהיה בן קטן שנתחנך למצות ציצית ותפילין ועלה לס"ת שלישי כאשר המנהג עד השתא, וקרא תגר על המנהג שהוא היפך דעת מרן ז"ל, ולא ענו אותו דבר. ומרן מלכא כמוה"ר עמור אביטבול זצוק"ל חפש ומצא תשובת הרב כמהר"א טוא"ה זצוק"ל שהביא דעת הרשב"ץ ז"ל דסבירא ליה דקטן עולה לכל מנין כנז' בראש הסימן, ע"ש.

לקראת מלכי ישראל רחמנים בני רחמנים הגברים הרמים היושבים בעיר ציפרו יע"א ומתוכם הרבנים הדיינים המצויינים ר' יאודה נר"ו ור' ישראל עליאיל נ"י ור' עמור בטבולי נ"י והנגיד המפואר ידא אלדי"ם אוהב התורה ולומדיה ר' חיים מאמאן נ"י אתה ה' תשמרם כיר"א

מס"ה לוי זאת אומרת שלמים' מרובים

אנכי שליח כולל מעה"ק ירושלים ת"ו עומד פה ק"ק פאס יע"א ובעהי"ת אחר גמר הנדבה אנכי הולך למחנה קדשכם ונתראה פנים אל פנים, כל הנדרים וההקדשות נא מוכנים ומזומנים, ולמודעי אני

צריך כי רצוני להתאכסן בבית השר הנגיד ר' חיים נ"י אם חפץ בנו, לכל מעלת החכמים והיחידים ש"ר, להיות שעת הקו'צר איני מאריך ואני תפלה למען תאריכו ימים ושנים דשנים ורעננים ברוב עושר וכבוד אכי"ר כ"ד שליח כולל מעה"ק ירושלים תובב"א
זה שמי

(חתימה מסולסלת)

רפאל בכר ישראל הלוי

ס"ט

יום ד' לס' ואנכי לא ידעתי

אחד מאי"ר אור יקרות רצוף אהבה הרב הכולל כמוהר"ר יאודה אלבאז נרו' יאיר והוי זהיר כיר'

אחרי שים שלום טובה וברכה אנכי שליח כו' מעיה"ק ירושת"ו חזרתי פה פאס יע"א, ולנעמי' מודע כי מזה זמן חם לבי בקרבי. מאנה הנחם נפשי על מה שפעל ועשה כתר' עמי בהיותי בציפרו. כי נתן לי קרוב לחמשה ועשרים מתק' ההוא אמר כי כך נמצא בקופה. ואני בתומי האמנתי, ואח"ך מצאתי להשדר' ר' רחמים גדילייא שבא לציפרו אחרי צאתי משם כמו ח' חדשים וסיפר לי שגם הוא לקח מהקופה כמוני ואמרתי כי איך איפשר בשמנה חדשים עלה הקופה כל כך, אותי השיב כי כתר' לא נתן כל הקופה כולה בידי כי אם מחצה והשאר הניח לתת לשליח אחר, אם כנים הדברים וניכרים דברי אמת צריך לעשות קריעת בגדים, ואומר שומו שמים על זאת, הלא הוא אמר לי כי מזה זמן רב הוקבע הדבר שכל שליח שיבא הוא לוקח הקופה כולה, וא"כ על מה זה עכ"ב היתה מעות שלי לתת אותם לאחרים באמת חרה לי עד מות כי ע"כ בבקשה מכת"ר כל מה שיש לו בידו מהקופה תכף לקבלה זה הכתב תשלח אותה כולה במהרה לא תשאר פרסה וע"כ זה תפסה אהבה הלא לאמונה כי אהבת עולם אהבתך, ובאחרת כתבתי לכל עם הקהל בעד צדה לדרך וגם רומ' יעמוד עליה ולתשובתו יום יום הוחלתי כד' נאה' שליח כולל מעה"ק ירוש' ת"ו

רפאל הלוי

ס"ט

אחד מאיר' והוא רחום' רחמתים על הארץ המרחם על הבריות מרגניתא טבא אריה יאודה הרב המובהק יהי שמו לעולם כי"ר

אחדשו' קיבלתי כתב ידו דברות קדשו הביטו אלי ונהרו ורציתי להחזיר אליו וי אוקי' והדרי בי מפני הכבוד ואיני יכול להאריך, ברם חס לבי בקרבי עמ"ש שהשדר' הכהן הגדול לקח מהקופה דבר מעט ולא פירש עד כמה פרשה זו סתומה. ומש"ה השביע השביע כי מה שיעלה מהקופה עד שנה ישלחו לו. שכח מה אמר לי כתר' גופא דעובדא כי השדר' ר' יצחק אירגס ור' יצחק נבון היו ב' בפאס וקדם ר' יצחק נבון ובא לצפרו ולקח כל מה שהיה בקופה עספא'. ואח"כ בא רבי יצחק אירגאס וראה כי לא מצא דבר יצא לטעון טעון כי מאחר שנמצאו ב' בפאס לא נכון ליתן הכל ביד א' וסו"ד לא לקח דבר מצד המנהג כי כל מה שיבא תחי' יקח הכל. וא"כ מאחר כי השדר' הכהן גדול לקח מה שלקח מה צורך לקבל שבועתו, איך שיהיה איני מאריך ירוש' נדחה קראו לה ציון היא דורש אין לה שפלנו עד עפר. ואומר חלותי היא ישים עין השגחתו על ענין צ"ל (צידה לדרך) הלכוף כאגמון ראשם, ואם יתנו כתף צוררת הקב"ה ישלם כדרכם וכרוע מעלליהם בזכות ירוש',

ולתשובתו הרמתה אנו מצפה וש' **רפאל הלוי**

ס"ט

בהו'

רצוף אהבה חיבה יתירה החכם השלם הדיין המצויין כמהרר' נרו' ושני חיי עמרם שוין לטובה עד זקנה ושיבה אכי"ר

אחדש"ו באהר' וחין', בכתב אשר קבלתי מהנגיד המפואר זה דודי וזה רעי שם ראיתי כתוב מדוע לא מצאתי חן וכו', את חטאי אני מזכיר האמת אתו אמינא ולא מסתפינא כי אהבת עולם אהבתיך, ואולי יש זכות תולה כי באותה שעה חס לבי בקרבי ובודאי לעת כזאת ידע האדון מ"ש על הר' מ"א (מר אביו) אריה יהודה נ"י, ומרוב הצער לא זכרתי אתך ולמדתנו רבינו אין אדם נתפס וכו', והוא רחום יכפר סלח' תסלח', ולעת כזאת שמח לבי ויגל

למשמע אוזן כי מן שמייא אוקמוה ליה להיות גזבר בעיר ציפרו עיר קטנה ואנשים בה הרבה יראי השם וחושבי שמו יהי רצון שיהיה לו בס"ט בימיו ובימינו תושע יאודה,

השתא הכא ואשלחה להגיד כי לימים שעברו כתבתי על ענין צידה לדרך ולא רצו לרחם על הארץ לרחם על הבריות כי אם מתי מספר כמו עשרה והיה הנשאר נתפקרו כאשר כת"ר יודע. כי כן אנשים אשר נתנו ברכתי אותם מלב ומנפש זכות עהק' יהיה בעזרתם להציל אותם מכל צער ונזק ישאו ברכה מאת ה' וחיו ולא ימותו יאריכו ימים ושנים בבנים ובני בנים ברוב עושר וכבוד, ואשר לא רצו לקיים מצות נתינה לא יאבה ה' סלוח להם וכל המרחם על הבריות הקב"ה מרחם עליו וכמש' הש"ע אין דבר רע יורד מן הצדקה וצדקה מבטל גזרות קשות, אבל אלו בני אדם חושבים בדעתם שהממון יוליכו עמם לקבר ואלו מצילין אותם בנפשם ולא מצות ומע"ט, הקב"ה יתן להם כפעלם וכרוע מעלליהם. הן אמת כי הרב מ"א נ"י וזאת ליאודה רצה בענין הקופה להטפל בזכותייהו ולו' כי הם עניים ונתדלדלו, ונשבע בכתב ואמר חי נפשי וכו', כי נתמעטו הנותנים כי אפס כסף. ואם על פרוטה כך עלה במחשבתו לו' עאכ"ו בענין צידה אמר יאמר בפה מלא כהנה וכהנה. איך שיהיה השתיקה יותר טובה באמת חם לבי בקרבי וכמו הצ'ער עלה', וכל מי שראה הכתב אחזתו פלך השתיקה ולא מצאו מה להשיב, וכדי שלא יצטער האדון הן הם הדברים בקרב לבי ועכ"פ הנני אומר אם ירצה האדון שהוא גזבר והר' מ"א הוא הדיין מהרה חושה תדברו אל כל כל עם הקהל שעדין לא נתנו את כל דברי האיגרת אמריה ממרת שאתה ואביך בכבוד א"י והרבנים והעניים ועליכם מוטל לכפות אותם זה יתנו. אם באונס אם ברצון וכדי בזיון להציל ממות נפשם, ואם תמאנו מה בידי לעשות עוד, והקב"ה ירחם עלינו ואני תפלה .... תעמוד לרחם על העניים ובשכר זאת הנה אלדי'נו יהיה בעזרתך והסיר ה' ממך כל חולי ורופא חנם ירפך מחולי העינים וזכות עהק' ירושלים יהיה עמך בכל אשר תלך כ"ד המתפלל בעדך מלב ומנפש הצעיר רפאל הלוי ס"ט ולתשובת כת"ר אני מצפה לידע משו"ט מחולי העינים

ב"ה

יום ד' לסדר לצחק בי מש' באו **מים עד נפש** לפ"ק

רב עמרם חסידא עומד בפרש"ש כל הקשה והיה העלמ"ה מפרש"ת פרש"ה הדר הוא החכם השלם הדיין המצויין כולל כל אישורי"ן יהי שמו לעולם כיר"א.

ותח"ל הארש"ש שלומים מרובים, מכאן מודע"ה מקבלה ואילך הכתב והמכתב בארש"ש ערב"ה שש אנכי על אמרתך, ובד"ק ראה ראיתי, אשר אסף וקבץ קומץ של ברכה והרים משם מלא קומצו סך כו' אוקיות, באמת נצטערתי במאד מאד על כל הטורח שטרח כת"ר ואתו עמו נקבצו באו לך מעלת הרבנים יושבי על מדין, אף כי כת"ר לא העלה את שמותם על שפתיו. לבי אומר לי כי זאת הנדבה גדולה כ"ו מחמשת בתי כנסיות אלה בהצטרפות מע' הרבנים הי"ו. ולפעלא טבא אמרינן יישר חן חן לו. בודאי עשרים אוקיות יצא מחמשה ב"ה הידועים וחמשה אוקיות מכל המדינה כולה, ושמעתי כי יוסף אלקובי נתן ג' אוקיות ואמרו כי ירד מנכסיו מיום שיצאתי, ואם הוא נתן כך ודאי שאחרים הנקובים נתנו כהנה וכהנה, והאוק' כו' הביא אותם יעיש הי"ו מעט ורעים, הנה האדון יקבל אותם מידו ומצוה בחזרת' לכא' איש על שמו כדי שיתפרנסו בימי החנוכה, כי כיון שהם עניים איני רוצה מהם דבר, ואין כאן קללות ודברים יש לנו אב זקן אבינו שבשמים כי עליו אנחנו בוטחים, באמת מאנה הנחם נפשי ע"ז הענין. היטב בעיני ה' המדינה כולה יתנו כו' אוקיות, ואם באמת עניים הם דלית ביהו יכולת ליתן כל אחד אוקיא, הקב"ה ירחם עליהם ליתן ברכה והצלחה, זכור תזכור הכתב אשר שלח מע' אהובינו המפורסם באהבה ולא לפנים אלא מלב ומנפש והאיגרת כתובה מיד כת"ר שמה שקבץ העשרה כתב ופרט איש על שמו, לא כן בזה הכתב של כת"ר והיה העלמ"ה שמות האנשים מי ומי הנותנים, שאם האדון היה פורש איש על שמו, הייתי מקבל מהאנשים אשר נתנו כראוי. ולפי דעתי נר' לעשות הדבר בערבוביא בדין ערוב"א, מה אענה ומה אומר חס לבי בקרבי כי עליך נסמכתי לפי רוב אהבה וג"כ על מע' הרבנים הי"ו, ויצא כו' אוקיות בטירחא יתירה מעולם לא עלה לבי זה, שאם הייתי יודע

הייתי מטריח את עצמי לכתוב ולא הייתי מטריח לכל הקהל כולו, לכוף אותם על כו' אוקיות, הנה כי כן יקבל אותם ויחזיר להם, ואיני יכול להאריך עוד כי זה ג' ימים אני חולה.

ועל מ"ש כי קופת ירוש' וגם קופת וי"ד אינם נותנים, כבר מלתא אמורה בכתב הר' מ"א הי"ו כי לא ידענא טעמא מאי, הלא הוא אמר כי הם עניים, באמת זו תמיהה כי מיום שנעשה כת"ר גיזבר ירדה עניות לציפרו, ועל מ"ש כת"ר שאכתוב אגרת לחכמי ויחידי העיר לתקן מהיום והלאה כל איש ביום חתונתו וביום נולד לו בן שיתנו לעה"ק מעה אחת והלואי שיוכל לעמוד בדבר מועט. הנה דע לך שבפנקס התקנות של הר' יעב"ץ ז"ל נמצא כתוב שמעלת רבני קאסטיליא היו ראו בעיניהם התקנות שהתקינו בכל מדינות מערב ליתן בחתונה ומילה וגם ביום פורים איש כמתנת ידו לעיה"ק ירוש' דוקא, וזה אינו דבר חדש אשר תשאל ממני אלא זה אשר הוא בידי בחתימת רבני עיק' שכל איש מחויב להיות בעזה"י לקרב התועלת ושלא לבטל תקנת הראשונים זלה"ה וכל העובר על זה הרי הוא וכו', ואהובינו הר' ר' עמור יודע מזה כאשר דברתי עמו פנים אל פנים, וכבר מלתא אמורה באחרת ציון היא דורש אין לה, ואם יעשה כת"ר חשבון כמה חתנים וכמה מילות יעשו בצפרו לשנה, ולפי דברי כת"ר מעה הלואי מתקאל לשנה, והעניים והאביונים יתומים ואלמנות אשר בעה"ק יתעשרו ויאכלו ממתקאל ציפרו, בושתי וגם נכלמתי וזלגו עיני דמעות בקוראי האיגרת של כת"ר שכו' אוקיות קיבץ וגם מעה אחת על חתונה. וגם הקופה נאבדה נפלגה הארץ מיום שיצאתי אין דורש ואין מבקש ואין משים לנגד עיניו על מה אבדה הארץ. ועל חכם הקהל מוטל להדריכם בדרך ישרה ולתקן כל דבר והקופות והענינים וכל המרחם על הבריות הקב"ה מרחם עליו.

מעתה למע' הרבנים הי"ו ובפרט להרב ר' עמור הי"ו שלום רב, למעלת ידי"ן וקי"ל את שאהבה מלב ומנפש המפורסם באהבה מיום דעתי אותו הנגיד המפואר הי' פחד יצחק יהי בעזרו, שלמי"ם מרובים לבעל אכסניא רצוף אהבה הוא ובנו וכל אשר לו ש"ר, ואם האדון הי' פורט מאלו כו' אוקי' מי הם ומה נתנו הייתי מקבל

מהאנשים אשר נתנו כראוי והיה הנשאר הייתי שולח, והאדון מנע אותם מלקבל כי לא פורש, אלא שלח כו' אוקיות מעט ורעים, הקב"ה ירחם יען שאני חולה ואיני יכול לכוף ראשי לכתוב, דין גרמא אני מאריך לכתוב בארוכה לפי רוב אהבה, והוא רחום יכפר על כל הטורח אשר הטרחתי לכת"ר הגם לקבו"ץ כו' אוקיות, וגם להחזיר אותם איש על שמו עין במר בוכה בזכרי זה הענין הלא כד' נאה' איש צעיר **רפאל הלוי**

אנכי שליח כולל מעיה"ק ירוש' ת"ו החמ'... שקבלתי... מאת... הרב הכולל כמוהר"ר יאודה אלבז היו סך ששה ועשרים מתקאלים וששה אוקיות והם מההקדש ושל ויברך דוד... למען ירוש' ת"ו... וחי לעולם... בבנים ובני בנים ... ושובע שמחות וזכות עה"ק ירושלים... להציל אותם מכל צער ונזק, ועוד קבלתי ממנו חמשים מתקאלים אחרים סך הכל... ועשרים מתקאלים וששה אוקיות ועד"א חתמתי פה צפרו ביום ד' לחד' אדר ב' משנת התקפ"ט ליצירה וקיים

רפאל בכר' ישראל הלוי
ס"ט

רבי יאודה זרחיה אזולאי[1]

כוללות ירושלים תובב"א

ניסן ה' תקצד (1834)

ילד מרוקו נולד במראק"ש[1] לאביו משה נין ונכר להגאון חיד"א ז"ל עלה לארץ ישראל בשנת תקע"ב 1812 יצא להרבה שליחויות ואחת מהם בשנת תקץ 1830 יצא למרוקו בשליחות ירושלים כתב שליחותו לצפרו לא הגיעה לידי אם כי הוא עצמו ציין עליהם במכתבו לרבי יהודה אלבאז הרצו"ב[2] והיה במרוקו בשנת תקצ"ה עם נוסח מכתב שליחות אחרת, וגם בשנת תר"ח היה במרוקו וחזר לירושלים ונלב"ע בשנת תרל"א 1871

מהמסמכים שלפנינו נראה שקדם לעיר רב בשם ר' יעקב אתורג'מאן שליח לעצמו כנראה שהזהיר רבי יהודה אלבאז עליו, ותשובת רבי יהודה היתה שלילית לגבי ר' יעקב הנז'. במכתבו של רבי יהודה אנו רואים תקנה וקבלה באלה ובשבועה שהקהל לא יעשו שום נרבה לשום שליח מהיום ולדורות עולם עד שיעשה נרבה בעיר פאס. כנראה שע"פ זה יכולים להעריך את נרבתם, לפי מצבם ולפי עוניים. ואולי גם יהיו מודעים לבינה מוקדמת על שד"ר כר' יעקב אתורג'מאן הנזכ' וכיוצא.

על גזירתו בצירוף קב"ה וכו' שגזר על דרכי הגביות בקהלה בבתי כנסיות מציין במכתבו החותם פה מאחת מערי המערב אשר לא תזכר עוד, כנראה שהיה לו שם איזה סכסוך ולכן כתב מה שכתב בחתימתו.

יב' סדר אמור

הגבירים הח' הש' הרמים גבאים ואמרכלים העומדים לשרת בקדש ועל ראשיהם מלמעלה הח' הש' והדיינים המצויינים אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם כיר"א אשר בעי"ת ספרו יע"א

אחרי השלם הרב תדעו נאמנה שרצוני לילך למחק' בשליחותייהו דרבנן קדישי גאוני ותקיפי ורבני עיה"ק ירושלים תובב' לעשות שליחותי הודיעני נא אם תעשו לי שליחותי אני הולך בשבוע הזה ואם לאו תשלחו לי צדה לדרך שאני הולך למק'נאס ואם לא תשלחו לי צידה לדרך אני הולך למחי'ק לעשות שליחותי ושלם הצעיר **יאודה זרחיא אזולאי סט'**

כתב רבני עהק' ירושלים למחק' יע"א מסרתיו ביד המוביל כהר' יוסף אנזנכוט נרו' כמלאכם, אותה ימחלו כבוד תורתם למוסרה לידו עד בואי לשלום ואחת שאלתי יתכן אכסנייא נאה לכהר' יוסף המוביל ולא תעלבוהו כלל זולת יום אחד ועהס"ד

ק"ק ספרו די פאס תקצ"ד

בצירוף *קבה' ושכינתיה בצירוף קב"ה ושכינתיה בצירוף מלכותא קדישא אדונינו המלך דוד ושלמה בנו וכל מלכי בית דוד ובצירוף כל הנביאים משא גיא חזיון ירושלים עיה"ק, בצירוף סנהדרין גדולה כי מציון תצא תורה ובצירוף כל התנאים והאמוראים שעמדו מימיהם עד סוף חתימת התלמוד ירושלמי שחבר ר' יוחנן ומימות רב תלמיד רבינו הקדוש עד סוף רבינא ורב אשי ואחריהם כל ישרי לב רבנן סבוראי והגאונים עד הרי"ף והרמב"ם ובכח המסור בידינו מרבן של ישראל הרמב"ן נחמני אשר יסד עוז בציון משכן חביון מגדל ואפריון והוא היה ראשון לציון לקומם ולרומם דגלה ולקבוע ישיבות בתורה ובתי כנסיות מגדל עז תלפיות תל שהכל פונים בו הנה זה עומד אחר כתלנו מעולם לא זזתה שכינה מכותל מערבי. גוזרני שבכל ר"ח יעמדו גבאים לגבות בבתי כנסיות ובבתים ובחצירות מכל איש ואשה אשר ידבנו לבו וביום חתונתו וביום שמחת לבו כשיולד לו בו זכר או כשיקח אשה ובר"ח אדר משמיעין על השקלים וביום פורים טאס"א (צלחת קטנה) לשם רחל אמנו ואמה של מלכות ולשם*

התנא הקדוש משיירי כנסת הגדולה **שמעון הצדיק זיע"א** עוד בה יזכור כל אחד חרבנה של ירושלים איש כמתנת ידו וימסרם ביד הגבאים אשר יראו בעיני כבוד חכמי ורבני ודייני וגביר העיר ואחד מהם בעל אכסנייא ש"ת הגביר הח' הנעלה כמה"ר ואת אשר יראה בעיניהם להעמיד גבאים בבתי כנסיות והם ימסרו ביד הנז' וכל העובר על דברנו אלה לא מלבד שדבריו בטלים ומבוטלים והרי הם כחרס הנשבר שאין בו ממש, אלא שאין רוח חכמים נוחה הימנו וכל השומע לדברי חכמים כל ברכות התורה יחולו על ראשו ויזכה לראות בנחמת ציון ובבנין חרבות ירושלים ובא לציון גואל וכן יהי רצון ונאמר אמן

החותם פה באחת מערי המערב אשר לא תזכר עוד בסוף ניסן וימינך תסע"דני

החותם **יהודה זרחיה אזולאי**

בכתב יד רבי יהודה אלבז ז"ל

ידידינו החכם השלם הדיין המצויין הרב הכולל חן ערכו מי ימלל שד"ר יפרח כשושנה כמוה"ר יאודה זרחיה אזולאי נרו' יאיר רב נהוראי כי"ר

שלם טב לרב טב דכן רב מודיע לבינה על אודות ובשביל ר' יעקב אתורג'מאן[4] מעולם לא עלה דעתינו לעשות שום נדבה ולא פסקנו עמו שום פסקא אפי' מ' פשין והלך מאתנו בידים רקניות בבואו למח"ז לא הטנו אזן למיליו ומעולם לא עלה על דעתינו לעשות לו שום נדבה. וכה היו דברינו אליו אם תרצה לקחת נדבה כאחד מן הת"ח הנצרכים הנה מה טוב, ואם לאו לא תקח מאומה וכן עלתה לו שהלך בידים רקניות ריקם ריקם לגזרה שוה.

ובעת ההיא נמנו וגמרו יחידי קהלנו וקבל עליהם ועל זרעם באלה ובשבועה שמהיום ההוא והלאה לדורותם לא יעשו שום נדבה לשום שליח עד שיעשה נדבה בעיר פאס יע"א שאנו נגררים אחריהם אי לזאת כשיעשה מעכ"ת נדבה בעיר פאס יעא' בא יבוא ברינה למח"ז ומה שקצבו מהש' יקבל כתר' בשמחה יה"ר שיהיה עת רצון וטובה וברכה בעולם כי"ר ור"ש

מקורות והערות

1. יהב"י ב' עמ. 34 אנצק' חא"י ב' עמ' ח'.
2. ראה יערי שא"י עמ. 718 נוסח אגרת שליחותו למרוקו.
3. שא"י עמ. 720.
4. ראה יערי שא"י עמ. 715 אגרת משם רבי רפאל הלוי בשנת תקצ"ד שרבי יעקב אתורג'מן עבר בהרבה ערים והסעה אותם וכו' ולוקח מהם נדבה בכח וביד חזקה עד נזיפה וכו' מעשים אשר לא יעשו הנ"ל וכו' והפסיד לעיהק' תו' וכו' ע"כ. וראה קונטרים בשם עדות לישראל [שנדפס בסוף ספרי ירושלים הראשונים הוצאת מכון בן צבי] המספר על עלילותיו ועל אביו רבי משה שעלה לארץ ממרוקו. שוב ראיתי בספר תולדות חכמי ירושלים פרומקין ג' עמוד 302 שכתב על רבי יעקב הנ"ל ויש לשער שהוא הי' איש נכבד מעדת היהודים בני אפריקא וכו' אשר נתגרש ע"י רבני ירושלים המוזכר בכתב השטנה בגאזיטו דפרנקפורט בשנת תר"ה. והוא שעמד לצד החכם יוסף שלום פקיד חברון במחלוקתו הגדולה כמוזכר בקונט' שבר פושעים. וראה בהרחבה הלאה בשד"ר רבי מרדכי חיים מיוחס. ובשדר' סבריה ת"ו רבי רפאל ארוי הכהן.

רבי רפאל אברהם מחלוף חיט

כוללות ירושלים תובב"א

שנת תקצו (1836)

על השד'ר דירן נשלחה אגרת כוללת לכל ערי המערב ובכלל עיר צפרו[1] . מה שמעניין הוא שנשלחו שני שדר'ים בשנה אחת מאותה כוללות, - ראה הלאה שד'ר רבי אליהו ישראל.

מקורות והערות

1. שא"י עמ' 724. ראה שם נוסח האגרת שיצא גם על שיפוץ חמשה בתי כנסיות.

רבי אליהו ישראל

שליח כולל ירושלים

שנת ה' תקצ"ו (1836)

האי שר"ר דירדן כמובן הוא לא רבי אליהו ישראל המחבר אדרת אליהו, קול אליהו וכו' שנפטר באלכסנדריה של מצרים[1] שנת תקמ"ד. ובמסמך אשר לפני הוא מזכיר שם רבי רפאל ארזי הכהן, שיצא בשליחות סבריה למרוקו בשנת תקצ"א. ומברכו שהשם יחייהו. ורבי אליהו ישראל דירדן היה מבני בניו של רבי אליהו ישראל הא', ולא נזכר ברושמי השדרי"ם אשר לפני.

בנו'

רב משרשיא הרב המובהק יאודה יאיר וחי כיר"א קול ישראל בא העיר דברי ש' היוצאים מן הלב ומהודענא עד לעתות כאל היו עיני צופיות. לחזות פני"ק ולדבר פה אל פה על אודות התקנה הקדומה ולא אסתיעא מילתא, אשר על כן מהודענא לרומ' כי כן הינו עם מע' הנגיד ואיזה יחידי הק"ק הע"י ולעילא מן כל מ"ע הרב רבי עמור הי"ו והוכשר בענינו להקל מעליהם ולעשות דוקא... מעות כדי שתתקים, כי כן עיני צדיק יחזו נוסח הלשון ואם בעיניו יוכשר ויסכים ע"ז מ"ט, יודעיני נא כדי להודיעם למחר ולהכריז הכתב הנז' בבתי הכנסיות, עוד מחלה אני פ"ק למען ישלח דברו למ"ע הנגיד ולוות עליו שיעור מה יתן למשרת שלי הוא המוביל דנא בעבור טורחו ובעבור כבודו כנהוג בכל השליחים שלפי דעתם רוצים לפטור אותו בעשרה אוקיות כמו שנתנו לשליח רבי רפאל ארזי הי"ו וכאשר יגזור כן יקום כ"ד נא"ה המעת"ב תמיד כל הימים מצפה חסד אל הצעיר **אליהו ישראל ס"ט**

ב"ה

מה נאה אילן זה רבא אילנא ממשפחת רם והמה חכמים יודעי בינה ציר נאמן שליחא דרחמנא ידידינו ואור עינינו מעיר עוז לנו הרב הכולל חן ערכו מי ימלל כמוהר"ר אליהו ישראל ישמרהו השוא"ל כיר"א.

מקדם לאר"ש נקדמה פניו בשלמא למ"ר ניהו רבה ואנן דאמרי שהאיר וזרח כיה"ק ועל כל הון שמחנו וברכנו ברכת שהחיינו ויחידי קהלנו ובראשם הנגיד זר"ק ישצ"ו הנם נוטים לאדון כנהר שלו"ם, ועל אודות הקופות הנה הם מוכנים ומזומנים לתתם ביד הנגיד י"ץ כאשר אמרת, ועל ענין הנדבה קבצנו יחידי הקהל והרבנו לדבר על לבם דברים טובים היוצאים מן הלב ונשמעים באזן, וגם הנגיד י"ץ הרבה לדבר על לבם כהנה וכהנה ואף כי יצאו לטעון כמה טענות הן מצד דוחק השעה ששערי השפע ננעלו תנן. השי"ת ירחם, הן מצד הצער שהם שרויים בו תמיד כל הימים שאין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו ועוד זה אין לו שיעור שקרבו ימי הפקודה ובאו ימי שלום האלגזייא, ואחר כמה כרכורי דברים מסקנא דלמלתא שיקבלו סך - שם - בתורת עיסקא מנכסי היתומים ויקימו בה מצות שילוח ליד האדון ומפילים תחנתם לפניך ומבקשים מחילה וסליחה והמועט יחזיקנו האדון למרובה, ולא נצרכה אלא לקבלוניהו בשמחה, והן אמת שהנגיד י"ץ לא נתרצה להם לסך הנז'. ואמר להם שעכ"פ שיעמיסו על עצמם לתת סך - תם - אין לפחות מזה. **בכתב היד הרב יהודה אלבאז.**

מעלנא אית לה אל פני האור כי טוב ידידינו מחמד עינינו שד"ר יפרח כשושנה זר"ק הרב הכולל חן ערכו מי ימלל כבוד מעלת כבודו כמוהר"ר אליהו ישראל נר"ו יאיר בזרח העודף ובריא עדיף.

אשובה להעמיס למעכ"ת אלף שלומות ואומרה שאחר שהיתה האגרת כתובה בא לפנינו שליח האדון ובידו רצפה

מכיה"ק ושם ראיתי את הלחש פטימה לחצאין וכו' ובודאי לא נתכוון כת"ר כי אם לזרוזי ולא עלה על דעתינו שיתקבץ זה הסך שיגיע לכת"ר ע"י ציר נאמן מעלת כבוד רבי חיים אליהו ישצ"ו ובעזר משדי אמרת ונעשה רצונך שעלה בידינו מהמקובץ בין הקופות ובין הנדבה לחצאין כאשר יצא מפי המלך ומעט מזער שחסר לא דק כיון דאיכא רובא דרובא דמינכר ונתננו לשליח שני מתקאלים לעשות רצונך, ועד מקום שידינו מגעת בדקנו ועשינו מה שמוטל עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו ולא יפטור האדון עצמו בכל דהו שכאשר יהיה ספר שהיד ממשמשת בו לא נזוז מחביבו ועל טוב יזכר שמו בכל עת שנקרא בו וק"ל ידיעת ההפך, ואני תפלה לבורא מטה ומעלה ישמורך מכל נגע ומכל מחלה ויגמולך כל טוב סלה כיר"א וש"ש

בכתב יד הרב יהודה אלבאז

עטי המדבר"ה זאת מן המודיעין מקבלה ואילך מיה"ק או"ע רב משרשיא הרב הכולל אור גולל ח"ק לישראל כמוהר"ר רבי יאודה אלבאז הי"ו סך שנים עשר מתקא"ל ואוקייא אחת ורביע, והנה הנם ממעות הקופה של מח"ק כידוע, ותכף לנטילה אני אברך ברכת הדיוט אל תהי כל'ה לילה ויום יחזו בנחמת ציון אורך ימים ישביעהו על מי מנוחות ישב צדיק חי ומלא ברכת ה', כ"ד עמוס התלאות גולה ומטולטל בצעריך ירושלים צעיר המשתלח מעי"ק ירוש' ת"ו מצפה חסד אל הצעיר אליהו ישראל ס"ט

היום גליתי הודעתי הן כתיב כי בריא בחיובא אני העבד לקיים מצות שילוח ס' כסף נבחר האשכנזי ביד הקדש הרב הנז' והיה עמו וקרא בו הוא וזרעו לעו"ע עד כי יבוא שילה כיר"א א' לח' ניסן ש' שאלו שלום **ירושלים**

הצעיר אליהו ישראל ס"ט

מקורות והערות

---

1. יערי שא"י עמ. 402

ב"ה

המאורות הגדולים רבנן דפקנא שמייהו, הטור הראשון הרב המובהק הדו"מ רב יאודא"י נר"ו, והטור השני הדו"מ רב רחומאי רבי עמור יצ"ו. אתה ה' תשמרם לעולם כיר"א.

מראש אמי"ר הנה שפתי יעידון יגידון בשלמ"א לרבנן תשלומי כפל שלומי אמוני היוצאים מן הלב, ואני תפילה תפי' הדיוט למען יאריכו ימים ושנים במוט"ב תלתא דמשנ"ו רבנן ועיניהם יראו בשוב ה' את שיבת ציון כיר"א. עיקר שתי שורות אלו לגלות אוזנם יען זיכני ה' ובאתי פה העיר הלזו קרית עליזה יען וביען כן קרבו ימי הגי'זוא הוכרחתי להתפשר עמהם על הנדבה בפשר קרוב להנדבה, ומה גם כי זה טבעי נחץ עלי דרך דין גרמ"א נתרציתי עמהם באופן הנז'. אי לזאת המה החכמים בחכמתם יעמדו לראות אופן נאה ולא להטריחני לילך למח"ת ושם ימצא הנגיד השר ידי"ן זר"ק הר"י אבוטבול הי"ו והוא ישתדל ... על פתגם דנא. אי לזאת אם ישכם רוצים לעשות מ"ט ומ"ן ואל יצטריכוני לגשת למח"ת, ואם לאו הודיעוני נא ליום ב' לשב[וע] הבאה אשים עלי דרך וארוצה למח"ת.

הא אדון לא נצרכה אלא לדב"ש גבירי העיר ובפרט לדב"ש אכס"ן הגביר הר' שלמה ן' חמו, ובש' הגביר יאושע אלבאז הי"ו, ובש' הגביר הר' אברהם מאמאן יצ"ו ובש' כל יחידי העיר ופי המדבר אינו אלא צל"י לפני אלדינ"ו השוכן בציון למען יאריכו ימים ושנים ושר"ט יסגא כאות נה"ר וכנפש העבד המת' ה'

שד"ר עק"ו ירוש' הצעיר **אליהו ישראל**

ס"ט

רב יאוד"אי גאון איני כמזהיר אלא כמזכיר
על אודות הקופה אשר תחת יה"ק ימסרנה
ליד הנגיד המפי' הר"י אבוטבול הי"ו וכשתגיע
לידי בע"ה גם אנכי אבקש מצות שילו"ח
ספר"א דמאריה טב כנהוג.

וש"ב

רבי חיים משה פיזאנטי

כוללות ירושלים ת"ו

ה' תקצ"ח (1838)

חבר בי"ד של הרב חיים אברהם גאגין בירושלים[1].

אחד מהשדר"ים שקבעו גביית הקופות שהיו למשך דורות למען ירושלים. בשם קופת שמעון הצדיק, קופה מיוחדת לנשים בשם רחל אמנו, שיהיו נגבים בשמחת חתן וכלה ובברית מילה[2].

בשנת התקצ"ח יצא למרוקו בשליחות ירושלים, בשליחותו זו השתמש לפעמים כעוזרו בר' ברוך קובו שיצא בשנת תקע"ה (1815) לעצמו להביא טרף לביתו [3] רבי ברוך זה נשאר הרבה שנים במרוקו ושם נהרג.

במכתביו הבאים הלאה מדבר על הרין ודברים שהיה לו עם השד"ר כמהר"א [4] שד'ר טבריה שהקדים ובא לעיר צפרו לפניו כשלשה חדשים והקהל רחו נרבתו לזמן כי הם עסוקים בגביית מס המלך, וטענת שדרי'נו היתה שהואיל ונדחה שוב אינו חוזר ונראה ומזלו גרם. ואם כי זכה בדינו, למען השלום נקבע שיגבו את נדבתם שניהם כאחת, ומהתם מעיר פאס עומד על עקרונו גביית הקופות ובתוכם מזכיר גם את קופת ויברך דוד [5] במכתבו עומד על כך ושלח שליח מיוחד לגבות הקופות מחשש שהשד"ר מטבריה ישלח ידו ואכל מהקופות הללו [6].

במכתבו מספר איך ששמו של רבי יהודה אלבאז היה הולך לפניו בין רבני ירושלים ובפרט כשחזר ר"א ישראל משליחותו והגיד להם על ייחודה של עיר צפרו מכל ערי המערב ובראשה רבם רבי יהודה אלבאז רוב רחמיו וחסדיו עם השדרי"ם, והוא שולח לו כמתנה מספרא דבי רב חק"ל תפוחין [7].

תחילת חדש תמוז שנת תקצ"ח (1838)
מוש"ק בסדר ושנת כל תרומות הקדשים אשר ירימו בנ"י ישרא"ל לפ"ג

אלה בני שם.... הגבירים החכמים הרמים פוסקי צדקה ברבים העומדים על הפקודים פרנסים גזברים וכל העוסקים עם הצבור לשם שמים אשר במתא צפרו יע"א ועל צבא תהלתם... הדיינים המצויינים שמורי"ם לבני ישר'...

בארשות החיים לדעת השלום להם ואת שלום העיר, ואולם האמנתי כי אדבר שלא מתוך עצלות ולא מתוך שכחה אחזתי את ידי מלבא בדברים שבכתב כי מתוך עצבות וצער"י חיים בצערי"ך ירוש' רבו משערות ראשי עד כי הכרחתי במעשי להיות נע ונד בארץ **דבדו** *ואגפיה בחג הפסח לבקש תרופה למחלתינו ומאין יבא עזרינו, ואחרי שובי בר"ח סיון לא שלותי ולא שקטתי פה העירה חיים שאל לאסוף ולקבץ נדרים ונדבות וקופות הנהוגות כי באמת אמרו חזקת שליח עושה שליחותו אדהכי והכי דרך ובא רב אחאי כמהר"א הכהן הי"ו שד"ר מעה"ק* **טבריה** *תובב"א, אף הוא מתכוין לדבר מצוה וכך עלה במחשבה כי היה לו איזה צד זכות להקדימני יען וביען כבר נראה ונדחה בח' שבט בעבור מס המלך וכשאני לעצמי עמדתי כנגדו להיות שואל כענין ומשיב כהלכה באמור אליו מזלך גרם ונראה ונדחה אינו חוזר ונראה, מדין מוקדם נגד ירושלים מוקדמת בבריאה ודידי עדיפנא [אין] בעלי חיים נדחין דבאמת אמרו הכל מעלין לירושלים היא העולה לקדושה למנוחה לכבוד ולתפארת וחיובא רמייא על ישראל ועל רבנן בארץ ובחו"ל להכין אותה לסעדה ולשום לאבילי ציון פאר וכבוד, ומי הקדמני כי היתה אם כל חי ועד יומא כי האידנא הלא היא ברבת רבתי עם לאלפים ולמאות רבתי בדעות המלאה לה חכמה ודעת ויראת ה', ומי הוא זה אשר נגעה יראת ה' בלבו להכנים את עצמו למקום סכנה באמור אלי לך ושוב... ובהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל פה העירה עמד השואל איהו ניהו הרב השד"ר הנז' לתבוע תב"ע*

כבראשונה... ותצא דינ'ה ירושלים קדושה ראשונה... אמנם לאהבת השלום הם אמרו ב' ידים זוכות כאחת ובתנאי ועל מנת שיוותרו הקהל יותר ויותר ממנהגם ומעלה עשו ונתנו לירושלים חלק יפה בסדר ואופן שיגיע לה מנה יפה וריוח וברכה והצלחה אשר לא היה לעולמים... ויומא כי האידנא הגם דטרידנא טובא בגביית הנדבה נתיישבתי שליש ישוב לעשות משפט כתוב... נא לשון בקשה ישלחו הצדיקים את **קופת רחל אמנו וקופת ויברך דוד** *ע"י ידידינו החכם השלם והכולל איש ירושלים זרע קדש כהמ"ר* **ברוך קובו** *נר"ו בן לאותו צדיק הרב המופלא וכבוד ה' מלא כמוהר"ר* **יוסף קובו** *נר"ו הוא ההולך קדמת אשור למענו ולמען ציון וירושלים ומפיו ידעו ויכירו החפץ חיים לבוא אל תוך קהל עדתם עתה ממש ... וידיעתי מכרעת כי בימים הללו ובזמן הזה רובא דרובא מתושבי העיר מפוזרים הם בכל פאות על ההרים מערי הפרזות ועל הגבעות ואנה אני בא לקבץ על הגבאות... ורק בהעלותי על לבבי צער'י ציון כי ה'ן בעון זה שנתיים הרעב בקרב הארץ נפישי נפיחי כפן ואין חונן ואין מרחם מדלית איסר כאשר עיני צדיקים תחיזנה בכתב הכוללות ההולכת ע"י ידידינו ברוך ה' הנז' אמרתי אל לבי הלא טוב לי לקיים מה שאמרו אחוז מזה וגם מזה דהיינו קופות הקבועות* **בפאס וצפרו**...

ואחרי סמוך ארוצה ואבואה למשכנותם להיות קובץ על יד נדרים ונדבות כל איש אשר ידבנו לבו כמנהגן של ישראל... זוהי סיבה וזוהי ביאה מידידינו **ברוך** *הבא בשם ה'... הלא כה דברי איש צעי'ר מצוער'י העיר זה שמי וזה זכרי*

חיים משה פיזאנטי *ס"ט*
שד"ר מעה"ק ירושלים תוב"ב

מכתב זה נדפס ברבעון ירושלים שנה א' עמ' קס"ג-קס"ד.

ב"ה

יקר מחכמה חכם לבב ואמיץ כח במלחמתה של תורה גור אריה יהודה הוא זיוה הוא הודה ואין חכמה כחכמתו, יקר רוח ואיש תבונה מבין דבר מתוך דבר ואין קצה לתבונתו, יקר בעיני ה' דן ידין דינא רבא ודינא זוטא ונחית לעומקא דדינא ומבקש לאמתו, הדר הוא ריש מתא וריש מתיבתא הרב הכולל אור גולל כמה"ר יאודה אלבאז נר"ו יאיר ויזהיר עד עמוד כהן לאורים ותומים ועשה את עולתו, כי"ר

חיים מדבר דברי שלום למר שלמי חובה וש"ן באים משל צבור מירוש' ועד בית חידו'דו מקום כבודו, ויהי בשל'ם סוכו ומעונתו, ואני תפלתי תפלה למשה יחי הו'ד לנצח והיה על מצחו אורך ימים ושנות הלא זה כחו והעושר והכבוד צפון נכחו גם ברוך מבנים למודי ה' כי יתן את רוחו זהרי חמה כצאת השמש בגבורתו, כי"רא זה לי עידן ועדנין ללבי גליתי מתי אראה שעה אחת של קורת רוח ועת לכל חפץ חיים הי'ו לכתוב שתי אותיות לשמו כי נעים והשבתי אחור ימיני כי לא היתה בזה עונ'ה אחת כאשר תאוה נפשי והן היום באתי להודיע במרום כי בדרך זו ידי יסדה אר'ש רחבה לשם חכמי ורבני וטובי ויחידי מחנה קהלתו ומלכם בראשם מלכא משי'חא, וזו היא דרך קצרה מבשרת ואומרת כי בהעלותו ההרה ידי"ן חמדת לבנו שד'ר לן כמהר"א ישראל הי"ו ופיו מלא תהלות מכל ערי המערב באזנינו שמענו קול אליהו מגיד אומר ראש על ארץ **ציפרו** נפלאותיו וחסדיו רבו כמו רבו והוא היה לו לאב רחמן להקריב לו התועלת בהשתדלות וזריזות נמרץ לפי רב אהבה וחיבת עיר קדשינו ותפארתינו ציון היא בית חינו שיבנה במהרה בימינו כיר"א, ומאז ועד עתה מרגילא בפומיהו דרבנן על ארץ חמדה ר' יאודה ראש המדברים מזכירים אותו לשבח מודים ומהללים לשמו ברוך הוא וברוך שמו ראוי הוא לברכה מעין הברכות ורב ההודאות ועל כי גמלנו מאז טובות הנה שכרו אתו ופעולתו אלוקים משמים ישלם שבעתיים למען ציון ולמען ירוש' מכון שבתו. והנה בעתה ויבא משה כי בא מועד עת לחננה דבר בעתו נא ידידי עמוד לימין משה ועשה עמי אות לטובה לקיים את כל הנמצא

בספר אגרות חיים הבאים עם ידידינו כה"ר ברוך קובו נר"ו דעליה דמר קא סמכי רבנן, וגם אנא מהכא אליך הוחלתי ואוח"ל הראיני נא את כבודך והדר"ך סל"ח ע"פ טר"ח למען כבוד בית ה' אלוקנו חיים שאל ממך נתת לו קופות ונדבות ואל תאמר לריעך לך ושוב כי באמת ידעתי דרב חיליה ורב גובריה ככל אשר יוצא מפיו יעשון כל קהל עדתו ואם אמר טורא עקרנא וכו' אין מי יאמר לו מה תעשה ואשר תברך מבורך כללא דמילתא עליה דמר המלאכה לגמור גמר טוב והגון וראוי לפני מלכים מאן מלכי רבנן דפקיע שמייהו ולהשתתף בצעריהו והיה הטוב ההוא אשר יטיב לנו פי המדבר אל כל עם הקהל רו"מ שיחיה לעד שומע ומשמיע דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב המתנדבים נדיבי עם קדש ואמור להם לבני ישראל כי ברו"ך הוא עתה הפעם נאמר בו דין שליחות כי שנה זו הוכר עובר"ה ולא עת לחשות ולהמתין שליח הקבוע כי אם נפש אחת אמרו רז"ל כאלו קיים עולם מלא כ"ש וק"ו עם רב מישראל המחכים למות מעת לעת מרוב צרה ויגון ומכת בצורת ויוקר השערים שחל להיות על הרדי ציון אשר לא היה לעולמים באלו אמרו מקדימים וכל הקודם זכה ונוחל ב' עולמות עוה"ז ועוה"ב. לכן ברוך מפיו יקרא את הברכה איש איש כברכתו וזאת ליאודה נאה דורש ונאה מקיים אף הוא היה מתכוין לגמור את השם נגד המתברכים ואומר להם אשריכם ישראל קדושים עושים ומעשים ומאן דמוסיף מוסיפין ליה משמייא את החיים ואת הטוב לו ולזרעו ולכל בני משפחתו, ולמודע"י אני צריך את שיש בה ידיעה דהכי נהוג עלמא לקדם פניו הנעימים בשלם ובמישור אמר עם הספר תורה של ראשונים ובכן גם אני לעשות רצונו חפצתי ואקדמא פניו בספרא דבי רב חק"ל [8] תפוחין הא ודאי יעלה לרצון כי באמת ובתמים חפצי ורצוני לעשות רצון צדיק ויה"ר זכות עט"ר מורינו הרב ראשון לציון הרב המחבר [9]כיר"ח זצוק"ל וזכות תורתו יהיה עליו מגן וצינה להצילו מכל צרה וצוקה גם כל חולי וכל מחלה לא ישימם בך ונתנם בכל שונאיך ועינא דחזי ליה בבישותא ליפקע כי"ר.

הכ"ד איש צעי"ר מצוערי"ע"ק שד"ר מירוש' ת"ו החותם בס' ושנת כל תרומות אשר ירימו **בני ישראל** *לפ"ג ושו"ט יסגא כנה"ר וכנפש הצעיר* **חיים משה פיזאנטי** *וזה זכרי*

ס"ט

מתחת לאר"ש אחת שאלתי נא גבור שלם ישלם בשלום ידידינו חמדת לבנו הגביר החכם המרומם נגיד ומפואר כה"ר יצחק אבוטבול נר"ו וחפץ היתי לבא ביחוד לש"הט וכי נעים ולחלות פניו הנעימים כי גם הוא יעמוד משם בעזר וסיוע שיש בו ממש ויען היות עת הקצי"ר לא הסכים עמי הפנאי בו בטח לבי כ"י וכ"י בתוספת מרובה ואברכהו ודי בזה.

מקורות והערות

1. רבעון ירושלים ימ"ט שנה א' תש"ח עמ. קס"ג - קס"ד, תולדות חכמי ירושלים ג' עמ. 300 ושם פ"ו סי' כ' מספר כ' ר"ח פיזאנטי נסע לדמשק עם הרב שרעבי להציל השר פרחי מבית האסורים וראה ברבעון ירושלים שנה א' עמ' קס.
2. שא"י עמ. 60. 727
3. שם עמ. 709
4. שא"י, שם עמ' 227
5. קופת צדקה שהיתה נגבית כל יום בבתי כנסת בזמירות שחרית בעת אמירת ויברך דוד וראה בספרי קהלת א' עמ. 85 על קופה זו
6. ראה בס' שא"י שם בכתב הכוללות "שאין לשאר ארצות חלק ונחלה" בקופות הללו
7. מכתב זה נעתק מהמקור רבעון ירושלים שנה א' עמ' קסג קסד ותמציתו הובא בספר שא"י עמ' 727
8. חקרי לב כך היו קורים לספרו של מהרי"ח חזן כמוכח מספרו חקרי לב ח"מ חב' סי' לח'
9. יוסף רפאל חזן ראה בספר הראשונים לציון א. אלמאליח עמ. 157

רבי יחיאל הכהן

עצמאי

שנת ה' תרז (1847)

לא ידוע ממקור אחר ומסופקני אם איפשר לזהותו עם רבי יחיאל כהן שיצא בשליחות חברון שבט תר"ז (פברואר 1847) ובשליחות בית כנסת בית אל בירושלים המוזכר בשלוחי ארץ ישראל עמ' 692. רבי רחמים חיים דוד אבן זמרא החותם במסמך שלפנינו נלב"ע חשון התר"ח (1847) ראה בספרי פאס וחכמיה כרך א' עמ' 287.

[1]רב חביב"א, עינא וליבא, החכם השלם והכולל הדיין המצויין כמה"ר עמרם אלבאז נרו' יאיר וזרח, יציץ ופרח, אכי"ר.

מאחר עלות אלף עולו"ת יעלה שלומ"ו ושלם בניו הנעימים למודי ה' יחיו דגן ויפרחו כגפן אכי"ר: אות לטובה על אודות האי גברא דאתי ממערבא מעיקו"ת ירושלים די דהבא אתא ואייתי בידיה מגילה עפה מרבני עיה"ק ושם נאמר כי אפפו עליו רעות שרא דעניותא סריך ואביק אבתריה ונוספה נחלת"ו צרת הבת כאשר עיני כת"ר תחזינה מישרים והנה בעתה רצה לתת לדרך פעמיו למח"ק וחילה פני לכתוב לכת"ר שתי שורות להיות לו מעיר לעזור כי מסוה הבושה על פניו ולא ניסה ללכת באלה לכן אין נא אלא לשון בקשה לעמוד עמו עמידה שיש בה סמיכה בנטיעת אש"ל ולהעניקו מנה יפה לכבודו ולכבוד ארץ הקדושה וזה שמו אשר יקראו לו החכם השלם והכולל כהה"ר יחיאל הכהן נ"י ואין להאריך כ"א בש"ש טו"ב וש"ר.

ע"ה ב"ה **רחמים חיים דוד אבן זמרא** *סי"ט*

מקורות והערות

1. נדפס בס' קהלת צפרו א' עמ' 427.

רבי יעקב קאפילוטו

כוללות הספרדים ירושלים

שנת ה' תרט (1849)

מכתב הכוללות נחתם בשנת התר"ד (1811) והגיע למרוקו בסביבות התר"ט האי שליחא דידן נזכר בספר שלוחי א"י, עמ. 725 ובספר אנצק' לתולדות חא"י כרך ב' עמ. קס"א כתב שהוא נולד ברודוס בשנת תקע"א ובגיל ח' עלה לירושלים, ובשנת תקצ"ט נשלח לטורקיה ולצפון אפריקא. ובשנת תר"ט היה חבר בית הדין[1] ובשנת תרכ"ד (1864) היה בשליחות למצרים ושם נלב"ע.
הגיע לנו מכתב כוללות כללי שלו שבו מזכירים קופה חדשה שנתקבלה בכל תפוצות ישראל בשם קרית חנה, וגם הגיע לידינו מכתב מחכם באשי [2] רבי אברהם חיים בר משה גגין שבו מתאר שבחיו שנפשו נפש יפה ומסוה הבושה על פניו ולא ניסה ללכת באלה וכו' בעיר פאס נפגש עם שר"ר של עיה"ק צפת, וכנראה היו מתקוטטים על כספי הקופה "ויברך דוד" ולבסוף נתפשרו שתתחלק בין שניהם בשוה. וביום כ"ט ניסן תר"י נסע לעיר מקנס.

הנאהבים והנעימים, מבחר עצמים, דמשתבח ביהו מרייהו, תבע ביקרייהו. רודפי צדק מחזיק כל בדק והו"ד ידם נטויה לכונן את ירושלים הנה מע' הגבירים הרמים שרי צבאות ישראל, ועל צבא תהלתם מע' החכמים השלמים הדינים המצויינים, הרבנים המובהקים מלאים זיו ומפיקים, ומתוכם כעין החשמל העומדים על הפקודים פקידי א"י ת"ו אשר בעוב"י **ציפרו די פאס** *יע"א יחד כולם אתה ה' תשמרם, וכצנה רצון תעטרם כיר"א*

מראש מקדמי אר"ש אנן דמסגינן בשלימותא שלמא עלייכו ית' על ראשיכון מלפני אלדינ"ו שבשמים, אלפי רבותיים, ותפלתינו קבע מול האלודי"ם השוכן **בציון** *והבוחר* **בירושלם** *ושכינת עוזו הנה זה עומד אחר כתלינו* **כתל המערבי** *למען יהיה ה' אלודינ"ו עמם, יחיו דגן ויפרחו, ישישו וישמחו, ברוב הונים ותפארת בנים כיר"א,* **שמעו מלכים** *האזינו רוזנים את קול דברי האגרת וחנ"ה היא מדברת בת קול שמנהמת כיונה, זה מקום שכינה, וירושלם תתן קולה כי נהפכו*

עליה ציריה מרוב הצרות אשכלות מרורות, אשר חל להיות בחשבונינו, ובפרט בשנים הללו רבו מצערו"ת, דם ואש ותמרות, על הכלל ועל הפרט, אין די באר אחת מיני אלף, וידל ישראל עד מאד, הן בפרט מע' הת"ח הנם צועקים כי לא לחכמים לחם שוטטו בחוצות ירושלים, ולא מצאו כל אנשי חיל ידיהם בצר להם כאשר הארכנו באר היטב, באגרת הכוללת ומשם באר"ה, ולפי צוק העתים אמרנו זריזין מקדימין לשלוח שליחא דרחמנא, וימן ה' לנו יקיר יקירינו החביב לן טפי הדר הוא מע' הרב הכולל בישראל להלל מיקירי ירושלם כמהר"ר **יעקב קאפילוטו** נרו' הוא ההולך לפני מלכים מפיו ידעו את כל התלאה אשר מצאתנו, כי בצרה גדולה אנחנו, מכמה הרפתקי בישי דעדו עלן, ובפרט צרתם של ת"ח וגודל דוחקם ועניותם כי רבה בתכלית וכל מידי דמיזן אתיקורי הוא דאתיקרו, באופן כי הן הכולל הן הפרט לחוצים ברוב דוחק, ועול החובות עלו השתרגו על הכולל סך **רב ועצום** מהם לבני ברית בהכשריות ומהם לשאינם בני ברית וריבית אכזרי אוכלת בהם עד היכן הגיע כי בא מועד מידי חדש בחדשו וכלתה פרוטה מן הכיס לתת **צדקת החדש** הנחלקת לעניים צנועים ולת"ח וכלו כל הכיסים והד"ם אין וכמעט גמרו מעלת משגיחי ומנהיגי הזמן להסתלק עצמם מכח חסרון כיס קשה, והגויים הרשעים משכימים ומעריבים שואלים ודורשים דמיה"ם בם, ותשש כ"ח הסבל, תמהנו מרעות תשש כחינו מצרות, ובכן נא לשון בקשה, אתם הרי ישראל רחמנים בני רחמנים חוסו וחמולו עלינו לעתות בצרה, כי עת צרה היא ליעקב להחיות עם רב קהל ועדה מישראל. ובבוא אלהם אור עינינו מר שד"ר הנז' ישמחו הצדיקים בבואו אלהם, ויצאו נא לקראתו לתת לו רב **אכסניא נאה** לפי כבודו, ותכף ומיד לתת לו כל הקופות פרט למזומן הנמצא תחת ידם **קצבות הקצובות** וקופות הקבועות תמידין כסדרן ונדבת **מחצית השקל וקופת רחל אמנו** זיע"א לכפל הקצבה פי שנים, מאשר היה לפנים, גם את זאת המה כחכמתם יעשו אופן לדבר על לב כל חכם לב המתנדבים בעם

לעורר את לבבם על ענין הקופה החדשה אשר נתחדשה בימינו ונקראת בשם קרית חנה כי תלי"ת בכל תפוצות ישראל וכל גדולי הדור קבלוה וקבל היאודי"ם עליהם ועל זרעם כדי לחזק ידים רפות וברכים כושלות הני ברכי דרבנן דשלהי, מלבד נדרכם ונדבותיכם ומלבד נדבת שמונה מיזונאס לראש גבר, ונדבת נשים שאננות בנות ציון אחד האיש ואחד האשה מלאו ידיכם היום **נדבה חדשה**, *במדה גדושה, באופן שיצא מאתם מע' השד"ר הי"ו הנז' שש ושמח, שקט ובוטח, מלא ברכת ה', ואנחנו על משמרתינו נעמוד להתפלל בעדם תמיד, יקומם ירומם ככב מערכתם, הון ועושר בביתם וצדקתם עומדת לעד כאות נה"ר וכנפש דלי ציון עמוסי התלאות החותמים פה עיה"ק ירושלם תובב"א בחדש אייר "שנת" זאת שנת* **בשרו מיוס** *ליום ישועתו לפר"ק והיה זה ברוב עוז ושלום*

וחתומים הראשל"צ ובית דינו

ב"ה

האנשים האלה שלמים, מבחר עצמים, הנה הנם אחינו אנשי גאולתינו, מע' הגבירים, החכמים הרמים, רודפי צדק הזלים זהב מכיסם להחיות רוח שפלים, ישרים ותמימים, העומדים על הפקודים פקידי ומשגיחי כו', עיקו"ת וגזברי ואמרכלי הקופה אשר אור להם, בעי"ת **ציפרו** *די פאס יע"א אתה ה' תשמרם, וכצנה רצון תעטרם, יאירו ויזהירו כאור שבעת הימים, כיר"א.*

ארש קד"ם, היא אמרת בשלמ"א, שלמים מרובים ש'בחי שלמים: וציל"א גם היא לפני אלד'ינו זה השוכן **בציון** *והבוחר* **בירושלם**, *ושכינת עוזו, הנה זה עומד אחר כתלנו* **כתל המערבי**, *למען יאריכו ימים ושנות חיים, ברוב הונים ותפארת בנים, והמה חכמים מחוכמים כי"ר, יבא הכתוב להודות להלל, ותשואות חן חן על כל תקף וחסדים, והאמת אשר עושים תמיד כל הימים, עם מע' השלוחים כאשר שמענו ונדעם, מפי מע' השלוחים יצ"ו, דאיתנהו בחזרה, מהתם להכא, כולם פה אחד*

משבחים ומפארים, את כבוד תורתם תמיד, ומספרים תהלותם, אשר גמלתם לכבוד ציון עיקו"ת. ותהי זאת נחמתינו, ברוך ה' אשר לא השבית לנו, אחינו אנשי גאולתינו, יה"ר עיניכם תחזינה ירושלים דדהבא, נוה שאנן, וה' צבאות יגן עליכם ועל בניכם. ובכן חלותי היא לצוות למע' ידי"ן ואו"ע מיקירי ירושלם, שד"ר לן הרב הכולל בישראל להלל כמוה"ר **יעקב קאפילוטו** הי"ו, אתם בחכמתכם תעמדו לימינו, להד"ר עז"ר, כי בכגון דא נאה ויאה לו הכבוד וההדר, לפי חקר כבודו, מה טובו ומה יופיו, שלם בכל מדות טובות, אשכול ענוים, כבוד ה' מלא וכתר ש"ט עולה, בטחתי כי יעלה לרצון לפניכם, וישמחו הצדיקים בו ובתורתו, ודא דורונא דשדר לכון קבה"ו, ותכלית המבוקש הוא כי מע' השד"ר הנז' מסוה הבושה על פניו, ולא ניסה באלה, גם כי נפש היפה היא. ובכן אתם ברוב חכמתכם, תהיו לו לפה ולמליץ, לדבר על לב המתנדבים בעם, ולהורות לו את הדרך אשר ילך בה, ואת המעשה אשר יעשה, לבל יבא ח"ו לידי מניעת כבוד, לא הוא ולא זולתו חלילה, ולא מזולתו להשד"ר חלילה, ובענין הקופות מלבד כי תכף בבא השד"ר למסור בידו הקופה. זאת ועוד כי מכאן ולהבא, לשים עין השגחתכם עליו תמיד כל הימים, בלי שום התרשלות, ואנן מהכא על משמרתינו נעמודה למען יעמוד זרעכם ושמכם תמיד, אתם ובניכם הון ועושר בביתם, וצדקתם עומדת לעד הלכ"ד נא"ה ודושו"ט ומעתיר בעדם, החו' פעה"ק ירושלים ת"ו בחדש סיון מוכתר בכתר תורה משנתינו הדר"ת ליצירה בא סי' א"ך טו"ב לישרא"ל לפר"ג, והיה זה ברב עז ושלום

.....	מאיר בנימין	יהודה בכה"ר	יצחק
אברהם גאגין	מנחם דאנון	שלמה הכהן	פרחי
ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט

הצעיר חיים	תולעת יעקב	שמואל בכר
ס"ט	פינצי	דידיע מאג'ר
	ס"ט	ס"ט

ב"ה

י"ד למ"ט מונים שנת וראה בטו"ב ירושלים

יאודה לקדשו נזר אלד"ו על ראשו. כל העם עונים אחריו מקודש מה מתוק מדבש. רבה דעמיה ומדברנא דאומתיה ה"ה מעלת הרב המובהק, ונוגה לו ברק כמוה"ר נר"ו יאיר עד כי יבא שלה כיר"א.

לקול האות הראשון דורש טוב ודובר ש', שלמא מלך מלכא שבחי' שלמי' וציל'א גם היא יאריך ימים על ממלכתו, מושבע ועומד בכל מידי דמיטב, והלל והשמחה במעונו, נס"ו כיר"א. ובא האות בקצ"ר אמ"ץ אקצור ואומרים לו קצו"ר כי בעת ובעונה הזאת, אני רוכב ומנהיג למתא מכנס יע"א, ה' יגיענו לחטו"ל בסכ"ת עשויה. כי הן בעון יסור ישרני יה, וכמעט הייתי מוטל על ערש בכאב השניים, הפלא ופלא, מליל אסרו חג עד היום, ושלי"ת יומא כי האידנא הרחיב ה', והיתה הרוחה. ולמאי דביני ביני כפי הנראה, כמה וכמה יחידי סגולה ממח"ק, נדדו הלכו איש איש ממלאכתו וכל אחד לדרכו פנה. זאת שנית אשר ראתה עני בדב"ק כתוב לאמר כי אין הזמן מוכשר אצלם מסבת חלוקת הגיזויא, מכל אילין דהוו הדרי בי, ובן אדם ויתנחם, יה"ר שיהיה לטובה. ואיך שיהיה על שבעתה באתי, ע"ע קופת ויברך דוד הן ידיע ליהוי לך מלכא שיעין נמצינו שנינו יחד פה עוב"י פאס יע"א, אני עני ומע' השד"ר מעיה"ק צפת ת"ו וזה יכול וזה יכול, גזים ועביד לעלות ולירואות בחזו דאתאי, ולזכות בקופה הנד' היינו טעמא שנתפשרנו בת"כ שהקופה הנד' תהיה נחלקת לשתיים חלק כחלק, החצי לעה"ק ירוש' ת"ו, והחצי האחר לעה"ק צפת ת"ו, בין אם נלך שנינו יחד בין אם יקדים אחד ממנו יהיה מי שיהיה, אי לזאת אחלה פ"ק בע"ה בהגיע השד"ר הנד', למח"ק לעשות נדבתו לא יתן בידו, כ"א מחצית הקופה, אם מעט ואם הרבה, והיה הנשאר חלק עה"ק ירוש' ת"ו יהא מונח בידו. ואיני אלא כמזכיר חזי דעליו דמר קא סמיכנא,

לעשות משפט כתוב, ועם האדון הס"ר ושכמ"ה. הנה לש' לב"כ מניה דמ"ר ידידנו הרב הכולל ר' עמרם נר"ו, וכ"כ לידידנו מע' הרב הכולל ר' עמור בוטבול נר"ו, הנני נוטה אליהם כנה"ר ש' ושלומיה דמר יסגא לעילא מן כל ברכתא עד תאות נפשו הרמת"ה, וכחפץ נא"ה דורש שו"ט והוא נאם הצעיר

יעקב קאפילוטו

ס"ט

מקורות והערות

---

1. לפלא בעיני כי או בשנה זו היה בצפרו ככתוב בכתב ידו
2. ראה אנצק' לתולדות חכמי א"י א' נה'

רשימה מחד"ת ששמעו מהשד'ר הנ"ל

שמעתי משרר' כמהר' יעקב קאפילוטו מ"ש במדרש שאלו לנחש מהיכן אתה מטיל את הארס, אמר להם מבין השניים. והכוונה הוא בהקדם מ"ש חז"ל אין הערוד ממית כי אם החטא. וידוע מ"ש חז"ל ג"כ הוא נ'חש הוא ש'טן הוא יצה"ר. והכונה הוא כשתסיר שין מן נחש נשאר ח' וכשתסיר ש'ן מן שטן נשאר ט'. הוא חטא.

ושמעתי ג"כ משרר' הנז' מש' חז"ל שלשה קליפות הם משחית אף וחימה וכנגדם אנו אומרים והוא רחום וכו' ואמרו בעלי האמת שראש הקליפות מכניעים אותם האנשים הצדיקים וסוף הקליפות מכניעים אותם הנשים הצדקניות. ומצינו כשיצאו ישראל ממצרים הכניעו ראשי הקליפות משה ואהרן וחור. וסוף הקליפות הכניעה אותם מרים הנביאה. והכונה שר"ת מש'חית א'ף חי'מה הם משה אהרן חור וזה שאמר הכתוב ומשה ואהרן וחור עלו ראש הגבעה. וסוף תיבות משחית אף חימה הם בתוף, וזה רמז הכתוב ותקח מרים את התוף בידה רמז שהכניעה סוף הקליפות. אם כן נשאר משי'ח ורמזו ז"ל כשיהיו נכנעים ראשי הקליפות וסוף הקליפות יבוא משיח ע"ה שיגלה במהרה בימינו.

ושמעתי גם כן משמו חידוש ע"פ ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי. והוא בהקדים מ"ש ז"ל מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים חד אמר מאברהם אבינו, וחד אמר ממתן תורה. מ"ד מאברהם כתיב כה תברכו, וכתיב באברהם כה יהיה זרעך, ומ"ד ממתן תורה כתיב הכא כה תברכו, וכתיב התם כה תאמר אל בית ישראל. ומחלוקתם תלויה בדבר אחר. והוא מ"ד מאברהם. ס"ל ישראל יצאו מכלל בני נח מימי אברהם, ומ"ד ממתן תורה סבירא ליה לא יצאו עד זמן מתן תורה. וקיימא לן נכרי שהכה את ישראל חייב מיתה אם כן זהו כוונת הפסוק ויפן כה וכה אם כמאן דאמר מימי אברהם, ואם כמאן דאמר מימי מתן תורה. הכוונה משה רבינו נפל לו ספק אם הלכה כמ"ד מימי אברהם ואם כמ"ד ממתן תורה, ופשט אותה ממה שהשלים הפסוק וירא כי אין איש. הכוונה שחכמים דרשו בפסוק כה תאמר אל בית אלו הנשים אם הלכה, ההלכה כמ"ד מאברהם יצאו לפיכך ויך את המצרי.

רבי מרדכי חיים מיוחס

כלולות ירושלים

שנת ה' תר"ט (1849)

אחרי שהיה בשליחות בתורכיה יצא שתי פעמים למרוקו בשנת תרה' ובשנת תרי' בשנה זו נפגש בעיר פאס עם רבי יעקב אתורג'מאן שיצא מארץ ישראל לערוך מלחמה עם רבני ארץ ישראל בחירופין וגידופין, כנראה על שלא ספקו את רצונו לפי דעתו בחלוקת הכוללות בירושלים ולכן יצא נגד ובא למרוקו "ומלהיב לבות בני אדם בדברי שקר" לקרר את רשפי אהבת ארץ ישראל בלב המתנדבים בעם. ראה במסמכים המצורפים כאן שנשלחו מעיר פאס אל הרב עמור אביטבול, כמו שיראה הקורא במכתב ג' בשלשת השורות העליונות מתחילים באות ע' ומסיימים במילת מר, גם הרב וידאל הצרפתי ראב"ד בעיר פאס כותב במכתבו אל רבי עמור אביטבול ור' עמרם אלבאז, על רזא דינא, שהמסמכים של רי"ע אתורג'מאן "צדיק קוברן וחסיד שורפן" וכו' וכו', [1] רבי וידאל בתיאוריו להשד"ר דידן מתארו ב"אשרי עין ראתה כלול בכל מדות שמנו חכמים במקדש" וכו'.

במסמכים שלפנינו נזכרו נגדים אז בעיר צפרו יהושע אלבאז אליהו בוטבול והגזבר רבי רפאל מאמאן הא'

– א –

בה"ו

ה' בשבת ש"ש

רב באישורי שור"ר ומור"ה גם יורה לעדת בני ישראל למשמרת לכבוד ולתפארת מר ניהו רבה הרב המובהק ואח לברק כמוהר"ר עמרם אלבאז נרו' יאיר לעד לעולם ובריא אולם כירא'

מאחר עלות גדול השלום אנן דמסגינן בשלימותא שלמא מלך מלכא ותפלתינו קבע מול האלדי'ם הנה זה עומד אחר כתלנו **כתל המערבי** *למען יאריך ימים עוד רבות בשנים ברוב הונים ותפארת בנים כירא' באנו אל הארש' להודות להלל כל הנשמה תהלל אפריין נמטייה, והנה אנחנו נותנים הודיה ושבח לרומ' על כל הטובה אשר עשה עם מע' שלוחי ירושלים ובפרט עם מע' הרב השדר' כמוהרר' קאפילוטו יצו' ופיו מלא תהלות עכ' גמולות.*

ובכן נא גבור ממקומו יפן ברחמיו לשמוע את כל דברי האגרת הכוללת אשר ביד מע' הרב השדר' דין הוא הדר מר ניהו ממשפחות המיוחסות שבירושלים ת"ו פה מפיק מרגליות דורש טוב לעמו הוא הרב המזכה את הרבים כמוהר"ר **מרדכי חיים** בכמה"ר יוסף מיוחס הי"ו נין ונכד למרן מלכא הרב הגדול תנא ירושלמאה ראשון לציון ומאור הגולה הוא הרב הגולה הוא הרב **ברכות המים**, **ושער המים** זיע"א נושא משך הזרע להמאור הגדול הרב תנא ירושלמה גאון עוזינו הרב המפורסם בכל העולם הוא **בעל הנס** וגאון הדור הרב המפורסם בעל המחבר הני ספרי דבי רב **פרי האדמה** בחלקיו **ומזבח אדמה** ושאר ספריו הידועים והמפורסמים זצוק"ל מפיו ומפי כתביו ידעו סתום מן המפורש את כל המבואר במה אנן קיימין כי בצרה גדולה אנחנו. ע"כ נא גבור מה אדיר שמך בכל הארץ דעביד ומהנה והעיקר תלוי ברומ' להלהיב הלבבות אל החסד ואל הרחמים ולעורר אהבת ציון העלובת נפש ברוב החובות, וצעקת העניים היא העול'ה ולבנו אינו אלא שרף מראות צרת הת"ח כי אין להם על מה שיסמוכו ובטלו החילוקים וההכנסות כי אפס כסף, כי ע"כ ק"ק עדתינו עליך יסמוכו להיות גדול המעשה לעשות נדבה גדולה, אמור רבנן בכפילא ויהיה ישוב וקיום בעיר דוד היא ציון בית חיינו בל תמוט עולם ועד וכגון דא מצוה רבה ואנחנו על משמרתינו נעמודה אל הרנה ואל התפלה למען יעומד חיי ובריא אולם כאות נהר' וכנאה' היו' פעהק' ירוש' תו' בחדש ניסן מש' זאת התר"ט ליצירה ברב עז' ושלום

וחתמו הרבנים מבית דינו

האי גושפנקא דמלכא דשד"ר
מלכא. יר"ה לי לשמי ראשון לציון
יצחק קובו ס"ט בן לא"א
הגאון המפורסם רבי יוסף קובו זיע"א
(מקום החותם)

- ב -

בהר'

יום ה' לסדרת וה' הצליח דרכי אתן ש' אקראך כי תעננני

אילן ששרשיו מרובין רבים ועצומים עפיה שפיר ואנביה, אילן נאה דלביש מדה שקול כרובה של סנהדרין, מהדר מן המהדרין כרכא דכלא ביה, אילן לסמוך עליו סמוכין דרבנן, עוקר הרים וטוחנן, דין הוא הדר, בקודש נהדר מעלת הרב המובהק ונוגה לו ברק, המתחסד עם קונו כמוהר"ר ר' עמרם אלבאז נרו' יאיר ויזהיר כזוהר הרקיע וכעצם השמים לטוהר עד ובא לציון גואל ולשבי' כיר'

חיים מדבר שלום שלומי אמוני מלמעלה מנה ותפילתי על חכם לפני השוכן בציון והבוחר בירושלים למען יאריך ימים ושנות עולמים והיה עלהו רענן, שקט ושאנן, ששים ושמחים, במשכנות מבטחים כיר'. ע"ט לדבר להגיד למניר' מאשר לשלומינו כי טוב הוא. ושבוע שעברה אספתי את שלומס מפי בנו חמודו וששתי ושמחתי מידיעת שו"ט כי יהיה תמיד. ואבוא היום להגיד לרו"מ כת"ר בכתב מע' הרב המו' כמוהרר' ר' עמור אבוטבול הי' ומשם יבין סתום מן המפורש במה אנן קיימי יציבא בארעא והעיקר מה שרומ' ישתדלו בכל עוז ותעצומות להפר עצת המרגלים להיות לנו לפה לכבוד ארץ הקדושה ורבניה וחכמיה ולקדושים אשר בארץ אבותינו הקדושים זיעא', והא ודאי כי זו אינה צריכה לפנים כי על גדולי ישראל מוטל להבין האמת ולהסיר המכשילה בטחתי באהבתו אותנו, שכ"י וכ"י ושכמ"ה, אלא מעתה לבניו היקרים ולכל המסתופפים בצלו בצלא דמהימנותא. ר"ש להגביר הח' המש"נ רצו' הנגיד המפואר סי' יאושוע אלבאז ר"ש לידין' ואור עינינו נטע נעמן גזבר ונאמן הגזבר המפואר סי' אליהו בוטבול ר"ש לידין' ואור עינינו החכם השלם הדומ' הרב ועצום פקידינו וגזברינו של עיקות' ירוש' תו' ר' רפאל מאמאן, רו"ש כתואר' וחי"ן נא גבור שישיביני הוא והרב ר' עמור הי' ובה אדע כי מצאתי חן כד' נאה' עה' קט'ני הבא מדבית יאודה מגויית הארי שו'על דאתי מגזע היחס

מרדכי חיים בכמוה"ר יוסף

ס"ט

- ג -

בעהו'

יום ד' לס' וש' אל **תאחרו** לפג' וה' הצליח דרכי

- עמודא דנורא דתני ומתני גופי הלכות גבור ואיש מלחמה הלכתא גבוורתא כל מילי דמר

- עמוד הימני אשר ישב לחוף ימים בבלי וירושלמי דלית דכוותיה והא איכא מר

- עמוד העולם מר ניהו רבא דעמיה ומדברנא דאומתיה הרב המופלא וכבוד ה' מלא

- המתחסד עם קונו כמוהר"ר נרו' יאיר ויזהיר ויזריח לשבח ולמעליותא ראש מר לעד כיר'

עמוד השלום שלמא עלך מלכא וחיבה יתירה נודעת שכולה מכרעת תרתי לטיבותא. יהא שלמא רבה בבנים ובני בנים נטיעות דומות לשרשים כולם קדושים כך מצלינא בבי כנישתא ובנן נוקבן די יהוין, וחתנים מן המנין, כולהו כחדא שריין, לרוחא דמילתא, דשנים ורעננים רבות בשנים בברכה המשולשת ברכות דאורייתא הכי אמר מר עיטי' המדבר"ה להודיע במרום איך שבוע שעברה קי' אחת אהובה כתב איש הכי מגללי ידקו' אורו עיני כל מעיני ללבי גליתי גילה ובכן אשרי עין ראתה אנא דאמרי ה' יזכיני לחזות בנועם זיו איקונין שלו ונגילה ונשמחה בו ובתורתו ונתעלסה באהבים באתרא דמארי ביתא. ואבא היום להגיד לאדוני מקורות הזמן בלתי נאמן מביאת פה העירה האיש הזה ח' יעקב תרוג'ימאן נ' והביא בידו טומוס של כתבים מדבר סרה על ארצנו ועל נחלת אבותינו לעבור על דברי חכמים ועל תקנותיהם לקדושים אשר בארץ המה דברים אשר בדה מלבו ותולה ברבו לחרף ולגדף מערכות אלדי'ם חיים אבותינו הקדושים זיע"א ולעבור על דברי חכמים ולהחריב ארצות החיים ערו ערו עד היסוד, והעיר הזאת נעומי רבניה וחכמיה לא אבו שמוע אליו. ובפירושא איתא ואיתמר כי כל מי שנגע יראת אלדי'ם בלבו ורעד יבא בו ויקרע סגור לבבו וראויין לדון אותן בשריפה ואסור לספר בכפירה, ותלית' שהראתי להם כל דבר ודבר על תכונתו מכל הענינים הנעשים פעה"ק ירוש' תו'

ויסכר פי דוברי שקר ומוציאי דיבה על הארץ הקדושה כאשר בקרב ימים תחזנה עיני צדיק כל הענינים ויגיל וישמח. ובכל זאת לאהבת השלום אמרו לי הרבנים הי' שחפצים ורצונם שיעמדו בפניהם שנינו ביחד וח"ו לא מנעתי את עצמי לשמוע דברי חכמים ונתווכחנו לפני מעלתם, ולא מצא מענה על כל דבר ודבר ונהפכו פניו כי האמת יורה דרכו ויבואו מהם ויעידו בהם עדים כשרים מתושבי עי"ת פאס יעא' והעיד באם לא יגיד שלא נמצא מאנשי מערבי הפנימי למרבה כ"ל בעלי בתים ואין גם אחד בהם שום ת"ח ולוקחים מן הקופה ומן התמחוי כעם ככהן מערבי ומזרחי כולם כאחד טובים, וחילו פני מעלת הרבנים היו' לעשות שלום בנינו ומצוה לשמוע דברי חכמים, קיימתי דבריהם ונכתבו כתבים לירוש' תו' ולחכמי מערב כאשר תחזנה עיני צדיק עתקת הכתב וחתימתם. וכשאני לעצמי ביודעו ומכירו במצבו וטבעו וכבר אמרתי להם שאינם חפצים בשלום כי אם בהשחתת עולם, האמנם להפיק רצונם עניתי אמן כדי שיראו ויאמינו לדברינו כי כל כונתם לומר נעשה לנו שם והן היום סמוך ונראה אחר השלום חזר לאיתנו הידוע וקם והלך לציפרו יע"א. נא גבור ממקומו יפן ברחמיו לאהבת האמת ולכבוד ירוש' תו' ולכבוד אבותינו הקדושים שיעמדו משם רומ' כתר' ואתו עמו מעלת הרב המובהק ואח לברק הדר הוא לכל חסידיו כמוהרר ר' עמרם אלבאז הי"ו וחכמיה וגבירה הי"ו להפר עצתו הרב' ריב' שמלהיב לבות בני אדם בדברי שקר ואין מזהירין אלא לנזהר שלא ימסרו בידו מהקופה של המערביים אפי' פ"ק שבפי' איתמר שכל המקובץ ישלחו הצדיקים ליד עטר מוהרר ראשון לציון סבא דמשפטים מאור הגולה גאון ירוש' הרב יצחק קובו נ"י ואתו עמו שניים אחרים ויתחלק למערביים הפנימיאים הנמצאים פעה"ק ירוש' תו' דוקא כאשר כתוב בכתב מע' הרבנים מתא זו יעא'. וחלותי היא בעשר חלות' שכתבים האלו יהיו מונחים תחת ידו עד אבוא אל אדוני וימסרים לידי דוקא, ובכן בטחתי באהבתו וקדושתו שיפיר עצת מוציאי דבה כי"ר וסלח נא אנכי מבקש וידב"ש למע' פקידינו וגזברינו החכם השלם והכולל הרב ועצום כמוהרר' ר' רפאל מאמאן הי' שיעמוד לימינינו לכבוד הארץ

הקדושה ולכבוד אבותינו הקדושים זיע"א שלא תעשנה ידיהם תושיה כי כל חפצם ומגמתם לסתור מעשיהם של ראשונים אשר קבלו עליהם אבותיהם ואבותינו לישוב עיקות' ירוש' תו' כי היא בית חיינו ואורך ימינו ולא מן השם הוא זה שיבואו בעלי זרוע ופספורט של מלכות פראנצ"יץ בידם ואינם שומעים לתו' כי אם לעשות חפצם כידוע לכל תופסי ספר ודי בזה לחכם וצדיק שכמותו, אלא מעתה לכל המסתופפים בצלו צלא דמהימנותא רש' כד' נאה' עה' שועל דאתי מגויית הארי מגזע היחס והוא איש צעיר **מרדכי חיים בכההר' יוסף**

מיוחס סט'

חלותי היא לבל יראו הכתבים הנז' שום נברא כי אם רומ' כבודו והרב רבי עמרם היו' ואם יש את רצונו לשולחם כולם לידי להיות לי לראיה ולא להכביד עליהם בכל עת ישלח אותם ביד רב אחאי ורב נהוראי כמוהרר' שלום צרירו הי' ומה שלא באו על החתום עו' כתבים אחרים ממע' הרבנים אחרים יען נמשך העניין לכתוב עד הלילה ודי בזה העיקר הוא שישבנו יפש"אק ויזכו למצות.

בעה'

שני צנתרות הזהב אורות פנימיים, לנו לעיניים, הרבנים המובהקים, מלאים זיו ומפיקים כמוהר' עמור אביטבול ישצו', וכמוהר' עמרם אלבאז ישצו' כירא'

אחר *שים שלום טובא, אין לדבר קצבה, באתי במגלת ספר להודיע לכתר' קובל דנא כהרי"ע אתורג'מאן שהלך כעת למחזק' שבבואו למחק' הביא בידו כתבים כתב' מרר', לגבי דידי קוברן צדיק שורפן חסיד כי מלאים על גדותן חירופין וגידופין כל שהוא מין קללה נגד גאוני עולם חסידי ופרושי אשכנז רבני ירושלים ורבני מקומות אחרים זולתם, כל שומע הדברים תצלנא אזניו רואיהם יכירום המרבה לספר הרי זה מגונה ה' הטוב יכפר, בו בפרק*

כאן נמצא כאן היה אחד המיוחד מיקירי ירושלים ממשפחות המיוחסות הרב השדר/ כמוהה"ר **מרדכי מיוחס** *אשרי עין ראתה כלול בכל מדות שמנו חכמים במקדש וחכו ממתקים הראנו את כל תוקף הדברים להסיר מלב המתעקם אשר חס מיהא לדברי המסתים והכל בעדים וראה עידיו בחתומיו זכין אין נפתל ועקש. הכל עשה יפה בעטו' בסדר נכון כל אמת אמת תפשיה דברי אמת נכרים. ואף גם זאת אמרנו לרדוף שלם לבל יתחלל ש"ש וירקד השטן בבית קודש הקדשים וימצא מקום הסט"א ליאחז בסבך במקום קדושה, כז' נתן אל לבו הרב השדר' והטה אוזנו לשמוע בקולנו מרוב ענותנותיה. ושלחנו אחר רי"ע הנז' ונומינו לו להחזיק בשלום אדעתא שיתן לו כתב בר' השד"ר שיהיה לו לבדו מחילוק רבי צבי מאמשטרדם בכל שבוע לבד מחלקו בכולל ויהי החילוק שוה בכולל כגר כאזרח וישוב הכל לאיתנו אהבה וחיבה בקירוב בשר עצם אל עצמו אב אחד לכולנו. ויאותו לדבר הזה וקבל ויצא הריע', ויבוא אח"כ במשפטי תנאים מפולאים תפלים מבלי מלח, ואח"כ הלך למחזק'. אי לזאת אחינו אתם עליכם המצוה כהני ה' לשלוח אחריו לייסרו בשבט מוסר לבל יעשה הרעה הגדולה הזאת ואם [לא] יאבה לשמוע ויחזיק במרדו להוציא דבה. תהלות לאל יד האמת נטויה לעקור השקר ממקומו וליכנס בהדומו וידע כי בצרת עצמו הוא רודף כי מי יניח רבני ישראל וירדוף אחר וכו' ונראה מה יהיו חלומותיו ומקשה לבו יפול ברעה כתיב, ואם יטה אוזן לשמוע ידע כי בטובתו ובטובת ישראל הוא דורש, ודי בזה כי הכתב בקצר אמיץ וחכמים בחכמתם מבין ריסי עיניו יכירו האמת, וה' אלהים אמת ינחינו בדרך אמת וא"ש כיש אנה' ונאה' דושו' החו"ף פאס ש' בבית אלהים* **נהלך ברגש** *לפרק וקיים*

וידאל הצרפתי

סט'

מקורות והערות

1. ראה' למעלה שד"ר רבי יהודה זרחיא אזולאי במכתב ר' יהודה אלבאז.

רבי שלמה בכר אברהם

כלולות "בית אל"

שנת ה' תרי"ג (1853)

האי שר'ר דירדן. באנצק' לתולדות חכמי א"י כרך א' עמ. קלח' כתב על בנו רבי אברהם יוסף שהם "נצר למשפחת רבנים מפורסמת שהשפעתה היתה גדולה בארץ ובגולה. אבי חותנו היה הרב המקובל רבי שלמה ב"ר יהודה הכהן ולכן הוא מכונה חתנא רבי נשיאה, ובספר שא"י עמ. 434 כתב שבשנת תרי"א (1851) נשלח בשליחות המקובלים, ואיגרת שלחותו נמצאת בידי ר' יעקב משה טולידאנו, ולפנינו נמצא מכתב ממנו, ובו מתלונן על חסרון כבוד ובזיון שקבל מהק"ק צפרו, ובפרט מרבי רפאל משה ז"ל משום מה, שהיה אז צעיר לימים.

במכתבו מזכיר רב עצמאי שיצא מירושלים מרוב דוחקו וצערו בשם הרב יהושע לורייא ממשפחת רם והגיע לצפרו באותה תקופה, רב זה לא נזכר ברושמי תולדות חכמי ירושלים הנמצאים תחת ידי כעת.

ב"ה

יום יב' מנחם תרי"ג

המאור הגדול, מעוז ומגדול, מע' הרב המובהק ונוגה לו ברק כמוהה"ר עמרם אלבאז יצ"ו יאיר לעולם ובריא כיר"א

קדמא אל אר'ש בצלותא בשלמא לרב שלמים מרובים מאת ה' וכרבבים, והדר צלי' ופי' צח' אינו נאח'ל אלא צלי', וציל'א גם היא תירום רישא אכולה כרכא אורך ימים, שבעהו וכבוד והדר תעטרהו, גם בניו ישבו ישרים, נטיעות דומות לשרשים גיל יגיל צבי צדיק כיר"א. עיטי' המדבר'ה להגיד כי ישר תלי"ת באתי לחיטו"ל " ועתה ע"י מכ"ד החכם השלם והכולל מגזע היחס והמעלה כמוה"ר רבי יהושע לורייא יצ"ו יקבל ספר הקדו' הלכות יוט"ו וי"ר לא ימוש ספר

התורה מפיך ומפי זרעך וכו' עד עולם. והוא מנחת עני כדי שיזכור אותי ולמע' הגיזברים הי"ו. אמת יהגה חיכי דמלבד דלא ראיתי מאתם שום כבוד, ולא דרך ארץ, ואדרבא בזיונות וגירעון כסף, ועשו לי הפסד גדול בנדבתי, אבינה ואומר עם קוני מאי דעבר כאין, ותשועת ה' כהרף עין, ממקום אחר ישלח שלומיו, ואנא.... אדרוש ש"ר האלף בא"ר וחי"ן למע' הגיזברים הי"ו וברכות התורה יחולו על ראשם כי"ר " ולמע' הרב המופלא סבא דמשפטים כמוהר"ר עמור אביטבול יצ"ו כפילנא בשלמא והנני דור"ש וטו' כדת מה לעשות לגבי מי שגדול ותפלתי קבע שהקב"ה ירפאהו רפואה שלימה כיר"א ולמר' בריה דרבינא אהובי וידי"ן רבי חיים אליהו יצ"ו אדרו"ש ש"ר האלף, ולמע' ידי"ן..... המו"ח סי' אברהם מאמאן ונ"ב סי' שמחה ת"ם אדרו"ש וטו' וישלם ה' פעולם וה' יפקדם בבנים זכרים זש"ק והיה בדעתי לעשות להם חטיבה אחת בעולם.... מגיע להם הטובה, וחלותי מרו"מ למען ירוש' ת"ו שישים עין השגחתו בעין חמלה וחנינה למע' החכם המוכ"ד שהוא ממשפחת רם דמצב דוחקו וצערו צרת הבת ירושלים יצא לדפוק על פתחי נדיבי עם אלקי' אברהם וע"י תהיה צליחת'ו ולכל הק"ק אדרושוט"ו ולמע' הגביר ונכבד גיזבר סי' יהושוע אלבאז יצ"ו אדשוט"ן, וה' יפקדהו בזש"ק ולסי' אליהו אישלוש יצ"ו אדשוט"ו וחלותי שישימו השגחתם על קיבוץ הקופה וישלם ה' פעולם וכו', אימא סיפא תפילתי על חיכ"י תשוב למען יטב לך והארכת ימים ברוב עוז ושלום בטוח בחסדי אבי אברהם והוא צעי"ר המשתל"ח **שלמה בכר אברהם**

וחלותי שיכתוב לי תשובה מקבלת הספר ואילך ומשוט"ו

מקצה מז"ה באתי להגיד הידוע את עשה לי ר' רפאל משה שהשבעני תמרורים השקני מי ראש ולענה, ולא די מה שביזה לי, וג"כ נגע בכבוד יסודי העולם חסידי עליון וביזה אותם ביזיונות אשר לא ניתנו ליאמר, ואני הייתי מדבר עמו שלא להפסיד הנדבה דידעתי דבשבילו היה לי הפסד, ועוד לכבוד בעה"ב הייתי מדבר עמו, ולכבוד עצמי מחלתי לו, ולכבוד גאוני עולם, וחסידי עליון

איני מוחל לו כו"ע, ורומ' אתו החכמה והמדע ולא נעלם מש' מר"ן וכל הפוסקים ז"ל, על הדברים שמנדים את האדם, ולא כתבתי ושלחתי את הדין הצריך לו כדי שלא להכשיל את הרבים דוקא, עד שאכתוב לעיק"ו ירו' ת"ו, ויש לי זכרון עדות על מה שביזה אותם, והלא לאמונה עדות ה' נאמנה, שבשעה שיעלה בדעתי הדברים אשר נאמר על חסידי עק"ו ירוש' ת"ו יסתמר שער בשרי אוי לאזנים שכך שמעו, ראוי היה לעשות קריעת בגדים, דבעו"ה כ"כ ירדה פריצות לעולם, וכתבתי לרומ' דבודאי ענין כזאת אפילו אם הוא קרוב לו אינו ישר בעיניו וראוי לעשות לו דינו כדת משה וישראל" ואני אכתוב לירוש' והם יתבעו עלבונם ודי בזה וש"ש

רבי יצחק קאלאמארו

כלולות "בית אל"

שנת ה' תרט"ו (1855)

שד'ר דירן היה בעיר צפרו בחרש טבת תרט"ו והזכיר בסתם בקבלת הכסף לרבי חיים אליהו אביטבול "שד'ר מעיה"ק ירושלים" בשנת תרט"ו והוא היה שדר של בית אל [1] ואח"כ היה שד'ר לעיה"ק חברון ת"ו[2] בשנת תרט"ו הרחבת לי לפ"ק, הוא ז"ל נפטר ביום הכפורים תרמ"ד (1884), ובכל המקורות כתוב שיצא למרוקו בשנת תרט"ז, והאמת שהיה בעיר צפרו בטבת תרט"ו.

ב"ה

מא' החמ' השד'ר מעיר הקדש ירושלם תובב"א, איך קבלתי מיד ידי"ן החכם השלם והכולל כמהר"ר ר' חיים אליהו בוטבול מקופת "ויברך דוד" ומקופת "ירושלם" תובב"א, ומקופת רחל אמנו זיע"א, וגם מהקדש, שיש בידו סך הכל שמנה וששים מתקלים, ובאו לידי ורשותי הסך הנז' במושלם.

ישא ברכה מאת ה', ויאריך ימים ושנים, לעבודתו יתברך שמו ומלא ברכת ה' כה דברי הצעיר שד'ר מעיר הקו' ירו' תובב"א, והיה זה ביום עשרים לחדש טבת שנת בצר **הרחבת** *לי לפ"ק*

ושלום ע"ה **יצחק קאלאמארו**

מקורות והערות

1. ראה יהב"י ב' עמ. 625 ששמש בבתי דין של גדולי הדור וגם חתם במכתבי השדרים מירושלים, שאי' עמ. 825 ועמ' 735
2. שאי' עמ. 747 ואנצק' לתולדות חכמי' ב' עמ. רא'

רבי ברוך פינטו

לשיפוץ בתי כנסת בירושלים

ר' יוסף נסים בורלא ורבי ברוך פינטו

שלוחי כולל הספרדים

ה' תרי"ז ותרי"ט (1857 - 1859)

שלוחי כולל ירושלים

האי זוגא דרבנן השררי"ם הנ"ל, ידועים ומפורסמים ובספרי השררי"ם למניהם מהוללים ומשובחים מפי שולחיהם. הראשון ראב"ד, ויפה אף נעים נעים זמירות ישראל מעורר הלבבות ומעורר הרחמים, פה מפיק מרגליות דורש כתרי אותיות והיה שליח גם למוסר "בתי מחסה" [1]. ועל השני מסופר עליו כשעבר השר"ר מוה' ברוך פינטו זצ"ל במערב שהוא היה מפורסם בחוכמתו, אמר שראה ב' מעיינים, גדולים במערב אחר, מוה"ר יעקב אבטאן במראקס (נפטר שנת תרל"ג) וא' מוה' שאול אבן דנאן (נפטר תרל"א)" [2].

שליח זה השני יצא בראשונה בשביל שיפוץ בתי כנסיות, והיה איפוא צעיר בגיל 20 כמצויין בשטר השליחות, ונודע כאחד הדיינים המפורסמים, ובשליחותו הראשונה תרי"ז נעלב בכמה מיני בזיונות ראה הלאה במסמך הכוללות

בנו'

יקר מחכמה ומכבוד איש אמונות רב ברכות, לנו לעינים, והוד' ידו נטויה לכונן את ירושלים הדר הוא מעלת הגביר החכם המרומם אור יומם רצו' אוהב התורה ולומדיה כמהר' אהרן אילבאז הנגיד מצפרו נרו' יאיר לעד לעולם ובריא אולם כירא'

אחרי עתרת החיים והשלום אנן דמסגינן בשלימותא ותפלתינו קבע אל מול פני הקדש **כתל המערבי** *למען יחי הוד' לנצח אך' שמח שקט ובוטח ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח ברב הונים*

ותפארת בנים כירא', אותותינו אלה אנן בדידן חכמי ורבני עיה"ק **ירושלים** *ת"ו באנו בשורותים אלו לצוות להאי רחימו דנפשין שדר' לן ציר אמונים ברוך מבנים דין הוא הדר פתח הסמדר יושב אהלים ושקדן בתורה מע' החכם השלם והכולל להודות ולהלל ממשפחת רם כמוה"ר* **ברוך פינטו** *נרו' שליח מצוה דכוללות* **ארבע בתי כנסיות** *שבירושלים ת"ו הוא ההולך קדמת אשור' וברוך מפיו יקרא את כל התלאה אשר מצאתנו מריבוי החובות אשר נעשו בבנינם כידוע, וידענו כי מטיבותיה דרום' חפץ חסד ומרבה להטיב מלבד כי יעמוד לימינו להפיץ ולהדיח מעליו כל מין מערער אשר יעמדו עליו אלא אדרבא לעוזרו ולתומכו ולסעדו ככל הבא מידו ולמלא את ידו* **נדבה חדשה** *במדה גדושה ולצות עליו לכל אהוביו וריעיו וכגון דא מצוה רבה יען הנדבה הזאת היא יקרת הערך לפאר ולרומם את בית אלדי'נו. והסומך בידו עליו תבא ברכת טוב סמוך לבו לא ייראּ, והמערער ועומד לנגדו וגורם לו נזק יחוש לעצמו, כי כן עליה דמר קא סמכינן לצוותו ולאמץ את כחו יען רך הלבב ולא ניסה באלה, אולם חיליה לאורייתא ומרתחא ליה וכתר' שם טוב עולה, בטחנו כי ימצא חן וכבוד בעיני רום' ובעיני כל הדורש טוב על עיר הקדש ירושלים תובב"א ושוט' יסגא הלכד' המעתירים בעדו תמיד ודושט"ו כנהר' וכנאה' החותמים פעה"ק ירושלים ת"ו בח' תמוז התי"ר טו"ב ש'* **ברכת ה'** *היא תעשיר לפ"ג ושלום*

דא גושפנקא **דחתימנא ביה** **אני ראשון לציון** **חיים נסים** **אבולעפייא** ס"ט	**דוד אברהם** **קאריו**	**רפאל מאיר** **פאניזיל** **חיים משה** **פיזאנטי**
שמואל יהודה **ארוואץ**	**מרדכי אליעזר** **סוזין**	**חיים דוד** **חזן**

את שני המאורות הגדולים היום יום ה׳ לסדר ולא תשאו עליו חטא

כהרמכי״ם תרששים וארואלים הרבנים הכוללים כוללי תהילות ישראל אלו ה״ן הימי״ם שגומרים עליהם את ההלל הדיינים המצויינים אבות בחכמה ורכים בשנים אשר אור כבודם ותורתם הורתם זורחת והיא כפורחת בעוב״י ציפרו יע״א אתה ה׳ תשמרם וכצינה רצון תעטרם כיר״א.

תחילת דבר זריזין מקדימין בבטוי שפתים, צול״ו לרוכב בערבות למען יחיו דגן ויפרחו כגפן פוריה וידם בצלח״ת צ׳ליחא דרחמנא בצל״ח העודף ואשלמ״ה להם תשלומי כפל ש׳ בחי שלמים שלמא עליכו מלכי מאן מלכי רבנן, אות זה מדבר כצורת דרך ארבאט שם נמצא אחי יד״ן ואו״ע הרב השד״ר כמוהר״א פינסו ולהיותו חולה חילה פני שאגמור שליחותו ודין גרמא כי חזרתי לאחורי כי עשות רצונו חפצתי ואחרי שובי נחמתי בראותי גודל הצער הצריך לסבול בזה הנדבה וכמעט נתתי בדעתי לחזור למקומי ובני בני הלך הר׳ כמוהר״א פינסו לעה״ק וסיפר להם המעשה אשר עשה ושמחו כולם וכתבו לי איגרת שאגמור שליחותם וגם כתבו איגרת מיוחדת לעוב״י פאס ולמח״ק וכיוצא כדי שיעמדו לימיני, ושלי״ת כי התחלתי הנדבה פה פאס ביוקר השער, והא ודאי כבר קדמא להם הידיעה וכתו״ר יקבלו איגרת על שם הדיין המצויין ר׳ מתתיה ן׳ זכרי וחבריו העוסקים עמו לש״ש בקופת רח״א (רחל אמנו) זיע״א אשר עשה הר׳ השד״ר כמוהר״י קאלמארו יצ״ו על ידם הא ודאי שהם משתדלים בכל עז ותעצומות ואיני כמזכיר אלא כמזהיר, הגם יקבלו איגרת אחרת אשר שלוחה לכוללות העיר וזריזין מקדמין ומעתה יודע לרו״ם כי אתמול בלילה היינו יושבים במסיבה אחת ושם נמצא אתנו אחד מתושבי העיר ציפרו יע״א זה שמו מסעוד ן׳ עילי ואמרו לי יחידי פאס שזה האיש שבוע הבאה הוא הולך לארץ רחוקה ואמרו לי שאברך אותו כאן ויתנדב ואני בקשתי בפנקס הנדבה אשר עשה הרב כמוהרי״ק ולא מצאתי אותו ואמרתי בדעתי ודאי שהיה חוץ לעיר ולא נתברך הבית בגללו כמו כולם ואמר לי תחילת דברו שיעשה דורו והא ודאי רו״ם מעלתכם יודעים דרכי הנדבה שצריך לומר לו בהוספה על מה שהוא אמר ולבסוף אמרתי שלפחות יתן שלשים אוקיות וגם בזה לא נתרצה והלכתי

לביתי ובאו לפייס אותי ואמרתי שזה מעולם אינו נותן נדבה שהוא לעולם חוץ לעיר וכששמע זה כעס כעס גדול והלך מאתי והן כהיום שלחתי לו ובא אצלי והתחיל במיני צעקות וביזיונות... לאין קץ והחרמתי אותו והוא השיב לי בזה הלשון תעשה ששה אלפים חרמות מי עושה להם חשבון וכשומעי זאת אשתוממתי כשעה חדא וזלגו עיני דמעות שאחד פחות כמו זה יאמר כדברים האלה ומה זה הכבוד שנשאר לא"י שכינה תזעק בקול מר, אויה כי בני יצאוני, ומעתה אחי' ורעי אם נא מצאתי חן בעניכם ואם ירוש' נוה שאנן חביבה אצלכם צריכים אתם לתבוע עלבון עיקו"ת ירוש' ת"ו ותכף לקבלה תכריזו אותו בשוקים וברחובות והרימו מכשול מאת קהל ישראל, ושום בר ישראל לא ידבר עמו כי בכח המסור בידי מעיקו"ת ירוש' ת"ו החרמתי ונדיתי אותו, והוא מופרש ומובדל מעדתינו עדת ישראל, ואיני מוחל לו אלא עד שיבוא לפני ויתן קנס כפי אשר עיני חכמים עיניכם יחזו וכל ישראל ישמעו ולא יזידון ובטחתי באהבתכם ואמונתכם וחיבתכם עם עיר ציון קרית מועדינו שכה יעשו וכה יוסיפו ושכמ"ה אלא מעתה לכל יחידי סגולה אדרוש שלומם וטובתם ותשובתם הרמת"ה מהרה תצמיח נא"ה צעי"ר המשתלח.

והוא הצעיר **ברוך פינטו** *ס"ט*

איש אשר המלך מלכו של עולם חפץ ביקרו, הפיץ עליו אורו איש חיל רב פעלים וכל פניו קודש הלולים, החכם הותיק ה"ן גביר, שר וגדול ליהודים, וכולו מחמדים, כהה"ר מרדכי אפלאלו ישצו' השוא"ל אכי"ר

מן השיטים שנים החילו עולים, שלמים מרובים, והמה בכתובים בעוצם התר' וחיבה יתירה נודעת ושפתינו ה"ן צולין לפני אבינו שבשמים למען יחי הו"ד לנצח ויפקדהו האל בבנים זש"ק שמורים לכל בני ישראל אכי"ר, ובא האות בקציר אמיץ להודיע לאו"ע כי ליום אתמול כי יעבור עשינו מעמד עם יחידי קהלינו, ישצ"ו אודות ידידינו השד"ר כמה"ר ברוך פינטו יצ"ו ואודות הת"ח ישצ"ו אשר הניחום והזניחום גולים ונדחים בארץ לא להם. ונשארו שם במעמד יותר משני שעות ולא עשו שום דבר כי אם זה אומר בכה וזה אומר

בכה וזה צולע על יריכו כמנהגם בכל מעמד ואפילו אכסנייא לא עשו לידידינו הרב השד"ר ואין מאסף אותו הביתה עד שנתעורר ידידינו כמוה"ר רחמים יוסף אגייני יצו' ואספו אל תוך ביתו, באופן שהאנשים הללו בעוה"ר נטמטמו ונסתמו עיניהם על הצדקה, ועליך המצוה לגמור וכל אשר תמצא ידך לעשות עשה כי איש חכם אתה ועשית כחכמתיך (לשלוח יותר עשרה יחידים והבדי"א במאמר השררה וכשילכו לשם אם עשו איזה תיקון המועיל מכאן ולהבא לת"ח ולעניים ואלמנות הנה מה טוב, ואם לאו הם ילכו לבתיהם לשלום וכל אחד ואחד ממנו יפנה דירתו למקום אשר יחפוץ) וגם אנחנו נדעה מה נעשה פן נספה בעון העיר כי כמעט בעוה"ר כסדום היינו לעמורה דמינו ודי בזה לחכם שכמותו.

יקר מחכמה ומכבוד, איש אמונות רב ברכות, לנו לעינים, והו'ד ידו נטויה לכונן את ירושלים הדר הוא מעלת הגביר הנבון ומעולה הנכבד רודף צדקה וחסד כמהר' סי' אהרון אלבאז נרו' יאיר לעד לעולם ובריא אולם כירא'

אחרי עתרת החיים והשלום אנחנו חכמי ורבני עהק' ירושלים תו' תכון תפלתינו לפני אלדינ'ו למען יחיה הוד' לנצח, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח ויעל עג' מרומי ההצלחות ברב הונים ותפארת בנים כירא', אותותינו אלה יביעו ידברו הא ודאי רומ' יודע את כל תקף צרת הבת ירושלים המלאה לה עניים ויתומים ואלמנות ות"ח העטופים ברעב והנם צועקים אלינו על הלחם ועל בית דירתם, ואין בידינו להושיע, ובפרט בשנה הזאת הגויים הרשעים בעלי החצירות עשו ערכי שכירות הבתים בכפלי כפלים דבר אשר לא היה לעולמים, עד אשר נשארו כמה בעלי בתים מושלכים בחוצות ירושלים כי לא השיגה ידם לשכור בית, באופן הגוים האלה שמו מגמתם לגרש אותנו מן העיר לא יבוא ולא יהיה, ואנחנו עולם חשך בעדינו לא ידענו מה נעשה, ע"כ לעתות בצרה הסכמנו לשלוח תרי שלוחי דרחמנא להודיע צערינו לרבים ולמען יאיצו לרחמינו יפה שאק' וימן ה' לנו מע' טובים השנים ראשון בק' הרב הכולל

בישראל להלל זרע רבנים כולם קדושים נז"י כמוהר"ר יוסף נסים בורלא נר"ו נין ונכד להרב המופלא וכבוד ה' מלא כמוהר"ר יאודה בורלא זלהה' נושא משך הזרע להרב עיר וקדיש הרב הגדול כמוהר"ר ישראל יעקב בורלא זלה"ה ואתיא מכללא זרע רב להמאור הגדול הרב החסיד המפורסם כמוהר"ר ישראל יעקב אלגאזי זלהה', ואת השני בקדש מע' הרב ועצום רב טוב לבית ישראל ממשפחת רם בנש"ק כמוהר"ר ברוך פינטו נר"י ומפיהם ידע רום' גודל צרותינו כי כן נא גבור קום לעזרת ה' בגבורים לעמוד לימינם לעוזרם בין במקום שילכו שניהם כאחד בין אם כל אחד ילך לבדו כי כל אחד מהם ראוי לכל כבוד שבעולם ועליך המצוה לעשות כפל הנדבה הן לצורך צרת שכירות הבתים, והן לצורך מצות לחם לרעבים להחיות רוה שפלים ונפשות אביונים, והן אמת מה מאד תמהנו עליך על מה שעשית עם הרב השד"ר כמוהרר' ר' ברוך פינטו נרו' הנז' כשהיה שליח כולל במיני בזיונות רח"ל, כי חרה לנו עד מאד, הלא תראה כל עם בני ישראל חכמים וגדולים המה עושים יקר ורבותא לכל חכמי ארץ ישראל הן בעבור כי א"י מקודשת אשר בחר בנו ה' אלדינו', והן בעבור כבוד התורה, ע"כ נא ידידינו כלך מדרך זו והחזק במעוז מעשה אבותיך ואבות אבותיך לעמוד בכל עוז ותעצומות לימין כל שלוחינו, אז גם ה' יתן הטוב לטוב כל הימים להריק לך ברכה עד בלי די על כל פרוטה תרקבא דדינרי, ואנחנו מפה על משמרתינו נעמודה להתפלל בעדו תמיד הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד כנהר' וכנא"ה החותמים פעהק' ירושלים תובבא' בח' ניסן התרט"י ליצירה ברב עז ושלום

חיים נסים אבולעפייא ועוד

גושפנקא דמלכא

מקורות והערות

---

1. שא"י עמ. 745 ועמ. 819 ואנצק' לתחא"י ב' סה' סר' ג' עמוד רנ"א
2. שא"י עמ. 736

רבי מיכאל ב״ר רפאל בדהב

כוללות ירושלים

שנת תרכ״ד (1864)

האי שד׳ר לא נשאר ממנו שום מכתב, רק מה ששמע ממנו מר זקיני הרב אליהו הרוש ז״ל שהזכירו בשם השד׳ר מיכאל בספרו ברכת אליהו דף ט״ו ודף קי״ג ואני משער שזה היה רבי מיכאל בדהב, השד״ר שלנו. נזכר באנצק׳ לתולדות חכא״י ב׳ רנ״ד, וג׳ רע״ד.

כאמור מר זקיני שמע ממנו. וזה בודאי בשליחותו השנית בשנת תרכ״ד וז״ל שם בדף ט״ו ע״ג ושמעתי מהרב השד׳ר כמוהר״ר מיכאל י״ץ בענין מחלוקת זו דאנטונינוס ורבי יהודה לר׳ עקיבא דקרא מסייעו, לפתח חטאת רובץ. י״ל מאין לימא לן דהאי פתח היינו פתח הלידה, הרבה פתחים יש, וי״ל לתי׳ רחם רמוז בה שטן שאחר הריש בא״ב ש׳ ואחר החי׳ת ט׳ ואחר המי׳ם נו׳ן והיינו שטן.

ובדף קי׳ג ע״א ימי שנותינו בהם שבעים שנה, וי״ל מה טעם להיות שנותינו ע׳ שנה לא פחות ולא יותר, ועוד י״ל דתי׳ בהם שבפסוק אין לה מובן, ושמעתי מהרב שד׳ר כמוהר״ר מיכאל יש״ץ רמז ע״פ מ״ש רבותינו ג׳ שותפים יש באדם אביו ואמו והקב״ה, וכשחשוב תי׳ א׳ב ותי׳ א׳ם ושם הוי״ה ב״ה תמצא ע׳, וזהו טעם לשנות האדם, וזהו רמז הפסוק ימי שנותינו בה׳ם שסוף תי׳ א׳ב ב׳ וסוף שם הוי״ה ב״ה וסוף תי׳ א׳ם מ׳ וזהו בה׳ם, ומטעם זה יהיו שבעים שנה דוקא ודו״ק.

רבי נסים יעקב ארדיטי

כוללות בית אל

שנת ה' תרי"ח (1858)

השר"ר הנז' יצא בשליחות בית אל המקובלים והיה בצפרו בשנת תרי"ח כמש' במסמך הרצו"ב. ובספר שלוחי ארץ ישראל יערי עמ. 735 כתב "בשנת תרי"ד 1854 נשלח בשליחות קהל המקובלים "בית אל" ר' נסים יעקב בר' יהונתן ארדיטי שליח זה לא נודע ממקור אחר". וראה שם בהערה 139, והמסמך שלפנינו הוא מקור מהימן, במסמך נזכר ג"כ רבי שלמה בר אברהם הוא ג"כ שד"ר מירושלים בית אל שיצא בשליחות שנת תרי"א[1]

בהו'

דא תהי למקם ביד החכם השלם והכולל הותיק ידידינו אהובינו כמה"ר אהרן... אפיריית ולה"ר אליהו שלוש שבכח המסור בידי ממעלת הרבנים החסידים אשר בעיר עז לנו ע"ק ירושלים תובב"א העומדים בקהל קדוש בית אל יכונן בצדק אני מקנה... ואגבן אני ממני אותם מורשים גמורים לפקח ולהשגיח על קופת הקבועה פה ע"ת סיפרו יע"א לשם ק"ק בית אל יב"ץ נז' לשם מעלת הרבנים החסידים... בארץ המה ליגבות אותה בכל ראש חדש בכל בתי כנסיות ועוד יום אחד בשנה בכל החצרות ביום אחד בעשרת ימי תשובה ושום אניש לא ימחי בידיהון וכל המוחה בידם על ענין גביית הקופה נז' כאלו מיחה ביד הרבנים הנזכרים לקדושים אשר בארץ המה ומעתה ומעכשיו שמתי יד הגזברים הנז' הי"ו כידי וקבלתם כקבלתי ודיבורם כדיבורי ופיהם כפי ובירכתם כברכתי וברכת הרבנים החסדים נז' זיע"א נ"ע ומחילתם כמחילתי ופשרתם כפשרתי והעמדתם לדין כהעמדתי באופן שכל מה שיעשו

הגיזברים הנז' הי"ו בעינין הקופה נז' כאלו נעשה וניגמר על ידי הרבנים החס' נז' זיע"א מבלי שנוכל לומר לגיזברים נז' לתקוני שדרנוך ולא לעוותי אלא כך אני אומר להם זילו וסבו ודונו לעצמכם ולגרמכם ולחולקכם וכל מין דמיטעני מין דינא או מין פשרה עלינו להדר ובכח המסור בידי מהרבנים החסדים לקדושים אשר בארץ המה אני מבטל כל מין הרשאה שאניח השד"ר קודם ממני ר' שלמה בכר אברהם הי"ו על ענין הקופה נז' או איזה מדינה או חלק שיקחו מהקופה נז' כי אים כל מה שיעלה מגיביית הקופה נז' היא כליל לאישי"ם לקדושים אשר בארץ המה הרבנים החס' נז' זיע"א ואין לזרים איתם כי אים הקופה נז' עד שיבוא שד"ר ממעלת הרבנים החסדים נז' זיע"א וימסרו הכל בידו כמו מנהג כל שד"ר ממעלת הרבנים החסדים נז' זיע"א ואין לזרים איתם כי אים הקופה נז' כל מה שיעלה יהיה ביד טובים השנים הגיזברים נז' עד שיבוא שד"ר ממעלת הרבנים החסדים נז' זיע"א וימסרו הכל בידו כמו מנהג כל שד"ר שיבוא מירושלים תובב"א ושום אניש לא ימחה בידיהון וכל אשר יבוא לבטל ולהרהר אחריהם אפילו בדיבור בעלמא כאל מדבר אחר הרבנים החסדים לקדושים אשר בארץ המה זיע"א ואין רוח חכמים נוחה המינו והשומע לנו ישכון בטח ושאנן ובירכת הרבנים החסדים יחולו על ראשו כי כולם חייבים לחזק בידם שהיא להחזיק את בית אלוהינו בית אל ימצאנו ולחזק בירכים דרבנן כושלות ועץ חיים היא למחזיקים בה וכל זה נעשה מטוב רצונם של מעלת הרבנים החסדים ומטוב רצוני בקניית ארבע אמות קרקע מאחוזתי להטובים השני גיזברים נז' רבי אהרן אפיריית הי"ו ולה"ר אליהו שילוש הי"ו נז' בקגו"ש שקנו אחרים בידי במדלב'... כתחז"ל מעת' ומעכשיו והכל דלא וכו' בביטול וכו' ובפיסול וכו' וחוח' כחוח' וכו' לדעת הרשב"א זלה"ה ולעולם יהיה נידון שטר הנז' לדעת המאשרו והמקימו ואפי' שתהיה סברא יחידית וזרה נגד כל הפוסקים ואפילו נגד מרן בית יוסף שקבלנו הוראותיו ואפי' שלא עלה על מזבח הדפוס וליהיות האמת נהדרת באתי על החתום אני

צעיר המשתלח תולעת יעקב פו עת' סיפרו יע"א בח"י לחדש תמוז משנת תרי"ח בא סימן ושמרתם את דברי **הברית** *הזא"ת לפ"ק והכ' שו"ב וקים הין די באר שבכח הרשאתי זאת יש בהם להגיזברים נז' חכם ר' אהרן אפירייאט נרו' ולהר' אליהו שילוש הי"ו להרשות את אחרים וקים שנית*

נסים יעקב
בר יהונתן
דידיע ארדיטי
ס"ט

מקורות והערות

---

1. שא"י עמ' 734 אנצק' לחאי' ג' עמ' פז'

רבי יצחק באדהב

שנת ה' תר"כ, תרס"א (1860, 1901)

מכתב מרבי יצחק ב"ר מיכאל באדהב אל ס' מאיר ן' יעיש נרו' ? בלי תאריך.

רבי יצחק בעל המכתב נולד בירושלים ד' כסלו תר"כ מיון ועיקרו מעיר שראגושא אשר בספרד, וחנוכו מאביו לא התאפשר לו לרגלי מסעיו הרחופים, כי עזבהו בגיל הרך ואמו דאגה לו ואחרי מותה טפל בו קרובו הרה"ג יוסף רפאל עוזיאל. מורו הראשון ר' יוסף רחמים אופלטקה בן ר' יצחק מפראג מיסד ביה"ס "דורש ציון" לילדי הספרדים, וגם מפי ר' שלמה יוסף מחכמי שלוניקי ואח"כ השיאו דודו הנ"ל בת יהודה קואינקה. והקדיש עצמו לתורה ויצא בשליחות בית אל לטריפולי, כשנה ובחזרתו היה בין מיסדי חברת "שומר מצוה" ומלביש ערומים לעזרת היתומים וילדי העניים ההוגים בתורה, והיה טרוד בחברה עד שנת תרנ"ג. ובהוסד הישיבה "מנחם ציון" נמנה בין עשרת הת"ח הלומדים בה ובזכרונותיו מספר על מה שחל בחייו יסוריו תלאותיו והרפתקאותיו. באייר תרס"א בחזרתו ממצרים שישב בה כשלשה חדשים נסע לחברון כמורה בישבתו של הרה"ג חיים חזקיהו מדיני ז"ל, בתוך ספריתו היו המון חיבורים וכתבי יד יקרי ערך, והוא עצמו היה סופר מהירו וידע לספר להעירו לוחות דעה. ספרי מדרשים שו"ת, ספרי מחקר, יחסי הרבנים בא"י בינם לבין עצמם, הכל היה מקופל בזכרונו בסדר מופתי ובהצטרך סופר או חוקר לדעת איזה פרט היה זוכר את הרב באדהב ובא אליו ושאב ממנו חומר, בצלילות הדעת למרות חולשתו הגופנית, היה בודד כנזיר יושב ומוקף ערמות ספרים וצרורות חבילות מכ"י הגנוזות בקופסאות פח הוא חבר והוציא לאור ג' ספרים, יום פטירתו לא ידוע כי ספרי המקורות שבידי לא כתבו עליו רק מ. ד. גאון בספרו יהב"י כרך ב' עמ. 128 שמקצת ממנו כתבתי למעלה, וגם ממכתבו הנ"ל מתבאר מצבו המר והיגון שהיה לו על שנבצר ממנו להו"ל ספרי זקנו הראשון לציון מהר"י קובו' זצ"ל.

עיקו"ת
ירושלם ת"ו
בעה"ו

ממקור השפע והברכה, ישפות ה' שלום ורב ברכה וגדולה, ויקר ותהלה, לראש החו"ן זר"ק נדיב לב אוהב התורה ולומדיה כמוה"ר סי' מאיר נ"י יעיש יצ"ו נר"ו יאיר לעד כיר"א

אדון נכבד *בשפתי תחנה הנני מחלה פני"ך, כי ישא אזן לשועתי, שמעני אדוני וישמע ה' אליו, הן יודעים כל באי שער עיקו"ת שנפשי חשקה בתורה, ומקיים את התורה מעוני כי אין לי במה להתפרנס אפילו בלחם צר ומצבי רע מאד, ועול החובות אשר השתרגו עלו על צוארי הכשילו כחי, ונוסף על יגוני כי יש תח"י חמדה גנוזה כתבי הקדש ממרן זקני הרב הגאון המפורסם ראשון לציון מורינו הרב כמוהר"ר יצחק קובו זיע"א, והנם כמוסים אתי מבלי יכולת להדפיסם, ותלאותי הקיפוני ומרו חיי,*

ובכן בבושת פנים הנני מגיש לפניו מנחתי הקטנה מנחת עני ס' קטן מכורך ומוזהב ס' אדרא רבה אשר הדפסתי פעה"ק, וחסיה נפשי כי תערב לכבודו מנחתי הקטנה לפקדני בפרי צדקתו כמתנת ידו הנדיבה להיות לי לישועה, ולתמכני להוציא לאור ספרי דבי רב מרן זקני זי"ע, ויכולה מצוה זו שתגן אלף המגן, ואני תפלה לפני **כתל המערבי** *שלא זזה ממנו שכינה, למען חייהו, אורך ימים ישבעיהו, במרומי ההצלחות, ושובע שמחות, ויזכה ללמוד בו הוא וזרעו וזו"ז כנה"ר וכנא"ה הדושו"ט מקירות לב המצפה תשובתו הרמתה מהרה תצמח החותם בלב נדכה ומצרותיו נכאב, הצעיר*

יצחק ב' מיכאל באדהב ס"ט

(מקום החותם)

רבי מאיר עובדיה

כולל ועד עדת המערבים - ירושלים

שנת ה' תרכ"ט (1869)

שר"ר זה לא נודע מקורו כעת, ואף לא נזכר בספרי השררי'ם אשר לפני

דא תהא למיקם כי האיר אל עבר פנינו הרב שד"ר מק"ק המערביים אשר בעיר עז לנו אלקים, כוננה עליון, ויבן אצלו ציון כי"ר ה"ה כמוה"ר מאיר עובדיה, ש"ץ ואייתי מתניתא בידיה וברוך מפיו יקרא את כל התלאה צרת הבת ירושלים מדלית איסר, חסרון כיס קשה ירדנו לצערים' עם ה', ואנחנו קמנו ונתעודד ועשינו לו נדבה כנימוס, להחיות עם רב, שמה נקבצו באו ממזרח וממערב, ועם היות כי לימים שעברו היו מקבצים על הגבאות מדי חדש בחדשו, מן החצירות ומן הבתים פעם אחת בחדש חטים ושעורים, ומעות לזכות אחינו בני בריתנו ק"ק המערביים אשר בירושלים תוב"ב, מ"מ לפי רוב הימים בוטל התמיד מחמת הרעב שעבר לתפ"ץ, והנה בעת'ה עלתה הסכמתינו עם הרב השד"ר להפקיד פקידים לקבוע מהיום הזה והלאה, קופה אחת לזכות המערביים הע"י, להיות גובים כל שני וחמישי מבתי כנסיות מאת כל איש אשר ידבנו לבו הן רב הן מעט, ומה שיתקבץ בעזר משדי יהיה השליש לעניי עירינו, וב' חלקים לק"ק המערביים וש"ץ אבותינו כי"ר יש"ץ החופ צפרו יע"א בחדש זו משנת וברי"ך א'ת נחלתך לפ"ק וקיים

ע"ה **רחמים יוסף אג'יני** ס"ט **חיים אליהו** ס"ט **רפאל משה אלבאז** ס"ט

רבי אברהם יוסף בכהר' שלמה

שליח כולל "בית אל"

שנת תר"ל - תרל"ב (1870 - 1872)

ראה מה שכתבנו על אביו ר' שלמה שהגיע לצפרו באותה שליחות בשנת תרי"ג וראה בס' אנצק' לתולדות חכמי א"י א' עמ. קל"ח.

ממכתביו כאן ניכר שכבדוהו, "והן **בעודינו חי זכר אזכרכם על כל הטובות אשר עשיתם עמדי**" וכו'

המכתב אל הגזבר אהרן אלבאז, ובו מקומות פנויים למלאת לכל שדר' שיוצא למענם, וחתום מר' יוסף ויטאל ז"ל ועוד.

בהר הקודש **ירושלים** תובב"א
היום. . . לחדש . . . שנת. . .

בעזהי"ת יברכך ה' מציון, וראה בטוב ירושלים, יפרח בימיו צדיק ורב שלום

*יקר מחכמה, האשל אשר ברמה. יקר תפארת, כולו כהדרת, יקר רוח איש תבונה, מלא רוח חכמה ובינה ה"ה הגביר המרומם, נדיב נדיבות שר ואור יומם כמוהר"ר סי' סי' **אהרן אלבאז** יצ"ו נר"ו יאיר וחי לעולם, בריא אולם, כיר"א*

מראש *מקדמי אר"ש יעבור שלום, תקרב הלום, ואנו ליה עינינו תכון תפילתנו, מול שכינת עוזינו, השוכן בציון אחר כתל המערבי, עטרת צבי, ולפני המעון הקדוש* **מה נורא המקום הזה** *מקדש מעט* **בית אל** *ימצאנו למען יחי הוד לנצח ברבות הטובה, גם עד זקנה ושיבה, ואת יקר תפארת גדולתו ירום ונשא וגבה נס"ן, ובא האות*

מודעת זאת אליך השר ידיד עליון וידיד נפשינו, כי הגיע עת לחננה לשלוח שדר' למח"ת וימן ה' לנו ציר אמונים האור כי טוב הדר הוא מעלת הרב הכולל, בישראל להלל, חן ערכו מי ימלל, ספרא' נהר' נזכ"י פלפלא חריפתא כמוהר"ר **אברהם יוסף** *ב' שלמה הי"ו חתנא דבי נשיאה הרב המופלא, חק לישראל כמוהר"ר יאודה ב' שלמה הכהן זלה"ה, הוא ההולך קדמת אשור בשליחות דידן ומפיו ידע רו"מ את עמלינו ואת לחצינו ובמה אנן קימין, כי הן בעון הקיפונו צרות רבות ורעות מכלות עיניים ומדיבות, כאשר הארכנו באגרת הכוללת ודבר שפתים אך למחסור, להדאיב נפשו היקרה לספר לפניו מקצת צרותינו אשר לא יכילון מגילות וידענו גם ידענו במזגו היקר חפץ חסד ומרבה להטיב הטוב והמטיב דאוריתא ובפרט עם המקום המקודש הזה אשר עצמו מספר כל תהלותיו* **וזה שער השמים** *אשר עיני כל ישראל עליו להגן על כל אחינו ושרינו שבגולה, כי שמה ישבו כסאות מאנין תבירין דקב"ה תבע ביקריהו, ותמיד לא יחשו יומם ולילה לא ישבותו להעתיר על כל אחינו ב"י ולארקא ברכאן לכל הנפוצים בגולה, ובכן בחסדו הגדול בטחנו למען יחזיק במעוזו וממכון שבתו יפן ברחמיו לשים עין השגחתו על הרב מר שד"ר לן להיות לו להד"ר עז"ר לקרב לו התועלת טובה כפולה ומכופלת כמדתו הטובה עושה מאהבה לא נצרכה אלא להעדפה לסעדו ולתומכו ולצוות עליו בכתבי צוותא אי משום כבוד הרב השד"ר* **אברהם יוסף ב' שלמה** *הי', ואי משום המקום המקודש הזה, ונאמן בעל הגמול לשלם במטבא על כל פרוטה תרקבא, למען יאריך ימים ושנים, דשנים ורעננים, בבנים ובני בנים.*

הון ועושר בביתו, תרב גדולתו, כי"א: הלכ"ד עמוסי התלאות ומעתירים בעדו החיים והשלום:

יוסף ויטאל **אברהם יוסף** ס"ט **רחמים חיים ענתבי** ס"ט **אפרים ב' משה פירירא**

הצעיר **שמח גאגין** **אהרן עזריאל**

ביום כה' סיון ש' ה ב ר כ ו ת לפ"ק

איש חמודות, מדובר בו נכבדות, מאן דרחים רבנן, ובצל שדי יתלונן, הכי קרא שמו זית רענן ה"ה מע' ידי"ן ואו"ע החכם המרומם רצ"ו הגזבר הנאמן כהר' סי' סי' אהרן אלבאז יצ"ו אתה ה' תשמרהו וכבוד והדר תעטרהו כיר"א

אחדש"ו באה"ר וחי"ן וציל"א גם היא נגד פני עליון, השוכן בציון, אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך, גם עשו"ר נלוה, לישרים נאוה, ברבות הטובה, גם עד זקנה ושיבה כי"ר. טעמא דאיכא דבור ולנעומי מודע מבשר ואומר מהגעתי פעי"ת פא"ס יע"א לחיטו"ל, ובאמת דקשה עלי פרידתך כי נפלאה אהבתך לי ומבנך היקיר החכם ר' רפאל הי"ו כריע כאח לי ומנב"ץ אשת חיל, כאסתר המלכה בת אביחיל, והן בעודני חי זכר אזכרכם על כל הטובות אשר עשיתם עמדי מלב ובנפש חפצה, ועיני לשמייא נטלית בכל לבי ובכל מאדי, ואמר צולו' צולו' זכות המקום המקודש בית אל יכוב"ץ יכולה היא שתגן אלף המגן עליכם ועל בניכם למען ישבו ישרים, שקטים ושאננים הן עוד רבות בשנים כי"ר, ומודע לך אחי כי נתאכסנתי בבית הגביר החכם המרומם סי' יעקב אפלאלו יצ"ו בעבור סיבה, כי הבעה"ב הראשון יש לו בנין בביתו והיה בלתי אפשר להתאכסן אצלו, כי היה המקום צר כי אינם מחזיקים אפילו אנשי הבית וההכרח לא יגונה ולא ישובח, הן עתה למע' ידיד נפשי ואו"ע מר דינא הרב המובהק כמוהר"ר מלאך רפאל נרו' אדושט"ו באה"ר וחי"ן, למע' ידי"ן ואו"ע מד דינא הרב המובהק מלאך רחמים נרו' אדשוט"ו, למע' מר דינא הרב ר' יקותיאל ואחיו וחתנו אדשוט"ו, למע' הרב כמוהר"ר ר' חיים אליהו ובניו אדשוט"ו, לאחיו של ר' רפאל הי"ו אדשוט"ו, ותאמר למע' חו"ר בישיבה הי"ו שכבר כתבתי מכתב לעה"ק ירושת"ו, בעבור הספרים, ותמיד תהלתם בפי מכל אנשי העיר ובפרט מהשכנים הי"ו, ואתיא מכללא מהרב ר' רפאל משה הי"ו, כי אהבתם חקוקה בקירות לבי, ותמיד

אני משתבח מהם כעל כל גמולות טובות אשר גמלו עמי, ובכן הרימותי ידי אל ה' אל עליון, אני אברך ולי נאה לברך ברכת אברהם יולדו על ברכי יוסף. זכות המקום הקדוש והנורא יגן עליהם ועלינו למען יקומם וירומם ויגביה כוכב מעלתכם, בשובע שמחות, על מי מנוחות כי"ר למע' כל חכמי הישיבה הלומדים בבית ה', תדב"ש לאחיך, היקר ובנו כי אני אברכם, להשי"ת סי' משה הי"ו אני אברך אותו, למע' החכם ר' יונה הי"ו אדבשוט"ו ותדרוש בשלומו של האזור שלו שיהיה שלם במדות להגזבר קופת חסידים שלמה אהרן ן' אישלוש הי"ו אדב"ש ושישתדל על ענין הקופה לצאת מדי יום ביומו בבה"כ ואל יתרשל ואל יתבייש בדבר גדול כזה ויהיה עז כנמר, וקל כנשר ורץ כצבי, וגבור כארי, לעשות רצון אבינו שבשמים וזכות מצוה דנא ה' יפקדהו בבנים זכרים לחיים ולקיימא כי"ר לכל אהובים וריעים ולכל יחידי סגולה של עי"ת צפרו יע"א אני אברכם בזכות התורה יחולו על ראשם למע' האורחים הגברים הי"ו תדבשוט"ן, ולהיות העת נחוץ אין ערוך אליך רק החיים והשלום, כ"ד אנא זעירא דמן חבריא שד"ר כוללות חסידים מעה"ק ירושת"ו הבטוח בחסדי המלך שהשלום שלו והוא הצעיר

אברהם יוסף בכה"ר שלמה ס"ט

ביום כו' תמוז דהאי שתא והי'ר'ב'י'ת'י' את זרעך לפ"ק

פרי עץ הדר הוא בטעמא וריחא. שפתותיו שושנים מירא דכיא במענה פיו לאיש שמחה, דורש טוב לעמו בחמלה וחנינא ובעינא פקיחא. ה"ה מע' ידי"ן ואו"ע הגביר המרומם הגזבר המפואר בעל אכסניא נאה רצ"ו כהר' סי' אהרן אלבאז יצ"ו אתה ה' תשמרהו, וכבוד והדר תעטרהו, כי"א.

אחרי דשו"ט באה"ר וחי"ן ואמר צולו' צולו' לרוכב בערבות, לאלפים ולרבבות, למען ישב עולם, וחי לעולם, ברבות הטובה, לאלפי רבבה, כי"ר.

כאשר תעשנה הדיבורים לבטא בשפתים להגיד כי ישר משו"ט יה"ר שכן מלא, ועוד בה אשיריה' למרס בדם אהבה כי נפלאה אהבתך לי ומים רבים לא יוכלו לכבות את אהבה וכו' שכל עוד וזמן שאעלה זכרונכם לפני הם זולגים עיני נהרי נחלי דמעות ביודעי טבעכם ולבבכם הטובה. והן בעודני חי זכור אזכרכם על כל הטובה אשר עשיתם עמי ויה"ר מלה' תהיה משכורתכם שלמה כי"ר, והנה בעתה החדשות אני מגיד כי הן כהיום באו הנה פה העירה יע"א ידי"ן את שאהבה נפשי הגביר המרומם רצ"ו בעל אכסניא נאה סי' יוסף אזולאי הי"ו ובנו ות"ח אחר ש"ץ ואחיו של סי' יוסף תוככי עי"ת אולד זנן יע"א ואמרו לי שרוצים ללכת להשתטח על קברי הצדיקים אשר במח"ק ולהתעכב שם יום או יומיים אי ע"כ אחפ"ק נא לשון בקשה כי סמכתי על אהבתך, ובאמת אמרו מגלגלין זכות ע"י זכאי, תו"מ בהגיעם למח"ק אזור כגבר חלציך לקיים מצות הכנסת אורחים והם ראויים לכל כבוד שבעולם, ואני גמול חסד מסי' יוסף הנז' עכ' הטובה אשר עשה עמי בהיותי במח"ק, וכמעט הוא הגדול במקומו, והוא עומד עם כל השלוחי כולל העוברים במח"ק, והוא עשיר ומכובד וקולע אל השערה וכו', ומעלה אני עליך כל הכבוד והנח"ר אשר תעשה עמהם כאלו עשית עמדי. וא"כ לידי"ן ואו"ע כרע כאח לי בנך היקר החכם ר' רפאל יצ"ו אני אברך ברכת אברהם יולדו על ברכי יוסף ויה"ר שהקב"ה יפקדהו בבנים זכרים לחיים ולקיימא, ואני מצוה אותו גם כן למען יעומד חי לדרוש להם מבוקשם ולכבדם, רק אין דבר זולת לכל חו"ר מח"ק ואתייא מכללא למע' רחימא דנפשין הרב המובהק מלאך רפאל יצ"ו אדברה נא שלום רב באה"ר וחי"ן לכל אהובים ורעים ויחידי סגולה ממח"ק אדב"ש ולביתך נאוה קדש אשת חיל בת אביחיל ובניו היקרים ובתו אני אברכם ברוב עוז ושלום, כ"ד אנכי איש צעיר איש ירושלים שד"ר כולל חסידים בית אל יכב"ץ הבטוח בחסדי המלך שהשלום שלו והוא הצעיר

אברהם יוסף בכר' שלמה ס"ט

רבי יוסף בכור ן' ונישטי

שליח כולל ירושלים

ה' תרל"ד - תרמ"ז (1874 - 1886)

נולד בירושלים בערך שנת תר' (1840)[1] ונפטר שם ט' ניסן תרע"ו (1916). בחדש אייר תרל"ח (1878) נשלח למרוקו וכמו כן בשליחות בית אל למרוקו וכן למרוקו בשנת תרס"ד (1904) המסמך שלפנינו לא מצויין בו שום תאריך ונכתב למר אהרן אלבאז שהיה אז גביר בעמיו.

ראש הרבנים באה"ק
והועד הכללי הק'
לעדת הספרדים
בעה"ק ירושלים תובב"א

לעי"ת ציפרו יע"א

*שלום רב וישע רב מציון קרית מלך רב, לכבוד ידידנו מעלת תהלת האור כי טוב הגהמ' רצ"ו ומרבה להטיב אוהב שערי ציון וירושלים ת"ו כשת' סי' **אהרן אלבאז** יצ"ו נרו' יאיר וחי לעולם ובריא אולם כיר"א*

אדון יקר!

*זאת מאתנו לצוות למע' מר שלוחנו האי מרגניתא טבא הה' הרב המובהק ואח לברך זר"ק בנשק' כמהר"ר **יוסף בכור ן' ונישטי** הי"ו אשר חלינו פניו למען יצא מאתנו שליח נהוג מכוללות עקו"ת ירושלים ת"ו להחיות כמה אלפים נפשות עניים אביונים יתומים אלמנות תלמדי חכמים העטופים ברעב ועינינו רואות וכלות ואין בידינו להושיע לנהל את העם הרב הזה ומעולם לא הגיע מצב כו'*

עקו"ת ירושלים ת"ו כימים האלה אשר ירדה לטמיון, ומפי מע' מר שלוחנו הרב הנז' יוסף עינינו יצ"ו ידע נאמנה במה אנן קיימין, אי לזאת באנו לחלות פנ"ק נא ידיד ה' וידידנו יעשה לכבוד ה' ולכבוד ירושלים עקו"ת ת"ו להיות עזרה בצרות לעמוד לימין הרב השד"ר יצ"ו הנז' לעשות **נדבה כפולה** *ומכופלת להנהוגה לפי גודל דוחק כוללנו, בטחנו באהבתו ובחמלתו שכה יעשה וכה יוסף בתוספת המרובה, באופן שיצא מאתם הרב השד"ר הנז' יוסף חי ומלא ברכת ה', ומה' תהיה משכורתו שלימה, ואנן מהכא תפלתינו קבע לפני* **כתל המערבי** *למען יאריך ימים, רבות בשנים, דשנים ורעננים בבנים ובני בנים, ברוב ההצלחות, ושובע שמחות, כנהר' וכנאה' החותמים בצעריך' ירושלים ת"ו ברב עז ושלום*

הצעיר **יעקב שאול אלישר יוסף נסים בורלא הצעיר שלמה**
משה סוזין גבריאל שבתי רפאל עוזיאל חיים נסים ברוך

מקורות והערות

---

1. שאי' עמ. 749 ראה רבעון ירושלים א' תש"ח עמ' קפ – קצג'

רבי יוסף ארוואץ

כולל ועד המערביים ירושלים

שנת ה' תרל"ו (1876)

שר"ר זה יליד רבט שבמרוקו נולד שנת תר"ז (1847) ובגיל שתים עשרה עלה עם הוריו לירושלם ועיקר למודו לקח מפי רבי דוד בן שמעון רבי אלעזר הלוי בן טובו ורבי רפאל מאיר פאניז'ל, ונסמך להוראה בגיל עשרים ושלש, ויצא בשליחות זו, ואח"ך בשליחות חברון למרוקו תרמ"ג - תרמ"ד (1883–1884), וגם בשנת תרס"א, תרס"ב (1901–1902) הוא כיהן כחבר ביה"ד של עדת המערבים וכמנהל וראש הערה. נפטר ביפו כ"א כסלו תרפ"ה (1925) [1].

הן עוד היום האיר וזרח אל עבר פנינו ככבא דשביט כלו מחמדים מר שד"ר לנ מק"ק המערביים השוכנים בציון הרב הכולל כמוה"ר יוסף ארוואץ יש"ץ, ועיניו ל'ו ראו כי הקופה הנז' אין בה כדי תפיסה ואין הקומץ משביע להחיות עם רב, לכן באנו בהסכמה עם הרב השד"ר הנז' שמהיום הזה והלאה יעמדו הממונים על הקופה הנז' לקב"ץ על הגבאו"ת מן החצירות ומן הבתים בכל יום ר"ח אלול שבכל שנה ושנה לתת איש כמתנת ידו, ובשכר זאת אל שדי יריק ברכה עד בלי די לכל בני קהלינו יש"ץ החו"פ צפרו יע"א בחדש מנחם ציון ובונה ירושלים דהאי שתא **וכל עצתך** *ימלא לפ"ק.*

ע"ה

רחמים יוסף אנייני	**חיים אליהו**	**רפאל משה אלבאז**
ס"ט	**ס"ט**	**ס"ט**

מקורות והערות

1. אנצק' לתולדות חכא"י ב' עמ. סב' קהלת צפרו א' עמ. 204

רבי צבי שפירא

לעצמו

שנת ה'.....

רבי צבי שפירא הופיע בעית צפרו, כעצמאי ממוצא אשכנזי ולא מצאתי שום זכרון ממנו בספרי תולדות ירושלם או בספרי השדרי"ם, הוא היה בצפרו בתקופה שבה שמשו רבני עיר פאם יע"א הנזכרים במכתבים הלאה.

שלום לק"ק סאפרא והחכמים השלמים בראשיהם יצ"ו.

הנה הלום ראיתי אחרי ראי האגרת ששלחתם לכאן לכבוד החכמים וגם כתיבת ידי החזרתם הנה להראות להשרים והעמים פתשגן הכתב אשר לא כדת וכי איננכם יודעים שלוחי מצוה אינם נזוקין אפילו בחזרת"ן ידוע תדעו כי על זה הנדבה שעשיתם לי ובבזיון שהחזרתי על כל הבתים והעניים הם שנתנו לי זאת הנדבה וכמה מכם שלא נתנו לי כלום על כן מן הראוי הי' להוסיף עליכם על ככה רק כדאי הם חכמי פאם יע"א לבטל רצוני ודעתי מפני רצונם וכבודם והתרתי לכם מן הקשר הזה, אמנם אתם יודעים שלא כהוגן עשיתם לי ועדיין לא יצאתם ידי חובתכם כי צריך לחוש מהעונש ח"ו שלא יגיע לכם בסיבתי באתי ממרחקים ובענין מצוה רבה ולא תרחמו ויהי ה' עמכם ותעשו לי נדבה אחרת כראוי ולא תאחרו הדבר כי אני נחפז ללכת לדרכי ותתברכו מאת ה' ובזכות הצדקה יצילכם ה' מכל צרה וצוקה ומכל מכשול ופוקה ויוסיף לכם ברכה בלי די ובלי חוקה, וליעקב בן חיים באמת עשיתי לו התרה מרוב הפצרה שהפצירו בי החכמים וגם הבעל הבית שלי וכדי שלא יכשלו בו רבים אמנם מחילה גמורה לא שש עד שירצה אותי ברצוי כ'סף כי ידוע לכם שקללני קללה נמרצת.

מנאי **צבי שפירא** *סי"ט*

חכמי ומנהיגי ק"ק קהל צפרו ישצ"ו.

אתם שלם וביתכם שלם וכל אשר לכם שלם, מידינו היתה זאת אודות ובשביל החכם השלם כהר"ר צבי שפירא י"א הנ"ל מה המעשה הזה אשר עשיתם לו ככתוב לעיל דגמירי צורבא מרבנן לא מיהדר אפיתחי ולא לבד זה אלא שחיזר על הפתחים וחזר בידים רקניות, לכן ראוי לכם לשמור נפשכם פן תכוו בגחלתו, ותכף תפרישו לו מממונכם נדבה לפי כבודו ולפייסו בדברים המתישבים על הלב, והכל בלי איחור ועיכוב ובזה כל העם על מקומו יבוא בשלום כנפשכם וכנפש החותמים פה פאס יע"א.

שמואל שאול *ס"ט* **רפאל עובד** **אליהו** *סי"ט* **מתתיה יס"ט**

רבי יהודה אלבו

כוללות ועד העדה המערבית

ירושלים שנת ה' תרל"ז (1877)

שר"ר זה נזכר בספ'ר שלוחי א"י עמוד 751 ובמכתב כלולתו נזכר מספר בני עדת המערביים בירושלים אז מגיע לאלף נפשות, ולא נזכר מאין מוצאו והגיע לצפרו בשנת התר"ם (1880) וזה נוסח מה שנמצא כתוב עליו

הנה יום בא הרב השד"ר אשכול הכופר כמוה"ר יהודה אלבו יש"ץ ובגשתו אל הקודש לקחת את כסף הקדשים מיד הגזבר וירא שם יהודה, והנה הוא דבר מועט, ובפרט אחר שיטלו השליש יחידי קהלנו לעניי העיר, ובכן פיים ליחידי הקהל שמהיום הזה והלאה תהיה כל הקופה הנב' כליל לזכות אחינו המערביים, ש"ץ השוכנים תוככי ירושלים, ובכן אף ידינו תכון עמהם לסייע בדבר מצוה כזו, ובשכר זאת מזרה ישראל יקבצנו החו"ף צפרו יע"א בחדש כסלו משנת **ששם** *עלו שבטי יה עדות לישראל לפ"ק וקיים*

עה' רחמים יוסף אגיינ'י	**רפאל משה אלבאז**	**רפאל אביטבול**
ס"ט	**ס"ט**	**ס"ט**

סמוך **ירושלים** *תבוב"א*

•**למעלת** *ותהלת ידידינו הגביר המרומם והנעלה לש"ט ותהלה, רודף צדקה וחסד, אוהב התורה ולומדיה נדיב לב הזריז במצוות כמהר"ר סי'* **אהרן לבאז** *יצ"ו, יחי שמו לעד, כיר"א!*

ידיד ה'! *הנה לשלום אין קץ!*

טעמא דאיכא דיבור אליך השר לחלות פניך אודות חברתינו הקדושה **חסד ואמת** *תכב"ץ אשר יגיע לידו תו"ד משטר פעולותיה המיוסדים על יסוד העבודה ואדני הירואה, ותלי"ת כמעט בכל ערי המערב קבלו את חברתינו, ויתנו את ידם לבא בבריתה ה' ישלם פעלם. האמנם למחי"ת גם כי שלחנו הרבה כתבים עוד לא זכינו להיות מבעלי תשובה, ובאשר כי עתה נוסע להתם ידידינו הרב הכולל בישראל להלל דט"ל כמהר"ר* **שלמה אלעלוף** *נ"י חלינו פניו שיוליך להם את המכתבים האלה, ומפיו ישמעו את סדרי הנהגת חברתינו המתנהגת בטוב טעם ודעת כי עיניו ראו ולא זר וכאשר את שמעו שמענו חפץ חסד ומרבה להיטיב, ע"כ נגשנו לבקש מלפניו שיעזרנו על המצות היקרות האלה בכל כחו להיות* **גבאי חברתנו** *במחי"ק הוא ואתו מני' הגביר היקר רוצ"ו סי'* **דוד לקבי** *יצ"ו, טובים השנים איש את רעהו יעזורו, לחלק קבוצת המכתבים האלה, לשם בעליהם, ולהלהיב את רוחם הטהורה על המצות היקרות האלה, ואל תקטן המצוה היקרה הזאת בעיניו, כי לפי גודל טרחה וכבדה, כן רב שכרה, וגמירי גדול המעשה, בטחנו ברב חסדם כי לא ישיבו פנינו ריקם, ואנן מהכא נברך את שמם הטוב, כי יהיה כבוד ביתם, הון ועושר בביתם, וצדקתם עומדת לעד, ועיניהם תחזנה בנחמת ציון ובנין ירושלים כיר"א*

כ"ד פקומ"ש החברה הדושר"ט מק"ל, בעה"ח בש"א לחדש תמוז ש' התר"ן ליצירה, המצפים לתשובתם הרמתה ברב עז ושלום.

עה'	עה'	שמואל	הצעיר	עה'	עה'
ראובן	עיוש שמואל	אלעלוף	חיים משה	יוסף	חיים שלם
בוינוס	בוחבוט הי"ו	הי"ו	סמאנא	אלמאליח	אצראף
				ס"ט	ס"ט

כי תראה ערום וכסיתו, ומבשרך לא תתעלם. מפי עוללים ויונקים יסדת עוז.

מציון *ישפות ה' שלום, ורב ברכה וטובה, ויקר וגדולה, מעטה תהלה, ואורך ימים ושנות עולמים בטוב ובנעימים*

-.....

אדונינו היקר! *זה כשתי שנים נוסדה בקרבנו רוח טהרה ויראת אלד"ים, ליסד חברה קדושה, חברת* **חסד ואמת** *לטובת כוללנו ק"ק* **בני מערבא** *יצ"ו אשר לרגלי העוני והמחסור השורר בעדתנו באופן נורא ואיום, כולנו כצאן תעינו, איש לדרכו פנינו, ותהיין כמה מצות רמות ונעלות אשר המה מוסדות תוה"ק שכוחות כמת מלב, ולא מזדון חלילה, אך מעצר רעה ויגון, הדלות והאביונות אשר דכאה לארץ חית כל יושב ציון בכלל, ולעדתנו בפרט. אי לזאת! למטרה זו כוננו יסודות החברה לחזק בדקי התורה הנשכחות, ולעודדן ממצב שפלותן, וכאשר עיני"ק יחזו בהיריעה החוברת את כל התקנות ומפעלי החברה המיוסדים על אדני* **התורה והמצוה**, *ותלי"ת במשך הימים האלה חפץ ה' בידינו הצליח לשמור ולעשות את כל תנאי החברה בכלל ובפרט, גם בשנתי' זאת כאשר גברה מחלת הדאגה בארצנו, התנדבו נדיבי ונכבדי חברתנו להלוות למצות* **פקוח נפשות** *ועשינו* **בקור חולים** *כללי לכל עניי עדתנו, וזה משפטו: להעניים השוכנים בבתי מחסה אשר לכוללנו עשינו תמחוי בכל יום, בבקר תבשיל מקמח, ובערב בשר וארז, וליתר העניים מנינו שני ת"ח לסובב בבתים ובחצרות ולחלק להם בשר וארז נא. ולהיותר צנועים שלחנו אליהם מעות, עד אשר ריחם ה' על עמו, ויסלק חרון אפו מעלינו, וכאשר עיני צדיק תחזינה בחשבון גלוי הכנסה והוצאה אשר נוציא לאור בקרוב בע"ה!* **האמנם** *סגור לבבנו יקרע מראות ברע היתומים ובני עניים,* **תשב"ר**, *ערומים הלכו מבלי לבוש, בבלויי הסחבות ובגדים צואים כסו מערומיהם. רגליהם מיחף נגפים בצור נגף ובאבן כושל, עד שפך דם עליהם, ובפרט בימי*

החורף אשר הקור והקרח הגדול מושל בארצנו ביתר שאת, עורם צפד על עצמם, השלג יאכל את בשרם ועצמותיהם יגרם, ועינינו רואות וכלות ואין לאל ידינו להושיע, כי לפי מיעוט ההכנסה מפעה"ק לא נוכל לכלכל את ההוצאה הרבה הזאת אשר יצטרך אליה לפחות סך **אלף פראנק** *ואת היותרת.*

ובאשר כי את כבודו ידענו לאיש חסד ומרבה להטיב, **גב"ר**, *ע"כ נגשנו לחלות פני"ק, אנא שר החסד, חוסה נא ורחם על צעירי הצאן האלה, החונים בתורה ה' יומם ולילה, הבל שאין בו חטא, הנתונים לחרב ביום וקרח בלילה, ובחסדו הגדול יסייענו על המצוה הגדולה הזאת, מצות* **הלבשת ערומים** *אשר מתן שכרה בצדה, ככתוב* **כי תראה ערום וכסיתו** *וכו'* **אז תקרא וה' יענה.** *בטחוננו בה' כי דברינו אלה היוצאים ממעמקי לבבנו יפעלו בלב שומעם פעולת החמלה והחנינה, ובעל הגמול ישלם גמולו מנה אחת אפים. אורך ימים ושנות עולמים. ועיניו תחזינה בנות ציון בב"א.*

כ"ד מנהלי החברה **חסד ואמת** *תבב"ץ דק"ק בני מארוקו בעה"ק ירושלים ת"ו בש"א לחדש ___ שנת התר"נ לפ"ק הדוש"ט ברב עז ושלום.*

עה' ראובן בוינוס	עה' רפאל שמואל בוחבוט ס"ט ס"ט	עה' מסעוד חי ן' שמעון	עה' חיים משה סמאנא ס"ט	שמואל אלעלוף ס"ט	עה' יוסף אלמאליח	עה' חיים שלם אצראף ס"ט

תעודת הרבנים

אנן בדידן חור"ר ופקומ"ש כוללות עדתנו **ק"ק המערבים** *הי"ו. לשמחת לבבינו ראינו את החברה הקדושה אשר התנוצצה בקרב עדתנו. ושמה נאה לה* **חסד ואמת** *אשר הוסדה מחברים מקשיבים מבני עדתנו אשר התנוסס רוח טהרה בקרב לבם. ואגודתם נוסדה למפעלי החסד ויראת אלדים ולטובת כוללנו. כאשר עין הקורא תחזינה מישרים במשטרי תקנותיה. וסדרי הנהגותיה אשר שמו להם לקו. הנם בכתובים בספר הזה. וכל חדרי לבבנו מלאו גיל: אם הח"ק הנד' תתמוך מעגליה על שבילי היושר אשר כוננו עליהם מוסדותיה. ולצורנו נוחילה יואל אלו-ה לכונן אגודת חברתם לנצח. וחפץ ה' בידם יצלח לשמור ולעשות את אשר קיימו עליהם מוסדותיה. ולצורנו נוחילה יואל אלוה לכונן אגודת חברתם לנצח. וחפץ ה' בידם יצלח לשמור ולעשות את אשר קיימו וקבלו. וטהור ידים יוסיפו אומץ להגדיל מפעלי חסד בעניינים טובים ומועילים בע"ה. ותהיה החברה הזאת כגפן פורחת לשמחת לב כל אוהב עמו. והבוחר בציון ישלח עזרם מקדש ומציון יסעדם כי תקדמם ברכות טוב. במרומי ההצלחות. כנה"ר וכנא"ה הדושר"ט הבעה"ח פעה"ק* **ירושלם** *תוב"א בש"א לחדש סיון המב"ת דשנת התרמ"ט ליצירה בא' סי* **לראות טוב** *לפ"ק והיה זה שלום:*

ע"ה ב"ה	הצעיר	הצעיר	הצעיר
יששכר אצראף	שלמה אבושדיד	רפאל אהרן	משה מלכה
ס"ט	ס"ט	ן' שמעון ס"ט	ס"ט
מקום החותם	מקום החותם	מקום החותם	מקום החותם

האדרסס בשם סופן החברה ראובן בוזגלו בירושלם

רבי שמעון חיים חרוש

כוללות המערביים בירושלים

ה' תרנ"ג - בערך (1892)

השד"ר דידן לא נזכר בשום מקור אחר מרושמי השדרי"ם אשר לפני ואולי אביו היה רבי אברהם חרוש שהיה השליח הראשון של ערת המערביים החדשה שיצא בשליחות למרוקו בשנת תרכ"ב[1] ובנו השד"ר דידן אם השערתי היא נכונה היה עוד אברך, בצאתו וחתם על שטר הכוללות שלו הרב משה מלכא וספק אם חתימה זו של הרב מלכא היתה בשנת תרנ"ג אחרי שנתמנה לרב העדה[2]ואמנה בחתימתו לא נזכר בה בתואר רב העדה, וכנראה לפני שנת תרנ"ג, מ"מ תאריך השנה שבה הגיע השד"ר דידן לצפרו' נשארה בתעלומה. מכתב הכלולות הרצ"ב נכתב באותו נוסח לשני הנריבים, א' בשם אהרן אלבאז, וב' בשם ישראל בן עולייל.

בעהי"ת
פעה"ק ירושלים תובב"א

חמדת לבבות, ונוף עץ אבות הגביר החכם המרומם ונעלה
לשם טוב ולתהלה, אוהב התורה ולומדיה, נדיב לב האדון
אהרן אלבאז *נ"י, שלום וכל טוב סלה*

אחדש"ו כמשפט ובעדו נשא תפלה, לפני שכינת עוזינו שלא זזה מ**כתל המערבי** *למען יצו ה' לך את הברכה חיים עד העולם כי"ר! ידיד* **ה'** *ובני כוללינו האומללים אליך ידרשון, למען תט אזנך לשועת עניינו, כי כתורנו צרות תכופות, תסמר שערות השומע והמשמע, כי העוני הכביד עלינו. והעניים צועקים במרה, ואנן בדידן ק"ק המערביים יצ"ו ירוד ירדנו פלאים, ענייות קשה ומנוולת, כלו בדמעות עינינו על שבר עמינו, בעטף עולל ויונק זקן עם איש שיבה אשר על ככר לחם יצעד גבר ואין, כי מאין תמצא ידינו לנהל מספר* **אלף נפשות** *עניי קהלתינו, וכוללינו מוצג בשפל השפלים! וגם על זאת צירים וחבלים יאחזנו, בראות חמשה ושש נפשות אביונים, נצמדים יחד איש על יד רעהו בחדר צר בבתי* **אסופי דלים** *אשר לנו מכים*

ומענים, משלכים כנצר נתעב וחשכת אפלה וצלמות מחכה למו צועקים בקול שאון רעש **הבה לנו לחם ולמה נמותו!** ועוד נדחקנו לשלם סך עצום למלכות ירי"ה **כרגא דמלכא** בעד עדתינו, וזה שתי שנים לא השיגה ידינו לשלם הסך העצום הזה. על כן הובאו אל בית הכלא, כמה אנשים מנכבדי קהלתינו, וגדלה צעקתם עד כי נלחצנו ללוות ברבית להוציא מצרה נפשם. נוסף גם הוא על **החובות** המוטל על צואריגו, ובפרט בזמן **שכירות הבתים תגדל צעקת אביונינו** ואיש משאו על שכמו מושלכים ברחובות קריה, ואין מאסף, באופן אין די באר גודל צרותינו! והנה הגיע עת לחננה לשלוח **שד"ר נהוג** וחלינו פני ידידינו האברך הנחמד, ציר אמונים ברוך מבנים, הרב הכולל, בישראל להלל. זרק' בנשק' רב ספרא כמוהר"ר **שמעון חיים חרוש** יצ"ו כי ראינו פרקו נאה ויאה חלינו פניו ללכת בשליחות להרים כשופר קולו, לעורר רחמי אחב"י, ובכן נא **אדון החסד** קום לעזרתו, ודבר נא על לב נדיבי העם כי יעשו לו **נדבה כפולה** כי ענייך ועניי עירך אנחנו, ועשה נא למען כבוד אחיך הנתונים בצרה גדולה ולמען השד"ר וכבוד **אבותיו הקדושים** עמודי עולם זיע"א, לעמוד לימינו בכל עז, ולצוות עליו בכתבי צוותא לאוהביו ומיודעיו, כי יהיו לו להדר' - עזר'. ובשכר זאת ה' משמים יריק עליך שפע רצון ברכה והצלחה, וכל טוב סלה כנהר' וכנפש חו"ר ופקומ"ש ק"ק המערביים יצ"ו החותמים בדמע פעה"ק **ירושלים** תובב'. המעתירים בעדו עתרת החיים והשלום

הצעיר **משה מלכא** ס"ט
עה' בה' **ישכר אצראף**
ס"ט

שלמה אבישדיד
ס"ט

מקורות והערות

1. שאי' עמוד' 738
2. שם עמ' 742

רבי נחמן אנג'יל בר וידאל

כלולות חסידים וספרדים - ירושלים

שנת ה' תרנט - ושנת תרס"ט (1899-1909)

נולד בשנת תרכ"ט (1869) בשלוניקי, ועלה לירושלם, והיה כחבר בית הדין, מקובל וראש המכוונים בבית אל. נפטר ביום א' טבת תרפ"ה (1925)[1] בהיותו בגיל שלושים יצא ככולל בית אל, ומכתב א' שייך לשליחות זו, ובשנת תרס"ט יצא פעם שנית ככולל ועד הספרדים בירושלם, וראה מכתב ב', כשהיה מר אבי זצ"ל בגיל ל"ז שנה, והוא ספר לי שידיעתו בקבלה היתה ממורו הרב נחמן ז"ל הנז' שבמשך שהותו כאן בקהלת צפרו קבע עמו עתים לתורת הנסתר.[2]

רבי יעקב בן עטר נזכר בהמלצת רבני פאס היה מצאצאי רבינו חיים בן עטר זיע"א, וגם הוא היה בשליחות בית אל בשנת תרנ"א, והיה אחד ממייסדי עדת המערבים בירושלם[3]

בשנת תשל"ז (1977) יצאו לאור כתבים מעזבונו ע"י בנו אליעזר בשם "דרושים ופירושים" רפוס "אחוה" ירושלים, ושם בהקדמה מספר שאביו ז"ל יצא כמה פעמים למערבהפנימי(מרוקו)מטעמכוללותהספרדיםושלוחויותיונסתיימובשנתתרע"ב(1912) בתקופה ששלטו במרוקו כנופיות לסטים וכו' וכל הדרכים היו בחזקת סכנה ...." במקרה אחד עצרה אותו ואת החבורה שהיה בתוכה כנופית לסטים שעמדה ללסטותם ואולי להרגם. קרה להם נס והגיעה באותה שעה ולאותו מקום שיירת נוסעים אחרת. כך שהכנופיה עזבה את רבי נחמן וחבורתו. נתנה להם ללכת לשלום ונטפלה לשיירה החדשה...."

- א -

פאס יע"א 22 שבט 659

יחידי סגולה, לשם ולתהלה, ראשי הועד אשר בעי"ת צפרו יע"א ובראשם שני צנתרות הזהב, הרבנים המובהקים, כמוהר"ר אברהם שטרית וכמהר"ר שלם אזולאי ה' עליהם יחיו, דשנים ורעננים יהיו אכי"ר.

יהי שלם בחילם, שלוה בגבולם, חיים עד העולם, אכי"ר אות לטובה, אודות ידידינו, מחמד עינינו, הרב המובהק, המקובל האלד'י

ח"ק לישראל מע' השד"ר כמוהר"ר **נחמן אנג'יל** *הי"ו שליח כולל קהל החסידים אשר בבית אל יכב"ץ, אשר כעת במח"ק, למען תעמדו עמו עמידה שיש בה סמיכה לעשות לו נדבה הגונה כראוי לפי כבודו ולכבוד ק"ק החסידים זי"ע, כי שמענו שיש איזה מעכבים יען שכבר נתנו שני נדבות לכמהרי"ע אבן עטר י"ץ, לכן המבוקש ממעכ"ת להפריז על המדה ולהפיר עצתם כדי לעשות רצונו, כי ראוי והגון הוא מצד עצמו לכל כבוד שבעולם ואנן בדידן תלי"ת עשינו רצונו ולקח קרוב לכפל על שאר שלוחי כולל.*

ולרו"מ החיים והשלם, מאדון השלם

רפאל אבן צור	**איש צעיר**	**שלמה אבן דנאן**
הי"ו	**יוסף סרירו**	**ס"ט הי"ו**
	ס"ט	**כי"ר**

- ב -

ב"ה ירושלים ת"ו יום ב' לח' חשון שנת תרס"ט

מציון *עיר האלד"ים ישפיע שפע ברכה וחיים למע' כבוד גבאינו היקר והנעלה מצוין לש"ט ותהלה, חובב ציון וירושלם, לנו לעינים, הרב המובהק הדיין המצוין כמוהר"ר שמעון עובדיה יצ"ו ויחשל"א*

גבאי קדש!

אחרי התודה הנאותה לכבודו על כל מה שעושה ומעשה לטובת עיק"ות ירושת"ו הננו להודיעו כי בעת נוראה הזאת שבאה בת ציון עד משבר, ואלפי נפשות ענייה נמוגים בענים ממש ועינינו רואות וכלות באין בידינו להחיותם ולהושיעם מצרתם כי ההכנסה כמוה כאין לעומת גודל הצרה ורבוי העניים הבאים מכל קצוי ארץ, הנה בעת הזאת מלאנו את ידי מע"כ ידי"ן הרב המו' בנסתר ובנגלה מזר"ק טהור כהוהר"ר **נחמן אנג'יל** *יצ"ו כי יצא בתור שד"ר נהוג במח"ת להודיע צערינו ברבים, ובכן בקשתנו שטוחה שכבודו בתור גבאי קדש הדואג תמיד לטובת עיק"ות* **ירושלם** *ת"ו יעמוד לימינו לעזרו לתמכו ולסעדו בכל מידי דמיטב ואין צריך לומר*

כי ימלא אחרי דברינו במכתב הכוללת שבידו הן בדבר שיאסוף ויקבץ שתי נדבות לפי גודל הצרה ורוב הזמן שלא דרכה כף רגל שלוחנו במח"ת והן בדבר קביעות **קופות** *קדש שבזה תלוי העמדת וקיום הישוב בציון עיר האלד"ים ת"ו, ובפרט בדבר אשר מלאנו את ידו ג"כ לקבץ* **פדיון נפש** *מכל אחינו יחי"ס הק"ק העי"א שבגלל הדבר הזה יבטל ה' מעליהם כל גזירות קשות ורעות כיר"א.*

תקותנו תאמצנו שכה יעשה כדרכו בקדש ועוד ביתר שאת באופן שיצא מע"כ הרב מר שד"ר לן הנז' שבע רצון ומלא ברכת ה' ממח"ת לטובת אלפי נפשות אומללים שבהר ציון ועינינו תמיד אל ה' השוכן בה כי ישלח לו עזרתו מקדש ומציון יסעדנו ויאריך ימיו ושנותיו בעושר וכבוד וכל טוב ויזכהו לעשות טוב וחסד כל הימים כעתירת החו' בברכה ושלום.

הצעיר אליהו פאנזיל ס"ט חכם באשי (החותם)	**מרדכי ישראל הי"ו**	**נא"ה יעקב דאנון**	**הצעיר חיים דוד סוראנגא הדיה** **הצעיר משה האדיה**

הצעיר יחיא בן כה"ר יוסף צארם ס"ט	**הצב"י מאיר נאני הי"ו ס"ט**	**הצעיר שמואל נסים הי"ו**

(חותם כוללות הספרדים – בירושלם)

מקורות והערות

---

1. .....
1. אנצק'. לתולדות חכמי א"י כרך ב' עמ. שנ' וראה יהודי המזרח בא"י. עמ' 705
2. ראה בספר מלל לאברהם בראש הספר אחרי המפתחות, ובספר תורה וחיים עמ. 24 הערה ג
3. אנצק'. לתולדות חכמא"י שם עמ. קנ"א

רבי אברהם חי אמוזיג

כוללות לק"ק המערביים בירושלים

שנת ה' תר"ע (1910)

השר"ר שלנו נזכר בספר יהב"י עמ' 104 שנולד בשנת תר"כ ובהיותו בגיל יא' חדש נתייתם וגדלתו חורגתו ושם נזכר שיצא למערב בכוללות חסידים בית אל, ובמכתב הכוללות שלפנינו יצא גם לכוללות המערביים בשנת תר"ע, וראה עוד באנצק' לתולדות חכמי א"י כרך א' עמ' לג ושנמנה אחרי כן מרבני טבריה וחבר ספרים

בהעי"ת

זכות ירושלם תגן !

לכבוד והדר יקר רוח איש תבונה, מלא רוח חכמה ובינה, איש חמודות מדובר בו נכבדות, הדיין המצו' רודף צדקה וחסד כש"ת רבי שמעון חיים יצ"ו נרו יאיר לעד לעולם כיר"א

אחרי השלום, נופך ספיר ויהלום, ותפלתינו קבע לפני אלקינו השוכן בציון והבוחר בירושלם הנה זה עומד אחר כתלינו **כתל המערבי** *למען תאריך ימים ושנות עולמים בעושר וכבוד ותפארת בנים כיר"א.*

אותותינו *אלה להודיע לרו"מ גודל צרת אחינו ק"ק* **המערביים** *יצ"ו היושבים בעיר ציון כי בצרה גדולה אנחנו, כי הן בעון בשנה הזאת גדלה צעקת העניים והאביונים ויתומי' ואלמנות על פת לחם אין חונן ואין מרחם, כי קצור קצרה ידינו להושיע להם, ובפרט כי נתרבו עולי ירושלם באים לשכון כבוד בארץ ורובם ככולם עניים מרודים, ומדי יום יום ירבון אביוני אדם ונודדים ללחם המון רב זקנים וזקנות ויבואו ערומים ויחפים אין לחם ואין שמלה, עין רואה צאן קדשים אלה תבכה במר על עוני ומצב בני אל חי שפלותם*

ודלותם, ומיום בואם אל הקדש שואלים מאתנו הבה לנו לחם ובית דירתם, תצלנה אזנים משמוע קול צעקתם, מאין יבוא עזרנו להספיק ליותר **משני אלפים נפשות** *המקבלים מקופה של צדקה וכל הבא לידינו מנדבת אחינו בנ"י אינו מספיק לשליש ולרביע..... ירושלם, ונוסף גם הוא שיצא מאמר המלך לקחת אנשי חיל מבני עמינו והדבר מובן שיוטל פרנסת נשיהם וטפם על הכוללות, כי על כן שלחנו שליח כולל למע' הרב המו' כמוה"ר* **אברהם חי אמוזיג** *הי"ו ומפיו תדעו גודל צרותינו, ובכן באנו לחלות פניך ידידנו למען תעמוד לימינו לקרב לו התועלת לעשות לו* **נדבה כפולה** *גדולה והגונה, כי עת לחננה להחיות נפשות רבות מישראל הנאנחים והנאנקים ולמלאת את ידו קומץ של ברכה, באופן שיצא מאתו השד"ר הנז' הי"ו שמח וטוב לב ומלא ברכת ה', בטחנו בה' כה יעשה וכה יוסיף, ואנחנו על משמרתנו נעמודה להעתיר בעדו עתרת החיים והשלום ולברך אותו רב ברכות ישלח עזרך מקדש ומציון יסעדך ! כה דברי החותמים פעה"ק ירושלם דדהבא תובב"א בח' אייר ש' סתרי ומגני אתה לפ"ק ברוב עז ושלום*

החותם נחמן בטיטו ס"ט	**מכלוף חזן ס"ט**	**יוסף אלמליח ס"ט**	**שמואל בוחבוט**

וחותמות

רבי מרדכי שווישיא

כוללות ירושלים

שנת תרע"ב (1912)

תלמוד תורה
וישיבת
תפארת ירושלם
בירושלם ת"ו

ב"ה פעיה"ק ירושלים ת"ו יום.... לחדש כסלו שנת **והארכתם** *ימים לפ"ק*

הנותן עז לעמו את ברכתו לכבוד אחינו הגבירים השרים הרמים נדיבי עמים רצ"ו פרנסים גבאים ופקידים גומלי חסדים, ולמע"כ הרב"ח הכוללים, פרי קדש הלולים, העוסקים במלאכת הקדש בכל עיר ועיר במחוז מערב הפנימי העי"א, ועל צבא תהלתם מע"כ הרבנים הדו"מ ר"מ ור"מ יצ"ו יחד כולם אתה ה' תשמרם וכבוד והדר תעטרם כיר"א !

אחינו מרחמינו לרו"מ ידידינו הרב המופלא וכבוד ה' מלא
כמוהר"ר **שמעון עובדיה** *הי"ו*

להביא על גליון גודל צערנו על המצב הנורא הנצב עליו **בית התלמוד תורה הגדול וישיבת תפארת ירושלים** *יב"ץ, תכלה הידיעה, כי לדאבונינו בכל עמלינו אשר אנו משתדלים בכל מאמצי כוחנו להרים את המפעל הנאור הזה, אנו רואים לפנינו מעצור ומחסור רב אשר תרפינה ידינו באשר אין תומך ואין עוזר ובפרט בשנים האחרונות שנפסקו צנורות השפע, והן בעון המפעל הנאור הזה הולך הולך נמוג נמס והלוך ואנחנו נושים שכמנו לסבול לאהבת וחיבת תוה"ק ובחוב הקדוש הרובץ עלינו להגדיל תורה ולהאדירה, כי היא חיינו תקותנו*

ומשאת נפשינו, ובתקותנו זאת הננו משתעשעים כי גם אחינו מרחמינו יקנאו קנאת ה' ותורתו הקדושה ויחישו פדות וישע לנו, וביחוד בעתות כאל כי מע' הרב מר שלחנו כש"ת מהר"ר **מרדכי ב"ר יוסף שווישיא** *יצ"ו הנהו עומד במח"ת, לזאת נא אחים יקרים! עת לעשות לה' ולכבוד תוה"ק היוצאת מפי תשב"ר, הבל שאין, בכם חטא, כי תעמדו לימינו לתומכו ולסעדו איש אשר כברכתו* **בנדבה גדולה** *לפי גודל מצקות הבית הגדול והק' הזה, ולפי רב הזמן שלא נשלח שד"ר הת"ת הנד' למח"ת, ואל מע"כ הרבנים ראשי וגדולי הק"ק נשים דברתנו להיות להד"ר עז"ר לעורר הלבבות ולקרא בנדבות לפני כל הק"ק כי יקומו על נדיבות במדה גדושה, ולעזור על ידו בקביעת* **קופות** *קדש לטובת המפעל הק' הנזכר לרוממו ולהערצו, ותקותנו תאמצנו כי יצא השד"ר הנד' ממח"ת שר"ש ושבע רצון, ויכולה תוה"ק וזכות הבל* **תשב"ר** *שתגן עליכם ועל בניכם וכל אשר באהליכם להאריך ימים ושנות חיים טובים בבנים וב"ב דשנים ורעננים, ובעושר וכבוד והצלחה מרובה כנה"ר וכנא"ה החו' בברכה ומצפים לתשועה ורוב עז ושלום*

נחמן בטיטו
(מקום החותם)
חכם באשי וראשון לציון

הצעיר **מנחם דאנון**

הצעיר **אברהם פילוסוף הי"ו**

השד"ר מעיה"ק ירושלים תובב"א
הצעיר **מרדכי שווישיא**
י"ץ

רבי אברהם ב"ר ברוך פינטו ז"ל

שליח לכלולות הספרדים ירושלים

שנת ה' תרפ"א (1921)

שדר' זה' נשלח ע"י ועד הספרדים בירושלים ומספר שנים ישב על כסא הרבנות בבוכרה והרבץ שם תורה והיה חריף ושקדן ונמנה על בית דינו של רבי אברהם פילוסוף. נפטר חשון תרפ"ז מתלמידי הרב יצחק אשכנזי. ראה יהב"י חב' עמ' 552 שזמן קצר היה בין לומדי ישיבת פורת יוסף, ולפי הקבלה הרצופה בזה לקח מעיר צפרו סכום הגון אז מקופת יחזקאל הנביא שהיתה ע"י מור אבי ז"ל, אלא לפעמים השד"ר עצמו היה מבטח לו שעם חזרתו לירושת"ו ישלח לו איזה ספר כמו שנזכר כאן במכתב מכוללות עדת הספרדים. וכנראה שאבא ז"ל בקש לדעת מחיר הספרים והם השיבוהו כפי מה שכתוב כאן.

אני בשח"ר ימי ילדותי הכרתיו ז"ל בעל קומה מהודרת, וצבע פניו שחרחר וכנהוג בקהלה אז שלכל שד"ר מארבע ארצות הקדש היתה לו אכסנייא קבועה, ואכסניית כולל הספרדים היה בית המנוח מאיר שמעון אלבז ז"ל אמיד מהמעמד הבנוני.

וכנראה שהשד"ר דידן היה רוצה מפעם לפעם לשתות תה חם, ופעם ספר לאבא מארי ז"ל ואני עומד מן הצד ושומע, שלקח לו כתרגיל באכסנייתו שכל פעם שהיה רוצה לשתות תה היה קונה חבילת נענ"ע (עשב ריחני שנותנים בתה) ובא עם זה לבית האכסנייא. ובעלת הבית לא היה לה מנוס אלא לשים הקומקום על האש להכין לו ת'ה.

ראש הרבנים וראשון לציון הגאון חיים מ. אלישר יצ"ו
ירושלם יום טוב חדש אייר תרפ"א (1921)

למע"כ הרב המובהק ונוגה לו ברק כש"ת וכמוהר"ר
ר' שמעון עובדיה יצ"ו שליט"א

גבאי קדש

בעתות כאל שבאה הבת ציון עד המשבר, ובאו מים עד נפש, הגיע תור לשלוח שד"ר נהוג, למח"ת, ואינה ה' לידינו ציר אמונים הרב המופלא וכתר ש"ט עולה דרופתקא דאורייתא כמוהר"ר **אברהם פינטו** *יצ"ו מר בריה דרבינא הרה"ג המפורסם רב פעלים פרי קודש הלולים כקש"ת מוהר"ר* **ברוך פינטו זצ"ל** *הוא יסובב בכל ערי מערב הפנימי, להודיע צערנו לרבים.*

ובכן בשם החמלה והחנינה, הננו פונים אל כבודו רב החסד, לעמוד לימין הרב מר שד"ר לן יצ"ו הנז' לעזרו ולתמכו ולסעדו, ולקרב לו התועלת ככל אשר לאל ידו ומלבד שימסור לידו את פרי הצדקה המקובץ תחת ידו לשם עיקו"ת ירושת"ו מכל השנים שעברו, יואל לעורר הלבבות ולהשפיע על כל הקה"ק לנדב נדבות גדולות והגונות, ופקוח נפשות ממש שנו כאן, ובשכר זאת אל חי יריק לרומ' שפע רצון ברכה ונדבה עושר וכבוד והצלחה מרובה, כעתירת החו' בברכה וברב עז ושלום.

הצעיר חיים
משה אלישר
ס"ט

הצעיר
רפאל הכהן
שאקו
ס"ט

בנימין בהגר"א לוי
ס"ט

דוד פאפו נ'
ס"ט

קבלה

מודה אני שד"ר כוללות עדת הספרדים הע"א בעיה"ק ירושלים ת"ו האמו"ן, איך נטו"ק מיד הרב המופלא וכבוד ה' מלא כמוהר"ר ר' שמעון חיים עובדיה הי"ו סך אלף ושמנה מאות וששים דורו ממעות פראנסיס והם מכל הקבוצות אשר נקבצו על ידו לקופת ולשם **יחזקאל הנביא** *זיע"א, הן מנדרי אנשים פרטים, הן מקופות אשר בבתים, הן מיד הגבאים הממונים על זאת תח"י, הן מהחברות הנקובות בשם חברת יחזקאל הנביא זיע"א, כל הקבוצות הנ"ל עלו לסך אלף ושמנה מאות וששים דורו, והרב הנ"ל מסרן בידי להביאן אל הקדש פנימה, ולהריצן ליד חו"ר פו"מ כוללות עדת הספרדים בעיה"ק ירושת"ו, ובעה' אשלח את הסך הנ"ל עם כל הסכומים הנקבצים על ידי לשם כוללות עדת הספרדים בעיה"ק ירושת"ו, ותכף לנטילה ברכה, יה"ר מלפני אבינו שבשמים שזכות הצדקה הג' הזאת וזכות יחזקאל הנביא תגן על כל העושים והמעשים, ויברכם בבנים ובני בנים, דשנים ורעננים. וישפיע עליהם שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם בכלל, ולהגבאי הרב המשתדל הי"ו בפרט בעושר וכבוד וכטו"ס, כעתירת החותם בברכה ביום טוב' לח' סיון המוכתר בכ"ת משנתינו זאת התרפ"ב בס' קומה עזרתה לנו לפ"ק ולהיות אמו"ן חת"ש פעי"ת צפרו יע"א .....*

הצב"י אברהם פינטו

ס"ט

עוד קבלתי מיד הרב הנ"ל ביום הנ"ל סך עשרה דורו הנ"ל.

יום ארבעים למט' שנת תרפ"ב (1922)

צפרו יע"א
ידידינו מחמד עינינו, הרב המובהק, ונוגה לו ברק, השד"ר כקש"ת כמוהר"ר אברהם פינטו הי"ו נרו' יאיר כצאת השמש בגבורתו כיר"א.
אחר עתרת החיים והשלום, שלמים רבים, כטל וכרביבים, ונשיקין דרחימו בעצם התשוקה רבה, ולשלום אין קץ.
קבלתי מכתבו הטהור, ותוכו רצוף אהבה, ופניני חן וכבוד, וידי נטפו מר, ונפשי צהלה ושמחה, בביאת כת"ר לחטר"ל ותכף ומיד שלחתי אחר הר' מאיר שמעון אלבאז הי"ו ושמח שמחה גדולה בביאת כת"ר וכשהגיע הדבר להנשיא ולועד הקומיטי הי"ו בקשו ממני לשלוח לכת"ר שיעשה נדבה בעי"ת פאס ובעי"ת מקנאס יע"א תחילה ואח"ך יבא לכאן לעירינו זאת צפרו יע"א, כי זה שני שבועות מעלה מטה שהלך מכאן ידידינו השד"ר כמוהר"ר מרדכי אוחנא הי"ו שליח חסידי בית אל תכב"ץ וכמה נדבות אחרים שיצאו מידם, לכך מבקשים ממעלת כת"ר לגבות נדבה מהערים הנ"ז תחלה ואח"ך יבא לעירינו זאת צפרו יע"א כי לעשות רצונו הם חפצים ושלום.
נאם המשתוקק ונכסף לראות פניך הנעימים והוא הצעיר **יתר הבז**

מקורות והערות

1. **אנצק' לתולדות חכא"י א' עמ' קיח**
2. **הוע' מספר שבות יהודה עמ' 691**

רבי מרדכי אוחנא

כוללות בית-אל

שנת ה' תרפ"ב (1922)

שר השררי"ם א. יערי לא זכר שר"ר זה וישכחהו, ואף לא בספרים הנמצאים תח"י. היה בעיר צפרו אחרי פסח תרפ"ב [1]. וכנראה שהיה ממשפחת אוחנא שעלו לארץ מעיר מאלג'יר, או ממקנאס, פאס [2].

מקורות והערות

1. ראה למעלה במכתב עמ' קיד.
2. יהב"י עמ' 25, 26.

ועד עדת הספרדים
בירושלם א"י
ת.ד. 77

ירושלם כ"ט אדר תרפ"ה

לכבוד מעלת הרה"ג כמוהר"ר ר' שמעון עובדיה שליט"א
בעי"ת צפרו

רב גדול ונכבד

אחדשו"ט הננו מתכבדים להודיעו כי מעלת השד"ר ר' אברהם פינטו יצ"ו הודיענו את רצונו שנשלח לכב' שני ספרים מירושלם, והננו ממהרים לעשות את רצונו ושולחים אותם לכב' ע"י הדאר והננו לבקש את כבודו להודיענו מקבלתם.

בהזדמנות זו נבקש ממע"כ להעיר לבות אחינו שבמח"ק על מצב אלפי אחים עניים בני עדתינו בערב ימי חג הפסח הקדוש הבעל"ט כי אין ידם משאת לקנות צרכי החג ועלינו לחלק להם לעשרת אלפים נפש בזמן שכל מקורות הכנסות העדה נחרבו כליל עקב חרבן אירופא וירידת שער הכספים ויוקר השערים ועניינו מתרבים מיום ליום עם העליה החדשה כי כלם כרבם באים מארצות אשר המלחמה החריבה אותן.

אנו בטוחים כי מע"כ יעזר בידנו להושיע לאחים מדכאים אלה ובזכות זאת ה' אלקי ציון וירושלם יברכהו בחיים ארכים בעשר אשר וכל טוב

כעתירת החתמים בברכת ציון וירושלם

ראב"ד
דוד פאפו נ"י
(-)
מקום החותמת

סגן הנשיא
יוסף אלישר

הנשיא
ש. לופו

ועד עדת הספרדים
בירושלם א"י
ת.ד. 77

ירושלים ל' סיון התרפה'

לכבוד מע' הרה"ג כמוהר"ר שמעון תיים עובדיה יצ"ו
בעי"ת צפרו

ר.נ.

את מכתבו מו' אייר ש"ז קבלנו אל נכון, לא הודענו לכבודו את מחיר הספרים, מפני שהסך הוא מצער של לירה מצרית אחת, ורק מפני הכבוד ולעשות רצונו הננו משיבים לכבודו את מכתבנו זה וחותמים בכל רגשי כבוד ויקר

בכבוד רב

הנשיא:
ש. לופו

מכתב חוזר מודפס מחברת חצות, וישיבת זהר הרקיע
וישיבת אור עולם, וישיבת בית הלוי (בלי תאריך)
עם מכתב כתב יד,מתאריך כסלו תרפ"א
על ענין ישיבות הללו

ישיבת אור עולם
תכב"ץ

וישיבת בית הלוי
תכב"ץ

מציון מכלל יופי יום ח' לח' כסלו שנת תרפ"א

מעלת ותהלת כבוד החכם המרומם, אור יומם מזר"ק רודף צדק ומחזיק כל בדק כש"ת האדון הנכבד ומאד נעלה כהה"ר סי' סי' שמעון חיים ה"ן עובדיה יצ"ו אתה ה' תשמרהו

אדון נחמד ומאד נעלה !
שלום רב !

אחרי השלום אות זה מדבר לפני רו"מ להודיעו כי נתבשרנו מטו"ש שיש"ל, ואת שמעך הטוב שמענוהו מפי ידידינו הגבאי המפואר רצ"ו סי' סי' אליהו אביטבול יצ"ו אשר פיו מלא תהלות קצת ממעשיו הטובים אשריך ישראל, והודיע לנו מדרושו אשר דרש בעי"ת צפרו יע"א בתוך קהל ועדה והסביר להם עניני הישיבות ומטרתם ה' הטוב ישלם גמולו במדה גדושה מנה אחת אפים ! והננו מקוים לתת כחו ולהיות להדרעז"ר עם האדון הגבאי סי' אליהו הנז' ולהשתתף בדבר מצוה, זה חלק טוב, ואין מן הצורך לבאר לפני רו"מ מעלת המחזיק והמעשה וכו' ומלתא כדנא, ידועה לרבים היא אשע"כ נא ידידי לעמוד עמו בכל ע"ז ותעצומות לתמוך

הני ברכי דרבנן דשלהי ולפקוח נפשותם אשר ממש מבלי משען ותומך הס יושבים, עם היוקר האמיר השורר פה עה"ק ירושלים תובב"א על אחת עשר ממה שהיה לפני המלחמה, וזו היא באמת המצוה שאין ערוך אליה ובשכר זאת יריק ה' לו מברכותיו, ויעלה על במותי ההצלחות בשובע שמחות בעשר ואושר וכבוד יחדו יהיו תמים כנה"ר וכנא"ה החותמים בברכה, ומעתירים בעדו עתרת החיים והשלום גבאי ומנהלי ופקידי ישיבת אור עולם וישיבת בית הלוי
תכב"ץ בעה"ק ירושלם

הצעיר
שמעון אשריקי
היו' ס"ט

הסוכן שמואל
אלעלוף ס"ט

הצב"י
יוסף יצחק
שלוש הי"ו
ס"ט

ע"ה עמרם אבורביע
ס"ט

הצב"י
אליהו לעג"מי ס"ט

לשנה טובה יכתב ויחתם

בעלות קול השופר חכתב ויחתם לאלתר בספר הצדיקים
לחיים טובים ארוכים ולשלום כבוד החבר הנכבד הגבור
המרומם אור יומם רצ"ו כמוה"ר שמעון חיים עובדיה הי"ו
יאיר ויזרח הוא וכל המשפחה יצ"ו

*בשם כל חכמי ורבני ויחידי חברת חצות וישי' **אור עולם** וישי' **בית הלוי וזהר הרקיע** יכב"ץ הננו מברכים את כבודכם בברכת תזכו לשנים רבות נעימות וטובות וברכות נשגבות משוכן ערבות יחד בנים ואבות ומקרב לבבינו מגישים תודה וברכה על החזקתכם במפעלים קדושים האלה ובהני ברכי רבנן דשלהי המקיימים את התורה מעוני בצע'רייך ירושלם ומנדדים שינה מעיניהם ולילה כיום יאירו להגות בתורת ה' תמימה ומבקשים מכבודכם להיות עיניכם פקוחות להבא להחזיק במפעלים הקדושים האלה למען נוכל ללכת הלאה בדה"ק התורה והיראה ולרחם על **התלמידי חכמים העניים הזקנים** תשושי כח הלומדים בחברה והישיבות הנז' ויכולה המצוה הגדולה הזאת להגן אלף המגן ובשכרה יכתבכם האל בספר חיים טובים ארוכים ומזונות ופרנסה טובה חיים של ברכה רוחה והצלחה חיים של עושר וכבוד ויפתח לכם את אוצרו הטוב ויריק לכם מברכותיו וכן לכל המתנדבים והמחזיקים והמעשים והעושים איש איש כשמו הטוב יחד אנ'שים ונ'שים אשר נ'שא לבם נדבה לחזוק הישיבות הנזכ' יתברכו מפי עליון השוכן בציון ויזכו לראות בטוב ירושלם הבנויה כאות נפשם הרמה וכנא"ה ראשי וגבאי ופקידי ומנהלי החברה והישיבות החותמים בברכה ומעתירים בעדכם עתרת החיים והשלום*

הצעיר **שמעון אשריקי** ס"ט	הצעיר **אליהו י' לעג'ימי** ס"ט	הצבי **אברהם מרסייאנו** ס"ט
	ע"ה **אלישע אפרייט** ס"ט	הצב"י **יעקב ן' עטר** הי"ו
הצעיר **שמואל אלעלוף** ס"ט (הסוכן)	הצבי **יוסף יצחק שלוש** ס"ט (מזכיר)	הצבי **עמרם אבורביע** הי"ו

מר עזרא הררי רפול

מזכה את הרבים

שנת ה' תרפ"א (1921)

בשנת תרפ"א נשלח מכתב חוזר מודפס בעברית ובצרפתית אודות חברת מזכה את הרבים שכל העדות בירושלם נהנים ממנה, לקרב ב"ב לתורה ולהשגיח על שמירת השבת, ועל קימת חצות לילה להגות בתורה, וזה היה בהסכמת הראשון לציון הרב יש"א ברכה זלה"ה ובהסכמת הראב"ד לקהלות האשכנזים מהרי"ח זאננעפעלד, זצ"ל והסוכן הוא ניהו מר עזרא הררי רפול ז"ל, ששלח מכתבו בכתב יד אל מור אבא זלה"ה

וז"ן

חברת מזכה את הרבים ירושלם

מעיה"ק ירושלם ת"ו יום ב' שבט תרפ"א

לכבוד מעלת ותהלת הרב המפורסם וכו' כמהר"ר ש. חיים עובדיא יחשל"א

רב טוב לבית ישראל !

אחדשו"ט באה"ר הננו בזה להודיעו למעכ"ת אודות חברת "מזכה את הרבים" שהיא כהיום הגדולה בכל החברות שבעי"ק שבתורה מסתופפות חי' בבתי כנסיות שונים מהם של עדת המערבים. ומהם של ספרדים ומהם של אשכנזים כי אין היא משימה פדות בין עדה לעדה שכל אחב"י תושבי עי"ק נהנים ממנה באין הפרש ובלי הבדל. ונוסף גם הוא שעומדת היא בראש בענין שמירת השבת כי בכחה נוסדה חברת "שומרי שבת" בתוככי ירושלם ת"ו ובכל ש"ק מקבצים את כל תלמידי הת"ת אשר בכל פזורי העיר בכל שכונה ושכונה בביהכ"נ שבה ולומדים כל התהלים ואחריו מלמדים להם שירות ותשבחות, באופן שבכל יום ויום הם חוסים תחת צלא דמהמנותא צלא דקב"ה, ועלית על כלנה חברת "כתר

תורה" שבכל יום אחר תפילת המנחה נקבצים הפועלים מעבודתם בביכה"ן שבשכונתם ובכל בית כנסת יבא אליהם חכם אחד להטיף להם דברי תורה ומוסר ואיזה הלכות במשך שעה ויותר בין מנחה למעריב ומחלקים להם קהוה וכו', וכמובן יוצא כי לקיום החברות הקדושות האלו דרוש הוצאות מרובות, ולכן הננו פונים שנית אליכם למען תושיטו לנו את ידיכם הרחבה, כי יודע לכבודו שחברתנו זאת היא מאושרת בתעודות גאוני ארץ הרב אלישר יצ"ו הרב זוננפלד יצ"ו, ומלבד כל הפעולות הקדושות, עוד בה שהיא מפיצה את רעיון השובבי"ם בין כל העדות, ועולה כ"ז בדמים מרובים למזונות וכו' שמחלקת היא לכל המתענין, ולכן נבקש מרו"מ שיהיה לנו לעזר במצוה זו ע"י שיעלה בקבץ כספים מנדבי עמנו למען נוכל בע"ה ללכת קדימה במצוה הנשגבה הזאת ולא נמוט ח"ו, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה.

כד' המעתירים בעדו ובעד כל המשתתפים במצוה הנשגבה הזאת ומאחלים להם כל טוב ברב עוז ושלום

חותמת עזרא הררי רפול הסוכן ירושתו'

וחותמת הרב ע"ה אברהם עדיס ס"ט

וחותמת הרב עמרם אבורביע

וחותמת מרדכי משעלי

ועד פזורי ישראל

ירושלם

שנת ה תרפ"ב (1922)

מכתב שנשלח מועד פזורי ישראל על שבעים וחמש זקנים מבני ששים ועד שמנים שנה מבוכארים פרסיים מזרחיים וכו' שהיו מהנותנים וכעת גועים ברעב, ונתנדבו שלשה אנשים והקימו ועד שנקרא בשם "ועד פזורי ישראל" להחזיק בידם ולפרנסם, ובמכתב חוזר מורפס אל יהודי חו"ל מבקשים עזרתם, והחזיקו בידם רבני ירושלם מבד"ץ העדה הספרדית ובראשם הרבנים הראשיים זלה"ה

רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד

ברכה ושלום לראשי עם קודש זרע ישראל קדושים שרים וסגנים רוזנים וקצינים מלאים זיו ומפיקים הי"ו יחד כולם יהי שלום בחילם שלוה בגבולם כי"ר.

אחנו הרחמנים !

באנו בשורותים אלו העוררות תחינה ובקשה על המשפחות פזורי ישראל שהמה בערך שבעים וחמש משפחות זקנים מבני ששים ועד שמונים שנה בוכארים פרסיים מזרחיים אורפלים קפקזים גורגי'ם וכו' שהיו גולים ונעים ונדים מעיר לעיר וממדינה למדינה וסוף סוף באו ונתיישבו בעיה"ק ירושלם תוב"ב וכולם היו עשירים אמידים ובעלי הון ואחוזים בתים וקרקעות ובמשך המלחמה הנוראה נהפך עליהם הגלגל ונשארו ריקנים מממונם ועתה הם עניים מרודים וכל הונם עלה בתוהו רח"ל ועד שנה שעברה היו מתפרנסים מתמיכת ועד הצירים לא"י וגם זה חלפה הלכה מהם ונשארו גועים ברעב הם ובני ביתם וכבר מכרו כל מטלטלי ביתם

ועתה ביתם ריקם מכל וכל ונשארו בלי תמיכה ובלי שום פרנסה והם היו מנותני צדקה ותומכי דלים ועתה נתנדבו שלושה אנשים יראי השם אנחנו החו"מ **שלמה באבאיוף, מיכאל בן מישאל קפקאזי, ויוסף ראובן אפקאני** *להיות ועד בשבילם הנקרא* **ועד פזורי ישראל** *כדי לשלוח ולחלק מכתבים לחו"ל לנדיבי עמנו לבקש מהם עזרה ותמיכה בעדם לפרנס השבעים וחמש משפחות אלו הזקנים והאומללים : ובכן עליכם אחינו הרחמנים אוהבי חסד רודפי צדקה חוסו וחמלו עליהם ופתחו להם יד נדיבה בתוספות מרובה בנדבה הגונה למצות קיום הנפשות האומללים האלו כי עניים הגונים הם ומבני טובים המה ומהם בעלי תורה וראויה מצוה זאת שתגין עליכם למען תאריכו ימיכם בטוב בעושר וכבוד וכו' ותופיעו נדבתכם ההגונה והטובה ע"י ראשי הרבנים לא"י כמוהר"ר הרה"ג וכו' ח"ר* **יעקב מאיר** *יצ"ו כמוהר"ר הרה"ג וכו' ח"ר* **אברהם יצחק הכהן קוק** *הי"ו ושליט"א כאות נה"ר וצו"ח החותמים בעיה"ק ירושלם תוב"ב בחודש סיון שנת תרפ"ב*

כה דברי ועד פזורי ישראל

הצב"י
שלמה באבאיוף

הנני מוצא לנכון לחזק את ידי העניים ואביונים כשבעים משפחות ויותר שנשארו בלא משען ומחיה, והמה מבני בוכריא וגורזיא ופרס וכו', יתברכו בבל טוב כל הנותן להם יד עזרה, ולאות אמו"צ בעה"ח ר"ח סיון תרפ"ב פעיה"ק ירושת"ו.

ה"ק

אברהם יצחק הכהן קוק

(מקום החותם הרבנות הראשית לא"י)

הצב"י
יוסף ראובן אפקאני

הצב"י
מיכאל בן מישאל קפקזי

גם אנחנו ב"ד דחת"ל הננו מצרפים בקשתנו כי יבואו לעזרת האומללים הנז"ל כל אחד כפי יכלתו כי מצוה רבה היא ושכרם כפול מן השמים ירושת"ו ט"ז לח' סיון תרפ"ב וקיים

ציון א' קואינקה
הי"ו

מרדכי מיוחס
ס"ט

אברהם ביג'אג'ו
הי"ו
(מקום החותם בד"צ)

מכתב חוזר מודפס

מועד עדת הספרדים בירושלם

בעברית ובצרפתית שנת תרפ"ה (1925)

וחתום עליו הראב"ד דוד פאפו ז"ל

והנשיא ש. לופו

והחבר יוסף אלישר

ירושלים- שבט תרפ"ה

נדיב רחמן,

***עדתנו** מונה כיום מספר עצום של עניים החסרים את הצרכים הדרושים לקיומם, רבים מתוכם הם מאלו שברחו מארץ ענים אלינו בעירום ומתגוללים במרתפים מאין יכלת בידם להשיג להם דירות.*

***מקורות** הכנסות העדה שמלפנים **מרוסיא** ומרכז **אירופא** נחרבו כליל, ולכן קצרה ידנו מלהושיע לאחים - אומללים אלה המשועים לעזרה.*

בהתקרב** חג ה**פסח** הקדוש, על העדה להכין **מצות** לחלקן בין **עשרת אלפי עניים** חנם, ודאגה רבה מנקרת במוחנו יומם ולילה; **"הכסף מאין ימצאו?"

***במצב קשה** כזה, הננו פונים אל כבודו בתחנונים להחיש **את** עזרתו בעין יפה וביד נדיבה בעוד מועד, טרם נכרע תחת המשא הכבד הרובץ עלינו.*

***הננו תקוה** כי יכמרו רחמיו על אחיו האומללים - וימהר לשמחם בנדבתו ב**חג חירותנו** הבעל"ט.*

***ד' אלקי ציון וירושלם** יריק לו את הברכה ויצליחהו בכל מעשה ידיו ויזכה לחיים ארוכים בעושר וכל טוב.*

ראב"ד	יוסף אלישר	ש. לופו
דוד פאפו נ"י	סגן	נשיא

רבי חזקיה שבתי

כוללות הספרדים מירושלים

אחרי שנת ה' תרפ"ו (1926)

כתב שרר"ת בלי תאריך מעדת הספרדים בירושלם, השד"ר רבי חזקיה עבר במרוקו אחרי שהתפטר מכהונתו בארם צובא, ראה מה שכתוב עליו ונרודיו בספר יהב"י גאון עמ. 661, אם זהים עם השד"ר שלנו. ובשום מקור אחר הנמצאים כעת תחת ידי לא נזכר, כתב השררות. נשלח לכבוד ר' רפאל אלבאז בשני עמודים עברית וערבית, ושם נזכר שהוא ייסד ויקבע קופות תמחוי ותמיכת אלמנות ויתומים ועל המכתב חתום עם רבני העדה הראשון לציון הרב ישא ברכה.

ראש הרבנים באה"ק ת"ו
ובית הועד הכללי
לעדת הספרדים הי"ו
בעה"ק ירושלם תובב"א

זכרו מרחוק את ה' וירושלם תעלה על לבבכם:
(ירמי' נ"א ג')

שפעת שלומים, וברכה ממרומים, יחולו על ראש האדון הנכבד השר והטפסר אוהב התורה ולומדיה כבוד **רפאל אלבאז יצ"ו וישל"ח**

ידיד ה' וידידנו!

אך למותר לעורר לב טהור כלבב כבודו לאהבת אה"ק, באשר גלוי וידוע לפנינו כי כל איש שהוא מזרע אבינו ישראל ירגיש אהבה חזקה לארץ אבותיו, היא ארצנו הקדושה, הארץ החביבה בעיני כל באי עולם בכלל, וביחוד בעיני עמנו בפרט, מי מבני העם הק' הקדמון הזה, אשר ידע את דברי ימיו, ולא תעלינה על לבו זכרונות קדושים מאה"ק, אשר גבורינו שפכו דמם כמים בעדה, לכן

באנו לבקש מנדיבי עמנו לחוס ולרחם על גורל בני עמנו השוכנים במרומי הררי ציון, הסובלים חרפת רעב ונרדפים בלי חשך מהמחסור האיום, ובאשר קשה מאד הדבר לכל איש יהודי לראות בעיניו את שבר אחינו בירושת"ן, באנו לעורר רחמי אחינו העי"א בכח העט.

אנחנו הח"מ בתור עומדים בראש עדת הספרדים בירושלם רב מאוד לחצנו להמציא לנו אופנים מועילים להקל את עוני אחינו אשר במספר רב יבקשו מאתנו עזר ואין בידינו להושיעם, שוה נא נגד עיניך אח יקר כמה קשות עלינו דמעות אחינו האומללים בני אל חי יוצאי חלצי אנשי השם והמעלה אשר בכבודם יתימר עמנו, אף הלב היותר קשה ימס כדונג מזעקת העניים בהם זקנים תשושי כח, אלמנות סוערות ויתומים עזובים, ערומים ויחפים בלי מעון, בלי מחסה, ובלי מזון, וכמה תגדל סאת האסון על אחת שבע בראותנו כי בני העמים השוכנים בקרבנו, ילכו מחיל אל חיל, בעזרת אחיהם בני אמונתם, וחזון בלתי נפרץ הוא כי אחד מאתם יראה בחוצות מבקש תמיכה, יען להם בתי מקלט ואוצרות תבואה בתי מחסה לאחיהם בני אמונתם, ואנחנו אהה מה גדול שברנו! על כל צעד ימצא מעניי אחינו הולכים כצל בפנים חורים לבושי סחבות, מבקשים עזר מכל עובר ושב ומעוררים חמלתם, מובן מאליו עד כמה עמנו האמלל יאבד כבודו וחנו בעיני יתר העמים כי יאמרו: בני העם הזה כיענים במדבר לא יחוסו על ענייהם, לא ידאגו לשברם, אפסה מהם כל תקוה להמנות בין העמים, נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל.

ואנחנו ראשי העדה מה נענה אחריהם, מאין יבא עזרנו להושיע את העם הרב הזה אשר כהולך בחליל ילכו לקראת המות כי יחלצם מן המיצר.

*אי לזאת לבלי נדאיב עוד בדברינו את לבך הטהור, אמרנו לשים קנצי למלץ, ונבקשך כי תאזור כגבר חלציך לתמוך בידי מר שלוחנו הנהוג ה"ה הרב המובהק מאיר כברק מזר"ק טהור כמהר"ר **חזקיא שבתי** יצ"ו, ן' לאותו צדיק מעלת הרב המופלא, וכבוד ה' מלא, בנסתר ובנגלה, כמוהר"ר **שבתי** זלה"ה, אשר מלאנו את ידו לבקש עזר וסעד מכל אחינו אנשי גאולתנו שבכל ערי **מערב הפנימי***

העי"א, ובפרט ליסד ולקבוע קופות לשם המפעל הנאדר בקדש אשר פינו יקבנו בשם **קופת תמחוי ותמיכת אלמנות ויתומים** *יכב"ץ אשר מטרתה הנשגבה מבו' בכתב הכוללת שמסרנו ביד הרב השד"ר יצ"ו הנז'.*

תקותנו חזקה כי מר שלוחנו ימצא לו אזנים קשובות ובכל מקום בואו ינשא על כפים כי ממקום קדוש יהלך, ויגדיל לעשות עמו טוב וחסד למען כבוד ירושלם עיר קדשנו ותפארתנו ת"ו.

ובדבר הזה השוכן בציון והבוחר בירושלם יאריך ימיו ושנותיו בנעימים ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח, ויזכהו לבוא ציון ברנה, ושמחת עולם על ראשו.

כעתירת ראשהרבנים באה"קת"ו ופקידי בית הועד הכללי לעדתנו הנז'.

יעקב שאול אלישר ראשון לציון	יצחק בכור הכהן	יעקב מאיר	יצחק אריה	יוסף נסים בורלא
משה נבון	נסים בכר	מנחם ש"ט הכהן		חיים נסים ברוך ראב"ד

מכתב קריאה נמרצה

מהראש"ל וראש הרבנים הרב יעקב מאיר,

ונשיא העדה הספרדית יוסף אלישר

שנת ה' תרפ"ז (1927)

קריאה נמרצה

ירושלים, י' אלול תרפ"ז

א.נ.מ.

אלפי עניים ואלמנות מבני העדות המזרחיות בירושלם וסביבתה צפויים להשאר בלי מחסה אחרי עונת הדירות הקרובה בראשית השנה החדשה אם לא תנתן להם בזמן הנכון עזרה מספיקה כדי למצוא להם מעונות לדירה.

יואיל נא כבודו להושיט את עזרתו בהקדם האפשרי כפי נדבת לבו, וה' השוכן בציון ישלם לו כפעלו ויזכהו לעלות ולראות בבנין ירושלים עה"ק, בב"א.

הלכ"ד יעקב מאיר

ס"ט

ראש הרבנים לא"י

רבי שלום מרדכי אזולאי

כוללות המערביים

ירושלים

שנת ה' תרפ"ז (1927)

השד'ר נולד בעיר מולדתי עיר צפרו במרוקו, לאביו הר' שמעון למשפחה המכובדת משפחת אזולאי. ובספרי קהלת צפרו ח"ד בתולדות הרבנים, עמ' נג כתבתי עליו, וז"ל: "אזולאי שלום מרדכי בן שמעון, ושם אמו שמחה ממשפחת הכהנים המיוחסים בכתובה דור אחר דור עד צדוק הכהן, עלה לארץ בשנת תרפ"א עם המנוח מרדכי צבע.

בהמלצה שכותב אאמו"ר להרש"ל רבי יעקב מאיר ז"ל, כותב: כי החכם היקר הזה ראוי והגון לכל דבר שבקדושה, והא־ל החונן דעת חננו בשכל יקר ודעת נכונה, וישקוד עד דלתי התורה בישיבות היותר גדולות אצלנו, ואח"ך הרביץ תורה בעיר פאס יע"א, בתתו לקח טוב לתלמידים חשובים. והיה מתפרנס בריוח. ועד הנה לא מצאו אנשי פאס מלמד ומנהל כמוהו".

כנראה קבל חנוכו מרבי חיים אליהו אברהם בן שטרית בעהמ"ח ספר שו"ת "מלל לאברהם", גם למד אצל חמיו רבי חיים מאמאן.

כשעלה לארץ הצטרף לקבוצה שלומדים תורת הנסתר בראשותו של ר' אליהו לעג'ימי ז"ל. אח"ך הצטרף לב"ד של ג' ב"ד המערביים. לצורך פרנסתו כשלש שנים שמש כאב"ד לעדה החרדית בירושלים. יצא בשליחות כוללות ועד המערביים למרוקו, בשנת תרפ"ז היה בעיר צפרו עיר מולדתו באכסניא הקבועה של כוללות המערביים בביתו של המנוח ר' אבא אפריאט ז"ל, בית הכנסת אורחים. וזכורני כשהופיע אצלנו היתה מסיבה לסיום מסכתא בביתו של הזקן וכשר המנו"ח ר' אליהו אביטבול ז"ל, הרכבני על כתפיו ורקד בי מתוך שמחה והתלהבות.

בשנת תרפ"ח חזר לירושלים, נלב"ע כ"ו שבט תשכ"א, ונקבר בהר המנוחות.

מכתב מודפס בעברית ובצרפתית

מהועד הכללי לעדת הספרדים בירושלים

בלי תאריך, וחתומים עליו הרבנים המשתייכים אל

עדת הספרדים עם הרבנים הראשיים

הועד הכללי
לעדת הספרדים בירושלם
א. נ.

במשך השנים האחרונות סבלה עדת הספרדים בירושלם לרגל המלחמה העולמית אשר שטפה את כל העולם בדם.

מקורות העזרה נחרבו וכל מוסדות החסד, בית החולים בתי זקנים ויתומים על מסגר

למרות המצב הנורא הזה, לא דרשנו עזרה בשלש שנים שעברו מפני כי "ועד הסיוע המאוחד" האמריקאי דאג לכל הזקוקים לעזרה בכל הארץ. עתה שערי הועד הנ"ל נסגרו ואלפי נפשות רבנים זקנים, חולים, אלמנות אשר מספרן גדל מאד במשך המלחמה וכמו כן מאות עולים חדשים הבורחים אלינו מארץ ענים, דופקים בדלתותינו לעזרה ביוקר שערים הנורא השורר כעת ולעדה אין יכולת להושיע והנם צפויים לכל פגעי הזמן.

בתנאים כאלה נקראנו לנהל את העדה אשר עבודה רבה לפניה והכנסותיה אפס.

זכרון ירושלם עיר הקדש עורר תמיד רגשות אחינו בעולם כלו.

והננו פונים בדברים מועטים בקו"ק זה אל לבו הנדיב:

נא רחמנים בני רחמנים חושו בואו לעזרתנו ביד נדיבה כיד ה' הטובה עליכם למלוי צרכי העדה הגדולים והמרבים להרים קרן עדתנו וישתדל נא כמו כן אצל מכריו ומיודעיו למען יבואו גם הם

לעזרתנו. ויושם אל לב כי בקשתנו והפצרתנו היא אך ורק הכרח השעה הקשה שבה נתונה כל עדתנו.

הננו מקוים כי לא תכזב תוחלתנו בו. תפלתנו כי ברכת האובדים תחול על ראשו להביא חיים ואשר אל ביתו ותחזינה עיניו בשיבת ציון בב"א

בכבוד רב

חיים מ. אלישר,
(ראש רבני ירושלם)
בן ציון קואינקה,
(ראב"ד בירושלם)
רפאל הכהן שאקו,
(סוכן הרבנים)

אברהם פילוסוף,
בנימין אלקוצר,
נחמן אנג'יל,
שמואל לופו,
(נשיא)

יוסף חי פאניז'יל,
נפתלי ברוך,
יצחק אלישר,
שאול אנכונה,
(סוכן כללי)
דר' יצחק לוי
(סגן נשיא)

אנא נפשאי ראש הרבנים בארץ ישראל מאשר ומקים את כל האמור לעיל ומתחנן לבוא לעזרת הרבנים, העניים, הזקנים וזקנות והאלמנות והמרחם ה' ירחם עליו.

בכבוד רב

יעקב מאיר

(ראש הרבנים בארץ ישראל)

עמ"י עש"ו

חברת מזכה את הרבים

כל המזכה את הרבים אין חטא בא לידו אבות פרק ה'

המסתעפת לשלשה סעיפים

כתר תורה

ולכל בני ישראל היה אור במושבותם

ואין אור אלא

תורה כדכתיב כי נר מצוה

ותורה אור

שומרי שבת

אם תשיב משבת רגלך, וכבדתיו בעשות

דרכיך, וממצוא

חפצך או תתענג על ה' והרכבתיך על

במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך.

כתר תורה

אחים יקרים!

מודעת זאת בכל הארץ, כי עם בני ישראל הוא עם בידיש אשר המד שיאף: להקים דגלה של תורה, זוהי היא סבת חייהי עד היום, כי רק על ידי קום תורה — ובניעת תורה, אין חיים בעולם הזה, וכן גם נהיה לעולם ועד.....

עכשיו הגיע להודיע בזה להקהל הנכבד כי בזמן האחרון עורנו האל השוב ושדנו חבירה קדושה וזקה וכינוי אותה בשם טוב „כתר תורה" שתתעלה. החבירה הזו בשיתה לדבשיך את לב רבתרים ולהדריכם עפ"י התורה והיראה, וזהו שמקבצים בכל יום בבבה שבועית לעת ערב בבתי כנסיות בתורי המד אשר כל היום עסקם בפלאכתם וח"ת אחד לומד עמהם כפדי מיסי יריים להם דברים נאים המתקבלים על הלב.

ביוד ה' כל העם מבצר מתחזקלבא יום יום. ורקוה הוקף עודה. כי המחשבה דשחורה מצערבת תמיד לבעשיר. יהפץ ה' בידנו הצליח. בן נזכה תמיד אמן.

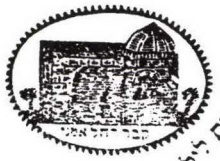
ידידנו הנכבדים!

עוד רעיון נשגב עלה בדעתנו לעזרת ילדי אחינו בני ישראל, אשר גם מחשבה טובה זו נעטרה גם היא לבעשה, בחסלת ה' עלינו, ובאהבתנו הדבה, אשר ביא אותנו: בני בכורי ישראל, בן יהה עמנו תמיד סלה. וקי.

והוא אשר שדנו עיד חבירה אחרת רבת המעלה, וגדולת האיכות, וגם היא קדושה וטהרה וכינו אותה נ"כ בשם טוב „שומרי שבת" מלבתא.

החבירה הזו בשיתה לעבין בבבה שבועית את נערי בני ישראל ביום השבת בבתי כנסיות וללמוד עמהם התלים ולבסוף מלמדים אותם שירות ותשבחות להי"ת שחלקם להם מיני מגדים ולפעמים מתנות, בזמי הפלה וכי' וגם מדברים באים וליבדים מהם בישיע, מהם בתורה, מהם בפיסי וביוצא וק"ל ליבדים עמהם והרושים להם דבני מוסי דפנועים את לב האדם והפץ ה' בידנו הצליח וה' יעזרנו ע"ד כ"ש בעתה ועד עולם אמן:

חצות לילה

קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נוכח פני ה' חצות לילה אקום

להודות לך על משפטי צדקך

הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים

בבית ה' בלילות

הנה בכר הזע ובשרכם נזכר הנהוג לסום בחצות הלילה ולומר תקון הצות ולהתאונן ולדעצער ולבכות בשר נפש על גלות השכינה ועל הזרבן בהס"מ ואח"כ לישב וללמוד תורה עד אור הבקר כ"א כפי יכלתו כש"ש ז"ל אין רצה של הזיה אלא בלילה שנא' קומי רוני בלילה וגו' וכן בזוה"ק בכמה מקומות ומהם בס' אחרי ז"ל דבעי בר נש ברחימותא דקוב"ה לסיפק בכל לילה לאשתדלא בפילהנא עד דיתער צפרא ותמשך עלה השא החסד דתניא זאת הזלקה דהדוא בר נש דרחמיתא"ד רחים ליה לקוב"ה והני זאין קדיש דאתחבין ליה לקוב"ה הכי עלמא מתקיימא בגיניהו וישלטין על כל גזירין קשין עכ"ל ועוד נתבאר בש"ס ובזוה"ק ובשאר כתבי האראשונים כמה מרושבי והשבחה הבטוח לאדם שיש בו מדה זו וכמה מעלות שובות שיזכה ע"י מדה זו ומהם, שנמשך עליו חום של הסד. ויזכה להקרא עבד ה' והיוכנו נתקן בשבתות ובחעירי בעצמו להזור בתשובה. ותפילתו מוטנת לו. ועוד שהוא תקון לעין הקלי החשוך רחל. וכ"כ בס' דרך ה' ע"ה הנכתבון על הרבן דבית מנפרים עטיתו זוכה לאריכות ימים וכנו לא ימוש בהיה שנא' יראה ודע יאריך ימים, וכל עוסי חוב מוסר בחצות הוא בדי לתקן והבנות על הרבן בהס"ק עכ"ל.

כי על כן כמנו ונתעודד והיצאנו לאור את החברה הקדו' ישרני ופיאנו לה בשם הבית "חצות לילה" והעמדנו שְׁמָשִׁים המעוררים את האנשים בכר לילה. ובאים לבתי כנסיות ולומדים תקון הצות. ואח"כ יושבים ועוסקים בתורה עד אור דבקר כל הבית בס"ע עם הכם הלומד עמהם מהם בשו"ע, מהם בכשניות, מהם בזוהר, מהם בסוסר, ובזוצא, והפן ה' בדעני הצלחה, והי' שיהה זה הבפעל נתת רוח לפנינו ה' ולעודר את הרחמים על כל ישראל הנפזרים בעולם, ויכנו לעבדו שָׁכֶם אחד באהבה ובשלחה רבה תמיד כל הימים, ויעודנו ע"ד כ"ש והבות המצוה הואת תבן על כל ישראל וה' יבוך את עמו בשלום אמן ! !

א"כ איפה לכו חזו את המפעלים הגדולים האלה במוטב תלתא. כתר תורה אשר בזה, רבים יתעוררו לתשובה כי אור שבה מחזירן למוט ב, "שומרי שבת" לא נעלם מ"ש רז"ל אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד היו נגאלים. ולהילדים אשר נמנעים מלשוטט בשוקים וברחובות. עכשיו כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברוכי ה', "חצות לילה" אין קץ לשכרה כמו שנזכר למעלה. הננו בטוחים כי כל איש הירא וחרד את דבר ה' יחיש את נדבת לבו בחמלת ה' עליו לחזק את ידינו בכדי לעמוד נגד ההוצאות הנחוצים גאז, קוה, סוכר, ספרים להשמשים מתנות לילדים מיני מגדים. ובהשתדלותם הרוממה נזכה בעזרתכם להמשיך הלאה את פעולתנו הנשגבה העומדת עך בסיס נכון בביאת גאולתנו וה' יעזרנו ע"ד כבוד שמו אמן. כ"ר המעתירים ברגשי כבוד, ובברכת ציון.

תעודת הרב הגאון ציס"ע מרן יוסף חיים זאננענפעלד שליט"א
רב ואב"ד לקהלת האשכנזים פעיה"ק ת"ו

בעה"י החברה "מזכה את הרבים אשר עוסקים בה ת"ח ירא ה' לשם שמים לשם חזוק התורה והיהדות בודאי מצוה רבה לתמוך בידם שיוכלו לבצא את פעולותיהם הטובות ובזכות זה נזכה לגאולה שלמה בב"א

האמרכל

הרחג ר אברהם עדיס סיט
ירושלים תיו
Abraham Edis Jerusalem

המנהד

הסונן

עזרא הררי רפול הסונן ירושלם
Ezra Harari Raffoul Cassier
Jerusalem.

ב"ה

תעודת הרב הגאון ראש"ל לעדת הספרדים

כמוהר"ר ר' חיים מ. אלישר יצ"ו

אמת ניתן ליכתב כי פחד ורחב לבבי על התיסדות החברה הק' אשב בשם חברת "מזכה את הרבים" ע"י אנשי קדש החרדים אל דבר ה' מסתעפת לשלשה ראשים כולם קדושים וכו' שלשה המה מטיבי סעד ותמיכה ליראה את ה' ולעבדו הראש האחד כתר תורה יפנה למטרה נשגבה להמשיך לבב בע"ב ובחורי ישראל בעלי מלאכה לקרבם לתורה ויראת ה' שדי בעת שהם בעת ממלאכתם אשר כידוע בזה תלוי סוד נצחיות ישראל וקיומו, ושני בקדש "שומרי שבת" אשר הוא פנה ויתד להכיר כי יש לעולם בורא ושבדבר ה' שמים וארץ נעשו ואות קדש היא בינינו ובינו יתש"ל ובו ג"כ תלוי גאולתנו ופדות נפשנו כמ"ש רז"ל אלמלא שמרו ישראל שני שבתות כהלכתם וכו' ואל השלשה לו בה קימת חצות לילה להגות בתורת ה' אשר שגבו מעלותיה כמבואר בדברי רז"ל הק' בתלמוד ובספר הזוה"ק ורבו מספר מעלותיה אשרי הזוכה לה ובכן אנא דאמרי לאנשי חייל ירא אלדים משתדלים בזה איישר חילייכו לאוריתא לכו ונלכה באור ה' אל לבו ראוי שיסמוך ביד החברה הק' הזאת איש איש כפי כחו ויה"ר כי חפץ ה' בידם יצליח לרומם קרן תורה הק' ומצותיה ובשכר זאת נזכה לגאולה אמיתית ושלמה בבנין ציון ובית קדשנו ותפארתנו וקרן ישראל תרום בכבוד (תר"פ לפ"ק) בב"א

כעתירת החותם בכבוד התורה בש"א לח' תמוז ש' מעשי ידיד א-ל תר"פ.

ב"ה

יצחק בכמרי"ח אלפייה הי"ו

ירושלים

ירושלים יום כ"א לח' אדר א' תרפ"ט

אל המנורה הטהורה זכה וברה עובד ה' מאהבה, ורודף צדקות בחיבה, הרב הגדול וכו' כקש"ת שמעון חיים עובדיה יצ"ו ויחשל"א כיר"ר

רבי ונאון!

אחדשו"ט וכו' וכו' הנה באנו בזה להודיע לרו"מ איך שלחנו בשמו על ידי הפאסט.. "הקונטרים היחיאלי" הכולל משלשת ספרים הנקראים בתים, ואשר יש להם צורך ונחיצות לכל בר ישראל. יחיד ורבים כקטן כגדול, רב וחכם בינוני ובעל הבית, כאשר עיני רו"מ תחזינה בו מישרים, ויען שמשלוח ספר אחד לדוגמא עולה קרוב לשבעים מיל ארץ ישראל, לכן בחרנו לשלוח בחבילה המכילה ששה ספרים, אשר על ידי זה עולה לנו המשלוח יותר בזול, הקרן שעלה לנו לכל ספר סך (230 מא"י) דהיינו חמישה שילינג אינגליז מ"מ לבד שכר המשלוח, ואם יראו בעיניהם וידרשו ממנו עוד אז נקיים מצות שילוח בלי נדר ובסייעתא דשמייא, הננו להציע לרו"מ שלשה אופנים, ויבחר לו אחת מהנה לעשותה כאשר יורהו ה' לעשות לכבודו יתברך שמו. ובזה ידע רו"מ כי כל רצונינו ומגמתינו לזכות הרבים, ועל ידי רו"מ יבוא הדבר לידי גמר טוב בעזה"י. כאשר יראת ה' היא אוצרו, וה' יהיה בעזרתו, לעשות הטוב על מתכונתו לכל הצדדים ותזכו למצות ושכמ"ה.

א. אחרי שיקח אחד רו"מ, את החמשה הנשארים לחלקם לירא ה' הנדיבים וטובי הלב, הנותנים מחירם במיטבא וביותר שאת ואפילו בעשר ידות כפי נדבת לבם והשגת ידם בחפץ לב מבלי שום אונס כלל ועיקר, ואם אי אפשר לקיים זאת, תקיימו זאת.

ב. לתתם הקדש לביהכ"נ שבעירכם, ואז תשלחו לנו רק את הקרן ודמי המשלוח, מקופת כללות הביהכ"נ, בכדי שיהיה לנו חלק במצוה ולימוד הרבים. ואין ציבור עני כידוע, ואם גם בזאת טרחה על רו"מ ואין ברצונו ויכולתו לקיימה, הא לך אופן זאת.

ג. לתתם הקדש בביהכ"נ על חשבונינו לשמוש יחיד ורבים, ואין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, ולמלאת חסרונינו במחירם, ועל ה'בטחנו והשלכנו יהבינו. ומכל זה יבין רו"מ כי אין כוונתינו להעמיס כי בדבר המזכה את הרבים, שילמדו בהם הרבים, ובתיקונים הכלליים, בין לצורך יחיד בין לצורך רבים, וזכות אבותם של ציבור מסייעתם אמרו רז"ל. ואשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם ויחזיק בה. וה' ידריכנו בדרך הטוב והישר בעיני אלקים ואדם, אמן. בטח כי יזכנו האל להיות מבעלי תשובה מאהבה יפשא"ק וש'

נאם הצבי יצחק בכמהרי"ח אלפייה הי"ו

ס"ט

יצחק אלפייה
סו"מ חברת
אור חדש וצמח צדיק
בירושלים ת"ו

ב"ה ירושלם יום כ"ב לחדש תמוז יה"ל תרפ"ט

אל כבוד מע' הרב המובהק ואח לברק, לוחם במלחמתה של תורה רשפי אש שלהבת-יה עוסק במצות זוכה ומזכה לעם בחר לו יה ארי שבחבורה פתו סולת נקיה הרב הגדול וכו' כקש"ת **שמעון חיים עובדיה** *יצ"ו ויחש"ל עד עמוד הכהן לאורים וכל נשמה תהלל יה הללו-יה אמן.*

אחדשו"ט וכו' הננו להדיעו בזה מקבלת מכתבו הנאור ובתוכו פרשת הכסף 300..... פר' פרי המקובץ מהספרים הנשלחים ע"י רו"מ יצ"ו ותוך דינא הקבלה על זה.

והננו אסירי תודה לו על אשר לא מנע טובו ממנו, כשמו כן הוא עובד יה מאהבה לשמור ולעשות את המצוה בחיבה, יה"ר שזכות התוה"ק תעמוד לו ולזרעו ויקויים בו בכלל כל ישראל, לא ימושו מפיך ומפי זרעך וכו' עד עולם אמן.

נאם הכו"ח בשם יחידי החברה הדשו"ט לו ולכל קהל עדתו הע"א ברב עז ושל"ם

אברהם סידיס **אברהם מיוחס** **הצב"י יצחק בכמוהרי"ח אלפייה הי"ו ס"ט**
(-) מקום החותם

רבי שלמה הכהן סקלי זגורי

כוללות המערביים

ירושלים

שנת תרצ"ג (1933)

נולד בעיר דברו במרוקו, וכשנתיתם מאביו הר' יצחק בגילו הרך עבר לגור עם דודו רבי מרדכי שהדריכו לחיי תורה ויראה. הכנוי סקלי בגמט' צדוק, לאמר שהיה מיוחס לצדוק הכהן או "טהור", כלומר מזרע בני אהרן. בגיל 22 הוכתר כרב בכפרים שבאזור דברו, ושוב נתמנה כריין בבית הדין בעיר אוז'דה וגם בעיר מזגן, עד שנת תשט"ו שעלה ארצה.

בשנת תרצ"ג יצא ממרורקו בשליחות המערביים לטריפולי, ושוב בשליחות הנ"ל למרוקו אלג'יריה וטונסיה, וכשהיה בצפרו נתאכסן בבית בעל האכסניא של המערביים, המנוח ר' אבא אפריאט נ"ע. בעליתו ארצה נתמנה רב בשכונת קטמון שבירושלים במשכורת זעומה. הוא חיבר ספר ויקץ שלמה, וזכה לבנים שומרי תורה ומצוות. וכשהיה עולה לדוכן לברך את ישראל, היו נהנים מברכתו היוצאת מכל עצמותיו, אשר תאמרנה ה' מי כמוך.

(כל זה סודר ממה שנשלח אלי בפקס ע"י מר שמעון אפרתי הי"ו).

רבי שלמה אוחנה

כוללות הספרדים בירושלים

שנת תרצ"ד (1934)

השד"ר הנ"ל הגיע בשנת תרצ"ד, כנראה הוא היה משירי השרירי"ם, ולכן לא נזכר בשום ספר מספרי השרירי"ם הנמצאים תחת ידי. ומכינוי משפחתו "אוחנה" כנראה שהיה יליד מרוקו, אחד מהעולים, וברדך עליתו מונה כשד"ר, או היה אחד מהתושבים בא"י.

בע"ה היום יד שבט ש' תרצ"ד
מעי"ת צא"ר אלביץ"א יע"א

לכבוד מעלת הגביר הייקר המרומם אור יומם, אוהב צדקות וזריז במצות כאכס"ן של תורה דו"ן סי' יעקב אביטבול הי"ו יחי שמו לעד לעולם אמן!

שלום שלום לך יברכך ה' וישמרך!
ידיד נפשי! באתי להודיע לך כי בעזרת האל בסוף השבוע אני נוסע לחיים טובים ולשלום לעיר ירושתו, ובכן אני צריך לי כסף עבור ההוצאות, ועכשו אני כתבתי מכתב להרב הגדול ר' שמעון חיים עובדיה הי"ו לבקש ממנו לשלוח לי כסף הקופה של יחזקאל הנביא זיע"א, ואל יטריח אותי לבא אצלכם עוד פעם, לכן אני אבקש מכבודך שגם אתה תעמוד עמידה שייש בה ממש עם הרב הנד' ולשלוח לי כסף הקופה חלקנו יפה שעה אחת קודם. ואל יטרחני אני עוד פעם לבא וליתן הוצאות וכו' ולבד טרחת הדרך, ותכף תשלח לי התשובה והכסף לפה עי"ת צאר אלביץ"א על ידי פריזידאן דטרובנר רביניק ר' משה חי אליקים יצ"ו מזכה למצות ולכל המשפחה הרמה ברב עז ושלום

הצעיר **שלמה אוחנא** ס"ט
החותם

רבי דוד שלוש הי"ו

כוללות המערביים

ירושלים

שנת תשי"ב (1952)

שד"ר דירן כנראה הוא האחרון בשרר"ים, והתאכסן באכסניא הנאה של המנוח אבא אפריאט נ"ע. ואחריו, מה שהיה מגיע לעדת המערביים ו היה נשלח בהמחאות ע"י הרואר, השד"ר הוא כעת רבה הראשי של העיר נתניה, יאריך ימים על ממלכתו, אמן.

שדר'י חברון

שנות ה' תר"ע (1710) - ה' תרפ"ב (1922)

רבי שמואל הלוי

כולל חברון

שנת ה' תר"ע (1710)

שד'ר זה נזכר בספר שא"י עמ. 487, והזכיר שם כתב אישור על הכספים שקבל במרוקו, וגם קהלת עיר צפרו נזכרת שם עם שאר קהלות מרוקו שעבר בהם.

רבי יצחק הכהן

כולל חברון

שנת ה' תקי"ב (1751)

כולל זה נזכר במקורות שהיה אחד מן הרבנים הקבועים בחברון,[1]. ולפי פקודתו נכתב טופס ע"י טובי העיר צפרו ונתנו לו מנה אחת אפים ונקבעו גזברים לגבות קופה פעם אחת בחדש לשם ארץ ישראל, ומה שיבוא לידי גביה יתחלק לשלשה חלקים, כפי מה שבא בהסכמתם לכוללות ירושלים חברון וצפת והעיר טבריה עד שנת התקט"ו, (1755) שהשד"ר משה שפירא הכניס גם אותה, והחלוקה תהיה על ארבעה ארצות ונרפס בספרי קהלת צפרו א' מס' 61

טופס ששלחנו לארץ הקדושה תוב"ב כי כן בקש ממנו החכם הנז' לקמן נר"ו, כתיב בספר תילים כי רצו עבדיך את אבניה וכ"ש בוניה וארכו הימים ושנים רבות ולא באו לכאן מתא צפרו יע"ה שליח מארץ הקדושה אי"ע ב"ב, ועתה בא החכם השלם כהה"ר יצחק הכהן נר"ו מארעא קדישא לעמא קדישא ואגרת בידו מאת שלומי אמוני ישראל גזעי האיתנים נטעי נעמנים הלא המה הרבנים החכמים השלמים חסידים ואנשי מעשה מחברון תוב"ב ושם ספרו לנו את כל הקורות אותם וכאשר שמענו אזרנו חיל והחלש אמר גבור אני ואיש את רעהו עזר ולאחיו אמר חזק ונתחזק בעד המצוה הזאת לערי אלהינו ונתנו לו מנה אחת אפים וחזרנו ונתנו כמו שכתבו בידו, ומבקשים אנחנו מהשם ב"ה יעזרינו על דבר וכבוד שמו ויגבו הגזברים הלא המה הנכבד כה"ר דוד ה"ן אפרייאט יצ"ו והנכבד כה"ר יהודה ה"ן אג'יני יצ"ו והנכבד כה"ר מנחם בן דוד הנז' יצ"ו כלם או אחד מהם או שלוחם פעם אחת בחדש לשם ארץ ישראל כדי לזכור אותה מאת כל איש אשר ידבנו לבו הן רב הן מעט אפי' פרוטה ש"ן יקבלו מידו ומי שלא רצה ליתן לא יתן ולא ירבו אותו ומה שיגבו יהיה מונח ביד אחד

מהגזברים או ביד מי שירצו ויתחלק לשלשה חלקים חלק אחד לירושלים תוב"ב וחלק אחד לחברון תוב"ב וחלק אחד לצפת תוב"ב ובני העיר נאמנים נאמנות גמורה ומפורשת כשע"ך בלי לחייבם שום שבועה ק"ו ולא חרם ולא וכו' כי כוונתם רצויה ולא יגיע אליהם שום נזק כי אם ריוח והצלה וכל טוב: וכל הנז' בלא קבלה ובלא נדר ולא נדבה ולא קונם ולא מנהג כי כן פרשו בפירוש וכל הנז' כל זמן שהקהל כולם רוצים דוקא והגזברים הנז' דוקא כל זמן שהקהל רוצים וחתמנו פה בסי' ויקחו לי תרומה בשנת כי **א'ת'ן' א'ת'כ'ם** *לשם ולתהלה וכו' בשובי את שבותכם וכו' וקיים*

יצחק ב"ר שלמה ס"ט
בר שטרית

שמואל ן' יעקב ן'
חמו ס"ט

יעקב בן אג'ייני ס"ט

בפני היה הדבר הזה לקבוע עליהם מצוה זו ב"ה ולאזור חיל בכל עז ותעצומות לזכור את ארץ ישראל כפי רצוני אני החותם שליח חברון תובב"א

יצחק הכהן

אחרי התקנה הזאת כתוב בכתב ידו של הרב אבא אלבאז ז"ל בחדש תשרי של שנת התקט"ו

וסי' מן התורה לפרט קטן ועשית **הישר** *והטוב, בא החכם השלם הרב הכולל כמוהרר' משה הן שפירא נרו' ואמר שבח טבריה חכמיה ותלמידיה נרו', והיו מצויים ת"ח וראשי ויחידי הקהל ויצא הדבר מבינינו שכל מה שגבינו מיום שנכתבה ההנהגה הנז"ל עד היום הזה יתחלק לשלשה חלקים כנז"ל ומהיום הזה והלאה יתחלק לארבעה חלקים ויתחלק חלק כחלק.*

מקורות והערות

---

1. ראה יערי במפתחות ערך ר' יצחק הכהן
2. ראה יערי עמ. 854 שכתב "בשעה שסיבב הרב חיד"א בשליחותו הראשונה מטעם חברון באיטליה סיבב במרוקו שליח חברון אחר, רבי יצחק הכהן בחדש חשון תקי"ד (1753) היה בפאס ור' יעקב בן צור מחכמי פאס רשם בפנקס השליח על דרכיו נגה אור.... ועם היותינו בצער גדול מצרות רבות... עם כל זה שמנו אל לבנו כי זה כמה שנים ויותר מכ"ד שנה כי לא באו שלוחי א"י לא מחברון ולא מצפת ולא מירושלים...".

ר' עמרם דיוואן ב"ר אפרים

כוללות חברון

שנת ה' תקכ"ג (1763) ושנת התקל"ג (1773)

היה מחכמי ירושלים ונמנה שם על חכמי ישיבת "נוה שלום"

שליחות [1] נזכרה בהרחבה בספר שלוחי ארץ ישראל יערי עמ. 584 ונזכרה גם אגרת שליחותו הרצו"ב להלן, שהיתה מיועדת להגמו"ן מר יהודה אגיי'ני, השד"ר הגיע לעיר צפרו ובהיותו בסמוך לעיר שלח מכתב הרצו"ב לרב העיר אז מוה' **שאול אביטבול** ז"ל.

וחזר לחברון, ויצא שנית בשנת תקל"ג (1773) והמשורר ממקנאס ר' דוד חסין שר שיר לכבודו 1 לעורר הצבור להענות לו, ובסוף מנחם אב תקמ"ב בא סימן באו בנים עד **משביר** פ"ק, נתבש"מ בדרך – שליחותו במקום סמוך לעיר וואדזאן ונקבר שם והמשורר הנ"ל ערך קינה [2] לקונן עליו.

דרך אגב ראיתי שם בספר שא"י שהביא מן הנסים שהתרחשו סביב שדרינו ז"ל בחייו ואף אחרי מותו, ומהם האגדה שמקורה בספר מלכי רבנן דף קב ערך מו"ה עמרם אלבאז זצ"ל שאביו" קרא את שמו עמרם ע"ש הרה"ג מוה' עמרם בן דיוואן זצוק"ל וסיבה היתה שאמו עמדה מלדת ונתאכסן אצלם הרב הנז' (כמובן בכוללות השנית) ובקש רחמים עליה, ואמ"ל כעת חיה ותלד בן ותקרא את שמו עמרם על שמי, וכן היה בתוך ימי הריונה נתבש"מ הרב ונקבר במערב" ע"כ. ואני המחבר כתבתי מן הצד בספר מלכי רבנן וזה לשוני אחהמ"ר אין לזה כל שחר שהשד"ר עד"ן נלב"ע בשנת מבש"ר היא תקמ"ב, ורבי עמרם אלבאז נולד אחרי פטירתו בשנת תקנ"ט שבע עשרה שנה כאשר ציין שנים הללו הרב מלכי רבנן שם בערכם, ואיך כתב כאן שבתוך ימי הריונה נתבש"מ הרב השר"ר, וכבר ציינתי שם הערות ע"ד, מסוג זה.

איך שיהיה קברו נעשה כמקום קדוש ליהודים ולמוסלמים גם יחד, ובנו רבי חיים בא למרוקו משום מה כשנתים אחרי פטירת אביו וגם הוא נלב"ע בדרכו בכפר תגדיראת הסמוך לעיר מראקיש, וקברו ג"כ היה קדוש אצל תושבי המקום בלי הבדל.

בהר'

[3] עטרות ויעזר נזר אלדי'ו על ראשו, מעטה תהלות, זורע צדקות ממעון קדשו, חלק אלו'ה ממעל אשר לא נשא לשוא נפשו, ה"ה היקר נבון ומשכיל הגביר המרומם רודף צדקה וחסד כהר' יאודא אגיי'ני מגן אבות בעזרו כי"ר

ראשית הגש נוהג בארי"ש הגשה לתפלה לפני מערת המכפלה כי תקדמנו ברכות טוב ברכות אבות וגבורות ברב עז ושלום נס"ו, הלא למשמע אזן דאבה, כל הנפש הבאה, לבית יעקב, אזן ששמעה קול שופר מאריך בחצרות בית ה' כי לא ימיש עמוד הענן יומם מקרב מחנה אלדי"ם זה, ונחש כרוך על עקבינו לא יפסיק מלמוץ את דם לבבינו ומלהשביע לעם עני אשכלות מרורות סדורות ובאות בקרבינו ולהמרות את עיני כבודינו ולהמית את כל הקהל הזה, מכמה צרות צרורות, הן מצרת החובות המדאיבות, והן מצרת המלחמות אשר כלו כחינו ושארינו, ודבקה לארץ בטנינו כאשר גילינו טפח בכתב הכוללות ההולכת קדמת אשור ומשם בארי"ה, אשר על כל אלה חילינו פני החכם השלם והכולל סיני ועוקר הרים כמה"ר **עמרם דיוואן** נרו' ללכת בשליחותינו למחנה תהלתו, להודיע צערינו לרבים אולי יחנן ה' והיתה הרוחה והאדמה לא תשם, והננו אתאנו בשפל קול התחינה ורוח נשברה לחלות פני מעלתו יכמרו רחמיו על עם עני ואביון ויעמוד לימין שלוחינו הנז' לעזרו ולתומכו ולהיות לו לפה ומלאך מליץ טוב וצדקת הצדיק עליו תהיה מנה יפה קומץ של ברכה כיד ה' הטובה עליו, ועל טוב יזכר שמו לפני אבותינו הקדושים **אברהם יצחק ויעקב** זיע"א, ויעשה נא למענם לפתוח ראשון בהצלה, להציל כמה נפשות מישראל וממנו יראו וכן יעשו, וזכות הרבים תלוי בו, ובטחנו בחסדיו הנאמנים כי כה יעשה וכה יוסף כי חפץ חסד הוא וממדת קונו יש בו, ואנחנו נעשה מה שעלינו לשאת בעדו רנה ותפלה לפני אלדי'נו שבשמים, יריק לו ברכה עד בלי די, וימלא משאלות לבו לטובה, כנפשו הרמתה, וכנפש החותמים פעה"ק חברון תובב"א, בסדר לעשות צדקה, שנת התקכ"ג ליצירה והיה זה שלום

אהרן אלפאדארי	**חיים יהודה גומ'ץ פאטו יצחק זאבי**	**חיים רחמים באג'אייו אליהו ן' ארחא**	**פנחס מרדכי באג'אייו אברהם גדליא ס"ט**

בה"ו

אחינועם ואחי יפת ואחיהוד ן' שלומי ה"ה החכם השלם הדיין המצויין כמה"ר שאול ישועה אביטבול נר"ו מגן אבות יהיה בעזרו כי"ר

אחרי דרישה החיים והשלם זאת אומרת מש' כי טוב כן מלא', מכאן מודעה שבא לכאן סי' מסעוד ן' סאעוד, והביא אגרת בידו להחכם הר' משה הכהן יצ"ו, [4]. ושם נאמר שמעכ"ת נתן בידי עשרים משקאלים שקבל להחכם הר' משה אהרן אפרייאט יצ"ו, ושישלח לו הספרים המופקדים בידו, וכראותי כתב ידו וחתימתו של מעכ"ת חרה לי עד מאד, שכתב וחתם... ומעכ"ת כתב לי אגרת כשהייתי בפאס יע"א, ושם נאמר שישלח מעכ"ת סך חמשה ושמונים אוקיות שנשארו לתשלום עשרים משקאלים, שנתפשר עם הר' הנז' ליד ב"ד של פאס, עד שישלח כהר"מ הנז' הספרים ליד ב"ד ויקבל מעותיו, ואיך כתב מעכ"ת ששלח לי עשרים משקאלים, ואני לא קבלתי כי אם אחד עשר משקלים, ומחר נתראה עם כהר"מ הנז'. ויהיו דברי תרעומת בינינו, הן עתה ידוע ליהוי שכתבתי אגרת להחכם כהר"מ הנז', ואודעתי לו קושט דברי אמת שמה שנתן הר' אהרן אפרייאט הנז' הוא אחד עשר משקלים וחצי, וסך חמשה ושמונים אוקיות נשארו מעוכבים ביד מעכ"ת עד שישלח הספרים שהם בידו ואנו מצפים לתשובתו, להיות שעת הקוצר, איני מאריך, זולת לבניו ובני ביתו הטה אליהם כנהר שלם, וכל השואל בשלומנו, ש"ר מצד בני נאה דש"ו. ובכן שלומי יגדל ממעל לחש"ב כיש את נפשו הרמה, ונפש נאמן אהבתו והוא הצעיר **עד"ן** גם יודע למעכ"ת שהגוי ס' מסעוד, אמר לי שיתן לי סך חמשה ושמונים אוקיות, ואתן לו הספרים, שהספרים עדין ביד החכם הנז' לא נתן לי ודבר זה רצה הגוי לעשות מעצמו חסד, אף שמעכ"ת לא אמר לו כלום. **עד"ן**

ובשולי מכתב זה במקור כתב וחתם גסינו הרה"ג מו"ה יקותיאל מיכאל אלבאז זצ"ל, וז"ל:

זה כת"י הרב הקדוש כמוהר"ר עמרם דיוואן זצ"ל וחתי' הקדוש עד"ן ר"ת שמו המהולל **עמרם דיוואן** *נרו' זיע"א ע"ה ימ"א ס"ט*

בקהלה היתה חברה על שמו ז"ל, והרב ראובן אג'יני ז"ל בקונטרס **שפתי רננות** שלו עמ' 87 שר שיר לכבוד החברה;

ארים צהלה בקול רם, בנעם זמיר אזמרה
לכבוד חברת רבי עמרם בן דיוואן
קדוש ונורא . . .

כמו כן שר על חברת יחזקאל הנביא שנתייסדה בקהלה, (שם עמ' 135);

אכונן זמרה חדשה, בזיו ורב טוב מלאה
לכבוד קהלה קדישא, חברת יחזקאל נביאה

וראה למעלה בהקדמה על הקופה שהיתה בקהלה על שמו.

מקורות והערות

---

1. תהלה לדוד אמש, דף טל
2. שם דף ס"ו
3. מכתב זה הודפס בס' מזרח ומערב כרך ג' עמ' 379.
4. הוא ר' משה הכהן סקלי, ראה יערי בספר שא"י עמ' 593

רבי יצחק יוסף נבון

כוללות חברון

לפני ה' תקמ"ז (1787)

נולד בשנת תצ"ג בקושטא (1733) ונפטר בירושלים בעודו צעיר לימים כסלו תקמ"ז, הוא בעהמ"ח ספר [1]. דין אמת שיצא לאור על ידי בנו רבי יהודה בשנת תקפ"ג (1823) בשלוניקי

יצא למרוקו בשליחות חברון [2]. בשנת ? וחתם בפס"ד עם רבני מקנאס היה איש קדוש אלקי לא ימוש מתוך אהלה ש"ת. [3].

האיר וזרח דין הוא הדר האמור בתורה, הדר"א ארעא והד'ר פרי. פרי צדיק עץ חיים שעומד במקום טהרה, מה נאה נר זה איש אחד מן הרמתיים ממשפחת רם אנשים של צורה, בנן של קדושים שלשלת יחסין ידידינו החכם השלם והכולל שד"ר זרע רב כמוה"ר יצחק נבון ישצ"ו ויהי עליו סתרה ציר' אמונים מרבנן תקיפי עיר עז לנו קרית ארבע היא חברון תוב"ב אשר גר שם אברהם ויצחק

ע"כ בכ"י **רבי שאול אביטבול**

קבלה בלי תאריך שהניח ר' יצחק נבון על הכסף שקבל מרבי יהודה אלבז, וג"כ קבל על עצמו לשלוח לו כשכר טורחו הספרים פאר הדור ו- אמת ליעקב

אנכי בדרך נחני ה' אל העיר הזאת נעומי בשליחות מצוה מרבנן תקיפי ארעא היא חברון ת"ו לכל ערי מערב הפנימי ובאתי פה העירה המהוללה צפרו יע"א. וכאן נמצא וכאן היה הרן לי ידין הרב הכולל חן ערכו מי ימלל יאודה לבאז נר"ו, עומד בפרץ ארץ הקדושה בקופה חדשה הנגבת מן האספסוף בכל בויברך דוד ונתן בידי סך שמנה עשר

מיתקאלים ושתי מעות, ובאו לידי במשלם לשם עה"ק חברון תובב"א, ותכף לנטיל'ה ברכה בברכה המשולשת מאוריין תלייתאי זיע"א שוכני מערת המכפלה אבות העולם זיע"א למען יעמוד חי עוד רבות בשנים בבנים ובני בנים גולות הכותרות אכי"ר מאיתי המצפה לראות ירו'ש לתיאבון

הצעיר **יצחק יוסף נבון**
ס"ט

הודעתי נאמנה שנדרתי נדר גדול וקבלה גו"ש לקיים מצות שילוח למע' הרב הנז"ל ספר פאר הדור וג"כ ספר אמת ליעקב, או מעיר פאס יע"א או מעיר טיטוואן יע"א ולא יעבור כתיב ועד"א וענוה צדק ח"ש לאשר ולקיים כל הנז"ל נקיים

הצעיר **יצחק יוסף נבון**
ס"ט

מקורות והערות

1. שהג' מערכת ספרים "דין אמת" ואנצק' לתולדות חכא"י ב' עמ. קצד
2. יערי בספר שא"י עמ. 607, ויש להעיר על מ"ש שם באותן השנים חוזר על השנים תקע"ד תקע"ו סיבב בצפון אפריקא ר' יצחק יוסף הנז', וכבר נפטר בתקמ"ו. יהב"י מד. גאון עמ. 457
3. תולדות חכמי ירושלים כרך ג' עמ. 22

רבי חיים שמעון גדליה

חברון

שנת ה' תקס"ג (1803)

אחד מחכמי חברון וחתם על אגרות שלוחים אחרים בארר תקס"ג הגיע לטריפולי, והגיע אחר כך למרוקו וכנראה שסיבב שם גם בשנת תקע"ה (1815),[1]

בה"י

... ס' תולדות יצחק ש' נשירה ונזמרה לפ"ק

רב אחאי ורב נהוראי דין החכם השלם והכולל כמה"ר יאודה ן' אלבאז נרו' יחל"א

אחרי דרישת שלומו וטובתו בא"ר ובעוצם התשוקה, שורותים אלו להודיעני מ"ש הטוב, וגם שבוע שעבר כתבתי לו באורך ובאו כמה יאודים ממח"ק ובפרט אתמול בא דוד ן' מאמאן ולא ראיתי כי"ק לא ידעתי על מי ועל מה שאני מעוכב בעבורם, אשע"כ למען ה' ישתדל לשלוח עם הראשון ע"י.... למחר עכ"פ הכל כאשר לכל המעות שביד ידידינו בעל הבית וגם הריסטרא, וגם השמנה מתקאלים שנדר כבודך שיל.... אותם בטחתי שכה יעשה וכה יוסף ושכמ"ה, הן עתה להרב מ"ח כמוהרש"א י"ץ הניני נוטה לו כנהר לבניו היקרים ש"ר, למע' ידין ר' עמור י"ץ דוש"ו באה"ר בטחתי שישלם נדרו למע' אנ"ו סי' שלמה ן' מאמאן י"ץ דוש"ו באה"ר ולא יחדתי לו הדבור בעבור שאני טרוד, וישתדל ג"כ לשלוח עם הראשון וגם הציציות ולחסד רב יחשב ולכל ב"ב וכ.... לעקרת הבית שת' ולידי"ן בנו ר' אהרן ש"ר באה"ר ויכתוב לי שורותים מכ"י גם יודיעני על העתקה של מ"א וישתדל ליתן ג"ט ישא"ק וישלח לי מה שכתב, ומי שמבי(א) אותו יזהיר אותו בעבור הגשמים ולאפס חדוש איני מאריך....

כ"ד נא"ה המקוה חסדי יה ע"ה **חיים שמעון גדליה**

ס"ט

חזרתי על הפ' אוקיות של כבודך של הל... שישלם נדרו בעבור אהבה וגם יודע לכבודו שבנך יצחק נתנו - כם - אי - ובעד אהבתך הפסדתי ל"ה אוקיות וד"ל וש"ש

מקורות והערות

---

1. שלוחי אי' עמ. 604 אנצק' לתחכא"י כרך א' עמ. שסב

רבי נחמיה רחמים גדילייא

כוללות חברון

שנת תק"ץ (1830)

מ. ד. גאן בספרו יהב"י עמ. 198 כתב על שד"ר דירן "ממנהיגי עדת יהודי חברון בחצי המאה הששית לאלף זה. בשנת תקמ"ז ישב שם על כסא הרבנות אחרי פטירת הרב מרדכי רובי'ו בעל הספר "שמן המור" חתם ראשון בהסכמת רבני חברון משנת תק"ן על הספר הנ"ל, כן ראיתי חתימתו בכמה תעודות עתיקות של התקופה ההיא ולאחריה עד שנת תקצ"ט, הנושאות חתימתו". ולא זכר שר שהיה גם שד'ר במרוקו כמ"ש בתעודה הבאה לפנינו, גם בספר שא"י עמ. 500 ועוד לא בא זכר לשליחותו זו, ובס' אנצק' לתולדות חכא"י כרך ב' עמ. שמט, גם הוא לא זכר שליחות זו, ושם מהסס לו' שיש רבי נחמיה אחר שחתם על אגרת המלצה בשנת תקצ"ט ולבסוף "ויתכן שזה אותו אדם והאריך ימים בצורה מופלגת", וראה שם כרך ג' בהשמטות עמ. רפה' שחתם בשנת תקד' וכו'.

לפנינו אם כנים אנחנו בפענוח חתימתו, לא נמצא אצלנו שום מכתב משלחותו אלא שטר קבלה שחתם הוא עצמו בהיותו בעיר צפרו שנת **לשמר"ך** בדרך.

בהנ"ו

*אנכי איש צעיר שד"ר מעה"ק חבת"ו הודעתי נאמנה מקבלת..... מאת מעלת האור כי טוב הרב הכולל בי' להלל חן ערכו מי ימלל כמוהר"ר יאודא אלבאז יצ"ו סך עשרה מיתקאלים והם מהקופה של ויברך דוד ותכף לנטילה ברכה ברכתי בברכה המשולשת מאוריין תליתאי אבות העולם זיע"א למען יעמוד חי עוד רבות בשנים בנים ובני בנים דשנים ורעננים עד יבוא מורה צדק אכי"ר. גם הודעתי נאמנה איך נדרתי נדר גדול שהי"ת יזכני לקיים מצות שלוח למע' הרב הנז"ל ספר הק' יעקב ז"ל או ספר הש' אפרים ז"ל וע"ה ח"ש פה ציפרו יע"א ביום כח' לח' אדר מש' **לשמרך** בדרך לפ"ק וקיים הצעיר* **נחמייה רחמים גדילייא**

מובטח אני הח"מ בידידינו רחמו דנפשין רב חסד'א ורב חינ'א שד"ר יאיר נר"ו ויהיה אלהיו בעזרו שכל היוצא מפיו יעשה ולא ישוב אחור דברו ובשכר זאת יהי רעוא מן קדם מארי שמייא שיעלה ויבוא יגיע ועיניו תחזינה עיר הקדש היא חברון תוב"ב ברוב שמחה ורון אכי"ר נאם איש צעיר

ע"ה **יהודה אלבאז**

ס"ט

רבי ישראל יעקב הלוי

כוללות חברון

שנת ה' תקצ"ו (1836)

לא מצאתי מקור לשד"ר דירן רק קשר מכתבים בינו ובין הרב יהודה אלבאז ורבי עמור אביטבול וממסמכים הללו ניכר שהיה קשר חזק של אהבה ולידידות בינו ובין הרב אלבאז. וכמובן ג"כ שהופיע בצפרו בזמן שהיה רבי עמור שכיב מרע.

אורתא דתליסר נגהי ארביסר ניסן מש' הטיבה ה' לטובים **ולישרים** *לפ"ק אירבט יע"א*

בה"ו

טובים השנים מזהב פרוים, מזוקק שבעתים, לנו לעינים עיני כל ישראל, טובים וישרים מהדרים מן המהדרים, יאורים יאורים אור ישראל, טובים לעולם, לבם פתוח כפתחו של אולם, הרבנים המובהקים מלאים זיו מפיקים הדו"מ כמהר"ר יאודה אלבאז יצ"ו וכמוהר' עמור אביטבול יצ"ו יאירו כזהר וכעצם השמים לטוהר עד כי יבוא שילה אור כי יהל משיח לישראל כיר"א

מאחר עלות גדול השלום כנה"ר שאינו פוסק וכמעין המתגבר ושפתי כן החולי"ת מצי"ל אנ' למען יאריכו ימים עוד רבות בשנים דשנים ורעננים ישבו ישרים בשובה ונחת בבנים ובני בנים סמוכים דאורייתא, ישבו כסאות למופת ולאות להורות את בני ישראל. הגדתי היום משר"ם. יה"ר שנשמע ונתבשר משר"ט שירבה ויפרוץ כי"ר, ביום נסיעתי מפאס, אנכי תכנתי אר"ש לשמם הטוב ומשם בארה מק' הט"ז משקלים ששלחו אותם מתם מהקו' הקדושות, וכמו כן בהיותי במכנאס חזרתי על המקרא בדברי שלום, ותשובה תולה לא ידענא גרמ"א דעצירא"ה ותמנ"ע היתה לגשת בארש"ת לי לשמי, יה"ר אל יחסר המזג, על שבעתה באתי בשורות שתיים בקציר אמיץ כי לשמע אזן

שמעתי ונתבשרתי כי כבר הגיע ידין הח' הותיק ר' יחייא צבע יצ"ו למח"ק, אנא דאמרי ברין מתייה לשלם, והקול נשמע כי תלי"ת עשה והצליח, אשר ע"כ חנותינו במדב"ר, בשפל קול התחנ"ה יסלח"ו הצדיקים ויעמדו לחשבון הדק היטב כניסה ויציאה על כל פרוטה ופרוטה, ואם נראה בעיניהם החשבון מדוקדק ביושר ובכושר כהלכת גוברין יהודאין ורשות נתונה לפוטרו משבועה, ואם ח"ו נראה לפי רוחב מבינתם שיש איזה פקפוק ישביעו אותו בתפילין, ואין לחכם אלא מה שעיניו רואות, עד יצא כנוגה צדקנו, ואחר שיעשו החלוקה ויקבלו בידם חלקנו הנוגע לנו ככתוב ומפורש בשטר פשר אשר בידם, עוד יקבלו מהרי צבע נ"י מחלקו הנוגע לו סך עשרים משקלים שהלויתי לו ככתוב בשט"ח אשר ביד כת"ר, ואל יחשבו שהעשרים משקלים הוא מהאמצע, כי אם מחלקו דוקא אחר שיסדר חשבונו בדקדוק הכנסה והוצאה וימסור ביד כת"ר חלק הנוגע לנו, ומחלקו יתן ויחזיר ויתן סך העשרים משקלים כידוע ודי בזה לחכמים שכמותם, והיה הטוב ההוא אשר יקבלו מידו פרי השליחות, והעשרים משקלים יקיימו מצות שילוח ע"י ציר נאמן לידי"ן המשכיל הנו"ח כה"ר אברהם בן סמחון יצ"ו עם אגרת כתובה וחתומה מגללי יד"ק לי לשמי באורך וברוחב סדר החשבון מדוייק, וגם לרבות יודיעוני המקומות אשר הלך בהם, והמקומות הנשארים בפירוש כדי לשלוח שליח אחר, יען הר"י צבע היה אומר שלא היה רצונו לילך לדר"א ולקבל"א, אשע"כ אם הלך הנה מה טוב ואם לאו יודיעוני, ואף כי לא זו הדרך לאטרוחי רבנן מארי"ך טרח"א לצדיקים שכמותם, על רוב אהבתם ויופי שלימותם קא סמיכנא, וכמדתם לכל רוח, ועמם הסליחה רבה על פנ"י טר"ת, וזכות אבותינו הקדושים ישיני חברון יהיה בעזרם ומגינם אלא מעתה לבני המלכים החכמים השלמים כוללי תהלות, מר ואהלות כולם אהובים, כולם ברורים ש"ר האל"ף כמשפט לאוהבי לראשי עם קדש ישי"ר יחזו, קנצי למילין על כת"ר קא סמיכנא שישתדלו על כל הנ"ל כאדם העושה בשלו לקבל מידו קרנא ופירי פרי השליחות, נדרים ונדבות ולמהר לשולחם הכל כאשר לכל ליד בעל אכס"ן כה"ר אברהם ן' סמחון עם כתב ידי קדשם וכבר כתבתי להר"א הנד' שביום בא לידו סך המעות הנ"ל עם כתב יד"ק ימהר ימישה מעשהו לשולחו בראשון פה

אירבאט יע"א, ועם ה' החסד ושכמ"ה, ונאמן הוא בעל הגמול שישלם להם שכר פעולתם כתאות נפשם הרמה והנשאה גם חסידה בשמים וכנפש הבא על החתום פה סאלה יע"א העבד ישראל מדלג על הערים בשליחותיהו דרבנן קדישי קרית ארבע היא חברון ת"ו נאמן אהבתם דושר"ט הן תוי

בן תוי הצעיר ישראל

יעקב הלוי

ס"ט

בה"ו

יום ג' טר"ב למב"י אירבאט

המאורות הגדולים הרבנים המובהקים המאירים כברקים כמוהר"ר יאורה אלבאז יצ"ו וכמוהר"ר עמור אבוטבול יצ"ו אתה ה' תשמרם וכצינה רצון תעטרם כיר"א

מאחר עלות גדול השלום כמשפט לאוהבי מודעת זאת משר"ט שבוע שעברה אנכי תכנתי ארש"ש לשם כת"ר, ושם הודעתי על ענין כהר"י צבע הי"ו שיקבלו מידו חלקנו הנוגע ככתוב בשטר פשר אשר בידי כת"ר, ואחר כך מחלקו הנוגע לו יפרע העשרים משקלים לו ולא מן האמצע כידוע ויטרחו הצדיקים ויסלחו על פני טר"ח, להודיעני סדר החשבון והמקומות אשר הלך והמקומות אשר לא הלך, לשלוח שליח אחר והמעות אשר יקבלו ממנו ישלחו אותם ליד ידי"ן אברהם ן' סמחון יצ"ו ושכמ"ה, ויען אני טרוד הרבה פלא פלאות לא אוכל להאריך וש"ר ע"ה הצעיר ישראל **יעקב הלוי**

ס"ט

לבני המלכים יש"ר יחזו, להר"י צבע ד"ש

נחל נובע מקור חכמה, שלם הוא ומשנתו שלימה, ידידנו שליחא דרחמנא יפרח כשושנה, האור כי טוב רב רחומאי בר אבהן ובר אוריין החכם השלם והכולל אין גומרין עליו את ההלל הדיין המצויין כמה"ר ישראל יעקב הלוי נר"ו יאיר כאור הבהיר כיר"א

קדמא אל אר"ש אקדמה פניו בנשיקין דרחימו בהעת"ר ולשלם אין קץ שלמא דכן רב, ממזרח וממערב, לאדון יקרב, ומלכי צדק רב אחאי ורב רחומאי כמה"ר עמור הי"ו ויגמור בעדו לטובה ברפואה שלימה אכי"ר, נוטה לכת"ר כנה"ר שלם ומחמת שעדיין אינו בקו הבריאות לא הניף עטו, והבנים אשר חנן אלקים את עבדו הע"י מעמיסים למעכ"ת אלף אלפי שלומות אלומות אלומות, ובא האות אות זה לטובה, אנא דאמרי חי נפשי שהמון גלי אהבתך תמיד יהמו עלי לבי, יומם ולילה לא ישבותו, טמון בחובי, והשקט לא אוכל מגחל הפירוד אשר בוער בי, ואש תשוקתך היא העולה על מוקדה כל היום וכל הלילה לא תכבה, וזה היום שמח לבי, ויגל גילה אחר גילה בראותי גלילי אצבעותיך הם המדברים ומבשרים בשורה טובה, קול דודי הנה זה בא, וכבר בא חכם לעיר פאס יע"א ויהי בשל"ם יתובי יתבינן, ברוכי מברכינן למארי שמייא לעילא מן כל ברכתא שהיה עמך בכל הדרך אשר הלכת וצלותין ובעותין גם על העתיד, ישמור צאתו ובואו מעתה ועד עולם, ויעלה ויבוא יגיע אל עיר עוז לנו צבי היא לכל הארצות ושב יעקב ושקט ושאנן לעבוד עבודת הקדש בלי שום טרדה לשמור ולעשות ולקיים דרכי האל ובזה יגיל יעקב ישמח ישראל וע"י מכ"ד יגיעו למעכ"ת המקובץ מהשתי קופות, קופה החדשה, ושל ויברך דוד ס"ה-קנם-ת-הקרן גם הריוח שעלה בהם, ודין גרמא והיה עכ"ב, עד היום הזה, מחמת שהיו המעות נתונים המה ביד אחרים, ומחוסר גובייגא, ומלבד זה אתייא תוך תוך ארבע המה רבעי דורו דיגו *) ב?-דת- זו משלי בעבור תשלח לי בהם ובעדם ספר ראש דוד, ולא אקבל ממעכ"ת שום התנצלות, ואפי' שמן הראוי, ועליה דמר רמי לשלוח לי הספר חנם אין כסף בשביל הקופה החדשה אשר קבעת, וזה פריה תחלה וראש לא תצא ריקם בלי מתנת ספר א', מ"מ לא רציתי להטריח על מעכ"ת, ולמען אהבת התורה כי רבה אל תשביני ריקם מלפניך, ובה אידע כי מצאתי חן בעיניך, ועל אודות הבן יקיר לי היו' קושטא קאי שהרבה

טורח הגיע בכתיבה ובציורים וכיורים כאשר עיני כת"ר תחיזנה משרים, ואני אומר אולי יספיקו בשט"ו השלשה ספרים, כי בעיני נראה שהם קונטריסים קטנים ובהתחברם יחד הלואי ואולי יעלו במקום ספר אחד.

יום ב' בבקר

ר"ב נהור"א הרב המובהק כמהר"י אלבאז נר"ו יאי"ר כיר"א

את קסת"י נתתי בקצירת האומ"ר. ברגע הזאת הנני הולך למיקנאס יע"א, וצר לי מאד על שלא זכיתי לעשות רצון צדיק בענין ס' ראש דוד, אלדים הוא יודע כי טרחתי בכל מאמצי כחי בקשתיו ולא מצאתיו, והנה בעתה, מסרתי הארבע פיסיטאס ביד ידי"ן בעל אכסנייא נאה הכו"ח כהר"ר אברהם בן סמחון הי"ו שישלחם ליד כת"ר, וכי נשבעתי חי נפשי הקב"ה וזכני לראות פני מר אבי בארץ ישראל ויצילני מכל צרה וצוקה, כי בכל מקום אשר ידרוך כף רגלי, לא אשקוט ולא אנוח עד אקנה אותו בכל אשר יושת עליו ואשלחנו ליד כת"ר, ויען המכ"ת נחוץ הרבה, לא אאריך, להבנים בניו ש"ר, לרב נהוראי רבי עמור ש"ר, לבעל אכסניא הנגיד המפואר הנר"ח כהר"ר יוא"ל יצחק אביטבול יש"ר, ובע"ה ממקנאס אנכי אשלח לו אגרת כי לעת כזאת הנני רוכב ומנהיג, הנייר יוכיח וש' ע"ה הצעיר ישראל

יעקב הלוי

ס"ט

בהנ"ו
יום כ'

אחד המיוחד לתורה ולתעודה, ונוגה לו מלמעלה כזוהר הרקיע, דמיונו כאריה בתוך לבאים אריה הוא דרביע, מי ימלל גבורותיו עזוזו ונפלאותיו, למחצה לשליש ולרביע, הד"ר הוא ר"ב נהורא' ור"ב רחומא' הרב המובהק המאיר כברק כמהר"ר יאודה אלבאז הי"ו נרו יאיר והוי זהיר אור בהיר כשמש בגבורתו באמצע הרקיע כיר"א.

בראשית מאמר כפילנא שלמא רבאי שלם טב לר"ב ט"ב, ותפלתי על חיכי לחיי"ו כערוגת הבושם בהני תלת מלי בני חיי ומזוני כי"ר. הגדתי היום מהגעתי לחטו"ל פה פאס יע"א ברי' עדיף, ואומר עם קני עת למרס בדם אהבה, אני לדודי בי נשבעתי אם יהיו כל המים דיו ושמים יריעות ואגמים קולמסים אין מספיקין לכתוב רח"ם רחמתי"ם חביבותיה גבן, חבה יתירה נודעת בשלהבת הקשורה עולה ובוקעת, יתיב בתוואני בדרא... ומעולם לא אשכח כשהייתי באהל משכן של"ו, ישבו אחים, ששים ושמחים, יהא רעוא שנשמע ונתבשר בשורות טובות מצד לצד, את האור כי טוב ברא כרעותי"ה ר"ב אח"א משבחא, החכם השלם והכולל כמה"ר שמואל אלבאז הי"ו שלמי"ם מרובים, ודאי שכבר צייר הקלף מצורות קברי הצדיקים, חלות' הוא ישלח אותו עם הבא ראשון, ואנכי אשלח לו אחד מאלו ג' ספרים, או ספר תורת אמת, או ספר שבחי פסח, או ספר מרפא לעצם, ואם שלש אלה לא יאותו לו, אנכי אפרע שכר טורחו כראוי, לידי"ן ר"ב אחא' גאון החכם השלם והכולל מר בריה כמה"ר עמרם אלבאז הי"ו ש"ר האלף, סיפא דמגילתא אדוני יודע הדבור שנתן לי, שבחזרתי מעיר תאזא ישלח לי מעות של ויברך דוד כאשר עשה כת"ר להשד"ר כמהר"ר ארזי הכהן הי"ו, ומה גם הן בעון צר"ה דעניותא רדיף אבתרייהו של חו"ר עיה"ק חברון תובב"א כידוע מהמקרה הרע שאירע להם, ב"ה בטחתי ובחסדיו הנאמנים ישלח אותם עם הבא ראשון עם מעות הקופה שחדשתי שיקבצו בליל הושענא רבה כי בע"ה אני רוצה לשלוח צרור לארץ ישראל, נא גבור אל יעכב אותי, ובזה יודע כי מצאתי חן בעיניך,

ואל ישכח ימים הראשונים, ואפ"ס חדוש אין ארו"ך אליה, לתשובתו הרמת"ה אני מצפה, ואל ישכח הפלאות הגדולות,

ישראל יעקב הלוי

הגידו לי שביום צאתי מפאס בא אלי האחת אהובה מגלילי ידי קדשו ושלחו אותה לתאזא, ידוע להוי שלא הגיע לידי וכמו הצע"ר עלה יודיעיני אם היה בתוכה דבר וש"ש.

הוו זהירין בבא השליח כה"ר יחייא צבע הי"ו לדקדק עמו בחשבונו ולשלוח לי אגרת במקום אשר אני חונה.

ציר אמונים מרפא, אמרתו צרופה כלילת יופי, ומשנתו שלימה בלי דופי, הוא רחימו דנפשין שחרין ורמשין, גם לרבות את השעות, זכור אזכרנו, רחם ארחמנו, ידידנו רב חסדא ורב חנא שליחא דרחמנא, לדבר מצוה מזומן מתוק בפי מדבש ומן, החכם השלם והכולל הדיין המצויין כמהר"ר ישראל יעקב הלוי נר"ו יאיר וזרח כשמש בגבורתו כיר"א

ארש *קמא היא אמרת בשלמא שלמא דכן רב כנחלים נטיו והבנים בני ישמרם השוא"ל, מעמיסים למעכ"ת אלפי שלומות לרוב, וזכרונו הטוב תמיד בפינו ובלבבנו לא תפול בו שכחה ח"ו, ואנן ואומר עמ"ש מעלתו כי הן בעון אין אתנו יודע עד מה מספר יצירה, ידוע להוי לך מלכא כי זה הספר סגולתו הוא לברוא אדם ובהמה שיש בהם רוח החיוני, אף שהם בלתי מדברים, ולא החלטתי הדבר רק אם ישנו אתך ומשל הדיוט אומרים שלא כאן מנע רוחו וראה והתבונן יפה כוונתי במ"ש למעכ"ת שהקונטריסים שלשתם בהתחברם יחד הלואי ואולי יעלו במקום ספר אחד, והגיעו מהם שנים ליד הבן יקיר לי היו (ויהיב דעתיה למיהדר להו למר, ההוא אמר כי עדיף טפי שלא לקבל משיקבלם, וקושטא קאי ששכר האדם אינינו, לא הסכמתי עמו על כך רק אמרתי לו עשה זאת אפוא בני ואחד מהם בעמוד והחזיר קאי, יגיע למעכ"ת, אי לזאת שלח נא ביד תשלח, עם מכ"ד על מנת להחליף ס'*

שבח פסח אף אם יהיה בלתי מכורך כי הוא בקי בטיב הכריכה ולמהר שלחו לו עם הר' וכולי האי ואולי שנצא עמו ידי חובה ומאפס הפנאי היה עכ"ב.

אר"ש בתרא הדא אמרה בנא ובתחינה ובעשר חלות חלת המדבר למעכ"ת הנה שלחתי אליך סך - ים-נמרת- ואם לא יספיקו עלי דידי רמי להוסיף ועיקר דמילתא להשתדל בכל עוז ודרוש ולתור בכל מקום אשר תדרוך כף רגלך על הספר אם נא מצאתי חן בעיניך לתת את שאלתי אשר שואל יהודה עוד ר"ד, ואני אברך, זאת אבקשה ציר עולמים ימלא משאלות לבך לטובה זכות כהני ה' הלובשים בגדי שרד.

יועץ פלא חכם חרשים, עצום ורב בנן של קדושים, קב ונקי משנתו בלי שבושים, בדברו מעריב ערבים, ופותר כל דברים קשים הוא ניהו רחימו דנפשין שחרין ורמשין שלשלת יוחסין, יפרח כשושנה שד"ר ידין גם לי לבב ית"ר חוב"ב החכם השלם והכולל הדיין המצויין כמהר"ר יעקב ישראל הלוי, טבא הוא וטבא להוי, נר"ו יאיר כאור הבהיר.

אחר עתירת החיים והשלם מאל עילום, יחדיו יהיו תמים אל ראש צדיק ספיר ויהלום אות זה מדבר מול פני מעלת כבוד תורתו, למרס בדם אהבתו כי גדלה ורבה היא אלי בוערת בלבי, יומם ולילה לא תכבה, ורחמין למיבעי בתפילה נגד פני עליון נורא עלילה, יתובי יתבינן ברוכי מברכינן למר בברכה המשולשת גילה אחר גילה במזוני בריכי, ובני סמיכי, טובה חכמה עם נחלה, וחיי אריכי טובה כפולה, ועוד אני מדבר בתפילה אני אל אלקים אקרא בנא ובקשה, אחת שאלתי, ישמור צאתך ובואך בכל מקום אשר תדרוך כף רגלך ועיניך תראינה העיר אשר בחר ה' בגיל ורון קרית ארבע היא חברון תוב"א ושב יעקב ושקט ושאנן אכי"ר, אחת שאלתי מאת האהוב זכור ואל תנשה ספר תורת משה לקנותו לי לשמי ועלי לשלם במיטבא כי יודע אני תלי"ת שכת"ר הולך ביושרו נאמן בבריתו וקיים במאמרו, ולהסמיך לבי בהבטחה גמורה בכתבו הנעים ישלח דברו לאמר שכה יעשה האדון מגן אבות יהיה בעזרו ועל טוב יזכר שמו.

בה'ו

מח' למב"י

ר'ב באישורי'ה דרב חיליה ורב גובריה, חיליה לאורייתא מעמיקתא ומסתרתא דין הוא הד'ר, בקדש נהדר הרב הכולל בישראל להלל, ר' יאודה ראש המדברים ראשון לכל דבר שבקדושה, אבן הראשה נר"ו יאיר וחי לעולם ובריא אולם כיר"א.

ראש על אר"ש ובא הלוי בפלגות נהרי נחלי שלומ'י אמוני מלמעלה מנה שלמים מרובים, והמה בכתובים והקול קול יעקב, אל הרנה ואל התפלה יאודה שמילא יתעלה מעלה על גבי מעלה, ברב הונ'א וברי'ב בנייא, סמוכים דאורייתא, יושבי על מידי'ן להורות את בני ישראל, ע'י'ט המדבר'ה ונעמ'י מידע משר"ט שבוע שעברה האירו אל עבר פני אותיות פורחות מאירין ומזהרין בלשון של זהורי'ת הנהו זהרורי' ויג'ל יעקב ללבי גליתי גילה אחר גילה כדגל'ו אינשי מראות בנועם נועם שיח אמריו כי נעמו והנני מודה לשעבר וצועק להבא יה"ר לא נחזי כי האי סימנא קלא דלא פסיק הכתב והמכתב מגלילי יד"ק ונגילה ונשמחה, עידי בשמים, וסהדי במרומים, כי זיו איקונין של כת"ר תמיד לנגד עיני, לא זז מחבבה, כמאן דתני אהבה רבה, יה"ר שנשמע ונתבשר בשורות טובות מצד לצד, מעתה לאחד קראתי נועם מר בריה דר'ב החכם השלם והכולל עצו"ר מר שמואל הי"ו יש"ר, ואם גמר מלאכת הקלף ישלחנו תכף לידי ואשלם את נדרי בקרית ספר כאשר דברתי, ולמען ה' אל ימסור שום דבר כלל ביד המשרת, שהלך מאצלי ויעש בריחי'ם, ואם ידבר להם איזה דבר משמי אל ישמעו בקולו, כי יצא מאתי במחלוקת, ודי בזה לרב נהורא'י החכם השלם והכולל עצו"ר רב עמרם חסידא ואחיו ר' שאול ש"ר, ובכן קנצי למילין סיפא דומיא דרישא בעשר חלו'ת, למען יעשה עמנו אות לטובה בכל פעם כי באלה חפצתי וש' מאת נא"ה והוא הצעיר ישראל

יעקב הלוי

ס"ט

יזהר לר' יחייא שיקים שבועתו לקרית חוצות לקב"ץ על הגבארת תכף אחר החג

רבי חיים רומאנו

כולל חברון

שנת ה' תר"א (1841)

יערי בספרו שלוחי ארץ ישראל עמ. 690 כתב ששליח זה לא נודע מקורו ממקום אחר והרב ימ"ט הגיד לו שראה שלש אגרות כ"י בדבר שליחותו זו. והנה לפנינו אגרת ממנו מעיר פאס אל רבני סיפרו, בה הוא מתאר על חוליו וזקנתו וכי בעל כרחו ענה אמן על מינוי שליחותו אחרי אחד עשרה שנה וחצי שלא יצא שליח מחברון למרוקו. כאשר הכל בא מפורש באגרת מנויו. וכשהגיע לעיר ספרו וחזר לעיר פאס, קבל מכתב מהקהל בו מספרים על דוחקם וצערם על עול המס "כי רב הוא ואין הצבור יכולים לעמוד", תשובתו אליהם היתה, שהוא מוכרח במעשיו "וחזקת שליח עושה שליחותו" ואם יעמדו הקהל בסרובם אנכי העבד פטיר ופטור הן מעונש ב"ד של מעלה והן מעונש ב"ד הגדול שבעה"ק חברון ת"ו ואז אני את נפשי הצלתי". תשובתו זו נשלחה לפני חג הפסח והיתה לו ידיעה שאחרי החג רוב מהקהל חוזרים לכפרים הסמוכים לרגלי מסחרם, לכן הוא מודיע להם ומזהירם "לבלי ילך שום בר ישראל אחר המועד עד בואי אליכם" ובשולי המכתב מציין על כספי הקופה "אבות העולם" שהיו בעיסקא תחת יד אחרים, שצריכים להודיע לעסקנים להיות מוכנים להחזיר את החוב, כמו כן מזכיר שליח אחר שהיה בעיר פאס רבי רפאל ארזי הכהן (ראה על שליחותו מעיה"ק טבריה).

באגרת השנית מביא לפני הקורא את מצב הקהלה בצפרו המחלוקת ופירוד הלבבות והבחורים העומדים בראש, ורבי עמור אביטבול נכנס לבית האסורים ע"י משלינות ועוד ועוד, וראה בספרי קהלת צפרו ג עמ.37 ובהערות שם.

ועוד מכתבים אחרים שבאחת מהם מיעץ לרבני צפרו שלא יכנסו בתביעות ובפס"ד של עיר פאס ומקנאס.

ניסן התר"א

בה"ו

מה נאה נייר זה מחזה שדי יחזה יאו"ר משנת'ו כאיש גבורתו בעדי עדים מה מתוק מדבש, חכו ממתקים, ועוזו בשחקים ה'ן בפיהו נכונה עדות ה' נאמנה, והוא רובץ בין המשפטים מה העדות לעד בבני ישראל דין הוא הדר בקדש נהדר הרב הכולל בישראל להלל, מר קשישא כמוהר"ר יאודה אלבאז יצ"ו לעולם ונירו יאיר, והוי זהיר כאור החמה שבעתים כיר"א

מה הלשון אומרת ספרא שמספרת, גדול השלום נופך ספיר ויהלום אמור רבנן בכפילא מנה אחת אפים, וצילי"א גם היא תפלה לפני **מערת המכפלה** למען יאריך ימים, על ממלכתו ברוב הונים ותפארת בנים דשנים ורעננים, גם עשו"ר נלוה עמם, תמיד כל ימי עולם כימי השמים כיר"א, אותותינו אלה בבכי יבואו יוצאים בציו"ר ונמשכים בציו"ר וילכו בלא כח מרוב יגון ואנחה, כי גדלה הצווחה, וכל חכם לב חשוב כמת צועק ככרוכיא על המחיה ועל הכלכלה, צעקו בנים ולא ענם אב, הב לן מזוני ואין קול ואין עונה, ואם אמרנו נבא העי"ר את כל פרשת העבו"ר עברה וזעם וצרה, לא יכילון ספרים ומגילות והיד כותבת כל היום וכל הלילה, והנה בעת"ה הלא לאמונה כי לימים האלה צריכין חיזוק וישע יקרב מאת כל אחינו אנשי גאולתינו כי באו בנים עד משבר שבר על שבר, ואולם מפילים אנחנו תחנונינו לפני רו"מ שי"ל לשמוע בלמודים, מפי השד"ר כתר תורה ארי' שבחבורה יקר תפארה מעלת הרב המובהק ואח לצרה ח"ק לישראל כמה"ר **חיים רומאנו יצ"ו** הוא ההולך קדמת אשור בשליחותיהו דרבנן מגיד מיצרי"ם את עמלינו ואת לחצינו זה הצער לה' צדיקים יבואו בו, אי לזאת נא גבור, למען כלביא יקום וכארי יתנשא לעזרת ה' בגבורים נאה דורש אל עם ה' מה המצוה הזאת, ומה טעם יש בה **עץ חיים** היא **למחזקים בה** ותומכיה להחזיק ידי רשים נחלשים יושבי בעמק הבכה קרית ארבע היא חברון ת"ו, והיה כל מבקש ה' יתן אל לבו לתת את תרומת ה' במדה גדושה לשם **מצות פדיון שבויים** ואנחנו לא נדע וקים לן בגויה דמר אם חפץ בנו ככה יעשה, ואין המצוה הזאת נקראת אלא על שם תפארתו דורש טוב לעמו, עם הקדש שיעשו כן למלא את ידו קומץ של ברכה, להחיות נפשות רבות, מישראל, ויצא מאתו שש ושמח מודה ומשבח ברוך ה' אשר לא השבית לנו גואל, ואשריכם ישראל, כל השומע דברי פי חכם חן, ויהי כשומעו ויבז בעיניו כל כסף וזהב להחיות עם רב מישראל, בה' מחסינו וברב צדקתו כה יעשה וכה יוסיף, למען יעמוד בעזר"ה להד"ר עזר לימין שלוחינו הנז' לקבץ על הגבאו"ת בעבור משכן אבותינו הקדושים

זיע"א **אברהם יצחק ויעקב** זיע"א השוכנים אחר כתלינו, למגן וצינה אלף המגן ואנחנו בשם ה' אלדינו נזכיר לברך ברכות דרבנן ה'ן צדיק בארץ ישולם מזריח אור כככבים בהילם כנה"ר וכנא"ה דושר"ט ומעת"ר עתירת החיים והשלום החר' פעה"ק חברון ת"ו בחדש ניסן מש' התר"א ליצירה והיה זה שלום.

הצעיר יום טוב אליקים	יוסף הלוי ס"ט	הצעיר ברוך תורזימאן ס"ט	משה ב"ר דוד קמחי ס"ט	רפאל ישראל אליקים ס"ט	יצחק רפאל שאול הכהן ס"ט	?

ניסן התר"ב

שנים עשר לחדש ניסן שנת זרע"ו לכ"ם לצדק"ה

המאורות הגדולים קדש הלולים הרבנים המובהקים יושבי על כסא ההוראה בעיר סיפרו יע"א ומעלת יחידי סגולה המתנדבים בעם וכל העמלים עם הצבור לש"ש הגבירים הרמים רודפי צדק לחזק את בדק ארץ ישראל מקודשת, במדות שהתורה נדרשת, קטנים עם גדולים, אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם כיר"א.

בריש כל מראי"ן אנא בעי ומתחנן ועיני ולבי נוכח פני מערת המכפלה עיר שחברה לה אבות העולם למען ירבו ימיכם וימי בניכם וחדות ה' מעזכם ששים ושמחים במשכנות מבטחים וברב הונים ותפארת בנים עם כל הון יקר ונעים כי"ר.

ובא האות מגיד למר מקבלה ואילך זה כתב ידם נתמלאו כליותי מידיעת שר"ט ורה"ק אומרת כי"ר וכי"פ לעד. ושם נאמר מגיד מצר"ים וכתב מריצי מהני הרפתקי ובוקי סריקי מעול משא מלך ושרים כי רב הוא ואין רוב הצבור יכולים לעמוד ועצה טובה קמ"ל, וחששו על צערי כי יכול על מגן, וזאת תשובתי כי באמת צר לי צרה מחיי"ם על צער אחינו אנשי גאולתינו אכן באמת אמרו גדול הרועה הוא ברחמיו ירחם עליכם ברוב רחמיו ותחון זכות אבות עליכם ועל זרעכם ובע"ה מצרה לרוחה מיגון לשמחה תשועת ה' כהרף עין והא ודאי קדרותא דצפרא ועינינו לזה כי קרובה ישועה לבוא יען דבקה לארץ בטננו וסמיך ליה קומה עזרתה לנו ובפרט

באלף הששי מי שאמר לעולמו די הוא יאמר לצרותינו ולצרות עמו בית ישראל די בזכות אל שדי והנה שבוע שעבר אנא נפשאי כתבית לאב אחאי גאון מר יאודה נר"ו וגליתי טפח אחת מני אלף אלפי אלפים מצרות הזמן מכל העובר עברה וזעם המצרי'ת העבריו'ת אשר חמק עבר על ראשי עם קדש העיר בחר לו יה היא חברון תובב"א והא קמן כי זה אחד עשר שנה וחצי שלא נראה בעליל מעיר עז לנו קרית מועדינו חב"ת עין ימין מרוב הצרות ונזרקה מפי חבורי רבנן ותלמידיהון על ראש הצע"ר לאמור לי קום לך לקראת אחינו אנשי החסד והרחמים להגיד כי יצ'ר, ושלי"ת שדבריך נשמעים לפני גדולי ישראל והגם כי אנכי זקנתי ואנן בסובלי חולאים מתנינן לה כי אי אפשר לומר ונקי עניתי אמן בע"כ להחיות עם רב מישראל כאשר תחזנה עיניכם בבואי אל הקדש מחנה תהלתם בפרק כל כתבי ד"ק: וגמירי חזקת שליח עושה שליחותו ואי אפשר לומר ונקה מוכרח אני במעשי לעשות משפט כתוב עלי מפום רבנן קדישי גאוני ורבני עה"ק תובב"א וכאשר יחזו פרק כל כתבי ד"ק אז יאמרו... אלך ובו בפרק כשיקימו הסכמתם שלא לקיים מילי דאבות אז אנכי העבד פטיר ועטיר הן מעונש ב"ד של מעלה הן מעונש ב"ד הגדול שבעה"ק חבת"ו ואז אני את נפשי הצלתי ואנחנו נקיים:

אכן בה' מחסי ובחסדי אבות העולם שישראל קדושים מן הגזע ומן השרשים הגם בעת צרתם ודוחקם גזמי ולא עבדי מרוב דוחקם וצערם אומרים ודוחים אכן אין פיהם ולבם שוים כי חפצים חסד רחמנים בני רחמנים עם אלהי אברהם זרע נדיבים ומרבים להטיב לארץ ולדרים עליה ברחמים והנה בעתה אליכם אנשים בני ישראל שלשה המה מטיבי אנכי מוסר דברי לכם בכח הרשאתי שתדברו על ראשי עם קדש לבל ילך לדרכו שום בר ישראל אחר המועד עד בואי אליכם ובע"ה ביום אסרו חג עצמו אסעה ואלכה אי"ה ובע"ה הכל יבוא על מקומו כחפצם ורצונם הטוב ובע"ה בשמחה תחוגו את חג הקדש בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל (גי' ס"ת אברהם יצחק) ובע"ה שתזכו לשנים רבות נעימות וטובות הבנים והאבות כי"ר הלכ"ד צעי"ר המשתל"ח מעיה"ק חברון ת"ו המר והנאנח בציעורי"ן דרבנן

הצעיר **חיים רומאנו** ס"ט

ולשעבר הודעתי לרו"מ מגבית הקופה יען אוזן ששמעה שמעות קופת עיה"ק חבת"ו נתונים נתונים המה לריוח היום כי... מבני אדם יען איני יכול להתעכב הרבה אצלם נא הכל מוכן ומזומן בעתם בע"ה וש"ש.

מתחת לאר"ש איש צעי"ר רפאל ארזי הי"ו נא"ה דוש"ט ברב עז ותעצומות ע"כ חותמי ברכות שבמקדש כנחלים נטיו על ישראל ועל רבנן כיר"א. מכאן מודעא רבה וראה הכהן כל הכתוב לחיים ומה שהשיב גדולה תשובה וכשאני לעצמי מוכרח במעשי להודיע לבנ"י קשט אמרי אמת, הוא הדבר כי כאן אני עסוק בנדבה והלואי ואולי תגמר עד יום אסרו חג, כי כן א"א לק"ק פאס הי"ו לעשות נדבה תכף ומיד ברואים זה את זה, וכבר הבטחוהו כי בע"ה בל"ג לעומר יעשו לו הנדבה, ובימים שבין פסחא לעצרת יושב ובטל ולא מן השם הוא זה ובפרט כי מר"ח אדר בא לכאן יושב ומצפה, כי על כן אליכם אישים אקרא שאחר החג תעשו לו נדבה ע"פ האמת והצדק כי כן שורת הדין נותנת, ויתעכב שם עד ל"ג לעומר ויבוא לכאן לעסוק במלאכתו מלאכת הקדש, ויציבא מילתא כי הם בדוחק ובצער כאשר שמענו ונדעם ואולם זו היא תרופתם וארוכה ומרפא למחלתם כי ברור כשמש בשכר זאת אל חי חלקנו יפתח לכם שערי ברכה והצלחה בכל מעשה ידכם ותחון זכות אבות עליכם ועל בניכם כיר"א.

ב"ה, טו"ב סיון תר"ב גדולתו.

אחד מן הרמתי"ם, לי הנפש רח"ם רחמתי"ם, שקדשוהו שמים, דיינא דנחית לעומקא, נפק ד"ק דקה מן הדק"ה ומתנהג בחסידות אשכול ענוי"ם רב אחאי ורב רחומאי הדר הוא לכל חסידיו, נאמנים כל פקודיו, הרב הכולל בישראל להלל כמהר"ר רב עמרם חסידא נרו יאיר ברבות הטובה כיר"א.

חיים תחלה מאריך וי"ו דשלום למעלה מעשרה דנפיק מבתי הנפש הא בבתי גואי אני ארבה שלמים מרובים כטל והדר צלי והיו עיני ולבי נוכח פני מערת המכפלה למען יאריכו ימים ושנות עולמים, אב לבנים וסמיכת זקנים ותפארת בנים ורוב הונים זרעו למינהו כותיה וכטעמיה מרגלא בפומיה, אני הגדתי היום היתה עלי יד הקדש גליה לדרעיה ונפל נהורא, וכפתחי נתמלא הבית אורה אורו עיני כל מעיני מטוב שלומים ורוה"ק אומרת כן ירבה וכי"פ וראיתי את כל הכתוב לחיים ושם נאמר כי ח"ו שאני בקפידה, ואען ואומר הלא לאמונה תשכח ימיני אם אשכחך ואהבתם חקוקה בתוך מורשי לבבי יה"ר יהבו כמותו בישראל, אכן יען הוא אשר אמרנו אני ואתה לא פעם ולא שתיים שזה הפירוד ח"ו אחריתה מרה והא ודאי רו"מ כת"ר אלה הדברים שמורים בתוך מורשי לבבו, ומה גם צר לי צרה מחיי"ם בעבור רב אחאי גאון כמוהרע"א נר"ו שבודאי לקח צער גדול, והגורם הגדול בחורי הזמן לא ידעו ולא יבינו בחשיכה יתהלכו והא קמן רחבעם בן שלמה הע"ה א"כ מה יענו אזובי הקיר כמונו ובכן יה"ר שמהיום ואילך מכאן ולהבא חושבנא טבא, יאמין רו"מ שאברהם נר"ו לא יש לו עון אשר חטא נקי כפים ובר לבב אכן סביב הבחורים מהפכים דעתו ה' ברחמיו יחזירם ויחזירנו בתשובה שלימה ויסיר לב האבן מבשרינו לעשות רצונו כרצונו, ועל ענין ישר' ן' ברוך תהא כמאמינו מימי לא ראיתי ולא שמעתי כמות כזה, אני אתי יגע בעשר אצבעותי לקרב הלבבות ולעשות שלום בעיר ואם מיש,' אשר יאמרו כלילת יופי, ובא לרדותינו בתוך ביתינו והפך הקערה על פיה ובעה"ר כעת הצרה אלו הבחורים לא נתבזו ממעלתכם, אין בשר המת מרגיש, והיינו בוכים ומבכים ובפרט רוח אפינו משי"ח הרב כמה"ר עמור הי"ו נלכד בשחיתותם, והוכרחתי לחלות פני עליון הנגיד המפואר פחד יצחק יהיה בעזרו ושלחתי אחריו לבהכ"ן על דנא פתגם והתחיל לבכות ולקלל עצמו לפני ארון הקדש שמוסר עצמו על קדוש ה' אכן עדיין בו בפרק לא ידע מה צרה היתה שם ושלי"ת מצוה ראשונה שעשה תכף ומיד הוציא למע' הרב הנז' מבית האסורים ברוך פודה ומציל וא"כ להפקת רצון כת"ר והפקת רצון הנגיד המפואר פחד

יצחק יהיה בעזרו אני מתיר לו יען שנכמרו רחמיו עליו וקטיגור נעשה סניגור מוכרחני להפקת רצונו ולהודיעם שמחבב את כולם אפי' להשונאים וכך אני אומר והנני מתיר לישועה ן' ברוך מותר לו מותר לו מותר לו מופר לו מופר לו מופר לו מחול לו מחול לו מחול לו כל מין חרם נדוי ושמיתא ואלה וקללה הכל יהיו מחולים ומופרים ומותרים, אבל יש כאן מחילה וסליחה וכפרה וכשם שאני מתיר לו מלמטה כך יסכימו ויתירו לו בב"ד של מעלה וסר עונך וחטאתך תכופר: ומעתה למע' אב הרחמן מר קשישא סבא דמשפטים הרב המובהק ח"ק כמוהר"ר רב יהודה גאון נר"ו הנני נוטה אליו כנה"ר שלום בתוא"ר ומקב"ץ, לרב אחאי גאון הרב כמוה"ר עמור נר"ו ולידי"ן הבן יקיר ר"ח אליהו נר"ו ואחיו הנעימים הי"ו הנני דוש"ט באה"ר לרב רחומאי ר' שמואל ור' שאול נ"י דשו"ט לבניו היקרים כל אחד בשמו ובמעשיו הי"ו ואני אברכם, אלא מעתה לאחד קראתי נועם את שאהבה נפשי הנגיד המפואר כמה"ר נר"ו פחד יצחק יהיה בעזרו הנני דשו"ט באה"ר ומברך את שמו הטוב תחון עליו זכות אבות העולם עליו ועל זרעו ואני על משמרתי אעמודה ימים אף לילות לברכו, ובעל אכסנייא נאה כמה"ר ישועה ובנו ידידי אהרן נר"ו הנני דשו"ט ומברך את שמם הטוב לכמה"ר שלמה נ"י וכמה"ר אהרן ובניו נר"ו הנני דשו"ט ומברך את שמם איש איש כברכתו ובכן קנצי למילין הלכ"ד צעי"ר המשתל"ח בשלחותייהו דרבנן גאוני ורבני עיר עז לנו עיר בתי אבות היא חברון תובב"א.

והוא **הצעיר חיים רומאנו** *ס"ט*

יז' תמוז התר"ב

בה"ו

מר קשישא, אבן הראשה, סבא דמשפטים, שקדשוהו שמים, מבטן ומהריון רח"ם רחמתים קדו"ש יאמר לו אשרי עין ראתה דמיונו כאריה, מר ברישא פתח בדרשא, ואם לדין תשובתו הרמת"ה אם קבלה נקבל

כרכא דכולא ביה עייפיה... ואנביה ח'ק לישראל רב פעלים מקבציא"ל מנ"ר דעמיה, מרגל"ה בפומיה, הרב המובהק מאיר כברק מר יאודא גאון עד כי יבא שלה אכי"ר

אר"ש קמא, פיה פתחה בחכמה, ותאמר שלום ספיר ויהלום שלמא עלך מלכא בתוא"ר ובחי"ן עולה ובוקעת, ומאן דתני אהבה רבה לא משתבש, והדר צלי' לחיי מלכא ובנוהי זווהי... מלכותיה מלכות עלם די לעלמין לא תתחבל, מכאן מודעה פקד עלי יד הק' שורה שקול"ה כס"ף היא העולה גלייה לדרעיה ונפל נהורא, נתמלא כל הבית אורה אורו עיני כל מעייני, וענדתם עטרת החיים, ומברכתך יבורך עבדך לעולם, כי באלה חפצתי החפץ חיים שוב שדר לן שופריה ונחזי ביקריה, אתיא תוך תוך במכתב למר בריה דרבינא רב אחאי כמוה"ר מר שמואל מר בריה דרבינא נרו', ותעבור הרנ"ה על שידי לעושיהן ששהו את קניה"ן, בטוב ילי"ן מר, אבן יהלום צדיק היינו טעמא והיה העכו"ב, אז אמרתי לעשות רצון צדיק חפצתי לחפש חיפוש מחיפוש להחליף ולמען למ"ר בריה דְרבינא אפילו עד שתים כהלכתן שני מית' אנכי אשלם למען עשות רצון צדיק כי יודע צדיק דבקה נפשי קשורה בנפשו כאשר ידבק האזור, אכן מה אעשה שלא עלתה מצודתי, וסלח נא אנכי מבקש, ובזאת ידעתי אהבת עולם יאהבני איש"י, יאמר בפה מלא סלחתי כדבריך, ובה אדע כי מצאתי חן. ועל אשר אדוני שאל, כי על מה ועל [מה] נסוגותי אחור מלבא בארש"ת הני מלי מחיים לכתוב שטרי קבלות כהלכות שליחים הני כהני שד"ר. זאת אשיב כי בו בפרק מני"ר לא שאל מאתי דבר זה, ועוד מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו להרהר על ר"מ כת"ר ולהטיל מום בקדשי קדשים, לא תהיה כזאת בישראל, ועל הכל לעשות רצון צדיק, ותהי זה כתב ידי לעד, כי קבלתי מרו"מ כת"ר, מה שמצוי תחת יד הק' קופת עה"ק היא חברון תוב"א ל"ב מת' ותכף לנטילה ברכה אברך ברכת הדיוט, יה"ר שתחון זכות אבות עליו ועל זרעו, ועל כל יוצאי חלציו, ויעזרהו האל... כאות נה"ר והחסידא נרו' כפילא שלמא חיים שניים ישל"ם כדבעי כמשפט האהבה עם כל חותמי ברכות, לידי"ן רבי שאול נר"ן, הנני פורס סוכת שלום, חיים שאל ממך מאתך תהלתי ברכנו אבינו אל ישכחנו ואל יעזבינו, ואל יטשינו מברכותיו, ובפרט שתמיד יברכני לעלות ולירואות

על אדמת הקדש וארה בני ונכדינו חיים וקיימים כי"ר. ידוע להוי כי עליה דמר קא סמיכנא לשים עין השגחתו, ובפרט מר בריה רב עמרם חסידא נר"ו על שלוחי יוסף בן מוייל נר"ן, וידעתי נאמנה כי רב נהורא מר בריה נר"ו ישתדל כאדם העושה בשלו, ואת היותרת לכבוד קדושת עה"ק חב"ת עין ימין וביום הראות השד"ר הנז' יעשו עמו חשבון, ויה"ר שה' יצליחהו ויחזירו לביתו חי ומלא כל טוב, ואחר גמר החשבון יהיה שמור ומונח תחת יד הק' עד שיודיעני מר בריה נר"ן. ובכן קנצי למילין והיה זה שלום וכסא כת"ר נכון יהיה כאוות נה"ר והחסידה וכנפש עבד נרצע לקונו והוא הצעיר **חיים רומאנו** *ס"ט יד' תמוז יה"ל רב"ת המעלות*

בה"ו

כ"ח תשרי מתוקה שנת ברכה ושלם

רב חביבא מרגלית טובה הוד הוא בצבא, הרב הכולל בישראל להלל עמרם אלבאז נר"ו יאיר לעד כיר"א,

מאחרי עתירת החיים והשלום בתשוקה ואהבה רבה, וחיבה יתירה נודעת עולה ובוקעת, והדר צל"י תחון זכות אבות עליו ועל זרעו, למען הצילו מכל צער ונזק, מכל צרה וצוקה ויתברך בתעלת הברכ"ה העליונה במוט"ב תלתא, לעילא מכל ברכתא כיר"א, טעמא דאיכא דבור להודיעו כי עליה דמר קא סמיכנא מענין שלוחי ר' יוסף ן' מוייל נרו', ובעבור אהבתינו תמיד יכתוב לו בזרוז עצום בצו לצו וכל מאי דמטי לידיה קמא קמא דמטי לידיה ישלחהו ליד הק', ורו"מ כת"ר ישלחהו ליד כה"ר יעקב אפלאלו תושב פאס ויכתוב לו שישלחהו לעיר טאנג'א ליד כה"ר יעקב פריינטי נרו', והיותר טוב שישלחהו ליד כמה"ר הרדב"ז נרו' למסרו ליד יעקב הנז', באופן הטוב בעיניו יעשה, בדרך נאות וכל מה שיגיע ליד הק' כבר מלתי אמורה בפעם אחר שיקח בעד שכר ט"ו חמשה למאה. וכמו כן ידרו"ש הרב החסיד סבא קדישא מר יאודא גאון נר"ו ויראה מה

שעלה בקבץ מהקופה בששה חדשים הללו שעברו יקבלם רו"מ כת"ר וישלחם ליד הנז', ובטחתי באהבתו ובחמלתו על עה"ק חבת"ו כה יעשה וכה יוסף, בתוספת מרובה, ואין מזרזין אלא למזורז, ומתוך מורשי לבבי ידעתי אהבתם הוא ורבין חסידא הרב אחאי גאון מר אביו נר"ו הרב אחאי גאון הרב כמה"ר עאמור אביטבול נר"ו כי קמי שמייא גלייא נפלאתה אהבתם ויראתם, ואין האור נכר וכו', ועצתי עליך הידיד בסוד ה' ליראיו, שכל פסק שיבא לפניכם מעיר פאס או מקנא"ס תסלקו עצמיכם וד"ל, ומרוב אהבתי דברתי עד הכא, הגם כי אין לדיין אלא מה שעיניו רואות, עכ"ז דייכם להפקיע את בני עירכם, ובאלו אמרו יפה שתיקה לחכמים, יה"ר שלא יבא שום תקלה על ידכם, כי אנכי הרואה תורה אחרת וסדר אחר כי אם בבא התובע והנתבע לפניכם וד"ל, וכל דברי אלה מאהבה מסותרת, כל שהיא תפארת, למר ולרב אחאי הרב כמהר' עמור נר"ו ושלי"ת ידעתיו לרב אחאי הנז' בקי בהליכות עולם, ולפניו נגלו עוקצי'הן וגרעינה'ן, לידיד נפשי חמיד לבאי הנגיד המפו' זר"ק כה"ר יצחק אביטבול נר"ן, הנני דשו"ט בקיצור לכה"ר ישועה ולהבן יקיר אהרן בחיר ה' נר"ו הנני דשו"ט, וצויתי את ברכתי, להרש ן' חמו נר"ו הנני דשו"ט לחמיד לבאי הר' אהרן נר"ו ולבנו נר"ן, הנני דשו"ט לחמיד לבאי הח' הש' והכולל זר"ק כמה"ר שמואל אחיו נר"ן, הנני דשו"ט והוא יגיד כי תמיד תהלתו בפי וצר לי בצערו ש"ץ, ולכל הקרב הקרב הנני דשו"ט, והיה זה שלום לכל מי שחפץ בחיים, ובכן קנצי למילין כ"ד דבק מאח המצטער בצערי

ירוש' עה"ק חבת"ו והוא הצעיר **חיים רומאנו**

ס"ט

ואם אמרתי אספרה הני הרפתקי דעדו בעיר פאס ומקנאס לא יכילון מגילות, אכן מצדי ה' ימחול להם ולחכמיהם ולגזבריהם

שבט תר"ד

שני צנתרות, והיו למאורות, שמאירים את העינים, טובים השנים, בעדי עדים, הלכה והן מורין, מהדרין מן המהדרין, אהובי עליון, מבטן ומהרין, רח"ם רחמתי"ם, לי הנפש גם לי לבב ית"ר חוב"ב, הנאהבים והנעימים, רבים ועצומים, ראשון לכל דבר שבקדושה, רב אחאי גאון הרב המובהק ונוגה ברק כמוהר"ר עאמור אביטבול נר"ו ושני בקדש רחומ'אי הרב הכולל כאן הלל כמוהר"ר עמרם לבאז נר"ו אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם הם ובניהם ברבות הטובה, עד זקנה ושיבה, כיר"א

קדמה יעבור שלום, ספיר ויהלום, כמעין המתגבר וכנה"ר שאינו פוסק. דנפיק מבתי הנפש מתוך מורשי לבבי ופי תקר"א נגד פני **מערת המכפלה** *עיר בתי* **אבות** *זיע"א למען ירבו ימיכם וימי בניכם, וחדות ה' היא מעוזיכם, ונראה בשמחתכם, בעושר וכבוד וחיים, מעתה למר קשישא הרב המובהק גאון יאודה נר"ו כפילנא שלמא ומקב"ץ ולכל בניו הי"ו יש"ר יחזו, ובא האות מודע לבינה כי מזה ימים מספר אנא נפשאי תקנתי ארשות החיים עד' מצוא שליח ששלחתי ר' יוסף מויאל נרו'. ומזה ימים, כתב לי מע' ידי"ן כמה"ר חיים בן דאנן נרו' שבא ר"י הנד' ומסר בידו סך מ"מ ששים מ"ת... שליחותו ולא ידעתי אם מע' דקדקו עמו חשבון הכנסה והוצאה והשביעוהו כדין החרשתי, אכן לא ידעתי דברים על בורין, ואני בעצמי סומך על ר"מ כת"ר כי קים לי באהבתו בעיר* **בתי אבות** *הלומדים תורה מתוך דוחק דין פרוטה כדין מאה מנה, באופן חלותי היא שישלחו סך המקובץ מקופת ויברך דוד בעד שנה וחצי ואת היותרת לשם עה"ק חב"ת עין ימין כאשר הבטיחוני בכיד"ק הלא כמוס עמדי ליד כמה"ר חיים ן' דאנן נר"ו ויקחו ממנו קבלה וישלחו אותה תוך כתב תשובתם הרמתה, ובשכר זאת אל חי יריק לכם בני חיי ומזוני, מאוצר העליון. אתם ובניכם וב"ב ולכל עם הקהל יחידי סגולה, הנני דשו"ט, ואני אברכם. יה"ר שתשרה שכינה בכל מעשה ידכם לבעל אכסניא נאה ובנו כי"ר.... והיה זה שלום מא"ה ומאת נא"ה צעי"ר המשתלח מעמק חברון ת"ו הצעיר חיים ס"ט רומאנו*

ח"י שבט שנת בשר"ו מיו"ם אל יום

יח' סיון תרד'

בצל כנפיך יחס"ין שנת חיים **ושלו"ם יוסיפ"ו ל"ך**

ראשי אלפי ישראל העמודים והמכונות לראות בבנו"ת הארץ ולדרים עליה יהוד"ה ושריה גולת אריאל, טובים השנים, בעדי עדים, שני צנתרות והיו למאורות על ישראל, היינו רביתיהו דמשתבח קב"ה בשבחיהו, הלא המה מעלת רב אחאי גאון הרב המובהק ונגה לו ברק כמוה"ר עמור אביטבול נרו' ושני בקדש רב רחומאי הרב הכולל כאן הלל כמוה"ר עמרם אלבז אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם כיר"א.

מאחרי עתירת חיים והשלום, דנפיק מבתי הנפש הא בבתי גואי, והדר צ'לי למען יאריכו ימים ושנות עולמים, ורב הונים, ותפארת בנים, וגם עשו"ר נלוה עמם כי"ר, טעמא דאיכא... ידוע להוי כי מזה שנים קבלתי ד"ק ושש ושמח לבי מידיעת שו"ט ורה"ק אומרת כי"ר וכי"פ כי"ר, ובדב"ק כתוב לאמר שהם עומדים על המשמר כאשר הבטחוני בהן של ת"ת, מענין האי שלוחא דידן להר' יוסף ן' מויאל לערי תפלת ודרעיא וריף, ושלי"ת ספרו לי אנשים שהיו אתו עמו שעשה והצליח בהצלחה רבה תוספת טובא, וחזר לביתו מלא וגדוש, ויחי כהיום מזה ימים מזער כתב ר' חיים אבן דאנן תושב פאס שמסר בידו הר"י הנז' סך מה חלק המקובץ לנדבת עמ"ק חב"ת עין, וכתב לאחרים, ואת אזני לא גילה סדר החלוקה וגם במכתב אמר כך עלה חלקו וכך נשאר לעה"ק חבת"ו, וכל זמן שלא קבלתי כתבי הק' ממע' רו"מ כת"ר לא נתקבלו הדברים אצלי ולא קבלתי שו"פ... עד בא ד"ק אחת אהובה שבאו עמו חשבון, ונשבע שבועת השותפים כד"ת, ובפרט שכבר כתוב אצלי כמה לקח הלא לאמונה יותר מארבע מאות דורו יתן לחכם ויחכם, ובכן קהל עדתינו עליכם יסמוכו כי שלי"ת מע' תרי סמכי קשוט אשר הבית נכון עליהם, ואשר בהם כח לעמוד כסדר חשבון ולדעת היושר והכושר והטוב וכשר בעיני אלדי"ם ואדם לשני הצדדים וד"ל, גם במכתבי למר שמה שמקובץ מהקופה אשר כתבו וחתמו

ראשון לציון מע' הוד והדר, מר קשישא סבא דמשפטים גאון יהודה נר"ו ושאר גבאים הי"ו. ויען כי ליום עברו"ת מע' רומ' כתבו לי שלית דין צריך בושש ועליה דמר קא סמיכנא לבא לידי גוביינא א"כ אם אמרת כמאן דמנח בקופסא וכל... דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה, כי ע"כ חיים שאל מאת מע' שישלחו סך הקופה הנד' וסך אשר יעלה משלוחא דידן ליד כה"ר חיים ן' דאנן הי"ו אכי"ר ואני דשט"ו לרב עמרם חסידא כאשר הבטחתיו, והכל יעלה ויראה ליד כהר"ח הנד', ומעתה למע' הוד והדר הרב יאודה גאון נרו' לכהר' אליהו נרו' אכי"ר ולבעל אכסניא נרו' אכי"ר ודשט"ו לכל יחידי סגולה הי"ו, ובכן..... נא'ה צעי"ר המשתלח מעמק חברון ת"ו.

הצעיר **חיים רומאנו**

ס"ט

ותשובה אני מצפה.....

רבי רפאל ישראל אליקים

כוללות חברון

שנת ה' תר"ו (1846)

שליח זה דרופתקא דאורייתא, סופר ומזכיר בכוללות הספרדים בירושלים נולד בסופיה בשנת תקס"ה (1805) בערך, לאביו רבי יום טוב ועלה לא"י עם אביו בשנת תקע"ג ונלב"ע בתשרי תרכ"ה (1865)[1]בספר שלוחי אי' א. יערי נזכר שבשנות תריא' – תריב' סיבב בצפון אפריקה, ולפי המסמכים שבידינו כבר היה בעיר צפרו בשנת תרו', ובשבט התר"ז שנת פטירתו של רבי יהודה אלבאז ז"ל, היה נמצא בסביבה ושלח אגרת נחומים לבניו, וכנראה מלפני הפטירה בחדש אלול, ר"א בקש מהשד"ר לשלוח לו ספר, זכור לאברהם ולחזק קיום הבקשה נתחייב השד'ר בסכום כסף בתנאי שאם ישלח הספר יתפטר מהחוב. וכמו כן שטר קבלה ממה שקבל מהקופות

בה"ו

יושב בסד'ר כי אלקי אבי בעזרי אתן שנ'ת בפרק בא סי' והרבה

עמו פדות

דסלקין לעילא ונחתין לעומקא דדינא, כל מילי דמסתמן עבוד פרישא, בהדי כבשי דרחמנא ואלו קראי"ם שאינן מתאחין, כל רואיהם יכירום סתרא"י נינהו ואינן נוחין סברי מרנן, איך יתקימו שני כתובים, הנח"ה סוברת יחדיו יהיו תמים נראים כאוהבים והיו נבונים, נחמדים מזהב ומפז ורב פנינים. ותצא דינ"א בהר"ת לבנה, ה"ה הרבנים המופלאים מלאים זיו ומפיקים, תהלתם בקהל חסידים בי דינא רבאי היושבים על כסא ההוראה בעה"ק סיפרו יע"א, נרם יאיר והוי זהיר אור בהיר כאור שבעת הימים כי"ר.

מראש מקדמי אר"ש קדמא ואתייא גדול השלום שניתן לפני כסא כבוד תורתם והדרת יקר תפארת גדולתם, יהיבנא ליהו שלמא והדר מצלינא למען יאריכו ימים חיים הם וכבוד תורתם חופף כל

היום על ישראל ועל רבנן לא יעדי מינן מלכותייהו מלכות עלם לעולמי עולמים כי"ר

טעמא דאיכא דבור וקו"ל אשר יעבור תחת השב"ט לפני מלכים יתייצב מודעת זאת אנכי הצעיר זעירא דמן חברייא יושבי עמק הבכ"ה שושנת העמקים עמ"ק חברון ת"ו רבנן אחושבניהו סברי מימר ספיר גזרתם עלי נפשי האיש הישראלי להווי פרוונקא מדלג על הערים ערי המערב הי"ו בשלחותייהו דרבנן קדישי לכו חזו דאתאי היום ג'לותי כדגלי אינשי מגולה לגולה ובאתי עד הנה גולה למקום תורה בי מחוז'א עה"ק פאס יע"א, ובשגם קשה עלי פרידת עט"ר וז"ת מרן מלכא מלך חברון הרב מ"א יצ"ו, ואבק דרכים היו עלי לטורח וכמשא כבד כי יחיד היתי לאבי ולא נסיתי באלה, מ"מ לפום צערא ודוחק דצבורא סברית וקבלית עלי וסמוכות דידי מהכא חסדיהם הנאמנים וחבת הקדש עליהם מחבבים את הארץ הקדושה וזכות אבות ראשונים וקדושים אשר בארץ יכול על מג'ן ליישר נתבותי ינחני במעגלי צדק וכעת הנה ימים באים ארוצה ואבואה ליהנות מזיו אור תורתם וקדושתם דנקבל אפייהו בשלם... ששון ושמחה ימצא וסמוכים דרבנן המה ינחמוני לתומכני ולסעדני אי משום יקרא דשכבי ישני אדמת קדש, ואי משום יקרא דחיי רבנן ותלמדיהון, וכבוד הארץ הקדושה לצאת בדימוס כמדתם לכל רו"ח השלוחים יוצאים בשי"ר ונמשכים בשי"ר ששים ושמחים, מעתה לחו"ר העיר ושרים ויועצי ארץ גזברים פרנסים היו' יש"ר יחזו פנימו רק אין דבר זולתי החיים והשלום יסובבם, השומר אמת ישמרם כנה"ר והנשאה גם חסיד"א וכנא"ה דור"ש וטובתם המשתוקק להסתופף בצל קורתם אחד הרקים הצעיר רפאל ישראל אליקים

כתובת המכתב: לפני מלכים מלכי רבנן המובהקים כברקים כמוה"ר יאורא אלבאז וכמוהר"ר עמור אביטבול יצו' יחי שמם לעולם כיר"א

בה"ו

רבנן אחושבנייהו, דיתבי אדוכתייהו, לדון ולהורות, את החקים ואת התורות, חקים ומשפטים ישרים, חסידים הראשונים, כל מעשיהם לשם שמים עשויים ומתוקנים בענוה ובחסידות נודע בשערים, ה"ה הרבנים המופלגים במעשיהם יראה להם וגובה להם, וגובה להם שלשה כתרים, יהי שמם לעד לעולם ולדור דורים, כיר"א.

לפנ"ם הארש"ש קדמא ואתייא גדול השלום שלמא עליכו מלכי רבנן, כדת מה לעשות לפני כסא כבוד תורתם והדרת יקר תפארת גדולתם, יתרומם ויתנשא אכוליה כרכא על כל ברכה, אלק"י אברהם יהי בעזרם ומגינם, להאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים בבנים ובני בנים כלם חכמים, יחד עשירים כי"ר

קו"ל אשר יעבור תחת השב"ט מודעא רבא לאורייתא מכת"ר היו' מקבלת מאורות דב"ק הארץ האירה מכבודם האותיות ואשר תבואינה היו למאורות קראתי בכל לב דברי חכמים עצה טובה קא משמע לן לבא בעכבי"ן מלכת למח"ת מילתא בטעמא, וחיק יטעם טעמייהו דרבנן מתוקים מדבש ונופת צופים, ידענא בנפשאי הן הן הדברים היוצאים מן הלב, לבא בעי טובת הארץ הקדושה ויושביה עליה רבנן ותלמידהון, וכל דבריהם נאמנו מאד לענוד עטרות לראשי, בזאת אדע כי מצאתי חן וה' הצליח דרכי גם עתה כדבריהם כן הוא בעהי"ת אחר גמר הנדבה ובסיעתייהו דרבנן נגילה ונשמחה לצאת מאתם שש ושמח, רק אין דבר זולתי החיים והשלום יסובבם יכוננם השומר אמת ישמרם כנה"ר והנשאה גם חסידא וכנא"ה דושו"ט אחד הרקים הצעיר רפאל ישראל אליקים ס"ט

———

מודה אני הח"מ היות אמו"ץ שמעו"מ נתחייבתי חגו"ש ומ"ז לעט"ר הרב הגדול גזבר עה"ק חבת"ו בסך מאה מתקאלים א"ת, ונתחייבתי בפרעונם בחזרתי לחטו"ל מהשליחות בעהי"ת בלי עכוב וסרוב ודחייה כלל, ותנאי גו"ש היה בינינו שאם בחזרתי לחטו"ל אשלח לו ספר זכור לאברהם אה"ע וח"מ ומהד"ב מו"מ מחל לי בהסך הנז' מחי' גו"ש, ואם ח"ו נאנס הספר הנז' ממני אפטר בספר או בספרים שוים עשרה מתקאלים א"ת וכז' נעשה בקגו"ש במדל"ב כתחז"ל שקנו אחרים מידי ע"פ הנז' בלא וכו' ועד"א וצדק ח"ש פעה"ק ציפרו יע"א בש'א לח' אלול התר"ו והשו"ב וקים הצעיר

רפאל ישראל

אליקים ס"ט

בחסד אלדי"ם ובהבטחתו של הרב ישצ"ו כי"ר שככל היוצא מפיו יעשה חזקה אין אדם חשוב מוציא דבריו לבטלה, ח"ו וכ"ש דטרח וכתב לה בגלילי אצבעותיו הנעימים ובחתימתו הטהורה, צור עולמים ישמרהו ויחייהו ולמחוז חפצו יגיעהו לחטו"ל שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו, שש ושמח בצהלה ורון, עיניו תחזינה קרית ארבע היא חברון, ת"ו בב"א ושב ושקט ושאנן על התורה ועל העבודה לשמו ולשמה כחפצו וכתאותו הבא ליטהר מסייעין אותו החותם בס' והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו כן יאמר אלי'די אמן צעיר אנכי יהודה אלבאז

סלי'ט

שטר קבלה

בה"ו

מודה אני הח"מ שד"ר מעה"ק חברון ת"ו שנטלתי וקבלתי מיד עט"ר הרב הגדול רבין חסידא גזבר עה"ק חבת"ו מקופת עה"ק חבת"ו סך אחד עשר מתקאלים ושמנה אוקיות, ומקופת ויברך דוד מאשר בידו סך שלשה מתקאלים ושלשה אוקיות ס"ה חמשה עשר מתקאלים ואוקיא אחת ועלו ובאו לידי במושלם, ותכף לנטילה וקבלת ברכתו הטהורה, עיני לשמיא נטלית אל הרנה ואל התפילה אל יחסר לעולם מלבי חופפת עלינו תמיד יתרומם ויתנשא כסא כבוד תורתו הוא ובניו בקרב כל ישראל חיים עד העולם וע"ד אמת וצדק ח"ש פעה"ק ציפרו יע"א בש"א לח' רחמים אתן שנת כשמן הטוב על הראש לפ"ק והשו"ב וקיים הצעיר רפאל ישראל אליקים

ס"ט

תורה הוא הודה הוא הדרה, ה"ה הרב המובהק בנן של קדושים הדיין המצויין כמוהר"ר רב עמרם חסידא נר"ו יאיר והוי זהיר לעד כי"ר

הנה לשלום מר לי מר, ולבי חמרמר, על שמועה רעה מחלה ונועה, הארץ וכל אשר עליה רוע התרועעה, נדה גם נעה, לקול המולה כי פגעה, מדה"ד וקל מן שמיא נפק הא למיפק, חד בדרא, זיוה והדרה, יצאה בת קול ואמרה ממני יצאו הדברים יאודה יעלה, עליונים מבקשים את רבי רב יאודה חסידא שביק אניש נפשיה ויהיב פקדוניה קא אזיל לעדני"ה כאוירא פרח עופה, נפש היפה, לגבוה סלקא, וכל העם מקצה נתמלאה סאתם לקול בכיתם, אף אנן מהכא מקנינ"ן כולהו קנוי"י לבכי ולמספד, לן יאות למבכי כי אבדה הארץ הקדושה גברא רבא דכיותיה מתעסק בקדשים לשם שמים וכל מעשהו באמונה, נאה להם לישראל להוריד כנחל דמעה, כי סר צלם מעליהם צלא דמהימנותא ועלי לבי דוי מצערו של צדיק מני"ר, ע"כ הצדדים חזרתי, ולמנחמים ולא מצאתי, ואל לבי אמרתי,

אהיה יושב ודומם ומנחם ציון ינחמם. אין לי אלא עיני לשמייא נטלית ותגזר אומר ויקם לאמר דיו לאבל ולא יוסיפו לדאבה, לא יתן המשחית לבוא בחצריהם ובטירותם, וזרעו לברכה אחים ולא יתפרדו, יוסיפו עוד שנות ימים כהנה וכהנה ממלאים מקום אבותם לכל דבר שבקדושה, ובשלומם שלום יהיה לנו והיתה עמהם החיים והשלום נאם נא"ה דושו"ט מתוך צרה וכאיש אשר ינחם ע'ד צר'ה
הצעיר **רפאל ישראל**
אליקים
ס"ט

ירושלים שנה א' עמ. קס"ד
מובא מכתב כנראה מהשד'ר רבי רפאל ישראל אליקים
שהוא מקיים הבטחתו לשלוח הספר זכור לאברהם, הנז' בפנים

הרב המובהק נוגה לו ברק הדיין המצויין כמוהר'ר **עמרם אלבאז נר"ו...**

לא אוכל לעלות ארוכה בהדין יומא דהקזה כ"א[2]לזאת יקבל על ידי מעלת הרב המובהק חסידא קדישא כמוהר"ר הכהן נר"ו ספר זכור לאברהם, ברוך ה' הקימותי את דברי, וחל'ת נוהגת בארש"ש דלקים מר מילי דאבוה לשלוח ליד הרב החסיד כמוהרי"ק הי"ו הקופה ונצריפה הנוגע מפירות ההקדש ההוא אשר עברו עליו דברי ריבות לשעבר כידוע לא זכרתי כעת שמו ועמו הס"ר, ולא אכחד מאדוני כי לא אוכל שאת ענין **מימון פצ'יצ'ה** *יש"ו אשר קבלו אותו. ועשו לו נדבה, אחר שהוא מנודה מיותר משלש מאות רבנן שנמנו בנידוין, ולא אדע שכול על מה סמכו, אי משום סתם נידוי שלשים יום הכא לאו סתמא הוא, ובשגם שמעתי שהתירו לו בפאס, גם זו הלכה זו נעלמה מעיני, והמה ראו כתבי החירופין והגידופין אשר פזר בכל הארצות, וזהו אפיקורוס ודאי, ואם כי ספרו בעלי לש"ה על חו"ר ארץ ישראל, לומר שאין מתנהגין עמהם*

כשורה, בשגם אינם נאמנים, לידידי כד יהיבנא להו כל דלייהו נידויו של רשע זה במקומו עומד, ואנכי לא ידעתי מה צרה היתה שם לקבל זה הרשע, ולא אפשר זולתו כי לכל מראה עיניהם אשר יראו ידעו נאמנה כי חלקו בראש לוקח מאתם, ובשררה זאת היה אחר עומד במקומו, ויש עוד אריכות דברים לא זו העת עכ"פ חוששני כי יצא פירוד גדול מזה, כי זה מוכח שכונתם לקנטר ח"ו כל שהיה יכול להקים מחשבתם ע"י זולתו, מעתה למעלת הרב המובהק הדיין המצויין ר' עמור נר"ו יש"ר בקוצ"ר כדחזי למעבד לרב אחאי החכם השלם גזבר עה"ק ר' רפאל היו יש"ר בקוצ"ר, וכן להגזבר כמהר"י אדהן נר"ו יש' מאת נא"ה דשו"ט

מקורות והערות

1. אנצקלופדיה לחכא"י ג' עמ. נר', ובס' שאי' עמ. 694, יהב"י עמ. 54
2. יומא דהקוה עד היום נוהגים במארוקו להקיז דם בימים מיוחדים בשנה

רבי נסים מכלוף עטייא

כוללות חברון

שנת ה' תרל"ב (1872)

שד"ר זה ג"כ לא נזכר בספרי המקורות שיש תחי' ממכתב הכללות שתחת ידינו נזכר שהוא נשלח בכוללות זו שנת תרל"ב מתי נכנס לצפרו נשאר בתעלומה.

למאיר *ובא כזוהר הרקיע, וימין צדקתו את דכאי רוח יושיע, ידו נטויה להחיות לב נדכאים ונפש נענה ישביע, הלא הוא מע"ת הגביר החכם המרומם רצ"ו כמוהר"ר סי' **אהרן אלבאז** נרו' יאיר ורב' ברכות ממרום עליו יופיע, כיר"א*

לפנים *הארש קדמא ואתיא גדול הש' שניתן כנחלים נטיו, כנחל איתן וקול תפלה היא העולה לפני **מערת המכפלה** לחיו כערוגת הבושם להי"ן תיהוי ארכ"א, רבות בשנים דשנים ורעננים, בבנים ובני בנים כלם קדושים נטיעות דומות לשרשים, דנא כתבא כי רשם לא בא אלא לצוות לזה מוביל כתבא דנא האי גברא רבא דאתי ממערבא הרב הכולל בישראל להלל זר"ק ממשפחת רם והוא מרומם כמוהר"ר **נסים מכלוף עטייא** יצ"ו אשר הוא הולך בחזקת שליח כולל, לזאת אמינא ולא מסתפינא כל לגבי דידיה אין צורך להרחיב הדברים בקי בחדרי ונהורא עימיה שרא, בחיבת הק' אשר עליו, ידע את כל מכאובינו ועוניינו ודלותינו, ודעת לנבון נקל לב מלך שכמותו יכולה לשער אם בשנים כתקנן יד עני אנן ק"ו ניתן לידרש בשנים הללו שסדורות ובאות כשני רעבון **ויוקר השערים**, הגדול והנורא הזה תסתר שערת אנוש וכל לבב יתר ממקומו טובה איכא בנייהו בין תא חזי לתא שמע, ואיך שיהיה חנותי'נו במדב'ר נא גבור יעשה נא למען כבוד אבותינו הקדושים **אברהם יצחק ויעקב** ע"ה וממכון שבתו יפן אלינו ברחמים גדולים כמדתו הטובה והטהורה למלאת יד מר שד"ר לן קומץ משביע, ולדבר על אוהביו*

ריעיו ומיודעיו, ובצאתו בשלום ממחנה תהלתם ללוות בכתבי צוואה ממקום למקום, ותהי המצוה נקראת על שמו, ואשר לו העשר יריק עליו ברכה שפ"ע רצון ומלא ברכת ה' ברבות הטובה לאלפי רבבה. כנה"ר וכנא"ה דושו"ט החותמים פעה"ק חברון תוב"ב בש"א לח' חשון מתוקה שנת **הון ועשר** *בביתו לפ"ג ברב עז ושלם*

הצעיר אליאו נסים מני יצ"ו	**הצעיר צבי נסים באג'אייו**	**חיים דוד פלוטו חסון ס"ט**	**הצעיר יעקב גי'**	**הצעיר משה קמחי ס"ט**

רבי אברהם בן אפרים בכר משה

כולל חברון שנת ה' תרנ"ג (1893)

שר'ר דידן לא נמצא במקורות שתחת ידי, אך מצאתי בספר יהב"י ח"ב למ.ד. גאון עמ' 149 שהזכיר את אביו ר' אפרים סוב'ר הרז'ם שהיה דיין בירושלים ורבי אברהם בנו השר'ר שלנו היה שנים אחדות רב בקרים וחזר לירושלים ונלב"ע טז' שבט תרפ"ד

ב"ה

שפעת שלומים, וברכות ממרומים, יחולו על ראש ידידינו הגביר החכם ונבון זר"ק רודף צדקה וחסד **רפאל אלבאז** *הי"ו אתה ה' תשמרהו לעד כיר"א*

אדון נכבד!

זאת מאתנו הח"מ לצוות על מר שלוחינו הרב הכולל, בישראל להלל, זר"ק בנש"ק כמוה"ר ר' אברהם יצ"ו בן לאותו צדיק מע' הרב המופלא, בנסתר ובנגלה, ח'ק לישראל כמוהר"ר **אפרים בכר משה** *זצ"ל הוא ההולך שד"ר כולל נהוג מעיר* **בתי אבות** *זיע"א להחיות נפשות הענים והאביונים ויתומים ואלמנות ות"ח העטופים ברעב ועינינו רואות וכלות, ואין בידינו להושיעם, ומעולם לא הגיע מצב כוללינו כימים האלה, אשר ירד לטמיון, ומפי מר שד'ר לן ישמע צדיק את רוב תלאותינו ורוע מצבינו. אי לזאת באנו לחלות פנ"ק, נא ידידינו עשה למען אבותינו הקדושים* **אברהם יצחק ויעקב** *זיע"א לעמוד לימין הרב השד"ר נר"ו הנז', ובמתק לשונו יעורר לבב אחינו המתנדבים בעם לעשות בפעם הזאת* **נדבה כפולה ומכופלת**, *כי בצרה גדולה אנחנו, בטחנו בה' כה יעשה עד אשר יצא מאתם הרב השד"ר אברהם רחימא נר"ו הנז', שש ושמח, ומלא ברכת ה', ואנן מהכא תפילתינו קבע לפני* **מערת המכפלה** *למען חיהו אורך ימים ישביעהו כנה"ר וכנא"ה החותמים בדמע פה עיה"ק* **חברון** *תובב"א בח' מנחם שנת ואל שדי* **יברך אתך** *לפ"ק ברב עז ושלום.*

הצעיר אליאו	הצעיר	הצעיר	הצעיר	הצעיר	הצב"י
סלימאן מני	יום טוב	נסים חיים	יצחק רפאל	מרדכי חסון	רחמים יוסף
ס"ט	פרחי	קאריונ'י	זאבי	ס"ט	פראנקו

רבי חיים בן וואליד

כוללות חברון

לפני תמוז ה' תרנ"ט (1899)

שר'ר זה נזכר בס' שא"י עמ' 750 כי בשנת תרל"ז (1877) נשלח לתוניס בכוללות ערת המערביים שבירושלים, וכנראה ששליחותו זו בכוללות חברון נעלמה מן העין, ובמכתב הכוללות שלו מחברון הרצו"ב לא נקבע בה שום תאריך והיות והחותם א' במכתב זה הוא רב העיר רבי אליהו סלימאן מני שנפטר בתמוז תרנ"ט,[1] לכן ציינתי שנת כוללותו לפני תמוז תרנ"ט

בס"ד

למעלת ותהלת ידידינו ואו"ע הגביר המרומם ונעלה לשם טוב ותהלה, רודף צדקה וחסד כמוהר"ר **אהרן אלבאז** *נרו' יאיר'*

אחרי *עתרת החיים והשלם וידינו פרושות השמים לעמוד בתפילה מול* **מערת המכפלה** *משכן אבותינו הקדושים למען יאריך ימים ושנים, ברבות הטובה, גם עד זקנה ושיבה, רוב הונים, ותפארת בנים, וברכת חתנים כי"ר.*

אותותינו *אלה באו לחלות פני"ק ע"ד מצוה רבה ויקירא, הן לא נעלם מעיני"ק מצבינו הנורא, אשר סבונו גם סבבונו צרות רבות ורעות אפילו מזבח מוריד דמעות, והעיר הזאת נעמי חבלם נפלו לה בשפל המדרגה וכ"פ בשנתי' זאת אשר השבעתנו תמרורים, צרת יוקר השערים, הן כל יקר ראתה עינינו יוקר עצום ונורא,* **והרעב כבד בארץ** *אשר טרף לבנו, ונוספה נחלתינו צרת חסרון כיס הקשה, וצנורות השפע נפסקו בעוה"ר, ושבר ודאבון סגור לבנו יקרע למאה קרעים מאנקת אביוני עדתינו, ואין בידינו להושיעם, וצרת הדירה לעניים ות"ח עלית על כולנה, יען כי רבו האוכלוסין הבאים לשכון כבוד בארצנו חברון המהוללה תוב"ב עיר משכן אבותינו הקדושים זיע"א, וגם לעניי העיר לא ימצאו מקום לנוח*

ונשארים מושלכים על פני חוצות וצעקתם עולה עד לרקיע, גם בתי כנסיות אשר הורישו לנו אבותינו מלפנים צרו מהכיל. ובראותינו את כל זאת אמרנו למה נגרע משאר ארצות הקודש תוב"ב, ובטחנו על אבינו שבשמים ועל אחב"י עם אלקי אברהם ולקחנו בהלואה וקנינו קרקע קרוב מערת המכפלה לבנות בו בתי מחסה לדור בהם עניים ות"ח, ולבנות בו בהכ"נ מפוארה, והסכמנו למנות שד"ר ע"ז כדי לעורר לבב אחינו המתנדבים בעם שיקריבו נדבותם בדברים קדושים כאלה ולהחזיק ישובינו בעיר נחלת אבותינו זיע"א, וימן ה' לנו ציר אמונים מגזע האיתנים הרב המובהק ונוגה לו ברק סוב"ר הרזי"ם מזר"ק טהור כמוהר"ר **חיים ן' וואליד יצ"ו** *ומפיו ישמע רו"מ את כל הקורות אותנו וגורל צרותינו, ע"כ תפול נא תחנתינו לפניך, וביום הראות הרב השד"ר הנז' במח"ק יקבלו בספ"י, ויתן נדבת לבו בעין יפה ולקרב לו התועלת לדבר על לב אוהביו וריעיו להעניקו במנה הראויה להכתב, ולכתוב לו מכתבים לאוהביו וריעיו שבכל מקום אשר תדרוך כף רגלו, ויחתום שמו עם הסך של נדבתו בפנקס אשר מסרנו ביד הרב השד"ר הנז' למען דעת שמו הטוב כדי לברכו בכל השבתות וימים טובים, ובטחנו באלקי אבותינו* **אברהם יצחק ויעקב** *שדברינו אלה היוצאים מקירות לבנו יעלו לרצון לפני רו"מ הי"ו, ואנחנו על משמרתינו נעמודה להעתיר בעדו ובעד כל אשר לו מסביב עתרת החיים והשלם, וברכות התורה יחולו על ראשו ועל ראש בניו כנה"ר וכנא"ה הבעה"ח חו"ר ופקומ"ש כוללות עיה"ק חברון תוב"ב הכותבים וחותמים בדמע לב על גודל צרות של עניים ברב עז ושלם.*

הצעיר אליאו סלימאן מני יצ"ו	בעד מ"ח עט"ר נר"ו הצעיר נסים חיים קאריוג'י נ"י	הצעיר רחמים יוסף פראנקו ס"ט	הצעיר מרדכי חסון ס"ט	הצעיר נסים מיכאל אהבה ס"ט	הצעיר שם טוב פרחי ס"ט	הצעיר משה קמחי ס"ט

מקורות והערות

1 ראה שו"ת תנא דבי אליהו (הוצאת אהבת שלום) תשנ"א עמ. 27 במבוא

רבי יחזקאל שלום מני

כוללות חברון- שנת ה' תרס"ו (1906)

שר"ר זה לא נזכר כא' בספר יהב"י עמ. 444 שהיה בנו של המקובל ר' אליהו מני, נולד בבגרד שנת תרט"ו וחי בירושלם ונמנה בין יחידי ולומרי הישיבות בית יעקב, מזל צומח, בית גרליה מגן דוד וכו', ושם בעמ. 735 כתב עוד שאביו קראו בשם שלום מחבתו הרבה להרש"ש, וכי השר"ר רידן העתיק את כ"י זכרונות אליהו לרב אבהו.

סלימן מנחם מני היו'
רכ ומו"צ וחועד הכללי
דק"ק ספרדים תכב"ץ
בעה"ק חברון תובב"א

ב"ה היום כ"ה לחדש אייר התרס"ו

ברכת שלומים, ורב ברכות כחול ימים, יחולו על ראש מע' תהלת ידידינו הרב המובהק, ונוגה לו ברק הדיין המצוין וכו' כמוהר"ר **שמעון ן' חיים עובדיה יצו'** *נרו יאיר, כאור הבהיר לעד כי"ר.*

רב יקרו!

בקרב הימים האלה האיר וזרח עד שבחברון מר שלוחנו הרב המובהק וכו' זר"ק כמוהר"ר **יחזקאל שלום מני** *יצו ויגד לנו את טוב לבו היקר המלא רגשי חמלה וחנינה, לאה"ק ולענייה ולחכמיה, ואת השתדלותו הרב לקרב להם התועלת, ואת אשר הפליא לעשות עמו לעמוד לימינו לקבץ הנדבה לעניי עיקו"ת, ובאמת כי לבנו מלא רגשות הכרת תודה על חסדיו הרבים, ובקצ"ר מלין נסתפק לומר לו תשואות חן חן להוד כת"ר יצ"ו. תודה וברכה על חסדיו וטובותיו יואל האל ויאריך ימים ושנים, דשנים ורעננים, ויהיה שש ושמח, שקט ובוטח, על התורה ועל העבודה, וזכות אבוה"ק* **אברהם יצחק ויעקב** *זיע"א יגן בעדו, וכסא כת"ר ירום ונשא להוד ולתפארת, ולצבי עטרת, כאות נה"ר וכנא"ה חו"ר ופו"מ עיה"ק חברת"ו דשו"ט ברב עז ושלום*

הצעיר סלימאן	ע"ה	ע"ה	הצעיר
מנחם	רבינו חנוך	מאיר שמואל	נסים חיים
מני	חסון	קאשטיל	קאריוג'י
הי"ו	ס"ט		הי"ו

ממני הצעיר שמ"י דשו"ט כנה"ר ומקרב לבי נותן לו תודה וברכה, ומעתיר בעדו עתרת החיים והשלום

רבי גבריאל אהרן סתהון

כוללות חברון

בין שנת תרפ"א - לתרצ"א (1921 - 1931)

במכתב הכוללות הרצו"פ לא נכתב שום תאריך, וגם לא נזכר במקורות השרר'ם אשר לפני. ובנייר מודפס למלאת, מודפס שנת תר"פ.... ובמכתב זה חותם א' רבינו מאיר פראנקו, והוא נפטר בתשרי התרצ"א[1].שררינו זה היה נכד הרב חביב חיים דוד סתהון, שכנראה נקרא ע"ש אבי זקנו[2]רבי גבריאל סתהון מגדולי ארם צובא שעלה לטבריה בשנת תקצ"ט[3]

ראש הרבנים
והועד הכללי
לעדת ישראל
ספרדים
בעה"ק חברון תוב"א

ב"ה פעה"ק חברון ת"ו יום.... לחדש.... שנת תר"פ

כבוד מעלת ידי"ן הגביר המרומם, אור יומם, רצ"ו ומרבה להטיב נדיב ורחמן, מע' הרב הגדול, מבצר עז ומגדול, ארי שבחבורה, קולע אל השערה, כקש"ת כמהר"ר **ישועה שמעון חיים עובדיה** *הי"ו לעד לעולם כיר"א*

אדון נכבד!

הננו מתכבדים להציג לפני כבודך מע' הרב הכולל, אור גולל, זר"ק כמהר"ר **גבריאל אהרן סתהון** *הי"ו נכד הרב הגאון המפורסם כקש"ת כמהר"ר חביב חיים דוד סתהון זצוק"ל, שבו בחרנו להיות שלוחנו שליח כולל נהוג למח"ת, ובמכתב קול קורא שבזה, גלינו מעט מצרותינו, ומשם תדעו את המצב הרע נורא ואיום שבו נתונה עדתנו עד כי הגיעו מים עד נפש ממש, ובכן בטוחים אנחנו בטוב*

לבך הטהור שתקבל את הרב השד"ר הנז' בשמחה ותעודר אהוביך ומיודעיך שיבואו לעזרתו ותשתדל בכל עז לקבץ לו נדבה גדולה יוצאת מן הכלל ללחם לרעבים העטופים ברעב רח"ל, בשם ה' אנא!

*אל תשיב בקשת עדה אומללה שעוד לא נרפאה מהמלחמה ריקם, ותמהר לעזרתה להציל עיר בתי אבות מכליון רח"ל, והאל ישלם לך כגמולך ישלח עזרתו מקדש ויצילך מכל צרה וצוקה, וזכות אבותינו הק' **אברהם יצחק ויעקב** יגינו בעדך ובעד כל אשר לך להאריך ימים ושנות חיים בבנים ובני בנים ברב עושר וכבוד והצלחה וברכה וכל טוב סלה אכי"ר*

כעתירת חכמי ורבני ראשי עדת ישראל בעיה"ק חברון תובב"א החותמים בברכה ומעתירים בעדכם עתרת החיים והשלום

רבינו מאיר פראנקו

מאיר שמואל
קאשטיל
ס"ט

הצעיר
רבינו חנוך
חסון
ס"ט

מקורות והערות

1. יהב"י עמוד 566
2. ראה יהב"י עמוד 486 הערה 2.
3. אנצק' לתחא"י כרך ג' עמ. רי"ז

רבי יעקב חי בירדוגו

כוללות חברון

שנת ה' תרפ"ב (1922)

שרדינו זה הוא נין ונכד רבי יוסף בעמה"ח ספר השרשים, ונקרא בשם כתונת יוסף מעיר מקנאס, לרבי יוסף היו בנים ובנות ובהם היה גם בנו החכם וחסיד ר' יהודה שנקרא כשם אביו, וכאשר נלב"ע ר' יוסף בשנת תרי"ד כשהיה הבן בגיל כא' שנה מרוב צערו, עזב את העיר מקנאס מולדת אבותיו, ועלה לשכון כבוד בארץ ישראל, והתישב בעיר טבריה ומאדמת דש זו טבריה יצא בשדרו'ת טבת"ו בשנת תרלח', ובטבריה נולד לו בן והוא שדרינו שיצא בכוללות חברון למרוקו, והגיע עד קהלתינו קהלת צפרו, והוא שהתחיל להו'ל ספר השרשים הנל' חלק ראשון בשנת תרפ"ב דפוס הגליל, ובנו רבי יהודה השלים להו"ל את שארית הכתנת חג' וברך על המוגמר.[1]

במכתב הכוללות חתום כראש הרבנים ר' סלימאן מנחם מני בנו של ר' אליהו סלימאן מני נולד בבגדאד שנת תרט"ו והחזיק ברבנות חברון אחרי ר' חיים חזקיהו מדיני לערך עשרים שנה, ונלב"ע בחברון אלול תרפ"ד[2] והחותם השני רבינו מאיר פראנקו, שהיה סגן הרב הראשי בימי ר' אליהו סלימאן מני נולד בירושלם תרכ"ו, היה יד ימינו של השרי חמד, ואחרי המאורעות העגומים בחברון שנת תרפ"ט שנרצחו ראש הועד ר' שמואל קאשטיל ורבינו חנוך חסון, נשאר ר' פראנקו היחיד בין רבני חברון הספרדים, ובמותו – כ"ז תשרי תרצ"א נתיתמה עיר האבות מרבניה תמ"ך[3] והי"ן דמם.

ב"ה

פעה"ק חברון ת"ו יום ז' לח' ניסן שנת תרפ"ב

כבוד ידי"ן החה"ש עומד בפרץ, תהלתו מלאה הארץ, רצ"ו ומרבה להיטיב

כמהר"ר חיים שמעון עובדיה נר"ו אלקי אברהם יהיה בעזרו כיר"א

ידיד יקר! ורב נכבד!

לא נעלם מכבודו מצב עדתנו, אחרי מה שסבלנו במלחמה מכת חרב הרג רעב ומות אכזרי רח"ל, שוד ושלל, כי כל תוקף המלחמה היתה בעירנו הק', ובפרט בשנה הזאת הורע המצב יותר מסיבת הפרעות וההריגות שהיו מצד הערבים בארצנו, שאף אלה מאחינו שהיו מסבבים בכפרים והיו מרויחים פת לחם, נתפחדו השנה ללכת, עד שניתוספו עלינו עוד עניים דופקים על דלתותינו, ואף גם זאת שועד הסיוע מאמריקא פסק לגמרי מלעזור מסיבת העולים חדשים אשכנזים הבאים מערי רוסיה, ובאופן זה הננו בצרה גדולה, ולא ידענו מה לעשות עם האומללים האלה ת"ח עניים אלמנות ויתומים הצועקים במר עטופים ברעב ובחוסר כל אההו!.

והנה שלחנו שד"ר למח"ת את מע' הרב המו' זר"ק כמהר"ר **יעקב חי בירדוגו** *יצ"ו, בטוחים אנחנו שכבודו יעמוד לימינו לקבץ לו נדבה גדולה לפי חומר המצב, שמלבד שמגיע לנו כמה נדבות על השנים שעברו מהשד"ר הקודם, וגם צריך שיחשבו לפי ערך הכספים שהדור'ו שוה רק שני פראנ'ק בזהב, ולפי היוקר השורר אין נותנים בו מה שהיה שוה קודם המלחמה פראנ'ק אחד, עוד זאת שמפאת המצב האיום ונורא השורר בימים האלה, צריך שירחמו עלינו ויעשו לנו הפעם נדבה הגונה יוצאת מן הכלל, להציל עיר בתי אבות העומדת עפ"י פחת הכליון רח"ל, וזכות המצוה הגדולה הזאת, אשר היא פקוח נפשות ממש, וזכות אבותינו הקדושים זיע"א יגן בעדו ובעד כל אשר לו להאריך ימים ושנים, דשנים ורעננים בבנים וב"ב, ורוב הונים, כעתירת חו"ר עה"ק חברון ת"ו דשו"ט ומעתירים בעדו עתרת החיים והשלום.*

הצעיר סלימאן מנחם, מני היו'	רבינו מאיר פראנקו	מאיר שמואל קאשטיל ס"ט	הצעיר רבינו חנוך חסון ס"ט

ב"ה פעיה"ק חברון ת"ו יום טו' לח' אב שנת תרפ"ב

כבוד מע' ידידנו הרב המופלא וכבוד ה' מלא כקש"ת כמהר"ר **שמעון חיים עובדיה** *יצ"ו נרו' כיר"א*

רב גדול! ואדון יקר!

לשפת יתר יחשב לתאר לכבודו את שנות המלחמה האיומה שנות עמל ותלאה שנות חרב רעב ומות אכזרי רח"ל, שכל כובד המלחמה היתה בתוך עיה"ק, עד כי אין די הגה וקנים להליל את שברינו, ובפרט כי אש היוקר הנורא עודינה מתלקחת בעירנו ואנחות כבדות יוצאות מלבנו הכואב ושותת דם אנחות של יאוש נורא, אנחות איומות מפני המצב העגום השורר בקהל עדתנו ועינינו יורדות כנחל דמעה, בראותנו את עיר בתי אבות מפרפרת בין מות וחיים, תתיפח על בניה האומללים מפני חרב היונה חרב העוני האכזר הרעב והיוקר הוי שמיס! מי לא יחרד לשמוע כי בתי אבות עיר ערש אומתנו עוד מעט ותטבע ח"ו תחת גלי ים הנשיה אהה.

ויען שזה כתשע שנים שלא יכולנו לשלוח שד"ר למח"ת מפני המלחמה חלינו פני מעלת הרב המובהק מאיר כברק רבין חסידא שלשלת יוחסין כמוהר"ר **יעקב חי בירדוגו** *הי"ו שילך למח"ק לקבץ על הגבאות כנהוג בטחנו בטוב לב כבודו שיעמוד לימי"צ לקבץ לו* **שלש נדבות גדולות וטובות** *בעד השנים שעברו להחיות נפשות אומללים הגועים ברעב, וזכות אבותינו הקדושים זיע"א וזכות רבינו הק' ר' עמרם בן דיוואן זיע"א יגינו בעדו ועושר וכבוד וכל טוב ימלא את ידו כנה"ר וכנא"ה דשו"ט ושלום --*

הצעיר	רבינו מאיר פראנקו	נא"ה	הצעיר
סלימאן, מנחם מני	ס"ט	מאיר שמואל קאשטיל	רבינו חנוך חסון
הי"ו		ס"ט	ס"ט

מקורות והערות

1. כתונת יוסף חלק ג' בהקדמות
2. יהב"י עמ. 444
3. יהב"י עמ. 566 ועמ' 262.

שדר'י צפת

שנות ה' תע"א (1711) - ה' תרצ"ו (1936)

רבי משה ישראל

כוללות צפת

שנת ה׳ תע״א (1711)

שרר׳נו נולד בירושלים שנת ת״מ (1680) היה חתנו של רבי משה בן חביב, כתב תשובות בהיותו בעיר מכנאס וגם בהיותו בעיר טארלה, וכמו כן בעיר דימנאת, ובהיותו בעיר פאס נפגש עם רבי יהודה בן עטר.[1] החיד״א ז״ל כותב עליו שהיה שקיל וטרי עם גדולי הדור, ואצלנו בעיר צפרו נזכר במכתב רבני צפת׳ו ששלחו אל ר׳ שמואל ן׳ חותא, מתלמידי ר׳ משה בן חמו[2].

מקורות והערות

1. שא״י עמ. 423 אנצק׳ לתחכא״י ב׳ עמ. שטו׳.
2. ראה בספרי קהלת צפרו ד׳ עמ. צח.

רבי חיים יעקב

כוללות העיר צפת

שנת ה' תע"ט (1719)

שר"ר זה יליד אזמיר בבחרותו למר בקושטא אצל רבי חיים אלפאנראריי, מחבר ספר צרור החיים על הרמב"ם ושו"ת סמא דחיי, ומשם עלה לצפת. ובשליחותו הראשונה שהה עשר שנים תע"ח-תפ"ח (1718–1728). היה באלגי"ר עם רב העיר ר' יהודה עייאש[1]. שהה במרוקו חמש שנים ובחורף תפ"ג (1723) היה במראכיש עם חכם העיר ר' שלמה עמר, ובמכנאס השיב שתי תשובות, ור' יעקב אבן צור מזכירו באחת מתשובותיו, אצלנו בעיר צפרו נמצא מכתב אדותיו מרבני צפת אל רבי שמואל בן חותא בשנת "אל נא תעזב אותנו", המובא כאן.

כולל כל אישורין שבתורה, אישור"ר מוסיף על השמועה אשר שם האחד שפר"ה ושם השני פוע"ה את מי יורה דעה, ואת מי יבין שמועה. ה"ה החכם השלם והכולל כמה"ר שמואל ן' חותא נר"ו השומר אמת ישמרהו כצנה רצון תעטרהו ואורך ימים ישבעהו אכי"ר

אחר עתרת החיים והשלו' יחדיו יהיו תמים אל ראשו בשובה ונחת אכי"ר.

הנה בכתב הכולל שביד שלוחנו החכם השלם והכולל כמה"ר חיים יעקב נר"ו ה'ן מזכירין מעשה נסים אם חפץ מכת"ר לכשיפנה ישנה פרק זה להוכיח לעם ה' אשר לא עזב חסדו מעם עיר קדשנו קריה נאמנה אחרי בלותה היתה לה עדנה צפת אמת היתה לראש פנה מכל טוב מבונה, מכמה חסידים וחכמים, יודעי בינה הרואה אומר ברקא"י, לזאת יקרא חפצי בה, ויתרוצצו הבנים בקרבה ובאים לשכון כבוד בתוכה ומלאה הארץ דעה, אך בזאת לא הונח לנו

ממשא מלך ושרים כוננו חצם על ית'ר ולבנ"ם אומרים לנו עשו כפו"ל הל'בן בראותם כי העיר נבנתה על תלה יצא מחלב עינימו ויענונו בסבלותם ונפשנו קצה גם היא נאנחה מרוב עבודה, ולכן הוכרחנו לשלוח את אחינו השליח הנז' לדפוק על דלתי אחינו שבגולה ה"י ישיתו לב להעמיד עיר ואם בישראל, וידוע למעכ"ת כי זה לנו שנים רבות שלא שלחנו שליח לערי המערב למן היום אשר הלך שלוחנו החכם השלם הדיין המצויין כמה"ר משה ישראל נרו', ולכן אחלינו יכונו לפני מכת"ר, אנא בכח ימין תורתו יעמוד לימין שלוחינו ורוח נדיבה תסמכהו ולפני גדולים ינחנו ובמתק שפתיו יעורר הלבבות יזוקו מטר וגשם נדבות מלבד עולות התמיד קצבה העשויה כי עת לעשות לה' להספיק בידינו להעמיד ד' אמות של הלכה וחבילות של מצות התלויות בארץ, ועוד זאת יתירה שזכינו לבנות את חצר המשכן אהל מועד אדוננו הרשב"י זלה"ה ותאיו ואליו [ועליותיו] ואולמיו, בנין משובח ומפואר מאשר היה בתחלה ופזרנו בבנין קדוש זה קרוב לאלף גרוש' ועדיין חוב זה מוטל עלינו ועינינו תלויות לצדקת אחינו שבמערב לגדל פרע' ובטחנו שאהבת מעכ"ת ובחמלתו על עיר קדשנו כה יעשה וכה יוסיף ביתר שאת וזכות אדונינו הרשב"י זלה"ה יגן בעדו ויהי כזית הודו וכל אשר הוא עושה ה' יצליח בידו כנפשו הרמתה וכנפש נאמני אהבתו, דורשי שלומו וטובתו כל הימים החותמים פעה"ק צפת ת"ו בס' לרצונו לפני ה' שנת אל נא **תעזב** *אותנו וגו' והיית לנו לעינים אכי"ר*

חיים יעקב בן פורנה **משה ששון** **דניאל קאפסוטו** **אברהם מנצור** ?

מקורות והערות

---

1. שאי' עמ. 430

רבי אברהם עמרם

כוללות צפת

שנת ה' תק"א (1741)

שר'ר זה לא מצאתי מקורו בספרים שאצלי, גם לא אגרת כוללותו, ואין בידינו כעת אלא מכתב של רב העיר ר' שאול אביטבול, אשר תאר אותו בתוארים גדולים ועצומים כאשר יראה הרואה, והועתק מספר שלוחי מצוה שלו.

את זו כתב מור אבי נר"ו בפנקסו של החכם השלם שליחא דרחמנא כהוה"ר אברהם עמרם מעיר הקדש צפת תובב"א.

'יתובי יתבינן ברוכי מברכינן, על האר'ץ ועל פר'י העץ, פרי הצדיק עץ חיים, דין הוא הדר האמור בתורה, ובמעלות המדות, איש חמודות, מתנהג בחסידות, מקוד'ש מקוד'ש כבר קדשוהו שמים, קידושי'ן המסורין, לביא'ה, ביאת אורו וביאת שמשו, ומאי וטהר טהר גברא, מזוקק שבעתיים, ה'ן מברכין על המוגמ'ר, כליל לאישי'ם, אב החכמה, ומעין היראה, ומקור הקדושה, וכתרה של תורה אחד מן הרמתיי'ם, צי'ר המעלו'ת דרבנן, החכם השלם והכולל, עצום ורב זרע ר'ב כמוהר"ר אברהם עמרם, בישראל גדול שמו, ומשרת ענוי'ם על שכמו איש אלקים קדוש הוא ממשפחת רם, הוא. **א'ב ר'ס**

'שנינו משנכנס א'ב ה'ן מערבין שמחה בשמחה, וכולי עלמא מרנני'ן אבתריה משפחה ומשפחה, ותעבור הרנה במחנה שכינה, והעיר שושן צהלה ושמחה, ויקומו לשח'ק ולא פסיק חוכ'א מפומייהו, ונסו יגון ואנחה, וכל בעלי השי'ר יוצאים בשי'ר ושבחה, חדו'י דאתא מרביבות קדש, עיר וקדיש, שליחא דרחמנא, מנחה היא שלוחה, גלייה לדרעיה דרעא מרממא, ונפל נהורא, ונתמלא כל

הבית אורה, לקול תתו שני כתבי"ן הבאין כאחד מרבני העיר כלילת יופי **צפת** תובב"א ה"ן מלמדין מן המודיעו"ת ולפנים להודיע לבני אדם על דבר שרי"י אש"ת **א"ב ר"ס**

"ושם ראינו את הנפילי"ם וערבה קו"ל שמחה ופקודת כל האדם במר"ה אפקוד מוחלפת השיטה, אוי לאזנים שכך שומעות ב"ת קו"ל יוצאת מהר חור"ב, ממרדת אמריה, באגרות שו"ם בעל בכי, אוי על מאי דמטא, קו"ל דבר אשר יבוא באש יצאה מאת ה' ובערה ואין מכבה, חימה מנרתקה אר"ץ רעשה, רועה התרועעה פור התפוררה, מוט התמוטטה, ונאס"פו שמה כמה וכמה סמוכין דאורייתא, מחתינהו בחדא מחתא, כאן בשעת חבטה, והעם היושב בה יושבי סכות בצוק"ה, ע"ג צוק"ה, לחורב ביום ולקרח בלילה, והיה המחנה הנשאר לפליטה, נפיק מניה חורב"א ותאמר שרי אל **א"ב ר"ס**

"עמסי עליך, בוא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה, ויבא אברה"ם לספו"ת לשרה מאליה שמנה, ועם היות כולהו בני מערב"א בסובלי חולאים מתנו לה מצע"ר לסע"ר, כאש תבער יע"ר, דבקו צערי"ם צערא דגופא וצערא דממונא, הרוצה להעשיר יעשו"ק בדיני ממונות לרוב מנדה בלו והלך מס וארנונא, עכ"ז אתיא נתי"נה נתי"נה, מער"בין ה"ן כסף לאדון זה גברא דמריה סייעיה, ויתן חנו, חן חן לו בהתנדב עם חסד ל **אברהם**

"הנה נא העיר הזאת בש"יפולי האו"מה רעב וחוט בצ"ר מקיף אותה וכל עילא ושחיתא אתיא תוך תוך היכא דשפך נהרא דנור גלותא, וצ"רה דעניותא ל"קתה בכפלים כ"פלא, ארמאה ארם מקדם ופלשתים מאחור מכין ועונשין שלא מן הדין לעת מצא זו מיתה, יחד אוספו כל הדורסים, בכמה דינים קשים, ילפי קיח"א קיח"א ודייני דינא דגוד וגוד, גוד אצי"ק וגוד אחית מחיצתא על כל דבר פצ"ע חביט חביט מכף רגל ועד ראש מד"ס לפר"וצים ולבני הפלגשים אשר ל **אברהם**

ח"ז"ק' חזקו ידים רפות וחס"רון הוליד עמינ"דב ולבני"ם אומרים עשה, ושפכו דמ"ם לשם קדושת ארצנו ונחלת אבותינו, ונפן ונעל לשם קדושת התנא האלקי הרשב"י זיע"א, ולכבוד האי שליחא קדישא רעייא מהימנא, ולכבוד משלחיו לקדושים אשר בארץ,

עומדים בפרץ, ונקריב את קרבן ה' מנחת עני סך חמשים ושבעים משקלים מטבע מלכות המערב, כלם נתנו לרועה אחד הוא שליח מצוה האמור לעיל, אלא שיש בכללם עשרה משקלים לזכות השליח הנ"ז לשם צדה לדרכו והשאר לשם חזקת שליח עושה שליחותו, יהי לרצון לפני ה' תמיד כריח נחוח אשר לה' ממקומו יפן ברחמיו לרחם עגומיו ויזכור כי בצ'ר המה עם אלקי **אברהם**

איש צעי'ר דלית כותיה מלרע החותם פה צפרו יע"א בסדר וירח ה' את ריח הנחוח, שנת ובעת ההיא נאם ה' **אצמיח לדוד צמח צדקה** *לפק' העלה נבול*

ישועה *בכה"ר* **יצחק אביטבול** *יש"ץ*

רבי אברהם סגרי

כוללות צפת

שנת ה' תקי"ט (1759)

שרר' זה נזכר בספר שא"י עמ. 445 ושם מביא מה שספר עליו בנו שהוא [1] נולד בטורינו בשנת תמ"ה (1685) ובהיותו בגיל עשרים וחמש עלה לצפת, ויצא בשליחות צפת בהיותו במרוקו היה בעיר מראכיש והיה לו סכסוך עם אחד מגבאי תרומות ירושלים הוא חיבר תשובה להוכיח את צדקת תביעתו שהגיש אותה לר' אליעזר די אבילה אב"ד בעיר רבאט והלה אישר את מסקנותיו, בחזרתו לא חזר להתיישב בצפת כי ראה את צפת בחורבנה, והתיישב בירושלים, ונפטר שם זקן ושבע ימים בשנת תקל"ב, אצלינו נמצא מכתב שכתבו אודותיו רבני עיר פאס לרבני צפרו על גדולתו ותפארתו, וקולו היה שובר ארזים ומשבר סלעים, וחן ערכו בהגיד נגידים ומפתח שפתיו משרים וכו' וכו'. והיה במכנאס שנה לפני הרעש, והגיש שאלה בהל' רבית לפני המרבי"ץ ז"ל כמבואר בספר דברי מרדכי סי' מו, לעת זקנתו עבר לירושלם ונלב"ע בה כאמור.

כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה ונתן זרע לזורע ולחם לאכל, כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח אשר שלחתיו":

הרי זה בכי יותן ביד עם קדש קהלא קדישא חכמי ומנהיגי קהל קדוש עם ברוכי ה' מתא דעיר צפרו יעא' אכי"ר.

עת *לדרוש בתומת ישרים, שלמא רבא ויקירא כנהר שלם אשר לא יכזבו מימיו, וימין ושמאל יפרוצו וזרעם גויים יירש הם ובניהם ותלמידיהם וכל אשר להם כי"ר, סיבת צאת קסת' הסופר מאתנו אנחנו אלה פה היום להודיע במחנה העברים, דיעה של חיבה ויקירא, כי ה' האיר פנינו באיש חכם הרזים לו טוה"ר ולו הדר איש אלהים קדוש יאמר לו, נודע בשערים שמו שערים המצויינים בהלכה מר קשישא החכם השלם סיני ועוקר הרים הרב הכולל*

כמה"ר אברהם סגרי נר"ו שליחא דרחמנא, שליח עה"ק צפת תוב"ב ותרעש הארץ נער וזקן חוברו יחדיו מקשיבין לקו'לו קו'ל שובר ארזים ומשבר סלעים קולו ושוברו עמו והיו לאגודה לשמוע בלימודים ממקרים רעים ורבים אשר כתרו והרדיפו את רבני צפת י"ה ובתוכם הרב הנז' אשר כל שומעם ישים יתיד באוזניו ותסתמר שערת ראשו אוי לאוזנים שכך שומעות, ונשמע וימס לבבנו, ולא קמה עוד רוח באיש, ובכן קמנו ונתעודד, לעזרת ה' בגבורים, לו בחי'ל ולו בכח עד דמים בדמים נגעו, ונאספו שמה כל העדרים גדולים וקטנים ותהי עליהם רוח ה', ואיש את אחיו יעזורו והתנדבו נדבה גדולה מנה אחת אפים המשמחת אלקי"ם ואנשים ולא נצרכה אלא להעדפה לכבוד רבני צפת וחכמיה ולכבוד הרב הנז' יעלה מנהון מלכא רבא הרשב"י וסיעת מרחמוהי זצוק"ל וכמה קדושים אבירי צאן תנאים ואמוראים הקבורים בתוכה, אשר בשבילם ליהנות מזיז כבודם, לעסוק בתורה ולהתפלל על מצבותיהם על אחיהם שבגולה הם נותנים לשכיניהם סך עצום ורב חק בל יושבת, מלבד כמה מיני הוצאות לאין חקר ואין מספר שנותנים לשר העיר מדי חדש בחדשו כאשר כ"ז בא רשום בכתב הנשתוון חקוק על לוח חרושה מגלילי אצבעותיהם של צדיקים, ופוקו חזו... האי גברי רברבי דקא מסהדי על אלה הדברים הרמים והנשא'ים, ועל הכל יתגדל משאם וטרחם כי פנו אל נשך ותרבית העולה עליהם כמעלה עקרבים מיטפס ועולה עד לשמים, ואין לאל ידם לשום העקוב למישור והנכסי"ם לבקעה לשלם חובות הגויים הרמ"ה, והמורם מהם כיוצא בהם, א"כ כאשר אחינו יושבי ערי ישראל הללו בעלי תריסין בעלי אסופות יושבי שב'ת כלם כאחד דייני דנה'ד דע'ה וסבי דצור'ה רוח ה' דבר בם ומילת הרב הזה שליחא דרבני צפת על לשונם כנופת צוף דבש וחלב ואף אנן נמי תנינא להא דתנו רבנן, ועל משמרתנו עמדנו ב"ה... חדא גזירה היא וכל דפרי"ץ מרובא פריש, א"כ אתם גם אתם הדין נותן והלכה רווחת היא להלוך בעקבותיהם לאחזות מעשיהם בידכם ואחרי רבים להטות, וחזקו ואמצו והיו לבני חיל עת אשר יאיר ה' עליכם כאור נוגה אור צח' ומצוחצח כבוד מעלת הרב הנז' וישמיע קול תהילתו במגדל עוז

והדר' בפרי תואר פרי עץ הדר פרי חיי"ם עץ צדיק, במתק ודשן עדין, וחן ערכו בהגיד נגידים ומפתח שפתיו משרים ובצחות ושיח"ה מצוחצחת, איגרת טעמים מוטעמים, לשמוע אוזן תשמעו לו ורוזנים יוסדו יחד ואחריהם כל אדם ימשיך כאבן השואבת את הברזל, להדר פני זקן ורב' טורטני וטורטני דטורטני להעלות תעל"ה בעידניה וריפוי לצע"ר ושב"ת ובוש"ת ליושבי עיר ושומרי חומת הארץ צבי היא לכל הארצות, ומעלין בקדש ולא מורידין למלאת את ידו ובוזו כסף ובוזו זהב לכבוד יושבי הארץ לרבו"ת הנוטפי"ם על הזוחלי"ם ונהר"א מכיפי"ה מיבר"ך, ודעו וראו כי זה הרב יש בידו כח ורשות והורמנותא משלש מאות מרבני צפת יעא', וכחו ככחם ופיו כפיהם, והשומע לדבריו ישא ברכה מאת ה' ומאת קדושים אשר בארץ המה, הוא ובניו בקרב ישראל, והמעיז פניו ח"ו נגדו ולא ישוב מפני קול פחדיו ולא ייראוהו ולבו כלב הארי אמץ יאמץ אמונה אומן כי מחה ימחה כמומחה בקי בתיקון סופרים, ויתהפך לאכזר לו ולתנין ותכלית שנאה ישנאהו במסור משפטו ודינו ביד הצור תמים פעולו, ואם שוב ישוב לתקן את אשר עוות ויטה אוזנו לשמוע אל דבריו ושב ורפא לו, וכל חסיד השותה בצמא את דבריו ויעשה לו שם כשם הגדולים אשר מעולם כן ירו"ה וכן יפרוץ ועם אראלים וחשמלים חיילים יגבר, ועיניו יחזו היכל דביר ואפריון, בשוב ה' את שיבת ציון ולהביא אבי עד שר שלום, ואחר עשות לו הנדבה הראויה להתכבד כרצונו הטוב ובתר גובריא עד גמירא, ברצות ה' דרכו לשוב לכאן בוא יבואו עמו שנים או ג' בני אדם מיקרי ארעא בעלי שם.... לשומרו מפח יקוש ב"מ בדרך ועל שם כל זרע יעקב יכבדוהו וכו' נאם דורשי טוב ודוברי שלום החותמים פה בסדר ולתתך עליון... משנת **חסד ואמת** *יקדמו פניך לפ"ק בפאס יע"א*

שאול בכא"א **יעקב אבן דנאן** **ס"ט**	**רפאל עובד** **אבן צור** **ס"ט**	**אליהו הצרפתי** **ס"ט**	**מתתיה סירירו** **ס"ט**

מקורות והערות

---

1. ראה יהב"י עמ. 476, אנצק' לתולדות חכא"י חלק א' עמ. קיב' קיג'

ר' יצחק פארג'י

כוללות צפת ת"ו

לפני שנת תק"מ (1780)

שר"ר זה לא נזכר במקורות אשר לפנינו, וידענו ממנו רק ממכתב שכתב בפנקסו של השר"ר רב העיר שאול אביטבול, וגם מכתב זה לקה בחסרון התאריך, וכתבנו לפני שנת תק"מ כי המכתב שסודר אחרי מכתב זה היה בתאריך שנת תק"מ, במכתב זה מתאר לשדרנ"ו "איש אלקים קדוש אב בחכמה ומקור היראה ומעין הקדושה וכו' וכו'.

הלא זה כתב בפנקס החכם השלם והכולל, עדיף מנביא וחוזה כהר"ר יצחק פארג'י

מאן *דתני עידיהן לא משתבש, מכאן מודעא רבא לאורייתא מאן גבר בגוברין, צרכיה נקט ואתא מרבבות קודש, איש אלקים קדוש, אב החכמה ומאור היראה, ומעין הקדושה, החכם השלם והכולל, מזה בן מזה, עדיף מנביא וחוזה כה"ר יצחק פארג'י יש"ץ, שליחא דרחמנא מעיר הקדש* **צפת** *אמת תכון לעד, זה סיני מסיני בא וחרח במחנינו, ואנחנו קמנו ונתעורר, לעודדו במנה יפה, ולא עלתה בידנו מפני דוחק השעה, מחלה ונועה, משחקת בתבל מרעה אל רעה, לא רעי זה כרעי זה, הצד השוה שבהן שדרכן להזיק, והם לדמים יארובו, ילפי קיחא קיחא לג"ש בכלהו תנויי דבני מערבא, ולא פליגי הא לן והא להו אף אנן נמי תנינא בפרקייהו, פרק הנזיקין ובפרק אלו מעריכין ונערכין ואנן בדידן קצף קצף רבה בארץ הלזו, יחד אוספו כל הדורסים פלשת עם יושבי צור, ודייני דינא דגוד וגוד, גוד אציק גוד אחית, ודינא דבר מיצרא, על כל דבר פצע חביט חביט ולא ברין, ולבנים אומרים לנו עשה, וחוזא לעללתא לא שכית, ובעבור תברכנו נפש האדון, אמרנו נקדמה פניו אפילו במנחה קטנה מנחת עם, י"ר שיחזיק מועט את המרובה, וחזרנו על כל אנשים שבמקרא וקבצנו לו לשמו סך כו"כ צדה לדרכו, דרך יום כה ודרך יום כה, ונהי בעינינו כחגבים, ופקודת כל האדם במרה איפקוד, ואב רם יש בו מדעת קונו, שמח במנחת עני*

כזה, ויהיו בעיניו כמרובים, הנה שכרו אתו ובוע יהיה כפול, מאת ה' מן השמים, כי גבר עלינו חסדו, ויהי מדי עברו וספר כל התלאה אשר מצאתם בעיר הקדש **צפת** *ה' יכוננה עליון אמן, כי רגזה ותגעש ותרעש, וינועו אמות הספים כרעו ונפלו ונאספו שמה כמה וכמה מבעלי תריסין, והנשארים ההרה נסו, ויסעו מהר שפר ויחנו בסוכות, רפו כל ידים וכשלו כל ברכים, ולא קמה עוד רוח באיש, כל ראש לחולי וכל לבב דוי, וכל בעלי הציר יוצאים בציר, וצרים כחוללים, נוחלים ומנחילים, ימוטו עליהם גחלים, כל דבר אשר יבוא באש, יצאה מחשבון עצבון ודאבון, ואנחנו תפילתנו קבע בעד השארית הנמצאה, שובה ה' רבבות אלפי ישראל, ובשובה ונחת יהיו מונחים עד שיבוא אליהו במהרה אכי"ר. ע"כ, תם.*

רבי שמעון הכהן

שנת ה' תקנ"ו (1796)

כוללות צפת

שדרנו זה נזכר בספר שא"י עמ. 667 ושם הועתקה גם אגרת שליחותו לק"ק צפרו, ובודאי הועתקה בצפרו על ידי ר' יעקב טולידאנו והיא מודפסת הלאה ונדפס גם מ"ש עליו רב העיר רבי שאול אביטבול ושמו נזכר בר"ת בראש המכתב, וממנה נוכל לדעת שהיה בצפרו בשנת תקנ"ח (1798)

נהרי נחלי דבש וחלב שלומי אמוני ישראל, הנועדים על ה' לעשות משפט וצדקה, כנחל קדשי הן לעד' בבני ישראל, הנה הנם הגבירים הרמים, והמה חכמים פרנסים גזברים ואמרכלים אשר בק"ק ספרו יע"א אתה ה' תשמרם עד כי יבא שילה יחד שבטי ישראל כיר"א

יסע קדי"ם גדולה תפלה היא העולה את פני ה' אלקי ישראל, על הר גבוה ותלול הרשב"י זיע"א והמלכים אשר אתו עטרת תפארת ישראל, למען תחיון ורביתם תמוצו והתענגתם את חלב הארץ, בבנים ובני בנים, טובים ומתוקנים עדו"ת לישראל, ארשת שפתנו ברחובות תתן קולה על אדמת הקדש קרית מועדינו צפת את"ל, כי הגיע לארץ מכמה הרפתקי ואנפי דחקי דעדו עליה מה שאין הפה יכולה לדבר פרטי הדברים למיניהם כי רבו מלמנות, ובכן ביום הראות מר שד"ר החכם השלם והכולל טהור קדש מזרעי של ארץ כמה"ר **שמעון כהן** *בקרב מחניכם מלאו את ידכם נדבה לה' ומלבד הקצבה הנהוגה כן תרימו גם אתם* **מנחה חדשה** *מן הכלל ומן הפרט איש יביא בפריו* **מחצית השקל** *אשר ירימו בני ישראל*

לשם גבור המעיין הזה, ואיש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, להעמיד עיר ואם בישראל ולבנות ולנטוע משכנות לאביר יעקב, והיה שכרם מאת ה' מן השמים מזהב ומפז רב וארכא בחין אורך ימים עולם ועד כנה"ר וכנפש מעתידים פעה"ק צפת ת"ו בח' אייר מש' רגלי חסידיו **ישמור** לפ"ק ברב עז ושלום

הצעיר חיים	הצעיר דוד ב"ר שמואל	הצעיר יונתן גאלאנטי	רפאל נסים מודוויא
הצעיר משה מצליח	הצעיר ראובן בכר יעקב ס"ט	הצעיר יונה שושנה אשכנזי	

ש'בחו א'הובים ו'רוממו ל'אל י'תר ש'את ו'יתר ע'ז ה'לולו, א'שר ב'מושב י'קרו ט'רף ב'קלפי ו'העלה ל'גורלו, לעשות לו דירה בתחתונים אוה למושב לו, בחר לו יה דירת קודש מקודשת בעשר קדושות לטעת שם אהלו, ונתנה לעמו ימוצו והתענגו מזיו כבוד"ה לחזות בנועם ה', ולבקר בהיכלו, ארץ ממנה השלוחים יוצאים וחלים בכרמים, כרם ה' צבאות בית ישראל איש על דגלו, יבוא טוב ויקבל טוב לטובים לקדושים אשר בארץ המה יושבי בצלו, לחזק בריחי צ'עדיה ומלקח"יה ומח'תותיה הישאג אריה ביער וטרף אין לו, כי יתן כפיר קולו והן היום האיר אל עבר פנינו צי"ר חדש ומקודש חצ'ר עינ'ן, חד מינן כי סליק להתם, כפלוה לתנאיה עד הרואה אומר ברקאי מה נאה נר זה כי רב חילו, דרך כוכב כוכבא דשביט מעיר עז לנו צפת אמת תכון לעד, ציר אמונים, גזע היחס מיוחסי כהונה, החכם השלם והכולל, כמוהר"ר שמעון הכהן יזיי"א זכינו לקדשו עפ"י הראיה, ולא זזנו מחבבו חיבת הקדש וחיבת ביא'ה, ביאת אורו וביאת שמשו, ומאי וטהר טהר גברא, כי הפלא ה' חסיד לו, ובידו מטבע שטבעו חכמים באגרת שו"ס בעל בכ"י, תמן תנינן את כל תוקף הדינים, ומתכונת הלבנ"ים איש לפי אכלו, ואנן בדידן בסובלי חולאים מתנינן, מצע"ר לצע"ר, כאש תבער יער, משבירי ברירי מים הזדונים, אשתפוך חמימי אכלוהו בני מערבא, מן הביעור

ומן הדומה לו, אלו הן הנצרפים בצרוף אחר צרוף, פרץ ה' פרץ בעוזם ופריץ חיות מהם אפעה, ושרף מעופף זד יהיר, עושה בעברת זדון, למי אוי למי אבוי, מי שיש לו פת בסלו, וממונם של ישראל ירד לטמיון, ויצאו נקיים מכל נכסיהם ורכושיהם, לא מהם ולא מהמיהם, לאיי אפנויי מופנה, לגזירה שרה, קיימו וקבלו, עד שהציץ עלינו בעל הבירה, וירא את עניינו הן הראנו את כבודו ואת גדלו, ועד שלא שקעה מעלינו עברת זדון קפץ עלינו רוגז חצי רעב וכלי קרב יוקר השער, שות שתו הצע"ר, דבקו צערים זה בזה, אייקר זוזי, ואייקור כל מילי, ולא מצאו כל אנשי חיל ידיהם, באוכל להשיב נפש, אלקים יראה לו, ועם כל זה קמנו ונתעודד לכבוד ארצנו ונחלת אבותינו, ונפן ונעל לשם קדושת התנא האלקי הרשב"י זיע"א ולכבוד האי שליחא קדישא, רעיא מהימנא, אשר בדברו מעריב ערבים, ובמתק שפתים מוציא את הזהובים, ברחימו וחביבותא ונקרב את קרבן ה' א' ת"ם, יהיו לרצון לפני ה' תמיד, על גוזליו ירחף ויזכור כי בצ"ר המה עד כי יבוא שילה החו' פה צפרו בחדש זו שנת כמשוש חת"ן ע"ל כלה וכו' נאם,

רבי ציון בונאן

כוללות צפת

בערך שנת ה' תק"ס (1800)

שר'ר דירן היה מרבני עיה"ק צפת וחתם על אגרת כוללות זוג שלוחים רבי רחמים יעקב ורבי חיים ברוך מאיסטרו. ראה יערי בספרו שא"י עמ' 668. ולא נזכר בשום מקור שיצא בשליחות כשר'"ר. ובספר שורות העומר לרבי עמור אביטבול שיצא לאור מקרוב, ע"י מכון להוצאת ספרים "ישמח לב תורת משה", עמוד קצ'ד כתב המחבר שם, וז"ל, הקשה לי החכם השלם והכולל שר"ר כמוה"ר ר' ציון בונאן זצ"ל וכו', ומשמע מזה שהיה כאן כשר'ר אחרי שנת תק"ס.

רבי יהודה רוסו

כוללות צפת ת"ו

שנת ה' תקס"ז (1907)

שד"ר זה לא נמצא כעת מקורו בספרים אשר לפני, גם כתב כוללות שלו, נעלם מן העין ולא נמצא אצלנו רק מה שכתב עליו בפנקסו רב העיר אז הרב שאול אביטבול ז"ל שמתארו ציר חדש ומקודש, מבני היכלא דמלכא' והיה בעיר צפרו בסדרת וישב שנת אראנו נפלאו'ת.

ש'מעה א'זנינו ו'יחרד ל'בבנו, י'תר ש'בר ו'יתר ע'ז, ה'צרות, א'שר ב'נים י'קרים ט'רופים ב'אלפס, ו'נתונים ל'מרמס אנשי חמס, וזעקו והתפלשו, מכי רמו צער"י בצערי בת ציון, דבקו צערי"ם, אחד באחד גשו, ובוע"ז עלה הצע"ר דמצערי רבנן תקיפי דארעא, מן גו יגורשו בקום עליהם אדם בליעל, גז"ר ממכלא צאן, ופריץ חיות שולח בם, מהם אפעה ושרף מעופף, יחדיו ירוצ"ן, ויתרוצצו הבנים אשתפוך חמימי מים הזדונים, ורמס ושרף והדף ורדף, עד כי נחר המפוח מאשו, עשה בהם שפטים, כל כהאי רתחא רתח צי"ר של פגעים, זרע מרעים, אשר מתחת שפטיו הרעים יצאה נשמתו של אחד, ואסף איש טהור הערה למות נפשו, לא השיב ידו מבליע כבוצר על סלסלות, ושלל שללם ובזו בזם מחוט ועד שרוך נעל, את כל רכושם אשר רכשו, ועוד ידו נטויה, חביט חביט אלו הן הלוקין תלוים ועומדים, וכיון שחשכה מהבהבין אותם באור, וכל דפריש דמו בראשו, שקיל כל טיבותייהו, והדר שדינהו אחיזר"י, לחזר על הגבאו"ת, להביא מן הרחוק פדיון נפשם ממון עצום שקצב רשע על תאות נפשו כאשר שמענו כן ראינו באגרת שום בעל בכי מקדישי עליונים, רבני וגאוני עיר הקדש צפת אמת תכון לעד, על ידי ציר אמונים, צי"ר חדש ומקודש, מבני היכלא דמלכא ממרום קדשו, מה

נאה נר זה טעמו ממשו, נזר אלוה-יו על ראשו הח' הש' כמו"הר יהודה רוסו, מגן אבות יהיה בעזרו, יענהו משמי קדשו זכינו לקדשו עפ"י הראיה, ולא זזנו מחבבו, חיבת הקדש וחיבת ביאה, ביאת אורו וביאת שמשו, תמן תנינן את כל תוקף משברירי ברי"י, זד יהיר משפטו, וגז"ר גז"ר בערו גחלי אשו, ונשמע וימס לבבנו, ופקודת כל האדם במרה איפקוד, ולא קמה עוד רוח באיש, יגועשו עם ויתגעשו, ועם היות דאנן נמי בסובלי חולאי"ם מתנינן מצע"ר לצע"ר כאש תבער יער, וחסרון הלב'נה קשה על כולנה, עם כל זה צמתתנו קנאתינו לכבוד ה' ולכבוד ארצו, ואנחנו קמנו ונתעודד וחס'רון הוליד את עמינדב, שכן דרכו של עני להוציא מלפסו ונפן ונעל לשם קדושת התנא האלקי רשב"י זיע"א ונקריב את קרבן ה' נדבה חדשה שעלה סכומה אלף אוקיות ויש בכללן המועט הנמצא מדבות ונדרים הנודרים לשם ארצנו ונחלת אבותינו, יהיו לרצון לפני ה' תמיד ועל גוזליו ירחף, ויזכור כי בצ'ר המה ויביאם אל גבול קדשו, ויבן כמו רמים מקדשו להעביר גלולים מן הארץ והאלילים כליל יחלוף, והאיים ירעשו, ובא ציון גואל יגאל יהודה וירושלים עיר קדשו,

החותם פה צפרו כסלו מסדר את שלום אחיך ואת שלום הצאן

בשנת אראנו **נפלאות** *לפ"ק ע'ה* **שאול**

רבי נחום חיים מזרחי

כוללות צפת ת"ז

שנת תקס"ז (1807)

בן הרב רחמים נסים מזרחי מגזע הרא"ם[1] לפי דברי הרב יעקב טולידאנו מתברר כי חוץ ממה שהיה באיטליא בשנת תר"ז-תר"ח (1848-1874) נשלח גם למרוקו למלא מקום רבי משה אשכנזי שבטלו שלחותו[2] נולד באלזיר שנת תקל"ט ושמש רב הקהלה הספרדית בצפת[3] ומנוחתו כבוד בירושלים י"ב תשרי תרח"י, ולפלא שבאותה שנה הגיעו שני שדרים מאותה כוללות ? ראה למעלה ר' יהודה רוסו, ואולי התאריכים לא מדוייקים.

... גבורים, בני ציון היקרים, מנייהו מלכי, מנייהו אפרכי שמה ישבו כסאות שרי אלפים ושרי מאות יושבי על מדין, שבזיז וסבהלום ואיזמרגדין, שרפים עומדים לשתות מי הבאר... גרסי באורייתא תדירא, ולילה כיום יאיר, כחשיכה כאורה, כאשר שמענו כן ראינו עיר וקדיש האיר וזרח, ישיש כגבור ירוץ אורח, מן שמייא נחית ואתא מרבבות, ענף עץ אבו"ת מעיר עז לנו צפת אמת לעד ויקרא שמה רחובות, דין הוא הדר החכם השלם והכולל ענותן כהלל כמוה"ר נחום חיים מזרחי נרו' יאיר כאור בקר לא עבות אתא ואייתי מתניתא בידיה מגלה עפה, והבאת שלום עד יפה, ושם ראינו את הנפילים הני ברכי דרבנן דשלהי, זו תורה וזו שכרה, ואנחנו קמנו ונתעודד לתומכו ולסעדו, כיד ה' הטובה עלינו איש כמתנת ידו, אך שאור שבעסה מעכב חמת המציק זד יהיר לץ שמו המן הרע אחיו של רוש מאביו ומאמו, צורר ישראל ומידו אין לאיש גואל, פגוש דוב שכול באיש רק את דמ"ו אם כופר יושת עליך

ונתן פדיון נפשו, מיטב שדהו ומיטב כרמו, מאן ימאן קשה להולמו, לא ישקוט ולא ינוח עד עשותו מזימות לבו ויוצא את כלי זעמו, עברה וזעם וצרה, ויהי היום הוסיף על חטאתו פשע וחבורה ומכה טריה, נשא ידו במלך ומרד במלכות בזרוע נטויה וארח לחברה עם פועלי און משפחה בזויה, עם שלא היה, משפחות פלשתים, כל אלה חברו אל עמק השדים, הפושעים והמורדים, והיו לאחדים בגד בוגדים בגדו ויצורו על העיר ובנו עליה מצודים, שפכו סוללה, ויבנו עליה דייק נאספו נזעקו מנער ועד זקן כל העובר על הפקודים, בחוצות יתהוללו הרכב יתקשקשון ירצוצו עקודים נקודים וברודים, ועל עמי ידו גורל עולליהם ירוטשו והריותיו יבוקעו אמרו לכו ונכחידם, ולא יזכר שם ישראל עוד פסידא דלא הדרא.

בנוסח אחר

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, בהגלות נגלות נגה עלינו אור פני מלך חיים איש שהכל בו, נכבדות מדובר בו, מה יופיו... זה סיני עדיף, והארץ מכבודו האירה, אור האיר וזרח ואתא מרבבות קדש כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו תמיד עיני ה' אלהיך בו, צפת אמת תכון לעד דין הוא הדר החכם השלם והכולל כמה"ר חיים מזרחי נר"ו יאיר כאור החמה, לשם שבו ואחלמה, קמנו ונתעודד לעודדו במנה יפה כאשר עם לבבו, אך לא עלתה בידינו באשר ימים מקדם היו אנשי העיר יוצאים לאהלי פלשתים למצוא טרף לנפשם וממקום למקום יסובבו, איש איש כאשר אהב כחפצו וכתאות לבו, והימים האלה גזר המלך אל יוסף עוד איש לצאת ולבוא, ונתמעטה הפרנסה ועמינד"ב הוליד את חסרו"ן ולא מצאו כל אנשי חיל את ידיהם נקצץ האילן ויבש המעין מים אין בו... איש צ"ר ואויב המן הרע נשא ידו במלך ומרד...

ויתחברו אליו אנשים רקים ופוחזים... ולשלול שלל ונקום נקם בעדת ישראל והם... ונשמע וימס לבבנו... אליהם משפחות פלשתים כי שם ארם... ... הרע הזה ויחר אפו וחמתו בערה... גדודי צבאות שרי אלפים ושרי מאות... לקורעו מגבו וגדודי... העיר עין רואה ואוזן שומעת, בכה תבכה בכי מיפעת, נשא לבבנו אל כפים ראה והביטה את עניינו ואת עמלינו תביט בוגדים למה תחריש כבלע רשע צדיק ממנו... ויחמול על עמו, ויתן אותם לרחמים.

*עודינו תכלינה עינינו אל גוי לא יושיע, ואנשי העיר נסבו אל הבית בית ישראל, עם דל ורזה, לאמר הבא לנו לחם ולבנ"ים אומרים לנו חשו ויהיו לישראל בתוך אלה מזה ואלה מזה, מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה ארם מקדם ופלשתים מאחור בזוזי ובזוזי דבזוזי, לא רעי זה כרעי זה, הצד השוה שבהן הם לדמי"ם יארובו ישליו אוהבים ובוזזים ובטוחות למרגיזי... אל בשמים, העל אלה תתאפק ה' תחשה ותענינו בורא ניב שפתים, למה תביט בוגדים תחריש כבלע רשע... ארי נוהם ודוב שוקק גדיים נעשו תיישים... ויתן אותם לרחמים רחם רחמתיים ונתנו... המלחמה פי שניים... מנה מאתים וריחק ה' את האדם ועברה... ויהי רעב בארץ וידל ישראל... הכים, ואדם אין אין יוצא ואין בא... לבלתי נתון ליהודים אשר... למצוא טרף לנפשם פלשתים כימי עולם וכשנים [קדמוניות ולא מצאו] אנשי חיל ידיהם אחסור דרי נקצץ האילן... מסבוכו חדשים לבקרים... מממונינו נדבה כפי... אדירים עוטה כשלמה... לפני אל נתכנו לו נתכנו עלילות, יניח לנו מרוגזינו ומעצבון ידינו שמחנו כימות עניתנו השפלה הגביה... גואל משיח לישראל הוא זיוה הוא הודה הוא הדרה החותמים פה בסיון המוכתר ויעל ברמ... משנת **אל ישראל** הוא נותן עז ותעצומות ברוך (לפ"ג).*

מקורות והערות

1. תולדות חכמי ירושלים ג' עמ. 199
2. יערי שא"י עמ. 677 בהערה 68 וראה שם עמ. 676
3. אנצק' לתולדות חכמי א"י כרך א' עמ. שפ"ח וכרך ג' עמ. רל"ז
4. וראה בספרי קהלת צפרו כרך א' עמ. 414 – 413

מהמכתבים הללו הראשון והשני שהם מפרי עטו של רבי שאול אביטבול נוכל לדעת הסטוריה קצרה על הצרות והסבל שסבלו יהודי קהלת צפרו ובודאי גם שאר הקהלות, שהמלך מולאי סלימאן גזר על היהודים שלא יוסיפו עוד להסתחר בכפרי הברברים ונתמעטה פרנסת הסוחרים ויהי רעב בארץ... ואח"ך באה תקופת המלך אליאזיד יש"ו תקופת שמד הרוג ורצוח וכו' כמו שרומז בעל המכתב "זיד יהיר" ועם זה היתה גם תקופת המורד אמהאוס הברברי "איש צר ואויב" אשר בא וצר על העיר צפרו, ראה כל זה באריכות בספרי קהלת צפרו כרך ג' מעמ. 34 והלאה.

רבי ישועה סידון

כלולות צפת

שנת אחרי ה' תק"ל (1770)

שד"ר זה לא נזכר במקורות אשר לפני, וגם לא ידענו שנה שבה הגיע לעירינו, אם כי שי בידינו מכתב שכתב לו בפנקסו רב העיר הרב שאול ישועה אביטבול, מכתב זה לקה בחסרון התאריך, ומכתב זה נכתב אחרי מכתב משנת פת"ן תק"ל, במכתב מצויין שהשד"ר היה דיין ומצויין וכו'.

אלה הדברים המה מאירים, בפנקסו של החכם השלם שד"ר מעיר הקדש **צפת** *אמת תובב"א איש האלקים קדוש הוא כמוהר"ר ישועה סידון.*

יום ש'זרח ו'האיר ע'ל ה'ארץ א'ור ב'היר י'פה ט'והר ב'הוד ו'תפארת ל'ו עט הזמיר הגיע, וכל רינה וישועה, מרנני כ"ע אבתריה, איש לפי מהללו, מה נכבד היום, יש בו משום גלוי אריות, הדר נביות, שלשה כתרים הם, וזיויה די רביעאה לצד עילאה, כתר שם טוב עולה על שולחן מלכים, כי הפלא ה' חסיד לו, דנפיש וציל נהוריה טפי הולך אור וזרח זרח, ואש מפיו תאכל להם חנית וכידון, חד מינן כי סליק להתם, כפליה לתנאיה, ויצא כברק חצו, זה הדור בלבושו, יראה יראה אל פני האדון, החכם השלם והכולל, איש רב ואיש מדון הדיין המצוין ציר אמונים, אחד מן הרמתיים, כמוהר"ר **ישועה סידון** *יזיי"א, זכינו לקדשו על פי הראיה, כראות פני אלקים, ולא זזנו מחבבו וכו' ומאי וטהר טהר גברא מקודש מקודש למי שלא ראה, זכות הרבים תלוי בו מטבע שטבעו חכמים, שתים מערכות, חותמי ברכות שהיו במקדש* **צפת** *אמת תכון לעד בב"א, "בין שורותם יזהירו זהורי חמה, אורות קדשים, אור בעד אור, יעידון יגידון, את כל תוקף התלאות*

חולפות ובאות, מלבא חמת חמה מנרתקה, כי אש היא עד אבדון, בזוזי בתר בזוזי ומאן דאלים גבר, אויב עושה בעברת זדון, ונשמע וימס לבבנו, פני הצאן אל עקוד, ופקודת כל האדם, במרה איפקוד אף אנן נמי תנינן בכמה דינים קשים ומיעוט אחר מיעוט, כי אם תם הכסף וחסרה הלב'נה, עכ"ז קמנו ונתעורר לשם קדושת ארצנו ונחלת אבותינו, ונפן ונעל לשם קדושת התנא האלקי קדוש ה' מכובד **הרשב"י** *זיע"א, ולכבוד האי שליחא קדישא, אשר ראינו צרת נפשו, כל שמעשיו מרובים מצער לצער, ולבל תשחית דגופא לא חייש, בזיעת אפו וצער גופו, הנה שכרו אתו מאת ה' מן השמים, ונקריב את קרבן ה' מנחת עני סך* **ארבעים משקלים** *משלנו, ועוד סך ארבעה משקלים לשם צדה לדרכו, יהיו לרצון לפני ה' תמיד, ואנן ליה וליה עינינו, יקומם ירומם סוכת דוד הנופלת, וארמון על משפטו ישב, הלא דוד מסתתר, בוא יבוא ברנה, ומלך מלך והשכל אכי"ר.*

איש צעיר דלית כותיה מלרע החותם פה צפרו

שאול ס"ט

רבי רפאל יוסף חיים מצליח

כוללות צפת

שנת ה' תק"ץ (1830)

שר"ר זה לא נזכר במקורות, נשלח אל מרוקו בשנת תק"ץ ונשאר הרבה שנים בגלות, ובפרט בעיר צפרו וקבע חברותא בלימוד עם רבי יהודה אלבאז. גם נשא אשה והוליד בן שנקרא בשם אליהו, וכשעמר לחזור למקומו הניח הבן ברשותו של ר' עמרם אלבאז, רבי אליהו הנז' היה חי בארר התרכז' ונזכר בספר הלכה למשה סי' פה', ובנו של ר' אליהו נקרא על שם זקנו נסים. בתעודות בחלק א' של הספר "קהלת צפרו" תעודה 263 עמ. 299 נזכר בין שמות אנשי הקהלה שקבלו חלוק נדבת חג הסוכות תר"ז השם אליהו מצליח, וכנראה שכנוי מצליח הוא משושלת זו.

ש' נחלת שפר"ה עלי פ"ג

לשרידים אשר ה' קורא להם עושים מאהבה כנסיה שהיא לש"ש קהל קדוש יאמר לו אשר בעיר ספרו יע"א ובתוכם כעין חשמלים החכמים השלמים הדיינים המצויינים הלא המה ראשון לכל דבר שבקדושה כמוה"ר מסעוד ן' עמור הי"ו ושני בק' אמו"ר ישראל ן' עוליאל הי"ר ועד השלישי ל"ו בא כמוה"ר יהודה אלבאז ועד ארבעה ל"ו אשיבנו כמהר"ר מאיר צבע הי"ו אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם כי"ר.

בראשית מאמר אני ש' הני מילי מחיי"ם יכנסו דברי באוזנם על דברת נדבת עה"ק צפ"ת היאו"ר תו"ב כי זה לי חמש שנים גולה ונדח מדלג על ההרים לקבץ אלה מפה ואלה מפה, וכעת עונותי הטו אלה תשש כחי ולא יכולתי מרב על צרות תכופות ומקריי הזמן הבהילוני, ודין גרמ"א לא אוכל ללכת מח"ק והנה בעת"ה אחלי יכונו אחי וריעי חונוני חונוני האספו והקבצו בני עליון ושלחו אלי נדריכם ונדבותכם ואל תכניסו עצמיכם בספק נפשות

וח"ו עניה זו לשוא וכו' ואל אלהים הוא אם היתה דרך סלולה והיתה קרוב לפרק הנסיעה ביני וביניכם מה היא ואת האלד"ים אני ירא אבל מה אעשה כי זה לי שנה תמימה ושערי כניסה מאין תמצא והנה כי כן את שומעכם הטוב אנו שומעים שם נאספו נדיבי עמים וגדולה צדקה שמצלת וכו' אשר זה פ"י אני בעוני ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע מצד הצדקה וזהו וממנה יושע וכו' ובשעת דוחקו של בעל הבית ולמען התנאים ורבני עולם אשר בעיר עז לנו אם תתנו כתף סוררת ואני תפלה אלד"ים עמכם גבורי החיל ידכם בצ'לחת משלחת... ש' מפחד וזכות הרשב"י ור' אלעזר בנו יגן עלינו ועליכם הכ"ד אחיכם הצעיר המשתלח העיר עז לנו צפת ת"ו והוא נא"ה רפאל יוסף

ז"ך בסך אדדם מס' ולא תחללו את שם קדשי

חיים מצליח
ס"ט
(–)

דא תהא למיקם ומוצא שפתי לא אשנה וחלילה לזרעיה דאבא לשויי נפשיה הדרנא ואשר הבטחתי אקיים איה"ב לשלוח לידי"ן כהה"ר יהודה אלבאז נר"ו יאיר ספר דברי שלמה וספר ראש דוד עם ראשון הבא השם יגמור בעדי לטובה אכי"ר כ"ד צעיר המשתלח מעה"ק צפת אמת"ל הח"פ צפרו יע"א בש' והיוצא מפיכם תעשו שנת התקפ"ג ליצירה והכל שריר ובריר וקיים

רפאל יוסף
חיים מצליח
ס"ט

בעה"ו

אנאנפשאיכתבית יהבית בידרחימא דנפשאירחימתין עזיזא הלא זה הור"ד החכם השלם והכולל כמה"ר עמרם אלבאז נר"ו יאיר על אודות אשר היה מפקח ומשגיח בכל עיניני ובפרט העמידה אשר עמד עמי בענין הנדבה עמידה שיש בה סמיכה, והיה הוא

המוציא והמביא וכעת לכתי מחנימה ער עז לנו צ'הלה צפת תוב"ב, עשיתי חשבון עמו הדיק הטיב, ומצאתי חשבונו מנוקה ומשופה בי"ג נפה, ויען חשש לעצמו מלזות שפתיים מרבני ערינו ה' עליהם יחיו, רצה לקיים והיתם נקיים מה' ומישראל, הגם כי שלי"ת מפורסם לכל בעי עירו כי ציר אמונים הוא ומעשיו באמונה, עכ"ז חשש, ודין גרמא את קסתי נתתי להודיע ולהודע שהרי הוא פטיר ועטיר מכל וכל ואין כל זולת מה שהנחתי בידו לצורך בני זה אליהו ב'היר הוא הי"ו סך שבעה ותשעים מיתק' וח"פ קרן נטו' מיתקאלים ריוח שעדין לא בא לידי גוביינא, והחכם הנז' יעמד חי לפקח ולהשגיח בצורכי בני הי"ו והוא יהיה לו לאב ולפטרון לגדלו ולהדריכו בדרך ישרה, וכאב את בן ירצה ועל פיו יצא ויבא כי עליו בטחתי, ומעתה האמנתי להח' הנז' נאמנות גמורה עלי ועל בני יצ"ו מבלי לחייבו שום שבועה ק"ו ואפי' ח"ס, כי מכירו אני כי באמונה הוא עושה ולהיות האמת נהד'רת ולראיה מהימנא ביד הח' הנז' יצ"ו ח"ש פה צפרו יע"א שליש אחרון לח' תמוז בס' וה' יסלח לה מש' לכל באי שער עירו לפ"ק והכל שריר וברי וקיים

רפאל יוסף חיים

מצליח

ס"ט

הודה לפנינו הו"ג הח' הנז' שלא נשאר לו אצל כהה"ר עמרם י"א הנ"ל מכל מה שהיה מופקד בידו זולת סך תשע מאות וחמשה ושבעים אוקיות כ"ט וסך -קס-נס- ריוח שא'ג שהניחם בידו לצורך בנו הי"ו וזולת זה לא נשאר בידו מאומה, ולראיה שכן הודה לפנינו החכם שד"ר כמוהר"ר חיים רפאל מצליח החתום לעיל בכתבו וחתמו נתנו ביד החכם כהה"ר עמרם הנז' והיה זה בשלשה ועשרים יום לח' תמוז שנת ה' אלפים וה' מאות ושמנים ושלש ליצירה ושו"ב וקיים **יהושע יש"י** *מי' בארבעה עבר עליה הקולמוס ונכתב ע"ג בשלשה וד"ק לבתר דחתים חד מינן ושו"ב וקיים*

עמור אביטבול

סי"ט

איש אחד מן הרמתים, בר לבב ונקי כפים, אהוב למעלה ונחמד למטה מזהב פרוים, אהוב אוהב את הבריות רחם רחמתים, ידי"ן אף רוחי בקרבי החכם השלם והכולל שד"ר כמה"ר חיים מצליח נר"ו יאיר כאור החמה שבעתים, כי"ר.

אר"ש קמא, הנה אנכי נצב בשפל קול התחינ'ה מול שוכן מעונה ישמור צאתך ובואך בכל מקום אשר תדרוך כף רגלך, ומכף כל אויב ואורב בדרך יצילך, ותעלה ותבא ותגיע למחוז חפצך להר המור גבעת הלבונה, תחזינה עיניך, בשובע שמחות את פניך, ויצו ה' אתך את הברכה באסמיך, ובכל משלח ידיך, כן יאמר אלהי אמן וכי"ר, ומה נאמר להאח אמרה נפשי על קושי הפרידה וכי אזכור ימים מקדם מפקידה לפקידה ובפרט בעת הלימוד זכור אזכור ותשוח עלי נפשי ותהי לי לחרדה וחצי אהבתו תמיד עמדי, ובקרבי כאש בוערת על מוקדה. זאת אשיב אל לבי ע"כ אוחיל לחסדי ה' יקבץ נדחינו בקרוב מארבע כנפות לשוב אל ארץ יהודה ושם נתראה פנים בשמחה ובטוב לבב בקול רינה ותודה אכי"ר.

אר"ש בתרא הדא אמרה שהגיע לידי המו"ץ [?] והוא כמוץ אשר תדפנו רוח כי אין נוחה ממנו הרוח, וע"כ העמדתיהו על פרק המוכר ונמכר בסך כו"כ והנה דמיו יגיעו כת"ר עד אשר תקנה לי לשמי אחר טוב ממנו מעין דוגמא אותו שהיה אצל כת"ר, והנה נתתי לכהה"ר סעדיה סך-טס-יגיע לכת"ר והנה עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה מה שהבטחתנו ובכלל שבע זכירות שאתה זוכר בכלל הוסיף עליהם זכירת ההבטחה אשר ייטב לך

יהודה אלבאז

בלא"א משה

רבי חיים אשכנזי

כוללות צפת

שנת תקצ"א (1831)

שר"ר זה נזכר בספר שא"י בשנת תקצ"א, (1831) ובצפרו היה בשנת תקצ"ו (1836), וכן היה בפאס והסכים על ספר פתח הבית. הוא הביא עמו מנגינה אשר חובר עליה פיוט בספר קול יעקב (לונדון תר"ד) עמ' כ"ט[1].

בה"י בס' כי אותך ראיתי צדיק וכו' ש' תקצ"ג

שלומות רבות, וישועות קרובות, לאלפים ולרבבות, יחולו ויאתיו, כנחלים נטיו, על ראשי הדיינים המצויינים המה הגיבורים אנשי השם כוללי תהילות ישראל כמוה"ר ישראל עולייל הי"ו וכמוהר"ר יהודה אלבאז הי"ו וכמהר"ר עמור אביטבול הי"ו ועל צבא תהילתם ידי"ן הנגיד המפואר הגביר המרומם כמוה"ר יצחק אביטבול נר"ו על כל הק' הקדוש הגדולים הגבירים והבינונים והקטנים יחד כולם ישאו ברכה מאת ה' וצדקה מאלד"י ישעו זכות עיר הקודש צפת אמת ת"ו וזכות התנא האלד"י אדוני' ומורי' ר' שמעון ן יוחאי זיע"א יגין בעדכם ויצלכם מכל צער ונגע ומחלה כיר"א

אחדש"ו טובה וברכה מודע לבינ"ה כי זה כתב שני שאני כותב לבי [לכת'] על ענין נדבת עיר קודשינו צפת ת"ו ונדבת הבנין שאנו בונין עכשיו מצבת קבורת התנא הקדוש הרשב"י זיע"א ועוד בה שלישיה בנין בה"ק הי"ג בעל תשובות [חשיבות] שנפל [?] צריך בע"ה לבנינו ולהקימו, על כל אלין מיום שבאתי לכאן שלוח שלחתי אליכם לבוא אצליכם ולהשתשע בתורתכם, וכשרציתי לא רציתם, וכן עתה אם ישכם עושים חסד ואמת עם עיר קדשינו ונחלתינו, לקבץ נדבה ראויה והגונה ולשלוח אותה לידי הגדו לי, ואתם גם אתם גם לרבות שלוחכם אתם תתעסקו בענין זה וכוחי ככחכים ופי כפיכם,

והקב"ה הוא יודע בוחן לבות וכליות אלד'ים צדיק הוא יודע, כי רצוני לראות פניכם הנאהבים והנעמים, ומה אעשה אונס רחמנא פטריה וכולי עלמא ידעי שאין בי כוח לעמוד להתפלל אפי' י"ח ברכות, ואנוכי הרואה מיום בואי לכאן עד היום הזה, כמה אנשים אשר עברו לעירכם, וכפי חשבוני כבר לקחו מאצליכם קרוב לב' מאות מתקאלים, ואיך לא תחושו ולא תרחמו עלי העיר הגדולה עיר קדושי' ותפארתי' ארצנו ונחלתי' והדרי'ם עלי' רבנים חכמים אלמנות ויתומים ועניים ובנין בתי כנסיות ובתי מדרשות אשר בית ישראל נכון עליהם כי על כן הרני גוזר בכח המסור בידי מן רבנן תקיפי ארעא דישראל ובכוח התנא הקדוש הרשב"י זיע"א תכף בהגיע כתב זה לידכם תשיבו לי תשובה על הן הן ועל לאו לאו בלי איחור ועיכוב ויבוא שכמ"ה כ"ד נא'ה שד'ר מעה"ק צפת ת"ו

הצעיר חיים
אשכנזי
ס"ט

בה"ו

עיני העדה החכמים השלמים הדיינים המצויינים כמוה"ר ישראל עולייל וכמוה"ר יהודה אלבאז וכמוה"ר עמור אביטבול גם אשור נלוה עמים זר"ק רודף צדקה וחסד כ"ר יצחק אביטבול נר"ו

אחדש"ו הודעתי הן כתיב שבקיץ שלחתי למכ"ת שרצוני ללכת למח"ק לגבות נדבת צפת תוב"ב, ותענו אותי ותאמרו שאין זה זמן מוכשר וצריך להמתין עד ערב סוכות שיתקבצו בני אדם, והנה בעתה זה לי ימים של צער ואני מוטל על ערש דוי לא אוכל לעמוד, ועדיין אני שוכב ואין בי שום כח אפי' כח הדיבור כשל בעוני כחי, ולכן זה חסדיכם אשר תעשו עמדי לכבוד עיר הקדש ולכבוד רשב"י התאזרו והיו לבני חיל לגבות נדבת ארץ ישראל תוב"ב כמנהגכם הטוב וכאשר תגבו הנדבה אני אשלח

המשרת שלי לגבותה, שבעונות הרבים אני איני יכול ללכת אצל מעכ"ת, גם מבקש מכם שתחפשו אחר עשר דספרז'ל [חבושים] שיהיו טובים הרבה ותקנו אותם אפילו בסך עשר אוקיות לפי שאני צריך להם לרפואה ותשלחו אותם יפה שעה א' קודם ותשו' מהרה תצמח ור"ש כ"ד שד"ר מעה"ק צפת ת"ו

הצעיר חיים
אשכנזי
ס"ט

בע"ה, יום ר"ח טבת ש' זאת הטיבה ה' לטובים **ולישרים** *לפ"ק*

רב אחאי ורב רחומאי כוליה גופאי, א"ח טוב לישראל החכם השלם והכולל הדו"מ כמוהר"ר ר' יאודה לבאז הי"ו נר"ו יאיר זכות הקדוש הרשב"י זיע"א כיר"א,

אחדש"ו כמשפט מכאן מודעה רבה בקיצור כי אני שולח למנ"ר הי"ו ספר חדש המחודש זה שמו "מכתם לדוד" לקיים את דברי והגם שכבר תלי"ת קיימתי דיבורי, ושלחתי להם ב' ספרים, ושליח מעל ומסר את השניים ביד ידי"ן הרב ר' עמור הי"ו, עכ"ז לפנים משה"ד אני שולח זה הספר לידו הקודש יקבלהו בע"ה על יד בעל הבית הגביר סי' אברהם ן' סמחון הי"ו, בתנאי וע"מ שישלחו לו רומכת"ר הי"ו הכתב יד שלי, ואם לאו לא ישלח לרומכת"ר את הספר ולהיות העת נחוץ איני מאריך כי אם הנה אנכי דורש בש' בעל הבית שלי, ובש' כל יחידי הק"ק הי"ו כ"ד נאה דושו"ט צעיר המשתלח בשליחותייהו דרבנן מעה"ק צפת אתל"א (א'מת ת'כון ל'עד א'מן) ה' עוזי מעוזי.

הצעיר חיים
אשכנזי
ס"ט

בה"י

עיני ולבי ב' צנתרות זהב, עמודים שנים החכמים השלמים הדיינים המצויינים כמה"ר יהודה אלבאז נ"י וכמה"ר עמור אביטבול נרם יאיר כי"ר

אחדש"ו ונוה צדיקים יבורך וכל המחובר לטהור טהור ועה"ק יגדל שלם אכסנייא של תורה רחים ומוקי רבנן כה"ר יצחק אביטבול נר"ו יאיר ובתים מלאים כל טוב הי' אות לטובה, הגדתי היום אשלם תודות לאל שבאתי לשלם שלם בגופי וכו' ואין שטן ואין פ"ר ידאו גוים ויבושו, והן עתה אין כחי אלא בפי אני תפלה לאל חיי תרום רשייהו כי"ר, ישמחו יעלזו לפני אלד'ים הם ובניהם וכל אשר להם ה' ישלם גמולם הטו"ב כיש את נפשיכם וכנפש החו"פ פאס יע"א עיף ויגע דש"ו כל הימים

הצעיר חיים

אשכנזי

ס"ט

המכתב היה כתוב בכתב יד רבי רפאל אהרן מונסונייגו, והשר'ר רידן חתם בו, ובדרך אגב כתב הרא"מ מכתבו אל ר' יהודה אלבאז ז"ל

יאור לי אור עיני החכם השלם והכולל הדיין המצויין כמוה"ר יהודה נר"ו

קדמתי בנש"ף וש"ר לכל בני הבית ה' עליהם יחין, מה נאמר לכ"ת צרות גברו ולא יתנוני השיב רוחי, ובפרט טורח משא העם, ולכן חדל הקולמוס ולא היה כפעם, יגיעו לכת' זוז"א דסא'בל, [זוג דג שהיה נקרא "סאבל"] פלג מנחה קטנה, בושת פנ"י כסתני שאין זה מן הראוי אך כדי למרס בדם האהבה ואתיא זכירה זכרו הטוב כעך ולאחי החיים והשלם נאם עבדך **ראי"ם**

בה"ו בס' יאודה אתה יודוך

רב אחאי ורב נהוראי נהירו דעיינין ובסימו דרוחין הרב הכולל בישראל להלל כמוהר"ר יאודה אלבאז נר"ו יאיר והוי זהיר כיר"א, ור"ש לידין רב אחאי הרב הכולל כמוהר"ר ר' עמור אבוטבול הי"ו ור"ש לאהובי ידי"ן החכם הנגיד המפואר רודף צדקה וחסד בעל אכסניא נאה כמוהר"ר סי' יצחק אבוטבול הי"ו ועל כל הקהל הקדוש זכות הרשב"י זיע"א יגן בעדכם כיר"א.

אחדש"ו אות זה מדבר באה"ר והש"ן להודיע מ"ש הטוב, ובע"ה אי"ה חיים מחר ניסע לחט"ו לק"ק מכנאס יע"א, ובע"ה נתבשר מרמכת"ר בשורות טובות כיר"א, וגם הסדר הגט של מר"ן הרב המופלא כמוהריט"א זלה"ה מסרתי אותו ביד הרב רבי אהרן מונסונגנייגו הי"ו, למע"ה ימהר יחיש להעתיקו יפשא"ק, והן עתה עיקר בקשתי להודיע לרומכת"ר על האי צורבא מרבנן החכם השלם כולל כל אישורין גברא דשפיר חזי כמוהר"ר ר' יעקב קובו הי"ו, וכל כמה שתעשו עמו לכבוד תורתו עם האלוק"ים אתם עושים ויבוא שכמ"ה, גם לבעל אכסניא נאה הנגיד המפואר הנני נוטה אליו כנהר שלום, גם אליו בקשתי לשים עין השגחתו על האי צורבא מרבנן כמדתו הטובה ויבוא שכמ"ה כ"ד נא"ה

דושו"ט שד"ר מעה"ק צפת אתל"א

הצעיר חיים
אשכנזי
סי"ט

עץ החיים, ציר נאמן תוכו כברו, אומר ועושה, נאמן בבריתו וקיים במאמרו, ידידנו שליחא דרחמנא, יפרח כשושנה, החכם השלם הרב הכולל ענותן כהלל חן ערכו מי ימלל כמהר"ר חיים אשכנזי אלקי אברהם יהיה בעזרו ושמרו כרועה עדרו אכי"ר.

אחר עתירת החיים והשלם, יחדיו יהיו תמים ברכות לראש צדיק, וידי"ן אח עצמי ובשרי אכסניא של תורה זרע קודש הוא ניהו הנבון ובחשוב נשיא ישראל כה"ר יוסף אליהו יצחק אביטבול נר"ו מעמים למעכ"ת אלפי שלומות לרוב וידי"ן החשוב הרב שלמה צירולייא יצא לקראת נשק והנו נוטה כנהר שלום למעכ"ת, ועתה אין ועתה אלא תשובה על מה שלא נשאלתי מאת החכם החדש שאפי' בשלומי לא דרש, ולא כן אנכי עמדי, הן בשמים עידי ואם מעכ"ת דנני מעלומי עין, אני לא אעלים עין, שכאשר בא שלוחך כה"ר ישועה סמאזא נר"ו אף כי היו מעות הקופה נתונים ביד המתעסק בהם, וחי נפשי שעמדתי בכל מאמצי כחי וקבצתי הכל כאשר לכל קרן ורוח סך - קס - כם - חם שיגיעו ליד הק' ע"ה ונתנו עוד בידו סך - לם - אוקיות צידה לדרך, והעמדנו על עצמנו הואיל והדבר יצא מפי מלך חיים נר"ו, כי השעה דחוקה הרבה מאד קמי שמיא גליא, ומאי די עלן למיעבד הא עבידנא, ומאי דניחא קמך עביד, ואף שהשליח תבע ממני כ"י הק' לתתו בידו, אנא דאמרי אי אפשר לעשות כדבר הזה שיצא כ"י חלילה ריקם ריקם לג"ש, ואם מעוצם האהבה שביני לבינו נפלה שכחה, ולא זכר ההבטחה שהבטחני בפיו ובכתב ידו מלא, אכתי חביבותיה גבן ולא תפול בה שכחה חלילה לי ואין עד"כ נמ"ך.

מקורות והערות

---

1. בכותרת הפיוט "פיוט לנועם תורקי מן עלמינא אלאה ינצור אפנדינא וכו' אייתי בידיה החכם שד"ר כמה'ר חיים אשכנזי נר"ו ושאל ממני לחבר שיר על ניגונו, ועשיתי רצונו, ושמתי סימנו כשמו חיים נר"ו, נכללו בו ד' ארצות הארץ הקדושה ירושלים, צפת, חברון, טבריה, אלוקים יכוננם עד עולם סלה"
יתברך אל חי שוכן עד, בוחר בציון לב תסעד, צפת אמת תכון לעד, הר המ"ר גבעת לבונה. וראה עוד בס' אנצק. לתחכא"י כרך א' עמ' שנ"ו.

רבי יהודה דאדון

כללות צפת ת"ו

שנת ה' תקצ"ב (1832)

שדרי'נו זה לא נמצא במקורות נשאר בשלחותו ד' שנים, רבי חיים הנזכר במכתבו הוא רבי חיים שלמה פראנקו

יקר מחכמה ומכבוד, תפארת רומ' אנשים וכלי'ל לאישי'ם משובח ומפואר במדה טובה מרובה, יקר תפארת כולו כהדר'ת הודי והדרי לו תואר ולו הדר נופך ספיר מרגליתא טבא, יקר רוח איש תבונה, עמו עצה ותושיה תורת חכם מקור חיים תוכו רצוף אהבה, ידי"ן הוא הדר האמור בתורה, ונאספו שמה כל ההדרי'ם, צרור המור דודי לי הרב הכולל בישראל להלל חין ערכו מי ימלל, ענותן כהלל, אין גומרין עליו את ההלל ז'ק כמוהר"ר ישראל עולייל נר"ו יאיר ויזהיר, וכמוהר"ר הרב גבאי הרשב"י יהודה אלבאז נר"ו וכמוהר"ר עמור אביטבול, ורו"ש לחה"ש והותיק השר והטפסר הנגיד המעולה נ'ר ישראל כמוה"ר חיים ן' מאמאן נר"ו יאיר כאור הבהיר, ורו"ש לגבאי הרשב"י גם הוא החו"ן כה"ר יוסף אלקבי ורו"ש לכל הקהל הקדוש והנבחר אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם, ותברכם בתלת מלי דרבנן בבני חיי ומזוני בכח א"י תוב"ב ובכח הרשב"י זיע"א אכי"ר.

עט"י המדברה ויחל יהודה אתייא אחל אחל ובא הוות לפני התי'בה חוה לאדם להגיד ולהודיע למעכ"ת ע"ע ר' חיים פראנק'ו שיצא שליח מעיר צפת תוב"ב ואני ע"ה עדיין לא השלמתי שליחותי, שנשאר לי מקנאס ופאס וצפרו וסביבות שלהם ע"כ אין ליתן לו שום פרוטה, לא נדבות, ולא הקדשות, ולא נדרי הרשב"י

זיע"א עד שאקח אני ע"ה נדבת א"י תוב"ב ואשלים שלחותי, ואני מחדש באו לי כתבים וחתומים עליהם הרב המופלא וכבוד ה' מלא כמוהר יוסף דוד אבולעאפייא אחיו של ר' יצחק אבולעאפייא, והפקיד הנאמן הרב כמוה"ר יצחק ן' סמול, וחו"ר העיר שאשלח להם ממון ואלך וכל המקומות שלא אניח שום כפר ור' חיים פארנקו אם יש לו שום כתב מחו"ר עי"ק צפת תוב"ב שאניח לו אלו המקומות הנשארים ממקנאס ופאס וצפרו וסביבותיהם, יבא לכאן למקנאס ויתן לי הפיטור מה להשיב להם בא"י תוב"ב, הי"ת יצליח דרכו בהצלחה רבה ויקירא ואני רוצה בלאו הכי לחזור למקומי שזה ה' שנים יצאתי חוץ ממחצתי, ושלחתי כתב לפקיד שלנו שהניחו הרבנים בג'יבאלטאר, יע"א והוא בעל הבית שלי שניור יהודה עולייל, ואמר לי לא יש לך שום תיקון לילך עד שתשלים שליחותך, לכן אם יש בידו שום כח יבא לכאן, ואני מניח לו הכל, ולמה צריך לכתוב לכם כתבים שיקדים הוא בגביית הנדבה, קודם שלא ראינו הכתבים שלו, אשע"כ עיקר הענין הוא, אין לו רשות ליקח שום פרוטה עד שיבוא לכאן למקנאס יעא, אם לו כתבים לפטור אותי יקח נדבה ממקנאס וילך למחוז קדשיכם, ואם אין לו שום כתבים ילך לעיר רבאט יע"א ויקח נדבתו ממערב עד ד' או ה' שנים שישלים נדבת המערב לחטו"ל ויחזור למקנאס ופאס וסביבותיהם, שמיום שיצאתי אני מעיר ארבאט יע"א עד היום הזה הם ד' שנים, ואם יש בו כח וזריזות, יעשה פחות מד' שנים וד"ל, ואין להאריך כ"א בשלומיכם, אני הצעיר מלחיך עפרא מתחת רגליהון דצדקייא דאזיל ומטלטל בשליחותייהו דרבנן צפת אתל"א וש"ר **יהודה דאדון**

ס"ט

רבי יהודה קארוג'י

כוללות צפת

שנת ה' תקצ"ד (1834)

במקורות אשר לפני לא הזכירוהו באריכות, כי בספר שא"י עמ. 685 כתב שלא ידע מקורו אלא מפי החכם ר' יעקב מ"ט, וקרוב לודאי, המקור הוא ממכתבים הבאים הלאה שהיו לעיני ר' יעקב הנ"ל בבואו הרבה פעמים לעיר צפרו ואף העתיקם לעצמו.

אלול תקצ"ב

נרתקא דאורייתא הכא תרגמו נהוריתא מזרי"ח זר"ח על האורים, וישת לו הדרים מלך ביופיו, המגבהי לשבת תחכמוני פטיש החזק עמוד הימני רב גובריה ורב חיליה דנהירין ליה שבילי ירעש כלבנון פריו הדר הוא בק' נהדר זה סיני מע' הרב המובהק ואח לברק ח"ק ר"מ ור"מ כמהר"ר **יהודה אלבאז** *נר"ו יאיר עד כי יבא שילה ונבקע הר הזתים מחציו, כי"ר"א.*

יעלה בראש נאות השלום עצמה ירבה ויהי רוב"ה כמעין המתגבר לית ליה דיו, וצי"א גם היא מצלינן האידנא בשער הגבוה התנא האלדי' **רשב"י** *זיע"א וסיעת מרחמוהי, תל שהכל פונים להסתכל ביופיו, למען יחי הו"ד לנצח כסא כבוד תורתו נכון יהיה כחמר טב דיתיב אדורדייה בשלם סוכו ויתן עז למלכו הבית ימלא כל הון יקר ונעים סטיו לפנים מסטין, וזרעו לברכה ריכא ובר ריכא נטיעות דומות לשרשים כולם אנשים איש ל'ו נהד'ר מה טובו ומה יופיו, כי"ר"א,* **ובא האו"ת** *בהיכל קודשו להגיד כי ישר אזן שומעת מפי מע' שלוחי דרחמנא הי"ו תהלתו יספרו פעולת צדיק דמטבותיה דמר הוא מוטיב מפני חיבת הקדש, ובכן בריא בחיובא לברך בשמו ברכות לראש צדיק כתמר יפרח וכאור בקר*

יזרח, הוא ובניו בקרב ישר' כיר"א, היינו טעמא סמוכים דרבנן לקול משאלות רק בדבר הורי"ה להורות את בני ישראל דברי האגרת כתמרות עשן מקוטרת כי ה' אלד'ינו הדימנו וישקנו מי רוש ולענה בתוכחות על עון שנה אחר שנה קרא ה' לרעב, על זה היה דוה לבנו ונהי בעינינו דנפישי נפוחי כפן, ואף כי בדרך נס יגענו ומצאנו לחוב בעצמנו סך עצום ורב משום חיי שעה מה יתן ומה יוסף, כי הן בעון מיום ליום הולך וצוע"ר מזי רעב ועיניו רואות וכלות כל העם מקצה ועילא מנהון רבנן ותלמידהון נודדים ללחם איה ואין לאל ידינו להושיע, ואם אמרנו נבא הע"יר מכל הקורות רבו מצע"רות, מאין ספורות אפס כי שמץ מנהו עיניו תחזינה מיצרים באגרת הכוללת, אגר"ת בת מח'לת, ומשם בארי"ה זאת נחלת עבדי ה' בין צו'קות ובין צרת'ן חשך משחור תעובר צורתן בכמה גוונים ונהפכו כל פנים לירקון, ויהי כאשר הגיעו מים עד נפש באפס תקוה למצוא עוד מעט כסף עלינו במלוה גם ברבית קצוצה עד אשר יחנן ה' הוכרחנו במעשינו מעבור בשל'ח שלוחי מצוה בשם התלמידי חכמים דוקא כי נעים והיה קדוש כל הנידר והנידב **לפום רבנן ולפום תלמידהון** והן היום שולח מאתנו ציר נאמן נטע נעמן הדר הוא כולו נהדר"ת מע' החכם השלם והכולל כאן הלל עצו"ר כמה"ר יאודה קארוג'י נרו' הוא ההולך קדמת אשו'ר יאוד"ה יעלה אל פני הקדש ואזן מילין תבחן, ישמע צדיק קול יאוד"ה נר"ו מיצר"ים במה אנן קיימין, הנה אנחנו בקדש נכוין בחמי חמין כמעט שכנה לה נפשנו מפני זלעפות רעב ולא ידענו מה תהיה באחריתנו כי כפצע בינינו ובין המות רח"ל הוא ית"ש יאמר לצרת עמו ישראל די, כי ע"כ יהיו דברינו אלה לרו"מ בשפל קול התחינה ביום הראות מר שד'ר נגד כסא כבודו יאחוז צדיק דרכו דרך הקדש עזרנו' ומגינינו הוא אל ה' ויאר לנו בנועם שיח פי צדיק יהגה חכמה ולשונו בדבר חן ותחנונים נגד כל יש' רחמנים בני רחמנים כמה גדלה מצות **פיקוח נפשות** רבות מישראל העטופים ברעב ובצמא ואין להם משען ומשענה זולת צדקת ישרים אם יחיונו נחיה, ואם המצא ימצא ח"ו אחד מעיר ושנים ממשפחה כי יאמרו לא נקבל חדשה בארץ סמוכים בטוחים

אנו כי שפתי צדיק ידעון רצון הוכיח במישור דברים טובים ונכוחים, ושבו בנים והביאו מנחתם ואת עולתם כפולה ומכופלת על ראשי עם קדש ומגלגלין זכות על ידי זכאי שכמותו, גם את זו כמדתו הטובה להשכיל להטיב, הנה האדון לשלח נכון צדיק גוזר למנות אנשים חכמים ונבונים הדרת סגנים יסובבו עיר מבית לבית עם מע' השדר"ן לקבץ על הגבאו"ת גרוש אחד לכל נפש כי. . . . מה שאין הפה יכולה לספר, ולא הלבלר בקולמוסו, ובאמת אמרו מה בין ת"ח לת"ש ואתייא מבינייא מצוה גדולה לזכות את יש' במתק שפתיו. . . בביתו ובחומותיו **קופה חדשה** *ונקראה בשם* **שלחן גבוה** *שם יתנו צדקות ה' חלק גבוה מכל סעודה וסעודה איש כמתנת ידו למען הביא* **לחם לרעבים** *אוכלי לחם העצב"ים בעיר אלד"ינו ת"ו, בה' בטחנו וברב צדקתו כה יעשה וכה יוסיף תוספת קדושה לחיותינו כהיום הזה, וקים להו לרבנן כי שיחתו הקלה היא גופא גזירה על יש' ועל רבנן, כי כן עינינו תלויות לרחמי שמים ורחמי רו"מ ממכון שבתו לישגח עלן רו"מ ולא נאבד ב"מ, כי עת צרה היא בתכלית האחרון לכל הדברות ולכל האמירות עליה דמר סמכינן ביכול הכתוב מדבר להבעיר לב העם רשפי אש שלהבת, ונשמע קולו ודברו אחור לא ישוב, וגדול המעשה תנן, ויבא שכמ"ה בכל מידי דמיטב, כסאו כשמש יהיה נכון על גבי מרומי קרת, לכבוד ולתפארת כנה"ר וכנפשות המעתירים בעדו תמיד כל הימים החותמים בדמע פ"ה עיה"ק צפת ת"ו בחדש רחמים שנת הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו לפ"ק ברב עז ושלום.*

נסים חיים אזולאי ס"ט	יוסף צרפתי ס"ט אברהם רחמים עבו ס"ט	?	אברהם חסון ס"ט ע"ה אברהם אנהורי ס"ט	יעקב בן שמעון ס"ט

מודים אנחנו הח"מ כאשר נגה אור כי יהל, וכבר בא חכם למח"ז הוא ניהו שליחא דרחמנא החכם השלם והכולל יהודה יעלה כל חיך שטועמו אומר לי לי כמה"ר **יהודה קארוג'י** *נר"ו יאיר רב נהוראי מעיר עוז לנו* **צפת אמת** *תוב"ב ולא רצה להתעכב מפני איזה סבות הידועות לו, אמטול הכי פסקנו כמו שבעזר משדי אנחנו נעמוד עמידה שיש עמה סמיכה לעשות ולעשה אחרים המתנדבים בעם על נדבה הגונה, ומה שיעלה מן המקובץ בנדבה, שני שלישים ממנה יעלו לרצון ויגיעו ליד מעלת השד"ר בע"הו, והשליש יהי מונח בידינו עד אשר נדע מה נעשה בו, ולראיה שכן עלתה הסכמתנו ח"פ צפרו יע"א בחדש תמוז משנת* **צדקת ישרים תצילם** *לפ"ק וקיים*

יהודה אלבאז סל"ט	עמור אביטבול סי"ט	הקטן יצחק אביטבול	ישועה אלבאז	צ"ל כליפא ן' הרוש ס"ט שלום ן' יתאח סי"ט

ליד מע' הרב הכולל ר"מ ור"מ אב"ד דק"ק צפרו כמוה"ר יאוד"ה אלבאז נר"ו יאיר כיר"א אותותי אלה יבואו לפני מי שגדול מר ני"ר ולדכ"ש שירבה לעד, והן עתה אחלה פ"ק למען ימחול לעמוד ע"ע הנדבה לשלוחה לי, ואל יצריכיני לחזור לבוא למח"ק ולהפסיד השכירות על חינם, ויען וביען שרו"מ הבטיחני גדולה הבטחה שהיא סמכתני, ובזה השבוע אני הולך למכנאס יע"א, ושם אני ממתין תשו', אשע"ך אחלה למען ישלחו הנדבה ליד ר' חיים בן דאנאן והוא יקיים בה מצות שלוח לידי, ושכמ"ה וע"מ שכתב רו"מ שמצא ספר שני אליהו חצר האמונה שלא יש לי ידיעה מזה כלל ועיקר, מעתה לבן המלך ר' עמרם הי"ו דשו"ט, לבני הישיבה דשו"ט, למע' הרב כמהר"א אלמושנינו הי"ו דשו"ט הכ"ד

הצעיר יאודה קארוג'י

ס"ט

רבי פרחיה סאראגוסי[1]

כוללות צפת

שנת ה' תקצ"ט (1839)

במקורות שבידי לא מצאתי זכרונו של שד"ר זה, אך ממה שכתב במכתבו הבא הלאה "איש ירוש'" מצאתי בספר תולדות חכמי ירושלים פרומקין ח"ג עמ' 304 אות נ"ו, וז"ל שם "הרב פתחיה סאראגוסי חתום עם רבני ירושלים בשנת תר"ג, ומצאתי חתימתו על כתב שליחות מישיבת בית אברהם...".

ב"ה בס' וכחול אשר היא שנת אשר ה' מנחי"ל את'כם תירי המה מטיבי הדה"מ הרבנים יאודה והור'ד לקרא הע"י ורב עמרם חסידא כי"ר לעד זכות איש האלקים הרשב"י זיע"א אכי"ר

מראש שו'רים אני ש' שלמא עלייכו מלכי - ואני תפ' זכות הרשב"י יגן עליכם כל הימים, אכי"ר, וזאת מעי... להגיד מטו"ש... וע"י ידי"ן ר"ח פינטו כי שלחתי את ידי לשם שבו, יאודה יעלה הי"ו והן עתה תו"ד יש זה... שמש ומגן ספרא כבוד המלאך רפאל הי"ו יתעלסו באהבים אהבה עצמית וכו', מעתה מצ'לי למני"ר יחידי סגולה מקטנם ועד גדולם ש"ר ובעהי"ת בקרוב נתראה פא"פ בשמחה ובגילה אכי"ר ואין להאריך זולת... וד"ש ממני איש ירוש' ת"ו שד"ר מעי"ק צפת ת"ו

הצעיר
פרחיה
סאראגוסי
ס"ט

מקורות והערות

1. שא"י עמ' 721 כתוב השם "סרקוסי".

חשבון הקופות

שנות תקצח (1838) - תקצט (1839)

זמנו של רבי יהודה אלבאז - ומפרי עטו

זה מה שיצא מירי מן הקופות מחדש שבט תקצח שעבר עד חדש שבט תקצ"ט

אוול רבי אברהם כהן מקופת ויברך דוד לקח	קמ' – מם – ת' –
רבי חיים פיזאנטי לקח מהקופה הנזכרת סך	ככמ – פם –
עוד לקח ר' אברהם בבואו לכאן מקו' רמב"ה זיע"א	– תתקמ – סם
עוד שלחתי לו	– קם – מם – אם – ת –
לקח ר' פרחיה מקופת רשב"י ע"ה ומה שנשאר מקו' וי"ד תם	
ס"ה	– אוו –תתקם – כם – אם – דת
לקח ר' אליהו ישראל מקופת ויברך דוד בחזרתו פ"ב	– קם – נם – ות' –
לקח הרב כמה"ר רפאל ארזי הכהן בחזרתו פב'	
מקופת רמב"ה זיע"א ומקופת וי"ד סך	– אוו – תם – כם –
לקח הרב כמה"ר חיים רומאנו נרו' מקופת חברון	– שם – כם –
ר' רפאל חייט יצ"ו מקופת ויברך דוד סך	– הם –
אח"ז לקח הרב כמה"ר חיים רומאנו נר'	
מקופת ויברך דוד ע"י שליחות	– פם –
לקח ר' יוסף מינדיס מקופת ויברך דוד סך	– עם –
ג'יי' מקופת רשב"י	– תקם –
לקח ר' קאפטולו מקופת וי"ד	– קם – – כם –

רבי יוסף מינדיש לינדו

כוללות צפת ת"ו

שנת ה' ת"ר (1840)

שד"ר זה נזכר בספר שא"י עמ' 676 שנשלח למרוקו בשנת הת"ר ובמכתב שהביא לעיר צפרו נזכר הרעש והפלשתים באו ארבו לרמי"ם ולשלול שלל וצ'רה רעניותא וכו'. ועזב עיר צפרו בשנת התר"ה (1845).

ב"ה

***איש** על העדה, טור אודם ופטדה, ועליו אמר שלמה בחכמתו, נחל נובע מקור חכמה והוא ידע את מקומה שימו כבוד תהלתו כי חפץ חסד הוא, ותורה יבקשו מפיהו וה' אתו שהלכה כמותו, ה"ה הרב המובהק ואח לברק יקר תפארת גדולתו, כמהר"ר **יהודא אלבאז** נר"ו מרום מראשון יצרנהו כאישון יברכנו אלקים וירא אותו כיר"א.*

***פתח** התיבה היא אמרת בשלמ"א לרב"ה למען יאריך ימים על האדמה ונחת שולחנו כשולחן שלמה בשעתו כל הכתוב לחיים, אוהב את העניים לעיני הגוים גלה צדקתו, מצלינן האידנא על הר ציון התנא האלד"י **הרשב"י** זיע"א יגדיל תורה גדולה דעה ישפוט תבל בצדק ועמים באמונתו ליפוש חיי דשנים ורעננים גם ברוך מבנים בני חיי ומזוני ומצא כדי גאולתו כיר"א **ארש"ת** שפתנו לפני מי שגדול למען יעמוד לימין משד"ר האי מרגניתא טבא יוסף תהלות הרב הכולל חין ערכו מי ימלל כמהר"ר **יוסף מינדיש לינדו** הי"ו, יען כי גדל בשם טוב פעה"ק, ועיניו דחזו עלן וישא משאות על כל גל וגל עובר עלינו תמיד לתפ"ץ, הא ודאי ברוך מפיו יקרא דברים כהוייתן דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב. ישמע חכם מנ"ר ויוסיף לקח להודיע לגדולי ישראל יחד עשירים גודל צערנו*

כי באו בנים עד משבר וכח אין ללידה, אולי נדיבי עמים עם אלק'י אברהם יחוסו וירחמו עלינו. ויעלה ארוכה ומרפא לכל מכאובינו ולכל מכותינו כי לא די לנו צרת שלל הראשון, ומאז לא ישב אדם בעיר הזאת זולת העניים והאביונים, כי מי ומי שחננו ה' פרנסה הרחיק נדוד, ואח"כ על צוארינו נרדפנו ארץ רעשה **רעש גדול ונורא** בגזירת עירין פתגמא, ולא נשאר אבן על אבן למחסה ולמסתור מזרם וממטר ובשבתנו על ציר צר"ה דעניותא נפישי נפיחי כפן מדלית איסר **והרעב** בעיר ומתנו שם **ופלשתים** נלחמים בחרב ובחנית באו עלינו ודורש דמים מלבד כל הנמצא לשלול שלל, באופן שאין הפה יכולה לדבר ולא הלבלר בקולמוסו להודיע קצת צרותינו ועם כל זה לא עזבנו ארץ, וקבלנו היסורים מאהבה זולת חסרון כיס קשה מכולם, עוללים שאלו לחם פורש אין להם, חנונו חנונו אתם רעי כי יד אלו"ק נגעה בנו, ומי כמוהו יורה יורה לעשות צדקה וחסד אל ובפרט עם מאנין תבירין דקוב"ה אנן, יד ענייי אנן, בטחנו בחסדיו בבא משד"ר ישיש כגבור, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה, אף כי לבות בני אדם יקרע סגור לבבם אמור ואמרת אליהם פתוח תפתח שתי ידים זוכות כאחת בזהב ובכסף כי לאו כל שעתא מתרחיש ציר נאמן לשולחיו גברא דשפיר חזי, ואם לא עכשיו אימתי, צדקה תרומם גוי אלו ישראל כלו כל הקיצין בצדקה תכונני מקרא מלא דבר הכתוב, ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות כי פועל אדם ישלם לו, וכל אדם חזו בו, שאין בידינו זכות מספיק לקרב את המרוחקין.

כידוע זולת צדקה וחסד שהקב"ה עושה עם ישראל, וכל אשר הם עושים שם הוא היה עושה, ומי האיש אשר ישמע דברי פי חכם חן מנ"ר דורש טוב לעמו, ולא יכנע לבבו הערל, נא גבור אל נא תעזוב אותנו, כי ע"כ ידעת חנו'תנו במד'בר, ואתה תאזור מתניך וקמת ודברת אליהם והיית לנו לעינים, ונאמן בעל הגמול משלם לאיש כמעשהו, גדול המעשה יותר מן העושה, ונתן לך רחמים ורחמך והרבך, ובכן כסא כבוד תורתו ירום ונשא וגבה בזה ובבא, וזרעו יהיה מלא הגוים גם ע'שור נלוה עמם ככל אשר תשאל נפשו נפש ברכה תדושן ונפשות נאמני אהבתו דורשי שלומו

וטובתו החותמים בדמע בעיר האלק'ים צפת ת"ו בחדש ניסן הת"ר ליצירה כא"ן שנ'ה שם **יתנו צדקות** *ה' לפ"ק ברב עז ושלום.*

חיים נחום מזרחי ס"ט	חיים אברהם שושנה ס"ט	הצעיר רפאל עובדיה ? ס"ט	הצעיר אברהם גיגי ס"ט	הצעיר שלום ששפורטש ס"ט	הצעיר יוסף פינטו ס"ט	הצעיר ישועה פראנקו ס"ט

מודה אני הח"מ שד"ר מעה"ק צפת תובב"א, היות אמו"ץ שנטלתי וקבלתי מיד מע' הגזבר הנאמן על קופת גדול אדונינו ורב כח האי תנא דידן הק' הרשב"י זיע"א, ה"ה הרב המובהק ואח לברק מר קשישא כמהר"ר יאודא אלבאז נר"ו סך חמשים מית'קאלים שלמים יפים וטובים והם המה, השלשה וארבעים המית'קאלים הלא המה מהקופה גדול אדונינו היינו תנא קמא זיע"א, והשבעה המית'קאלים האחרים הלא המה מהקובץ מקופת ויברך דוד מהבתי כנסיות כנודע, ועלו ובאו כל הסך החמשים מית'קאלים לידי במושלם, ותכף לנטילה ברכה, ברכות שמים ממעל יחולו על ראשי עם קדש המתנדבים בעם, וגם על ראש מעלת הרב המובהק הגזבר הנז' ויאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל כיר"א, גם זו מן המודיעות כי נתחייבתי בחיוב גו"ש, והיה כאשר אלך לעיר תהלה פאס יע"א ולעיר תהילה מיכנאס יע"א לבקש לשלוח לו איזה ספר ממה שיזמין ה' לידי ולשלוח אותו לו, למען תהיה לו הספר ההוא, למזכרת שמי לטובה אות אם יגזור ה' בחיים, ולמען תהיה זאת לעד בידי מעלת הרב המובהק הנז' חתמתי שמי פה עיר תהילה סיפרו יע"א בשליש אחרון לחדש אייר הוא חדש זיו משנת וכננתי את כסא **ממלכתו עד** *עולם לפ"ג ואמת וקיים*

הצעיר יוסף
מינדיש
לינדו ס"ט

רבי נתן מרגלית [אשכנזי]

שליח לעצמו מעיה"ק צפת ת"ו

שנת ה' תר"א (1841)

לא מצאתי כעת מקור אחר לזכרו של שר'ר זה שהוא - בן של ה"כסף נבחר" ונין ונכד להש"ך והתויו"ט, ולא ידוע על איזה "כסף נבחר" הוא מדבר. כנראה שיצא שליח לעצמו, הוא התערב בהלכה אחת שהיתה על הפרק והסכים עם רבני פאס, וכנראה שגם רבני צפרו כתבו על זה
ראה בספר מנחת העומר אה"ע סי' ט"ו ופסקו שהמחילה בטילה והכתובה קיימת.

תר"א (1840)

בס"ד אור ליום ד' לסדר מאת כל איש אשר ידבנו לבו ש' נעמת לי לפ"ק פה פאס יע"א

נתן קולו לפני עמו קול תורה וקול בשמים, תמיד תהלתו בפי טעמו וריחו כריח קטרת סמים, רב גובריה ונפיש חיליה במשפט ה' ישרים ותמימים, גם במדעו חכמות פנימיות מה שהודיעוהו מן השמים, ידיו גלילי זהב לדרוש ולתור בתורת ה' לילות גם ימים, חכמה גם ענוה ואמרו עליו מבחר השלמים, הוא ניהו גברא רבה הרב הכולל הדו"מ כאן הלל כמוהר"ר עמרם אלבאז נרו יאיר ויזרח כיר"א.

קדמאה שלום מלא דמלא דכן רב שלמים מרובים, כטל מאת ה' וכרבבים, כיר"א

או"ת זה מדבר וזה בא להודיע לאדון שקבלתי שורותיים מכי"ק שורה שכלה זהב וששתי עד לאחת כמוציא שלל רב ושם נאמר שאתם שולחים לי -קם- וכותבים שיש לכם מוספין שלא כהלכתן

הנה אמת אגיד שאתם עשיתם שלא כהלכתן, דהיינו מקדם ביום ד' בשבוע שעבר אמרתם זה הסך וכבר אתם יודעים התשובה שלי ואח"ך אור ליום א' בבית של ידידינו הרב הכולל כמוהר"ר עמור נר"ו דברנו מזה הענין ואח"ך אמר רבי רפאל נר"ו ורבי חיים אליהו נר"ו שנים עשר ולבסוף נשאר שבעז"ה יראה שיהיה הכל בטוב ואח"כ בעת נסיעתי אמרתם שבעז"ה אתם שולחים לכאן כפי רצוני ולבסוף הוא חוזר וניעור ורו"ם שכח שאני אשכנזי ואנן פוסקים שחוזר וניעור אסור לכן באתי בשורות אלה להודיע לכם כמו שאתם כותבים שאתם בעונותינו שרויים בצער הלא כבר אמרתי אליכם שאני מוחל לכם במחילה גמורה ומחילה אינה צריכה קנין ואין להאריך כי אם בשלומך שירבה ויגדל, כחומה וכמגדל, יחיה בנעימים כחפצו וכחפץ הכורע לשמו ולזכרו הצעיר מצעירי צאן **נתן מרגלית** שליט"א ן' של הכסף נבחר ונין ונכד של הש"ך והתוי"ט זיע"א

ואמר שלום רב להרב הכולל הדו"מ כמוהר"ר יאודה נר"ו יאיר ולכל בני ביתו ודובר שלום רב להרב הכולל הדו"מ כמוהר"ר עמור נר"ו ולכל בני ביתו ודובר שלום להחו"ש כהר"ר רפאל נר"ו ושלום רב להנכבד סי" אליהו הי"ו ונות ביתו וימחול לומר לו שיכתוב לי אם כבר ילדה אשתו למזל ולכל בני ביתו שיחיה ודובר שלום להחו"ן זר"ק כהה"ר יצחק אבוטבול נר"ו עם כל בני ביתו שיחיה.

וזה מה שנמ"ך הדין דין אמת שהמחילה אינה מחילה, וממילא שבטלה הסיבה בטלה המסובב כמו שפסקו הרבנים המובהקים הדיינים המצויינים חו"ר פאס ישצ"ו שדבריהם מכוונים על אדני פז שאינם צריכים חיזוק אלא מהפצרת השואל אף יד כהה תיכון עמהם, כתוב במרן ב"י שולחן ערוך אבן העזר סי' ס"ו ס"ג וז"ל אם כתב לה כתובה ונאבדה או שמחלה לו ודוקא שכתבה לו התקבלתי וכו' כתובתי וכו', ע"ש וזה דברי המרדכי פרק החובל אהא דאמר כל לגבי בעל בודאי מחלה ודוקא ע"י שכתבה התקבלתי. וכתבו האחרונים שהוא חולק על הרמב"ם שכתב בפ' ב' מה' אישות דין א' דאפי' כתבה לו שנתקבלה כתובה תנאי בטל, ולענ"ד הקלושה שאין כאן מחלוקת דאע"ג דהרמב"ם ס"ל

התקבלתי אינו מועיל היינו מחילת הכתובה מכאן ולהבא משום גזירת דר"מ דכל הפוחת וכו' א"כ כל שרוצה לדור עמה כתובתה קיימת מכאן ולהבא, אבל יכולה למחול השעבוד מזמן הראשון וממילא שטר הכתובה בטל, דה"ל שטר שנמחל שעבודו, ולכך כשרוצה לדור עמה צריך לכתוב לה כתובה אחרת מזמן השני, והן הן דברי המרדכי דדוקא שכתב התקבלתי אז בטילה כתובה הראשונה אבל במחילה בע"פ אינו מועיל המחילה אפי' לשעבר לבטל השטר וא"צ לכתוב לה כתובה אחרת. ומה שהקשה החלקת מחקק ממחלוקת רבי יהודה ור' יוסי במחי' בע"פ אי עשה חיזוק ע"ש, משמע אי לאו משום חיזוק היה מהני בע"פ, וטעמא דחיזוק אינו מועיל אלא מכאן ולהבא כמו בכתיבת התקבלתי דאינו מועיל להרמב"ם, משום חיזוק דאינו אלא מכאן ולהבא כנ"ל, תדע כשמגרש או אינו רוצה לדור עמה כתב הרמבם בפ' ז' מה' אישות והוא בש"ע א"ה סי' ק"ה ע"ש דמחילה א"צ קנין אלא בדברים בלבד, וא"כ אפי' בח"מ סי' יב' וסי' רמ"ה דמהני מחילה בע"פ אפי' במקום דאיכא שטרא היינו משום דכיון שנמחל עיקר החוב ממילא בטל גוף השטר כמש' התוס' והביאם הסמ"ע רסי' ס"ו, דמהאי טעמא המוכר שט"ח לחבירו וחזרו ומחלו מחול, כיון דמחל עיקר החוב ממילא השטר בטל א"כ הכא משום שעשה חיזוק דאינה יכולה למחול עיקר החוב ושיעבוד גופו מילא דאינו מועיל המחילה לבטל את השטר, דלא אתי בע"פ ומרעי לשטרא וממילא כתו' הראשונה קיימת אבל כשכותבת התקבלתי מבטל כתיבת השובר את השטר כתובה הראשונה ונהי דעשו חיזוק מכאן ולהבא מ"מ צריך לכתוב כתובה אחרת וממילא מתורץ קושיית הח"מ משום דר"י ור' יוסי, משום דבאמת דהא בהא תלייא דאי לאו דעשו חיזוק שאינה יכולה לבטל שעבוד גופו הוא מועיל לבטל את השטר וכיון דקי"ל דעשו חיזוק אפי' מחלה ע"פ כתובה ראשונה קיימת. מיהו אפי' לשיטת הפו' דבכל שטר אינו מועיל מחילה בע"פ, אין כ"כ קושייא מסוגייא הנ"ל, דאיכא למימר דר' יוסי מיירי שאין כותב לה כתובה רק על מנה, ובזה בודאי מהני מחילה במקום דלא עשו חיזוק מיהו הטור ס"ל דכתיבת התקבלתי מהני אבל מחילה בע"פ אינו מועיל אפי'

*בתחילת קידושין כמ"ש לקמן סי' ט' א"כ היוצא לנו מדברים האלה דהמחילה אינה מחילה כלל ועיקר וממילא כשבטלה הסיבה בטל המסובב א"כ הפשרה ג"כ אינה כלום ועוד כיון שעשה אח"ך שלום ולא כתב לה כתובה שניה א"כ לכ"ע נשאר הכתובה הראשונה בתוקפה על כל הפרטים ודו"ק כי קצרתי שזה דבר פשוט והארכתי הוא בכדי וכו' וה' יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות והיה זה ביום ד' בשבת ש' **ארים קרן** לדוד לפ"ק בפאס יע"א והשו"ב וקיים הצעיר **נתן מרגלית** שליט"א*

ן' של הכסף נבחר ונין ונכד של הש"ך .

וההתויו"ט זיע"א

רבי משה אפריאט
רבי שלמה אדאודי

כוללות צפת ת"ו

שנת ה' תרט"ז (1856)

זוג השדרים' הנ"ל נשלחו למרוקו בבת אחת וזה זוג אחר משלשים ושמנה זוגים – שלוחים שנשלחו לחו"ל בבת אחת[1] במקרה של דחיפה, או לקבץ יותר מהרגיל, ושיוכלו להתחלק ולפעול בערים שונות, הזוג הזה נזכר שם[2]. ולא מצאתי כעת מקור אחר שמתאר את זכרונם, ובמכתבם הרצו"ב נזכרה הגזרה החדשה לקחת מבני ישראל חיילים, או יקבלו פטור, אחרי שישלמו תמורה בסכום קצוב.

***האשל** אשר ברמה, לפניו נגלו כל תעלומות חכמה, אספקלריא המאירה, הוא הודה הוא הדרה, המאיר לארץ ולדרים, וישת לו הדרי"ם, הדר הוא הדיין המצויין הרב המובהק, מאיר כברק, זר"ק כמה"ר עמרם אלבאז נר"ו הוא וב"ד יכב"ץ יהי אלדי"ו עמו, כיר"א*

***בטרם** תח"ל הארי"ש שלמא עלייכו מלכי ש"ח וש"ץ, ותפלתינו נגד פני עליון על הר ציון, גדול אדונינו התנא האלד"י הוא הקדוש **רשב"י** זיע"א וסיעת מרחמוהי, למען יאריכו ימים שנות חיים וכסא תורתם ירום ונשא וגבה, והעושר והכבוד לא ימיש מתוך אהלם עשי"רים בכושרות, והיו למאורות, הם ובניהם להאיר לארץ ולדרים לרעות ביעקב עמו, כיר"א. **הלא** קו"ל הארי"ש אמריה ממרת הומיה היא וצור"רת אהה ה'כי קרא לרעב זה ארבע שנים, אשר לא ראו אבותינו ואבות אבותינו, בנפשינו נביא לחמנו, ולא נשאר בלתי אם גויתנו, והכרחנו בעצמנו לחוב בדמי"נו על חלקת צוארנו, סך **עצום** **ורב** להחיות רוח נדכאים, נפשות יקרות העטופים ברעב, ובציפיתנו צפינו אולי יחנן ה' והיתה הרוחה בזאת השנה, והן בעון בפסח על התבואה ולקו הזרעים בשדפון, וכמו השער עלה צער בת רבים,*

והנם כואבים, שוטטו בחוצות לבקש אוכל למו ולא מצאו, ותעל שועתם מלאכי שלום יבכיון מר לקול נאקתם, ואין ידינו משגת ללוות ולהביא לעניים לימות החורף יען עדיין לא יצאנו ידי חובה בפרו"ע פרע"ות את אשר לוינו בשנים הקודמין, ובשבתנו על צי"ר הבצ"ר מן המצר, לדעת מה יעשה ישראל, וארו עם ענני שמייא נפל פתקא, יצא הקצף גזירה זו מחלה ונועה כי רצון אדוננו המלך יר"ה, לקחת חיל מעם בני ישראל כמשפט גויי הארץ, ולפי שעה שאל ממון קצוב לכל נפש ונפש עד ישקיף וירא ודבר המלך אין להשיב, ונוספה נחלת'נו חי'ל כיולדה, פחד ורעדה אוי מה היה לנו, ואוי לדור שכך עלה בימיו, וידעי לה כוליה עלמא שעי"ק זאת **צפת הנחל** *העם היושב בה דלו מאנוש דלים ואביונים, ומנדה בלא והלך לא יתרמי עליהון, כי הכל מכי"ס כו' עיקת"ו, על זה היה דוה לבנו ועל אלה חשכו עינינו,* **אי לזאת** *נזרקה מפי החבורה כל בי עשרה שכינתא שריא ונתמנו מאתנו, שני טפי מרגליות, ראשון בק' החכם השלם והכולל סוב"ר הרזי"ם כמהר"ר* **משה אפרייאט** *הי"ו, ושני בק' החכם השלם והכולל עצו"ר נלוה כמהר"ר* **שלמה אדאודי** *הי"ו, למען יסבו בלכתן אלה מפה ואלה מפה לפדות מחכי קץ, ולהציל לקוחים למות, וחלותנ'ו היא בעשר חלו"ת לפני מלכי ישראל שהמה הגבורים יצאו לחו"ס על עי"ק ועל העם היושב בה העניים והאביונים, ויסברו לכל עם הקהל את כל הרשום בכתב, כי לא עת לחשות, כי בצרה גדולה אנחנו צרות תכופות, צוקה ע"ג צוקה אכלה ומדקא, ולמען יחוסו וירחמו עתה הפעם בעין החמלה והחנינה בתוספת מרובה על העיקר, וימהרם ויזרזם לתת נדבתם ותרומתם אל הק' יפשא"ק להחיות עם רב מישראל, חסיה נפשנו שמוכת'ר בנימוסו, כלביא יקום וכארי יתנשא ולא יתן שנת לעיניו לעפעפיו תנומה, כי אם יחשוב מחשבות לבקש אופן ותיקון תדירי שלא יתקלקל הישוב מעי"ק ת"ו, כי אם לא ימצא חכמים צדיקים כמוהו בדומים, שישגיחו על עי"ק בהשגחה פרטית אבדה לה תקותנו, ומוכרחים אנחנו לעזוב ארץ, כי מאין יבוא עזרנו, לפרוע מסים חדשים גם ישנים, ולהכין טרף לימות החורף, לחמש מאות נפשות ולגדל פר"ע שט"ח המוקדמין והמאוחרין, לזאת חנותינ'ו*

במדבר' שיעור'ר חנית'ו, ולא יעזוב חסדו ואמתו, להלהיב הלבבות שיבקשו אופן ותיקון תדיר, אולי יתעשת לנו האלוד'ים ולא נאבד ארצנו ונחלת אבותינו, ויבא שכמ"ה הלכ"ד הנאנחים והנאנקים החו' בדמ'ע פעה"ק **צפת ת"ו** בח' תמוז שנת **ותגזר** אומר ויקם לך לפר"ק ברב עז ושלם

הצעיר חיים נחום מזרחי ס"ט	חיים יוסף פינטו	הצעיר שמואל עבו ס"ט	הצעיר אברהם שושנה ס"ט	הצעיר רפאל עובדיה שאקו ס"ט
הצעיר משה שוראקי ס"ט		הצעיר רפאל מאמאן ס"ט		

יפה פרי תואר בישראל יתפאר המשובח והמפואר בשמו ובמעשיו ובמקומו, כל חיק שטועמו מתוק לנפש ומרפא לעצם מה ברוך טעמו, דין הוא הדר בק' נהדר הנבון המעולה בכתם פז לא יסולה, הן אביר דגמיר וסביר רצ"ו כמהר"ר הנגיד אהרן אלבא"ז נר"ו יהי אלקיו עמו כיר"א מראש טורים שלמים מרובים כטל מאת ה' וכרביבים ותפילתנו קבע על הר ציון האי תנא דידן הוא הקדוש הרשב"י זיע"א וכל קדושים עמו למען חייך וחיית ורבית עוד רבות בשנים דשנים ורעננים ברוב הונים ונטעי נעמנים ברוך שככה לו בעולמו כיר"א, ובא האו'ת אליך הידיד להגיד כי יכשר אזן ששמעה את מידת יושרו חפץ חסד ומרבה להטיב עם כל עובר ושב ובפרט עם הני שד'ר הי"ו, ואתה ידעת את עוניינו ואת עמלנו כי זה חמש שנים רעב בקרב הארץ. וידעי לה כוליה עלמא כי כל תושבי עי"ק זאת אחד חכם ואחד תם עניים מרודים נפשם בהם תתעטף מדלית איסר לחם לפי הטף, והוכרחנו במעשינו לחוב בדמינו על חלקת צואריגו סך עצום ורב להחיות רוח נדכאים אך בחלקות מדי שבת בשבתו איש לפי אכלו על הלחם לבדו, ואחרון הכביד כי יצא דבר

מלכות מאדונינו המלך יר"ה לקחת חיל מעם בני ישראל ויקר' פדיון חמשה אלפים גרוש בעד כל נפש ממי שיצא עליו הגורל ולמפורסמות אין צריך ראיה כי לא ימצא בה עי"ק צפת הנח'ל מי שיש לו קרן חמשה אלפים לפדות את נפש הבנים בניו, ואף גם זאת הוטל על חלקת צוארינו ולא ידענו מה תהיה באחריתנו, ומאין יבוא עזרנו ביום שידובר וקרו ליה יום תבר, ואתנה ידעתן שכמעט רוב תושבי עי"ק זאת ת"ו המה מערי המערב, אם כן עליכם המצוה רמייא, אחינו בני המערב חזקו ורחמו וחמלו בעין החמלה והחנינה, ומי כמוהו חפץ חסד כארי יקום וכלביא יתנשא להיות עוזר וסומך למעלת השד'ר כמהר"ר **משה אפריאט** *הי"ו כי כל הנידר הנידב לימים מקדם מה יתן ומה יוסיף לפי צוק העתים ומקרה הזמנים כי על כן נא גבור אזור נא כגבר חלציך לתומכו ולסעדו בנדבה חשובה כפלי כפלים מהשלוחים הקודמים, ואף גם זאת לעמוד בכל עז ותעצומות עם מע' הרב משד"ר משה שפיר הנזכ' הי"ו לקבוע קופה חדשה במח"ת יע"א ונקראה בשם* **בית יוסף** *על שם מרן הק' זיע"א מלבד קופת גדול אדונינו* **הרשב"י** *זיע"א, והקופה הנז' כליל לאישים קדש קדשים לחכמים לחם לחמה של תורה ובה יחסו עניי עמי עם ה' ונחלתו, בה' בטחנו שכה יעשה וכה יוסיף ויבוא שכמ"ה, הלכ"ד המעתירים תמיד בעד הצלחתו תרב גדולתו, החותמים בעה"ק* **צפת** *ת"ו בחדש תמוז שנת ויתו לך את* **ברכת** *אברהם לפ"ג ברב עז ושלם*

הצעיר חיים נחום	שמואל	שלום	חיים יוסף	הצעיר אברהם	הצעיר
מזרחי	עבו	ששפורטש	?	שושנה	רפאל
ס"ט	ס"ט	ס"ט		ס"ט	מאמאן

מקורות והערות

1. יערי בספרו שאי' עמ. 5:
2. שם עמ' 677 וע"ש בהערה 71 שאגרת שליחותם היתה לעיני החכם ר' יעקב משה טולידאנו, ובלי ספק הוא המכתב הרצו"ב

רבי חיים יוסף פינטו

כוללות צפת

שנת ה' תר"ט (91849)

שד'ר זה הוא נין ונכד [1] המקובל רבי יעקב פינטו ז"ל בעל מקדש מלך שהיה לו גלוי אליהו הנביא [2] מעיר מראקש, תלמידו של המקובל רבי אברהם אזולאי המחברים ספר מקדש מלך [3]

במכתב הכוללות הא' מספרים על צרותיהם, החובות וחרבן הבתים על ידי הגשמים והשלגים שפגעו גם בבניינים של הרשב"י זיע"א, שמו של ר"ח פינטו רשום על כמה תעודות, ונשלח למרוקו בשנת תר"ט, ובמכתבו הב' לרבי עמרם אלבאז נראה שהיה חושש משד'ר ירושלים שהגיע לגי'בלטר שיעבור דרך וואזאן לפאס ולצפרו, במכתבו זה מזהיר את הקהל והחכמים שלא יתנו שום נדבה לשליח כולל אחר זולתו, וכבר הודיע גם למהר"י מונסונייגו', שיקבץ ראשי עם ולהודיעם על זה, וכנראה המכתב הגיע לרבי יהושע מונסונייגו, והלה כתב מאחוריו

"תכתבו לחטו"ל, האגרת הזה הגיעה לידינו עש"ק על ידי הרץ, ולעת עתה אחת שאלנו מכת"ר שתשלח תשובה על כל פרט ולא יעבור, זה חסרך, ולפי שעט"ר אינו בקו הבריאות לא כתב לכת"ר ור"ש יהושע מונסונייגו סי"ט"

ואחרי שהשד'ר היה בעיר בין חדש תשרי לאדר ונתפשרו אתו בסכום של שבעים מתקא'ל שיקבלם בחדש אדר, והם אחרו המועד, והוא השר'ר עומד לחזור לא"י והסכום לא נתקבל, כתב עוד מכתב אזהרה, שיש בידו בכתב ידם שהם מחוייבים לשלם גם ההוצאות אם יצטרך להוציא על זה, ולבסוף שלח שליח בשכירות ועמו משרת השר, וגזר על הקהל וכו'.

המגבהי לשבת ע"ג מרומי קרת, לכבוד ולתפארת, המלמד לאדם ודרך תבונות, לו זרוע עם גבורה, מי כמוהו מורה ואת פארי, תפארת ישראל ושומעו הולך בכל המדינות, הדר הוא האמור בתורה גזע ישישים, בנן של קדושים מע' הרב המובהק ואח לברק, פקידא בגו צדקייא רב משרשייא כמהר"ר **יאודה אלבאז** *הי"ו ושפט בצדק דלים וילבשם כותנות, נר"ו יאיר לעד לעולם בהלו נרו ועליו יציץ נזרו, העמודים והמכונות, כיר"א*

מאחר עלות השלום, שלמא עלך מלכא ריכא ובר ריכא, ותפי' קבע בהר ציון גדול אדונינו, התנא האלד"י הוא הקדוש **הרשב"י ור"א** בנו זיע"א למען יאריך ימים ושנים דשנים, ורעננים, טובים ומתוקנים, יאודה יעלה ברום המעלות זרעו בו למניהו ממנו כמעשהו, בני סמיכי מנייהו מלכי ואפרכי, זר"ח זרו"ח ויולד בנים ובנות כיר"א. **ובא** האות בהיכל מלך, להגיד כי יצ"ר המצריו"ת העבריו"ת שחל להיות פעי"ק צפת הנח"ל עיר האלודי"ם סלה, צרות תכופות מאליפות מרובבות, צרות אחרונות משכחות את הראשונות, ואחרון הכביד כי מזה שלש שנים, קרא ה' לרעב אשר לא ראו אבותינו ואבות אבותינו, עוללים שאלו לחם פורש אין להם, האמונים עלי תולע חבקו אשפתות, וכל העם מקצה אחד האיש ואחד האשה, אוכלי לחם העשבי"ם והנם כואבים נפישי נפוחי כפן, והוכרחנו במעשינו, לחוב בדמינו על חלקת צוארנו, בנשך ובמרבית סך **חמשים אלף** גרושי' וקנינו בהם חטים, לחלקם לעניים ויתומים ואלמנות במכסת נפשות, מדי שבת בשבתו, לחם לפי הטף, נפשם בהם תתעטף, מלבד שטרי חוב המוקדמין אשר עלו במעלה עקרבים, אינהו ואבזרייהו היינו רביתייהו, קרוב **למאתים וחמשים אלף** גרושי' והנושים אצים, ובשבתנו על צי"ר הבצי"ר מן המצר, בבית מדרשו של שם **מרן הק'** זיע"א לדעת מה יעשה ישראל, נזרקה מפי החבורה מעבור בשל"ח, ציר אמונים, ברוך מבנים, הדר הוא בק' נהדר, מע' שד"ר הרב הכולל בישראל להלל, רב משרשייא כמהר"ר **חיים יוסף פינטו** הי"ו, נין ונכד להרב הגדול מעוז ומגדול המקובל האלד"י ח"ק כמוהר"ר **יעקב פינטו**, בעל **מקדש מלך** זלה"ה, ואתא קדוש יוסף תהלות מפיו, יקרא את כל הקורות, אשכלות מרורות, קצת צרותינו את עוניינו ואת לחצנו, וקים לן בגויה דמר מלך חנון ורחום, והיה כשומעו את דברי הציר"ה צרה כמבכירה, יצא לחוס על העיר ועל העזרו"ת, ויהיה לו למע' השדר' מלך עוזר וסומך, לתומכו ולסעדו, הן בענין הנדבה, והן בענין ליסד ולקבוע **קופה קדושה**, כי כל הנידר והנידב לימים מקדם מה יתן ומה יוסף, לפי צוק העתים ומקרי הזמנים, **ומה גם** כי מזה ארבעה שנים נקבעה ישיבה קדושה פעה"ק **צפת היאור** ת"ו ונקראה בשם **שומרים לבקר**, העומדים

בבית ה' בלילות, המחברים מדת לילה ביום ומידת יום בלילה, ותמיד כל הימים יחד אוספו החרדים אל דבר ה', מיראי ה' וחושבי שמו, לשמוע בלימודים מוסר השכל, ושני לילות בשבוע עושים תיקון כרת, לא פסיק גרסא מפמייהו. **ואף גם זאת** כי בחורף העבר מרוב הגשמים והשלגים, הנפלים היו בארץ, ונפלו הגיעו עד עפר שני בתי מדרשות אשר שם ישבו כסאות למשפט להבין ולהורות, ובפרט בחצר המלכות **שר בית הזוה'ר** זיע"א נפל ממנו רב בתים ועליות.... ותרדנה מים נחלי נהרי, מראות ברע, כי כל מחמדינו היה לחרבה, **כי על כן** חנותנ'ו במדב'ר. לפני מי שגדול, לעמוד בכל עז ותעצומות חכמה ודעת, עד מקום שידו מגעת, לסובב נתיבות מבית לבית עם מע' הרב השד"ר מלך חיים עד העולם הי"ו, לקב"ץ על הגבאו'ת **נדבה חדשה** מאת כל איש ואשה לבנות ולנטוע חצרות בית אלד'ינו, ולפאר ולרומם את בית חיינו, אתרא דמארי ביתא גדול אדונינו היינו תנא קמא זיע"א, ומצוה כזאת אין ערוך אליה בשמים ממעל, ויכולה היא להגין אלף המגן, למען יאריך ימים על ממלכתו, תרב גדולתו, באשר ה' אתו, כיר"א כנה"ר שנת פי יספר וכנפשות המעתירים בעדו תמיד החו"פ צפת ת"ו בחדש סיון סי' צדקתך לפ"ג ברב עז ושלם

חיים נחום	חיים נסים בר	יהודהי	שלום	מרדכי	רפאל עובדיה
מזרחי	אברהם שושנה	קארוג'י	ששפורטש	שוראקי	שאקו
ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט

יום ה' לש"ק 6 תשרי התרט"ו ליצירה

ליד הקדש על העליונה רב אחאי כוליה גופאי מע' החכם השלם והכולל חן ערכו מי ימלל הדיין המצויין כמה"ר עמרם אלבאז היו' נר'ו יאיר ויזהיר לעד לעולם ובריא אולם כיר"א ולבני ביתו ה' עליהם יחיו דשו"ט ולמע' הדיינים המצויינים חביריו ה' ישמרם ולבני ביתם הע"י דשו"ט באהבה רבה ולקהל קדש ה' ישמרם דשו"ט באה"ר

אחד"ש באהבה רבה ברבות הטובה גם עד זקנה ושיבה הוא ובניו בקרב כל ישראל אמן

חיים מדבר להודיעו לרומ' מטוב שלומי תה"ל ב"ה, כן נשמע ונתבשר מטוב שלומכם תמיד כל הימים, ואני גמרתי נדבת כוללות עיה"ק צפת היא'ור אמתל"א מעוב"י מכנאס יע"א, והיה בדעתי לבוא למח"ק קודם המועדים, להתעסק בקדשים בחזקת שליח עושה שליחותו, אלא שלא רציתי לדחוק אתכם, מחמת שחיובא רמי עליכם נדבת הת"ח והעניים ה' עליהם יחיו כנהוג, ובעזר משדי לאחר חג הסוכות, אני מוכן לבוא למח"ק אם יגזור ה', ונתראה עם פני קודשו ששים ושמחים שיתן לכם השי"ת שפע טוב, ויהיה זמן מוכשר לנדבת כוללות עיקו"ת צפת הנה'ר אמתל"א, כי יש לנו זמן רב שלא נראה שלוחינו אצלכם, קרוב לי"ב שנים לכן עם כת"ר הסליחה רבה, שידבר עם הדיינים חבריו על פתגם דנא, ומעכ"ת תקבצו ראשי עם ותאמרו להם משמי שלא יתנו שום נדבה של הכולל, זולתי עוד בואי אני שם שתעשו לנו תכף נדבת הכולל של עיר קודשינו, כי כן שורת הדין, כי אני יש לי דין קדימא שכבר גמרתי עניני מעוב"י מכנאס, ולא מנעני לבוא אצלכם, כי אם מחמת נדבת הת"ח ועניי העיר, שצריכים לעשותה בודאי, וממילא חשוב אני כאלו באתי למח"ק ומה גם שיש לנו זמן רב שלא בא שליחא דידן למח"ק, ובפרט שאני גמרתי שליחות כל ערי המערב ולא נשאר לי כ"א עוב"י פאס ועיר ספ'רו מח"ק הע"י, לכן צריכים כל הקהל בהתאסף ראשי עם ויתנו לנו דבור אחד, שלא יתנו נדבה לשליח כולל אחר זולתי, עד שיתנו לנו נדבת הכולל, יען שאני קדמתי וטעמא מאי שהוצרכתי לכתוב לכת"ר, על זה מחמת ששמעתי שמזה זמן קרוב בא שליח ירושלים ת"ו לג'יבאלטאר יע"א, ומשם הלך לטיטוואן ועדיין לא עשה שום דבר מערי המערב, וכעת הוא בעיר ווזאן יע"א, וחששני מחטא'ת, שמא משם ילך לפאס ולמח"ק, ויגרום לי נזק, וכן לא יעשה מן הדין מכמה טעמי כמו שכתבתי למעכ"ת, לכן הוצרכתי להודיעכם ולהזהיר אתכם על פתגם דנא,

ותדע שאני שלחתי רץ מיוחד על זה ליד ידידינו מע' כמהר"י מונסונייגו יצ"ו, שיקבץ ראשי עם על דנא פתגם, וישלח לי תשובה עם הרץ, גם רו"מ כן תעשו שתכף תשלחו לנו תשובתכם הרמתה, ליד חרי"ד (חכם רבי יהושוע דנא) הנז', והוא ימסרנה להרץ מכלל תשובתכם וגם אני מחלה פניכם הטובים שתתנו דעתיכם, על כסף הקדשים קופת ונדרי גדול אדונינו, האי תנא דידן רשב"י הקדוש זיע"א, והיה לכם למשמרת עד בואי למח"ק, וכדאי מצוה זאת שתגן עליכם ועל בניכם, שתאריכו ימים ושנים, דשנים ורעננים, מרוב הונים, שתזכו לשנים רבות נעימות וטובות, החיים והשלום

כ"ד השד"ר נאמן אהבתו ע"ה **חיים יוסף**
פינטו ס"ט

יום ג' לש"ק ט"ז אדר

לקראת הגבירים הרמים קהל קדוש עיר צפרו ועל ראשיהם מלמעלה החכמים השלמים הדיינים המצויינים אתה ה' תשמרם כיר"א.

אחד"ש באהבה רבה תערפו אה חכמים ואה קהל כתבתלכום כמה פעמים עלא שבעין מתקאל די נדבת הכולל באס תציפטוהא ולא השגחתים כלל להשיב אפילו תשובה, והאדסי די עמלתו מאווסי מליח כלל ועטלתוני עלא אספר אלדי נחב נצאפר לעיר טאנזא באס נרזע בעזר משדי לעיר קודשינו צפת אמתל"א וכליתוני נכון מוציא הוצאה מרובה על מנה מאתים, ונתום מחוייבים בכתב ידכם באס תציפטו כסף הקדשים די נדבת הכולל בר"ח אדר ואידא מא ציפטוסי כל מין הוצאה שנוציא עלא למזייא דלפלוס דנדבה חתא יזיוני נתום מחוייבים ואפילו הכי אנא רחמת עליכום ולא ציפלכום שום נברא די יוקף עליכום חתא תעטווי הסך הנז', ולסוף ציפטלכום שבוע שעבר והתריתי עליכם באס תציפטו הנדבה הסך הנז' תכף לעיר פאס, ליד הר' אברהם אנצ'אס הי"ו, לאיין אנא נחוץ לדרכי ווידא מא ציפטוהאסי ראני

נציפטלכום וואחד בסך עשרה דלמתקאל מן גיר הוצאת הדרך, ונתום תעטיוו כולסי פחאל התנאי די עמלת מעאכום די מכתוב בכתב ידכם ונתום לא השגחתם על זה, ודאבא ראני ציפטלכום הר' יחייא ן' שלוחא הי"ו שכרתי אותו בסך עשרה דלמתאקל, וציפט מעאה מכזני רוכב סוס באס תכף תעטווני פיידו שבעין מתקאל די נדבת הכולל פחאל די עמלת מעאכום ותזידו תעטיוו עשרה דלמתאקל, די שכר טורחו הווא ואלמכזני, לאיין נתום גרמתם לעצמיכם די נלאיתי נשוא, וואנא נחוץ לדרכי, די כבר שכרתי באס נמסי אס יה"ב יום שני לטאנזא בעזר משדי, לכן אני גוזר עליכם אה , קהל בכח תורתינו הקדושה ובכח רשב"י הקדוש, ובכח ארץ ישראל תובב"א די ליום לכמיש תכף תעטיוו לפלוס די עליכום ותציפטוה דגייא יום אלזמעא באס יעמל השבת הינא לאיין אנא האדסי עמלת מעאה מחמת די אנא נחוץ לדרכי ראה אידא עטלתוה ענדכום תערפו אילא ענדכום ב"מ עון ותכ'אפו עלא רוחכום די אדרוני ודרו ארץ ישראל ב"מ עון מחמת אלדי השיירה תמסי לטאנזא ונבקא אנא פצער עצום ופלהפסד דלממון די ארץ ישראל די מא ענדי מא נעמל, מא פיה גיר להוצאה עליהא רדו באלכום מעא רוחכום, ותכף תעטיוו לפלוס דנדבה לה"ר יחייא הנז', ועוד עשרה דלמתאקל די שכר טורחו מן כל בד ולא תעטלוה כלל ובשכר זאת תאריכו ימים ושנים, ושומע לנו יש"ב וש"ר

כ"ד השד"ר ע"ה **חיים יוסף פינטו**

ס"ט

תרגום הערבית שבאה במכתב השד"ר

אחרי דרישת שלומכם באהבה רבה, תדעו לכם החכמים והקהל, כבר כתבתי לכם כמה פעמים על הסך שבעים מתקאלים של נדבת הכולל שעליכם לשלוח, ולא השגחתם כלל להשיב אפילו תשובה, ומעתה זה לא טוב כי גרמתם לי להתעכב מלנסוע לעיר טאנזא. ומשם חזרה בעזר משדי לעיר קדשנו צפת אמת תכון לעד אמן, וגרמתם לי הוצאות מרובות על מנה מאתים, וכבר

נתחייבתם לי בכתב ידכם שתשלחו כסף הקדשים הנז' בר"ח אדר, והיה תנאי שאם לא תשלחו בזמן זה כל מין הוצאה שאוציא על הבאת הנדבה לידי, תהיו אתם מחוייבים בה, ואפילו הכי אני רחמתי עליכם, ולא שלחתי אליכם שום נברא שיעמוד על ראשכם ולהוציא הכסף מתח"י. ולבסוף שלחתי לכם שבוע שעבר, ושוב התריתי בכם על משלוח סכום זה לעיר פאס ליד הר' אברהם אנצ'אם הי"ו כי אני נחוץ לדרכי ואם לא תשלחו, אהיה מחויב לשלוח שליח מיוחד בשכירות של עשרה מתקאלים חוץ מהוצאות הדרך, ואתם תהיו מחוייבים בזה כתנאי שקבעתי עמכם בכתב ידכם, וגם על התראה זו לא שמתם לב, על כן כעת אני שולח הר' יחייא בן שלוחא הי"ו שכרתי אותו בסך עשרה מתק'אל, ועמו משרת השר רוכב על סוס, תכף תמסרו בידו החוב כמו שקבעתי עמכם, עם תוספת של 10 מתקא'ל שכר טורחו, ושל שכר משרת השר, ונזק זה אתם גרמתם לעצמיכם וסחבת זו נלאתי נשוא, כי אני עומד על נסיעתי, ומסרתי דימי נסיעה לחזור לארץ, אם יגזור ה' בחיים יום שני דרך טאנזי'ר בעזר משדי,

הקהל! אני גוזר עליכם בכח תורתינו הק', ובכח הרשב"י הקדוש, ובכח ארץ ישראל תובב"א, שביום חמישי תמסרו סכום החוב שעליכם תכף, ותשלחו השליח ביום ששי כדי שיוכל לשבות כאן, כי כך קבעתי והסכמתי עמו, כי אני נחוץ לדרכי, ותדעו לכם שאם תעכבוהו עוד, יהיה עליכם עון אשר חטא תיראו לנפשיכם על הנזק שגורמים לי ולארץ ישראל ב"מ כי השיירה נוסעת לטאנזיר ואני אשאר בצער עצום, עם הפסד ממון מכספי הארץ, כי אין לי מה לעשות כאן, תשימו לב ותעשו חשבון הנפש, ומיד תמסרו החוב לשליח עם ההוצאה של 10 מתקא'ל של שכר טורחו, ואל תעכבוהו כלל, ובשכר זאת תאריכו ימים ושנים, ושומע לנו ישכון בטח ושאנן מפחד רעה"

מקורות והערות

---

1. **יערי בס' שאי עמ. 677**
2. **מלכי רבנן דף סט עב'**
3. **שם הגדולים בערך אברהם אזולאי ומערכת ספרים ערך מקדש מלך**

כוללות צפת ת"ו
שנת תר"ט (1849)

שר'ר זה לא הוכרה חתימתו ולכן לא ידענו את שמו, אם כי חפשתי בשדרו'ת ירושלים לעיל בכמהר"י קאפילוטו, ולא עלה בידי מאומה, והכנסנוהו מבלי לדעת את שמו. וצרפתי אותו עם השד"ר ר' חיים יוסף פינטו כי נ"ל שלא יכול להיות שני כוללים וממקום אחד ישמשו בכתר אחד

יום אסרו חג הפסח משנת וכננתי את כסא **ממלכתו עד** *עולם לפ"ג*

אחד הרמתים שקדשוהו שמים, נודע בשערים אחד לדון ולהורות המאיר, לארץ ולדרים, אחד המיוחד ה"ה מעלת הרב המופלא ואח לברק ד'ן ידי'ן כמה"ר יאודה יעלה נר"ו יאריך ימים על ממלכתו לדור דורים אכי"ר.

הלא מראש יבוא שלום שבח'י שלמי'ם רבים ועצומים כמים הנגרים שירבה כבוד ביתו ותיכון מלכותו ה' צבאות יגן עליהם להאיר להם את האורים, והיה עלי'הו מ"כ מעלה לש"ט ולתהלה, גם ברוך מבנים אנשים מדיני'ם דומות לשרשים עדת אבירים, כיר"א, ובא האות ומודע לבינה איך אני ע"ה הבא על החתום שד"ר מעה"ק צפת ת"ו כבר קדמה לו הידיעה שאני עושה נדבה פה עיר תהילה פ'אס יע"א והיה בדעתי לילך למח"ק כאשר אגמור נדבתי, ועתה כי האיר וזרח אל עבר פנינו מע' רב אחאי גאון הרב השד"ר מעיה"ק ירושלים הבנויה הרב הכולל כמהר"י קאפילוטו נר"ו, הייתי רוצה לילך להקביל פ"ק ביום הששי י"א לחדש ניסן ועיקר כונתי היא כדי לזכות בקופת הצדקה של ויברך דוד אשר הוא מקודש לארבעה הארצות וכל הקודם זכה כידוע, וגם בהצטרפות טעם הקדימה אשר אני קדמתי לפה פ'אס יע"א והרי הוא כאלו קדמתי גם למח"ק כי ידוע כי עיר צפרו היא נגררת אחר עיר פ'אס יע"א, וכאשר אמרתי לרב אחאי השד'ר הנז'

אז אמר כי הוא ג"כ יבא נא הו"ד אלי ואח"ך כשנכנס שנינו יחד אזי לא יהיה לשום אחד ממנו דין קדימה, ויהיה הקופה חלק כחלק בשוה, ויקדים מע' הרב השד"ר נרו ויקח החצי הקופה הנז', ויעשה נדבתו בתחילה, ואח"כ עד שיגמור נדבתו אלך אני העבד למח"ק, ולפי שעה אחרי גמר נדבתי של כאן אני הולך לעיר תהילה מיכנאס יע"א ואחרי בואי ממכנאס אזי אלך למח"ק יע"א, וכל זה נעשה בקגו"ש במדל"ב ובת"כ דלא למיהדר מינה. הנה כי כן אני מודיע הדבר לכבוד תורתו שרו"מ כת"ר ימסור ביד מע' הרב השד"ר הנז' חצי הסך מהנמצא בידו מהקופה הנז' וחצי האחרת יהיה מונח בידו עד בואי אליו שמה כאשר נעשה הדבר בנינו זה בת"כ עפ"י עדים, ובודאי הגמור כי רו"מ כת"ר לא ישנה מדעת שנינו, ובשכר זאת ה' יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב כל ישראל כיר"א, מעתה למע' הרב הכולל בנו הי"ו נר"ו הנני נוטה אליו כנהר שלום, לידי"ן ואו"ע החכם השלם הותיק כמה"ר ר' רפאל מימאן נר"ו ש"ר האלף להגזבר נאמן על קופת גדול אדונינו ורב כח האי תנא דידן התנא האלד"י הרשב"י זיע"א, שלום ורב.

(הנייר היה מקולקל במקום החתימה

ולא יכולתי לפענח החתימה)

רבי אליהו מזרחי

כוללות צפת ת"ו

שנת ה' תר' (1840)

שר"ר זה אם פענוח שמו בחתימה צורק, לא נזכר בשום מקור בספרים הנמצאים תח"י, ויצא בשליחות עיה"ק צפת ת"ו הוא ובנו, ומכתבו חסר בתאריך ובאותה תקופה הופיע ג"כ שליח מחברון, ולפי דברי השר"ר דירן, אותו שר'ר מחברון, לא היה גדול בתורה וכו', אולי היה שמו ר' יהודה דראן, וראה בשד'ר זה שנת תקצ"ב וג"כ נזכר ברבריו איזה שר'ר אחר בשם ר' רחמים, וכמו כן היה לו רו"ד עם הקהל, תהי מנוחתם כבוד.

בעה"ו

אל אצילי בני ישראל ראשי גולת אריאל אלופים מסובלים אלופים בתורה כלולים ומסובלים במצות מהוללים ובצל החכמה בצל הכסף מגודלים כולם אהובים כולם ברורים ה"ה החכמים השלימים הדיינים המצויינים דייני מתא צפרו יע"א אתה ה' לעד תשמרם וכצנה רצון תעטרם אכי"ר.

בתר דכפלינן שלמא רבה שלמי ציבור ושלמי חובה לכלל בני ישראל בני מלכים המה, עתה באתי על של תורה ועל של ארץ ישראל, והנה אותותי אלה בקרבכם יביעו ידברו איך קבלתי כתב יד"ק, וקריתי בו ושניתי ושלשתי, והנני משיב לכם על ראשון ראשון, הנה ידוע לכם בענין הנדבה שטוב עשה בני החכם שלא נתרצה בזה, ומה שאמרתם דאתם בתר פאס גרירי, אין הכי נמי כמו בפאס שר' יהודה דדאן בא מוקדם ולקח הוא חצי, ובצפרו בא בני מקודם. צריך אני ליקח חצי בראשונה, ומה שעיכב בני ולא רצה על הפשרה שהתפשרתם בעיניכם, יען כי חכמת אלהים

בקרבו, וטוב עשה אפילו אם הייתי אני שליח לעצמי גם כן אינו כבוד ארץ ישראל שנקח אני והמוני אחד של חברון שוה בשוה, ועוד אני שלוחא דרחמנא מכמה וכמה אלפים חכמי ורבני ב"ד צפת תובב"א והחברוני הנ"ל, שליח ממקום שכל עלמא מעידא שלא יש בה כי אם ערך עשרים או שלשים בתים, ואף על פי כן הוא על ראשינו, אבל יבוא בזמן אחר וימצא שעת הכושר, אבל כשכבר אני קדמתי אם כן צריך שיתנו לי ערך אנשי צפת, ולהחברוני ערך אנשי חברון, וכי כך עושים לבני לויה אשר אני צויתי את ר' עמור ור' יהודה שיהיו לעזר לבני ואתם אדרבא בעזר להחברוני הלא תדעו שרחוק בין בני להחברוני הנ"ל כרחוק ממזרח למערב וכרחוק משמים לארץ, על כן תכתבו למה תעשו בענין הנדבה, כי כמדומה לי שר' יהודה דדאן לא יעשה נדבה של צפרו עכשיו, ור' רחמים גם כן לא יעשה נדבה עכשיו, בשביל שרחמים נהפך לדין, ותכתבו לי מה שתעשו וד"ל, וגם ידוע לכם, מה שכתבתם לי שנדבר על לב בני, אדרבה אני בשמעי זאת רציתי להחרים ולנדות בח"ח ועיב"ן (?), אבל בני אהובי לא הנחני לעשות זה כי אמר... נהיה מן הנעלבים ואינם עולבים כמאמר חז"ל, ובני ידידי טבעו רך וסובל את הכל, ומה שעשה קטטה עם האיש שאמרתם הנה ידוע לכם ששאלתי את בני על זה הענין ואמר לי שמה שעשה קטטה עם האיש הנ"ל הוא בשביל דבר אחר שביום שבת קודש כשנתקבצו הקהל בבית הכנסת והיו הקהל נושאים ונותנים בדבר ואמרו שהחברוני יקח חצי, ובני חצי ואח"ך בא האיש הנ"ל והתחיל לאמר שהחברוני יקח חצי, ובני יקח רביע, ושאל בני לאיש אחד למה האיש הנ"ל הוא מצד ר' רחמים, אמרו לו בשביל שהוא קרובו של בע"ה של החברוני זה אחד, ועוד שאמרו לבני שהוא אמר כמה פעמים שיש בידו לעשות משפט, אבל אינו רוצה לעשות להכעיס לבני, ועוד מה שאמרתם שבשעת לויה בא האיש הנז' לנשק את יד בני, ובני לא רצה, ואמר שאין לו מחילה, ולהיות זה שקר גמור, כי אמר לי בני כי בשעת הלויה היו עומדים שני חכמים שלכם, הא' רבי עמרם והשני ר' אליהו כהן, והם יעידו כשבא האיש הנ"ל לנשק את יד

בני נתן בני לו את ידו ונשק לו והתחיל לדבר עמו דברים רכים, ואמר לו יש לי כמה דברים עליך, ואם לא תתרץ לי לא יהיה לך מחילה בלשון רכות והוא התחיל לדבר קשות ובקול רם, ובני היה רודף אחריו כדי להרצותו בדברים רכים, והוא אמר שרצה להכות אותו, אבל זה שקר, כי אם רצה לרדוף אחריו כדי לרצותו ולהשתיקו בדברים רכים, ומה שאמרתם שנדבר על לב בני, אדרבה בני הוא שדיבר על לבי, כי מכבר הייתי רוצה לעשות איזה רושם, אבל בני אהובי יען כי חכמת אלוהים בקרבו ודיבר על לבי ותלה דינו לשמים, וד"ל אתם נא שאלו ירושלים ועריה התאזרו חייל להרים קרן התורה, ואל שדי יתן לכן רחמים ופועל ידכם ירצה, וזכות אבותינו הקדושים אשר בארץ המה יעמוד לכם מעתה ועד עולם אמן סלה. כ"ד עבד נרצע לעבדי ה' המדבר בצדקה ומצפה לתשועת ה' את עמו, ויתקדש שמו בעולמו אמן.

הצעיר ע"ה זעירא דמן חברייא **אליהו מזרחי** *ס"ט*

[כך נ"ל פענוח החתימה]

רבי בכור אהרן מאמאן

כוללות צפת ת"ו

שנת ה' ?

שר'ר זה לא נזכר במקורות אשר לפני, הוא היה שליח מעיה"ק עם מכתב מרבני צפת ת"ו אל שני רודפי צדקה וחסד ממנהיגי הקהלה המנו"ח ישראל עולייל והמנוח מאיר ן' יעיש נוחי ערן המכתבים הללו כתובים בנוסח אחד ויחיד, אם כי נשלחו שני מכתבים לשניהם. ונדפס הלאה נוסח אחד.

שליח כולל נהוג מעה"ק צפת"ו בח' אייר שנת

החיים *והשלום הברכה וההצלחה, העושר והכבוד השלוה והמנוחה, ידידינו ומאד יקירנו מע' הגביר המרומם, אור יומם רצ"ו סי' סי' ישראל עוליאל נרו יאיר כיר"א [ובמכתב השני...] סי' סי' מאיר ן' יעיש נרו' יאיר לעד כיר"א*

אהוב וחביב, ונגה לו סביבו! *הנה בא מועד זמן שליחות הנהוגה לעי"ק ת"ו אשר אליה עינינו תלויות, מיחלות צופיות, ובכן נתמנה מאתנו צי'ר ידידות, ומדובר בו נכבדות, מפירות הארץ מע' הרב הכולל להודות ולהלל, כמהר"ר* **בכור אהרן מאמאן** *נ"י והוא יגיד מצוקי ארץ החופפים עלינו תמיד, אי משום העוני והמחסור אשר מצאו קן להם בעי"ק ת"ו ואי משום משא מלך ושרים, חיצים שנונים, כאשר עני"ק תחזינה במכתב הכללי שביד משד"ר נ"י, לא זו אף זו כי בשנתינו זאת נאלצנו לחדש בנין בכה"ן הגדולה אשר על טהרת מצבת גדול אדונינו התנא הק'* **הרשב"י** *זיע"א, אשר רוע התרועעה, לרוב יושנה, והוכרחנו להקים אבן פנתה ולהרחיבה ולהגדילה כיד ה' הטובה עלינו, ולא הרהבנו עז בנפשינו להוציא שליח מיוחד על ככה פן נהיה לטורח*

ח"ו על אחינו שבגולה, וחכינו עד בא זמן שליחות הנהוגה.

אנא אדון יקרו! *יהמו נא רחמיך על עי"ק ת"ו הדלה והעניה, וקומה והושיענו למלאת את ידי הרב משד"ר לן נ"י מפרי צדקתך נדבה* **כפולה ומכופלת** *לפי צוק העתים, ומקרה הזמנים, גם נחלה פנ"ק להיות לו לעזרה לא נצרכה אלא להעדפה כי יעורר את לבבות אחב"י למען יתנדבו לסיוע בנין בית מקדשנו ולרומם בית אלדי'נו, כי היא בית חיינו, ובשכר זאת אל חי יריק לו חיים של שלוה, כי נעים נאוה, וזכות התנא הק' שר-בי'ת הזה'ר זיע"א תהי עליו, צנה וסוחרה, אמן הלכ"ד המעתירים בעדו עתרת החיים והשלום*

משה מאמאן סליטא	**הצעיר יעקב חי ? ס"ט**	**הצעיר ישמעאל הכהן ס"ט**	**הצעיר אברהם חי שבאבו ס"ט**	**הצעיר אברהם חי שאקי ס"ט**

רבי משה שוראקי

כוללות עיה"ק צפת ת"ו

שנת ה' תרכ"ד (1864)

שר'ר זה נזכר בס' שא"י[1] ובאגרת – שליחותו נכתב שזה חמש שנים רעב בגליל ונוספו לצפת הרבה עולים מחוץ לארץ, והוא והשר'ר מטבריה רבי מנשה ארזי הכהן סדרו חלוקת קופת ויברך דוד לר' ארצות ורבני הדור הסכימו על ידם.

בע"ה

להיות *מזה זמן רב בזמן ראשונים כמלאכים חו"ר עי"ת צפרו יע"א זלה"ה היתה קופת ויברך דוד לכל ארבע ארצות הקדש יוב"ב ומתחלקת כפי סדר וחלוקה, כל שד"ר ובא מערי הקדש יוב"ב נוטל חלקו כפי תקנות ראשונים רבני וגאוני תקיפי דארעא דישראל זלה"ה ואח"כ כי הן בעון לא היו ימים טובים לישראל זו היא שיבה ונסתמו הדרכים בחזקת סכנה והעיר סגורה ומסוגרת אין יוצא ואין בא לא תפ"ץ, ואתייא מכללא השלוחים של א"י ת"ו לא באו אצלם זמן זמנם, לזה עמדו ותקנו כל שד"ר שיבא לו משפט הבכורה לקחת הקופה הנז', ועין רואה אחד לוקח מנה יפה ושאר השלוחים שיניהם תקהנה, ולא מן השם הוא זה שח"ו גזל גמור וגוזל שאר ארצות הקדש, הלא אב אחד לכולנו כולנו בני איש נחנו, בעבור זה קמנו ונתעודד, ונראה בעינינו להחזיר העטרה ליושנה כאשר היתה באמנה כאשר היה מימי קדם כל שד"ר שיבא יטול חלק המגיע לארצו הקדושה, וכן הסכימו עמנו חו"ר יושבי על מדין פה העירה ישצ"ו המה ראו כי נכון הדבר לעשות כן, לבל יבוא ח"ו דו"ד ריב ומדון, וכן העידו שזה היה מנהג הראשונים ז"ל כאשר יתנו עידיהן ויצדקו בספר ויוחקו, וכמו כן עלתה הסכמתינו שיבא ג"כ סדר החלוקה של ההקדש*

אשר ביד ידידינו הח"ש הדו"מ חיים אליהו אבוטבול נר"ו ועמדנו עמו לח"ש, וראינו שבעה"ר שתי עיר קודשינו יוב"ב עלובים הם, ובכן בכח המסור בידינו אנחנו מקנים ד"א קרקע מכוללות ערי קדשינו צפת וטברייא יוב"ב לידידינו ואו"ע הנבון ומעולה בכתם אופיר לא יסולה כה"ר משה בר יעקב הכהן הי"ו לעמוד ברב עז ותעצומות לגבות הקופה ויברך דוד מידי חדש בחדשו בבתי כנסיות ולזרזם ככל הצורך ולעשות בהם ככל חפצו ורצונו לכל מראה עיני הכהן לקרב התועלת כיד ה' הטובה עליו, וחפץ ה' בידו יצלח, ואני ליה עינינו תפילה למשה שזכות **ארץ ישראל מקודשת והצדיקים אשר בקרבה** *זיע"א תגן בעדו ויריק לו שערי ברכה והצלחה ופני משה רבו למעלה לשם ולתהלה, ויגדלו הנערים לתו' ולחופה ולמע"ט אכי"ר ולראיית אמו"ץ ח"ש פה עי"ת צפרו יע"א, אנן רח"ל צעירי צאן לשרת בקדש בחדש שבט שנת התרכ"ד בא סימן* **ובריתו** *להודיעם לפ"ק והשו"ב ונכון וקיים*

משה שוראקי
ס"ט

הצ"ב מנשה ארזי
הכהן
ס"ט

גם אנחנו צעירי הצאן מסכימים אנחנו למ"ש למעלה שתי בתי נירי"ן החכמים השלמים כוללי תהלות, ושיר המעלות, רבים ועצומים ראשון לציון כמוה"ר משה שוראקי שליח צפת תוב"ב, ומשנהו הטוב אור' נערב, זרע רב, כמוה"ר מנשה הכהן שליח טבריה תוב"ב, אודות קופת וי"ד, כי כן הסדר הנכון מימות אבותינו הראשונים נ"ן וכן אנחנו מסכימים על הסדר הנז', ובזה כל אחד מהם על מקומו יבוא בשלום החו"פ צפרו בזמן הנז' שנה וחדש הנז' וקיים

חיים אליהו
סי"ט

רפאל משה
אלבאז
ס"ט

יקותיאל אלבאז
ס"ט

מקורות והערות

1. עמ. 677
2. בס' אנצק' לתחכא"י כרך ב' עמ. שמב-שמג וכרך כ' עמ. רפ"ד

רבי אברהם חי שאקי

כוללות עיה"ק צפת ת"ו

שנת ה' תרמ"ו (1886)

שרר' זה מרבני קושטא [1] בנו של ר' רפאל עובריה שאקי עלה לארץ והתישב בצפת והיה שם רב ודיין וגם כהן כראב"ד שם, בא למרוקו פעמים, והביא עמו מכתבים לס' אהרן אלבאז ונלבע שנת תר"ס. סימן השנה במכתב הא' לא מתאים לשנת תרמ"ו.

את מנורת המאור אורן של חכמים, מבחר עצמים, אוהב התורה ולומדיה עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה דטב להון לישראל, אלוף מגדיאל, מע' הגביר המרומם, אור יומם, רצ"ו כמה"ר סי' אהרן אלבאז נר"ו יאיר לעד לעולם כיר"א.

מראש שורי'ם שבחי שלמים, רבים ועצומים, ותפלתנו קבע על הר ציון גדול אדונינו התנא הק' הרשב"י זיע"א למען יאריך ימים ושנות עולמים, בטוב ובנעימים, ברבות הטובה כספא ודהבא, גם עד זקנה ושיבה לאלפי רבבה כיר"א. ובא האות אליך עינינו להגיד כי ישר ע"ד מצוה כי נעים נאוה, הלא ידעת מנהגי של ישראל תורה ראשונים כמלאכים ואת אחרונים תמיד כל הימים עיניהם ישיתו לקיום והעמדת ארצנו ונחלת אבותינו, ואם ח"ו העלם יעלימו את עיניהם להחזיק במעוז העם היושב עליה כמעט שלא היה שום ישוב כלל, וזו היא סיבה שמימות עולם השלוחים יוצאים וחוזרים בשיר דברי השירות בשבח המגיע לכל אחד ואחד, אשר עיניו פקוחות בעין החמלה והחנינה משום חינ'ה, ואוזן ששמעה מהני שד'ר הי"ו רובי רחמיו וחסדיו אתנו סלה, יה"ר שאל יחסר לעולם מלכו אנס"ו, והן עתה אך יצא יצא שליח נהוג

מעי"ק צפת היאור ת"ו הלא זה הו"ד משד"ר הוד והדר ציר אמונים, אב בחכמה ורך בשנים, מגידולי הקו' מע' הרב הכולל להודות להלל זר"ק כמהר"ר **אברהם חי שאקי** *הי"ו לקבץ על הגבאות וקופות הקבועות לשם גבוה היינו* **ת"ק** *זיע"א ונדרים ונדבות מאת כל איש אשר ידבנו לבו כיד ה' הטובה עליו, ולהיות שמר שד"ר הנזכר הי"ו מסוה הבושה על פניו ולא ניסה באלה, חנותי'נו במדב'ר שיעמוד לימינו ולתומכו ולסעדו ולהורות לו את הדרך אשר יעלה בה, ולקרב התועלת לעיר האלקים מן הכלל ומן הפרט ולעשות לו נדבה כפולה ומכופלת, כפי צוק העתים ומקרי הזמנים, כי הא ודאי קדמה להם הידיעה מהיוקר הגדול אשר נהיה על הארץ הטובה, דבר שלא היה לעולמים, ועד יומא כהאידנא לא איפרקנא מן החובות אשר עלו השתרגו על חלקת צווארינו ע"ד הצירות, וכל סמוכין דילן על אחינו בשרינו אנשי גאולתינו ואם יחיונו נחיה, כי לולי רחמי אחינו שבגולה הן גוענו אבדנו ח"ו ודילן אמרי דילכון היא עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר ובטוחים אנחנו במדת טובו חסדו ואמתו שיפן עלינו ברחמים גדולים, ולהלהיב את לב העם זה יתנו מנה הראויה להתכבד כפי חומר הנושא וגדול המעשה תנן ועם ה' החסד ויבא שכמ"ה, הלכ"ד נא"ה החו"פ עה"ק* **צפתו** *בחדש אלול שנת כי צדיק* **ה' צדקות אהב לפ"ק** *ברב עז ושלום.*

וחתו' רבני עיה"ק ושחתימותהם לא יכולתי לפענח

הצעיר משה מאמן	דוד אדרעי	?	משה הכהן	משה שוראקי ס"ט

את *האחד המיוחד שבהדר'ן, ויראת ה' היא אוצרו, אוצר בלום כל כלי המדה, לתורה ולתעודה, ה"ה מע' הגביר הח' המרומם רצ"ו סי'* **אהרן אלבאז** *נרו' יאיר כי"א*

ולשלום אין קץ *מודע לבינה כי לא נעלם מצב עי"ק ת"ו כי כל העם היושב בה רובם ככולם ת"ח ועניים ואלמנות דלית ליהו*

מגרמייהו כלום כ"א הספקתם מכוללות עי"ק ת"ו, וכמו כן **מסים וארנוניות** הכל על כוללות עי"ק ת"ו, ואמטו"ל אמונה אומן יותר **מארבעה אלפים לירא** אשר עלו על חלקת צוארינו ונוספה נחלתינו מה שאירע בבית הכנסת **הרשב"י** זיעא שנחרבה וכמה בתים ועליות עמה, וע"ז נאמר צרות אחרונות משכחות את הראשונות, וצר לנו מראות ברע בנין שטרחו בו הראשונים דור אחר דור איך אנן נוכל להחזיר עטרה ליושנה, ועכ"פ על כרחינו החיוב מוטל עלינו לפחות לבנות הבית הכנסת הנז' ומאין יבוא עזרינו אם לא מרחמי שמים ורחמי אחינו שבגולה, לזאת שולח מאתנו ציר אמונים מע' הרב הכולל להודות ולהלל כמהר"ר **אברהם חי שאקי** נרו' נין ונכד למוה"ר הגדול כמהר"ר **אברהם הכהן זצוק"ל** שהכרחנוהו ללכת בשליחות מצוה להודיע צערינו ברבים לעשות לנו **נדבה חדשה לחם לרעבים ולבנין הקדוש** הנז' דוקא **עתה הפעם עד יעבור זעם** כי באמו"ץ לא הגענו למצב כזה מיום היותנו על האדמה, ובפרט בש' הרעב הזאת, נא אדון יקר תפול נא תחינתנו לפניך לרחם על נשמתין בעידן עקתין, ולא נצרכה אלא להעדפה להיות גדול המעשה וכו', הלכ"ד החותמים בדמע פעה"ק צפת"ו בח' אדר שנת ויקחו לי **תרומה** לפ"ג המעתירים בעדו על מצבת גדול אדונינו התנא הק' **הרשב"י** זיע"א למען חייהו, אורך ימים ישביעהו, וכבוד והדר יעטרהו, הוא ובניו הי"ו עתרת החיים והשלום

הצעיר	?	הצעיר	הצעיר	הצעיר חיים
יוסף		מרדכי	יאודה חיים	יאודה שבתי
יאודה		הלוי	ששפורטש	רפאל ענתבי
?		ס"ט	ס"ט	ס"ט
ס"ט				

מקורות והערות

1. יהב"י עמ. 657 ואנצק' לתחכא"י א' עמ. קלו'

ר' שאול מזרחי

כוללות צפת ת"ו

שנת ה' תרנ"ו (1896)

שד'ר זה לא נזכר במקורות שיש לפני, אך מצאתי שטר ע"י ר' משה צבע בעיר צפרו שהזכיר שד'ר זה, ונדפס בספרי קהלת צפרו ב' עמ. 269 מספר 666

יחידי קהלנו י"ץ נתפשרו עם ידידינו הח' הש' והכו' כמוה"ר שאול מזרחי י"ץ שליח עה"ק צפת תוב"ב בעבור הנדבה הנהוגה לפנים בישראל בסך מאה וחמשה ועשרים צו'רוס כ"ט והמחוהו אצל הר' שמעון בה' משה ה"ן אפרייאט לפורעם לו מפאת מה שנושים בו הם מעזר הבשר שמכרו לו, ובכן העי' ע"ע בקשמ' בדל"ב ושח"ך כ"א למש"י הר' שמעון הנז' ובכח הקוש"ח הוהו"ג וחיי"ע לפרוע להח' הנז' סך הדורוס הנז' בעין ממ"ט הנקרא בפ"ה בומדפו'ע זדי'ד מבח"ה הן הוק' וכו' לתשלום חדש וחצי מהיום בלי איו"ע וכו' ובלי שא"ז וכו', והו' שט"ח מוח' וכו' ובנא"ג ומפו' כשע"ך שהאמי' המתחייב הנז' להחכם הנז' ולב"ך עוב"ך בכ"ע שטזו"ף בלי לחיי' שושק"ו וג"ש ואחס"ל, ובאח"ג עוי"א ועכ"ן מקומ"ט שקו"ש כתחז"ל דלא כאס' ודלא כטו"ד ונ"ה בקוש"ח ולראיה ע"ה ח"פ, והיה זה בשלשה ימים לח' תמוז יה"ל שנת **ששון** *לפ"ק ושו"ב וקיים*

משה צבע

ס"ט

רבי חיים שמואל הכהן סקלי

כוללות צפת ת"ו

אחרי שנת ה' תר"ע (1910)

שר'ר זה לא נזכר במקורות שיש לפני, וכתבתי זמן יציאתו, אחרי שנת תר"ע, כי נייר המכתבים שנכתבה עליו בכ"י אגרת כוללתו נדפס בשנת תרע', כמובן לשימוש ולמלאת השנים הבאות אחרי תרע'.

יום.... לחודש.... שנת תרע" לעת ציפרו יע"א

שליח כולל נהוג

שלום *רב טובה וברכה, מאלקי המערכה לידידינו חמדת לבבינו מע' הרב המובהק, שמן תורק, דומ"ץ כמהר"ר* **שמעון חיים עובדיה** *נרו' יאיר לעד לעולם כיר"א*

רב נכבדו *באשר לא נכחד ממנו, ומפי השמועה למדנו כי איש חפץ חסד ומרבה להטיב וחיבת אר"ק ת"ו חקוקה תוך מורשי לבבו, נקוה מהוד תהלתו כי ישים עין השגחתו ביתר שאת עם מר שלוחינו צי"ר אמונים, ברוך מבנים מפירות הארץ, מע' הרב הכולל, בישראל להלל, מזר"ק טהור* **שוחט ובודק** *כמהר"ר* **חיים שמואל הכהן סקלי** *הי"ו בן פורת לאו"צ הנודע למשגב המרביץ תורה בישראל מע' הרב המופלא וכבוד ה' מלא כמהר"ר* **יעקב הכהן סקלי** *זלה"ה, והוא בנועם מדברותיו, יגיד מצוקי ארץ החופפים עלינו עד כי שחה לעפר נפשינו אשר אין הפה יכולה לספר ולא הלבלר בקולמוסו, ומצב כים קהלתינו ברע הוא עד מאד*

כי רבצנו תחת משא החובות ואין עוד מקום ללוות אפילו פקש"ן, כל איש נלבב יחרד וילפת לקול שועת העניים והאביונים כי **פקוח נפשות שנו כאן, באופן כי בצרה גדולה אנחנו אשר כמוה לא נהייתה** *מיום הוסדה ועד עתה כידוע, לזאת חלותינו, ותח'ל הארש כי יעמוד לימין מר שלוחינו היקר הי"ו עמידה שיש בה סמיכה ופתח לו שערי צדק ולקרב לו התועלת לעי"ק ת"ו מן הכלל ומן הפרט* **בשתי נדבות** *כהלכתן ולהורות לו איזה דרך ישכון אור, ולהעיר .... את כל אחב"י הע"י עד כי ירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו לכבוד התורה ולומדיה ולכבוד מר שלוחינו היקר הי"ו, בטחנו כי כה יעשה וכה יוסיף כמדתו הטובה לאלפי רבבה, ולצדקה תחשב לו למען יאריך ימים על ממלכתו, וזכות אדונינו התה"ק הרשב"י זיע"א תגן עליו ועל זרעו אמן, הלכ"ד המעתירים בעדו עתרת החיים והשלום*

חיים מנשה סתהון ס"ט	רחמים מזרחי ס"ט	הצעיר עזרא חיים הכהן ס"ט	הצעיר יצחק הלוי ס"ט	הצעיר ישועה ואעיש ס"ט

רבי דוד חי אדרעי

שליח לעצמו מצפת

שנת ה' תרצ"ב (1932)

השד"ר הגיע למרוקו בשנת התרצ"ב יליד עה"ק צפת אמת, נולד בשנת תרמ"ז (1887) הוא היה חולני ושמעתי אז, שהוא ז"ל היה מעמיד עצמו לצאת בשליחות כשליח הנהוג בכוללות עיה"ק, אלא שהרבנות שם עם הועד לא הסכימו לזה מפאת מחלתו וכן היה שכשהגיע לעיר צפרו, והוכן לו אכסנייא נאה בביתו של המנוח סלימאן יתאח ואשתו שרה לבית עולייאל, והם טפלו בו כנאה וכיאה, אלא שמחלתו גברה עליו וביום כ' אייר התרצ"ב נלב"ע וחלי"ש, כי היה יורק דם מגרונו. וכבוד גדול עשו לו במותו,

הלויה היתה מסולתה ושמנה של אנשי ורבני הקהלה בכל גווניה, וגם מרבני ואנשי צבור מעיר פאס באו לחלוק לו כבוד, ולהספידו. והבת שמחה בתו של מר יהונתן שטרית ונכדתם של בעלי האכסנייא, היא עד היום עורכת ומכבדת את זכרו ביום ההלולה שלו מדי שנה בשנה, עם הרבה מוזמנים ולמדנים, תנצב"ה. הוא ז"ל חבר וערך והרפיס קונטרים משאלות ותשובות שלו, וקרא לו בד דוד, חוץ ממה שהשאיר בביתו כתבי יד וחדושים. אחרי פטירתו הגיעה לעיר אלמנתו מלכה, ובנות העיר כבדוה, וראה במכתבו של רב העיר הרב פאלאגי אל הרב מר אבי ז"ל, המובא הלאה מ"ש אודותיה.

רבי ישועה פאלאג'י

ראב"ד ספרדים בעיר צפת ת"ו

שנת ה' תרצ"ה (1935)

חותם במכתב היה ר' ישועה פאלאגי ז"ל בר' שלמה ב"ר יעקב, נולד שנת תר"ל (1870) תלמודי חריף ולמדן מופלג מרבני עיר צפת,1 ורוב הרבנים הצעירים ממנו הם תלמידיו, היה ראב"ד לעדת הספרדים שם, המכתב הוא כעין קבלה על סכום של חמש מאות פראנק שתרמה לע"נ התנא הרשב"י זיע"א האשה יאקות אלמנת המרוחם ההרוג שמעון הרוס נע', וסכום זה שהיה אז נחשב לסכום גדול נשלח לספרדים בעי"ת צפת ע"י מר אבי ז"ל, בתוך המכתב נזכרה האשה מלכה, וזו היתה אשתו של רבי דוד חי אדרעי ז"ל שיצא מצפת בשליחות עצמאית, והיה חולני וכשהגיע לעיר צפרו נלב"ע בבית האכסניא של המנוח סלימאן יתאח נ"ע, הוא ז"ל חבר חוברת המכילה שבעה שותי"ם כמנין ב"ר, ועוד יש לו חיבורים וחר"ת ז"ל.

ועד רבני
עדת הספרדים
בעיה"ק צפת תוב"א

ב"ה יום ז' לחודש תמוז תרצ"ה

איש חיל רב פעלים, כל פריו קדש הלולים, מנקיי הדעת סולת נקיה עמו עז ותושיה, מני"ר מע' הרב המופלא, וכתר שם טוב עולה, כמהר"ר שמעון חיים עובדיה הי"ו אתה ה' תשמרהו, וכבוד והדר תעטרהו לעד לע"ו כיר"א

אחרי שי"ש טובה וברכה!

זאת אומרת קבלת מכתבו הבהיר, ואהי שעשועים בהתבשרי מטוש"ה, יהי אלקיו עמו, לאורך ימים ושנות ימים ושנות חיים טובים ומאושרים אמן.

קבלתי בתוך המכתב תש"ך של חמש מאות פרנק אשר הקדישה לע"ן אדונינו התה"ק הרשב"י זיע"א, האשה יאקות אל' המרוחם שמעון הרוס נ"ע ת"מ ובניה הי"ו לע"ן המרוחם הנרצח ה' ינקום את נקמתו, יה"ר נפש היפה תנוח בג"ע ועל משכבו יבוא שלום, וה' ישלם נחומים לבני ביתו ולמשפחתו, יחד כולם, יהי שלום בחילם, שלוה בארמנותם, עושר ואושר, ברבות הטובה, עד זקנה ושיבה, אמן.

ראיתי בדב"ק איכפל תנא ברוב רחמיו לזרזנו אודות האשה מלכה אדרעי ת"מ, נכון לב צדיק בטוח, שכבר היא מקבלת יותר מחברותיה מקופת כוללנו העניה. ה' ירחיב לנו ויזכנו לעשות חסד הטוב והישר לה ולחברותיה, בלב מלא רגשי אהבה הנני להגיש את תודתי וברכתי למעכ"ת, ובכל לב הנני מוקיר ומכבד רגשותיו היקרות לטובת תושבי עיקות"ו יה"ר זכות התה"ק שר בי"ת הזוה"ר תגן בעדו ובעד כל אשר לו, יברך ה' חילו ופועל ידיו תרצ"ה ברוב עז ושלום

הצעיר ישועה
פאלאגי'
(מקום החותם)

מקורות והערות

1. יהב"י עמ. 559

ר' שמואל מזרחי

שליח לעצמו מצפת

שנת ה' תרצ"ו (1936)

שד"ר זה לא הגיע בפעם זו לעיר צפרו, ושלח מכתב מצפת למר אבי ומבקש ממנו לעזור לו ולהצילו מצרתו, במכתב זה הוא כותב, שזקנו נולד וגדל בעיר זו, וכשהיה הוא צעיר לימים מכרים אותו בשם שמואל הקטן, ובמכתבו הוא דורש בשלום כל האישים בהנהגת הקהלה, שזה מורה שהוא גדל כאן וידע מכל אחד ואחד, ובפרט כשהוא דורש בשלום המנוח שלמה חיים חותא נ"ע מכנהו בשם שא"ב שאר בשרו, ולפלא שאין לי ידיעה מכל זה.

בע"ה

טו' לחדש תמוז התרצ"ו

האשל *אשר ברמה, נחל נובע מקור חכמה, מע' הרב הגדול, מעוז ומגדול, מזר"ן טהור בנש"ק כמהר"ר* **שמעון חיים עובדיה** *יצ"ו נרו' יאיר ויזרח לע"ל כיר"א*

משוש לבי ומחמד נפשי! נוטה אליו כנהר שלום!

נזר הרבנים! *ויאמר שמואל לפני הדבור של'מי חובה, כאן מאהבה עם שלמי' צבור צבורים ועומדים, מקרב לב עמוק באש התשוקה בוערת כלפידים למרות ההרים והימים הגדולים אשר מפרידים בינינו, בנפשי נשבעתי אהבת עולם אהבתיהו כי ידעתיו אשר התורה והיראה מצאו קן בלבו לב טהור, עליו נאמר אשרי יולדתו מאן דתליד אימיה תליד כוותיה. מצי'ל אני לפני אב"ש שיאריך ימים ושנים חיים טובים ובריאים וכסא תורתו ירום ונשא למעלה לנהל צאן מרעיתו על מבועי ההצלחה בזכותיה דבר יוחאי זיע"א אמן.*

מאור ושמש! ענוותנותיה דמ"ר האמתית וטהורה, זכה וברה, היא אלצתני לבוא בכתובים להודיעו את המצב השורר פה בארץ בכלל וצפת הקדושה (אשר יושביה חיים חיי צער בצמצום פת חרבה) בפרט, נמצאים אנחנו במצור... וחיינו חיי מצוקה... מגור מסביב... בנפש חרדה, מחכים מערב לבקר, ומבקר לערב... השמועות הנוראות הבאות אלינו יום יום על תעלולי המרצחים, הם המה אחי קיין גוזלת מאתנו שלוה ומנוחה, הגיעו מים עד נפש.. כלתה פרוטה מהכים... המסחר בעיר אזל חלף והלך לו... שבתה כל מלאכה אין יוצא ואין בא... ממש כימי חרבן בית אלודי"נו, אין בפי מילין לתאר בחרט עלי גליון באיזה מצב של רגזנות עצבים והתמרמרות נפש, נמצא אנכי בימים רעים האלה דמי רותח כמרקחה המנוחה הפנימית הוטלה ממני סר וזעיף כל הזמן, כמעט מאסתי את החיים הדלוחים האלה, מעודי לא שאפתי להון ועושר לא קויתי לגדולות, רציתי רק לחיות חיים פשוטים חיי איש אוהב מנוחה ומסתפק בקב של חרובין ולהגות בתורת ה' בבית המדרש, והנה לצערי רואה אנכי כי גם המעט הזה רחוק ממני ובכן **ואתה גבור!** *אשר יראת ה' חופפת על פניו בו חסיה נפשי להיות לאחי"עזר כי ידעתי בי"י ידעתי שאהוב וידיד לי מקדם קדמתא לעמוד עמידה שיש בה סמיכה ולקבץ מאת כל האהובים הנאמנים באהבתם וזוכרים את שמואל הקטן, ובהקדים האפשרי לשלוח לי מנה הראויה להתכבד כי פקוח נפשות ישנו כאן, ולמי אפנה לעזרה אם לא לעיר אשר מר זקני נולד בה ונתגדל בה? בטחוני חזק ברוב אהבתו בי ובחמלתו עלי כי כן יעשה וכה יוסיף, ובעד זה אל משמים יריק לכת"ר ברכות עד בלי די אמן. בזכותיה דבר יוחאי זיע"א כן יהי רצון.*

מעתה רוב שלום למע' הרב המופלא, וכבוד ה' מלא סבא דמשפטים בנש"ק כמוהר"ר אבא אלבאז יצ"ו ובנו היקר החכם ר' יקותיאל יצ"ו ולמע' הרה"ג כמהר"ר רפאל מאמאן יצ"ו ולהידיד נאמן ר' יעקב זכרי הי"ו ולבאכס"ן ש"ת סי' דון ישועה רובין ובניו יצ"ו (רציתי לכתוב לו ביחוד אבל מרוב הצרות והמורך לא יכולתי לכתוב) ולבאכס"ן הראשון סי' דון אבא אפרייאט יצ"ו ולסי' דון רחמים שקרון יצ"ו ולשא"ב סי'

שלמה חותא ובניו יצ"ו ולסי' דון יעקב הרוש יצ"ו ולזר"ק אהרן אזולאי יצ"ו ולגבאינו סי' ר' מאיר אזולא ובניו יצ"ו ולסי' עמרם אג'ייני יצ"ו ולסי' אליהו טבלי יצ"ו, ורוב שלום לכל הקהל הקדוש עי"ת צפרו יע"א מקטן ועד גדול, והנני מרחוק מברך אותם אחד אחד מול מצבת התה"ק רשב"י זיע"א למען יתן להם ה' כל טוב בברכת עז ושלום

כ"ד אהובך לנצח וזוכר חסדו וטובו

כל הימים ע"ה

שמואל

מזרחי

סי"ט

מעיה"ק צפת ת"ו

לצד אם נתעורר לב כת"ר לעשות טובה ולהחיות נפשי ונפש כל ביתי מתרומות **אחי ורעי** *בבקשה לשלוח אותה התרומה על ידי דוקא בפוסטא ולא ע"י שום אחד.*

ותודה למפרע ושלום שנית.

רבי שמעון שבתי

כוללות הספרדים בצפת

שנת ה'

שד"ר זה לא נמצא בספרים המצויים תח"י וגם בכתב הכוללות שלו בלי תאריך

לעי"ת סיפרו יע"א רב המשרה, אלופי התורה, כרוב ממשח הסוכך באברתו, לעם ה' ונחלתו, מע' הרב המו' מאיר כברק, הדיין המצויין פלפלא חריפתא כקש"ת כמהר"ר **שמעון חיים עובדיה** *הי"ו השומר אמת ישמרהו אמן.*

רב המעלות, ונשיא התהלות! *עת לחננה כי בא מועד שליחות הנהוגה לעה"ק צפת הנח"ל אשר לה עינינו תלויות.*

ובכן נתמנה מאתנו שליח מצוה, ציר אמונים, ברוך מבנים, פרי נחמד מפירות הארץ אחד מחברי הועד הכללי מע' הרב המובהק, מופלא הסמוך, כמהר"ר שמעון שבתי הי"ו, וכאשר ידענו המון פעולותיו לטובת הארץ אשר בה חפץ ה', נתחנן לפני כסא כבוד תורתו, כי יאחז דרכו לעמוד לימין מר שד"ר לן הי"ו עמידה שיש בה תמיכה להיות לו מלאך מליץ טוב לפני אחינו שלומי אמוני ישראל, לתת לו נדבה כפולה על הנהוג, אי משום ירידת שער הכספים לשליש ולרביע, אי משום כי לרגלי המלחמה העולמית, כוללנו יכב"ץ, כרע שכב תחת משא החובות, ואין לאל ידינו, לנהל קהל עדתנו **חכמים, אביונים, יתומים, ואלמנות,** *השרוים ברעב בערם ובחוסל[ר] כל, באופן נורא ומעציב, ומזעזע נימי כל לב מלא רגש חי, אחרון חביב לכבוד התורה ולומדיה, ולכבוד מר שלוחנו היקר כי רב הוא וראוי לכל דבר שבקדושה בטחנו בקדושתו ובלבו הטהור והרחמן שיעתר לבקשתנו וכה יעשה וכה*

יוסף כמדתו הטובה, לאלפי רבבה, ויכולה מצוה זו שתגן שירים ה' כוכב מערכתו, ויאריך ימים על ממלכתו, וזכות גדול אדונינו התנא האלוקי הוא הק' הרשב"י זיע"א תהי עליו סתרה וכסה כת"ר יגדל כנה"ר וכנא"ה ברב עז ושלום

הצעיר ישועה ואעיש ס"ט	הצעיר משה עמאר ס"ט	הצעיר עזרא חיים הכהן ס"ט	הצעיר מנשה ענתבי ס"ט	הצעיר חיים אדרעי ס"ט

חותם כוללות הספרדים
שנת תרס"ג (1903)

רבי אברהם חיים מזרחי

כוללות צפת ת"ו

שנת ה'

שד"ר זה לא מצאתי שמו במקורות אשר לפני, וגם המכתב שהגיע מהועד של עיה"ק צפת ת"ו ליד מר אבי ז"ל הוא בלי תאריך.

בית הועד הכללי
לעדת
הספרדים
בעיה"ק צפת ת"ו

שליח כולל נהוג יום.....שנת.....לעוב"י צפרו יע"א

כי תקדמנו ברכות טוב תשית לראשו עטרת פז, ידידינו ומאד יקירנו, חמדת לבבינו, מע' הרב המובהק, הדיין המצויין כמהר"ר **שמעון חיים עובדיה** *נר"ו יאיר לעד כיר"א!*

אחרי עתרת החיים והשלום, ואנו לי"ה עינינו תכון תפי' מול מצבת גדול אדונינו התה"ק **רבי שמעון בן יוחאי** *זיע"א למען יאריך ימים, ושנות עולמים, בבנים ובני בנים נטעי נעמנים, ולכל דרכיו משכיל ומצליח וה' עמו, עז וחדוה במקומו אנס"ו!*

אהוב וחביבו *חוב קדוש גבלו ראשונים כמלאכים עליהם ועל זרעם אחריהם להחזיק במעוז יושבי הארץ* **ארץ ישראל מקודשת**, *ודור דור אוחזים מעשה אבותיהם בידיהם, מקץ שלש שנים שלוחי מצוה יוצאים אל אחינו שבגולה לקבץ על הגבאות,* **נדרים ונדבות קופות ושקלים** *להחיות נפשות נדכאים, רעבים גם צמאים, ותופשי התורה*

ומאנין תבירין דקוב"ה בעי ביקרייהו והן היום הגיע זמן שליחות הנהוגה לנו במח"ת יע"א, ובכן נתמנה מאתנו צי"ר אמונים, ברוך מבנים, שפתותיו שושנים, שליח מצוה, לישרים נאוה, מפירות הארץ, מע' הרב הכולל בישראל להלל כמהר"ר **אברהם חיים מזרחי** *נ"י, ואם באנו לפרט צרות חדשות שעלו בגורלינו בימים האלה תקצר הידיעה מהכיל, וילא הקורא כי מר חלקנו לענה גורלינו בראותינו בנינו כנטעים ביד זרים,* **יוצאים לצבא** *וקול יללת הוריהם שורטת חדרי לבבינו, ומוכרחים לתת ביד הנודדים האלה מכסת כסף ליום צרה ולפרנס הוריהם וטפם בלחם צר ומים צר ומים לחץ, בימים אשר אין בהם חפץ ומצב כיס קהלתינו ברע הוא עד מאד, כי רבצנו תחת משא החובות יותר מסך* **ששים אלף פראנק**, *מלבד סכום רבים משאות השרדה יר"ה שנה בשנה, והנה במכתב הכללי הארכנו שיח וגלינו טפח במה אנן קיימין, בטחנו כי למען קדושת הארץ והיושבים עליה, יטה אזן קשבת לדברי מר שד"ר לן הי"ו ויהמו רחמיו להעניק* **בנדבה כפולה** *בסבר פנים יפות לכבוד התורה ולומדיה ולכבוד הרב הכולל כי רב הוא, ולמסור בידו כל* **כסף הקדשים** *ולקרבו ולחבבו ולקרב לנו התועלת, ולדבר טוב עליו, ובשכר זאת יהי מכירנו ברוך, ומפי יתומים ואלמנות זקנים וזקנות המצפים לישועה, יתברך האדון וצאצאיו באורך ימים חיים ארוכים בשלוה ונחת בעושר וכבוד לעבודתו יתברך שמו אכי"ר!*

הלכ"ד המעתירים בעדו ובעד כל אשר לו עתרת החיים והשלום.

חותם בית הועד	הצעיר חיים מנשה סהתון ס"ט	הצעיר ע"ה חיים אדרעי ס"ט	הצעיר רחמים מזרחי ס"ט	יצחק הלוי ס"ט	ישועה ואעיש ס"ט

שדר׳י טבריה

שנות ה׳ תקט״ו (1755) - ה׳ תרצ״ט (1939)

ר׳ משה שפירא

כוללות טבריה

שנת ה׳ תקט״ו (1755)

שד׳ר דירן מצאתי באיזה כ״י ולא ידעתי שם הכותב, וכתוב במפורש שנת תקט״ו, אם כי בספר שא״י כתוב לאמר שיצא בשליחות צפת, וכאן כתוב במפורש, ״ואמר שבח טבריה וכו׳״ ומזה מובן שהיה גם שד׳ר לצפת וסדר השנים לא ברור לי, בכל זאת הזכרתיו כאן.

בחרש תשרי של שנת התקט״ו וסי׳ מן התורה לפרט קטן ועשית הישר והטוב, בא החכם השלם הרב הכולל כמהר״ר משה ה״ן שפירא נר״ו ואמר שבח טבריה וחכמיה ותלמידיה נר״ו והיו מצויים ת״ח וראשי ויחיד הקהל ויצא הדבר מבינינו שכל מה שגבינו מיום שנכתבה ההנהגה הנז״ל עד היום הזה, יתחלק לשלשה חלקים כנז״ל, ומהיום הזה והלאה יתחלק לארבעה חלקים, ויתחלק חלק כחלק.

הפייטן הנודע ממכנאסא הרב דוד ן׳ חסין, חיבר שיר תהילה לכבוד השליח ר׳ משה שפירא, ראה תהלה לדוד כאזאבלנכא תרצ״א דף מ״ו ע״ב, וראה יערי צד 440. 441.

רבי (חיים) שלום עמאר

כוללות טבריה ת"ו

שנת תקכ"ו (1766)

שד"ר דירן נזכר בס' שא"י עמ. 518 מרבני עיר מכנאס יע"א, שעלה לא"י והתיישב בטבריה ת"ו, רב דוד חסין המשורר ממכנאס, שורר עליו שיר חרש, בספרו תהלה לדוד דפוס כאזאבלנקא עמ.מז', ואצלנו נמצא כתוב מה שכתב עליו בפנקסו שליח מצוה, רב העיר צפרו אז הרב שאול ישועה אביטבול ז"ל ושמו רמוז בראשי פרקים, וחוץ מזה לא נמצא עליו שום דבר, ומה שנכתב בשמו חיים אולי היה חולה והוסיפו על שמו חיים.

את זה כתב מור אבי נר"ו בפנקסו של החכם השלם והכולל כמוה"ר שלום עמאר נר"ו מעיה"ק טבריה תובב"א.

יש' *ארץ מגדלת אוכלוסין, ובעלי תריסין, ראינו בני עליה: גדיים נעשו תיישים, כזה ראה וקד"ש, גברא דש"ף מדוכתיה, וזבנה לגרמיה, ומאריה סייעיה, לשבת ישיבה בארעא קדיש"א, מקום שיש קדושין שם שם כפלי"ה לתנאי"ה וה"ן עונים אחריו מקודש מקודש וכלי"ל לאישין לא סרמיסין לא מן סרמיסין, החכם והכולל, צור אמונים, אב בחכמה ורך בשנים, ה"ן מברכין על המוגמר, ויין המשומר, כמוהר שלום עמאר, דין הוא הדר האמור בתורה, א' מן הרמתיים, איש הבניים בורא ניב שפתים.....* **שלם**

וע"ז *מלך ביופיו וצבי עדיו ה"ן אפוטרופוס לאריו"ת, נראה בעלי"ל וזכינו לקדשו על פי הראיה, ולא זזנו מחבבו חיבת הקדש וחיבת ביאה, ביאת שמשו וביאת אורו, ומאי וטהר טהר גברא, דאתי בכנופייא, כנף רננים מרנני אבתריה כולי עלמא, בתר שמא ובתר טעמא כבן עזאי בשוקי דטבריה אתא ואיתי בידיה כתב הקדש שוים במשמע כתב הכולל וכתב מיוחד ביחודא שלים לבני עירנו מרבני העיר כלילת יופי טבריא תוב"ב תמן תנינן את כל תוקף הדינים ומתכונת הלבנים והאימים לפנים הם יצאו את העיר מלבא חמת חימה מנרתקה אכלא*

ומדקא בראשונה ובשנייה, וחרבן משכני עליון חמיר לן, למי אוי למי אבוי והרי זה בכי יותן במקום שמרה תלויה ואפילו מלאכי **שלם**

הנה *נא העיר הזאת הוקפה בתכריך בוז, בזוזי ובזוזי דבזוזי, ולבסוף ישבה בחסיר"ת חסרון מבפנים ומבחוץ, מרוב אונים, מינים ממנים שונים, לא ראי זה כראי זה עכ"ז אזרנו חיל, וחסרון הוליד את עמינדב, והפרשנו אפרושי מאשורא, אישר"ר כולל מכל הקהל, הקהל הקדוש הזה, נדבה הגונה, שעלה סיכומה סך* **ארבעים משקלים** *ממטבע מלכות המערב, אתיא נתינה נתינה ה"ן כסף לאדון זה לשם קדושת הארץ ולשם קדושת התנא האלקי רבי* **עקיבא** *זיע"א, ולכבוד השליח ומשלחיו, ה' עליהם יחיו, ויש בכלל הסך הנ"ז חמשים אוקיות לזכות השליח הנז' לשם צדה לדרכו, יחד כלם יהיו לרצון לפני ה' תמיד כריח נחוח אשר לה' והיה מעשה הצדקה.....* **שלם**

הן *עומדים להתפלל אנו ליה וליה עיננו, יוסיף שנית ידו, לקבוץ את שאר עמו וצאן מרעיתו, ויזכור כי בצ'ר המה, אסא דקאי בני חליפי מצער לסער כאש תבער יער, אלו הן הנשרפין ע"ש כבוד מלכותו, ועפ"י החירות יבנה ההיכל על יסודתו, והבית בהבנותו מיתבא יתיב כהנים בעבודתן וכו' הלא דוד מסתתר בוא יבא ברינה ושמח את אשתו היינו עזובה היינו שכוחה הדין עלובתא מלך ביופיו ייתי ונחמיניה ובידו שטרא דחירותא, ומלך מלך והשכיל אבי עד שר.....* **שלום**

שנת כי יום בשורה הוא *ובסדר וגם כל העם הזה על מקומו יבא ב....* **שלום**

רבי יהודה בן רבי ישראל סגרי

כוללות טבריא ת"ו

בשנת תק"ן 1790 תקנ"ד (1794) ותק"ס (1800)

שד"ר דידן נזכר אצל יערי בספרו שא"י עמ. 634, ושהיה בצפון אפריקא הרבה שנים אחרי שנת תק"ן, ועליו מתכוין רבי רפאל בירדוגו בספרו משפטים ישרים סי' רנז' שאין אנו צריכין לקיום החתימות שבאים בכתבי השליחויות למיניהם, שהם כמעשה ב"ד שאינו צריך קיום. ומעולם עוף לא צווח להצריכן קיום. ובמכתב כוללותו היה כתוב לאמר מה שהגדילו לעשות עם טבריה ת"ו הקהלות בטורקיה ע"ש, אצלנו לא נמצא ממנו ועליו רק מה שכתב רב העיר אז רבי שאול ישועה אביטבול, ובמכתבו על הנכר שרר דידן זכר לו שהכיר גם את זקנו רבי אברהם סיגרי ז"ל, ושמו רמוז בר"ת בראש המכתב.

ש'בחו א'הובים ו'רממו ל'אל,י'תר ש'את ו'יתר ע'ז ה'רוממות, א'שר ב'הלו י'פעת ט'והרו ב'זוהרו ו'אורו ל'נתיבתנו הופיע והזריח האי נהורא מבני היכלא דמלכא, צ'יר חדש ומקודש, קדש איקרי, מעיר עז לנו טבריא תוב"ב הדר'א ארעא והדר'א פירי' יבוא טוב ויקבל טוב לטובים לקדושים אשר בארץ המה ואדירי, מה נאה נ'ר זה, הרואה אומר ברקאי, דרך ככב ככבא דשבי'ט וקם שבט, גזע היחס והחמדה גור אריה יהודה, רץ כצבי וגבור כארי, ענף עץ עבות משולש בחזקת בתי אבות, תורה חזרת על אכסניא לדרי דרי, רעיא מהימנא, בהדי כבש'י דרחמנא החכם השלם והכולל, משופרי שופרי, כמו'הר יהודה סיגרי, יזי"א, זכינו לקדשו עפ"י הראי'ה, ולא זזנו מחבבו, חיבת הקדש וחיבת ביאה, ביאת אורו וביאת שמשו, ומאי וטהר טהר גברא, ביודעים ומכירים להרב זקנו אחד היה אברה'ם, זכינו לאורו ונהננו מזיו שכינת אור תורתו דשקיל וטרי, והנה הראה אותנו אלקים גם את זרעו לברכה עץ פרי עושה פרי, ועל כל דרכינו נגה אור כי זכינו לראות השלוחי'ם יוצאים וחלים בכרמים, כרם ה' צבאות אשר באורם נראה אור, ונהורא

עמהון שרא, וגם כל העם הזה יושבי בארץ צלמות אור גדול נגה עליהם, וקרא זה אל זה ואמר התעוררי התעוררי, כי בא אורך קומי אורי, כי מיום בושש רכבם לבוא למערב ולא נגה עלינו אור שכינתם כמעט היינו בכל רע, משבר"י ברי"י אשתפוך חמימי מים הזדוני"ם אכולהו בני מערבא פרץ ה' פרץ בעוזם, ופריץ חיות מהם אפעה ושרף מעופף בהדי דשליף שדי זיהרי, כל כהאי ריתחא אש היא עד אבדון, עושים בעברת זדון, וכיון שחשכה מהבהבים אותם באור כבשרא אגומרי, וחובטין אותם חביט חביט גוד או גוד, גוד אחית גוד אצי"ק ומשקל שקלי כל טבותייהו ושדינהו אחיזרי, אלו הן הלוקין ואלו הן הגולין, אבדורי אבדורי, אלו ואלו נצרפין, בצירוף אחר צירוף, מזי רעב ולחומי רשף וקטב מרירי, והטוב"ע הולך אחר הנטב"ע, ורמס וטרף והדף ורדף כאשר ירדוף הקורא, והם לדמם יארובו הותר דמם וממונם של ישראל, כיון דאשתרי אישתרי, עד שהציץ עלינו בעל הבירה, וירא את עוונינו ואת עמלנו ואת לחצנו, טוט אס"ר טוט שר"י, הן הראנו ה' אלקינו את כבודו ואת גודלו, כי פקד ה' את עמו הני מני תבירי וימן ה' את שליחא מהימנא, נ"ח לאמר זה ינחמנו מעצבונינו הרופא לשבורי, גלייה לדרעיה ונפל נהורא, ונתמלא כל הבית אורה, מקול הקורא, ב' כתבים הבאים כאחד מרבני העיר כלילת יופי טבריא תוב"ב אתרא דמארי"ו, תמן תנינן את כל תוקף הדינים, ומתכונת הלבנים ואת המהומה נהמא דצער"י, ונשמע וימס לבבנו, ופקודת כל האדם במר"ה איפקוד אתפסן צרר"י, ואנן בדידן בעיר הזאת בסובלי חולאים מתנינן מצע"ר לצע"ר כאש תבער יער, ארס מקדם ופלשתים מאחור, כאשר ינוס מפני הדוב ופגע בו ארי, עם כל זה קמנו ונתעודד, וחסרון הוליד את עמינד"ב, וכבוד ארצנו ונחלת אבותינו, ונפן ונעל לשם קדושת התנאים הקדושים זיע"א, ולכבוד האי שליחא מהימנא אשר בדברו מעריב ערבים, ובמתק שפתיו מוציא את הזהובים, ותרב משאת ארוחתו ממשאות השלוחים שקדמוהו חמש ידות, גברא דמריה סייעיה ויתן חנו חן חן לו, בהתנדב עם מיהב יהבי ברחימו וחביבותא את קרבן ה' סך שלשת אלפים אוקיות וחמש מאות וחמשים יש בכללן סך שש מאות וחמישים אוקיות נדרים ונדבות לכבוד התנא רבי מאיר בעל הנס שהיו מקובצים אצלנו, הכל נתנו לרועה אחד הוא שליח מצוה האמור

לעיל יהיו לרצון לפני ה' תמיד מאין יבוא עזרי, ואנו ליה עינינו מצלינן אקצירי, ישקיף וירא את בנין, ויזכור כי בצ'ר המה, אסא דקאי ביני חלפי וקדלי דחזירי, להעביר ממשלת זדון מן הארץ, ויצא חוטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה, החותם פה צפרו בשבט שנת המושל **בכל אשר** *לו לפ"ק בסדר כי אלקי אבי בעזרי.*

שאול ישועה אביטבול

רבי יהודה נחמד

כוללות טבריה

שנת תק"ס (1800)

שר"ר זה נזכר בס' שא"י עמ. 639 ושם נאמר אשר רב העיר ר' ישועה אביטבול רשם לו תעודה על התרומה שניתנה לו בעיר צפרו, אלא שבאה שם בדילוג, ואנחנו נביא אותה כאן בשלימות ושמו זל' רשום בראשי תיבות בתחילתה, השר"ר חוץ ממכתב הכוללות שנעלם מן העין, הביא ב' מכתבים אל יחידי סגולה רבי דוד כהן ור' משה בן אלבאז, ונביא נוסח שלהם כאן, ובמכתב של הרד"ך מציינים לו שרבי יהודה סיגרי השליח הקודם ספר להם שם בטבריה את אשר הגריל לעשות עמו ופיו היה מלא תהלות וברכות על חסדו אתו עמו. וראה בספר עמר מן הנר"מ על ידי דף נון ע"א חר"ת ממנו

זך וישר פעלו ותפארת לו דמוקיר ורחים רבנן ובצל שדי יתלונן עדות לישראל טוב וישר אהוב למעלה מכל החי מכל בשר רב חסד מטה חסד אל. ה"ה הנבון ונעלה לשם טוב ולתהלה כמה"ר **משה בן אלבאז** *נר"ו עד עמוד כהן לאורים ובנה המקדש וההריאל כיר"א.*

*ראש על אר"ש גדול השלום ורחמין למבעי מקדם לבית אל, על גורל הצדיקים גדולי ישראל התנא האלק' **רבי עקיבא** וכ"ד אלף תלמידיו וכל קדושים אשר בארץ המה זיע"א, למען יאריך ימים ושנות חיים וכי ירבה כבוד ביתו עד כי יבוא שילה ובא לציון גואל, פי האר"ש במר בוכה מפני עקת, אוי נא לה אמרה רקת, תחיל תזעק בחבליה כי נהפכו עליה ציריה, ואם אמרנו לבאר פרטי הדברים אין די באר', ובכתב הכוללת היא הבא"ר שמץ מנהו, ודין גרמא שעול החובות השתרגו עלו על צווארינו לסך עצום ורב כי על כן צי"ר אמונים שולח מאתנו, אולי יתעשת האלקים לנו שליחא דרחמנא החכם השלם והכולל אין גומרין עליו את ההלל,* **כמוהר"ר יאודה נחמד** [1] [כאן ציין בכוכב ובכתב ידו של הרב ימ"ש, וכתב וז"ל נר' זהו זקינו של ר"י נחמד הידוע לנו] *נר"ו הלך ילך*

ובכה מגיד מצרי"ם על צער בת רבים" הנה בעתה עת לעשות לה', יתמלא רחמים עלינו ועל מקום מקדשנו זו מחנה שכינה כאשר היתה באמנה, והוא על נדיבות יקום למלאת ידי מעלת השליח הנד' בכסף מלא ודי זהב מנה הראויה להתכבד כברכת ה' הטובה עליו, ובטובו הגדול יביע אומר עם כל אוהב וריע ויעשו גם הם נדריהם ונדבותם, ויעלה ויבא ויגע ליד השד'ר הנד'..... תרקבא דדינרי מזהב שיבה, גם בניו עדי עד שמחים לעד זקנה ושיבה, כאשר תאוה נפשו הרמה וכנפשות אביונים המעתירים בעדו פעה"ק **טבריה** *תובב"א בחדש אדר בשנת* **תמיד כל היום** *יברכנהו לפ"ג ליצירה והיה מעשה הצדקה* **שלום**

יצחק אבולעפיה ס"ט **הצעיר אברהם אזולאי ס"ט**	**הצעיר יונה בכה"ר דוד זל"הה ס"ט** **הצעיר אהרן בכר' משה ס"ט**	**הצעיר יוסף דוד אבולעפיה ס"ט**	**הצעיר יעקב גואקיל ס"ט**	**הצעיר חיים שלמה אבועלפיה ס"ט?**

בה"ו

זך וישר פעלו ותת' לו דרחים ומוקיר רבנן, ובצל שדי יתלונן, עדות לישראל, טוב וישר אהוב למעלה מכל החי מכל בשר רב חסד מטה חסד אל, הדר הוא, הנבון הגביר הנדיב כמה"ר **דוד הכהן** *נר"ו יאיר עד עמוד כהן לאורים ובנה המקדש וההריאל כיר"א*

ראש על אר"ש שלמים מרובים כמט"ר על גז וכרבבים, ורחמין למבעי מקדם לבית אל, על גורל הצדיקים הר ציון התנא האלק' **רבי עקיבא** *וכ"ד אלף תלמידיו זיע"א כי ירבה כבוד ביתו תרב גדולתו, ברבות הטובה, גם עד זקנה ושיבה עד כי יבא שילה ובא לציון גואל כיר"א, כתבא דרשים אלך השר להודות להלל את הוד שמך ע"כ הטובה אשר פעל ועשה עם השליחא דרחמנא החכם השלם והכולל סוה"ר בנש"ק כמהר"ר יאודא סיגרי נר"ו וכבר עלה והגיע אל מקום מקדשינו ופיו מלא תהלות מרו"מ. הנה אנחנו ברוכי מברכינן לרו"ם למען יחיה יראה זרע ברוכי ה' זרע של קימה והיו עיניך הרואות חתנים מחופתם גם בני שלשים כי"ר, איכו השתא אותותי אלה יוצאים בצי"ר ע"ד צר"ה דידעי לה כ"ע כמה הרפתקי, ואנפי דחיקי דעדו עלן, ואף גם זאת עול החובות עלו ובאו על צוארינו סך עצום ורב, כי ע"כ צי"ר אמונים שולח מאתנו ה"ה החכם השלם והכולל ענוותן כהלל שד"ר כמהר"ר* **יאודה נחמד** *נר"ו הוא ההולך מגיד מצ'רים צ'רה דעניותא..... והא ודאי רו"מ יתמלא רחמים עלינו ועל עיר אלוד'ינו, והוא על נדיבות יקום למלא ידי השדר"ן נרו' בכסף מלא מנה הראויה להתכבד, כברכת ה' הטובה עליו וכמדת טובו ולו כך שאלנו קום נא לעזרת ה' בגבורים ודבר הוא אל כל העם הקהל לעורר לבבם לתת את תרומת ה' ביתר שאת, וגדול המעשה והעושה, וה' אלד'ים יעזור יתן ויחזור ויתן, אורך ימים שנות עולמים גם עשר"ר נלוה כנה"ר ונפשות נ"אה מעתירים בעדו החותמים פה עיר הקדש ותפאר'* **טבריה** *תוב"ב בחדש אדר משנת* **תמיד כל היום** *יברכנהו לפ"ג ברב עז שלום.*

יצחק אבולעפיה ס"ט	**הצעיר יונה ביגאיו ס"ט**	**הצעיר יוסף דוד אבולעפיה ס"ט**	**הצעיר יעקב גואקיל ס"ט**	**הצעיר אהרן בכ"ר משה ס"ט**
הצעיר חיים שלמה אבואלעפיה ס"ט	**הצעיר אברהם אזולאי ס"ט**			

ש'בחו א'הובים ו'רוממו ל'אל, י'תר ש'את ו'יתר ע'ז, ה'דרו, א'שר ב'מושב י'קרו ט'רף ב'קלפי ו'העלה ל'גורלו, כי בחר ה' בציון אוה למושב לו, שם שם לו דירת קודש דירה בתחתונים, צבי היא לכל הארצות, מקודשת בעשר קדושות, ויטע שם אהלו ונתנה לעמו כי יעקב בחר לו יה, יונק שדי אמו, ימוץ ויתענג מזז כבודה, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ארץ ממנה שלוחים יוצאים, וחלים בכרמים, כרם ה' צבאות בית ישראל נחלת חבלו, יבא טוב ויקבל טוב לטובים, לקדושים אשר בארץ המה, יושבי בצלו, לחזק בריחי צעריה ומלקחיה ומחתותיה, כי יתן כפיר קולו, כאשר שמענו כן ראינו באגרות שום בעל בכי מקדושים עליונים, ערי עז לנו טבריה תובב"א ע"י ציר אמונים, ציר חדש ומקודש, מבני היכלא דמלכא, ההר חמד, שלם ב-ה' דיעות ויסודי התורה אשר למד, מה נאה נר זה בענוה ויראת חטא בסוד ישרים עמד, החכם השלם והכולל שליחא קדישא, כמוה"ר יהודה נחמד, זכינו לקדשו עפ"י הראיה, ולא זזנו מחבבו, חיבת הקדש וחיבת ביאה, ביאת שמשו וביאת אורו, ומאי וטהר טהר גברא, כי הפלא ה' חסיד לו, תמן תנינן את כל הצרות, בקום עליהם אדם בליעל, השקם סף ורעל ושלל שללם מחוט ועד שרוך נעל, כל כהאי רתיחא רתח, ציר של פגעים, זרע מריעים, מזרע הארס, ארסא של עכנא, ופרץ חיות שולח בם מהם אפעה ושרף מעופף, זרע חומר צעורים, מן הכיעור ומן הדומה לו, ונשמע וימס לבבנו, כאשר עברו עלינו המים הזדונים, משברירי ברירי, ז'ד יהיה עושה בעברת זדון, ועוד היום בסובלי חולאים מתנינן לה, שלש פגעים בשנה כפרא ומותנא וחסרון הלב'נה דבקו צערים זה בזה, מי מדד בשעלו, עכ"ז קמנו ונתעודד לכבוד ארצנו ונחלת אבותינו, ונפן ונעל לשם קדושת התנאים האלק"יים, רבי עקיבא זלה"ה ורבי מאיר בעל הנס זיע"א, ולכבוד האי שליחא מהימנא, אשר בדברו מעריב ערבים, ובמתק שפתיו מוציא את הזהובים, ברחימו ובחביבותא, ונקרב את קרבן ה' נדבה חדשה אשר עלה סכומה לסך אלף ומאתים וחמשים אוקיות, ועוד נוסף עליהם נדרים ונדבות מהגבאים שהיו גובים לשם קדושת רבי מאיר בעל הנס וחלק טבריה בגבייה הכוללות שעלה סך

הכל לסך תשע מאות וחמשים אוקיות ועוד נוסף סך מאה וששים אוקיות בהילולא, נתנו לידו מגביית מצוה שגובין לשם הכללות, יהיו לרצון לפני ה' תמיד, על גוזליו ירחף, ויזכור כי בצ'ר המה, בביאת הגואל כי יבא שילה, החותמים פה צפרו באדר משנת **ונתנה לך** *לפ"ק בס' מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי נאם שאול ישועה*

מקורות והערות

---

1. כנראה מכתבים אלו היו לנגד עיניו של הרב ימ"ט ואף העתיקם לעצמו

שני מכתבים **מרבי עמור אביטבול** זצ"ל

אל השד"ר **רבי יהודה נחמד**

שד"ר מעיר עז לנו - טבריה ת"ו

נדפסו בספרו של ר' עמור ע"ט הזמי"ר דף ל"ד-ל"ה

אי"ש שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו, קדוש יאמר לו, וכל העם עונין אחריו מקודש שקדשוהו שמים וארץ, הנה ארש"ו ארש"ו ממנה יצא לחם לחמה של תורה לכו לחמו בלחמו מתהלך בתומו טעמו ונימוקו עמו, דבר דבור על אופנו, הוא המושל הוא השליט הוא המשביר הוא היה גבור במלחמתה של תורה, והארץ האירה את אור"ו ואת פרש"ז, צר"ף באש דת אמת מימי"ו מן המקדש יצאו להשקה הורי"ם מעליותיו עירוב פרשיו"ת שנו כאן כל מפרש"ת פרש"ה ופוצח"ת פצ"ח מפרש ואזיל אין מדרש בלא חידוש נה"ר חדק"ל ח"ד וק"ל חידוד"ו קודם לליבונ"ו, איש לשון לשון נקיה וקלה, זאת תורת העולה, אלף עולות, חבילות חבילות בט"ו שיר המעלות אשר בדברו מעריב ערבי"ם, הנחמדים מזהב ומפז לשומעיהם, חיים הם למוצאיהם, ובכל אשר פונה משכיל רם ונשא וגבה מאד בתעצומו כמגדל גבוה בנוי ומשוכלל כתקנו, קרוב לנו האיש קרוב ונתרחק בגדה יהודה גם אהבתינו וחיבתנו כבר אבדה יכחידנה תחת לשונו, זה האיש החכם השלם והכולל ענותן כהלל כהה"ר יאודה נחמד נרו יאיר אכי"ר.

אחרי נמכ"ר אותיותי אלה בבכי יבואו מה אענה ומה אומר, אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אמר, מה אדבר ומה אצטדק אחרי כי לא ראה האדון בעוונויי וינחני ועוסק"י עשו"ק במסכת צוק"ה, על מה ועל מה זו שתיקה, יושב בנ"פילת אפ"ים, וברפיון ידים, כלו עיני מיחיל מתי יבוא נס, מתי יבוא ואראה פניני גזרת גלילי ידיך, מצפה ומחכה מתאוה ואוהב אהבת הער"ב והמוע"ל מיטב ארשי"ך ודבר שפתיך דוחה את עצמי מיום אל יום באמרי למתי יהיה האו"ת הזה, והנה לא באה ולא

נהייתה הן עוד היום, ומעתה אחלי יכונו שלח ידך ואחוז בזנב הירעה וכתוב על הספר בדיו מהר מהר שלח תשלח עם הבא ראשון ואין לי להאריך כי אם בשלום כת"ר שירבה אכי"ר. וס"ל כתבתי וז"ן זה לי ימים של צער כמה וכמה בתוחלת ממושכה שנכתבה אגרת זאת ולא מצאתי שליח הולכה, והן היום מה נכבד ומה יקר ראיתי אנכי הרואה חזי הוית אגרת מכתב גלוי כת"ר ביושר ובכושר, ושמחתי בה כשמחה בקציר, שאלתי מצורי יצמיד יתמיד יעמיד שמחתי זאת, כן יהיה תמיד, אכי"ר.

אחת שאלתי מאדני אל יוסף התל בי לבלתי שלח אגרת כי יקרא קן מגילתא אף אתה קומה מהר הביע השמיע הודיע במרוצה, קן קולמוסא, ואם ככה את עושה לי גם אנכי אדעה מה אעשה לך בהשתחוה בית ארמון יברכך בממון, וכל בניך למודי ה' יפרו וירבו בקרב הארץ בכל ההמון , אנא זעירא אשר בין ברכי חכמים אמון טמון, עמ"א דארעא.

הלא זאת ב"ת שב"ח להחכם השלם והכולל שדר העיר עוז לנו כהה"ר יהודה נחמד נר"ו אכי"ר

איש ש"ר ואוה"ב ש"ר ל"ו נאמר צדיק כתמר, אהוב אוהב את הבריות, ומקרבן ומי כמוהו מורה בלשון צח ומצוחצח, לישנא דקרא נקט שוא"ל בהלכות הפ"ה צ"ח פום ממלל רברבן, ויקח לו את כל אלה שלשה כתרים הם כולהו איתנהו ביה תורה וגדולה, וכתר שם טוב עולה על גבן, איש חכם בכל מיני חכמות חכמה מפוארה בכלי מפואר האי דישנא להאי פרדשנא, סמא דחיי סמא דכולהו ענותן ושפל ברך גמ"ר מיכ"ה מיכ"ה מערכין, וכתותי מיכתת שיעוריה טוב ומטיב טובה כפולה, קול המרבה לספר ולהפליג בשבחו משתקין אותו בגערה, אמרינן ליה סיימתנהו לשבחי דמרך זו היא דעלה אמרו חכמים חומרא דאתי לידי קולא הלא הוא החכם השלם והכולל שבחיו מי ימלל שד"ר מעיר עוז לנו אדמת קודש טבריה כהה"ר יאודה נחמד נרו יאיר כזוהר הרקיע אכי"ר

אחרי נמכ"ר ומאחר עלות אלפי עולות יעלה שלומו, עתה באתי באותיות אלה להודע ולהודיע במגילת ספר כתוב כמה הרפתקי דעדו עלי מעת בואי מאת כת"ר מהלויה, מצאוני אפפוני סבבוני הקפוני צרות תכופות אלו באות ואלו חולפות. נהפך עלי לבי אף רוחי בקרבי קיש קיש קרייא צועק וצווח וי וי בייא בייא הלוך אלך ובכה ודמעותי על לחיי מצטמק ורע לי כי גבר עלי החושך ואהבה רבה, ובתוך לבי יקוד כיקוד אש ולהבה עולה ויורדת כנחש עקלתון, אמרתי אלכה נא ואשבה בין ברכי חכמים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אולי אשכחה שיחי ומר רוחי, גם שם ידך תנחנ"י ורגלי מהלכות אותי לשווקים לרחובות קריה, ולבי בל עמי, קולי אל בני אדם, אן חנה אן פנה ידיד נפשי עד אשר כל רואי ילעגו לי באמור אלי כל היום אי שוטה אי סכל, אי טפש, ישמעו אזנך מה שפיך מדבר, רב לך אל תוסיף דבר, ואהי כאיש אשר לא שומע, באין מבין ויודע, דבריהם ולעגיהם לא רעי' זה כרע"י זה הצד השוה שבהם "צחוק עשה לי אלדים" גם בלילה לא שכב לבי, לא אתן שנת לעיני לחשוב מחשבות, אלפים ורבבות מתפלל .... בנא ומתחנן באנא אנא ה' הושיעה נא, מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה, ובחיקיה דמר שמה אשכבה ואישנה, ולא ידעתי מה אעשה אך אמנה תהי זאת נחמתי בשולחך אלי אגרת אוגרת מכתב גלילי ידיך ומעשה אצבעותיך, ובם אשמח ואגיל ואסיר מעלי רק את המות הזה, הלא כה דברי כאי"ש ולא איש הדמין יתעביד אך בצלם יתהלך עבד ציר עוטה שמים כירעה עמ"א דארעא

עמור אביטבול

רבי דוד אשכנזי בן ישראל מביחוב

כוללות עדת החסידים

טבריה ת"ו

שנת תקס"ג (1803)

שר'ר אשכנזי ונזכר בס' שא"י 623 ובס' אנצק' לתחכא"י א' רפה – רפו כתב שיערי משער שהוא רבי דוד שנשלח לאפריקא, בשנת תקס"ג והביא בידו מכתב לרבי שלמה אמלאל (הוא רבי שלמה אביטבול אבי רבי עמור מרבני עיר צפרו, ו"אמלאל" בשפה הברברית יפה תואר) והרב ימ"ט בקונט' מגלת סתרים בספר מזרח ומערב כרך ד' עמ. 44 הביא מכתב זה באגרת א', וגם רבי שאול ישועה אביטבול רב העיר אז כתב לו בפנקסו מכתב והתאריך שנת תקס"ג, ונביא כאן מה שנמצא תח"י.

וכנראה שאולי רבי ישראל זה, הופיע בעיר צפרו בחשון תקס"ב, וממנו שמע חד"ת רבי שלמה אביטבול ראה בספר עמר מן דף מז עמוד ד' ודף נון עמוד א'.

אחד המיוחד לתורה ולתעודה.... החה"ש הדיין המצויין כמה"ר שלמה אמלאל הי"ו..... אמת מארץ תצמח מהודעין אנחנא את כל התלאה אשר מצאתנו בקום עלינו אדם איש דמים ומרמה מארץ רחוקה בא חילל בריתו מצותו הפר, יצא מן הכלל כפר, עמד עלינו לכלותינו כאשר מפורש יוצא בכתב הכוללות, והן היום נפשינו קצה מרוב עולות חובות מלוגמא דשטרי, ועל כן הוכרחנו לשלוח שד"ר החה"ש והכולל ענותן כהלל כמה"ר דוד אשכנזי נר"ו בן הרב הכולל ח"ק כמוהר"ר ישראל אשכנזי זלה"ה הלוך ילך ובכה מגיד מי'צרים את עמלנו ואת לחצנו זו הדחק דוחקא דסכינא.... כי עת צרה היא ליעקב וממנה יושע, החותמים בדמע בעיה"ק טבריא תובב"א בח' אב הנחמות שנת **אשרי כל** חוסי בו ושלם

הצעיר אברהם הכהן אשכנזי ס"ט	הצעיר אשר אשכנזי ס"ט	יואל אשכנזי ס"ט	משה הלוי ס"ט	?

שמעה אוזננו וימס לבבנו, יתר שאת ויתר עז הצרות, אשר בנים יקרים טרופים באלפס, ונתונים למרמס אנשי חמס, מכי רמו צע'רי בצע'רי בת ציון כל כהאי ריתחא דמצערי רבנן תקיפי דארעא, כאשר שמענו כן ראינו באגרת שום בעל בכי, מקדושים גאונים עליונים עה"ק טבריא תוב"ב ע"י ציר אמונים, ציר קדוש ומקודש, מבני היכלא דמלכא, הח' הש' והכולל, תם וישר ירא אלקים ומשרת ענוים על שכמו יחזקאל בן בוזי כמוהר"ר דוד אשכנזי, תמן תנינן את כל תוקף הצרות בקום עליהם אדם בליעל השקם סף רעל, כל כהאי ריתחא רתח ציר של פגעים זרע מריעים, מזרע הארס ארסו של עכנא, ופריץ חיות שולח בם, מהם אפעה ושרף מעופף, זרע חומר צ'עורים, ונשמע וימס לבבינו, ולא קמה עוד רוח באיש, ועם היות דאנן בסובלי חולאים תנן לה, דבקו צערים זה בזה, וחסרון הלבנ'ה עולה על כולנה, עם כל זה קמנו ונתעודד, ונקרב את קרבן ה' נדבה חדשה אשר עלה סכומה לסך מאה מתקלים, יהיו לרצון לפני ה' תמיד, ועל גוזליו ירחף, וישיב בנים לגבולם, ובא לציון גואל בב"א.

החותם פה צפרו יע"א בתמוז משנת ששון ושמחה **ימצא בה תודה** וקול זמרה לפ"ק, בסדר השיב את חמתי מעל בני ישראל

נאם איש צעיר שאול ישועהָ

רבי שמואל קושטא

כוללות טבריה ת"ו

שנת תקס"ג (1803)

שר"ר דירדן נזכר בס' שא"י עמ' 639 במכתבם הפרטי לר' דוד הכהן כתוב בח' שבט תקס"ג, ושם כתוב שר' דוד הכהן היה רב בפאס, הרב ימ"ט במזרח ומערב כרך ד' תר"ץ עמ. 44 – 45 הביא מכתב הפרטי הנ"ל והיה מסתפק על הרב דוד כהן אם היה בעיר פאס. ואין במה להסתפק כי היה איש אמיד בעיר צפרו. ושוב הביא שם ששר"ר דירדן הביא מכתב גם לרבי שלמה אביטבול קרוב לנוסח שהביא השר"ר לרבי דוד כהן הנ"ל, ובאגרת ה' שם הביא מ"ש רבי שאול אביטבול רב העיר אז בקיצור על השר"ר קושטא, ואנחנו נביא אותם כאן ככתבם וכלשונם מספרו שליח מצוה, אלא שם בספר זה נכתבו שתי נוסחאות על השר"ר קושטא בשינוי לשון והתאריכים, וראה בספר עמר מן דף נט' שיר על השר"ר דירדן שנשלח אל הרב יוסף בן חרבון, במכתב הפרטי מרבני טבריה הם בודאי מדברים אודות הרדיפות בעיר טבריה מהמורד אלגזר שנלחם בחיל נפוליון והיה זקוק לכסף רב, והרג ותלה שני אנשים מהתושבים, זוגא דרבנן שהלקום וחנקום ואח"ך תלו אותם. והתחייבו הקהל להכניס לבית גנזיו סכום כסף רב, ע"ש במזרח ומערב שם בהערות.

ב"ה

המשובח והמפואר, ובישראל יתפאר, לכבוד ולתפארת, המאיר לארץ ולדרים, וישת לו הדרים, לראות הבנות ארץ ישראל מקודשת, קומת כותרת, ויתן חנ"ן, והוא באונו ואונו, בגבורות ישע ימנו, לחזק כל בדק, רודפי צדק, על הארץ הטובה לשמור משמרת, ה"ה משכיל היקר ונבון ושר בשרים הגביר רצ"ו עומד בפרץ כמהר"ר **דוד הכהן** *נרו יאיר לעולם עד כי יבוא שילה ושבו בנים לגבולם, ישראל על אדמתם מצוה בחזרת, כיר"א*

תפתח *אר"ש ברב עז ושלום על ראש צדיק הוד והד"ר כלו כהדר"ת, וצי"ה גם היא על גורל הצדיקים בשער הגבוה התנא הק'* **רבי עקיבא** *וכ"ד אלף תלמידיו וכל קדושים אשר בארץ המה עלי*

*קרת, למען יאריך ימים לחי"ו כערוגת הבשם כסאו כשמש לתהלה לשם גם ברוך מבנים, אלה בני שם וברכת חתנים, נטעי נעמנים, מנייהו מלכי על גפי מרומי קרת, כיר"א, הלא מראש קול נהי נשמע למרחקים, קנים והגה ואנחה למדינות בעדת צדיקים אנחה שוברת, שכינה מה לשון אומרת הומיה היא וצוררת כי המר שדי מחמת מלך אדמה אשר כילה ואשר דימה להשמיד להרוג ולאבד זאת נחלת עבדי ה' על לא חמס, ויד ענייי אנן עינא דחזי בבישותא מילי דפורענותא פגעו בנפשות תחילה, וגם תל"ה תל"ה כאשר יעשו להני עיזי דבי טבחא, ועלה הכורת, מכת הרג במחנה אלדי"ם זה שנים קדושים אוי לעינים שכך רואות יגדל המספד תאונייה ואונייה צווחינן בייא בייא בצו'קי טבריה, בעבור זה הוכרחנו לחוב בעצמנו לפדות נפשות ק"ק עדתנו ונתחייבנו להביא לבית גנזיו סך **ארבעים אלף** גרו"ש ואחרי נמכר כל ביתנו לא נשאר בלתם אם גויתנו, ואנחנו לא נושענו, על זאת תאבל הארץ וכל לבב דווי יחרד האיש וילפת עין במר בוכה כי שחה לעפר נפשנו גדל כים שברנו, מאין יבוא עזרנו, כי על כן שולח מאתנו החכם השלם במדות ובדעות בענוה וביראת חטא אהוב למעלה ונחמד למטה שד"ר כמהר"ר שמואל קושטא נר"ו הלך ילך ובכה הוא יגיד יוצר"נו את עמלנו ואת לחצנו זה הדחק דיתובי יתבינן **בסכנת נפשות** ממש תקפינן ברחמי נא גבור יצא לחוס' יתמלא רחמים עלינו ועל עיר אלד'ינו כאריה יקום וכארי יתנשא לעזרת ה' בגבורים..... מרובה מדה טובה ביתר שאת וביתר עז לפי תקף הצרה כי יתן את רוחו לקיים הנפשות העגומות ממתות משונות ויודע צדיק כמה גדלה מעלת המקיים נפש מישראל וכ"ש עיר ומלואה, ונאמן הוא ה' אלד'ינו משלם על יתר כל הון יקר ונעים גם עושר גם כבוד אורך ימים ושנות חיים כיש את נפשו הרמה והנשאה וכנפשות אביונים הנאנחים והנאנקים החותמים בדמע מתפללים בעדם פעה"ק **טבריה** תוב"ב בח' שבט משנת **וכסאו כימי שמים** לפ"ק ברב עז ושלום*

יצחק אבולעפיה ס"ט	הצעיר שמואל שושנה ס"ט	הצעיר מרדכי הכהן ס"ט	הצעיר יונה ביג'אייו ס"ט	הצעיר אליהו אלגבה	הצעיר חיים נסים אבולעפיא ס"ט

?

ש'מעה א'וזנינו וי'מס ל'בבנו, י'תר ש'את וי'תר ע'ז ה'צרות א'שר ב'נים י'קרים ט'רופים ב'אילפס, ו'נתונים ל'מרמס אנשי חמס, וי על מאי דמטא כל כהאי ריתחא דמצערי רבנן, אלו הם הלוקין תלוים ועומדים אלו הן הנחנקין מג'די בעלטה, ונאספו שמה הני זוגא דרבנן בחורי חמד מכי רמו צע'די מצע'ר לצע'ר עד שפרחה נשמתן אגב ריהטא ותגעש ותרעש הארץ, שרחמה ס'ר וחמתה מרובה פור התפוררה, מוט התמוטטה, כאשר שמענו כן ראינו באגרת שום בעל ב'כי מקדישי עליוני רבני וגאוני עיר הקודש טבריא תוב"ב ע"י צי'ר אמונים, ציר חדש ומקודש מבני היכל דמלכא, מה נאה נ'ר זה, קושטא הוא וקושטא שמיה, וכל מעבדוהי קשוט, אשר בדברו מערי'ב ערבי'ם בדברים ערבים מתוקה מחלבה חט'ה, אהוב למעלה ונחמד למטה, החכם השלם והכולל, מחמד כל עין כמוה"ר שמואל די קושטא יזיי"א, תמן תנינן את כל תוקף הצרות בקום עליהם אדם בליעל, השקם כף רעל, ושלל שללם מחוט ועד שרוך נעל אפי' סידנא בקייטא כל כהאי ריתחא, רתח צי'ר של פגעים, זרע מרעים, מזרע הארס ארס'ה של עכנא יעיר כל חמתו חמה מהלכת מלמטה, ופריץ חיות שולח בם, מהם אפעה ושרף מעופף, עשה בהם שפטים, דינא רבה ודינא זוטא, ותהי להם נפשם לשלל, כד יהיב דעתיה אפרוטה ונשמע, וימס לבבנו ולא קמה עוד רוח באיש, וכל איש הירא פורש ובוכ'ה, וערבה קול שמחה ותהי צעקה מחלפת השיטה, ואנחנו קמנו ונתעודד, ונשכח ענינו ולחצינו, מאשר עברו עלינו המים הזדונים משברירי ברירי, ז'ד יהיר עושה בעברת זדון, ולא חיים למיעוטא ונוספה נחלתינו בשנת היוב'ל לתפ"ץ נתמעטו אוכלוסינו ושחה לעפר נפשינו, שח גאוננו, הורד מטה מטה ודבקו צערי'ם מיוקר השערים, אייקור חיטי ואייקור זוזי, כלתה פרוטה ועכ"ז קמנו ונתעודד לכבוד ארצנו ונחלת אבותינו, ונפן ונעל לשם קדושת התנאים האלהיים רבי עקיבא זיע"א ורבי מאיר בעל הנס זיע"א ולכבוד האי שליחא מהימנא, ונקרב את קרבן ה' נדבה חדשה שעלה סכומה לסך אלף ומאה אוקיות ועוד נוסף עליהם נדרים ונדבות שנגבו לשם קדושת רמב"ה סך ארבע מאות ושלושים אוקיות, יהיו לרצון לפני ה' תמיד, על גוזליו ירחף ויזכור כי בצ'ר המה בביאת גואל,

והיה המחנה הנשאר לפליטה, החו"ף צפרו בניסן המעוטר משנת ואחרי כן יצאו **ברכש גדול** *לפ"ק ור"ש.*

*הן היום האיר אל עבר פנינו ועל דרכנו נגה אור בעד אור וזרח השמש ובא השמש אגב ריהטא, כל שרוח הבריות נוחה הימנו קושטא הוא ואוריתיה קשוט וכל מעבדוהי דקשוט, ומסגי למעבד טבוון וקשוט ביה אנא רחים רחימו דאורייתא, אהוב למעלה ונחמד למטה, החכם השלם והכולל שליחא קדישא כל שמקדיש עצמו מלמטה, כמוה"ר שמואל די קושטא יזיי"א זכינו לקדשו עפ"י הראיה, וכל העם עונים אחריו מקודש מקודש, הביטו אליו ונהרו אל האדון ואל טובו בהלכות יסודי התורה, ושלימותו בהלכות דיעות, הוצק חן בשפתותיו מחלב חטה, וארשת שפתיו נהרי נחלי דבש וחלב קולע אל השערה ולא יחטא, וצדיק זה בא לבית מלונינו, ולא פיטרנוהו בלי נתינה, והפרשנו מממוננו נדבה לו לשמו שיזכה בה לעצמו, ומשום דאשתכח גבן מנדרים ונדבות שנודדים לשם קדושת התנא רבי מאיר זיע"א וקיימינן בבל תאחר הפצרנו בו והעמסנו עליו לקחת מה שמזומן אצלנו שעלה לסך שלש מאות אוקיות שהם חמשה ועשרים דורוס יהיו לרצון לפני ה' תמיד לשום לנו שארית בארץ ולהחיות לנו לפליטה, החותם בטבת משנת ה' **ישמרהו** ויחייהו ליצירה בסדר וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ פה צפרו יע"א הצעיר שאול ישועה אביטבול.*

רבי שם טוב קאלדירון

כוללות טבריא ת"ו

שנת תקס"ו (1806)

שר"ר זה נשלח עקב המאורעות שאירעו בעיה"ק טבריא ע"י הצור"ר המורד אלגזאר פחת עכו שמולדתו מאלבניה ראה במבוא בחוברת מגילת סתרים מזרח ומערב כרך רביעי חוברת יג עמ. 40, ושם הביא בקצרה על הצורר הנז' ועלילותיו על תושבי טבריה, ומשם העתקנו מכתב כוללות של השר"ר רידן ראה שם אגרת ז', ונזכר גם בס' שא"י עמ. 640.

אנשי לבב..... פרנסים גזברים וממונים אשר בק"ק צפרו יע"א....

קדמה אר"ש לפני יעבור שלום.... הלא מראש אתם ידעתם את כל התלאה אשר מצאתנו בזמן הצ'ר הצור"ר ואף כי אחרי מותו צרים רדפונו מפני חמת זוחלי עפר חיל כבד סוגרו דלתים תוך עי"ק תובב"א, הנה יביעון לפיהם כל מחשבותם רק רע כל היום לשפוך דמינו כמים, וכל הטף בנשים נשים שאננות שכלן עונות בתוך עם טמא, ואנן בדידן בראותינו שאין מעכב בידם, ולא יבצר מהם לעשות כרצונם צוחינן בייא בייא ותהי צעקה גדולה ומרה, ובחמלת ה' כל החיל הכבד נתרצה ויאות לצאת מן המקדש, אך בזאת ינתן לו סך **עשרת אלפים** *גרו"ש, ובלעדם איש כל הישר בעיניו יעשה לשלול שלל ולבוז בז כי נפש הוא דורש, ינוקי דבי רב ואמותיהם של בני לגוי במכירה תמורת הכסף המתוכן, וידעינן אנן בשבתינו על ציר..... ותהי נפשינו לשלל, כל אשר לאיש יתן בעד נפשו, כי עת צרה, אתיא מכירה מכירה לא נשאר בלתי אם גויתנו וארץ החיים, ויהי בשלם הסך הנז' נשאנו בעול כבד ברבית קצוצה מאילי הארץ דחמירא סכנתא נפשות ממש, והן בעון עלה בקב"ץ חובות רבות מלוגמא דשטרי בסך חמשים אלף גרוש, ועוד זאת היתה.... כי כן דבר המלך לגדל פרע עונות ראשונים מחמסו של גוי הצר הצורר, והדת נתנה מטעם המלך לשלם דבר קצוב בכל שנה, ונחתום בטבעת המלך פירמאן מקרית מלך*

רב קושטא יעא, על זה היה דוה לבנו, ועל הראשונים אנו מצטערין קסם מרי ואלה מוסיף, ובראותינו כי גדל הכאב מאד שולח מאתנו שד"ר החה"ש הדו"מ רב ועצום כמהר"ר **שם טוב קאלדירון** *הי"ו הלוך ילך מגיד מיצר"ים את דברי הבצרו"ת כל הקורות, וכל איש ישראל נגש אחר השומע יקרע לבבו ויהי למים בצערם ועונת"ם של ת"ח והעניים והאביונים, וכל העם ישמעו במה אנן קיימין.... יפרשו מממונם גדולה צדקה למען הציל את עם ה' ואת ארצו, וחלילה בימיהם תעזב הארץ, החלש יאמר גבור אני יתן ויחזור ויתן מנה הראויה להציל עשוקים... פה עה"ק ת"ו בחדש טבת דהאי שתא ואשר תרבון מאד כאשר דבר לפ"ק (תקס"ו) ברב עז ושלום*

יצחק אבולעפיה ס"ט	יונה ביג'אויו ס"ט	יהודה נחמד ס"ט יוסף דוד אבולעפיה ס"ט	שמואל שושנה ס"ט	?	חיים נסים אבולעפיה

ר' אברהם הכהן אשכנזי

מקאליסק

כוללות אשכנזים טבריה

שנת תקסח-תקסט 1808-1809

השד"ר ר' אברהם נזכר בספר שא"י עמ. 627, ושם נרפס ברלוג ובקיצור מכתבו של רבי שאול ישועה אביטבול רב העיר שכתב לו בפנקסו, וכאן נביא אותו בשלימות וכמו כן מכתב הכוללות שלו אל רבי שאול הנז', ונראה מדבריו שהשד"ר היה גדול בחכמת הנסתר. מכתב הכוללות נמצא רק קטע ממנו וקצוץ מג' צדדיו, וגם החתימות של המכתב נקצצו ממנו ונרפס כאן כפי מה שנמצא אצלנו, וכנראה היתה עליהם אז הגזירה של אחמד גזאר פחה.

בע"ה

מה נאה אילן זה מן העץ אשר בתוך הגן מטה יפרח, מסיני בא וזרח, ירעש כלבנון פריו, מה רב רבה דעמיה לרעות ביעקב עמו, טעמו ונימוקו עמו, רואיו יאמרו איו, ה"ה הרב המובהק, המאיר כברק, כמוהר"ר **שאול אביטבול** *נר"ו יאיר עד שוב ישראל על אדמת הקדש, ונבקע הר הזתים מחציו, כיר"א*

בראשית מאמר עינינו אל ה' אלהינו בשער הגבור הזה חמד אלקים לשבתו זיע"א מגן הוא לכל החוסים כי תב.... ברכות טוב כבד מאד בכסף וזהב כל הון יקר ונעים, ונחת שלחנו מלא דשן וברבורים אבוסים, כיר"א. עתה באנו בע"ט לחננה ברוב חנינה וחמלה רבה, מפני הורע"ת שעה, כי רועה התרועעה וכו' עד אשר כל אזנים תצלנה משמוע הלא קול נהי נשמע למרחוק, את קול ההבערה צרה כמבכירה גזירה לגזירה ואפס קצהו יראה בכתב הכוללת ומשם בארה מעין המאורע אשר קרה לנו לא תקום פעמים צרה משהוכפלו הצרות צרות תכופות בגודל

התלאה תלאה ע"ג תלאה וצוק"ה ע"ג צוק"ה עד אשר דמים בדמים נגעו ובאו מים עד נפש ממש, ע"כ הוכרחנו לבקש חנינה ולהודיע צערינו לרבים יפקחו על עסקי נפשותינו וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו, ועדין עינינו צפויות לישע אלקים יוציאנו לרויה מן הצרות הראשונות אשר עדין מוטל עלינו ברבית קצוצה סך חמשה ושבעים גרוש' ואין אנו צועקים על הראשונות כי אם על האי דקמן כי נוסף עלינו עוד סך **חמשה ועשרים אלף** גרוש', אי לזאת ציר אמונים שולח למענינו ה"ה החכם השלם והכולל חסיד וענין עצו"ר כמוהר"ר **אברהם אשכנזי** הי"ו הוא יביע אומר, ויפרוש שיחנו ורוב צערינו צער, עכ' נמ"כ ונייר המכתב נחתך וחבע"ד

ש'אול א'ני ו'נדרשתי ל'כהן להכהן הגדול, שר צבא, המרום במרום נשגב בתעצומיהן, י'פה ש'ורה ו'מקור ע'צם ה'קדושה קדוש יאמר לו ועם קדושים נאמן, שוו בשיעוריהן, א'שר ב'קדושתו י'מינו ט'פחה ב'נסתרות ו'משביע ל'כל חי רצון, ואורו נגה עליהן, ברוך שככה לו בעולמו, במרום גדול שמו, נהירין ליה שבילי דשמיא כשוקי טבריא ואורו מקיף עליהן, ונמסרו לו מפתחות גנזי חכמה וכל תעלומה, דולה ומשקה מעימקא דנחלא דלא פסיק מימוי לעלמין, ואשתקיין מניה אריות וגוריהן, צדיקים יושבים לפניו ועטרותיהם בראשיהן, ונהנין מזיו השכינה, ועטרת מלכם בראשם רב כהנא רבא, מוכתר בכולהו כתרים כתר תורה, וכתר כהונה, וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן, הוא הגאון המפורסם האלקי, כמוהה"ר אברהם הכהן יזיי"א זכינו לראות שלוחו האי רעיא מהימנא, צ"יר חדש ומקודש, אשר מחזה שדי יחזה, וקדשנוהו על פי הראיה, ולא זזנו מחבבו, חיבת הקדש וחיבת ביאה, ביאת שמשו וביאת אורו, ומאי וטהר טהר גברא דשפיר חזי, מוקף חזקת בתי אבות מראשי סנהדראות, מזה בן מזה הח' הש' והכולל, כמוהר"ר אברהם אשכנזי נר"ן, גלייה לדרעיה דרעא מרוממא, ונפל נהורא, ונתמלא כל הבית אורה לקול תתו ב' כתובים הבאים כאחד מהרב הגדול ודשרן סמיכין עלוהי בעיר עז לנו טבריא תוב"ב ושם ראינו את הנפלי"ם ורבים חללים חללים דבקו צערי"ם, ובוע"ז עלה הצעי"ר דמצערי רבנן רבנן תקיפי דארעא, בקום עליהם אדם בליעל

גזר [1] ממכלא צאן ופריץ חיות שולח בם, עשה בהם שפטים, לא השיב ידו מבליע, כבוצר על סלסלות ושלל שללם ובזז בזם וכל רכושם, מחוט ועד שרוך נעל שקיל כל טיבותייהו, והדר שדינהו אחזר"י לחז"ר על הגבאות, להביא מן הרחוק, פדיון נפשם ממון עצום שקצ"ב הקצ"ב אעפ"י שנקצ"ב עדיין חציו אינם כלים, על"ו על"ו לסך גדול, ונשמע וימס לבבנו, ופקודת כל אדם במר"ה איפקוד, ולא קמה עוד רוח באיש מצער"י בת ציון, ועם היות דאנן נמי בסובלי חולאי"ם מתנינן לה מצער לצער, וליוצא ולבא אין שלום, ובני עמי היו אסורי"ם ונטושי"ם וזעומי"ם, ונתמעטו אוכלוסתינו ושחה לעפר נפשינו, ושערי שפע סוגרו בדלתיים ובריח, ארמון, ומושב בני ישראל אתיא תוך תוך היכא דשפיך נהר דנור גלותא וצרה דעני אתיא, וחסרון הלבנ"ה קשה על כולנה, עכ"ז וכו'

לכבוד ה' ולכבוד ארצו, ולכבוד הגאון המפורסם במעלה קדשו, ואנחנו קמנו ונתעודד וחסר"ן הוליד את עמי"נדב, ונקרב את קרבן ה' מנחת עני, שעלה סכומה שמונה מאות ושמנים מתקלים, יהיו לרצון לפני ה' תמיד ועל גוזליו ירחף ויזכור כי בצ"ר המה, ובא לציון גואל יגאל יהודה וירושלים. החותם פה צפרו יע"א בכסלו שנת **קטונתי** *מכל החסדים לפ"ק, מתחיל בשלום ומסיים בשלום מאדון השלום נאם,*

מקורות והערות

---

1. (הכונה לאחמד ג'וואר פחה, וג'וואר בערבית קצב ומכאן המליצות הבאות לאחר-כך) הערה זו הועתקה מספר שא"י שם הערה 67.

רבי יצחק אירגאס

כוללות טבריה

שנת תקפ"א (1821)

שד"ר זה היה מזרע בעל דברי יוסף, מצרור המכתבים שהשאיר בצפרו ניכר שהיה תקיף ושור"ר בשליחותו, במכתבו אל ר' יהודה אלבאז מצווה עליו לגבות כל הכספים ויהיו רק רייאלי"ם ולא דנרי זהב. נזכר בספר שא"י עמ. 645 [1] וכתב שם שהוא סיבב בשליחות לפחות שבע שנים, ובתשרי תקפ"ז היה בטיטוואן, הוא צדק בזה, כמו שתראה הלאה במכתביו, וראה חד"ת ממנו ומה שהשיב לו הרב עמור אביטבול זצ"ל בספרו מנחת העומר או"ח סי' ח', וע"ש מ"ש אני עני על דבריו.

ב"ה

העמודים והמכונות אשר בית ישראל נכון עליהם, המה מלכיהם על ישראל ועל רבנן השרידים אשר ה' קורא, כולם ברורים המה הגבורים עד יעז"ר נגעו לעזרת ה' בגבורים להחיות לב נדכאים לטובים ולישרים מאנין תבירין דקב"ה גדולים חקרי, אלה בני ש"ם קראו בשמותם המה בצדקתם רודפי צדק מחזיקי כל בדק ארץ ישראל מקודשת שם יתנו צדקות ה' לצדיק ולישרי, ה"ה הגבירים החכמים הרמים פרנסים ממונים שרים וסגנים רוזנים וקציניים ואמרכלים קדש הילולים בני חורי"ן מבני חר"י, ועילא מניהון הרבנים המובהקים, מאירים כברקים, וכל העוסקים עם הצבור לש"ש אור להם במתא **ספרו יע"א** *אתה ה' תשמרם עד כי יבא שילו"ה ונצר משרשיו יפרה, כיר"א.*

*בראש אמי"ר שלמא עליינו מלכי, שלמי"ם מרובים כטל מאת ה' וכרביבים פתח שערי, וליה עינינו תכון תפלתנו בשער הגבוה הר ציו"ן גדול אדונינו התנא האלד"י הוא הק' **רבי עקיבא** וכ"ד אלף תלמידיו זיע"א וכל קדושים אשר בארץ המה ואדירי, מלכים ימלוכו שרים ישורו בשובה ונחת מרוב הונים טובים ומתוקנים כל הון יקר ונעים ובתים מלאים תליסר עיליתא דדינרי, ואורך ימים ושנות עולמים הם ובניהם ה' צבאות יגן עליהם ברכות שמים מעל יעטה מורה, כיר"א ובא האו"ת.*

אליכם אישים קדשי קדשים שיתו לבבכם הסכת ושמע ישראל הלא כה דברינו מצוה לשמוע דברי חכמים העניים והאביונים היושבים בצע"ר הגבוה, ולמפורסמות אין צריך ראיה כי זה שנים רבות מאליפות מרובבות עיקר ישובינו ישיבה בארעא קדישא הלא הוא מכחכם וטובתכם ועל שם תהלתם, יקרא ארץ רפאים שמעשיהם נאים מבני התושבים בנ"י חביבים אל העיר הזאת נעמ"י, אי לזאת מפילים תחנונינו עורר לויית חן וחסד שתפנו מעסקיכם לשמוע בלימודים כתבא דרשים בסוד ישרים ועדה, ובכן שמעו מלכים האזינו רוזנים את כל דברי האגרת הזאת לעשות משפט כתו"ב יותר מכדי יותר מכדי יכלתכם באין אומר ואין דברים ואנחנו בשם ה' אלדי"נו נזכיר שתשרה ברכה במעשה ידיכם ה' צבאות יגן עליכם כי"ר, הלא קול הארי"ש מוד"ע לבינה כי תלי"ת לימים כאלו הרחיב ה' לנו והוספנו על העיר ועל העזרו"ת תוספת קדושה רבה שמה ישבו כסאות אתוספו ספסלי **בבי מדרשא רבה דטבריה** *חמד אלדי"ם לשבתו ותמלא הארץ של חכמים ושל סופרים מקימים את התורה מעוני בבית ה' בלילות, ואולם דא עקא כי הן בעון יסו"ר יסרנו יה' וסור"י בארץ כי הק'רה ה' יוקר השערים כי עלה הש'ער מאשר לפנים עשר ידות וכל איש ישראל המה בוכים מפני הרעב כי רב הוא, כי זה שלש שנים ואת רב"ע ומטר לא ניתך ארצה כדבעי, ואחרון הכביד צרות תכופות וברכים כושלות כי שנה שעברה ותוציא הארץ יבולה הלא מזער ויעל הארבה ויאכל את כל עשב הארץ וחכמי ישראל רעבים גם צמאים על זה היה דוה לבינו על אלה חשכו ענינו, אוי נא לה אמרה רקת..... ואנחנו לא נדע מאין יבא עזרנו לצאת ידי חובותינו חטאת מ'די ויותר ההוצאות כי רבים הם, ומה יעשה ישראל להציל עשוקים והנוגשים אצים מפני שטרי חוב המוקדמים סך* **עצום ורב** *הלא לאמונה זה הצ'ער לה' דוחקא דציבורא כי בצרה גדולה אנחנו שחה לעפר נפשינו דבקה לארץ בטנינו הלא קול הקריה הומה עניה צוע'רה, כי ע"כ אלין שולח מאתנו שליחא דרחמנא יפה אף נעים החכם השלם והכולל כאן ה'לל סוה"ר בנן של קדושים כמהר"ר* **יצחק אירגאס** *נר"ו ממשפחת רם להגאון הגדול בעל דברי יוסף זצוק"ל, הלוך ילך ובכה להודיע במיצו'ר הטו אזניכם לשמוע אל הרינה גודל צערינו ודוחקנו, ואתם הדבקים מלאים זיו ומפקים*

לחזק את בדק הבית חמ"ד זו טבריא איש על רגלו ברך היא חלו יתנו יק"ר וכבוד והדר למע' השדר"ן בבא אליו נת"ן יותר מכדי דמיו סביב לארבעתן הון ועושר בביתם וצדקתם עומדת לעד עזרה בכל צרתם זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם, חזקו ויאמץ לבבכם איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק לעורר לב אחינו אנשי גאולתנו למלא יד השדר"ן בכסף מלא במדה גדושה נדבה חדשה לה', קומו השרים לבנות ולבנות ולנטוע משכנות לאביר יעקב להחיות עם רב ולקבוע **קופות חדשות** *כי כל הנידר והנידב מקדמת דנא לימים כאלו העת והזמן צוק העיתים ויוקר השערים אינו מספיק להחיותנו כהיום הזה לשליש ולרביע בה' מחסינו וברב צדקתם כי כן יעשו ביתר שאת וביתר עז ונאמן ה' אלד"ינו משלם ע"כ פרוטה ופרוטה מנה אחת אפים מזהב פרווים כנה"ר וכאות מעתירים בעדם דשר"ט החותמים פעה"ק* **טבריא** *תוב"ב בחדש שבט שנת* **ולעבדה** *לפ"ק ברב עז ושלוש*

הצעיר	הצעיר	?	הצעיר	יהודה
יצחק	אהרן		שמואל	נחמד
אבולעפיה	אלחדיף		קושטא	ס"ט
ס"ט	סי"ט			

בה"ו

האור כי טוב, אורן של חכמים, מבחר עצמים, עומד בפרץ לראות בבנו"ת הארץ יקר רוח איש תבונה חפץ חסד ומרבה להטיב באמת ובאמונה לטובים ולישרים, דין הוא הדר בקודש נהדר רודף צדקה וחסד הגביר המרומם החכם השלם והכולל כמוה"ר יהודה אלבאז פקיד ומשגיח קופת אדונינו הוא הקדוש המאיר לארץ ולדרים נר"ו יאיר, והוי זהיר עד עמוד הכהן לאורים אכי"ר.

מראש שור"ים שלום לך ושלום לעוזרך שלמים מרובים יצאו נצבים בפתחי שערים, וצילי"ה גם היא מול האלוהים תבוא בשער הגבוה, גדול אדונינו הר ציו"ן התנא האלד"י הוא הק' **רבי מאיר בעל הנס**, *זיע"א לדור דורים, יחי הו"ד לנצח ברבות הטובה עד זקנה ושיבה מרוב הונים כל הון יקר ונעים, וכמים הנגרים, ובנים כנטעים זרעו בו למינהו ממנו*

הוא כמעשהו תפארת בחורים, כיר"א, ובא האו"ת אליך השר להודיע במישור ממצב עי"ק ותפארתנו חמ"ד זו טבריא הא ודאי ישמח צדיק כי תלי"ת הרחיב ה' לנו והוספנו על העיר תוס' קדושה רבא ותמלא הארץ עיר גדולה של חכמים, ושל סופרים שמה ישבו **בבי מדרשא רבא דטבריא** *להגות בתורת ה' יומם ולילה, ואולם דא עקא כי הן בעון צרות רבות סבבונו יקר השערים לאין קץ ומכת הארב"ה אשר אין הפה יכולה לספר, וחכמי ישראל רעבים גם צמאים על פת לחם להשיב נפש ואין לאל ידינו להושיע, ואנחנו לא נדע מאין יבא עזרינו לצאת ידי חובות'ינו סך* **עצום ורב** *והוצאות העיר כי רב הוא, כי ע"כ אלין שולח מאתנו שד"ר החכם השלם והכולל סוה"ר זכר למקדש כהלל בנש"ק הולך בתומו תם וישר וירא אלד'ים כמהר"ר* **יצחק אירגאס** *הי"ו ממשפחת רם הגאון המקובל האלהי המחבר דברי יוסף זצוק"ל, הוא ההולך לקראת רו"מ להודיע גודל צערינו ודוחקינו, כי ע"כ נא כלביא יקום מלך עוזר ומושיע עם מע' השדר"ן לתת את תרומת ה' בעין יפה ורוח נדיבה אחד האיש ואחד האשה* **נדבה חדשה** *במדה גדושה כאשר שמענו מטיבותיה דמר מפי מוהר"י אבן גבאי הי"ו וכל הנידר והנידב לשם גבוה העומד לנס עמים זיע"א הכל ימסור ביד השדר"ן, ורו"מ ישתדל ברב עז בכל מאמצי כחו לחזק את בדק* **הקופה הקדושה** *לסועדה ולתומכה בעשר ידות כיד השם הטובה עליו ולחדש דבר מעתה, כי באמת ובתמים לפי צוק העתים זמן הרע הזה כל הנדר מקדם מלתא זוטרתי היא, ועת צרה היא ליעקב, בה' בטחנו וברב צדקתו כה יעשה וכה יוסיף בכל מילי דמיטב וממנו יראו וכן יעשו כל יחידי סגולה ועל שם תהלתו יקרא גדול המעשה ועושה טובים השנים, ונאמן ה' אלד'ינו משלם על יתר אלד'א דמאי"ר יהיה בעזרו ומגינו כנה"ר וכנפשות נא"ה דשו"ט מעתירים בעדו החו"פ עיה"ק* **טבריא ת"ו** *כ"ח שבט שנת* **וכל מעשהו באמונה** *לפ"ק ברב עז ושלום.*

הצעיר יצחק אבולעפיא ס"ט	הצעיר אהרן אלחדיף סי"ט	הצעיר חיים אשכנזי ס"ט	הצעיר רפאל ארזי הכהן ס"ט	הצעיר משה אבולעפיה ס"ט	הצעיר ? יהודה נחמד ס"ט

אצילי בני ישראל האיתנים מוסדי ארץ החכמים השלמים הדיינים המצויינים כהה"ר ישראל יעקב יהושע עולייל נר"ו, וכהה"ר מסעוד ן' יתאח נר"ו, וכהה"ר יהודה אלבאז נר"ו, וכהה"ר מאיר צבע נר"ו וכהה"ר עמור אביטבול נר"ו, ועמהם הגבירים הרמים כ"ר שלמה ן' מאמאן, וכ"ר יצחק אביטבול וכ"ר אהרן הכהן, וכ"ר יוסף ן' חמו, וכ"ר מכלוף ן' אליהו, וכ"ר שלמה אדהאן, וכ"ר יוסף אלקבי, אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם אכי"ר

אחדש"ו מאהבה עט"י המדבר"ה כי באתי בשליחות מצוה של רבני טבריא תוב"ב וכשהייתי בעיר פאס יע"א רציתי לילך לשם לעירכם יע"א, אלא שהזמן גרם ושיבוש המלכות שלא הלכתי, ועוד זאת יתירה שיצאנו שני שלוחים אני ע"ה ויד"ין כמהר"י מצליח נר"ו שליח של ירושלים ת"ו..... שהוא ילך לפאס וצפרו ומשם והלאה, ואני אבוא לכאן ומכאן לרבאט, וחששתי פן יקדימני השד"ר הנז' ויקח כל הנמצא בקופת ויברך דוד, לכן באתי להגיד לכם את דבר המשפט, וטהורים השמרו ברוחכם שתעמדו בכל עוז ותעצומות על כל החלק הנוגע לארצינו טבריא תוב"ב שלא למעול בהקדש ותוציאו מזה לזה אלא הדבר באמת וישר ולתת לכל א' הראוי לו שיטול חלקו דוקא, גם תעמדו בעמידה שיש בה סמיכה על נדרי התנא הקדוש **ר' מאיר בעל הנס** זי"ע לאספם ולקבצם מכל יחיד ויחיד ומכל הנשים ע"י הגזבר שיהיו מקובצים בידו עד בואי לשם לחיים טובים ולשלם, וכבר ש"ל שלחו מתם דברות קדשם להחכם כמהר"י אלבאז נר"ו גזבר נאמן רוח של קופת הקדוש הנז', וידוע להוי ליכו כי כל הפושט ידו ליטול מחלקי של ויברך דוד ומקופת התנא הנז', ותתנו בידו, מלבד שיש לכם ב"מ עונש גדול, עוד יש לאל ידי ליפרע מכם בעשרת מנים, ולכן אל נא אחי תרעו, תעמדו על הדבר כדין וכהלכה, והלא ידעתם מה שתקנתי בפאס תקנה חדש"ה אשר לא היתה לעולמים להיות זהירים בקופת התנא הנז', וכאן ג"כ הצלחתי הצלחה גדולה תלי"ת ה' ישלם גמולם כי"ר, ובפרט בנדרים של התנא הנז' ותיקנו תקנה לדורות עולם, ועל כן תעמדו לתקן גם אתם לגבות ביום פורים נדבה חדשה לתנא הנז',

ותהיו ג"כ נמנים בדבר מצוה עם אלו המדינות הגדולות שזכרנו פאס ומקנאס כי בעוה"ר הצער שיש לנו בעת ובעונה הזאת בצפת ובבריא ת"ו, אשר לא ראו אבותינו ואבות אבותינו כמה שיודע השד"כ כמהר"י מצליח נר"ו אשר הוא חונה שם שהם בצוקה וצרה, לא כמו חברון וירושלים שהם כהיום בטוב ומושפעים, אבל אנחנו בעונותינו הצרות צרורות אשר אנחנו בהם מדביתא ומברא אספרם מחול יבון, ולכן כל המרחם ויתן ויחזור ויתן לרחם על פליטתנו ברוך הוא לה' אלי' בברכה כפולה ומכופלת כנפשכם שבעכם וכנפש החו"פ צעי"ר המשת'לח בשליחותייהו דרבנן תקיפי טבריא ת"ו, מזרע הגאון הגדול הרב בעל דברי יוסף זי"ע ואתם שלם **יצחק אירגאס** *ס"ט*

בה"ו

ידידות טהרה חמודה, לתורה ולתעודה, טור אדם ופטדה, החכם השלם הדיין המצויין כמה"ר יהודה אלבאז נרו', ועליו יציץ נזרו אכי"ר.

אחדש"ו כמשפט ליראי ה' ולחושבי שמו, ודש"ו ידיד ה' חופף עליו כל היום, איש חסד חסדאה הוא וחסדאין מיליה החכם השלם הדיין המצויין כמה"ר עמור אביטבול נר"ו, מגן אבות יהיה בעזרו, ודש"ו כל בני ביתכם בכלל ופרט ישמרם השו"אל אכי"ר, מן המודיע'ות ולפנים הלא כתבתי לך שלשים ועל רבעים, והזהרתי לכ"ת על דברת נדרים ונדבות של רמב"ה זיע"א לק'בץ על הגבאו'ת מאת כל איש שיש אצלו מעות רמב"ה זיע"א, בתורת מעות עיסקא וכיוצא להיותם מוכנים ומזומנים ביד כ"ת, דהיינו מעות כסף ריאלים דורו, ולא תקח שוב דנרי זהב, וכתבתי ג"כ שעכ"פ ליום רביעי בש' אני הולך קדמ'ת אשו'ר למ"ק שכן היה בדעתי לפי האמת, וכשמעם החכמים וק"ק מתא פאס יע"א שאני רוצה ללכת למ"ק, הם אמרו והכריחוני שלא אלך עד שאעשה נדבה, ואמרו בפי' שאין רצונם לעשות שום דבר ולא שום נדבה כ"א על ידי ועל פי, ואלו לא הייתי בכאן לא היו עושים שום נדבה כלל עם החכם שהיה כבר במ"ק, ומחמת כן הוכרחתי לעשות רצונם להתעכב כמו ט"ו יום מ"מ שאגבה הנדבה עפי' ורצוני ורשותי, ועם היות שאמרתי להם שהשליח האחר יעשה הנדבה ואני אלך למ"ק לא חששו לזה, וענו ואמרו החכמים והקהל ישצ"ו שאם לא אעשה

אני הנדבה, לא יעשו שום דבר בלעדי, ומפני זה ישבתי והתחלתי לעשות הנדבה וכשיגמור ה' בעדי לטובה, אלך קדמת אשו"ר למ"ק, ומיום שכתבתי לכ"ת האיגרות הנז', קויתי תשובת כ"ת וננעלו שערי תשובה שלא חשת להשיבני דבר וחצי דבר, ואין זה מחק המוסר ולא מהלכות דרך ארץ לקיים מצות והתעלמת מהתשובה אפי' לאחד העם וכ"ש וק"ו לחכם שליחא דרחמנא, ועם היות שעלה בדעתי שלא לכתוב עוד לכ"ת שום אגרת אחרת, עכ"ז אמרתי אני בלבי, מאחר שאני שליח מצוה ופקיד עליה, מוכרח אני לקיים המצוה עד תכליתה דחזקת שליח עושה שליחותו אשע"כ אליך המצוה הזאת לגבות כל הנדרים ונדבות קרן ופירות עספ"א והנה בעת"ה שמעתי באומרים שכ"ת נתן סך מה לאדם אחד, והאיש ההוא, הוא רוצה ללכת לדרכו מחוץ לעיר, לכן הנני מודיעך שלא תניחנו מדלתי העיר וחוצה עד שיפרע קרן ופירות עספ"א, ואם לא יעקלנו כת"ר, ידוע תדע שכ"ת הוא יפרע משלו הכל כאשר לכל עספ"א, ועוד זאת מזהיר לכ"ת שישלח שליח לבתי כנסיות להכריז ששליח רמב"ה זיע"א, הרי הוא בא לגבות נדרים ונדבות של רמב"ה זיע"א, ומי שאינו מצוי תפרע אשתו בעדו עכ"פ שתקח אותם מבני ברית או משאינם בני ברית בהקפה ותפרע עספ"א, באופן שבעת שאלך למ"ק לא ישאר שם אפי' פש"ן מהנדרים ונדבות כלל ועיקר ודש"ו ידי"ן החכם השל"ם כהה"ר חיים ה"ן מאמאן נר"ו ותודיענו שבע"ה כשאלך למ"ק, עכ"פ הוא אכסניא שלי כמנהגו הטוב ורב השלם כ"ד איש צעי"ר המשתלח בשליחות עה"ק טבריה ת"ו מזרע הגאון המחבר ס' דברי יוסף זלה"ה

הק' **יצחק אירגאס**
סל"ט

בה"ו

ידידנו אהובינו חמודינו החכם השלם הדו"מ כמה"ר יהודה אלבאז נר"ו, ושמרו כרועה עדרו, אכי"ר

אחדש"ו כמשפט, נעלמך אלא ש"ל, גי"ת להנא לפא"ם לחטו"ל, וסמעת באיין נתין כונת הנא ומשית קבל מא נכ'לט אנא להנא, ודאבא נעלמך אלא מאשי בע"ה נעמל פסח פתאזא ודובדו בע"ה, ונרזע להנא

ונמשי ענדכום, ודאבא נחבק תכון משתדל פלמצוה דייאלק, ותזמע נדרים ונדבות די רבי מאיר בעל הנס כמנהג הטוב והישר באש בע"ה נזברהום מזמועין ומקבודין ענדק ומא תכלי אפילו פש"ן ענד שום נברא, לאיין כא נערף כת"ר שקדן ומשתדל במצוות, ואין להאריך כי אם בשלומך, הצעיר שד"ר מעיר הקודש טבריא תוב"ב, מזרע הרב הגאון בעל מחבר ספר דברי יוסף זיע"א **יצחק אירגאס**

ס"ט

תרגום מערבית ללה"ק

אודיע לך אשר שבח לאל, הגעתי לכאן לעיר פאס, ושמעתי שאתה היית כאן ונסעת קודם שאני אגיע, וכעת הנני להודיעך שאני עומד להיות בחג הפסח בעיר תאזא ודבדו בע"ה, וכשאחזור לכאן אעבור אצלכם, ואבקשך להיות משתדל במצוה, ותאסוף נדרים ונדבות של קופת רבי מאיר בעל הנס כמנהגך הטוב והישר וכשאגיע אצלכם אמצא הכל תחת ידך, ואל תשאיר שום פרוטה אצל אחרים וכבר אני יודע כבוד תורתך שאתה שקדן ומשתדל במצוות.

י'דיד ה' יקר ונחמד משהם וישפה, צ'יר נאמן לשולחיו ציר אמונים מרפא, ח'מדת ישראל מלא מדות טובות אמרי לה כי מיכנפי, ק'דוש יאמר לו כל העם עונים אחריו מקודש מקודש טוב ויפה, הוא ניהו ידידנו מחמד עינינו בנן של קדושים שלשלת יוחסין אור הנערב זרע רב החכם השלם והכולל שד"ר כמוה"ר יצחק אירגאס ישצ"ו עתידות צופה, אכי"ר

אחדש"ו אמונת עט'ך ע'ט דודים הגיעוני ראשונים ברוב ששונים קבלתי ובהם שמחתי ושניות מדברי סופרים מאירים ומזהירים אל עבר פני האירו הן אמת סמוך ונראה לקבלה שואל הייתי על מעכ"ת להניף אליו ע'טי לדרוש בשלומו שירבה, והיו אומרים לי שמעכ"ת שם לדרך פעמיו דין גרמא די עצי'ראה, ועד השלישי לו בא באהבה בחיבה, אכן גם לזה יש תשובה, שמאחר שעיני ראו בכתבו שהדבר יצא מפי המלך כי בא יבא ברינה יום ד' בש' אמרתי שעדיף טפי אדברה נא שלם בך

פי אל פי עדיף טפי מלשרטט ולכתוב אמטו להכי קיימתי בעצמי שב ואל תעשה עדיף, איברא בהגלות נגלות כאשר שמעה אזנינו שמעכ"ת מעוכב עד שיגמור הנדבה התם הן תשובה מוצאת, ומעתה אנא דאמרי בפה מלא שלא יצאתי מחק המוסר ולא מהלכות דרך ארץ, ואין עלי אשמה של כלום, ולא נעלם ממעכ"ת מ"ש רבותינו והוי דן את כל האדם לכף זכות ולא נטה ימין ושמאל מנתיבותיהם להיות אשורנו בם דרוכות, ומה שמזהיר מכת"ר על הנדרים כמה אזהרות שמענו מפי כבודך לא היית צריך לכל זה שדבר זה רמי עלי דידי, הנה בשמים עדי וסהדי וב"ב שאנו נושים בהם מעות הרב רמב"ה זיע"א מי יתן והיה שלעת כזאת יפרעו אפילו בפש"ן ונקבלם בשמחה כי הזמן רע ומר מחצי רעבון כי אפס כסף וכלתה פרוטה מן הכיס וזכות הרב תהיה בעזרנו לגמור הדבר בכי טוב, אכי"ר וכגון דא אצטריכנא לאודועי למעכת"ר שעכ"פ יביא אתו עמו בבואו למח"ז לחט"ו ב' ספרים חדשים יפים וטובים שיש בהם כדי שביח"א ונתון תתן לי ולא ירע לבבך בתתך לי.

בס' תעשה כל אשר אנכי מצוך

יראת ה' היא אוצרו היא העולה למעלה צ'נא דדובשא ומתק שפתים יוסף לקח בשם פועל ומלה, ח'כמתו תאיר פניו זה כלל גדול בתורה עטרת זהב גדולה, ק"דוש יאמר לו זך וישר פעולו ארץ צבי גדלה, הוא ניהו ידידנו אור עין גם לי לבב יתר חוב'ב החכם השלם והכולל זרע רב עצו"ר שד'ר כמוה"ר יצחק אירגאס ישצ"ו נורא עלילה יחלצהו ויפצהו מכל נגע ומכל מחלה זכות ישיני מערת המכפלה אכי"ר.

אחר נשיקת ידי מעלת הלת תהלת כבוד הוד יקרת תפארת תורתו, ודרישת שלומו וטובתו ואשפוך שיך ותפלה לפני עילת כל עילה ישמור ינצור בואו וצאתו, בכל מקום אשר תדרוך כף רגליו עד הגיעו למחוז חפצו ארץ חפץ ארץ מולדתו שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו, כן יאמר אלהי אמן, עתה באתי באותיות שתים להודיע לרב אחאי גאון נר"ו שהגעתני למח' לחט"ו, הן אמת שחלשה דעתי מאד על אשר לא חזרתי לראות פני הדרתו כי דוחק השעה לא נתנני

מופנה ואפ כי מצוה בחזר"ת ואמטו"ל הכי נשאר עלי אשמה עם האדון הסליחה בעצומה ומבקש אני מאהבתו אשר נפלאת לי לכתוב הודאה למו' על נתינת ספר דרכי הים אשר נתן לי מעכ"ת, ולחתום עליה בחותמו הטהור ולקיים בה מצות שילוח לידי בעבור תהיה לי לעדה בדברי מר העריבים ומחוורין כשמלה אף הוא ביטל את המעוררין.

ושאלתי ובקשתי אם מצאתי חן בעיניו ויזכור האהבה וממנה לא תנשא תמיד כל הימים בלב תמים, זאת אות הברית בהשתדלו בכל עוז ואומץ יוסיף על ספר תוקפו של יוסף, ובה אדע כי לא זז מחביבי

בחפשו חיפוש מחיפוש אחר ספר יקרא דשכבי, וכולי עלמא, יכירו וידעו דחנא וחסדא בעיניה דמ"ר אשכחנא כד ישדר לן מ"ר תפילין די מנחנא, ובמוט"ב תלתא יבואו ברינה, וקנצי למילין אנא דאמינא מלכא דעלמא יתמלא עלך רחמין טבין זכות רב המנונא ע"ה עוד זאת אדרוש ממעכ"ת תשובתו הרמתה מהרה תצמח ולבבי תשמח בתשובה שלימה על כל האמור בל יפול דבר אחד מכל דברו הטוב אשר הבטיח וייעד ודבר שהיה בכלל תודיעני אימתי רצון מעכ"ת לשים לדרך פעמיו לחט"ו וכעת אין להאריך כי אם בששט"ו כנפשך וכנפש נאמן אהבתך והוא הצעיר ע"ה יהודה אלבאז.

בע"ה עש"ק כ"ו לתשרי תקפ"ז מעיר טיטוואן יע"א

אחי טו"ב ואחי נוע"ם החכם השלם הדו"מ עצו"ר הדר הוא כמהר"ר יהודה ן' אלבאז הי"ו כי"ר

אחדשה"ט מעכ"ת ידרשהו אלד' ממעל כי"ר ונו"ן תבורך מפי עליון שלמ"ה דכן רב וש"ר כל הנלוים וכל הקרב לכת"ר. זאת להודיע שבאתי למחז"ק בסוף אלול ועשיתי כאן המועדים ובשבוע הבא לשלם אני הולך לעיר ג'יברלטאר יע"א לחטו"ל, ולפי ששמעתי שיש בלבול בים מחמת הרומיים יש בדעתי לילך מעיר ג'יברלטר יע"א לעיר לאורנ"ה, ואשב שם שנה או שנתיים, עד שיהיה זמן מוכשר בע"ה, והמשרת מסעוד נתתי לו שכרו מושלם עספ"א שלשים אנקיות בכ"ח ועשה לבושים והרי הוא הולך למחז"ק בשבוע הבא, עם האלקפל'א

(השיירה) שהולכת מכאן לעיר פאס יע"א, והרי קיימתי ההבטחה שהבטחתי לכת"ר על אודות ספר תוקפו של יוסף, אחר כמה המצאות ופיוסים ששאלתי אותו מאת ידידנו הרב המופלא כמהר"מ הלוי נר"ו, עכשיו יגיע למעכ"ת עם המשרת הנז', וספר יקרא דשכבי הריני הולך לעיר ג'יברלטאר יע"א ואחפשנו שם בע"ה, ומשם אשלח אותו לכת"ר, ואודיע למעכ"ת על החכם כהה"ר חיים מצליח, בודאי נלב"ע וחיי למר שביק, שהגיד לי חכם אחד שבא בשליחות כת חסידים מעה"ק ירושלים ת"ו ושמו כהה"ר משה הכהן נר"ו שהיום שנה תמימה שיצא מעה"ק הנז' שכההר"ח הנז' הלך מצפת ת"ו לעה"ק ירושלים ת"ו וחלה בדרך ונלב"ע וכ"ז יודע בידיעה ברורה ונמצא שם בעת פטירתו, ואין להאריך כי אם בשלם כת"ר ושלם בניו שירבה נאם הצעיר *שד"ר ע"ה* **יצחק אירגאס**

סלי"ט

ק'ול הר"ש לא'ב יגיע רב יהודה גאון בהלו נר"ו ועליו יציץ נזרו אורך חיים אשביעהו וכבוד והדר יעטרהו, שובע שמחות והשביע בצחצחות ויזכה לשנים רבות נעימות וטובות וחיי עולם ובריא אולם יהי עליכם סתרה, בי אדני קבלתי מאורו'ת ד"ק בכתב הבן היקיר ידו פרש ש"ר לי לשמי יהי שלום בחילו ובהיכלו ק'ולו קול רנה בתורה ובמצות כיר"א, ישמח האיש ביוצא חלציו ועיניכם רואות בנים לבניך סביב לשולחנך ע'ל שלישים ועל רביעים וחמושים עלו כיר"א.

בה"ו

איש על העדה, מדובר בו נכבדות, עשר ידו'ת, ידיד ה' חופף עליו כל היום, דין הוא החכם השלם הדיין המצויין כמה"ר יהודה אלבאז נר"ו ועליו יצי"ץ נזרו, אכי"ר.

אחדשט"ו כמשפט, ודש"ו ב"ב למגדול ועד קטן יהי של'ם בחילם, חיים עד העולם אכי"ר זאת אומרת על דברת הסך -תס-, שנשארו ביד כת"ר מדמי ההקדש, הלא אמרת לי שעכ"פ בא יבוא כת"ר הה"ו, ויביא לי הסך הנז' בידו, וכת"ר לא קיים דברו ומאמרו, ולא זו הדרך ולא זו

העיר לאדם שכמותך שלא יקיים דברו תכף ומיד, לכן אל כת"ר המצוה הזאת לשלוח המעות הנז' ע"י ציר נאמן חיש קל מהר, יען שאני אין לי שום עסק בכאן, כי אני נחוץ ללכת לדרכי לחטו"ל בע"ה מחר או מחרתו איה"ב ויבא שכמ"ה מנה אחת אפים אכי"ר, ע"ה

הצעיר **יצחק אירגאס**

ס"ט

מקורות והערות

---

1. 1 ראה גם בשריד ופליט י. מ. טולדאנו קובץ א' עמ. 56–57.

רבי רפאל הכהן ארזי

כוללות טבריה

שנת תקפ"ט (1829)

שד'ר רידן נולד בדמשק שנת תקנ"א, ועלה לטבריה בשנת תקס"ט, ונמנה על חכמיה [1] ויצא כשד'ר למרוקו בשנת תקפ"ט, ובשליחותו זו נשאר כמה שנים, הוא היה ת"ח מופלג מליץ וסופר מהר, ופיו מפיק מרגליות חר"ת, היה יודע ומכיר בהויות העול'ם, קצר קומה ורחב החזה [2] ובשלחותו לדמשק אסף נדבה גדולה 30.000 פייאסטר, ומשא ארבע פרדים בגדי חמודות[3] כי היה נכנס ויוצא כבן בית בביתו של הנדבן רפאל אהרן הלוי ז"ל שהעניק לו תרומה גדולה, ובעיר צפרו אצלנו התיידד ידידות גדולה עם רבי יהודה אלבאז ובניו וידע באי ביתו בנותיו ובני בניו ובפרט עם בנו רבי עמרם ז"ל, בעיר צפרו דרש ברבים ביום שב"ק יד לח' כסלו שנת ותר"ב חכמתו [4] וכמובן שנשאר בשליחות זו יותר מעשר שנים, בכתבי יד של רבני העיר נמ"ך מחד"ת ששמעו ממנו [5], וראה בספר שבות יהודה שיצא לאור ע"י חתני כמהר"מ אלבאז הי"ו עמ. 758 שיר ששר מהר"י אלבאז ז"ל לכבודו של השד'ר רידן

ר'ב השכל בחכמה גם תבונה, וברעת זך תעלומה יוצא אור
פ'רי תואר יפה ענף וסינה רץ למצוה גם זהיר בתורה אור
א'זור מתניו צדק והאמונה ובחידושיו יושבי חושך ראו אור
ל'יה עיני יתן לך חנינה צלח ועל דרכיך נגה אור
א'ותך ר'חום ז'כור י'זכור רב חינא ה'וד כ'בודך ה'ן' יגדל הולך ואור
ח'זק ידיד אהבתנו תיקר נא, בעיניך תהיה כיתרון האור
תם

שררינו ז"ל נפטר בטבריה אדר ב' תרכ"ט והשאיר אחריו שו"ת ודרושים רבים[6]

ליקבה"ו מודים אנחנו הבאים על החתום שקבלנו עלינו בקבלה גמורה לסובב בחצרות ובבתים פה העירה צפרו יע"א ל'קבץ על הגבאו'ת שלש פעמים בשנה דהיינו בעשרת ימי תשובה וביום שמיני של חנוכה וביום פורים על מנת שיעלה המקובץ לשם תפארת גדול אדונינו התנא האלהי רמב"ה זיע"א יה"ר שירצה לקרבן אשה, ובשכר זאת ישקיף עלינו אבינו שבשמים השקפה לטובה וישפע שפעו הטוב לעמו ויקבץ נדחינו בקרוב על עיר קדשנו תובב"א אכי"ר

ואחרי זה כתוב לאמר

מודה אני החו"מ שכל מה שיתקבץ בידי מהקופה הקדושה של רמב"ה ע"ה זיע"א כל עוד שלא בא שליח מעיר הקודש טבריה תוב"ב הרי הוא בני יותן ביד מי שימנה שליח ידידנו ואור עינינו מפיו דעת ותבונה שליחא דרחמנא הרב הכולל סוה"ר כמוהר"ר רפאל ארזי הכהן נטריה רחמנא ועיניו תחיזנה הר המור גבעת הלבונה משומר ובא מכל דבר רע זכות רב המנונא ע"ה ולראיה ח"פ

זאת להודיע כי מכתבי שד'ר זה לא נכתבו בהם תאריכים, לכן סודרו ונדפסו שלא כסדרן, המקורי.

אחד *קדוש שקדשוהו שמים לתורה ולתעודה הוא זיוה הוא הדרה, איש הבניי"ם ויב"ן כמו רמים בחכמה בתבונה ובדעת הן ידיעתו מכרעת מטה עז מקל תפארה. כליל תפארת כולו כה'דרת הדר הוא לכל חסידיו הן הן עדיו הרב הכולל בישראל להלל ר"מ ור"מ לו זרוע עם גבורה. פקיד'א בגו צדיקייא* **פקיד ומשגיח** *בהקופה הטהורה מצות ה' ברה. כמהר"ר יאודה אלבאז נר"ו יאיר והוי זהיר עד כי יבא שילה ליאודים היתה אורה כיר"א.*

אחד *המרבה ויהי רוב'ה דברי שלום למ'ר באהבה רבה וחיבה יתירא, וצל'א גם היא מול האלד'ים בהר ציו"ן גדול אדונינו התנא האלד'י הוא ק"ק מה נורא העומד לנס עמים* **רבי מאיר בעל הנס זיע"א** *על מנת שתעלה יאודה יעלה ברום המעלות תירום רישיה אכוליה כרכא וזרעו לברכה תפארת בנים הדרא ארעא והדרא. כסא וסמוכות שלו נכון יהיה כהויות דרבא ואביי לעטרת צבי וצפירת תפארה כיר"א.* **ובא האות** *לפני מי שגדול חכם בחכמתו וצדיק באמונתו יחיה לשמע אזן שמועה טובה מטיבותיה דמר מפי הני שלוחי דידן.... בפרט מפי שלוחינו כמהר"י* **אירגאס** *ה"י פעולת צדיק ויאודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן לחזק את בדק עיר וקדיש דרבנן זו* **טבריא** *עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה. ובפרט למחזיק ולמעז* **בהקופה הקדושה** *וגם.... לא מדקדק עם חסידיו אפי' פ"ק כן יהבה וכן יפרוץ פרוץ מרובה יהבו כמותו בישראל אשריך מה טוב חלקך ומה נעים*

גורלך בע"ה שיהיו נטיעות דומות לשרשים כולם קדושים אשרי בניו אחריו **והנה אנחנו בקדש** *שומרים משמרת הק' לברך בשמו בבי* **כנישתא רבא דטבריא** *בהיות ס"ת בתיבה מידי שבת בשבתו. ואף גם זאת בעלותנו ההרה מידי חדש בחדשו פעם אחת בחדש על טהרת מצבת התנא הקדוש היינו תנא קמא* **המאיר לארץ** *זיע"א. יהא רעוא הני ברכ"י דרבנן תבאתה לראש צדיק כתמר יפרח וכאור בקר יזרח הוא ובניו ככוכבים בהלם לעד לעולם כיר"א.* **והנה בעת'ה** *שמענו אדוני מה נאמר מה נדבר ומה נצטדק כי ה' אלד"ינו הדימנו וישקנו מי רוש ולענה ושתיה היתה נקראת לפום רבנן ותלמידהון מה שאין הפה יכולה לספר ולא הלבלר בקולמוסו וכל העם אשר בשער והזקנים בצ'ער הגבו'ה שואל"ים הלכו על הלחם לבדו כאשר אל אלקי"ם הוא היודע ועד כמה אנן קיימין. הנה כי כן חנותנ'ו במדב'ר יטה אזן שומעת מפי מר שד"ר מפירות הארץ שנשתבחה בהם יפה אף נעים ממשפחות המיוחסות שבכהונה לראש פינה ה"ה החכם השלם הדיין המצויין הרב הכולל זכר למקדש כהלל זר"ק כמהר"ר* **רפאל ארזי הכהן** *הי"ו הוא ההולך קדמת אשור לפני מי שגדול וקים לן בגויה דמר והיה כראותו את הנה"ר הכהן ה"י ישמח צדיק שובע שמחות והשביע בצחצחות כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה כי טוב סחרה. ודבר הוא הכהן המשוח המצרי'ת העבריו'ת דובר צדק ומגיד מיצ'רים שחל להיות בחשבוננו עדות ה' נאמנה באמת ובאמונה. אי לזאת נא גבור כלביא יקום וכארי יתנשא לעזרת ה' בגבורים... ... ... בטוב לעמו לתת את* **תרומת ה'** *בעין יפה ורוח נדיבה בתוספת מרובה כפי העת והזמן כי מיום עשה ה' אלד"ים ארץ ושמים לא באו לידי מדה זו אבותנו ואבות אבותנו כי באו בנים עד משבר שבר על שבר. ולנעמ"י מוד"ע כי נכתב ונחתם לכל תפוצות ישראל למען יעשו עמנו לטובה אות עתה הפעם ולא יעבור כתיב* **גרוש אחד** *לכל נפש אחד האיש ואחד האשה יונק עם איש שיבה. ואשריהם ישראל קיימו וקבלו היהודים עליהם להעשות כן. אי לזאת קרא בגרון ויצו לכל עמו לעשות משפט כתוב. ובטחנו באהבתו ובחמלתו הארץ הקדושה ויושביה עליה כפתוריה ופרחיה כה יעשה וכה יוסיף. ולחזק את בדק* **הקופה הטהורה** *ברב עז ותעצומות למען*

*יקבעו תיבות כל אחד ואחד להיות כל איש שורר בביתו לעת האוכל לתת נדבת לבבו הטהור לשם אדונינו התנא הק' **רבי נהוראי** זיע"א היינו תנא קמא העשיר ל' ירבה והדל לא ימעיט מסת נדבת לבו. ונאמן ה' אלהינו משלם לתת לאיש כדרכיו כי פרי מעלליהם יאכלו ככל אות נפש ברכה תדושן וקורין לה חכמ"ה גם חסיד"ה המלאה לה דעת ויראת ה' וכנפשות נאמנו מאד דשו"ט מעתירים בעדו החו' פה עה"ק **טבריא** ת"ו בכ"ח תשרי שנת יהי **מקור"ך ברו"ך** לפ"ג ברב עז ושלם.*

הצעיר יוסף דוד אבועאלעפיא ס"ט	הצעיר אברהם אשכנזי ס"ט	הצעיר חיים שמואל הכהן ס"ט	הצעיר יהודה נחמד ס"ט	הצעיר אבנר אלחדיף ס"ט
הצעיר ישכר אבואלעפיה ס"ט	הצעיר חיים נסים אבואלעפיה ס"ט			

בעה"ו

ר"ב נהוראי, כוליה גופאי, יקר תפארת, כלו כהד"רת מעלת החכם השלם הדו"מ עצו"ר פקיד ומשגיח בקופה הקדושה של גדול אדונינו התנא הקדוש רמב"ה זיע"א כמהר"ר רב יאודא גאון, בהלו נרו, ועליו ישיש נזרו, ושמרו כרועה עדרו, ויאמר לנהר"ו, כיר"א

מאחר עלו"ת גדול השלום, נופך ספיר ויהלום, בשלמא לרב יאודא, לתורה ולתעודה, וזכות התנא הקדוש רמב"ה זיע"א יגן בעדו לו ולזרעו עד סוף כל הדורות כיר"א, הא ודאי אוזן ששמעה מפי הבן יקיר רב עמרם חסידא נר"ו מכל העובר, מה אענה ומה אומר, ולבי חמרמר, מעשים אשר לא יעשו עשה יר"ח חכם בנו כי ביום בואו לכאן עשה עצמו אשר לא ידעני מתמול שלשום והוא נחבא אל הכלים כי ל' כנשים באשתו אמרו בין רגליה כרע נפל כל היום וכל הלילה ותשם בסוף ויעש בריחים וקרו ליה הבורח אשר לא קויתי ולא עלתה על

לבי, עורבא בר"ת, אף זו מן התוכחות, והשביע בצחצחות, כי לא עשיתי עמו חשבון כלל ועי', לא זו הדרך ולא זו העיר גד"ל, **[אולי ר"ת ג'ט זו"ר ל'טובה]** *בי אדוני ביום הא' קבלתי דברי קודשו וששתי ושמחתי מטו"ש דטבא הוא וטבא ליהוי עולם ועד, וראיתי כל הכתוב על דברת ב' ספרים לדבר הזה יש(ס)לח אדוני כי כבר מלתי אמורה פב"פ כי כל הספרים שלי הנחתים בעיר ארבאט יע"א, וכבר הבטחתיו כי משם אנכי אשלח כאשר את לבבו, וא"כ מה זו שאלה, כאלו הבאתי ספרים מן הכפרים, עכ"פ ידקדק החשבון היטב של הקופה ושל ויברך דוד, ובודאי לעת כזאת כבר הגיעו למאה משקלים ואת היותרת. ושבוע הבא בסופו ישלחם לידי עם זכור לאברהם כי באלה חפצתי ולא יעבור כתיב, גם הבן היקיר רב עמרם כן יעשה, אלא מעתה לידידינו ואו"ע נחמד לבבינו, הח' הש' הדו"מ עצום ורב ר' עמור הי"ו ש"ר האלף באה"ר וחי"ן גם השיב אחור ימינו כך גזרה חכמתו, למר בריה החכם הש' והכולל שמואל בקראי שמו יהי שלום בחילו, ובס"ט יהיה עולה התפילין שעשה לבנו יה"ר שיראה בחופתו בבנים ובני בנים, ימחול כת"ר יאמר להר' מכלוף אצאייג זו תורה וזו שכרה אשר טרחתי ויגעתי בעבורו, עכ"פ ידע נאמנה שקבל בקנין וש"ח שיחזור לעיר וישב מלמד ביום ט"ו באב, ואם לאו צריך שיפרע להקופה הקדושה של התנא רמב"ה זיע"א עשרה משקלים על כן יעמוד עליו ויקבל מאתו. ובכן כ"ד נא"ה דשר"ט איש צעיר* **רפאל ארזי**

רב להושיע צפורת'ת מופיע דיין אמת שופט בצדק ומצמיח ישועות להחזיק כל בדק ה"ה הרב המובהק נגה לו ברק הדיין המצויין כמוהר"ר עמרם לבאז נרו' יאיר והוי זהיר לעד כי"ר.

לפנים הארי"ש גדול השלם שניתן לפני כסא כבוד תורתו כדת מה לעשות וציל"א גם היא למען חיו ליחיה לן מלכא וכסא כבוד תורתו יגדל כחומה וכמגדל כי"ר, לא אוכל לעלות ארוכה בהדין יומא יומא דהקזה, נא בזאת יקבל על יד מעלת הרב המובהק חסידא כמוהר... הכהן נרו' ס' זכור לאברהם, ברוך ה' הקימותי את דברי, וחל"ה נוהגת

בארש"ש דלקיים מר מילי דאבוה לשלוח ליד הרב החסיד כמוהרי"ק היו' הקופה, ונצריפ"ה לצ'ריפה הנוגע מפירות ההקדש ההוא אשר עברו עליו דברי ריבות לשעבר כידוע לא זכרתי כעת שמו ועמו הס"ה, ולא אכחד מאדוני כי לא אוכל שאת ענין מימון פצי"צ"א יש"ו אשר קבלו אותו ועשו לו נדבה, אחר שהוא מנודה מיותר משלש מאות רבנן שנמנו בנדויו, ולא אדע ... על מה סמכו, אי משום סתם נדוי שלשים יום הכא לאו סתמא הוא, ובשגם שמעתי שהתירו לו בפאס, גם זו הלכה נעלמה מעיני, והמה ראו כתבי החרופין והגדופין אשר פזר בכל הארצות וזהו אפקורוס ודאי, ואס כי ספרו בעלי לשון הרע על חו"ר ארץ ישראל לומר שאין מתנהגין עמהם כשורה, בשגם אינם נאמנים לדידי כד יהיבנא ליהו כל דלייהו נדויו של רשע זה במקומו עומד, ואנכי לא ידעתי מה צרה היתה שם לקבל זה הרשע ולא אפשר זולתו כי לכל מראה עיניהם אשר יראו ידעו נאמנה כי חלקו בראש לוקח מאתם ובשכר זאת היה אחר עומד במקומו, ויש עוד אריכות דברים לא זו העת עכ"פ חוששני כי יצא פירוד גדול מזה כי זה מוכח שכונתם לקנטר ח"ו כל שהיה יכול להתקים מחשבתם ע"י זולתו, מעתה למעלת הרב המובהק הדיין המצויין ר' עמור נר"ו יש"ר בתוא"ר כדחזי למיעבד, לרב אחאי החכם השלם גזבר עה"ק ר' רפאל הי"ו יש"ר התוא"ר, וכן להגזבר כמוהר"י אדהאן נר"ו י"ש מאת נאה'

הצעיר **רפאל ארזי**

ס"ט

עכ"פ לדברו הוחלתי לדעת מקבלתו וש"ב

בינ"ו

המאורות הגדולים מעינים כנחלים מע' הרבנים כוללי תהלות ישראל כמהר"ר רבי עמור הי"ו וכמהר"ר רב עמרם הי"ו אתה ה' תשמרם כיר"א

אחדש"ו באה"ר וחי"ן, יען כי חבילי טרדין הקיפו עלי יחד ובפרט שאיני בקו הבריאות כהוגן לא כתבתי וכעת חובתי ואעשנה בעל כרחי ומשום לתא דחי"ה, **הוא הדבר** כי אליהו מצליח נ"י בא אצלי בוכה ומבכה ע"ד הי"ד החזקה מת' שביד רב עמרם הי"ו, וכאן יחד

כולם יחדיו ירננ"ו ותעבור הרינ"ה במחנה העברים ואפי' הדיינים, וחששתי שמא יגיע הדבר למע' השר מלאך רפאל נר"ו כי ע"כ דברתי על לבו, ופשרתי באופן זה שיכתוב לו שט"ח על סך הנז' וסדר פרעונם ה' אוקיות מידי שבת בשבתו ובתנאי מפורש שה' אוקיות הנז' יקבלם בכל עש"ק מיד ר' רפאל ממאן הי"ו. הא ודאי שר' עמרם נר"ו יחזיק לי טובה ביתר שאת על פשרה זו שהיא חשובה עד מאד וכדי בזיון והשכותי מעליו את תלונות בני ישראל, ועביד איניש דזבין דיניה וכ"ש דיין. ואם ח"ו לא ישמע לדברי אלה אני את נפשי הצלתי, ובשער לא אפתח פי מה שיצא קלקול אח"כ. ואתה ק' רב עמרם נר"ו יודיע כת"ר שאהבת עולם אהבתינו ואין רצוני שיאמר עליו אפי' כקוצו של יו"ד, ומקרא מלא ואזניך תשמענה דבר מאחוריך ודי למבין. למע' רב אחאי גאון הרב כמהר"ח רומאנו נר"ו אני שלום וכי אדבר באה"ר וחי"ן, וביום הראשון בע"ה יגיעו לידו פרק כל כתבי. ובכן כ"ד נא"ה דשר"ט איש צעיר **רפאל ארזי**

ס"ט

בעה"ו

עטרו"ת ויעז"ר על ישראל ועל רבנן מע' הרבנים מלאים זיו ומפיקים כמוה"ר יאודה אלבאז הי"ו וכמהר"ר עמור אביטבול הי"ו וכמהר"ר עמרם אלבאז הי"ו אתה ה' תשמרם כיר"א.

אחדש"ו באה"ר יתירה, להיות ידעי לה כ"ע שאני הייתי בחשון במח"ק ועשיתי שם הנדבה ונשארו חמש ושבעים נפש בלא נדבה יען שהיו מחוץ לעיר, והיה בדעתי ואמרתי לכם בפירוש שאחר החג סמוך ונראה כמעט ביום אסרו חג נהיה במח"ק בע"ה, וכעת בא לכאן ר' חיים אליהו בן הרב ר' עמור הי"ו ולמצוא חן בעיני הרב השד"ר מעיה"ק חב"ת לעשות לו פסק ע"ע הר' ישועה אלבאז נר"ו נתן לו עצה שיוליכנו עמו לצפרו לעשות שם חו"ק ובחה"מ יעשה נדבה ונלאתי אני לסלק לו סברא זו מדעתו ולא הועלתי כלום מאחר שכבר אליאו הי"ו הכניסה לו במוחו ביותר, ואפי' שיצא ממנה רעה גדולה להק"ק יצ"ו שנתנו אלפים מת' בגיזי"ה לא איכפת לו כלל ועיקר כדי שיעשה לו הפס"ד ימכור לו העולם כולו, איך שיהיה אתאן לדידן ויהיו דברי

אלה בכח המסור בידי מרבני עה"ק טבריא ת"ו נר"ו **ובכח התנא הק' רמב"ה** *זיע"א שהחמש ושבעים נפש שעדיין לא עשו לי נדבה אין להם רשות לעשות נדבה לשום שליח עד שיקדימו לי מקודם, אחר החג תכף ומיד, ואם יעכבו ויעשו מעתה הרי בגזרת* **נח"ש** *כרוך על עקבו, וכת"ר מחוייבים להודיעם מכל הכתוב לכל אחד ואחד ועליהם חובה להפרישם מאיסור זה, ואין אני מכיר כי אם למעלתכם דוקא, ושומע לנו ישכון בטח ושאנן, והיה עלהו רענן, כיר"א, ובכן כ"ד דשו"ט*
איש צעיר **רפאל ארזי**
ס"ט

אני דשו"ט משמי לידי"ן ר' רפאל מאמאן נר"ו ויאמרו לו שהמעות שבידו יהיו מוכנים לחוה"מ ולמרבה שני ימים אחר החג וש"ש, וכבודכם יודעים אם יכולים שתעשו לו נדבה בימים הרעים האלה מ"ט ומ"ן ואם לאו תכף ומיד בבא כתבא דינא ליד"ק ישלחו לו רץ מיוחד בכתב כי לא יבא יען שביום ה' יצא מכאן עם אלאו חיים נ"י המבלבל העולם ואביו נר"ו שומע ושותק ואינו מוכיחו כלל לא ידעתי מאי דעתו ודי בזה.

אחד מאיר עיני חכמים, ויבן כמו רמים, איש הבינים, רחם רחמתיים, מזוקק שבעתיים ויאמר לגביו נהנה, אחד חכם בחכמתו וצדק באמונתו ציץ נזר הקדש לך לך אמרין נזירא הלא זה הוד והדר בק' נהדר מעלת הח' הש' והכולל זכר למקדש כהלל רב עמרם חסידא הוא זיוה הוא הודה נר"ו יאיר נורא בעמרם כי נר מצוה ותורה כי"ר

מראש *שורי"ם דברי שלום למר כמאן דתני אהבה רבה וחיבה יתירה ואני אל אלהים אקרא ערב ובקר אלהים משמים ישלח עזרו יהל אורו ותארנה עיניו יאיר פניו והבית ימלא אורה, ישוב לימי עלומיו, וזרח שמשון ימיו, עיני תחזינה מישרים מאירים ומזהירים כאשר הסמים מספרם נופך ספיר שם האחת ספר"ה, והבן יקיר יקירנו יד יקותיאל בימיו יבא גואל, ואחותו הבתולה הכלה הכלולה הלא היא ברבת כזוהר החמה כי טוב זהרה יע"ה, אשר יגדלון הנערים וצויתי את*

ברכתי להם זו ברכת כהנים כנחלים נטיו על ראשיהם ה' צבאות יגן עליהם, צנה וסוחרה כיר"א

*הגדתי היום מקבלה ואילך האחת אהובה דברי חכם חן ללבי גלית"י גילה ורנן את שיש בה ידיעה משר"ט דטבא הוא כן יבה וכן יפרוץ פרו"ץ מרובה עפיה שפיר ואינביה לעד לעולם, ובריא אולם, עיניו כיונים על אפיקי כי לה' מצוקי, עוד השמש במרומים ונפקחו עיניכם ה' צבאות יגן עליכם. **ואחזה** אנכי כל הכתוב ויציבא מילתא כי כל דבריו אמת וצדק ומבשרי אחזה גם לי לבב כי הצקתני רוח בטני אבקשה את שאהבה נפשי גם אני בחלומי.... לנגד עיני זיו איקונין שלו לא ימיש מעל פני כחלום מהקץ הלא לאמונה עדות ה' נאמנה כי יתחמץ לבבי וחלקי דבקה נפשי אחריך אומר לדבק טוב הוא ויחזקהו לא בזפת ולא בשעוה, אי לזאת שמעני אדוני וחי אחיך עמך תמיד ינופף ידו יד הקדש באותיות שתים כהלכתן הוקשו למצותן כפעם בפעם ידיו לו להשיב נפשי בו בטח לבי ונעזרתי כי כן יעשה וכן יוסיף, ואעשה כן גם אני.... לנעמ"י מודע כי ביום עש"ק.... והם אמרו כי לא אוכל ללכת קודם החג פן יקרני מקרה בלתי טהור כדבר הרע הזה.... וכל מאי דעבדי מן שמיא לטב כי לא לאדם דרכו וה' יכן צעדו, הלא מעתה למעלת אחי מלך אחי וראש ושמוא"ל בקראי שמו אלף עולות יעלה שלומו, ולהבן יקיר כי שמי בקרבו ואביו אהבו למשה היה למנה הדעת והתבונה לבית נאוה קדש.... ידידינו בעל אכסנייא נאה כי זה.... ובטוב לבב תחוג את חג המצות ותזכו לשנים רבות נעימות וטובות מאליפות מרובבות כנפשך שבעיך וכנפש נא"ה כ"ד איש*

צע"ר **רפאל ארזי**

ס"ט

כד' לחדש תמוז

רב נהוראי הרואה אומר ברקאי מעלת הרב הכולל בישראל להלל, רב יהודה גאון בהלו נרו' יאיר,

מאחדש"ו באה"ר וחי"ן מה נכבד היום הזה מקבלה ואילך כתרי אותיות בנוי לתלפיות תפוחי זהב במשכיות שם נקבצו דיות ותעלוזנה

כליותי מידיעת שו"ט דטבא הוא וטבא להוי וקבלתי ע"י רבי יהושפט נר"ו סך תקק"ס מעות רמב"ה זיע"א ואמר מר ששאירית הפליטה הן אצל ב"ח וכעת הנה הנם מהר להר ומגבעה ולא יבואו כ"א בימים נוראים כי ע"פ אחת שאלתי ואומר חלו'תי שהסך הזה ומה שיעלה עוד עד עשרת ימי תשובה ומה שיקבצו עוד בימ"ת הכל כאשר לכל ישלחם ליד ידידינו ואור עינינו החכם השלם והכולל כמהר"י הכהן נרו' וקבלתו כקבלתי, יען וביען כי מניתיו מורשה ע"כ פרטים שיש לי, ובפרט בני הכפרים שנתחייבו לי בקוש"ח לשלוח לידו, אי לזאת בחיי תורתו היקרה ובחיי בניו הנעימים שכן יעשה גם כת"ר, ולא יעבור כתיב, בטחתי באהבתו וברוב חמלתו כי כה יעשה, קבלתי הכתבי יד תשואות חן חן על ראש הצעי'ר, אלא מעתה לבניו היקרים הי"ו ולנכדים היקרים הי"ן, ובכן כ"ד נא"ה דשו"ט והוא, וכי חתימת ידי תעיד עלי היות אמת וצדק שנתחייבתי לשלוח לכת"ר שני ספרים שיעלו לרצון לכת"ר ויהיה לו בהם נחת רוח, ובודאי גם כת"ר אל יעזבנו ואל יטשנו באותו'ת שתים, ובכן דשו"ט והוא הצעיר

רפאל ארזי הכהן

ס"ט

מאת החו"מ דוש"ו יודע לכת"ר שידידינו הרב הכולל השד'ר מינה אותי מורשה על כמה פרטים, אי לזאת הא ודאי שכת"ר יעשה ככל האמור ומדובר לשולחם לידי בימ"ת ואני אשלח הכל לעיר ארבאט כאשר צוה אותי ומעיר ארבאט ישלחו אותם לג'יבאלטר ומשם לא"י תוב"ב

חיים יודה הכהן

ס"ט

רב נהוראי האור כי טוב מאיר עיני חכמים, פיו פתח בחכמה מילי דמזדבני בדנרי דברים נעימים, את הדבר הקשה פותח לו כיון ועשה לו מטעמים, לו זרוע עם גבורה לוחם מלחמתה של תורה הן היא משוש

דרכו לילות וימים, רב כהנא שליחא דרחמנא הרב המובהק מאיר כברק כמוהר"ר ר' רפאל ארזי הכהן נרו יאיר כאור הבהיר כיר"א

קדמתי בנש"ק בהעת"ר ולשלום אין קץ שלמא דכן רב לאור הנערב ממזרח וממערב למלך רב יקרב כי"ר. ומה נאמר לאדוני חי נפשי שגלי אהבתך יהמו עלי לבי והשקט לא אוכל מאש התשוקה היא העולה תמיד על מוקדה תוך קרבי ובכל עת אשר אני רואה דבריו הנעימים וחותמו הטהור נתת שמחה בלבי, ואני תפלה לאדון הממלכה ישמור צאתך ובואך ובכל מקום אשר תדרוך כף רגלך, ויגמור בעדך לטובה ויעלה ויבא יגיע לעיר חמד זו טבריה שלים בכל מיני שלימות לא תחסר כל בה. [אקדמה פניו בנישוק חיבור נשיקין דרחימא בכהנא רבא.]

לח למב"י ש' קצ"ת (אולי קצבת) צפרו יע"א

שנים מקר"א אלה מקראי קדש מעלת הרבנים המובהקים גדולים אבירים כמוהר"ר יהודה אלבאז נר"ו וכמהר"ר עמור אביטבול נ"י גם אשר"ר נלוה הרב ועצום רב עמרם חסידא נר"ו אתה ה' תשמרם כיר"א.

*אחדש"ט באה"ר נסי"ן ע"ס חותמי ברכות שבמקדש כנחלים נטיו על ראשי עם קדש המה הגבורים ונאספו שמה כל ההו'דים וזכות גדול אדונינו התנא הק' **רמב"ה זיע"א יגן** בעדם להם ולבניהם ה' צבאות יגן עליהם לעד לעולם ככוכבים בהלם כיר"א. ובא האות למרס בדם האהבה כדי שלא יקרוש כי אהבת עולם בינינ'ו זה ואני בבואי אל אדמת הק' דמות צורו'ת והיה למאורות פניהם היקרים לנגד עיני יה"ר כי תמיד נשמע ונתבשר בשורות טובות מצד לצד.*

***והנה בעת'ה** זאת תהיה חל'ת הארש בעד אלף המג"ן שד"ר מעה"ק צפ"ת הרב הכולל כמהר"ר פרחיה סאראגוסי הי"ו הוא ההולך קדמת אשר"ר. עמכם הס"ר לעמוד עמו עמידה שיש בה סמיכה בכל מאמצי כחם ויכולתם, והיה בעבור כבודי ואת היותרת לכבוד ולתפארת. בה' בטחתי וברב צדקתם כי כן יעשו וכה יוסיפו ביתר שאת וביתר עז בתוספת מרובה. **באופן** תכלית המבוקש מאת מו"ר למען יצא ממח"ק*

שמח ומלא ברכת ה' ועם ה' החסד. אלא מעתה לבניהם היקרים הי"ו
יש"ט באה"ר ורב ברכות, ובכן כ"ד דשר"ט איש צעי"ר **רפאל ארזי**
ס"ט

בעה"ו
יום א' בס' לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה
רב נהוראי מאיר עיני חכמים, מבחר עצמים, דין הוא הד"ר האמור בתורה, פקיד ומשגיח בהקופה הקדושה, יקר תפארת, כולו כהדר"ת, הרב הכולל, בישראל להלל, רב יהודה גאון בהלו נר"ו ועליו יציץ נזרו כי"ר

מאחדש"ו בהעת"ר, בחיבה יתירה נודעת, לחזות בנועם פנים מאירות, והיו למאורות, שש ושמח, שקט ובוטח, אף שמח כל הימים על הבנים ובני בנים, והאם רובצת על האפרוחים, בשבת אחים, ששים ושמחים, במשכנות מבטחים, כי"ר.
הגדתי היום מקבלה ואילך האחת אהובה, הלא היא כתובה, מגלילי יד"ק, עם כי הימים האלה נזכרים ונעשים, וקראו להם בין המצרים, ואסור לו לאדם למלא פיו שחוק ולשמחה מה זו עושה, ואולם נחת שמחה בלבי ללבי גלי"תי, אף גילת ורנן גל'אי כדגל'ו אינשי ביום חתונתם וביום שמחת לבם, אורו עיני כל מעיני כי טעמתי ביערת הדבש ונופת צופים, לא רעב ללחם ולא צמא למים כ"א לשמוע אל הרנה דברי פי חכם חן, ולדעת משלומה של מלכות דטבא הוא וטבא להוי, כי אחזני השב"ש אישתבוש כהני, שזה קרוב לטו' יום שכתבתי לכת"ר ולא זכיתי להיות מבעלי תשובה לא ידעתי מה אידון ביה, ולעיתות האל היתה עלי ידו כתיב, אחת הארש ושם ראיתי את הלח"ש כמצ"יל מפי האריה ולגבי דידי אם לא חתול'ים עמדי וערפל חתול'תו, ואבוא היום אל העין עין הבדולח ואבן השוהם, תחילה וראש אשר נכנס בדעתו כי מ"ש לו שרצון צדיק לעשות מילה ופריעה במעות הקופה של וי"ד לאט לנער, ועל זה מצאה הקפידה מקום לנוח, וכתב מה שכתב, ולבבי לא כן יחשוב כי כל מה שכתבתי מן השפה ולחוץ בדיחותא בעלמא, ולא אסיק אדעתאי שכת"ר יקח

הדברים כפשוטן, **חזה** הוית כל מ"ש בענין קביעות הקופה אשר נתחייבו לקב"ץ על הגבאו"ת בח"ה של פסח, ואחרי צאתי מן העיר חזרו ונמלכו לעשות גלגו"ל ליום ל"ג לעומר ושוב חזרו בהם ורצו לקובעו ביום הו"ר, ושוב חזרו בהם וקבעוהו ביום ז' של חנוכה, באמת לא אוכל להתאפק שעשו הקופה הטהורה בסוד משחקים של צ'אמא וכן לא יעשה בישראל, באופן אפי' א"תל מה שעשו רצוי ומקובל לצד הפחות הי"ל לשתקני בכתב החיוב שנתחייבו לעשות שלשה ימים בקיום הקופה, ולבוא על החיתום כת"ר ומר בריה וידידינו כמוהר"ר עמור נר"ו והר' שלמה צרולייא, באופן מה שראיתי בכתב כת"ר דברים לקחתי ולא בפועל, **גם** כבר הודעתיו לשעבר ששבוע זה רצוני ללכת לחטו"ל לעיר מכנאסא יע"א והודעתיו שישלח לי המעות כי כבר גמרתי כל עניני וכמו כן כתבתי למר בריה רב עמרם חסידא, ולא ראיתי שום תמונה לנגד עיני, באופן צר לי מאד על הדבר הזה כי לא אוכל להתעכב עוד, אי לזאת אליכם אישים אקרא אל תאחרו אותי וה' הצליח דרכי, כי אני לשל"ח נכון וימהרו לשלוח לידי המעות בין היום בין למחר לצד המרבה, גם כתב החיוב של הקופה הקדושה כדבר האמור מבלי שום איחור ועיכוב כלל. **ובד"ק** כתוב למ"ר בקום עלי האיש אדוני הארץ על אשר שאלתי לתת כתב ידו לשלוח לידי שתי שנים של הקופה הנז', וכת"ר נראה בעיניו שאלה זו קשה כשאול, כאלו דבר זה דבר חדש אשר לא היה לעולמים, מה אדבר ומה אצטדק כי כת"ר בעצמו דבר עמי פה אל פה כי זה ששה חדשים שהשד"ר מוהר"ר רפאל הלוי נר"ו שלח ע"י ידידינו כמהר"ח אבן דנאן לשאול מכת"ר מה שנכנס בהקופה של עיה"ק ירושלים תובב"א וכת"ר השיבו כי לא נמצא כ"א ט"ו מעות, וכת"ר היה מצטער בדבר הזה להשיבו של"א דבר, ולעתות כאל הפך הקערה על פיה בשביל שאני זכר, ומשנה ערוכה שנינו ונאכלין לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה, וידעת היום והשבות אל לבבך כי בכל מקום אשר התהלכתי לקחתי מכל הגזברים כתב חיוב של שתי שנים ואף גם זאת פה העירה היום הזה לקחתי כת"י של הגזבר כמהר"ח אבן דנאן בעד שתי שנים כאשר יעיד על זה ידידינו הרב . . . . . כמהר"י אלמאליח נר"ו, כי כן אין לו

מקום פיטור וימהר לשלוח הכת"י הנז' מבלי שום פקפוק כלל, אלא מעתה לידידינו מע' הרב כמוהר"ר עמור נר"ו ש"ר האלף ואה"ר וחי"ן, וקבלתי ד"ק אמריו כי נעמו ובעזרת האל למחר אשלח לו תשובה נצחת את כל ונוכחת כאשר נכון לעשות והוא ישפוט בצדק ביני ובין כת"ר על כ"י תחת יופי לבניו היקרים יש"ר יחזו אכי"ר, ובכן כ"ד נא'ה
דשו"ט פי המדבר איש צעי'ר **רפאל ארזי**
ס"ט

אחת שאלתי שכת"ר הרב עמרם הי"ו ישיבני בידים
מליאות שבוע זה ולא יעבור כתיב

בעה"ו
לגבר אשר דרכו נהד'רה בסד'ר עליון הוא הראש נשר חביון הדרת מע' רב נהורא'י חדאי נפשאי הרב המובהק ואח לברק ח"ק רב יאודאי גָאון נר"ו יאיר לעד לעולם כיר"א.
*אחרי עתרת החיים והשלום ברב עז ותעצומות ע"כ חותמי ברכות שבמקדש וזכות התנא הק' **רבי מאיר בעל הנס זיע"א** תבאתה לראש צדיק כתמר יפרח וכאור בקר יזרח לעד לעולם. הוא ובנו ככוכבים בהלם ישישו וישמחו יחיו דגן ויפרחו עולם ועד כיר"א. מהודענא מטו"ש ומהגעתי פה מכנאסא יע"א תלי"ת שש ושמח שקט ובוטח. ויקבל תו"ד קבלה בעד דמי הקופה הקדושה ונכסי קופת ויברך דוד ובע"ה יזכה לשנים רבות לתת מידו יר"ן להני שלוחי עשרה דורות כיר"א. והספרים לא יחוש כת"ר כי הם כתובים במצחי לעשות משפט כתוב. והתפילין מא"י ת"ו כן יקום דבר. למר בריה דרבינא רב עמרם חסידא הי"ו ש"ט באה"ר וקבלתי ד"ק כאן ע"י ניס'א דנהר"ר הנגיד אחד היה אברהם נר"ו ושו"ש מידיעת שר"ט ובע"ה אנכי אעשה ככל אשר שאל לא יחוש כלל.*
ובכן כ"ד נא"ה דשו"ט איש צע'ר **רפאל ארזי**
ס"ט

כד' לח' תמוז

רב אחאי ורב רחומאי החה"ש והכולל רב עמרם חסידא נר"ו יאיר כי"ר

מאחדש"ו באה"ר וחי"ן, היום הזה בעת ובעונה הזאת קבלתי מאורות ד"ק נתת שמחה בלבי מידיעת שו"ט כי"ר וכי"פ, ובמקום גילה שם רעדה חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש מעשים אשר לא יעשו עשית עמדי כי כבר כתבתי זה עשר פעמים תכלימוני מעבור בשלח המעות שבידו, ומלבד כי לא שלח המעות, אלא אפי' תשובה לא חש לכתוב כלל, והנה בעת"ה אולי ישן הוא ויקץ כגבור מתרונן באמור אלי שלא ישלח אותם עד שאודיענו ביד מי ימסרם **ובאמת פליאה** דעת ממני נשגבה לא אוכל לה כי כמו ששלח מוא"ב י"ץ ביד ר' יהושפט הי"ו מעות התנא רמב"ה זיע"א הי"ל לכת"ר לשלוח עמו, ואולם מסכת דחירת שנו כאן, אי לזאת **ואקרא בקול גדול** כי בע"ה ביום הבא לעת ערב אני הולך קדמ"ת אשור"ר לעיר מכנאסא יע"א משום הכרח גדול ולצד המרבה ביום ב' קודם התפלה, ומכאן מודע"ה רבה שהרשות נתונה בידו לשולחם לי ביד מי שיוכשר בעיניו ומעע"ה כאלו מסרם בידי, **באופן** משביעך אני בחיי ארץ הקדושה תוב"ב שהמאה מתקאלים שבידו במזומן כעת שישלחם ביום הא' הר"ל ביד מי שיוכשר בעיניו כנז"ל והיה הנשאר כשיבואו ב"ח ישלחם לידו ידידינו ואו"ע החה"ש והכולל כמהר"י הכהן נ"י יען וביען שמיניתיו מורשה על כמה פרטים שיש לי בכפרים ונתחייבו בקוש"ח שישלחום לידי בימי המועדים, כי על כן בחיי כת"ר ובחיי בנו חמודו הי"ו ככה יעשה כדי למחול לו מלב ונפש.

החשבון קבלתיו והוא עשוי הדק היטב יישר חיליה דמר.

ואולם הסך ל"י שנתתי אני למשרת נדבת מח"ק לא העלית על דל שפתיך כלל ועיקר, וזה היה ע"פ דעת רו"מ הי"ו הגזבר המפואר כי על כן הסך ל"י הנז' יקחם מהק"ק ויניחם עד המאה מת' הנז' ואי איפשר לומר ונקה, ואלו צריכים שיהיו קודם הנדבה שלי. ואבשרהו שעלתה נדבתי בכאן יפה שע"ה מתקאלים, ומעתה רמב"ה זיע"א חמשה וחמשים מתקאלים, ולקחתי בתורת מוקדם כ"ה תברכו, יאמר לידידינו החה"ש והכולל ר' ברוך קובו נ"י הנני נוטה אליו כנהר שלם ועמו הס"ר

שישלח לי הפרד שלו כדי שירכוב עליו המשרת יחזקאל ללכת לעי"ת מכנאסא כי הרבה טרחתי לקנות לו פרד ביום זה ולא עלתה בידי, בטחתי כי כן יעשה למהר לשולחו ליום א' ה"ר בלי איחור ועיכוב, להבן יקיר את בנך את יחידך אשר אהבת יקותיאל הי"ו ר"ב, להבת היקרה כלתי הנעימה זהרא ר"ב ובכן כ"ד נא"ה דשר"ט

איש צעי"ר **רפאל ארזי**

ס"ט

הא ודאי שהרחקתי נדוד אל ישכחנו ואל יעזבנו באותו"ת שתים כי באלה חפצתי, מאת החו"מ דש"ו ושלם ידי"ן ואו"ע הדיין המצויין כמוהר"ר עמור אביטבול ישצ"ו וב"ב י"ץ כי"ר יודע לכת"ר שידידינו הרב הכולל השד"ר מינה אותי מורשה על כמה פרטים אי לזאת הא ודאי שכת"ר יעשה ככל האמור לשלחם לידי ואני אשלח אותם לעיר ארבאט ומשם ישלחו אותם לג'יבאלטר כי כן ציוה לי אחי ומשם ישלחו אותם לא"י תוב"ב וש"ר

חיים יודא הכהן

ס"ט

בע"ה

יד בס"ך אדדי"ם לאחד קראתי נועם יפה אף נעים חכם לבב ואמיץ כח כמסמרות נטועים נטיעה של מצוה כי נעים נאוה אין חקר לתבונתו ודבר בעתו יור"ה, מטע ה' להתפאר המשובח והמפואר לי ויאר לנו ליאור"י ואשר תאור יוא"ר מלא האור"ה דין הוא הדר בקדש נהדר כליל תפארת כלו כהדר"ת החכם השלם והכולל חן ערכו מי ימלל רב עמרם חסידא הוא זיוה הוא הודה נרו יאיר בורא מאורי, עד כי יבא שילה ובא גואלו ובא לציון גואל הי"ן משיח לישראל ונצר משרשיו יפרח כיר"א. קול הנער הכהן כי ידבר שלום נופך ספיר ויהלו"ם שלומי אמוני משוקדים בקנ"ה כאפיק נחלים נחלי נהרי. וצילה גם היא מול האלהים ישלח עזרך מקדש הרופא לשבורי, ושב ורפא כל חולי זו העין עיניך תחזינה מישרים על הנהרו"ת ועל היאורי"ם זיל קרי תהי ידך והיד כותבת כתיבה תמה כאשר היתה באמנה מקור החכמה מאירים ומזהירים הני זהרורי. והבן יקי"ר יקירינ"ו בן חכם ישמח אב ישמח האיש ביוצא חלציו ותגל האשה בפרי בטנה ולאחותו הבתולה כלה נאה

וחסידא הכין ופעל זהרי. וצויתי את ברכתי אשר יגדלו הנערים לעילא מכל ברכתא במוט"ב תלתא על חד תרי כיר"א. **מודעת** זאת מטו"ש כי טוב וכי נעים כן מלאו עט"י המדברה מקבלה ואילך מאורות ד"ק נתת שמחה בלבי מידיעת שו"ט דטבא הוא וטבא ליהוי עולם ועד וראיתי כל הכתוב הן אמת עלה בדעתי ללכת בשבוע זאת לחטו"ל ואולם הגשמים עכבוני כל עכבא לטבא ואשר פקד עלי אשא דעי למרחוק בעד הנער ומעשהו כבר קדם למח"ק ומשם בארה"ק מהבל ימעט בכל מכל כל ואין בידו מאומה כי אם הבלים ורוחות. ומעלת רב נהוראי הרב כמהר"ר עמור נר"ו יגיד לכם באורך וברוחב ודי בזה אם רצונו לכתוב כתבים לי ישלחם ליד ידידינו כמהרי"ך נרו והוא ישלחם אלי ויודיעני באורך מה עשו אל הנער הזה. למעלת הרב מר אביו ומעלת מר אחיו הי"ו ישר יחזו באה"ר. ובכן כ"ד נא"ה דשו"ט איש צעי"ר **רפאל ארזי**

ס"ט

בעה"ו כ"ו חשון ש' דבקה נפשי אחריך **ב"י תמכ"ה ימינ"ך** לפ"ג

חכם לבב ואמיץ כח עצם שיש בו מוח בחכמה ובתבונה ויהי לפנינ"ה רב נהוראי הרואה אומר ברקאי המאור הגדול לממשלת, חכם עדיף מנביא, כאריה וכלביא ד"ן ידין עמו ותהי המשרה על שכמו לחזק את בדק שופט בצדק ולאין אונים עצמה ואונ"ן בן פלת, הדר הוא לכל חסידיו נאמנים כל פקודיו מע' החכם השלם הדיין המצויין עצום ורב טוב לבית ישראל עדה שופטת עדה מצלת, רב עמרם חסידא הוא זיוה הוא הודה בהלו נר"ו ועליו יציץ נזרו עד כי יבא שילה יגל יעקב ישמח ישראל למנצח על אילת כיר"א.

קול הנער הכהן בסובלי חולאים וארש רפאים כי ידבר שלום אל עמו ואל חסדיו הן הן עדיו משיכיר בין תכלת, ובא והתפלל כהן שנתח"לל ה' עמך גבור החיל כסא וסמוכות שלו נכון יהיה בהויות דרבא ואביי תורתו מכרזת כבוד ה' ואש אוכלת, זרעו בו למינהו ממנו הוא כמעשהו, והמה חכמים מחוכמים רבים ועצומים ככוכבים בהלם סמוכים לעד לעולם שאין העזר"ה ננעלת כיר"א, לקול האו"ת הראשון אני טרם אחל"ה לדבר אני אברך ולי נאה לברך וצויתי את ברכ"תי אל הנה"ר הזה התפללתי אני כחבצלת, שמח"תי באומרים לי כל חיך

שטועמו אומר לילי כי נתמנה לכסא שופט יה"ר שיהיה בס"ט ובמזל צומח ועולה למען ימים על ממלכתו גבור בארץ יש ארץ שמגדלת, ואומר עם ק'ני ידי"ן ואור עיני ליום אתמול כי יעבור בין הערבים ותגל ערב"ה ותפרח כחבצלת, מקבלה ואילך האחת אהובה הלא היא כתובה מטהרת יד הקדש ללבי גלית"י גילה אחר גילה אחת ושתים מזוקק שבעתים סמים נטף ושחלת, קודם כל דבר שמח לבי מכת"ר כי מכאן ראיה אורו עיניו ונגד זקניו מלא האור"ה בורא מאורי והימים הראשונים נסעו מזה חשיכה גדולה נופלת, ה'ן מערבין שמחה בשמחה כי אות'ך ראיתי צדק לפני, הגם שאול שאל בשלומינו יהי שלום בחילו ובהיכלו כולו חור כרפס ותכלת, חזי הוית כל הכתוב למעלה עקרבים מעלה ע"ג מעלה ידע אני בעצמי ניכר שפחמי נר שמונח אחרי הדלת, ולמה זה רמיתני אנוש רמ"ה להבל דמה, כי לימים שעברו גולמי ראו עיניך אף הוא ראה גולגלת, איך שיהיה כך גזרה חכמתו לא תענה על רב כתיב עכ"פ נתת שמחה בלבי מידיעת שו"ט דטבא הוא וטבא דגול מרבבה, מנופה בי"ג נפה קמח סלת, אלא מעתה ואשימה עיני אל מול המנורה הטהורה חסד ואמת מן אבינו אב הרחמן רב יאודאי גאון יש"ר יחזו פנימו בעוצם התשוקה רבה שלהבת קשורה בגחלת, שם כי ולא זכר שר באותו"ת שתים כי ידעתיו כל לגבי דידי כאב את בן ואולם כף זכות עולה ומכרעת מבלי יכולת, וכשאני לעצמי חובתי ואעשינה שואלים ודורשים בשלומה של מלכות וחי לעולם ובריא אולם חופף עלינו תמיד וקם הקים סוכת דוד הנופלת, לבניו היקרים המסולאים בפז הי"ו גדול השלום ואני אברכם זו ברכת כהנים כנחלים נטיו על ראשיהם ולביתך נאוה קדש אשת חבר מצהל"ת, ואפנה על ימין זכור ושמור רב עמור הי"ו ש"ר האלף ברב ע"ז ותעצומות כמאן דתני אהבה וחיבה יתירה בלבי צפנתי ככסות מקופלת, כי באמת וצדק חם לבי ואש תוקד בקרבי מה פשעי ומה חטאתי היינו שכוחה היינו עזובה בארש"ש לא להם כאשר נכון לעשות בארש"ש ערבה ושוחה סוכה המדובללת, ולא כן עשה טמן עצל ידיו בשלומיו ולבבי לא כן יחשוב כי הוא אוהב וריע ולו זרוע עם גבורה הלבלר והקולמוס והמטולטלת, להבת היקרה הדא אמרה אני חלקך ונחלתך, והנה בעת"ה עמדה ונשאת נותנת עיניה ומכלכלת, יהי רצון שיעלה זיוגה יפה בבנים ובני

בנים לבושי מכלול וארגמן ותכלת, קנצי למילין אשים עמד קנ"ה במקומו עד כי יבוא יומו כדי שלא תנעול דלת, ובכן כ"ד אהוב נאמן מלב ונפש נא"ה דשו"ט איש צעי"ר **רפאל ארזי**

ס"ט

ב"ה

ז' כסלו ש' אגילה ואשמחה בחסד"ך אש"ר ראית לפ"ק

יקר תפארת, כולו כה'דרת, הרב הכולל, זכר למקדש כהלל, כמהר"ר יהודה אלבאז נר"ו יאיר כיר"א.

אחדש *ברב עז ושלום באה"ר וחיבה יתירה נודעת, לחזות בנועם אור פני קודשו, שש ושמח שקט ובוטח לעד לעולם הוא ובניו ככוכבים בהילו"ם כיר"א. אור"ת זה מדבר אזן ששמעה את כל הרעה מחלה ונועה, מלאך הד'בר עובר ומתעבר רח"ל. מוכרח אני במעשי לדרוך בציות ולרכוב אוניות מכאן לעיר מרסילייא ללכת לא"י ת"ו בע"ה. אי לזאת הוכרחתי במעשי לשלוח רץ מיוחד לידידנו החכם השלם והכולל כמהר"י הכהן סקלי נר"ו על איזה ענינים שיש לי בידו. ובודאי הגמור שכבר שלח כת"ר לידו שארית המעות שהיה חייב לי עוד זאת אדרש מאת אדוני שישלח לידו מעות הקופה במושלם כאשר נתחייב לי כת"ר בכת"י ודיבורו הקל היא גופה גזירה. בטחתי כי כן יעשה לפי רוב האהבה ולקיים כת"י ויכולה מצוה זו שתגן אלף המגן מכל צרה וצוקה ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף אכי"ר. וזכות התנא גדול אדונינו רמב"ה זיע"א יכולה להגן עליכם ועל כל ישראל אחינו כיר"א לבניו היקרים וברוך בפרט רב עמרם חסידא יהי שלום רב למעלת רב נהורא'י הרב הכולל כמהר"ר עמור נר"ו יהי ש"ר.* **בי אדוני** *לדבר הזה יסלח אדוני לעבדו שכתבתי ע"י סופר יען ביען רבו מהרבה נכתבים ולבי בל עמי מזה החולי רח"ל וע"כ פשעים תכסה אהבה. ואני מצנא כתב מידידינו הרב כמהר"ר עמור נר"ו ומאת מר בריה רב עמרם נר"ו ועם שאני כתבתי להם ביחוד כבר מילתי אמורה גדולה תשו'.*

ובכן כ"ד נא"ה דשו"ט איש צע"ר **רפאל ארזי**

ס"ט

בעה"ו

לנעמ"י מודע כי נמצאת כאן ספינה מוכנת לעיר גיבלטאר ואני נוסע בתוכה לחיים טובים ולשלום ועליכם שלם. ואולם רב נהורא' שותפי הטוב החכם השלם והכולל זכר למקדש מור שד"ר כמהר"ר מכלוף אדרעי נר"ו הולך למחנה קדשכם ומן החיוב המוטל על כת"ר שיעמוד עמו בכל מאמצי כחו וימסור בידו כל כסף הקדשים במושלם עד סוף פרוטה אחרונה וקבלתו כקבלתי. ורב נהוראי הרב הכולל כמוהר"ר עמור נר"ו ומור בריה רב עמרם חסידא נר"ו יש"ר יחזו באהבה רבה וחיובא רמינא עליהם.... .... ככל הצורך.... ע"י כתבים על ידו כתובים באצבע מהני מילי מעלייתא ובה אדע כי מצאתי חן ובעה"ו בעלות' ההרה הר ציון גדול אדוננו התנא הקדוש **רבי מאיר בעל הנס זיע"א** *חובתי ואעשנה לברך שמם הטוב ושלם רב. גם אלה דברי איש* **צעיר**
רפאל ארזי

ס"ט

ב"ה

הרב המובהק מאיר כברק ידידנו מחמד עינינו שליחא דרחמנא יפרח בימיו צדיק כשושנה כמוהר"ר רפאל ארזי הכהן ישמרהו ויחייהו צור שוכן מעונה כי"ר.

מאחר עלות אלפי שלומות מה נאמר לאדוני על עוצם תשוקתו, כי נפלאת אלי אהבתו, ומשתוקק אני אלף עולות יעלה שלומו, בהגיעי אמריו כי נעמו, נתמלא כל הבית אורה, וטעמתי מנופת צוף דבשו ומשיחתו השלימה, ואנן נמי כל מאי דכתבי בדיחותא בעלמא ועתה האהוב השוכן בחדרי משכיות לבי מאחר שדחקני מעכ"ת על מצות שילוח המעות, העבודה שטרחתי בכל מאמצי כחי על הקיבוץ, עד מקום שידי מגעת ויקבל מעכ"ת מיד מכר' כיס תורפ (?) יש בו סך תתקס והפנקס מכל מין ומין כמה הוא נתון בתוך וסך קס-עס-הנשארים אשר לא השיגה ידי כעת לגבותם יאמר קדוש ביד מי אשלחם לערב חג הסוכות בבוא כל ישראל, ומודה אני ע"ע שחייב אני לשולחם עם מה שיתקבץ ויתוסף עליהם בעה"ו, ואתינא תוך תוך

הכ"י כאשר אמרת כוח"ך ומעכ"ת יברכני בברכותיו ואחלי יכונו שאל יהי מונע ממני דברותיו המתוקים מדב"ש ונופת צופים להשקיט לי מעט מזער מאש אהבתו ובכן חותמני בששט"ו

בעה"ו

*מודה אני החו"מ שליח ומורשה מרבנן קדישי חכמי ורבני עה"ק טבריא ת"ו יצ"ו היות אמת וצדק שנטלתי וקבלתי מיה"ק רב נהורא'י מע' הרב המובהק ח"ק זר"ק כמוהר"ר יאודה אלבאז נר"ו פקיד ומשגיח בקופת ויברך דוד ובקופת גדולה אדונינו התנא הק' **רבי מאיר בעל הנס זיע"א** סך מאה ושנים וארבעים מת' מהמקובץ בהקופות הנז' ועלו ובאו לידי ורשותי במשלם עספ"א. ותכף לנטילה ברכה לכל הנותנים בהקופות הנז' ברכות שמים מעל כנחלים נטיו על ראשיהם ה' צבאות יגן עליהם כיר"א, ואפנה על ימין פקידינו ושרינו רב יהודאי גאון הי"ו הנז"ל גם ברכות יעטה מורה לראש צדיק כתמר יפרח, וכאור בקר יזרח, וחי לעולם הוא ובניו ככוכבים בהלם, וזכות התנא הק' **המאיר לארץ זיע"א** יגן בעדו ובעד זרעו תמיד כל הימים חיים וקיימים עולם ועד כיר"א. וע"ד אמת וצדק כתבתי וח"ש פה עוב"י פאס יע"א בחדש אייר כאן שנה טובה וברכה יברכך **ה' וישמר"ך** לפ"ק והשו"ב וקיים* **הצעיר רפאל**

ארזי הכהן

ס"ט

שבעה לחדש תמוז

את כרוב ומתערה כאזרח רענן מלא האורה וצלו ובצל שדי יתלונן הדר הוא מעלת הרב הכולל ח"ק לישראל רב יהודה גאון נר"ו יאי"ר והוי זהיר כיר"א.

אם לשלום יקדים קנה שלומי אמוני ואורך ימים ושנות חיים וראה בנים לבניך סביב לשולחניך על שלישים ועל רביעים מרוב הונים כל הון יקר ונעים כי"ר, שבוע שעבר קבלתי מאורות ד"ק ונתמלא הבית כלו אורה הוא זיוה הוא הדרה ללבי גלית'י גילת ורנן את שיש בה

ידיעה משו"ט דטבא הוא וטבא ליהוי עולם ועד. גם קבלתי ספרי צבי רב זכור לאברהם, וראיתי כל הכתוב דברי פה חכם כי מה שיש בידו מנכסי הקופות תנו ע"ז לאלהים ואנכי לא ידעתי כי מראש ניסן ועד עתה לא ניתוסף כ"א חמשה וחצי וקשה הדבר לשמוע, א"כ לפי זה לא קבצו בח"ה של פסח ולא בל"ג לעומר בבתים ובחצירות ואיפה ישרים כת"ר ורבי עמור ומר בריה רבי עמרם אשר פיהם דבר פה אל פה פנים בפנים וגמרו אומר, והן של ת"ח במקום שבועה שכת"ר ילך עם שלמה צרולייא בחג הפסח בבה"כ ובבתים ובחצירות, ומר רבי עמרם ילך עם הר"ש הנ"ז בל"ג לעומר כדבר האמור, ור' עמור ילך עם הר"ש הנז' ב"י ימי תשובה כדבר האמור וקיימו וקבלו עליהם כל בי עשרה שכינה שרויה בניהם ולא מצאתי מקום פטור לדבר הזה, גם הקופה של ויברך דוד אם רוצה לעשות לה מילה ופריעה לתת להבחור השד"ר הר' יעקב אטרזמאן כי נדבתו היא נדבה חדשה ואין לו מגע יד בקופות כלל, אשע"כ בי אדוני ידקדק החשבון הדק היטב ואף גם זאת יצא לחפש'י כי לא חופש'ה חיפוש מחיפוש לקב'ץ על הגבאו'ת כל מי שיש בידו נדרי הקופה הנז' ויקבץ הכל איפשר שיגיעו למאה מתקאלים ב"ה עם שארית הפליטה של ויברך דוד ושבוע הבא ישלחם לידי מבלי איחור ועיכוב, כי אני לשלח נכון, אל תאחרו אותי וה' יצליח דרכי אחת שאלתי ואומר חלותי בחיי בניו הנעימים יפנה עצמו יפה שעה אחת ויכתוב סדר החיוב שנתחייבו בחיזוק הקופה הקדושה כנז"ל ויחתמו בו שלשת הרועים ואת רבע הר' שלמה צרולייא ויכתוב ב' מזה, הא' יניחנו בידו למשמרת זכרון מזכרת כי לא תשכח, והב' ישלחנו לידי ובה אדע כי בלב שלם עומד באהבה את משמרת הקדש של גדול אדוניו התנא הקדוש רמב"ה זיע"א, והספרים אשר שאל מאתי בהיותי שם זכור יזכרני הו'ד את שמותם למען אקיים את דבורי מעבור בשל'ח מעיר ארבאט יע"א, גם כת"ר ישלח לידי כתב ידו שמה שיתקבץ בידו מכאן לב' שנים בהקופה אנכי אדרוש מעמו שימסרם ביד מי שאסדר ואנכי אערב'נו ער'ב רב בטחתי באהבתו ובחמלתו כי כן יעשה ועשית עמדי חסד ואמת. ובכן כ"ד נא"ה דשו"ט והוא איש צעי'ר **רפאל ארזי**

ס"ט

זה מה שיצא מידי הקופות מחדש שבט תקצ"ח שעבר עד חדש שבט תקצ"ט [בכ"י של הרב יהודה אלבאז זלה"ה]

אוול *רבי אברהם כהן מקופת ויברך דוד לקח ק'מ - מס - ת' -*

רבי חיים פיזאנטי לקח מהקופה הנזכרת סך ..... קקמ - פס -

עוד לקח ר' אברהם בבואו לכאן מקר' רמב"ה זיע"א תתקמ - סס -

עוד שלחתי לו - קס - מס - אס - ת -

לקח ר' פרחיה מקופת רשב"י ע"ה ומה שנשאר מקר' וי"ד תם ס"ה -

אוו -תתקס - כס - אס - דת -

לקח ר' אליהו ישראל מקופת ויברך דוד בחזרתו פ"ב - קס - נס - ות' -

לקח הרב כמה"ר רפאל ארזי הכהן בחזרתו פב' מקופת רמב"ה זיע"א ומקופת וי"ד סך - אוו - תס - כס -

לקח הרב כמה"ר חיים רומאנו נרו' מקופת חברון - שס - כס -

ר' רפאל חייט יצ"ו מקופת ויברך דוד סך - הס -

אח"ז לקח הרב כמה"ר חיים רומאנו נר' מקופת ויברך דוד ע"י שליחות - פס -

לקח ר' יוסף מינדיס מקופת ויברך דוד סך - עס -

ג'יי' מקופת רשב"י לקח ר' קאפילוטו מקופת וי"ד - קס - - כס -

מקורות והערות

1. אנצ'ק לתחכא"י ג' עמ. נז':
2. שא"י עמ. 649:
3. אשא"י שם:
4. ברכת אליהו קיא' ע"ד:
5. ברכת אליהו שם ובס' מנחת העומר דף פט עד' ודף צ' ע"א, הדפסתי שם ממה שנמ"כ ששמעו ממנו, ומר אבי זצ"ל בספרו, ישמח לבב או"ח סוס"י טו' דיז' עג' הביא מ"ש הוא זל' עד' הפר"ח סי' תלא ותירוצו, ומוא"ב ז"ל תירץ תֵירוץ אחר וע"ז קפצו מחברים והקשו על תירוצו שנעלמה ממנו משנה ערוכה, ומלאו דפי ספריהם מזה ואני עני כתבתי בסו"ס תורה וחיים שאין זו מן התימה על העלם ממנו המשנה ערוכה עיין בס' חוט השני סי' יט רשימה ארוכה מגאוני ראשונים ואחרונים דאשתמיט מנייהו גמרות ערוכות, וזכורני שהגאון רבה של ירושלים הרב בצלאל זולטי זל' העיר על מה שכתבתי, ואמר שצדק מר אבי בתירוצו, והגיד כל זה בדרשתו בחוה"מ פסח בבית וגן בבית אסתר, ובני הרב פנחס הי"ו גם הוא פירש ליישב קושייא זו, ואחר זמן מה מצאתי להגאון ראש ישיבת מיר שכתב ממש כדברי מור אבי ז"ל:
6. שא"י שם.

באחד המכתבים מספר . . . . . אם רוב המכתבים בלי תאריכים מכתב הנז' עם תאריך שנת תר'ב ובו שד'ר דידן כותב לרבי עמרם ז"ל "שמחתי באומרים לי כל חיך שטועמו אומר לי לי כי נתמנה לכסא שופט יה"ר שיהיה בס"ט ובמזל צומח ועולה למען ימים על ממלכתו", כמובן שנתמנה לדיין בח' חשון שנת תר"ב, וחיוב הקהל וז' טובי הסכימו בכתב חיוב בח' תמוז אותה שנה כמ"ש בספרי קהלת צפרו א' עמ.' 38 וראה בתולדותיו שם כרך רביעי דף ס"ג, ולא כמו שכתבתי שם בתולדותיו שנסמך לדיין פחות מגיל עשרים, אלא נתמנה בגיל מ"ג כי הוא ז"ל נולד בחשון תקנ"ט.

במכתב מספר. . . .כותב ומתרעם על שלא שלחו "גם כתב בחיוב של הקופה הקדושה כדבר האמור מבלי איחור ועיכוב", והנה מצאתי נוסח החיוב הנ"ל כתוב בכתב ידו של הרב יהודה אלבאז ונדפס בספרו שבות יהודה עמ. 572

רבי משה ן' סמחון

כוללות טבריא ת"ו

שנת תק"ץ (1830)

שרר דירן מחכמי מרוקו שעלו לטבריה להתיישב בה, וכבר יצא בשליחות רבני צפת, הזכירו בס' ש"א. עמ' 376, וכשחזר משליחותו חזר לעיר מושבו ואנחנו נביא כאן איזה מכתבים קטנים ממנו בלי תאריכים, ומבלי כתב כוללותו.

לקראת מלך רב, מאן מלכי הני רבנן הוא הדר בק' נאדר מנ"ר רב נהוראי מע' הרב הכולל הדיין המצויין כמוהר"ר יאודה אלבאז ה"י נרו יאיר כאור החמה שבעתיים אכי"ר.

מראש *שורים אני שלום וכי אדבר שלמים וכן רבים ש"ח וש"ן ולשמיא עיני נטלית למען יאריך ימים ושנים בכל מידי דמיטב כי"ר אודות האותיות לרו"ם כת"ר להודיע ולהוודע איך היום הזה האיר וזרח עלינו אור שמשו בכותב"ת א' מגלילי זהב יד"ק וששתי ושמחתי משו"ש בשוב כנמל"א, גם לרבות שהגיע לידי ס' יושב אהלים, וראיתי כל הכתוב ששאל ממני ס' מנחת יוסף שהדפיס ידידנו כמוהר"י אירגאס הי"ו, וקמי שמייא גלייא איך נצטערתי צער גדול במה שאיני יכול לקיים בו מצות שילוח יען שיש בו כמה הקדמות, ואני צריך להם, ולהפקת רצון צדיק הינחתי ביד ידי"ן הר' משה ן' סמחון ה"י בעל אכסנייא ספר אחד ושמו ספר מאמר מרדכי לקיים בו מצות שילוח לי"ק, ועמו הס"ד ולמחר בע"ה אני משים לדרך פעמי עליכם ש' א' שאלתי ע"ע הנדבה שלא יצריכו אותי לשלוח המשרת למח"ק ולחסד רב יחשב ושכמ"ה, ולכל דו"ש יש"ר ברב עז וש' כ"ד אחיו וקטן צע"ר המשתלח ה' עלי יחון*

משה ן' סמחון

ס"ט

ע"ע החידה אני מקיים דברו הטוב.

מלאך מלמעלה והוא מרומים, כללא דכולא ביה נגיד ומצוה לאומים, עוקר הרים וטוחנן זה בזה ההרים הרמים, רב נהוראי מאיר עיני חכמים, מר ניהו רבה, מנ"ר מע' ידידות נפשי הרב הכולל ראשון לכל דבר שבקדושה קדושת עולמים, כמוהר"ר יאודה אלבאז היו וחי עוד לנצח עוד רבות בשנים ואורך ימים אכי"ר

מראש *מקדמי אר"ש אני שלו' וכי אדבר שלמ"ים וכן רבים שלמי' חובה ושלמי' נדבה וכלפי שמייא מצלינן האידנא למען יאריך ימים ושנים דשינים ורעננים אכי"ר, ולמ' ידידות נפשי הדיין המצויין רב נהוראי כמוהר"ר עמור אביטבול הי"ו דשו"ט באה"ר ובהת"ר ולמ' ידיד נשפאי טובים השנים החכמים השלמים כוללי תהלות ישראל כמוה"ר שמואל הי"ו ושני בק' רחימא דנפשאי כמוה"ר עמרם הי"ו אתה ה' תשמרם ורצנה רצון תעטרם אכי"ר ודשו"ט באה"ר, אות זה מדבר מהגעתי לשלום ומטו"ש הטוב כנמל"א, והנה בעת"ה יגיע לי"ק עם מובל כ"ד ס' יושב אהלים כאשר הבטחתי לרו"מ כת"ר א' שאלתי לקיים מצות שילוח יום א' הבע"ל או בס' עץ חיים עם פרי עץ חיים או בס' שלי הנז', גם לרבות ידיע להוי לך מלכא איך אני מוכרח לישב בפה מחז"ק עד יום ג' ועד בכלל, אשע"כ חלותי היא פני ה' לקיים מצות שילוח בנדבתם שעה א' קודם ולחסד רב יחשב ועמו הס"ר ושכמ"ה, מעתה לא אבוא בארוכה, זולת בשלומם הטוב שירבה ויגדל כחומה וכמגדל ברב עז ושלום כ"ד אחיו יוקטן זעיר שם צעי"ר*
המשתלח ה' עלי יחון **משה ן' סמחון**
ס"ט

מקצה מזה למ' כל יחידי מח"ק כל א'
בשמו הטוב, דשו"ט לידין בעל האכסנייא
הנבון וההחשוב הר' אברהם ן' סמחון ה"י
ולכל בני ביתו דשו"ט ולידין החשוב
ומעולה הר' יצחק אביטבול הי' דשו"ט
ברב עז וש"ש

אנכי בדרך נחני ה' בשלחותייהו דרבנן קדישי עק"ו טבריא תוב"ב לערי טורקייא יע"א מודה איך הנחני ה' לעיר זו צפרו יע"א ונטלתי וקבלתי מאת מנ"ר ידידות הנפש הרב הכולל זכר למקדש כהלל כמוהר"ר יאודה אלבאז נ"י סך עשרה מתקאלים והם המה מפאת קופת התנא האלד"י רמב"ה זי"ע, ולראיה חתמתי ביד"ק מע' הרב הנד', ואני תפילה יהי רעוא שזכות התנא האל'די היינו תנא קמא וזכות כל הצדיקים השוכנים כבוד אחר כתלינו יגינו בעדו ובעד כל בניו ובני ביתו בעד כל המשתדל בקו' הנד' אכי"ר, כ"ד צעי"ר המשתלח זעירא דמן חבריא, ה' עלי יחון **משה בן סמחון**

ס"ט

רב חביבא, גברא רבא דאתי ממערבא, שלם הוא ושלימא משנתו תורתו עריבה, הור והדר לבש ביופי המדות החמודות עם עקב ענוה, הוא ניהו ידיד נפשי זכרונו הטוב תמיד לא ינשה, שד"ר מדרבנן קדישי, זכותם תגן עליו מכל דבר רע וקשה, החכם השלם וכללא הוא כלל גדול האמור בתורה כמה"ר משה, צור עולמים עליו יחון, ה"ן סמחון ישצ"ו כי"ר היא אמרה בשלמ"א רב מן שמייא מיהב יהבי, האותיות אשר תבואינה למרס בדם אהבתו כי רבה היא דיתבא בתווני לבי ורחמין למבעי בתפלה ערוכה נגד פני עליון אשר לו הממלכה צורי גואלי אבי, ברוכי מברכינן למר בברכה המשולשת חיי אריכי ובני סמיכי סמוכים מדאורייתא ומזוני טבי, ועוד אני מדבר בתפלה אל אלקים אקרא ישמור צאתך ובואך בכל מקום אשר תדרוך כף רגליך משומר ובא מכל גרמא דנזיקין אריה וגנבי, ויעלה ויבא יגיע למחוז חפצו לחט"ו שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו אל ארץ חמדה ארץ הצבי, אכי"ר זאת אומרת שהגיעוני גלילי אצבותיך הנעימים ואעלוז וששתי כעל כל הון בהתבשר מטוב שלומך שירבה ועתה הנה ס' יושב אהלים יגיע ליד כת"ר עם מכ"ד אחי יהי לך אשר לך כי ס' עץ חיים בעליו העלוהו בשומא וכבודו רב יותר מכחי ובשביל זה הדרי בי, וע"ע הנדבה חי נפשי שפעמים שלש עם כל גבר בכל יום ועדיין לא עלתה בידי לברך על המוגמר וכשאקיים עשה דהשלמ"ה תגיע ליד כת"ר או ליד אכסנייא של תורה הר' משה בן סמחון אשר אני דב"ש.

ר' גבריאל אברהם הכהן דוויך

כוללות טבריה

שנת תקצ"ג (1833)

שר"ר דידן נולד בטבריה שנת תקס"ו 6081, וכנראה השם גבריאל התווסף לו עפ' מחלה, ונפטר בצפת שנת תרל"ד (1874)[1] ושם נקבר, אגרת שליחותו[2] היתה לנגד עיניו של הרב ימ"ט בעיר פאס בספרית אבן צור, אצלנו בעיר צפרו, היה לו קשר מכתבים עם רבי יהודה אלבאז כרלהלן:

ב"ה יום ג' בס' ומלכים מחלציך יצאו
האדם הגדול בענקים, ללמד בני יאודה חוקים, ומשפטים צדיקים, מי כמוהו מורה, גבור בארץ במלחמה של תורה חכימא דיהודאי אריה דבי עילאי הוא היה משיידי מו"ר הרב המובהק ונוגה לו ברק זר"ק רצ"ו כמהר"ר יאודה אלבאז נרו יאיר לעד לעולם והוי זהיר דנפיש נהוריה, כיר"א.

לפנים הארש"ש גדול השלום בעוצם התשוקה רבה, ורחמין למבעי על חיי מלכא ובנוהי רב מאד מחנהו יסובבנהו יבוננהו, והיה עלי'הו מעלה ע"ג מעלה לשם ולתפארת ולתהלה שלטניה שלטן עלם בישראל גדול שמו, ותהי המשרה על שכמו, גלת הכותרת לישראל לאב שומר משמרת דורש כתרי, וחרעו ירב כוותיה וכטעמיה, רבא דעמיה משרשיו יפרא, כיר"א, ובא האות לקראת מלך רב להודיע במרום קודשו מטו"ש, והגעתי פה ע"ת פאס יע"א לחטו"ל לעשות מלאכתי מלאכת הקדש בשליחות מצוה מחכמי ורבני עה"ק טבריה תו"ב, ובבואי פה מצאתי הק"ק הי"ו שפורעים הגיז"א, וגם שמעתי שבמח"ק פורעים עתה הגיז"א, לזה אמרתי אלכה לי לקבץ על הגבאו'ת במקומות אחרים, ובע"ה בחזרתי נתחייבו הק"ק הי"ו לתת נדבה ראויה והגונה לכבוד עה"ק, א"כ עתה בבקשה מרו"ם כת"ר שרו"ם יעשה זאת

המצוה רבה עם עה"ק לדבר עם ראשי הקהל ולהודיעם שבאתי וממילא יש לי דין קדימה משאר שלוחי ערי הקדש ת"ו וישלחו לי כתב ידם, וגם באתי לבקש מרום כת"ר שיראה למסור ביד שלוחי מוביל כתבא דנא הר' משה שמעוני הי"ו כל מה שיש בקופות הקדושות הן של גדול אדונינו התנא האלוקי רמב"ה זיע"ע, והן הקופה של ויברך דוד ולמצוה רבה תחשב כי רצוני להוסיף על הסך שבידי ולשולחם ליטרה לג'יבילטאר להחיות בהם נפשות חכמי ורבני עה"ק המוטלים ברעב ובצמא בעירום ובחוסר כל, כי קמא קמא דמטיה לידי אני שולחו יפה שעה קודם א"כ נא גבור למען ה' יראה למוסרם יפה שעה אחת קודם כי רצוני ללכת לחטר"ל כי איני יכול להתעכב בשום מקום, ובשכר זאת אלק"א דמאיר יענהו וינטלהו וינשאהו כל ימי עולם, מעתה למעלה יחידי סגולה ועל צבאם הרבנים המובהקים הי"ו הנני דשר"ט באה"ר ולבני המלך הי"ו דשר"ט באה"ר ואין להאריך עוד כ"א שר"ט יסגא לעד כנה"ר שלום וכנפש נא"ה הצעיר

אברהם הכהן דוויך

ס"ט

האשל אשר ברמה, מלא רוח חכמה, ידידינו אברהם רחימא, רב כהנא שליחא דרחמנא יפרח כשושנה רב נהוראי הרב הכולל, חן ערכו מי ימלל כמוה"ר אברהם הכהן נר"ו יאיר והוי זהיר בזרח העודף כיר"א

היא אומרת בשלמא רבה, אין קץ וקצבה מול הדרת כבודו ירום הוד ואומרה שהגיענו כתב ידו הק' ע"ה ושמחתי כעל כל הון מטוב שלמו יהי אלד"ו עמו וכל אשר יעשה יצליח בצלח הדא אמרה אם רצון כת"ר על הקופות ששלח הלואי ואולי אם קדמא מודעה בהיות האדון בעיר סאלי לצד הפחות כדי למצוא הכל מקובץ, אך לעת כזאת הכל מפוזר ומפורד בידי מקבלי העיסקות וצריך זמן מה על הקיבוץ, ומה שאמר כת"ר לדבר עם יחידי הקהל י"ץ שומע אין לי שכל אחד נדר"ס לעצמו ולבו בל עמו מצוק הזמן בלתי נאמן הקהל חוקה אחת להם קטן וגדול נותנים בלג'ייא כל חד תלת ירחם השם ולעת יעלה ויבוא כת"ר למח"ז לחט"ו רחמין למבעי ימלא השי"ת חסרונם במדה גדושה

וימצא האדון עת מוכשר יפה אף נעים דמתוק מדובשא, ופרט למצוי בידי יגיע לכת"ר ע"י המשרת צרור הכסף סגור וחתום מקופת ויברך דוד ו' ריאליס ובנדקי א' ונוסף עליהם פרטים דהוי ס"ה.... ובעת יבוא האדון יקובץ הכל וינתן לידך בעה"ן, וחלקי אמרה מנפשי נא גבור אתה תבחר שני ספרים נחמדים לי לשמי אחד בשביל קופת ויברך דוד וא' בשביל קופת התנא האלקי' הרמב"ה זיע"א דהכי נהוג וישלח לי בתורת מוקדם ספר ראש דוד תחילה וראש כי שמעתי באומרים לי שישנו ביד כת"ר ולמען אהבת התורה אל תעלים ממני ואשלם במיטבא להשתדל בכל עוז לשרת בקודש ככל אשר תחפוץ איה"ב ואסיים קנצי למילין בש"ש.

ב"ה יום ה' ער"ח תמוז שנת למען בית **ה' אלקינו אבקשה טוב לך** לפ"ג

איש במעון ממעונות אריות ארי שבחבורה, איש אשר רוח בו חכמה ובינה רוח דעת שפתיו ברור מללו שפתי חכמים שפתי דעת לשון למודים לדעת, וזרועו משלה זרוע עם גבורה הלא זה הור"ד הודינו והדרינו פקידנו ושרינו הרב המובהק נוגה לו ברק רצ"ו כמהר"ר יאודה לבאז יהי אלקי'ו עמו ויעל והיה אדירו פרש עין אורה נהר"א נהר"א אכי"ר

בראש"ש אמי"ר אנכי אשלם בשלמא לרבא גדול השלום על ראש צדיק, יפרח בימיו צדיק ורוב שלום גם עושר נלוה עושר וכבוד ימצא ויהי שמו בכל הארץ העומד בפרץ לעשות צדקה בארץ, דורש טוב לעמו ועל טוב יזכר שמו, וה' עמו, קונה עולמו, ותהי המשרה על שכמו שש ושמח קול רנה של תורה באהלו, ישמ"ח מהיכלו וזרעו לברכה זר"ק כולם אנשים, נטיעות דומות לשרשים, כותיה וכטעמיה, רבא דעמיה משרשיו יפרא אכי"ר, הלא קול הארש להודיע לרו"מ כת"ר משר"ש כי

טוב וכי נעים תלו"ת ומהגעתי לחטו"ל פה עי"ת פאס יע"א בריא אולם, ועתה באתי לבקש מלפני כסא כת"ר שלמעלן ה' ב"ה יעשה עמי זה לטובה אות לשלוח הקופות אשר תחת ידו יה"ק, ובפרט קופת ויברך דוד, כי רו"מ כת"ר נתן לי דבור שיש לי דין קדימה ובפרט שמקדמת דנא לא הלכתי למח"ק מרחמנות על הק"ק שהיו פורעים הגיזי"א, וכבר שלחתי כתבים והשליח והקדמתי, ואם הייתי יודע שהיתה מזומנת הקופה הייתי הולך אני בעצמי, א"כ לא מן ה' הוא זה שאפסיד אותה בידים, כי עתה בא השד"ר ורוצה להקדימני שלא כדין, כאשר נתגבר עלי בכאן, ומפני המחלקות שלא יהיה חילול ה' בדבר סבלתי מה שסבלתי, ואיני יכול עוד לסבול, ועתה אם יראה עוד בעיני דרו"ם כת"ר שמה שהיה עד סוף כסלו שהיתי לית דין וליד דיין שנוגע לי, א"כ רו"ם יעשה חשבון וישלח אותם ואני אשלח לו כתב ידי וזמנו שקבלתי אותם מאותו זמן כי משנים מפני השלום, ומה שעולה מסוף כסלו עד היום נראה מי יקדים, או לחלק יצא כאשר יראה בעיני דמורי, ובטחתי ברוב חסדו וחמלתו שכה יעשה להוציא דין אמת לאמתו, ומעיקרא על הימנותיה דמר סמכתי, ובשכר זא"ת אלק"א דמאיר יעננהו וינטלהו וינשאהו כל ימי עולם לבני המלך הרבנים הגאונים הי"ו הנני דשו"ט באה"ר, ואין להאריך טרחא על רו"ם כת"ר כ"א שו"ט יסגא לעד כנה"ר והחכמה וכנפש נא"ה המצפה לתשובתו

הרמ'תה הכ"ד הצעיר **אברהם הכהן דוויך** *ס"ט*

ומה שכתב לי רו"ם כת"ר על ראשי לעשות רצון צדיק.

ובין כתיבה למסירה נתגלה לי ששלח ר' ברוך קובו לקבל הקופה הנז', ולעשות נדבה, וחזור לאחור, ולא ידעתי מה עשה ומה השיב לו רו"ם כת"ר, ובבקשה מרו"ם שיודיעני מה השיב לו ולמצוה רבא תחשב, ואם יראה בעיני דרו"ם שאלך אני בעצמי כדי להחזיק יודעני ואלך בעהי"ת תכף ומיד בלי איחור ועכוב ואשב במח"ק יום אחד ואקבל הקופה ואחזיק הנדבה ואחזור לגמור הנדבה של כאן, בטחתי ברוב חסדו שישלח דבר קדשו להודיעני אפי' ע"י רץ מיוחד ולחסד רב יחשב ושכמ"ה.

*ב"ה יום ד' לחדש אדר ב'ס ובשנת הביאו **בני ישראל** נדבה לה' לפ"ג*

את המאור הגדול מר ניהו רבא. רישא דדהבא הרב המובהק נוגה לו ברק זר"ק רצ"ו כמהר"ר יאודה אלבאז נרו יאיר והוי זהיר וחי לעולם בריא אולם עד ביאת הגואל אכי"ר.

לפנים הארש"ש אנכי אשל'ם גדול השלום בעוצם התשוקה רבה. ורחמים, למבעי מול האלק'ים על חיי מלכא ובנוהי למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו והיה על'הו מעלה ע"ג מעלה על שכיות החמדה לכל דרכיו משכיל וה' עמו שהלכה כמותו, ויהי כזית הודו בישראל גדול שמו גדול כבודו גם עושר, גם כבוד רוב הונים, וזרעו לברכה כולם אנשים, נטיעות דומות לשרשים אכי"ר, את זה להודיע במרום קדשו מטו"ש כי טוב וכי נעים תלי"ת, וגם להודיע לרום כת"ר כי ממצבי כי בעהי"ת מחר הנני נוסע לחטו"ל תיטוואן יע"א ובע"ה כשאגמור הנדבה תכף ומיד מוכן ללכת לחטו"ל למח"ק הקב"ה יזכינו לחזות בנועם אפי שכינתא להיות זוכה ללמוד תורה מפי רבי, ומקדמת דינא בהיותי בעי"ת פאס יע"א זכיתי לקבל כ"ק מעה"ק, ואהיה שעשועים מהתבשירי מטו"ש שיסגא לעד יה"ר כי"ר וכי"פ, ובודאי הגמור כי רום כת"ר אל יאשימני על שלא השבתי מפני הכבוד כי האלקי'ם הוא יודע כי לא במרד ולא במעל, אלא הייתי נחפז לצאת לדרך ומיום צאתי אני סובל יסורים גדולים כי רבוי הגשמים הוכרחתי להתעכב בדרכים, ולסבול צער גדול יה"ר שיהיו לי לכפרת עונות, ולא הייתי מוצא עם מי לשלוח כתב כי אין יוצא ואין בא, והן עתה יודע לרום כת"ר כי בא שד"ר מעה"ק ירושלם ת"ו והנה הוא הולך למח"ק, וכבר כתבתי לרו"מ כת"ר כי לי משפט הקדימה הן בענין הקופה של ויברך דוד, והן ע"ע הנדבה מכמה טעמי, אחת כי כבר קדמתי אני בעצמי, זאת ועוד כי זה זמן רב שלא עשו נדבה לעה"ק ט"ת, והשד"ר של עה"ק ירושלם ת"ו זה שנה וחצי שעשה נדבתו, א"כ נא גבור זה החסד הגדול שיעשה רום כת"ר עמדי, הוא שיאמר לו שכבר שלם אותה לידי בהיותי בפאס יע"א

ע"י כתבי ששלחתי לרום כת"ר וינחם רו"מ בידו עד בואי לחטו"ל, ואם יראה בעיני דרו"מ כת"ר ויש רצון לשלחם לי ע"י רב אחאי גאון כמהר"י הכהן הי"ו תושב פאס יע"א הנה מ"ט, כדי שיוכל כת"ר לטעון באמת כי שלחם לי ולמצוה רבה תחשב, וע"ע הספרים בע"ה אעשה רצון צדיק, אבל ראש דוד באמת כי מעולם לא זכיתי שהיה לי כלל ועיקר, ברם כבר כתבתי מיום בואי לכאן עליו לג'בילטאר יע"א, או אפשר אמציאנו בטיטוואן יע"א הקב"ה יסייעני לעשות רצון צדיק, מעתה לרב אחאי ורב רחומאי הגאונים בני המלך הי"ו הנני דשו"ט באה"ר וימחלו לי על מה שלא ייחדתי להם הדבור כי העת נחוץ ואין להאריך עוד כ"א שו"ט יסגא לעד כנה"ר והחכמה כנפש נא"ה.

הצעיר **אברהם הכהן דוויך**

ס"ט

מעיר פאס

יום ה' כ"ו לח' כסלו שנת **ואשיחה בנפלאותיך** *לפ"ק*

את המאור הגדול מר ניהו רבא, רישא דדהבא, הלא זה הוד הרב המובהק ונוגה לו ברק רצ"ו כמוהר"ר יאודה אלבאז נרו יאיר והוי זהיר וחי לעולם בריא אולם כיר"א.

לפנים הארש"ש גדול השלום כמעיין המתגבר בעוהת"ר וחי"ן ואני תפלה על חיי מלכא ובנוהי למען יחי הור"ד לנצח, רבות בשנים, דשנים ורעננים, וזרעו לברכה מנייהו מלכי ומנייהו אפרכי בעושר וכבוד לרוב אכי"ר, ובא הכהן במיעוט דרך ארש"ש להודיע במרום קדשו מטו"ש כי טוב וכי נעים ומהגעתי פה בריא אולם תלי"ת, ואף שעבר על ראשי מים הזדונים יה"ר שיהיה לי לכפרת עונות, ועתה יקבל רום כת"ר ספר קול יעקב כאשר נתתי דבור לשולחו, ועל ספר מטה שמעון יאמין רו"מ כת"ר כי מאותו זמן לא בא לי כתב מעיר ג'בילטאר יע"א כלל, ואף כי

בא לי כתב מארץ הקדושה בזה השבוע ושם כותבים מהצרות תכופות שעבר עליהם ובכלל כי בקרב ימים היה מלחמה גדולה והגיעו האויבים לעיה"ק צפת תו"ב ושללו ורמסו וטרפו בעוה"ר והרעב בכל הארץ ה' ירחם עליהם, עכ"ז לא בא לי כתב מג'בלילטאר יע"א, ובעהי"ת כשאמצאינו או ברבאט או בג'בילטאר או במקום אחר אקיים מצות שלוח, הקב"ה יעזרני על כבוד שמו וחלות"י פ"ק שיקיים רו"ם כת"ר דברו הטוב מה שהבטיחני לשלוח לי מה שמקובץ, מעתה לבני המלך הי"ו דשו"ט באה"ר לעט"ר הרב כמהר"ר עמור הי"ו ש"ר האלף לידין בעל אכסניא נאה דשו"ט .... כי איני בקו הבריאות מטורח הדרך ע"כ לא באתי בדרך ארוכה זולת שו"ט יסגא לעד כנה"ר וכנפש נא"ה

הצעיר **אברהם הכהן דוויך**

ס"ט

חכם בחכמה ומבין בבינה רב כהנא שליחא דרחמנא ידידינו מעיר עוז לנו הרב הכולל חן ערכו מי ימלל ענותן כהלל כמוהה"ר אברהם הכהן דוויך נרו יאיר וזרח בצלח העודף כיר"א

אקדמא בשלמא רבא למר ואומרה שהגיעה לידי אגרת מכיה"ק וששתי כעל כל הון מטיב שלומו שירבה, ומודע לבינה שביום א' בש' בא רבי ברוך י"ץ שליח משד"ר ואגרת בידו וכתוב בה שכן נתפשרתם ביניכם שכת' יטול חלק א' ושליח ירושלים חלק ומחצה, וענו כל יחידי הקהל ואמרו אם כן אפוא תתן כל מה שנשאר בקופת ויברך דוד ביד ר' ברוך, והנדבה לא נעשה אותה עד שיבוא שניהם כאחד טובים ונעשה נדבה לשניהם שאין בכחנו לעשות נדבה לכל אחד בפני עצמו וכן היה שנתננו ביד ר' ברוך כל הנמצא בקופת ויברך דוד דהיינו קק"ס -סו- וכולם היו תמהים על הסך הנמצא וענו ואמרו ודאי מן השמים הוא החילוק חזי מאי דקמן שכת"ר נטל חלק א' ושליח ירושלים חלק ומחצה, ובכל זאת לא שב אפו, ועוד ידו נטויה לכתוב אגרת אחרת אמריה תאמר בדברים קשים מה שאין האזן יכולה לשמוע ועתה אל יֵרַע בעיניך ואל תצטער על זה כי בעה"ו מה שחסר לכת"ר מקופת ויברך דוד כן ירבה וכן יפרוץ בקופת רמב"ה זיע"א כאשר עיני כת"ר תחזינה מישרים בעה"ו.

ב"ה

מודה אני על עצמי צעי"ר המשתלח בשלחותיהו דרבנן קדישי מעה"ק טבריה תו"ב הח"מ הודאה דשו"ק היות אמו"ץ שנטלתי וקבלתי מיד הודנו והדרינו משוש פארינו הפקיד הנאמן הרב המובהק רצ"ו כמוהר"ר יאודה אלבאז הי"ו סך חמשה ותשעים מיתקל מקופת גדול אדונינו התנא האלק"י רבי מאיר בעל הנס זיע"א ועלו ובאו לידי לזכות עי"ק במושלם עספ"א וגם קבלתי מיד הרב הנז' הי"ו סך ארבעה עשר מתקל מקופת ויברך דוד, ותיכף לנטילה ברכה כל חותמי ברכות שבמקדש יחולו על ראש צדיק, ויהא רעוא שזכות התנא הקדוש יגן בעדו ובעד זרעו אלף המגן אלק"א דמאיר יענהו ישמרה ויחייהו וינטלהו וינשאהו אורך ימים ישביעהו וזרעו לברכה, כלם אנשים נטיעות דומות לשרשים מנייהו מלכי מנייהו אפרכי רבא דעמיה משרשיו יפרא, אכי"ר וע"ד אמו"ץ חתמתי שמי פה עי"ת צפרו יע"א כ"ה תברכו לח' אב הנחמות שנת **אקו"ס להודו"ת** *לך לפ"ק והכל שריר ובריר ואמת ויציב וקיים.* *הצעיר* **אברהם הכהן דוויך**

ס"ט

ב"ה

מודה אני על עצמי צעי"ר המשתלח בשלחותיהו דרבנן קדישי מעה"ק טבריה תו"ב הח"מ הודאה דשו"ק כמודה לפני בי"ד חשוב, היות אמו"ץ שנטלתי וקבלתי מיד הרב הרב המובהק ונוגה לו ברק, סבא דמשפטים, פקידנו וגזברינו רצ"ו כמוהר"ר יאודה אלבאז נר"ו סך שבעה ושבעים מיתקל, והמה מהקופה הקדושה של גדול אדונינו התנא האלק"י הוא הקדוש רבי מאיר בעל הנס זיע"א וגם מהקופה של ויברך דוד משתי בתי כנסיות הק', ועלו ובאו לידי במושלם לזכות תנא קמא זיע"א, ותכף לנטילה ברכה אלק"א דמאיר יענהו ינטלהו וינשאהו, אורך ימים ישביעהו, ימים על ימי מלך יוסיף עד ביאת הגואל, בימיו ובימינו תושע יאודה וזרעו לברכה, בנים ובני בנים כלם אנשים צדיקים וחסידים, והמה חכמים, גם עשו"ר נלוה עמם כי"ר, וגם מהודענא כי חיובא רמיא עלינו לתת לו ספר נחמד, ויען כי עתה לא נמצא בידי שיערב לו, לזה אני מחויב לשלוח לו בעהי"ת ספר ראש דוד או ספר ש"ע ח"מ ר' זכריה ז"ל מה שיזדמן לידי, מעתה ע"ד אמו"ץ אני ח"ש פה עיר צפרו יע"א ו' לח' ניסן שנת **ולברך בשמו** *לפ"ק, והכל שו"ב וקיים*

הצעיר **אברהם הכהן דוויך**

ס"ט

רבי מכלוף אדרעי

כוללות טבריה ת"ו

שנת תר"ט (1849)

שד"ר זה נזכר בספר שא"י עמ' 654, אגרת שליחותו לא נמצאת תח"י ובה היה כתוב שרוב ההכנסות מכספי השליחיות מתחלקים לחכמים מבני המערב, כמו שכתוב שם ולעיני הרב ימ"ט היה מכתב שליחותו.

רב חביבא זה דודי וזה רעי, גברא רבא אלופי ומיודעי, ידידנו שד"ר החכם השלם והכולל כמהר"ר מכלוף אדרעי ישמרהו ויחייהו ה' רועי כיר"א.

היא אומרת בשלמא רבה ולשלם אין קץ, והילדים אשר חנן אלקים את עבדו הנה הנם נוטים לאדון כנהר שלם, ואנכי אדרוש בשלם בשמים ראש אתייא זכירה זכירה לאכסנייא של תורה ידי"ן הגביר המרומם לשם ולתהלה רצ"ו כה"ר משה ן' סמחון צור עולמים עליו יחון ולב"ב כיר"א, אות זה מדבר למר שהגיענו כתבו הנעים ואהי שעשועים, והנה באה לידי טירת כסף, צור יערות חושף ימלא משאלות לב האדון לטובה כל כוסף, ואויביך ושונאיך ישסף כי"ר ויקבל האדון מיד מכ"ד צרור הכסף חתום, והנה בו סך... העבודה שבדקתי עד מקום שיד מגעת, ואל אלקים אשים דברתי, יה"ר שיהיה שלם בחילך, וישמורך בכל אשר תלך, ואתה תחזה העיר חמ"ד אלקים תובב"א, ולמען האהבה תקיים מצות שילוח עם הב"ר הר"... מעט חתיכה ממרה של הנשר שהבטחתנו, אולי יש תקוה לרפאות עינינו, וכגון דא, מצוה רבה יכולה היא שתגן עליך בכל מקום אשר תדרוך כף רגליך, ולאדון החיים והשלם מאדון השלם, ומאת נא"ה, ואגרת לידידנו שליחא דרחמנא, הרב המובהק רב כהנא[1], נר"ו יגדל שלומו ויפרח כשושנה, לכשאפנה אכתובנה, ותגיע לידך בע"הי, כתב יד רבי יהודה אלבאז.

מקורות והערות

1. נראה שרומז על הרב רפאל ארזי הכהן שד"ר שהיה או במרוקו.

רבי מנשה[1] ארזי[2] כהן בן רבי רפאל

כוללות טבריה

שנת תרי"ט (1859)

[4]יצא בשליחות קופת רמב"ה. נולד בטבריה שנת תקפ"ז (1827) ויצא למרוקו בשנת תרי"ג[8] [4]מכתב פרטי נשלח חוץ ממכתב הכוללות לרבי מתתיה בן זכרי שהיה אז פקיד על גביית קופת רמב"ה כמו שכותבים במכתבם אליו "מאחר שכתר' די לנא הוא פקיד ומשגיח בהקופה הקדושה" ורבי מתתיה היה נותן מכספי הקופה בעיסקא להגריל הכנסותיה. שר'ר זה נפטר בטבריה י"ד שבט תרס"ב (1902) שום מכתב ממנו לא נשאר בידינו אלא מה שכתב זקיני מו"ה אליהו הרוש בשנת תרי"ר.

בעהי':

חכם בחכמתו וצדיק באמונתו. צדיק תמים כתיב ביה, עייפיה שפיר ואינביה, מטה עז מקל תפארה, יקר תפארת כלו כהדר'ת, אור עיניו פקידנו ושרינו מע' החכם השלם והכולל הדיין המצויים כמהרר' מתתיא ן' זכרי נרו יאיר בהיר לעד לעולם כירח יכון עולם. עד כי יבא שילה קדוש ונורא כירא'.

פתח הדבי'ר אמור רבנן בכפיל'א ש'למי חובה וש'למי נדבה, כאן מאהבה וחיבה יתירה, וליה עינינו, תכון תפילתינו על טהרת מצבת המגביהי לשבת גדול אדוניו התנא האלדי' הוא הקדוש רבי מאיר בעל הנס זיע"א למען יאריך ימים ושנות עולמים והעושר והכבוד יחדיו יהיו תמים. ובתים מלאים אבני שהם ואבני מילואים. ודר וסוחרת ואבן יקרה אנס"ו. זרעו בו למינהו, ממנו הוא כמעשהו, נטיעות דומות לשרשים, כלם אנשים הללו בעלי צורה, כי"א.

ובא האות נוכח פני עליון להגיד כי יצר' מן המצר רבת שבעה לה נפשינו הלעג השאננים. עברו על ראשינו המים הזדונים. כי זה ארבע שנים רצופים שנים שלא כסדרן **רעב כבד** *בקרב הארץ צרות רבות סבבונו לא נתנונו השב רוחינו. ונוסף גם הוא שנה זו מעוברת עברה*

וזעם וצרה חולאים רעים ונאמנים וההוצאה מרובה כאשר עיני צדיק תחזינה מצרים' דבקו צערים' בכתב הכוללות, והנה בעתה' שולח' מאתנו ציר אמונים שפתותיו שושנים מגדולי הקדש מע' הרב העצום רב כהן צדק שדר לן מר זר"ק כמהר"ר מנשה ארזי הכהן היד' בן מעלת הרב המופלא וכבוד ה' מלא כמהר"ר רפאל ארזי הכהן היד' כי הוא ידע יצרינו ואת עמלינו ואת לחצינו. ועלתה הסכמתינו בצירוף קב"ה ושכינתיה ובצירוף חבל נביאים תנאים ואמוראים שיעשו עמנו לטובה אות, המה הגבורים שרי צבאות.

עתה הפעם דוקא **נדבה כפולה** *לחיותינו כיום הזה. כי כן חיובא רמיא עליה דמר כי יעמוד לימין הרב השדרן' ברב עז ותעצומות עד עשותו נדבה כפולה לפי צוק העתים כאמור מאחר שכתר' די לנא הוא פקיד ומשגיח בקופה הקדושה. זאת ועוד אחרת שמצוה גוררת לחזק את בדק הקופה הטהורה ולחדש בה דבר מעתה כי היא בית חיינו ומזון לכולא לת"ח לעניים ואביונים ודלים ויתומים ואלמנות. ומחלים פנ"ק שאם-המצא ימצא בידו חובות אצל בני אדם מנכסי הקופה שישתדל להביאם לידי גובייא ולמוסרם ביד מעלת הרב השדרן', יען וביען עת צרה היא ליעקב וממנה יושע. ואין לך מצוה גדולה המינה. ותמיד אנחנו מברכים את שמו הטוב ואת שם בניו היד' על טהרת מצבת הר ציון התנא הק' זיע"א. ובכן כסא תורתו יגדל ככל אות כה"ר וכנפשות נאמני אהבתו דשוט' החותמים פה עיה"ק טבריא ת"ו בחדש אדר שני שנת בגבורות ישע ימינו לפ"ק ברב עז ושלום.*

הצעיר	אברהם	משה	יעקב	רפאל	ע"ה הצעיר
חיים	הכהן	בן סמחון	אבולעפיהא	ארזי	יצחק אברהם
שמואל	דוויך	ס"ט	ס"ט	הכהן	הלוי אלחדיף
הכהן	ס"ט			ס"ט	בן סוסאן ס"ט
ס"ט					סילט

מהמסמך שיש תח"י בכתב ידו של מ"ז הרב אליהו בן הרוש ז"ל כאמור מובן ממנו שהיתה איזו שמועה לא טובה על איזה פקיד בעיה"ק טבריא בקשר הלוקת הכוללות ורבני עיר מקנאס והסכימו אולי שכל הכספים ימסרו רק ביד הרבנים דהתם היושבים ראשונה, וגם רבני קהלת עיר צפרו הלכו אחרי הסכמתם של חו"ר מקנאס, וכאשר בא השדר' דידן רבי מנשה ארזי הביא כתבים מהרבנים דהתם עם עדותו של הרב יצחק ן' וואליד ז"ל רבה של טיטוואן וכנראה שגם הרב רב"ש דוד בן שמעון ז"ל מירושלים אולי היה נגד ההסכמות

הנ"ל ושהשמועה היתה בשקר יסודה, חזרו בהם מההסכמה הנזכרת, וכתבו ומסרו ביד השדר' דירן שעמד על ביטולה. וכך נמצא כתוב:

נוסח חזרת ההסכמה שהסכמנו עם חו"ר מק'נאסא שכתבתי להרב השדר' כמהר' מנשה הכהן ארזי ישצו' כי"ר:

*גם אנכי לא אחשוך פי מדבר אודות הסכמתינו הראשונה עם חו"ר מקנאסא להודיע ולהודע כי אל אלהים הוא יודע שלא היתה כוונתנו ח"ו לשום פנייה רק על לא טובה השמועה אשר שמענו על הפקיד ההוא, והן האדם בשגם הוא בשר, יתחמץ לבבו בקרבו אם אמת היה הדבר, והן היתה כזאת בעיר אלהינו עיר גדולה של חכמים ושל סופרים. ואף גם זאת מעולם לא עלתה על דעתינו ח"ו לבטל שום פרט הנוגע לערי הקדש חלילה, רק שיהיה הכל בכי יותן ביד הרבנים היושבים ראשונה במלכות לא ביד זולתם. והמה חכמים מחוכמים ברוח מבינתם יחלקו שכם כטוב בעיניהם וכיד ה' הטובה עליהם ודעתם הרחבה. ולע"ע האיר אל עבר פנינו הרב השדר' נרי' כולל תהלות כמוה"ר מנשה ארזי והוא כהן לאל עליון אשר לשעבר שמענו שומעו מטיבותיה דמר ורחמנות לבו. ואוהב גר לא זז מחביבו. והנה בעתה' שמים לו' זכו וגלגלו זכות על ידו ואייתי בידיה כרכא דכולא ביה מרבנן קדישי חבל נביאים כלם נתנבאו בסגנון אחד על הנהגת ארץ הקדושה ורבניה ופקידיה אשריהם בזה ובבא. ותסגי לן יקר סהדותא דמר קשישא נר מערבי כמוהרי' ן' וואליד נר"ו ואחריו יאיר נתיב קנה שם טוב שם משמעון הרב הכולל מה מתוק מדב"ש היו. והאמת יורה דרכו והוא עד לעצמו. והנה כי כן חזרנו על הראשונות על ענין ההסכמה ההיא שמעתה נמצאת בטלה מאליה ואין צורך בה. ועדיפא מינה הן הוזהרו קדושים על דבר אמת וענוה צדק כאשר שמענו וראינו מפי מגידי אמת וישוב הכל לאיתנו וחזר כולו לכמות שהיה כ"ד איש צעיר דבריו מהבל ימעטו לא מעלין ולא מורידין רק להפקת רצון השדר' נרי' החופ' צפרו יעא' בסדר לא תשא שמע שוא בחדש שבט ש' פורה **דרכתי** לפק' והשוב' וקיים.*

מקורות והערות

---

1. שאי' עמ' 655 נדפס שם משה הכהן בנו של רפאל ואולי שהוא טעות וצ"ל מנשה.
2. אנצק' חא"י ב' רע"ג.

רבי דוד סתהון
ורבי אברהם צבאח

כוללות טבריה

שנת תרכ"ה (1863)

השדרי"ם זוגא דרבנן נזכרו בס' שא"י צר 655, ולשליח הא' יש תוספת בשמו חביב חיים דוד, וכי הוא נתמנה לשליח כולל לטבריה בשנת תרל"ג לכל המערב הפנימי, ונפטר בחיפה טבת תרס"ז.

בע"ה מעיה"ק טבריה ת"ו

***טובים** השנים מזהב פרוויים, האחים המבורכים, הנאהבים והנעימים, והמה חכמים מבחר עצמים. ונאספו שמה כל ההדרים, הנחמדים מזהב ומפז רב ורב פנינים רודפי צדק, מחזיקי כל בדק, כולם אהובים כולם ברורים ה"ה היקרים מע' הגברים החכמים הרמים, האנשים האלה שלמים, מיראי ה' וחושבי שמו לעשות צדקה בארץ כמהר"ר סי' סי **אהרן אלבאז** הי"ו וכמה"ר סי' **מרדכי אלבאז** הי"ו אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם עד עמוד הכהן לאורים כיר"א.*

***לקול** האות הראשון יקדים קנה שלומי אמוני משהקדים בקנה שלמים מרובים כטל מאת ה' כרבבים וכמים הנגרים, וליה עינינו תכון תפלתינו בהר הקדש הר ציון גדול אדונינו התנא הק' **רבי מאיר בעל הנס** זיע"א למען יארכו ימים, ושנות עולמים, ישבו ישרים, במשכנות מבטחים, בשובה ונחת, בתיהם שלום מפחד גם בניהם עדי תפש"ה המש'פחת וינשאים ע"ג מרומי ההצלחות והתהלות תשיתמו לשרים, גם עושר גם כבוד מימינם ומשמאלם, ונחת שולחנם מלא דשן, ההלל והשמחה במעונם עוד ישמע בחצריהם ובטירותם קול ששון וקול שמחה קול שיפו"ת כיר"א, ויהיו דברינו אלה אל מול פנה"ק להודיע ולהודע כי פינו מלא שירות ותשבחות לשמם הטוב כי נעים כעל כל*

*טוב אשר הם עושים עם הני שלוחי דידן בהשגחה הטובה כאשר הוגד לנו מפומייהו דהני שלוחי דרחמנא הי"ו אנן מה נענה יה"ר הני ברכ"י דרבנן יחולו ויאתיו על ראשיהם ה' צבאות יגן עליהם ואלק"א דמאיר עזרם ומגינם להריק להם שערי ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם, ובכל אשר יפנו ישכילו ויצלחו כיר"א, **והנ"ה בעת"ה** מהודעין נחנא כי אכן מהכא שדרנו שד"ר למע' טובים השנים, רח"ם רחמת"ים גדולם הק' מפירות גנוסר מע' הרב המובהק שמן תורק כמהר"ר **דוד סתהון** הי"ו, ומע' הרב הכולל חין ערכו מי ימלל כמהר"ר **אברהם צבאח** נר"ו הם ההולכים בשלחותייהו דרבנן קדישי לקב"ץ על הגב'אות נדרים ונדבות לשם עי"ק טבת"ו וחכמיה הי"ו מפיהם יקראו את כל תוקף פרשת העבו"ר שחל להיות בחשבונינו, וחסרון כיס קשה מכולם כי כל העם מקצה עניים מרודים, ועינינו רואות וכלות מראות ברע קול שועת בני עמי הצועקים במר נפשם לחם לפי הטף, ולא נצרכה אלא לחיי שעה, ובפרט לעתות כאל כי עי"ק ת"ו בין פורת יוסף מרובה באוכלסין אמלאה הרחבה דאתי ממערבא ממזרח וממערב ומאין יבוא עזרנו להחיות עם רב מישראל אם לא בחמלת ה' עלינו נדבת אחינו שבגולה, ועולת על כלנה עול השררה ע"כ קוץ וקוץ תלי תלים רבו מצערות מאין ספורות, כי על פי אלין אתאנו לחלות פניכם היקרים, יקומו נא הנהרי"ם לעמוד לימין מר שלוחינו אשר יבא למח"ק יע"א להיות לו להד'רעזר להודיע חיבתו עד אשר יעשה ויצליח במח"ק **נדבה כפולה** ומכופלת לפי העת והזמן ורב העניים, ורו"מ יהיו הראשונים לכל בית יוסף להיות עושים ומעשים בהונם ואונם למחזיק ולמעוז עז האל'קים וע"י תהיה צליחת'נו עד מחסינו וברוב צדקתם כי כן יעשו וכה יוסיפו בתוספת מרובה, ואנן מהכא יתובי יתבינן ברוכי מברכינן את שמם הטוב ושם בניהם היקרים הי"ו באתרא דמארי ביתא התנא הק' המאיר לארץ זיע"א יבלו בטוב ימיהם ושנותיהם בנעימים הון ועושר בביתם, וצדקתם עומדת לעד ככל אות נה"ר וכנפשות נא"ה דשר"ט המעתירים בעד הצלחתם עתרת החיים והשלום.*

חותמת:
חיים שמואל הכהן חכם באשי טבריה

הצעיר רפאל אברהם כלפון ס"ט

הצעיר יוסף דוד אבואלעאפיה ס"ט

הצעיר יצחק אברהם ברוכים

***אופי*? שלמה עבאדי ס"ט**

רבי יעקב הכהן

כוללות טבריה

שנת ה' תר"ל (1870)

שר"ר זה לא נזכר במקורות שלפני, והנני להרפיס מה שנמ"ך מרבני העיר.

הן היום האיר אל עבר פנינו, ועל דרכנו נגה אור ידידינו אהוב למעלה ונחמד למטה הרב הכולל, אור גולל, והוא כהן לא-ל עליון, שליחא מהימנא כמה"ר **יעקב הכהן** *נר"ו, זכינו לקדשו ע"פ הראי"ה וצדיק זה בא לבית מלוננו ולא פטרנוהו בלא נתינה מאי דאשכח גבן מנדרים ונדבות שנודרים ונותנים לשם קדושת התנא הקדוש רבי מאיר זיע"א, ומאי דאשתכח מקופת ויברך דוד, הכל כאשר לכל באו לידו במושלם, ולענין הנדבה לפי שהרב השד"ר הנזכ' נחפז ללכת לדרכו לחטו"ל לְכַפֵּר דֵּיבְדוֹ לעשות נדבה בין כסא לעשור דלא סגי בלאו הכי, וכאן אי אפשר לעשות נדבה בימים האלה ובזמן הזה קודם נדבת החג של עניי העיר שהיא גזירה שאין הצבור יכולים לעמוד בה ולעשות שתי נדבות גדולות זה אחר זה. לכן כתבנו בידו שלאחר עבור חג הסוכות אנו מוכנים ומזומנים לעשות לו נדבה הגונה וראויה ואית ליה דין קדימא לכל השלוחים הן לענין הנדבה הן לענין וי"ד הן לענין ההקדש הנז' לבל יכנס שום שליח בגבולו עד שיגמור נדבתו בשופי, ולבל תהיה האמת נעדרת, ולראיה וזכות ביד הרב השד"ר שאית ליה דין קדימא לכל השלוחים בכל הנז' כו"ח בידו בחדש אלול המרוצה כאן שנ"ה ואחרי* **כ"ן** *יצאו* **ברכ"ש גדו"ל** *לפ"נ.*

רבי יהודה אביקציץ

כוללות סבריה

שנת ה' תר"ל (1870)

שר"ר זה נזכר בספר שא"י עמ' 656 ונפטר באמצע שליחותו בעיר מכנאסא, בח' חשון תר"ל. וכתב עליו שם שלא נודע לו ממקום אחר. ונזכר באגרת הכוללות של רבי יאודה רבוח, ראה שם.

ר' יהודה רבוח

כוללות טבריה

לבנין בית המדרש ר"מ ב"ה

שנת ה' תר"ל (1870)

שר"ר זה נתמנה לרגלי פטירתו של ר' יהודה אביקציץ שיצא באותה שנה בשביל הבנין הנז', אלא שבהיותו בעיר מכנאסא בחדש חשון נלב"ע וחלי"ש ז"ל, ונתמנה במקומו שר"ר דירן להשלים שליחותו זו לגמר בנין הבית ובנין בית הכנסת שעל יד קבר התנא ר"מ בעל הנס זיע"א, וכנראה זו היא אגרת שליחותו הרצו"ב, שהיתה נגר עיניו של הרב ימ"ט ז"ל.

*שר וגדול ליאודים חכו מ'מ'ת'ק'י'ם' וכלו מחמדים, איש החסד והרחמים, גומל חסדים רודף צדק לחזק את בדק ארץ ישראל מקודשת בי"ג מדות שהתורה נדרשת, הלא זה הר"ד נהדר מעלת הגביר השר היקר החכם השלם כמהר"ר סי' סי' **אהרן אלבאז** נרו יאיר לעד.*

*שר שלום נופך ספיר ויהלום, אלפי עולות יעלה שלמו ה' אלד'יו עמו, ואנו ליה עינינו תכון תפילתנו בהר הקדש גדול אדונינו התנא הקדוש, **רבי מאיר בעל הנס** זיע"ע למען יאריך ימים ושנים טובים ומתוקנים, יבלה ימיו בטוב ושנותיו בנעימים גם ברוך מבנים ובני בנים נטע נעמנים ורוב הונים ורבי פנינים, העושר והכבוד יחד יהיו תמים כיר"א, אותותינו אלה הם המדברים לשנות את הידוע את אשר בה ידיעה, משמיע ישועה כי הרחיב ה' לנו, ומזה זמן קנינו את חלקת השדה אשר בהוד ק'בורת ארץ האי תנא **המאיר** לארץ זי"ע, מאת השרה יר"ה, ומזה כמה שנים, אשר התחלנו בבנין מלאכת הקדש לבנותו ולנטוע משכנות ועד יומא כהאידנא עזרנו ה' וגמרנו בנין **בית מדרשו** של רבינו מאיר בי מדרשא רבה אלק'ים חשבה לטובה, ונקבעה ישיבה בארעא שם ישבו כסאות רבנן אחושבנייהו דעסקי באורייתא תדירא בקדושא ובטהרה בשם כל ישראל עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה, גם לרבות בי כנשתא רבה יסודתו בהררי קדש, הנה הוא קרוב לגמר בכי טוב, וסביבותיו סוכתו הארבעה אולמות, שכולם מתאימות, מה נורא המקום הזה ויהללוהו בשערים, יה"ר ה' יזכנו לחזות*

בנועם תשלום מלאכת הקדש וארמון על משפטו בנוי ומשוכלל ודישרן דסמיכין עלוהי בתים ועליות מרווחים, מפני האורחים, שם ישבו ישרים, במשכנות מבטחים, הני ארחי ופרחי אשר יזכו לעלות ולהשתטח על קברי... הצדיקים, מלאים זיו ומפיקים, שם ישבו בשובה ונחת ואת כל ונוכחת, ומה גם מפני החולים הבאים מארץ מרחקים, להתרפאות ולטבול בחמי טבריה שם ימצאו נחת, וכל קבל דינא צריכה רבה, כספא ודהבא, לרגל המלאכה מלאכת הקדש,ואין ידי רשים נחלשים עיקר סמיכין דידן הוא על פרי צדקת ישרים המה הגבורים, אחינו ושרינו צבאות ישראל המתנדבים בעם אשר כח בידם להזיל זהב מכיסם לרומם את המקום הקדוש הזה, וכן עשינו, ושלחנו מאתנו שלוחא דרבנן לכל תפוצות ישראל והביאו את נדבותיהם ואת מתנות ידם את קדשי בני ישראל ולהוצאה ניתנו למלאכת הקדש, וכמו כן שלחנו שד"ר למח"ק למע' הרב המובהק כמהר"ר **יאודה אביקציץ** *ז"ל ויוסף איש טהור במקום אשר דרך שם, והגיעו אל הקדש פנימה, ברם הן בעון לא הספיק לגמור שליחותו עד אשר נתבקש בישיבה של מעלה וחלי"ש יה"ר תנצב"ה, כי על כן בהסכמה עלינו ומנינו שד"ר אחר הדר הוא מע' הרב הכולל במקומו, מר ברוך טעמו, הלא זה הוד והדר כמהר"ר* **יאודה רבוח** *הי"ן, הוא ההולך קדמת אשור לפני מלכים יתיצב דובר צדק ומגיד מישרים את כל תוקף קדושת המקום הזה, אשר מחזה שדי יחזה, אשר בו נכללים שלשה עמודים,* **תורה ועבודה וג"ח**... *נצמדים, כי על כן נא לשון בקשה למען יעמוד חי לימין הרב השד"ן הנד' להחזיק בידו ולתמכו ולסעדו ולמלאות את ידו מתעלת הבירכה* **נדבה הגונה** *לסייע בדבר שיש ממש כמ"ל לפי קדושת המקום הנכבד ביתו של ר"מ מלא האורה, זאת ועוד שרו"מ יהיה מלך עזר ומושיע עזרה בצרות להחזיק בידו חזקה אלימתא כמדתו הטובה לכל רוח טוב ומטיב לכל, בטחנו שכן יעשה בתוספת מרובה, ואנן מהכא על משמרתינו נעמודה להעתיר בעדו למען יאריך ימים ושניסף טובים ומתוקנים, גם ברוך מבנים, וזכות האי תנא דידן* **המאיר** *לארץ יגן בעדו תמיד כל הימים כאוות נה"ר המעתי"ב פה עה"ק* **טבריה** *תו"ב בחדש אדר שני שנת חמשת אלפים ושש מאות ושלושים בא סימן חכו* **ממתקים** *לפ"ק ברב עז ושלום*

הצעיר חיים שמואל הכהן ס"ט	הצעיר אברהם כלפון ס"ט	הצעיר יוסף דוד אבולעפיה ס"ט	הצעיר יעקב אבולעפיה ס"ט	שמעון עבאדי ס"ט	הצעיר אברהם הכהן דוויק ס"ט

רבי שלמה רחמים אבואלעפיה בר חיים נסים
ורבי יעקב הכהן סקלי

כוללות טבריה

שנת התר"ל (1870)

הני שדרי רידן זוגא דרבנן לא נזכרו במקורות אשר לפני שניהם יחד, ובס' אנצק' לחכא"י ג' עמ' פז' כתב על הראשון שבהיותו בגיל חמש עשרה נתעוור אך המשיך בלמודיו, ונעשה לאחד מגדולי טבריה. בשנת תרל"א יצא כשליח לטורקיה ולמרוקו, ובודאי מאחר שהיה סגי נהור לכן הצמידו עמו השדר' השני, ובס' שא"י עמ' 656 כתב שיצא הראשון עם ר' יהודה רבוח, ולפי המסמך שלפנינו כתוב לאמר שיצא עם רבי יעקב הכהן סקלי, ולא עם הרב רבוח,? על השד"ר השני לא מצאתי עליו במקורות אשר לפני.

__אהרן__ בחיר ה' לו עצה ותושיה שש ועושה צדק לחזק את בדק __ארץ ישראל__ מקודשת מי"ג מדות שהתורה נדרשת, ומחונן עניים אשריו פתח באשרי ירא ה' מרבים אשרי כל ירא, דין הוא הדר בק' נהדר הגזבר המפואר לו' תואר ולו' הדר מע' הגביר המרומם רצ"ו כמהר"ר __אהרן אלבז__ נרו יאיר והוי זהיר לעד אכי"ר.

__מראש מקדמי__ אר"ש יעבור שלום שלמים מרובים כטל מאת ה' וכרבבים, וליה עינינו תכון תפלותינו בהר הק' ציון גדול אדונינו ורב כח התנא האל'קי הוא הק' __רבי עקיבא וכ"ד אלף תלמידיו__ זי"ע כי יבה כבוד ביתו באשר ה' אתו, תרב גדולתו ממעל לחשב רחמנא אחשביה ענפיה שפיר ואינביה ותפארת בנים מרב הונים כיר"א, אותותינו אלו הם המדברים חיבת הק' ארץ ישראל מקודשת ולפום חיבתה וקדושתה יסור יסרנו י-ה יסורים קשים ומרים מאה צע'רים בסובלי חולאים אכן מכות הארץ ותחלואיה, כי נהפכו עליה צריה מה שאין הפה יכול לספר ולא הלבלר בקולמוסו כי זה שנתיים שלש ואת רבע צרות רבות סבבונו אשכלות מרורות, ותהיינה צרורות רוח עברה וצרה משלחת כבשר בקלחת והיוקר יאמיר עד להפליא, ואחרון הכביד שזו שנה

מעוברת הומיה היא וסוררת מרבוי החלאים מינים ממינים כי אין בית אשר אין שם שנים ושלשה חולים מוטלים על ערש דוי אחד האיש ואחד האשה שוו בציעורי'הם צרותי'הן וצרו'ת צרותי'הן וחסרון כיס קשה מכולם וידל ישראל עד מאד מדלית איסר, ובין תוצאותיו חסר עד דלית להו עיגול למיכל ואין כסות בקרה, ואם באנו לספר את כל הקורות אשכולות מרורות שחל להיות בחשבונינו לא תוכל הארש"ש שאתם והניחו יתרם, ועינינו רואות וכלות צערן ועונ'תן של ת"ח אינון ודכוותהון העניים והאביונים, ולהושיעם ולהרגיעם דאבה נפשינו ומתוך צרה נזרקה מפי חבורה לעבור בשל"ח שני צנתרות הזהב, ראשון בק' אדם המעלה מע' הרב הכולל בישראל להלל רב משרשייא זר"ק כמהר"ר **שלמה רחמים אבועלפיא** *הי"ו בן מגדול מע' הרב הגדול מצר עז ומגדול תנא ירושלמאה רש"ל ומלך ירושלים כמהר"ר* **חנא** *זצוק"ל, ושני בק' מע' הרב הכולל בישראל להלל כהן שדעתו יפה ועלייהו לתפרופה בנש"ק זר"ק כמהר"ר* **יעקב הכהן סקלי** *הי"ו הם ההולכים קדמת אשור דוברי צדק מגידי מצ'רים במה אנן קיימין, ובכן נא גבור עוררה את גבורתך לעמוד להד'עזר לימין הרבנים הנז' הי"ו, עמידה שיש בה סמיכה לתומכם ולעודדם ולמלאת את ידם במנה יפה והגונה בעין יפה וברוח נדיבה בקבא רבא מזהב שבא לפי צוק העתים ודוחק הזמנים, מעוני צרה וצוקה ומצוקה ברקא ומכילא, ולדבר עם אוהביו ומיודעיו להעניקו מפרי צדקתם איש איש כברכתו באשר ה' אתו* **נדבה הגונה** *מן הכלל ומן הפרט רב חסד מטה כללי ופרטי להחיות רוח שפלים העניים האומללים בטחנו באהבתו ובצדקתו שכן יעשה וכה יוסיף בתוספת מרובה, ובשכר זאת אלוקים משמים יריק לו שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד ככל אות נה"ר וכנא"ה דשו"ט החו"מ פעה"ק טבריה ת"ו בח' כסלו שנת התר"ל ושלום.*

הצעיר חיים שמואל הכהן ס"ט	**הצעיר אברהם כלפון ס"ט**	**הצעיר יוסף דוד אבואלעפיה**	**הצעיר יעקב אבואלעפיה**	**הצעיר מנשה ארזי הכהן**	**שמעון עבאדי**	**הצעיר אברהם הכהן דוויק**

הקדש

לכוללות טבריה ת"ו

מנכסי **רבי יעקב אדהאן ז"ל**

שנת ה' תרל"ב (1872)

רבי יעקב אדהאן שנתמנה על ידי רבי עמור אביטבול כגזבר על ענייי העיר, לפני פטירתו ציווה והקדש מממונו לע"ן רמב"ה, [וראה קהלת צפרו כרך ד' עמ' מט], וההקדש הזה כנראה היה תחת ידו של הרב רפאל משה ז"ל לתתו ביד מתעסקים, והרוחים היו מתוספים על הקרן, או בבא השד"ר של טבריה היה מצרפם לנדרים ולנדבות שהיה עורך בשעתו בקהל, ובשנת תרל"ב מר זקיני רב מסעוד עובריה ז"ל לקחם מידו כמתעסק בהם לריוח היום, ומאז והלאה נשארו תח"י, לתת אותם בהכשר, ולאחר פטירתו נשאר ההקדש ביד שני בניו אבא מו"ר, ומר דודי ז"ל, עד אשר הופיע כשד"ר רבי משה אליקים וראה שקרירה דבי תרי וכו', ובכח והורמנא שהיה בידו מרבנן תקיפי דטבריה מינה מר אבי ז"ל על ההקדש, עד שבאחרית ימיו נמסר כל הקרן ביד שד"ר אחד מרבני טבריה זל"ה, אלא שהרבנים לא היו מודעים על ההקדש הנזכ' בכלל ובפרט, ולזה נערכו מכתבים לרעת מה זה ועל מה זה.

העי' ע"ע בקש"מ בדל"ב כההר"ר מסעוד נר"ו בה"ר יוסף ה"ן עובדיה ובכח הקנין ההו"ג שנטר"ק מיד כמוה"ר רפאל משה בכמוה"ר שמואל זלה"ה ה"ן אלבאז ממעות הקדש שהיו לו לכההר"ר יעקב אדהאן ז"ל התנא הקדוש הרמב"ה זיע"א סך מאה וארבעה וחמשים מתקאלים כ"ט לתתם לזולת בהכשר כנהוג בנכסי יתומים והזר' וכמש"ל מהשמ' במעות הנד' וזו וכו' יטול המקבל הנד' אוקייא כ"ט בשט"ו לכימ"ה ויטול עוד רביע הריוח, וההקדש הנד' ג"ח וכשם שהם בריוח וכו' והו' המקבל הנזכר שטר מו' ומקו' וכו' ובנאמ"ג ומפו' כשע"ך שהאמין כההרמ"ס הנד' לכמוהרר"פ משה הנד' ולב"ך עוב"ך עליו ועב"ך בענין הקרן הנד' בלי לחיי שושק"ו וג"ש וחס"ל, וכן האמין כמוהרר"פ משה הנד' לר' מסעוד הנד' ולב"ך עליו ועב"ך בשע"ך בענין הריוח העולה בהם ובפרותיהם מער"מ על כל אשר יאמר כי הוא זה, מה שעלה בלי לחייבו שו"ש ק"ו וג"ש וחס"ל ונ"ה

בקוש"ח באו"ה, ולראיה תבע"ה ח"פ והיה זה ערב ר"ח אלול המרוצה ש' חמשת אלפים ושש מאות ושלשים ושתים ליצי' תי' וארבעה נכתבה מקצתה שלא כתקנה וד"ק ושר"ב וקיים

חיים אליהו **יעקב שרביט**

ס"ט **ס"ט**

הועד הכללי
לעדת הספרדים
בעה"ק טבריה ת"ו
ב"ה יום יג' לחדש כסלו תרפ"א (1921)

לכבוד מעלת הרבנים הגדולים, אדונים וגבירים, שועים ונגידים, ראשי עם קדש העומדים בפרץ, אנשי סגולה, רצ"ו **חברי הועד הכללי הנבחר** *יכב"ץ בעי"ת צפרו יע"א יצ"ו ה' אתם את הברכה חיים עד העולם אנ"ס.*

אחרי שלומות רבות, וברכות מאליפות, באה"ר וכבוד ויקר, הנה היום קבלנו מכתבכם החביב מיום יד' חשון, וראינו כל הכתוב בדב"ק, והא ודאי שבקרוב נקבל הסך 1323 פרנק מאת הרה"ג הגדול הראש"ל שליט"א, ואז תכף נשלח ליד"ק את הקבלה בהם כנהוג, אבל מאי דביני ביני באנו בזה לחלות פנ"ק ידי"ן מעלת הרה"ג כמוהר"ר שמעון חיים עובדיה יצ"ו שיואיל נא לקיים מצות ש'ילוח בכסף הקדשים שתחת ידו יפה שעה אחת קודם, ינן עיקו"ת היא כעת במצור ובמצוק בעוה"ר, וכל הת"ח והעניים וכו' שרויים בדוחק ובצע"ג, מרוב היוקר האיום והנורא, וממיעוט שערי השפע, וכן נחלה פני כבודם הרם, שישתדלו נא לקב"ץ על הגבאו"ת כל הקופות והנדרים והנדבות

שיש במח"ת צפרו לשם האי תנא דידן הק' רמב"ה זיע"א, מאת כל איש ואשה גבירים וגבירות גבאים ופקידים ויחידים, וישל'חו נא הצדיקים להכריז על זה בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות, להביא איש איש מכל המתנדבים בעם את נדריהם ונדבותיהם וקופותיהם, וכל העולה בקב"ץ ישלחו נא בהקדם האפשרי ישר, בתי"ק אינגליז, או בתי"ק פראנסים, תוך מכתב בטוח על פי האדריסה מעלה, ולא צריך לשלוח במנצ'א פו"סט כי המנצ'א פו"סט מתעכבת בדרך, וגם אית בה פסידא, אבל התי"ק חריף לזבוני יותר, וקונים אותו הסוחרים פה תכף, ואם היה שער המטבע אינגליז נמוך קצת ישלחו הכל בתיק אנגליז, כי הוא היותר טוב בארצנו הק', ובכן בכל אופן יקיימו נא מצות ש'לוח בכל כסף הקדשים אשר הם תחת יד"ק הרה"ג כמוהר"ר שמעון חיים עובדיה יצ"ו הנ"ל עם כל הנמצא במח"ת כאמור יפשא"ק, כי השעה צריכה לכך, לרוב הדוחק והלחץ, ואין מחמיצין את המצוה, ושכמ"ה, ואגב אמרנו להעיר בזה את רו"מ על דבר חלוקת הקופה ויברך דוד לחמשה חלקים, שלפי דעתנו היה רצוי ומקובל יותר לתת לכל עי"ק ועי"ק כפי כמותה ואיכותה, ולפי רוב אוכלוסיה בפו"י, וד"ב לרבנים וחכמים שכמותם, אשרי יולדתם, והננו חותמים בעתרת חיים וברכה ויה"ר אלק'א דמאיר יהיה בעזרם סתרם ומגנם תמיד כל הימים ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו כנה"ר וכנא"ה החו"ף בצו'קי טבריה ושלום

הצעיר יעקב חי זריהן ס"ט	הצעיר אליהו ילוז ס"ט	הצעיר משה יפרח ס"ט	הצעיר יעקב ואעקנין	הצעיר יאודה טולידאנו ס"ט

הועד הכללי
לעדת
הספרדים
יצ"ו
בעיה"ק טבריא ת"ו

ב"ה טבריא יום כ"ח לחדש שבט שנת תרו"מ יד"ך

לידה"ק עה"ע מע' הרב המופלא, וכבוד ה' מלא, זקן זה שקנה חכמה, הדיין המצויין בנש"ק כקש"ת כמהר"ר **שלום אזולאי** *שיחל"א כסאו בקדש יכון לעד לעולם גם עד זקנה ושיבה אנ"ס.*

אחדשו"ט בכבוד ויקר וברכת החיים והשלום עד העולם, אות זה להודיע לרו"מ הי"ו כי מע' הרבנים מעה"ק ירושלם ת"ו, כתבו לנו בשבוע זו אודות ההקדש שיש במח"ק ספרו יע"א לד' ארה"ק, ושואלים את דעתנו בדבר החלוקה לכל עי"ק ועי"ק, ואנן בדידן בהיות שעדיין לא ידענו היטב את ענין ההקדש דנא, לכן הננו באים בזה לחלות פנ"ק שיואל להודיענו באר היטב, מאיזה זמן היה ההקדש הזה, אם הוא מכבר, או מן החדש, וכמה הוא הסכום הכללי של ההקדש ולמי ומי צריך להתחלק, וכיוצא בזה כל הנוגע לפתגם דנא, כדי שנדע איך לבוא יחד בהסכמה אחת כולנו רבני ד' ארצות הק', ולהודיע למח"ק את החלטתנו ואתו הסליחה רבה על כל הטרחה, והנה כתבנו היום ע"ז גם למע' הרב הדיין המצויין וכו' כמהר"ר שמעון חיים עובדיה יצ"ו, ואנחנו בטוחים דמיניה דמ"ניר ומיניה דהרב הנז' יצ"ו תסתיים מלתא להודיענו **יפה שעה אחת קודם***כל פרטי ענין ההקדש הנז', כדי שנודיע לרומ"ע טובים השנים את החלטתנו הכללית של כל ערי ארה"ק, ויה"ר אל'קא דמאיר יהיה בעזרם ומגנם לתומכם ולסעדם, ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו כנה"ר וכנא"ה המצפים לתשו' הרמת'ה ברב שלום*

חותמת	הצעיר רפאל	משה יפרח	יאודה טולידאנו
הרב יעקב חי	חיים ילוז	ס"ט	ס"ט
זריהן ס"ט			

7 אדר כאן שנה תרו"ם בכבו"ד סאלי יע"א

אל מול הדרת דרופתקא דאורייתא הרב המופלא וכבוד ה' מלא דיינא דלע"ד כקש"ת כמוהר"ר שמעון חיים עובדיה נר"ו יאיר וכסאו ירו"ן

צפרו יע"א

מכאן שלמא רבא לאורייתא למני"ר ולזרעו בו למניהו מכאן מדועא לאורייתא

שנגה עלי מכתב בכתבי ידה"ק רבני טבת"ו על אודות הקופה של התנא רמבע"ה זיע"א ובסוף הכתב בא כתוב בזה"ל אוב"א

בין כתיבה לחתימה קבלנו מכתב מרבני עה"ק ירושת"ו אשר בו הודיעו לנו כי מעיר ספרו יע"א כתבו להם אודות ההקדש אשר שם השייך לארבע ארה"ק ושואלים הלכו בו להודיע להם סדר החלוקה וכו' ויען אנן בדידן לא נהיר לן היטב ענין ההקדש הנז' אם הוא הוקדש מקרוב, או מכבר ועד כמה הוא הסכום הכללי של ההקדש כדי לדעת מה מגיע לעיקו"ת, לכן נחלה פנ"ק גם על זה להודיענו הענין על בוריו, והיום אנו כותבים על זה גם להרב הדומ"ץ כמוהר"ר שמעון עובדיה מספרו יע"א נר"ו, אבל מפני שאצלי יתעכב מלהשיב אותנו דבר נבקש מרומ' עכ"ת לחקור ולהדיענו פרטי הענין, ובכן ירבה מחו"ל ע"כ

וכדי לקיים בקשתם חובה עלי הנה באתי לפני הדר"ג בהני שטין רהוטי אם ירצה הידיד לבוא בשנים מן השטין להשיב להם, ומהדרנא בש"ש טו"ב למנ"ר ולכל רבני העיר וחכמיה יאריכו ימים, דשנים ורעננים, אכי"ר

הצעיר רפאל אנקאווא

ס"ט

ז' אדר

שלם טובה וברכה, מאלקי"ו המערכה, למע' הרבנים המופלאים, ראשי אלפי ישראל בעיקו"ת טבריה תובב"א, המה מלכיהם שריהם, ה' צבאות יגן עליהם שלוה בארמנותיהם, ששון ושמחה ישיגו, ויתענגו על רוב שלם כי"ר

רבנים יקרים!

מה מאד שמח לבנו לקראת אור יקרות מכתבם היקר אשר הופיע והאיר אל עבר פנינו, כצאת השמש בגבורתו, אחר היותו תחת משאון העלטה וערפל חתולתו, יען כי זה כמה, ואנחנו מחשים וחכינו לדעת את שלם אחינו גאולי ה' עם שרידי חרב אשר נמלטו מבין שני אריות ותהי נפשם להם לשלל לתפ"ץ, קו"ה נקוה כי יחכה ה' לחננכם למלאת חסרונכם ולשום לכם שארית בארץ, לא ישמע עוד שוד ושבר בגבולכם, תרב גדולתכם אכי"ר

אודות ההקדשות שנדרשו מאת מע' רבני ירושלים תובב"א לדעת אופן חלוקתם וכו' ולא ידעו מה הוא ההק' שהיה תחת פקודת משמרת עט"ר הרב מ"א זלה"ה או לא. יודע לרו"מ מעכ"ת כי שאלת מע' הרבנים הנז', לא היתה רק על הקרקעות המוקדשים לפירותיהם לשם ד' ארצות הקדש תובב"א, אשר מקדמת דנא היו כהפקר אין סדרים למו, וכל שד"ר אשר יבוא למחז"ק ייתי ויכול לפום חורפיה, ולפי השתדלותו עם הפקידים ותהי האמת נעדרת, כי אנחנו לא ידענו לנכון משפט חלוקתם כפה"ד, והשלוחי כולל, זה אומר בכה וזה אומר בכה, ועל דעת אחת לא יסמוכו, ובימים האלה אשר הופקדו פקידים מטעם השררה [שכל מטרתם לפקוח עין על ההק' שבכל עיר ועיר] המה ראו כי תמהו על היות ההק' הנז' כמופקרים, צלמות ולא סדרים, הנה כי כן שואל"ים הלכו בו למע' רבני ירוש"תו בהסכמת חו"ר ארצות הקדש, למען דעת משפט חלוקת שכי' הקרקעות הנז' כפי מה שנוהגים בחלוקת הקדשו' חו"ל, וכאשר יגזרו כן יקום, והמה ידקדקו חשבון הנכ' והיוצאות מעת התיסדות ההק' הנז' עד עצם היום הזה

[שהוא כמו עשרים שנה מ"מ] ובזה יתוקן המעוות גם על העבר כמובן, אך ההקדש שהיה ביד הרב מר אבי זלה"ה הוא כסף הקדשים אשר הקדש כמוהרי"ע = הרב יעקב אדהאן ז"ל לפני מותו לשם התנא האלקי המאיר לארץ זיע"א, והכסף הנדי היה מופקד ביד הרב מר אבי זלה"ה לתתו בהכשר ע"י, וכל שד"ר הבא ממח"ק יטול מהריוח כפי העת והזמן, ואין קצבה לדבר, הנה זאת תורת ההק' הנדי בהיותו אז ביד הרב מר אבי זלה"ה, וכן נהגתי אחריו, אנא חלא בר חמרא עם כל שד"ר אשר בוא יבוא ממח"ק, והיום הזה קרנו תרום בכבוד לסך מאתים צורוס הרי הם בכי יותן לריוח היום, ואם ירצו מעכ"ת לשלוח להם מההק' הנדי יודיעוני אופן המשלוח, ואם יש באנק במקומם, ואני מוכן לשלוח מה שיזדמן ע"י מאנד פוסט, [עכ' מה שנמ"ך בכתב יד אבא ז"ל בלי תאריך ונדפס בקהלת צפרו כרך א' עמ. 89]

בעז"ה

מודה א' החו"מ שד"ר נהוג לעיה"ק טבת"ו האמו"ץ שבכח המסור בידי מחו"ר עיה"ק טבת"ו מו"ע אני מקנה ארבע אמות קרקע מאחוזת כוללנו שבעיה"ק טבת"ו לידי"ן מע' הרב המופלא מ"ד מזר"ק טהור כמהר"ר שמעון חיים עובדיא יצ"ו הקנאה גו"ש כתחז"ל, ואגבן אני ממנה ומרשה אותו ועושה אותו ממונה ומורשה ואנטילי"ר לעמוד ולפקח על ההקדש שירש מהרב מו"א כמהר"מ עובדיא ז"ל שהקדיש הח' המקדיש כמה"ר יעקב אדהאן ז"ל לזכות עיה"ק טבריא ת"ו סך ממון מעות והיה מונח ביד הרב מו"א הנדי ז"ל, וכאשר נתבש"מ הרב הנדי ז"ל קמו הרבנים בניו אחריו יצ"ו והיו משתדלים בהם לקרב לנו התועלת בתתם לריוח היום לזכות עיקו"ת, ולפי שאמרו קדירה דבי תרי וכו', שפר קדמי למנות לידי"ן הרב כמוהרש"ח יצ"ו הנדי לבדו לפקח ולעמוד על ההקדש הנדי כטוב בעיניו כי ידעתי נאמנה כי הוא גברא מהימנא וגברא דשפיר חזי, לפקח על ההקדש ככל יכולתו וכו', ומעו"מ בכח המב"י שמתי את יד הרב כמהרש"ח הנדי יצ"ו ידו כידינו, ופיו כפינו, ודיבורו כדבורינו, וכחו ככוחנו, וקבלתו כקבלתינו, ותתינתו כנתינתנו וגבייתו כגבייתנו והעמדתו לדין כהעמדתינו ותביעתו

כתבעתינו, וטענתו כטענתינו ופשרתו כפשרתינו, ומחילתו כמחילתנו, ומנויו כמיונינו, וכל אשר יעשה בהם לטובת עי"ק טבת"ו עשוי ומקובל ורצוי עלינו בספ"י כאלו נר"ן על ידינו ממש מבלי שנוכל לומר לו לתקוני שדרנוך ולא לעוותי, וכך אנו אומרים להרב המורשה כמהרש"ח יצ"ו זיל דון וזכי וסב לעצמך והנפק לגרמך וכל מאי דמתענית לך מן דינא על כללינו ליהדר וחו"ח שטר הרשאה דינא כחו"ח כל שטרי הרשאות הכשרים דנהיגי בישראל, לפו"ד וכתחז"ל והכל נר"ק בקשמ' בדל"ב מ"ך כתחז"ל עקל"מ לקיים את כל הנז"ל מרו"ס והכל דלא וכו' ודלא כאס' בביטול וכן בפיסול וכו' דלא וכו' ונה' וכו' לדעת הרשב"א זלה"ה וע"ד אמו"ץ ח"ש פה צפרו בע"א לחו' טבת ש' התרע"ד והשו"ב וקיים כ"ד

השד"ר משה מאיר

חי אליקים

סי"ט

רבי שלמה טולידאנו

כוללות טבריה

שנת תרל"ו (1876)

שרשנו הוא ילד מכנאסא שבמרוקו נולד בשנת תקצ"ה לרבי יעקב, עלה לארץ בשנת תרי"ח, והתיישב בטבריה והיה בה חבר בית הדין, ונשלח אל ארץ מוצאו, אלא שבדרך שלחותו נפטר באלול תרל"ז בעיר תאזא ונקבר שם במערה עתיקה. [1]

בעהי"ת
מעה"ק טבריה תו"ב
לעי"ת צפרו יע"א

*אהרן קדוש ה' שקדשוהו שמים וארץ, גבור עומד בפרץ שש ועושה צדק, לחזק את בדק הארץ ויושביה עליה כל מחמדיה מע' הגביר המרומם סי' סי' **אהרן אלבאז** נרו' כיום יאיר ויזהיר לעד לעולם, כיר"א*

בראשית *מאמר יעבור שלום נופך ספיר ויהלום, שבח'י שלמים ש'ח וש'ן כאן מאהבה, וליה עינינו תכון תפלתינו על טהרת מצבת גדול אדונינו התנא האלק'י הוא הק' **רבי מאיר בעל הנס זיע"א** למען חייהו, וכבוד והדר יעטרהו, בבנים ובני בנים, נטעי נעמנים, אכי"ר, **אות זה מדבר אליך** הידיד כי הא ודאי אזן ששמעה את אשר חמה עבר בין הגזרים, במחנה העברים, חמת זו טבריה ת"ו כי מזה שלש שנים דבקו צערים **רעב כבד** על הארץ ואחרון הכביד המחלה הנוראה **חולי הקולי'רא** אשר פשה הנגע בעי"ק ת"ו ויצא חצי העם בגולה להמלט על נפשם בכפרי הגוים אתרא דלא שליט ביה מיתה רוח רעה, מחל'ה נוע'ה והוצרכנו לחוב בדמינו סך רב ועצום לתת עזר וסיוע לכל העם*

צא מן העיר ולנשארים בעיר כי לא מצאו להביא טרף לביתם, והוצאות לשומרים על בתי בני ישראל מפני גוים מפני לסטים והוצאות.... החולים והוצאות בקור חולים וגמילות חסדים ביד עושי המלאכה המופקדים ואי משום כי בימים האלה.... הבאים לגור בארץ ממזרח וממערב עניים ואביונים ונתוספו כמה ספסלי ת"ח בבי **מדרשא רבא דטבריה** *ת"ו וכולם צריכים הם להנפש ע"ג.... וה' אלקינו יהיה בעזרנו לתת לכל העם הזה מנוח אשר ייטב להם בעזר ה' חובתינו ונעשנה, וה' לא ימנע טוב להולכים בתמים, והן היום שולח מאתנו צי"ר אמונים מגזע האיתנים מר שד"ר פרי עץ הדר אספקלריא המאירה לוחם במלחמתה של תורה, מעלת הרב המובהק, ואח לברק, מגזע היחס והמעלה כי רב הוא... זר"ק בנש"ק כמוהר"ר שלמה טולידאנו הי"ו הוא ההולך למח"ק יע"א חזקת שליח עושה שליחותו.... ואזן מלין תבחן מפומיה ובשד"ר הרב המלך שלמה הנז' הי"ו את כל תוקף פרשת העיבור אשר עברו על ראשינו המים הזדונים מינים ממינים, וכבר הארכנו שיח שפתותינו בכתב הכללי לך נא ראה מה היה לנו את עמלינו ואת לחצינו ומשם בארי"ה, אי לזאת חנותינו במדב"ר למען יעמד חי עמידה שיש בה סמיכה לימין מע' הרב השד"ר המעלות לשלמ"ה הנז'.... לקרב לו התועלת, כפולה ומכופלת, לעשות לו נדבה הגונה מן הכלל ומן הפרט לפי צוק העתים, והזמנים, אי משום כבוד אבותיו הקדושים, ואי משום איהו גופיה ראוי והגון הוא לכל כבוד שבעולם מכירו הוי מהמשפחות המיוחסות שבערי המערב, בטחנו באהבתו ובחמלתו כי כן יעשה, ונאמן ה' אלקינו משלם על יתר הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד כנה"ר וכנא"ה חו"ר ואברכי הזמן לבית הוועד הכללי שבעי"ק טבריה ת"ו החות' בח' סיון שנת ושנים* **רבות יחיה** *לפ"ג ושלום*

הצעיר אהרן אלחדיף הי"ו ס"ט	הצעיר אברהם צבאח ס"ט	הצעיר רפאל אברהם כלפון ס"ט מע"ט אכ"ל	ע"ה ב"ה דוד יעקב ואעקנין ס"ט	משה בהלול ס"ט	יעקב אבואלעפיה

מקורות והערות

---

1. נר המערב עמ. 207–208 ושא"י עמ. 657. וראה גם באנצק' לתחכא"י ג' עמ. קו'.

רבי רפאל חיים משה בן נאיים, ורבי דוד ריינה

כוללות טבריה

שנת ה' תר"מ (1880)

שר'ר דירן נולד בחיפה ז' שבט תרה', בצעירותו פנה למסחר[1] ובהשפעת הרב רב"ש חזר ללמדנותו וחי בטבריה, ושם היה חבר ביה"ד, ובשנת תרמ"א יצא בשליחות רמב"ה למרוקו, בדרכו הוזמן להיות כרב בעיר ג'בילטר, ולקח חלק גדול במחלוקת טחנת הסילאנדרי, לקמחא דפסחא, וע"ז חבר ספר קול תחנה וקול טחנה, חוץ מחבורים רבים, נלב"ע בג'בילטאר ד' שבט תרס"ב

השר'ר השני שנתלוה עמו רבי דוד ריינה[2] נולד בטבריה בשנת תר"ה והיה נודע כגדול בתורה ובקבלה ומספרים עליו נפלאות.

המכתב נשלח לגביר ידוע ממשפחת אלבאז שהגיע אליהם שמעו הטוב ומדותיו הטובות.

בעה'ז

מעיה"ק טבריא תר' היום ח' תמוז שנת התרם בא סימן ית'ן ל'ך כלבבך וכל עצתך ימלא לפר"ק לעית פאס יע"א

איש *החסד והרחמים, גומל חסדים, חכו ממתקים וכולו מחמדים, רץ לדבר מצוה כי נעים נאוה, דין הוא הדר בקדש נהדר מעלת החכם הגביר המרומם אור יומם רצ"ו כמה'ר סי' אהרן אלבאז נרו' יאיר כזוהר וכעצם השמים לטוהר, כיר"א.*

מקדמי *אר"ש יעבור שלום נופך ספיר ויהלום שלמים מרובים כטל מאת ה' וכרבבים, וליה עינינו תכון תפלתנו על טהרת מצבת גדול אדונינו וצבי עדינו התנא הקדוש* **רבי מאיר בעל הנס** *זיע"א למען יחיה הו'ד לנצח, רבות בשנים טובים ומתוקנים, והעושר והכבוד יחדיו יהיו תמים, גם ברוך מבנים, כירא' ובא האות אליך הידיד הלא למשמע אזן שמענו שמעו הטוב מפומייהו דרבנן שדר' נינהו ה'ן מזכירין אותו*

לשבח על יופי מזגו ושלימותו ונועם מדותיו הן הן גבורותיו, אשר פריו יתן בעתו, ממכון שבתו משגיח מן החלונות מציץ ויוצא, פרח ויצץ ציץ לקרב התועלת, טובה כפולה ומכופלת משום **ישוב ארץ ישראל** *זו היא סיבה זו היא ביאה לעורר את הרחמים למען יעמוד חי עמידה שיש בה סמיכה לימין הני שלוחי דידן הלא המה הראשון אדם המעלה לש"ט ולתהלה מעלת הרב המובהק ונוגה לו ברק פלפלא חריפתא טחין קשייתא, כמהר"ר* **רפאל חיים משה בן נאים** *הי' ושני בקדש מע' הרב הכולל אור גולל ממעייני הישועה זך וישר, מפירות גנוסר, שייף עייל שייף נפיק שר"ב כמהר"ר* **דוד ריינה** *הי"ו יגשו אז ידברו המצרי'ת העבריות שחלו להיות בחשבוננו, על ארצינו ועל נחלת אבותינו שנה אחר שנה רעב של מהומה ושל בצורת, על כתף ים כנרת, כי לא המטיר ה' על הארץ ובנפשינו נביא לחמנו מארץ מרחקים על חד תלת מאשר היה לפנים ואת רב'ע והוצרכנו ללות ברבית* **סך עצום ורב** *להחיות עם רב מישראל עניים ואביונים ויתומים ואלמנות העטופים ברעב ובחוסר כל ולהושיעם ולהרגיעם דאבה נפשינו ואין לנו להשען כ"א על רחמי אבינו שבשמים ורחמי אנשי גאולתינו הזלים זהב מכיסם לחונן דלים, ובכן נא גבור עוררה את גבורתך וצא נא לישע עמך שמלבד כי הוא יתן את* **תרומת ה'** *בעין יפה לא נצרכה אלא להעדפה לקבל, אלא עוד בה לקרב התועלת מן הכלל ומן הפרט.. צוותא ככל הבא מידו, ברוך שם כבודו, חסיה נפשינו כי כה יעשה וכה יוסף בתוספת מרובה, מדה טובה... ה' אלקינו משלם על יתר הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד כאות נפשו הרמה והנשאה וכנאה' דשר"ט החותמים פה עיה"ק טבריא ת"ו המעתירים בעדו עתירת החיים והשלום*

?	הצעיר יעקב	ע"ה ב"ה דוד	הצעיר דוד	הצעיר רפאל אברהם
עבאדי	אבואלעפיה	יעקב ואעקנין	נתנאל רופא	כלפון
		ע"ה		

מקורות והערות

---

1. יהב"י עמ. 447 שאי' עמ. 656
2. אנצק' חא"י א' שיג'

ר' משה דלאגיטש מרבני אשכנז

כוללות סבריה

שנת תרמ"ב (1882)

שדר' זה הוא שדר' מרבני אשכנז. ואם כי יש הוראה גלויה שאין לשלוח שדרים לארצות הספרדים, בכל זאת הרבנים עם ז' טובי העיר, הסכימו לגבות לו נדבה הגונה, כמ"ש הלאה במכתב שמסרו ביד השד"ר ושמו של שדר' זה לא נזכר במקורות.

התרמ"ב

אנחנו יחידי סגולה ק"ק צפרו יע"א האיר וזרח אל עבר פנינו הרב הכולל כמוהר"ר משה דלאגיטש יצ"ו בשליחות כוללות רבני אשכנז יש"ץ השוכנים בשוקי סבריה תוב"ב ועם היות שכוללות האשכנזים לא היה להם חלק ונחלה בארצות המערב, מ"מ לעת כזאת בצוק העתים ומשום פקוח נפשות רבות וחסרונן כמו שהעידו רבני הספרדים מפיהם ומפי כתבם שביד השד"ר אמרנו עת לעשות לה' להחיות לב נדכאים ולסייע בדבר מצוה רבה כזו ונקריב את קרבן ה' חמשים צ'ורוס ואף שהשעה דחוקא לא חסנו על דוחקא דצבורא משום פקוח נפש. ובכן מודים אנחנו חו"מ בחתימת ידינו שהיא כמאה עדים שחייבים אנחנו לפרוע ליד הרב השד"ר הנז' הסך הנז' ופרעונו לר"ח אייר הרל"ל בלי איו"ע ולראיה ביד הרב הנז' ח"פ בחדש שבט משנת נדרו ושלמו לה' אלוקיכם וקיים.

אליהו שאול יחאח סלי"ט צ"ל ברחם אלבאז סי"ט משה הכהן ס"ט מאיר צבע

יהודה שקרון ס"ט צ"ל ישראל עולייל סלי"ט צ"ל משה דבדובי סי"ט

יעקב ן' יעיש סי"ט.

מאחר שחתמו שבעה טובי העיר אשר כל ענייני העיר נחתכים על פיהם כאשר גזרו כן יקום וחייבים לפרוע לו במזומנים לזמן שקצבו בלי איו"ע ולראיה ביד הרב השד"ר ח"פ בזמן הנ"ל חדש ושנה הנ"ל וקיים.

רפאל משה אלבאז ס"ט רפאל אביטבול ס"ט

מקורות והערות

1. ראה הודעה גלויה בס' אוצר גנזים צד' 180 ...וקדמונינו הצדיקים זיע"א הציבו גבולות עמים... קהלות הק' אחינו הספרדים הי"ו והנה חק קבוע עלינו... כעת אין אנחנו רשאים לשלוח שליח הכולל למדינות הספרדים...

רבי בן ציון אלקלעי בן רבי משה

כוללות טבריה

שנת תרמ"ז (1886)

אביו רבי משה יצא למרוקו בשנת תקצז' שדר' לקופת רמב"ה. ובהיותו במרוקו הגיעתו שמועה ממיתת אשתו וכל ב"ב במחלת החולי-רע והתחתן בעיר רבאט וזכה לבן בשנת התרי"ח שקרא את שמו בן ציון ובגיל תשע נעשה סגינהור ממחלת אבעבועות (אדמת) וכשחזר האב לטבריה בשנת תרל"ד חזר בנו עמו והבן עשה חיל בתורה ויצב לו יד בים התלמוד ובקבלה, ובגיל כ"ח שנה בשנת תרמ"ז יצא למרוקו בשליחות רמב"ה, עם שמש, כמו שמציינים באגרת השליחות שלפנינו שהרב השדר' "מאנ'ן תבירין דקוב"ה ותורתו אומנתו.. וכו' ונלב"ע כ' מנא' תרע"ג אחרי שהיה מו"ץ בחברון, וחבר והרפיס כמה חבורים. המכתב נשלח לעית צפרו משום מה להגביר נתן אג'ייאני שם המשפחה בוראי משפחת אג'ייני. אבל השם "נתן" לא ידוע לי ממקור אחר ואולי שם קטן משם גדול יהונתן.

לעית צפרו יע"א

נתן בקולו. המשובח והמפואר לפי מהללו. מיראי ה' וחושבי שמו. ברוך שככה לו בעולמו מע' הגביר היקר והמעולה בכתם אופיר לא יסולה. ר"צ רבי אג'ייאני הי"ו יחי שמו לעולם ובריא אולם אכי"ר.

*אר"ש קמ"א היא אומרת בשלמא שלמא דכן רב, וישע יקרב, ועמו תפלה על מצבת גדול אדוניו התנא הק' **רבי מאיר בעל הנס** זיע"א. כי ירבה כבוד ביתו כל בית נכאתו. ואבני נזר מתנוססות על אדמתו. וכל אבן יקרה ספיר גזרתו הי"ו, אות' זה אליך ידידינו חמדת לבבינו כי השעה צריכה לכך ודאגה בלב איש ישיחינה לאחרים. כי בכל עת אשר עינינו צופיות לישב בשלוה קפץ עלינו צרה דעניותא. כי יצא דבר מלכות לרצף שוקי טבריה רצפת אבנים וגם תיקוני הדרכים לעגלות ולכרכרות ממדינה למדינה. מלבד **מס המלך** אשר מידי יום ביומו מחפשים אחר התושבים לכתוב אותם בפנקס השרדה יר"ה ויהי*

המס **רב ועצום** *מאשר היה לפנים על חד תלת ואת רבע חמשית וכאשר אזן מילין תבחן מפומיה דמר שדר' מע' הרב הכולל בישראל להלל חכם לבב דעסיק באורייתא תדירא כמהר"ר* **בן ציון אלקלעי** *נר"י ההוא יגיד יצרנו את כל התלאה אשר מצאתנו ובכן אתה ידידינו קומה עזרתה לנו חוס וחננו וצא נא לישע למלאת את ידי הרב מר שדר' נדבה גדול לפי צוק העתים ודוחק הזמנים ואף גם זאת לכבוד מע' הרב השדר' מאנין תבידין דקבה' ותורתו אומנותו תורה דליה לפום חיליה והזהרו בכבודו כי רב הוא וראוי והגון לחבבו ולכבדו ולקרב לו התועלת ככל היכולת. ולא צריכה למימר לשלם נדר אשר נדר לאלקי ישראל לישיבה הק' מאיר בת עין תכב"ץ מידי שנה בשנה. ולא נצרכה אלא להעדפה מנה יפה ובשכר זאת משמייא מיהב יהבו ליה ארכא וחיין החיים והשלום לא ימושו מתוך אהלו ברך ה' חילו כנה"ר והנשאה וכנא"ה דשר"ט ושלום.*

יוסף דוד אבואלעפיה ע"ה דוד רפאל רופא יעקב בן סלמון ? דוד עבו

מנשה חמוני

מקורות והערות

---

1. 1) שא"י עמוד 649 659. יהב"י עמ' 90. אנצק' חאי' חא' רנב'.
יראה שם בעמ' 659 בהערה 118 שתאריך האגרת חלו בה ידים וייפניות ובמקום תרמ"ו וייפו תקמ"ו.

רבי אליהו ילוז

כוללות טבריה

שנת תרן-תרנ"ט (1890 - 1899)

שר"ר דירדן הוא יליד מרוקו. נולד בעיר מזגידה הסמוכה לתפיללת באלול תרך'. ובהיותו בגיל י"ב שנה עלה עם אביו וגדל בטבריה ושם למד תורה והיה בין רבניה. יצא בשליחות פעמים בשנת תרן' ובתרנ"ט ובפעם השניה נלוה אליו בנו רבי יוסף חיים ילוז[1] ושמעתי שבשליחות הראשונה כשהגיע לעיר צפרו לא הודיע לבני הקהל מקודם והלך לאיזה פונדק עם ארחי ופרחי הבאים לעיר, ורק על ידי שהיה רבי חיים אליהו או רבי רפאל בני רבי עמור אביטבול, שאחזו מעשה אבותיהם בידם לבקר בכל ערב שבת במקומות האורחים להביאם לבית, נמצא גם רבי אליהו ז"ל בתוך האורחים. השר"ר ז"ל נלב"ע בטבריה שנת תרפ"ט. הוא ז"ל הביא מכתב לסי' ישראל עולייל ובנו אברהם. וגם נטל מההקדש שהיה על ידי מר זקיני רבי מסעוד עובדיה בשני השלוחויות שלו.

בעה"י - מעי"ק טבריה ת"ו *לעי"ת צפרו יע"א*

יקר תפארת, כולו כהדרת, וישת לו הדרים, מהדרים מן המהדרים, מע' הגביר המרומם, אור יומם, רצ"ו סי' ישראל עולייל ובנו סי' א ב ר ה ם הי"ו.

שלום שלום!

מודעת זאת כי מנינו שדר' נהוג מע' הרב המובהק, ונוגה לו ברק מר דיינא כמהר"ר **אליהו ילוז** *הי"ו הוא ההולך לקראתכם להגיד יצרנו. ואת כל התלאה אשר מצאתנו. אשר אם באנו לבארם תכלה הידיעה מהכיל ונהיה עליהם לטורח אמנם סמוכם דילן על מע' הרב השד"ר הנז'. אשר ידענוהו תלי"ת הוצק חן בשפתותיו וברוך מפיו יקרא את כל דברי הצי"רה. אך באחת נסביר להם כי הן בעון הפסד המטבעות ותוספת הליטר"א היה בעכרנו אשר מפסיד השליח בימים האלה קרוב למחצה ונמצא יגע לריק, ובכן אתאנו לחלות ממך, ידיד יקר לצאת לישע הרב השדר' ולהסביר לנדיבי ושועי וגבירי מח"ק יע"א לעשות לו שתי נדבות לפי צוק העיתים בעי"ק ת"ו. ואולי מזה יתמלא החסרון*

הנז' ותמצא ידינו לנהל בלחם חכמי וענייי עי"ק ת"ו. ולא צריכה למימר שימסור בידו הנדרים של התנא הק' רבי מאיר בעל הנס זיע"א ולתומכו ולסעדו בכל הבא בידו, בו בטח לבנו שכן יעשה לכבוד עי"ק ת"ו ולכבוד מר שדר"ן הדר"ת אליהו נר"ו כי רב הוא וראוי לכל כבוד. ובשכר זאת יאריך ימים ושנים מרוב הונים ותפארת בנים טובים ומתוקנים. וברכת חתנים. כיה"ר וכנא"ה דשו"ט ברב עז ושלום.

הצעיר **דוד** **נתנאל** **רופה** **ס"ט**	**הצעיר** **ברוך** **טולידאנו** **ס"ט**	**חותמת** **חביב** **חיים** **דוד** **סתהון** **ס"ט**	**שמואל** **בן קיקי** **ס"ט**	**הצעיר** **דוד** **ריינה** **ס"ט**	**שלמה** **רחמים** **אבואלעפיה**

בעהי'

*מודה אני החו"מ היות אמו"ץ שנטו"ק מאת ידידות נפשנו בגו צדקייא החכם השלם והכולל מתנהג בחסידות כמוהר"ר מסעוד עובדיה הי"ו סך שלשה עשר דורו וחמשים אוקיות אשר עלה בקבץ תחת ידו הק' מפירות הקדש המנו"ח איש צדיק הר' יעקב אדהאן ז"ל אשר הפריש והקדיש מממונו לעי"ק חמד זו טבריה ת"ו והסך הנז' הגיע לידי במושלם עספ"א. ותכף לקבלה ברך לקחתי לפקידנו הנז' הי"ו הוא ובניו אתו למען חייהם כיר"א ה' צבאות יגן עליהם. יבלו בטוב ימיהם ושניהם. עשירים בכושרות והיו למאורות כיר"א. ולהבדיל עשיתי השכבה לרוח יעקב המקדיש ז"ל יה"ר תנוח נפשו בעדן גן אלדי"ם בי"ג נהרי דאפרסמונא ליהנות מזיו השכינה כיר"א ולראיה חש"פ צפרו יע"א בחשון התרנ"ג ש' **זמרות** שמענו וקיים ע"ה אליהו ילוז ס"ט.*

*עתה הפעם רוח הזמן טלטלני עוד ויצאתי שדר' בשליחות מצוה מעיה"ק טבריה ת"ו והנה קבלתי מפירות ההקדש הנז' סך חמשה עשר דורו"ס. מאת רב רחומאי כמהרמ"ע הנז' נר"י. ופי אמלא ברכות למע' הרב הנז'. גם עד זקנה ושיבה אלדי"ם אל יעזבהו. יכוננהו יצרנהו, וזרעו לברכה מלאים כל טוב סלה. החלו עולין מעלה ע"ג מעלה כיר"א ולראיה חי"ש בחשון שנת **סת'ר** לי והשר"ב וקיים ע"ה **אליאו ילוז** ס"ט.*

מקורות והערות

---

1. **שא"י עמ' 660. ובספר יהב"י צד 286 הרבה לספר עליו ועל שקדנותו בתורה ושם מסופר שבמלחמת העולם הוגלה מטבריה מחמת נתינות הבריטית לאי כריתה ושם בלה תקופה ממושכת וגם עבר לאי קפריסין יע"ש.**
גם באנצק' לתחכא"י א' עמ' קע"ט האריך לספר עליו וכתב שם שיצא בשליחות בשנים תר"ן תרנ"ס, תרע"ט ותרפ"ד.

ר' רפאל פימיינטה

רבני טבריה ת"ו

שנת תרנ"ה (1895)

שרר' דירן מן העולים ממרוקו הספרדית[1] לשכון כבוד בארצינו והקדיש עצמו ויצא לרלג על הער'ים בשביל לבנות חומה לקבר התנא האלוקי רבן יוחנן בן זכאי זיע"א. כמו שכתוב בקול קורא הרצ"ב.

ב"ה. פה עיה"ק טבריא ת"ו. לעי"ת צפרו יע"א מערי מערב הפנימי יע"א. היום טו'ב לח' אב שנת התרנ"ה.

ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם.

לידיד חמדתנו זוהר והלות. יקרת מעלת ותהלת הגביר החכם המרומם, אור יומם רצ"ו. **כמהר"ר סי' אלעזר אלבאז נרו' יאיר לע"ל כיר"א.**

ממעמקי לב לשלום נקרא, גם קול תפלה על אדמת הקדש בהר ציון **התנא האלקי רבן יוחנן בן זכאי** *וכל קדושים עמו* **זיע"א** *למען חייהו רבות בשנים, ותפארת בנים מרוב הונים, נס"ו.*

ידיד נפש אב הרחמן, הלא ידעת אם לא שמעת כי האדון רבן של כל ישראל **רבן יוחנן בן זכאי** *וחמשה תלמידיו זיע"א נספחו אל שדה חמד חלקה דשונה וקדושה משתרעת אל מרחב מכיל קרוב לשלשים אמה על שלשים אמה והמקום האיום והנורא הזה קרוב הוא כשלש מאות אמה לשער עיר קדשנו מערבה:*

ולכן כל העם מקצה גם טף גם נשים הם ילכו בערבי ראשי חדשים לשפוך שם תחנתם, והחכמים תופשי התורה לא ימושו מרחובה, גם כל איש מכאובות וידוע חולי תפלה יעטופו מעוף צרה וצוקה וישמע אל ויענם משמי קדשו:

אך לבנו דוי ועפעפינו יזלו מים על צרת בת רבים כי נתונים נתונים המה לחרב ביום ולקרח בלילה, יען כי המקום פרוץ. גם יתאונן לב כל רואה מחרפת שכנים הרעים אשר ישפכו בוז וקלסה לכל העם היושב. ומי יראה המקום המקודש שועלים הלכו בו ולא ירעד לבבו:

אמנה לכל הנוראות האלה נתננו מכמן בלב עמוק ולא עלתה על לבנו לשאול עזרה מאחב"י לעסק הבנין הלז, פן נהיה עליהם לטורח עד אשר מזה כשלשת שנים האיר וזרח אל עבר פנינו, ידי"ן החכם השלם והכולל, בישראל להלל, כמהר"ר **רפאל פימיינטה** *הי"ו ונפשו אותה לשכון כבוד בארצינו בעלותו מדי פעם בפעם אל המקום הקדוש הזה נקרע סגור לבבו ורוח נוססה בו. לבש קנאה והקדיש עצמו לסובב נתיבות בפתחי נדיבים להודיעם קדושת החלקה האיומה הזאת וכל איש אשר ידבנו לבו יריק לו ברכה לעשות בנין* **מפואר** *וחומה* **נשגבה** *סביב סביב לשדה הקדש הלזה, ואנחנו בראותינו להבת אש הקדש אשר נשקה בקרבו. סמכנו ידינו עליו לדלג על הע'רים ולקב'ץ על הגבאו'ת, ותקותנו תאמצנו כי דבריו היוצאים מלב לש"ש יעשו רושם קדוש בלבו ויאציל ברכה בידו ברוח נדיבה. להיותם תחת ידו למשמרת עד בואו הוא בעצמו לבנין בית אלד'ינו בע"ה. ונאמן אלד'ינו לשלם לו כמדת טובו הון ועושר בביתו. הוא ובניו אתו. כנה"ר וכנא"ה הדורשים שלומו וטובתו ברב עז ושלום.*

הצעיר	הצעיר	הצעיר	הצעיר	הצעיר
יוסף דוד אבואלעפיא ס"ט (מקום החותם)	**חיים דוד חביב סתיהון** ס"ט (מקום החותם)	**דוד יעקב ואעקנין** סלי"ט מקום חותם ב"ד יכב"ץ	**יצחק אברהם בקיריה** ס"ט	**שלמה רחמים אבואלעפיא** ס"ט **בן אדמו"ר ועט"ר רבחנא ז"ל**

מקורות והערות

1. כשם השר"ר נמצא בספר שופריה דיוסף למהר"א אדהאן ז"ל מטיטואן דף ט' ע"ב ברשימת המתנדבים בקו"ל ...הגביר החכם וכו' כהה"ר סי' רפאל פימיינטה בעי"ת וואדזאן... אייר תרנ"ו.

ר' חיים יוסף מאמאן

כוללות טבריה ת"ו

שנת תרנ"ה תרנ"ז (1859-1896)

[1]שדר' דירדן הוא נכד המלאך רפאל יליד עיר מקנאס, שנולד שם בשנת התק"ע, ובצעירותו עלה לארץ ללמוד תורה ונתיישב בעיה"ק טבריה. והיה כאחד מרבניה ואף גם זאת, מייחסים אליו שהנהיג את המסורת חג ההילולה דרבי מאיר בטבריה, לעומת ההילולה דרשב"י במירון. ושם בטבריה נולד לר' שלמה השר"ר דירדן, בשנת תרי"ח. ובראשית שנת תרס"ו נתקבל לרב ומו"ץ באורן, וראב"ד בעיר תמושינט. ובלערי"ש ובקאזבלנקא, והוא הוא שאסר קמח שנטחן בטחנת הסילנד'רי למצות חג הפסח. מהרבה חששות שנזכרו בספר "פטר רחם", וחזר בו ממה שהיה הוא עצמו מן המתירים. והרחמ"ן - רפאל חיים משה בן נאים מעיר ג'יבלטאר ערך ג"כ חוץ מספר פטר רחם ספר "קול תחנה וקול טחנה" לסייע לו בכחא דאיסורא. וכנגדם נתחבר ספר "קול צעקת הרועים" מר' אליהו בן גיגי בכחא דהתירא.

כשהגיע השדר' בשלחותו לעיר צפרו התיידד עם מו"ר מר אבי ומר זקני ז"ל כמ"ש במכתביו הרצ"ב, ולבסוף כשחזר משלחותו והגיע לעיה"ק טבריה עלה הוא ועשרה ת"ח אל ההר, לקברו של התנא רבי מאיר ולמדו תהלים והדליקו נרות והתפללו להצלחת כל המסייעים והתורמים לכוללות טבריה ת"ו. ובפרט למר זקיני ומר אבי ז"ל כמ"ש במכתבו. ובתוך ימי שליחותו הגיעה אליו השמועה מפטירת ר' שמואל הרב אחיו ז"ל. וכתב להודיע לידידו מר אבי ז"ל כאשר יראה המעיין.

בע"ה. מעיה"ק טבריה ת"ו לעי"ת צפרו

מאיר עינינו, מחמד לבנו, ידיד ה' וידידינו מע' הגביר יקר ונעלה לשם טוב ולתהלה. רצ"ו סי' סי' מאיר בן יעיש נ"י ויחי שמו לעד לעולם כיר"א.

ולשלום אין קץ !

מודעת זאת כי מנינו שליח מצוה למע' הרב הכולל שר"ב כמהר"ר חיים יוסף מאמאן הי"ו נכד לאותו צדיק מני"ר מע' הרב הגדול גאון ישראל וקדושו סבא דמשפטים המלאך רפאל מאמאן זצוק"ל והוא יגיד יצרינו את כל התלאה אשר מצאתנו בצו'קי טבריה כי הן בעון צנורות השפע ננעלו, ובעבור זה כולנו רבץ תחת משאו מתת לחם ומזון לתושבי הארץ. ולא ידענו אנה נפנה לעזרה לנהל קהל עדתינו אשר הן היום עי"ק ת"ו נתרבו אוכלוסיה בן פורת יוסף על חד עשר מאשר לפנים, עשרת מונים. וכולם עניים ואביונים. וצרות אחרות צומחות אחריהן, לא נוכל לבארם כי רבים מכאובים ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע בע"ה. ובכן אתה הוא בעל הרחמים, חושה נא לעזרה למסור ביד הרב השדר"ן הנז' כל כסף הקדשים אתו לשם גדול אדונינו התנא הקדוש רבי מאיר בעל הנס זיע"א. ובפרט להשתדל עמו להליץ טובה בעדו ע"כ אוהביו ומיודעיו המחזיקים בישיבת מאיר בת עין זיע"א לשלם את נדריהם למר שדר' לן הנז' נר"ו. ולא נצרכה אלא להעדפה מנה יפה מפרי צדקתו נדבה כפולה היא העולה לפי צוק העתים ודוחק הזמנים ולעמוד לימינו לקרב לו התועלת טובה כפולה ומכופלת עד יצא כנוגה צדקו. והיה בעבור כבוד אבותיו הקדושים זלה"ה, ולכבוד קדושת הארץ. תקותנו חזקה כי כה יעשה. ובשכר זאת אלק'א דמאיר יהיה בעזרו, נצב עליו לשמרו, יאריך ימים ושנות חיים בעשר ובכבוד ותפארת בנים, כנה"ר וכנא"ה המעתירים בעדו עתרת החיים והשלום.

ע"ה יוסף דוד אבואלעפיה ס"ט	הצעיר יצחק אברהם בקיריה ס"ט	הצעיר דוד אסודרי ס"ט	אברהם דוד סתהון ס"ט ס"ט	ע"ה ב"ה אברהם אביחצירא	שלמה רחמים אבואלעפיה

בעה"י

מעיה"ק טבריה ת"ו לעי"ת צפרו יע"א

מטה אהרן יפרח, וכאור בקר יזרח, הדרת יקר ידידנו ומאוד יקירנו חמדת לבבינו מע' הגביר המרומם, אור יומם סי' סי' אהרן אלבאז ואחיו נר"ו. אתה ה' תשמרם. ברכם טהרם כיר"א.

שלום לכם !

אות זה מדבר להגיד כי מנינו שליח מצוה למע' הרב הכולל להודות ולהלל שר"ב זר"ק כמהר"ר חיים יוסף מאמאן נ"י נכד לאותו צדיק מע' הרב הגדול גאון ישראל וקודשו סבא דמשפטים המלאך רפאל מאמאן זצוק"ל. וברוך מפיו יקרא, את כל דברי הצ'ירה, המצ'ריות העבריות שחלו להיות על ארצנו ועל נחלת אבותינו. לא נוכל לתאר בעט סופר תוקף הצרות, כי רבים מכאובים מאין ספורות. וחסרון כיס קשה מכולם. כי מטה יד כוללנו לנהל בלחם לתושבי הארץ, ואנן יד עניי אנן אנה נפנה לעזרה למצוא תעלה לקהל עדתינו אשר בן פורת יוסף עי"ק ת"ו נתרבו אוכלוסיה עשרת מונים. לאשר לפנים וכולם מכת המקבלים. דלים ואומללים. כי עת צרה היא ליעקב וממנה יושע בע"ה. ובכן אליכם אישים נקרא, חושו מהר לעזרה, למסור ביד הרב השדר"ן נדרים ונדבות אשר ימצאון אתכם לשם תנא דידן גדול אדונינו רבי מאיר בעל הנס זיע"א. ולא נצרכה אלא להעדפה מסת נדבת ידכם תרומה לד' נדבה כפולה לרחם על נשמתין בעידן עקתין, ולקרב לו התועלת מכל אוהב ורע עד יצא כנוגה צדקו והיה בעבור כבוד אבותיו הקדושים זלה"ה. ובשכר זאת אלק'א דמאיר מגן עזרכם. למען חייכם אתם ובניכם עושר וכבוד באהליכם, כנה"ר וכנא"ה ברב עז ושלום.

ע"ה יוסף דוד אבולעפיה ס"ט	יצחק אברהם בקיריה ס"ט	ע"ה דוד אסודרי ס"ט	אברהם דוד סתהון ס"ט	אברהם אביחצירא ס"ט	ע"ה ב"ה דוד יעקב ואעקנין סליט"א ס"ט	שלמה רחמים אבואלעפיה בן אדמו"ר ועט"ר רב חנ"א זי"ל

בעה"י

פאס יע"א א"ך טוב טבת התרנ"ו

פקודת משמרת החיים והשלום, לנופך ספיר גזרת יהלום, חכם בחכמתו, שלם הוא ושלימה משנתו מע' הח' הש' כקש"ת שמעון חיים עובדיה הי"ו כיר"א.

שלום עד בלי ירית, אל מכון שבתו שואף זורית.

אישון עיני! לשעבר קבלתי כתב ידידות מגלילות יד"ק לשון הזהב והאדרת, אשר פצו שפתיו צוף דבש מר ואהלות, מה נכבד היום ההוא אשר בו נתכבדתי באמרות טהורות ידידי חביבי. המשמחים את לבבי בגלותי זה. ואהיה שעשועים יום יום, וידעתי ידידי כי תאשימני שאחרתי עד כה מלהשיב מפני הכבוד, כאשר נכון לעשות לאהובים ידידים כמונו, ואולם יקירי אל נא תשית עלי חטאת כי לא במרד ובמעל ולא מתוך עצלות עכב' היתה ח"ו חלילה כי אהבתך ידיד חמדתי יתד בל תמוט לעולם תוך מורשי לבבי ושמך וזכרך תאות נפשי לא ימוש מפי לעולם כל עוד נשמת אלוד' בקרבי. ואיך אעשה כזאת לאחוז ידי בעכיב מלבוא בארש"ש החיים למרס בדם האהבה להשתעשע באהבתו היקרה לי מכל כלי חמדה טור אודם פטדה ?? הס כי לא להזכיר !! ואולם חמודי רק אין זאת שהייתי אך עסוק לשים שלום בין מעלת הרבנים המופלאים כקש"ת רפאל אבן צור הי"ו ובין הרב כקש"ת חיים הכהן הי"ו. ואודה חסדי האל שעזרני עד שהוצאתי מחשבתי לפועל וברכתי על המוגמר ועשיתי שלום, מה נורא היום ההוא יום אדיר בימי שנה קול ששון וקול שמחה, ותופים ומחולות נשמע במחנה העברים והעיר צהלה ושמחה. ועוד ידי נטויה לתווך השלום בין הרב כמהרח"ה הנז' הי"ו ובין הגבירים היקרים סי' בנימין ן' סמחון נר"ו וסי' מסעוד ן' סמחון הי"ו ואחיו ה' יגמור בעדי לטובה ויעזרני ע"ד כבודו שמו אכי"ר.

ידידי יקירי הסיבות הנוכחיות לא נתנוני עד בולעי רוקי. ואף כל עסקי, כמה כתבתי ידידות וכל דבר שבחובה הנחוצים לי מאד מאד

היסבותי אחורנית עדי גומרי בע"ה ואולם ידידי רשפי אהבתך היקרה אשר היא נגד פני תמיד השוכנת משכנות מבטחים תוך מעמקי לבבי לא יכולתי להתאפק עד כה ודחקתי ונכנסתי ועמדתי על עמדי על רגל אחד לכתוב אף שורותיים אלה בחפיצות ינופף. נמרץ בין צו'קות ובין צרת'ן. ואעידה לי עדים נאמנים הכתב והמכתב והלשון אחת הנה ואחת הנה לחלות פני הידיד שתמיד ינופץ עטו ע"ט דודים לבשרני מטו"ש כי באלה חפצתי מאלפי זהב וכסף נא ידידי אחת שאלתי, ואומר חלותי שתכתוב לי סגולת הים הסוער ע"ג הקלף הבא אלך תוך כתבא דנא. וירבה מהם לפי שיעור הקלף ויכתבם בקדושה ובטהרה. והסגולה ההיא אצל מע' הרב כקש"ת רפאל משה אלבאז הי"ו. וישתדל לעשות בחכמה כי לפי הנראה לי שאפשר שהרב הנז' לא יקבל לתתך להעתיקה לי שאפשר שהוא מוקפד שלא נתתי לו ספר נפתלי שבע רצון. הגם שכבר נתתי לו ספרי דבי רב עט"ר הרמ"ז זצוק"ל. באופן ידידי על חכמתך בטחתי שתעשה כחכמתך ואיש חכם אתה וידעתה את אשר תעשה. גם נא ידידי יכתוב לי הסגולה שיש אצל הרב רבי אבא אלבאז הי"ו שעשה לו חכם אחד לקיום הבנים שלא ימותו ח"ו. וגם זו נחוצה לי מאד מאד והעיקר הוא שירבה הכל בקדושה ובטהרה. ובחפיצות נמרץ. כי אני נחוץ לדרכי בעה' בקרוב כי בקרוב אגמור כל עסקי כי אין לי שום דבר המעכב. ובעזרת העוזר האמיתי ביום א' או ביום ב' שבוע הבא אסעה לחט"ו בעז"ה, ע"כ נא ידידי אל יאחר אותי וה' הצליח דרכי ומחזיק נא לי טיבותא לרשאי ואודות ספרי דבי רב מרפה לנפש בהגיעי ללקצר אקיים בו מצות שילוח נכון לב צדיק יהיה בטוח, מעתה לכל האהובים ובפרט לידידי חמדתי שאר בשרי סי' אהרן מאמאן נר"י שר' האלף הרוב ובפרט מהפ' להרב העצל כמהר"ח מאמאן הי"ו ש"ר ובכן כ"ד המצפה לתשובתו הרמתה מהרה תצמח המוקירו ומכבדו ולנצח ידידו ע"ה

חיים יוסף מאמאן

ס"ט

שד"ר טבת"ו

נתאחר כתבא דנא ושלי"ת לעת כזאת כבר ברכתי על המוגמר וגמרתי השלום גם עם הגבירים הנז'. והימים האלה נזכרין ונעשין למועד שמחה וששון בשלומות הללו ה' יגמור לטובה כן ה' ישים שלום בחילם. שלוה בארמנותם. באשר לקחה אזני שמץ דבר. שעברו איזי דברי ריבות בין הרבנים הי"ו של מח"ק צפרו ובין הקהל ופליאה דעת ממני על מה זו ועל מה זו ותמהני על יופי דעתם ע"ז כי לא נכון לעשות כן. ובפרט להרבנים יקרים כמותם הע"י. ואמונה אומן שצר לי מאד מאד וה' יבשרם בשורות טובות אכי"ר.

בעה"י.

ר"ח אייר התרנ"ו מעי"ת לעראיש יעא'.

שפעת שלומים, וברכות ממרומים, לראש גבר הוקם על ... ור"ן הח' הש' עצו"ר האהוב הנאמן נטע נעמן, כש"ת שמעון חיים עובדיה הי"ו כיר"א.

בעזוז התשוקה אקרא שלום וידידות לידיד אשכול השלימות!

אהוב וחביב, ונוגה לו סביב! זה ימים אשר בהם ירחים שלא כתבתי לך ידידי למרס בדם האהבה, כמשפט האחוה, כי נעים נאוה, ואולם לא במרד עשיתי זאת אך הן בעון מצאוני עוני אנחה ומגינת לב, הקדירו לבבי, וחזיזים מרים דלפו מעיני, משמועה רעה ואיומה, ממרדת אמריה, כי פגעה מדת הדין בדוקין שבעין מחמד כל עין עט"ר וא"ת אחי'מלך הרב מר שמואל זלה"ה. למורת רוחי הזמן הבוגד גדע בחורי אף ארמון דשן הבנוי כמו רמים כליל תפארת ונהדר בכל מחמדי עין לשמחת כל רואיו. עץ נחמד למראה, ותאוה לעינים, אזרח רענן, שש ומתפאר בשלל צבעיו מרהיבי עין ומעליזי נפש, לדאבון נפשי אההה! כי זה הוא חלקי מכל עמלי בארץ מרחקים אין מנחם לי, ואין לי אלא להצדיק עלי את הדין, צדיק הוא וצדיק דינו ברוך גוזר בצדק, יה"ר דלא תיחזו כהאי סימנא לא מקצתה ולא מינה אכי"ר.

מעתה למע' הרב המופלא וכתר ש"ט עולה כקש"ת רפאל משה אלבאז הי"ו דשו"ט באה"ר ואל יחשוב שח"ו החשתי מטוב מלשלוח לו ספר נש"ר (=נפתלי שבע רצון) חלילה אין כ"א שעד כה הייתי צריך לו הרבה, ובע"ה בקרב עם שיירה ראשנה שתלך לפאס יע"א בע"ה בהגיעי לטאנ'כיר יע"א אשלחנו כי בין היום, ובין מחר פני מועדות בע"ה לעי"ת נ"ז. מעתה למע' הרבנים המו' כמהר"א ן' שטרית נר"י, וכמהר"ש אזולאי הי"ו. להידידים היקרים הח' השלימים כמהרח"מ וכמהר"מ וכמהרמ"ץ ולידין שא"ב סי' אהרן מאמאן נר"י ש"ר האלף. והספר שהבטחתיו לשולחו, באמת ובאמונה שגם לי גם לו לא היה

שנשאר במקנאס יע"א. מעתה למר אביו הח' הש' כמוהרמ"ע הי"ו ש"ר האלף. תשובתו הרמתה מהרה תצמח לעי"ת טאנג'א ליד סי' יוסף חיים ן' גו' הי"ו ושו"ט ישגא כנה"ר וכנא"ה.

ע"ה חיים יוסף

מאמאן

ס"ט

ידע ידידי שהיה רצוני לכתוב לך מזה זמן לדבר עם מר פקידנו הנאמן, נטע נעמן הח' הש' והכו' זר"ק כמהר"ר אליאו אלבאז הי"ו שכעת שרצוני לנסוע למח"ק טבריה בעז"ה צריכה רבה לקבץ כל הנמצא תחת ידו לקופת התנא הק' רמב"ה זיע"א. ולשולחו לפאס יע"א ליד ידין הח' הש' כמהר"ר שלמה אבן צור הי"ו. והוא יגיעהו לידי הן רב הן מעט כי מח"ק עיה"ק טבריה ת"ו היא כעת במצור ובמצוק מדלית איסר ורבניה וחכמיה וענייה ד'לו ד'לו על המחיה ועל הכלכלה, והרבנים הי"ו אצים לאמר הבה לנו כסף. וע"ז ההכריח אלצני לכתוב לכל המקומות אשר כבר ברכתי מהם וקיבלתי מהם בחזרה כנהוג, ובפרט למח"ק צפרו יע"א לאיש חסדנו הח' הש' אליאו בהיר הי"ו למהר לשלוח כל הנמצא תחת ידו על דרך הנז', ואולם יען שהן בעון מיום השמועה רעה, לבי בל עמי, וצר לי מאד, והנה בע'תה אחלה פני ידידי לדשו"ט משמי לידי"ן מר פקידנו הנז' נר"ו לקיים משפט כתוב כנז', ואני אשלח הקבלה לידין חר"ש חכם הנז' בסך אשר יגיע לידי נכון לבו בטוח, ומאת ה' תהיה משכורתו שלימה להאריך ימיו בטוב, ושנותיו בנעימים. אכי"ר ואיני מקבל ע"ז שרם תשובה ריקנית ושום התנצלות כו"ע והן רב הן מעט יקיים בהם מצות שילוח ועמך ידיד הס"ר ושכמ"ה ושלום שנית

חותמת

ע"ה חיים יוסף מאמאן ס"ט

בעה"י

מעה"ק טבריה ת"ו טו"ב כסלו התרנ"ז *לעי"ת צפרו*

ישאו הרים שלום טובה וברכה, מאלקי המערכה, לכבוד מע' תהלת ידידנו החכם השלם מר פקידנו על ההקדש, עובד מאהבה, וכל מעשהו באמונה. יקר רוח איש תבונה, מתעסק בקדשים ורץ לדבר מצוה כמהר"ר מסעוד עובדיה נר"ו יאיר לעד לעולם כיר"א.

חביב נחמד ונעים !

אות זה מדבר כי הגיע לחטו"ל מע' הרב הכולל בישראל להלל מזר"ק טהור מר שדר' לן כמהר"ר חיים יוסף מאמאן נר"י ויגד לנו נועם מדותיו הטוב והמטיב גומל חסדים. וכולו מחמדים, והעדיף המרבה לספר בשבח תהלתו, ועל הטובה אשר גמלת אותו, אכן מה נענה. לפעלה טבא אמרינן איישר. עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר. אשריך מה טוב חלקך ומ"נ גורלך. ה' אלקיך ירצך ובירכך לעילא מן כל ברכתא במיט"ב תלתא אכי"ר. ואמת יהגה חכי כי חיש מהר להגעת הרב השדר"ן אל הק' זריז ונשכר בעלותו ההרה הר ציון גדול אדוננו ורב כח התנא הק' רבי מאיר בעל הנס זיע"א בחברת מנין ת"ח כל בי עשרה שכיתנא שריא. ובאורים כבדו ה' הדלקה עושה מצוה בשמן זית זך. ובקול רנה ותודה תבענה שפתותיהם בלימוד תהלים לזכות ולהצלחת כל אחינו שבמערב הפנימי יע"א המחזיקים והמשתדלים לקיום וישוב העיר הזאת נעמי' חמד זו טבריה ת"ו והפרט מפורש לשם רו"מ ענו ואמרו ופתחו כולם בברכה. כי תקדמנו ברכות טוב אורך ימים ושנות. אם יוכל איש למנות, כנחלים ניטיו כגנות, גם עשו"ר נלוה, לישרים נאוה, ותפארת בנים, וברכת חתנים, שקטים ושאננים, גם ברכות מעטה תהלה, למר בריה רודף צדקה וחסד למטה שמעון חיים עובדיה נר"י. ההלל והשמחה במעונו, אורך ימים בימינו, ואלק"א דמאיר עזרו ומגינו כיר"א. ובנועם השגחתו נבטח כי יתמיד ההשתדלות בהקדש בל ימוט עולם ועד. גדולה מצוה זו שתגן אלף המגן כנה"ר וכנא"ה ברב עז ושלום.

חותם הרי"ד אבולעפיה	אברהם בקיריה ס"ט	אברהם סלמון ס"ט	ע"ה ב"ה דוד יעקב ואעקנין סליט"א ס"ט	דוד נתנאל רופא ס"ט	שלמה רחמים אבואלעפיה

מודה החו"מ הודאה גשו"ק היות אמו"ץ שנטו"ק מאת ידידינו אור עינינו הפקיד הנאמן נטע נעמן החכם השלם והכולל עצו"ר כקש"ת מסעוד עובדיה הי"ו. סך שלשה עשר דורו ושבעה בליון. אשר עלה בקבץ תחת ידו ידה"ק מפירות הקדש המנוח איש צדיק הר' יעקב אדהאן נ"ע אשר הניח לשם מח"ק חמד זו טבריה ת"ו והסך הנ' הגיע לידי במוש' עספ"א. ותכף לנטילה ברכה אנא דאמינא יה"ר אלק'א דמאיר עזרו ומגינו הוא ובניו אתו. באורך ימים ושנים דשנים ורעננים. והצלחה רבה, כסף ....ריבה לאלפי רבבה. גם עד זקנה ושיבה בנים ובני בנים. נטיעות דומות לשרשים כולם קדושים כנה"ר וכנא"ה המעתיר בעדו ובעד בניו היקרים עתרת החיים והשלום.

הצעיר **חיים יוסף**

מאמאן

ס"ט

בחזרתי בר"ח טבת התרנ"ו קבלתי עוד דורו אחד ושלשה עשר בליון מאת מר פקידנו הח' הנ' ותכף לנטילה ברכה. יה"ר אלק'א דמאיר מגן עזרו והיה אדירו הוא ובניו אתו, וברוך בפרט ידי"ן ואו"ע רב' אהבה עינא וליבא ן' חכם עצו"ר כקש"ת שמעון חיים עובדיה שיפקד בפקודת ישועה ורחמים בבנים ובני בנים נטעי נעמים באורך ימים ושנות. אשר אם יוכל איש למנות בעושר וכבוד ורם ונישא וגבה ע"ג מעלה רמה.....

ע"ה **חיים יוסף מאמאן** *שליח כולל טבריה ת"ו.*

מקורות והערות

---

1. יה"ב עמ' 372 ואנצק' לתחכא"י כרך א' עמ' שפ"ד.

רבי אלעזר בהלול

כוללות טבריה

שנת תרס"ג (1903)

שר"ר זה לא נזכר במקורות שלפני, וכשהגיע לטאנכיר שמע מהמקרה שקרה בעיר מכנאסא לשלול ולבוז בז וכל הדרכים בחזקת סכנה, לכן חזר בו מליכנס למרוקו, ובניתים נמלך לנסוע לערי קוסט'א, ושם קבל תלונה על ידי מר אבי כנראה על השרר' רבי חיים יוסף מאמאן, אולי לוה כסף מיחידי הקהל ולא החזיר ההלואה, ורבי ישראל שרר' דידן קבל עליו שכל בעלי החובות ינכו ההלואה מן הנדבה שעומדים לתת לו, הוא ז"ל יצא בשליחות גם למען ישיבת מאיר בת עין בטבריה.

אהרן אלחדיף חכם – באשי טבריה

ב"ה יום כ"ג לחודש אדר אדר שנת תרס"ג לעי"ת צפרו

ישאו הרים שלום טובה וברכה, מאלדי' המערכה. לכבוד ידידנו מעלת החכם השלם והכולל עצום רב פקיד ישיבת מאיר בת עין אור נערב, רצ"ו רבי שמעון חיים עובדיה הי"ו לע"ל כיר"א.

ידיד נפשינו!

הן היום מנינו שליח מצוה למע' הרב הכולל בישראל להלל מר שדר' בקדש נאדר. כמוהר"ר אלעזר בהלול הי"ו הוא הסובב חזקת שליח עושה שליחותו לקבץ נדרים ונדבות וקופות האי תנא דידן קדוש ונורא שמו רבי מאיר בעל הנס זיע"א. ובכן את רו"מ אשר שמעו הטוב שמענו רב חסד ומרבה להטיב, נבקש היום להיות בעזרת הרב השדר"ן לספר שמו ותהלתו בקהל עם ולהורות לו את הדרך ילך בה עד יצא כנוגה צדקו בהצלחה רבה. ולמסור בידו כל הנמצא לשם חכמי ישיבת מאיר בת עין תכב"ץ ולשדל אנשים חדשים לדבר מצוה הזאת להיותם מן המחזיקים בישיבה הקדושה הנד'. כי הן היום הלא היא ברכת המעלות והתהלות ויכולה שתגן אלף המגן. מבטחנו אמיץ בהוד מהללו כי כה יעשה הכי לכבוד מר שדר"ן כי ראוי והגון הוא ע"פ

מדותיו לעטרו בזהובים. ונקדמה פנ"ק בתודה ובברכה על כל הטוב והחסד אשר עשה ואשר יעשה יה"ר ברך ה' חילו אורך ימים ועושר וכבוד יוסיפו לו ברב עז ושלום.

אהרן אלחדיף	הצעיר	ע"ה חיים	הצעיר	ע"ה שלמה	הצעיר
חכם באשי	מכלוף הכהן	אסבאג	דוד אסודרי	סאמון	ברוך
בעיה"ק טבריה	ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט	טולידאנו

חותמת: שלמה רחמים אבואלעפיה

בעה"י.
היום ר"ח אדר התרס"ד טאנכיר

כבוד ידידי ויקירי, מע' החה"ש מהולל בתשבחות כמהר"ר שמעון חיים עובדיה יצ"ו יחש"ל כיר"א.

הנה לשלום אין קץ.
באתי בשורת דרך ארש"ש להודיע למעכ"ת שבאתי לפה עי"ת טאנכיר יעא' והיה רצוני לבוא לעי"ת יע"א לעשות שליחותי. והן בעון שמעתי ותרגז בטני מכל העובר בעי"ת מקנאס יע"א לשלול שלל ולבוז בז. וכל הדרכים בחזקת סכנה, ובפרט שנה זו מעוברת חרפת רעב בכל המדינות וחוסר ההשפעה. כי ע"כ נמלכתי בדעתי ללכת בתחילה לערי קוסט'א יע"א. וכן הסכמת מע' הרב ר' מרדכי ן' ג'ו יצ"ו. ויען שבעוה"ר גם אנחנו צרות רבות מצאונו ועברו על ראשנו מים הזדונים. ובכל שבוע באים לי מכתבים ממע' הרבנים יצ"ו למהר לשלוח להם כסף הקדשים להחיות בהם נפשות החכמים העניים והאביונים ובפרט שימי הפסח קרבו ויאתיו ומצפים לרחמי שמים, ולרחמי הנדיבים בעם יצ"ו. כי ע"כ ידידי יתמלא ברחמים על החכמים והעניים הנז' ותאזור חיל לקבץ כל הנידר לשם ישיבת מאיר בת עין ותמסור אותם ביד מע' הרב המופלא מר פקדינו ר' שלום אזולאי נר"ו למהר לשולחם לידי לפה עם מעות הקופה שבידו כדי לשולחם מהר קודם חג הפסח להחיות בהם נפשות רבות ובשכר זאת אל חי נעלם יתן לו שכר מושלם וזכות התנא הק' רמב"ה זיע"א תגן בעדו ובעד בניו יצ"ו.
הלכ"ד המעתיר בעדו עתרת החיים והשלום.ע"ה **אלעזר בהלול**
ס"ט (חותמת)

בעה"י. היום י"ד לחו' ניסן תז"ל רנ"ו טאנכיר יע"א

רב אחא משבחא. אבן יקרה דבדולחא, מע' הרב הכולל ענותן כהלל. עצו"ר כמהר"ר שמעון חיים עובדיה נר"י יחש"ל אכי"ר.

אחרי עתרת החיים והשלם באה"ר זאת אות הברית להודיע מק' כתבו הטהור ושו"ש מהש"ט דטבא הוא וטבא להוי. ובו ראיתי צדיק מסלסל בצ'ערו. ובא במלון על מע' הרב השדר' כמהר"ח מאמאן הי"ו על אשר הפך לב יחידי סגולה מלהאמין עוד בדברי חכמים וגרם חילול שמו וחילוק הני שלוחי דידן. ואפי' רב תנא דבי אליאו לא תקן מה שפגם השדר' הנז', ופליאה דעת ממני איך מעלת הרב תנא דבי אליאו הי"ו העלים ממני זה הענין כו"ע. ובפרט מן הפרט שבחוה"מ סוכות היו בביתי הרב השד"ר הנז' ומע' הרב תנא דבי אליאו יצ"ו והיינו מספרים כל היום משבח יושבי המערב. וכיצד הנהגתם עם הני שדר' וכל אחד מהנז"ל מרבה לספר בשבח ובפרט לעי"ת פאס ועי"ת צפרו יע"א. אשר גמלו עמהם טובה כפולה ומכופלת מכל ערי המערב. ולא זכרו מזה הענין כלל ועיקר אין זה כ"א שכחה מהשנים רבות שעברו. לזה ידבר על לב יחידי סגולה הנז' שבע"ה אני כותב למע' הרבנים יצ"ו ובכללם למע' הרב אליאו בהיר יצ"ו. והוא יעמוד על זה הענין להוציא לאור משפטו אע"פ שהשדר' כמהר"ח מאמאן הי"ו היום חוץ לקלעים בשליחות ערי בוכארה יע"א אפ"ה הרב תנא דבי אליאו יחקור על הענין ויוצא אותו לאור. לא יחושו כלל, ומעתה הרי אני נותן להם רשות לקחת הסך שנתנו לו כל אחד מנדריו ונדבותיו השייכים לי כי לתקן שלחוני ולא ינקטו בלבם טינא ח"ו על הרב השד"ר הנז' ומי יודע כיצד היה הענין עמו ואל תדין את חבריך עד שתגיע. ובע"ה הכל יבוא ע"ן. והנני דוש"ט ברב עז ושלום למע' היחדים הנז' ורב ברכות ויהי לבם בטוח ואני אשלם במיטבא לאלפי רבבה לכל עם הקהל הקדוש גדולים וקטנים יחד כולם יהי שלום בחילם שלוה בארמנותם. ואלהא דמאיר יהיה עזרם ומגינם עד ביאת הגואל משיח לישראל אכי"ר. הלכ"ד המעתיר בעדכם עתרת החיים והשלום

הצב"י אלעזר בהלול ס"ט

(חותמת)

רבי יעקב חי בירדוגו

סבריה ת"ו
על הו"ל ספר מים עמוקים
וספר השרשים
שנת תער"ב (1912)

על שר"ר זה ראה בכוללות חברון שנת תרפ"ב וצריף לכאן.

יום ט"ו באב הנחמות ש' בעת"ר לפ"ק

שוכן שחקים יכתוב ויחתום בספרן ש"ץ לחיים טובים וארוכים ברוכים ומתוקים למעכד"ג ידידנו מע' הרב הגדול, מעוז ומגדול, ראש לעדת ישורון, רב פעלים שמו מפארים ר"מ ור"מ כקש"ת כמהר"ר שמעון עובדיה נר"ו יאיר ויזהיר לע"ל כיר"א

לשא"ק באה"ר!

אחדשר"ט כדמ"ל ואני תפי' לאל עלילה, למען יחי שמו לנצח חיים של שלוה, כי נעים נאוה למען יאריך ימים ושנות עולמים, בעושר וכבוד אכי"ר

רב נכבד! זאת להודיע לכת"ר כי מזה ידי יסדה אר"ש לשם כת"ר עם שילוח ספרי מים עמוקים שהוצאתי לאור מכיסי וממוני וחליתי פניו למען לחלקם ביעקב לנדיבי העם אשר יראו בענ"ק ולהשתדל לקרב לי התועלת למען אוכל להוציא מחשבתי לפועל בע"ה להדפיס שאר ספריו הק' אשר הם עדיין כמוסים עמדי, וקוה קויתי לחזות בנועם אור יקרות מכותבות דרבי כי עלו דברי לרצון וכי הוא מוכן להשתדל בדב"ז, והנה נכזבה תוחלתי, ושערי תשובה ננעלו, ולא ידעתי מה אדון בה, ולא אאמין כי ח"ו העלם יעלים עין מזה, האחד כי לשמע

אוזן שמעתי כי דרכו להטיב לכל, ובפרט בענין זה אשר הוא מצוה גדולה להוציא לאור ספרן ש"ץ, וה' הוא היודע כי כמה טרחתי ויגעתי בהגהת הס' הנז' עד שכוננתיו והעמדתיו לדפוס,ובטחתי בזכות המחבר ז"ל שיגן בעדי ובעד כל המשתדל עמי בדב"ן, ואני אמרתי שהא ודאי שכת"ר ישמח לקול הבשורה הזאת ויעזרני להוציא מחשבתי לפועל, ובטחתי שהא ודאי כל בעל שכל שיקבל את הס' היקר הזה ובהטעמם במטעמותיו, ובדבריו המתוקים, הא ודאי כי יקרבו את הספר הנ"ל בשתי ידים ובזה אוכל להדפיס שאר הכתיבות אשר הם מונחים בבית גנזי, וחוששני פן ילכו לאיבוד ח"ו "כי הנחה שוברת" ואמרתי אני אל לבי למי אפנה לעזרה אם לא לכת"ר אשר הוא ממכון שבתו יעזרני ויסמכני בענין זה, ולזה בטחתי ונשענתי על אהבתו ועל מידתו הטובה שיחלקם ביעקב לנדיבי העם אשר יראו בעני"ק ולהשתדל לקרב לי התועלת למען אוכל להוציא מחשבתי לפועל, ובשכר זאת יאריך ימים ושנות עולמים, ויה"ר זכות הרב המחבר ז"ל תגן בעדו אלף המגן אכי"ר, בטחתי שהפעם ילוה אישי' אלי לכתוב לי שתי שורות להודיעני מקבלתם ולשמחני כי עלו דברי לרצון ובה אדע כי מצאתי חן, ואחת שאלתי ואומר חלותי שאל יאשמני שדברתי עד כה והעמסתי עליו כי הזמן הכריחני ולזאת בטחתי שאל ישיבני ריקם וכ"ז ודב"ז לחכם שכמותו אשרי יולדתו, הכ"ד המעתיר בעדו עתרת החיים והשלום ע"ה

יעקב חי בירדוגו

ס"ט

חכם לבב!

עלץ לבי במכתבו היקר אשר קבלתי לשעבר [זמנו ר"ח סיון ז' נז'] ובכנפיו צרורים ה' ספרים מים עמוקים, הן הנה ראשית בכורי האביב אשר דלה דלה לנו ממקור מים חיים ילדי עשתונותיו דחד מקמייא מארי חיטייא הרב הגדול כמוהר"ר יאודה בירדוגו זצוק"ל זיע"א תשואות חן חן, אין בלשוני מלה לתאר ולהביע את מפעלו הטוב אשר פעל ועשה את החיים ואת המתים בפרט בס' היקר הזה אשר לפי רוב

השנים התבוללו נאומיו הקצרים עם מרבית השבושים והשגיאות אשר התעתדו לרגלי המעתקים הרבים, עד אשר היה כדברי הס' החתום וכמעט אבד עליו כלח, וברוך ה' אשר לא השבית לו גואל ומגלגלין זכות ע"י זכאי, הוא רו"מ כת"ר אשר עד כה עזרו ה' לברר את הסולת מתוך הפסולת ויפיץ אור בהיר על פני ערוגת הבושם, קוה נקוה כי לימים יוצרו יפוצו מעיינותיו חוצה להפיץ אור בהיר על כל כתבי הקדש אשר עודם טמונים בבתי גנזיו כעוללים לא ראו אור חזק ואמץ (עד כאן נמצא כתוב בכ"י מו"ר מר אבי זלה"ה)

ידידי! תכף לקבלתי את הספרים האלה בשגם לא הייתי אז בקו הבריאות לתפ"ץ אזרתי כגבר חלצי וקיימתי בהם מצות שלוח, לאנשי לבב אשר נקבו בשמות במכתבו הטהור כי כך חובתי ולכך נוצרתי להקדיש את גופי לדבר מצוה רבה כזו, ובעזר העוזר האמתי הצלחתי לקבל בעדם סך ארבעה צ'ורוס [מטבע מארוקו עולה כמו 71 פרא' פראנסים מ"מ] אך לא ידעתי מה לעשות כדי לשלוח המעות ליד רומ' כת"ר כי העיר הזאת בעוה"ר כמעט היא סוגרת ומסוגרת [מעת באו חיילות צרפת בערי המערב הפנימי] וליוצא ולבא אין שלום וגם ציר הבי דואר [פוסט] אינו הולך לבטח, וכפעם בפעם ילכו אנשי חיל עם החמרים להביא מכולת לאנשי העיר פאס, ע"א, על כן אמרתי אני אל לבי חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, ולבי הומה לי פן יחשדני שומע כי הייתי מעולמי עין חלילה, אל אלוק"ים הוא יודע, וזה ימים מקרוב נאלצתי להרים פעמי למתא פאס, ע"א לאיזה סיבה ורציתי להחליף המעות עם ניירות הבאנקו ולמהר לשלחם ע"י הבי דואר, וגם פה לא עשיתי מאומה, יען כי כל בעלי הבאנקו גזרו אומר שא"א להם לתת ניירות הבאנקו בשם איש מאנשי טבריה תוב"ב, שאין שם באנקו קבוע זולת בשם איש מאנשי ירושלים, עודיני משתומם על המראה, והנה קבלתי מכתבו השני אשר בו עורר חניתו ודרך קשתו על כי אחרו פעמי תשובתי אליו, ואז אמרתי עת לדבר להודיע לרו"מ כת"ר את המאורע, וכי חף אני מפשע, ורו"מ כת"ר ימהר יחישה מעשהו להודיעני דרך זו נלך לשלוח המעות לבטח, גם יואל ברוחו הנדיבה

לשלוח לי לשמי ס' כנף רננים לה' המשבי"ר זיע"א, ובה אידע כי מצאתי חן בעיניו, הנני נותן תשואות חן לא מעט לס' היקר הזה. (ע"כ מצאתי בכתב ידו של מו"ר מר אבא זלה"ה, העתק עראי מהמכתב ששלח אל הרב יעקב הנ"ל.

יום ג' לחו' חשון ש' תרע"ג לפ"ק פעה"ק טבריא תובב"א

כאפיק נחלים, בגבורת מרוצתם, אריץ את שלומי, לאיש שלומי, חכם בחכמתו, וצדיק באמונתו, מני"ר הרב הגדול, מעז ומגדול, ר"מ ור"מ כקש"ת כמהר"ר שמעון חיים עובדיה לא יחסר מלכו כיר"א

ראשית הגש' ויגש יעקב לפני הדר"ג בתשלומי כפל ש"ח וש"ן, לפי רוב האהבה, ובעתרותי אמינא לא יעדי מינן, הדריה זיויה ויקריה לדרי דרי לעד כל הימים, אכי"ר.

מאורות דב"ק טוב האיר על עבר פני, וכמוצא שלל רב שמח לבי ויגל גילה אחר גילה גילה, משלומה של מלכות דטבא הוא וטבא ליהוי אורך ימים ושנים טובים ומתוקנים, דשינים ורעננים, אכי"ר, אמרי צוף מתוקים מדבש נועם אמרותיו ראיתי כי העדיף בטובו, להחזיק ביד קרובו, תולעת יעקב במשלוח סך טו"ב פראנק אשר אסף איש טהור מני"ר מנדיבי עם הע"י עזר דפוס הס' הק' מים עמוקים לאו"ץ עטרת ראשנו פאר משפחותינו מר זקיני הרב הגאון המו' קדוש יאמר לו גור אריה יאודה בירדוגו ז"ל וזיע"א, לפעולו הטוב הזה חוב תחובב נפשי להביע לו רגשי תודות, מקרב ולב עמוק, ואל אלוק' ישלם לו גמולו, וזכות הרב המחבר זיע"א יגן בעדו ובעד כל אשר לו אכי"ר. ועל אודות המשלוח הטו"ב פראנק הנה יקבל בהם ניירות מהבאנק' וישלחם לירושת"ו ע"ש פקדנו סי' שמואל אלעלוף נר"ו, והאדרים שלו תו"ד, וימחול להודיענו בשתים שורות שהם שייכים לי ותכף ישלחם לי לבטח בלי איחור ודי בזה.

הנני שולח בפוסטא זאת ס' כנף רננים לכת"ר כאשר קדשני במצותיו, בטחוני אמיץ ברבנותו ורום ערכו שכה יעשה וכה יוסיף בתוס' מרובה, ואסיים בתודה וברכה רבה וכס"ת יגדל כנה"ר וכנא"ה דשר"ט ברוב עז ושלום הכ"ד המצפה לתשו' מהרה תצמח הצב"י ע"ה

יעקב חי בירדוגו ס"ט.

פעה"ק טבריא תובב"א יום כ' לחו' שבט ש' תרע"ג

שלומות רבות וברכות נשגבות, מאת שוכן ערבות, המה יחולו על ראש ואב לבית יש' מע' הרב הגדול, מעוז ומגדול, ראב"ד מקודש ר"מ ור"מ כקש"ת כמהר"ר שמעון חיים עובדייא לא יחסר מלכו כיר"א

ראשית הגש' ויגש יעקב לפני הדר"ג בתשלמי כפל ש"ח וש"ן, לפי רוב האהבה ובעתרותי אמינא לא יעדי מינן הדריה זויה ויקריה לדרי דרי, ובו נתפארה לעד כל הימים אכי"ר

מאורות דב"ק טוב האיר אל עבר פני וכמוצא שלל רב שמח לבי ויגל גילה אחר גילה משלומה של מלכות דטבא הוא, וטבא ליהוי, אורך ימים ושנים, טובים ומתוקנים, דשינים ורעננים אכי"ר אמרי צוף מתוקים מדבש נועם אמרותיו ראיתי כי העדיף בטובו להחזיק ביד קרובו תולעת יעקב במשלוח טו"ב פראנק' אשר אסף איש טהור מני"ר מנדיבי עם הע"י עזר דפוס הס' הק' מים עמוקים לאו"ץ עטרת ראשנו פאר משפחתנו מר זקני הרב הגאון המפורסם קדוש יאמר לו גור אריה יאודה בירדוגו ז"ל וזיע"א אשר שלחם ע"י פקידנו הנעלה המור"ן סי' שמואל אלעילוף יצ"ו לפעולו הטוב הזה חוב חובב נפשי להביע לו רגשי תודות מקרב ולב עמוק יואל אלוק' ישלם לו גמולו, וזכות הרב המחבר זיע"א יגן בעדו ובעד כל אשר לו אכי"ר

דעת לנבון נקל לדעת כי איחור כתבי להשיבו מפני הכבוד יען נתאחר שילוח הכסף הנז' לידי דין גרמא שאחרתי עד כה למען אודיעו גם קבלת הכסף הנז' לידי,

ואם נראה בעיני קו' לשלוח עוד איזה ס' יודיעני למי אשלח או אשלחם ליד כת"ר אם יש תובעים לספר הנז' ומקבלים אותו בספ"י, ויען כי ידעתי גם ידעתי שכת"ר אוהב חסד ומרבה להטיב לזה ההבתי עז בנפשי לגשת לדבר ולשאול ממנו עדיף ובטחתי שכן יעשה, ובזכות אבותי הק',

ובזכות הרב המחבר ז"ל תעמוד לו ולזרעו עד עולם להאריך ימיו ולהנחילו עושר וכבוד אמן

ואסיים בתודה וברכה רבה, וכס"ת יגדל כנה"ר דשו"ט ברוב עז ושלום

הצב"י עה' **יעקב חי בירדוגו**

ס"ט.

בעה"ו פה ע"ת מקנאס יע"א

פקודת משמרת החיים והשלום, לגזירת יהלום מע' הרב הגדול מער"מ הדו"מ כקש"ת כמוהר"ר שמעון חיים עובדיה נר"ו יאיר ויזהיר לע"ל כיר"א,

רב גדול!

זכרתי ימים מקדם אשר הנפותי את עט"י ע"ט דודים אליך מחמד נפשי בשומעי את שמעך ורחך הטוב הנודף למרחוק כריח שדה אשר ברכו ה', ואשיחה בכל פעוליך פעולת צדיק על כל תגמוליך עלי, להיות עושה ומעשה לזכות את הרבים בספרי דבי רב עט"ר הגאון הרמ"ז אבינו הזקן ס' מים עמוקים אשר שלחתי אליך האדון ולנכון קיבלתי את ברכתך את אגורת הכסף המתוק"ן על ידיך גדול המעשה, ותמיד תהלתיך בפי ואהבתך וחמלתך קננה תוך מורשי לבבי וזכרך לא ימוש מפי לעולם. הנה בעת"ה לנעמ"י מודע שהנני בתוך הגולה מארצנו הק' חמת זו טברייא ת"ו וכי עזבתי את כל אשר לי והפרט מפו' את אשתי ואת בני האמונים עלי תולע, ואברח לנפשי מחמת המציק מלכות תוגרמה הרשעה, ואצא בגפי, וס"ת עמי ספר"א דמארי טב לעט"ר הגאון הרמ"ז הכי קרא שמו ס' השרשים הוא כתונת יוסף

אוצר בלום כל כלי חמדה, תורה יוצאה בהינומא, כרכא דכולא ביה, תורת ה' תמימה, אילן שענפיו מרובין, לכל יודעי דת ודין לכל שואל, את חוקי האלק"ים ואת תורותיו עצמו מספר, ותהי זאת נחמתי, בימי נדוד הלזה דלתבירי לגזיזי, וכרגע רוח ה' נוססה בי לזכות את הרבים להעלות את הספר על משׂבח הדפוס, והיה לנו לעינים, למצוא דבר חפץ בנקל להוציא לאור כל תעלומה, חמדה גנוזה, מימים ימימה, וחסדי ה' כי לא תמו, שבכל מקום אשר דרכתי הצעתי הס' הנורא, לפני כל אדירי התורה היושבים על מדין, ותגדל שמחתם ויאזרוני חיל ויעטרוני ויכתרוני בעזרתם ובהשתדלות נמרצה ובזריזות חרוצה לפני נדיבי עמים, ויזילו זהב וכסף להיות לי להד"ר עז"ר להוצאת הדפוס כי רבה היא ודעתי לבוא בע"ה אליכם אשים ק"ק לחדות בשמחה את פניכם הנעימים לגומרה של תורה, ולחרות את שמכם הטוב עם כל מחזיקי התו' על לוח לבי עמוק עמוק, ובנגלה על לוח הס' האדיר הלזה, ואקדמה פניך בתודות ורובי ברכות לאין ספורות וזכות האי תנא דידן המאיר לארץ ולדרים, מגן עזרך אתה וביתך וכל אש"ל ברבות הטובה, גם על זקנה ושיבה, ואורך ימים ושנות. אם יוכל איש למנות בעושר וכבוד כסף הכסף ריבה, לאלפי רבבה, בבנים ובני בנים נטעי נעמנים, נטיעות דומות לשרשים כולם קדושים, והיית אך שמח, שקט ובטוח כחמר טב דיתיב על דורדייה, לדרי דרי אכי"ר, ובכן הנני דשו"ט בני"ק למע' אדונינו מע' הרה"ג המו' כקש"ת כמהר"ר שלום אזולאי יצ"ו, והנני דשו"ט באה"ר להרבנית עטרת נובת"ו ת"מ, ולבני המלך הי"ו דשו"ט רא"ג מע' הרה"ג המו' כמוהר"ר יאושע בירדוגו יצ"ו מר דודי דשו"ט באה"ר, והנני יוצא בקידה ובהשתחויה מאת אדונירם

הכ"ד הגולה מאה"ק ע"ה **יעקב חי**

בירדוגו

ס"ט

וידרוש בשלום האחים המבורכים השרים שרי החסד והרחמים כה"ר סי' דון' כה"ר עמרם ן' יעיש יצ"ו וכה"ר שלמה ן' יעיש יצ"ו ותודיעם שבעל האכסניא שלי הוא סי שלמה ן' יעיש יצ"ו מאת מר דודי ר' יאושוע בירדוגו יצ"ו ומאת סי' מרדכי עטר יצ"ו והם דשו"ט באה"ר, ובזה השבוע למח"ק בע"ה.

רבי יעקב משה טולידאנו

מחבר ספר נר המערב

תרע"ב (1912)

ב"ה טבת"ו ט' כסלו תער"ב

לכבוד הרב הגדול, מעוז ומגדול, רב משרשייא, מבני עליה איש האשכולות מלא תהלות,כק"שת זר"ק מוהר"ר שמעון חיים עובדיה יח"של וכסאו ירום ויגדל, אנס"ו

אחדש"ט ברגשי כבוד כדמ"ל!

בטח שמע אדוני את שמע ספרי הקטן "נר המערב" תולדות וקורות אח"בי בארץ המערב ותולדות גדוליהם ורבניהם וחיבוריהם וכו', והן אף כי אין מדרכי לשלוח ספרי הנד' על פני חוצות ללא שאלוני, הנה בהיות כי הגד הוגד לי שם כבודו הרם בתור איש שהכל בו אשר תורה וחכמה בו נמצאים. אמרתי לבוא עדהו בספרי הנד' לתהות על קנקנו, אולי יגדל חנו, בעינ"ק ולהשקיף בו השקפה לטובה להכיר על פניו את יפעת גדולינו ומארינו חו"ר המערב וגדולי קשטיליא ז"ל, אשר היה כל עמלי להראות חכמתם בעליל ומעינותם יפוצו חוצה, על כן בטח אקוה שכאשר יקבל את ספרי הנד' יחיש נא בטובו להודיעני מקבלתו והאם מצא חן בעינ"ק כאשר כן אקוה,

והנה בהיות שהרבה מרבני דורנו שבמערב אשר הכירו את טיב ספרי ותועלתו השתדלו להפיץ אותו בקרב בני קהלתם ועדתם ובין ידידיהם ומכיריהם, במחירו הקצוב המושת עליו 5 פראנק (כמוזכר גם בקול קורא מערבי שהדפסתי אודות זה שיקבלו בתוך הספר ג"כ), לזאת יואל נא גם כת"ר להעיר אזן נכבדי ויחידי עדתו ק"ק צפרו יע"א לקנות את הספר במחירו הנד' למען דעת מקור ממנו חוצבו

ומשפחותיהם המיוחסות, אקוה כי כן יעשה וכה יוסיף בכל יכולתו והשפעתו הגדולה, ואסיר תודה הנני לכת"ר מראש.

כן אבקשה שאם ימצא רו"מ איזה הערות והשגות על ספרי הנז' עפ"י ידיעות שיש לו מענינים אלו או על פי כתבי יד שיש בעירו במח"ק יע"א, אל ימנע טוב מלהודיענו, ואי"ה במהדורא ב' אזכיר שה"ט על כל דבר ודבר שיהיה לי לעינים בזה, והנני שלום לרו"מ ולכל אשר באהי"ב ולכל עוזריו וידידיו אשא שלומי וברכתי.

ברגשי כבוד ויקר

המחבר יעקב משה טולידאנו

ס"ט

רבי רפאל ביבאס

בית תלמוד תורה עיה"ק טבריה ת"ו

שנת תרע"ב (1912)

רבי רפאל ביבאס, היה לו יחוס משפחה, שלשלת של רבנים דור אחר דור שנעתקו מספר הכתובות שלהם, והיחוס מגיע עד רבי חיים ראש לחכמי ורבני קאשטילייא המכונה ביבאס, רבי רפאל נולד בעיר סאלי, ובהיותו כבן שבע עבר לקאזא בלאנקא שם למד תורה ונתלמד מלאכת השו"ב וש"ץ ושרת את אחיו, ונכנס לעסק להיות סוחר כי רצה ליהנות מיגיע כפו, ובשנת תרס"א שם לדרך פעמיו ועלה לארץ משאת נפשו ושם פניו אל ארץ חמד זו טבריה, ולא עברו ימים מועטים עד שמתה אשתו ובניו ובנותיו כליל, והוא ז"ל הוסיף תת כוחו בעבודת שמים. וכשישב שם איזה שנים ראה שהחופשים רבו כמו רבו וידיחו נערי בנ"י מללמוד תורה, וילמדום שפות זרות ואין איש שם על לב, ויקם מתוך הערה לייסד מוסד קדוש תלמוד תורה, והחזיקו בידו הרב הראשי אהרן קדוש ה' לבית אלחריף ובדה"ץ ראז, ומאז ההצלחה האירה אליו פנים, והנה קפץ עליו רוגזו של חכם אחד מחכמי קאזא בלאנקא בשם חנניה חביב אזולאי הנקרא חח"א והוציא נגד רבי רפאל ביבאס ונגד התומכים בידו מאמר בעיתון "אור המערב" ואף חוברת בשם "מגן הדת" (דפוס דוד עידאן תרפ"ה ג'רבה תונסיה) ובלשונו החדה (כי נפשו חסה על התורמים שמתרוקנים כסיהם) המיט שואה ואונאה על הרב ביבאס, ועל מפעלו, ואף חו"ר קאזאבלאנקא וחו"ר ערים אחרות לא יצאו נקיים, וגם עליהם יצא חצץ, טבח ולא חמל והיה מן הצורך להוציא נגדו חוברת בשם "מלחמת המגן"שנת תרפ"ה והמעיין ימצא שם השמצות ודברי בלע שיצאו ממריבה כזו רח"ל, הרב ביבאס לא חת ולא נשבר, ולהיפך התאזר בסבלנות ויוסיף תת כוחו במפעלו לבנות ולנטוע, קם ויצא לחו"ל לפועלו ובטח בפועל אמת שיעזור לו, והגיע למרוקו והריץ מכתבים בכל ערי מרוקו, וגם אל עירינו צפרו הגיע הוא עצמו והגיעו מכתביו, ומכתבים רבים עליו ועל מפעליו ז"ל, ואנחנו נוציא לאור את מה שלפנינו כעת.

מקורות והערות

1. ספר מלחמת המגן קאזאבלנקא אלול תרפ"ה אימפרמרי ניוויל עמאר אלבאז.

בע"ה כ"ח אדר תער"ב לפ"ק

המאורות הגדולים, שרפי קדש הלולים, רבני אלפין ורבני מאוותא, מני"ר מע' הרבנים הגדולים, הדיינים המצויינים ראשון בקדש מע' הרב המופלא, וכבוד ה' מלא, מר דיינא כקש"ת שלום אזולאי הי"ו ומשנהו כסף מע' הרב המופלא, בכתם פז לא יסולה, כקש"ת שמעון חיים עובדיה, לנצח ינון שמם אכי"ר.

רבנים גדולים!

הננו מתכבדים בזאת לבקש מאת הדרת גדולתם על אודות המוסד הקדוש **בית תלמוד תורה הכללי יכב"ץ** *שנתיסד בעי"ק ת"ו מזה כארבע שנים על ידי האי גברא רבה, דאתא ממערבא, מע' הרב החסיד קדוש יאמר לו כקש"ת המלאך* **רפאל ביבאס** *הי"ו, אשר ברגשי קדש והתלהבות מאין כמוה, נגש אל מלאכת ה' הזאת להחזיר עטרת התורה ליושנה בעי"ק טבריה ת"ו, כי בעוה"ר מיום אשר באו בתי הספר המסיון אשר לא שערום אבותינו ירד כבוד התורה פלאים והתלמידים של בית הספר הנז' הם כופרים ואפיקורוסים ועמי הארצות גמורים שאפילו פסוק שמע ישראל אינו שגור בפיהם כלל,כי שם אינם מלמדים אלא שפות זרות ולימודים חיצונים המתנגדים לתורתנו, והרב הקדוש הנז' אזר כגבר חלציו ויקם לישע התורה והיראה, והאל ית' הצליח בידו כי בזמן קצר כזה יש לו היום יותר ממאה ושבעים תלמידים, ולהם עשרה מורים המלמדים אותם תורה ויראה וכו', בכל חג וחג מלביש ומנעיל את הילדים העניים, ולרבים מהם גם מפרנס אותם, והוצאות התלמוד תורה רבו ויעצמו במאד מאד כי הרב הנז' לרוב חשקו להגדיל תורה ולהאדירה אינו חס על הכסף עד שהיום צריך לו יותר מחמש מאות פרנק לחדש, וכן בנה* **בנין גדול ונהדר** *למשכן התלמוד תורה הנז' שעלה לו ביותר מעשרים אלף פרנק,* **ובכן** *מחלים פני כת"ר כי יעמדו לימינו לעשות את שאלתו ובקשתו לקרות את המכתב הכללי השולח לידכם, ולהשתדל עם ראשי ונדיבי הקהל עד שיקבעו תרומת ידם לשם התלמוד תורה הנז' איש איש כברכתו, וכפי אשר ידבנו לבו, ומצוה זו אין ערוך אליה, כי בזה הנכם מקיימים התורה*

בעי"ק **טבריה לתורה** *ובטחונינו חזק באחינו ישראל קדושים שלא ישיבו פניהם ריקם ויה"ר חפץ ה' בידם יצלח, והננו נשארים דשר"ט וכסא כת"ר יגדל כנה"ר וכנא"ה בי דינא רבה דפעה"ק טבריה ת"ו. מוקיריהם ומכבדיהם ודשר"ט ברב עז ושלום*

הצעיר שמואל ן' קיקי ס"ט

הצעיר יעקב חי זריהן ס"ט

הצעיר אליאו ילוז ס"ט

אחרי חתימת הרב ילוז המשיך וכתב בכתב ידו "בעבותות אהבה שלמה ואהבה רבה האזורים וקשורים על לוח לבי מאז דעתי אותם ועד היום אקדמה פניהם בשלמים מרובים, כולם אהובים, ולפי רוב האהבה באתי ביחוד שניות מדברי סופרים לעורר לבבם הטהור, להתעודד ולאזור חיל לתועלת המפעל הגדול הנז"ל אשר פעל ר"א ור"ן קדוש יאמר לו המלאך רפאל הי"ו זכרה לו אלדים לטובה אשר בפשיטות מוחלט נאמר שאי אפשר לזולתו לשפוך נפשו ורכושו בלתי שום תקוה רק לש"ש כאשר עשה כבודו, ובכן גם לנו גם למע"כת החובה לתמכו ולסעדו ככל אשר תשיג ידינו, ותקותי תאמצני בזריזותם וחריצותם לכל דבר מצוה כאשר ידעתים, שגם לדבר הזה יעמדו בכל עז ותעצומות להטות לבב אנשי חסד להיות זוכים במוסד הקדוש הזה ככל אחיהם בשאר ערי מערב, וברכת הדיוט אל תהי קלה, היא העולה, לגדול המעשה והעושה יחד כולם זכות התוה"ק תגן בעדם אמן, למען אחי ורעי, אלופי ומיודעי שאר רבני מח"ת יע"א, וגם לבעל אכסניא הגביר המרומם רצ"ו סי' שלמה חמו נר"ו יאיר הוא ובניו היקרים הי"ו אדברה שלום ור"ב, ותקותי שגם הוא יעזור בדבר מצוה הזאת ושכמ"ה **מאי"ן**. (ר"ת ממני אליאו ילוז נר"ו)

בית תלמוד תורה
הכללי
לעדת הספרדים
בעה"ק טבריה ת"ו

ב"ה פעה"ק טבריה ת"ו יום כ"ה לחדש אדר תער"ב

המאורות הגדולים,שרפי קדש הלולים, מע' הרבנים הגדולים, הדיינים המצויינים, ראשון בקדש מע' הרב המופלא, וכבוד ה' מלא כמהר"ר **שלום אזולאי** *הי"ו ומשנהו כסף מע' הרב המופלא, וכתר שם טוב עולה כמהר"ר* **אלישע אפרייאט** *הי"ן, ומע' הרב המופלא בכתם פז לא יסולה כמהר"ר* **שמעון חיים עובדיה** *הי"ו ומע' הרב המופלא בכתם פז לא יסולה כמהר"ר* **אבא זיניה** *הי"ו לנצח ינון שמם אכי"ר.*

רבנים גדולים!

אותותי אלה להודיע במורם קדשם כי מזה עשר שנים היתה עלי יד ה' ותעלני מעירי קאז'א בלאנ'קא יע"א אל ארץ הקדושה, ובחרתי למשכן לי עיה"ק חמד זו טבריה, ת"ו כי פה בעיר יהודית זו חשבתי למצוא נחת ומרגוע, אל נפשי הצמאה לעבודתו ית' שמו, כי העיר טבריה ידועה מימים קדמונים לעיר של חכמים ושל סופרים, ומלאה מצות כרמון, וכמאמר הגמרא "טבריה לתורה" ואולם בבואי ראיתי לדאבון לבבי כי המאמר הזה לא נאמר אלא על אותם הימים הקדמונים שטבריה היתה באמת עיר יאוד"ית גמורה, וכל תושביה עוסקים בתורה יומם ולילה, אבל בימים האלה שהעניות רבתה וגדלה במדה מרובה, ויוקר השערים נורא, חדל הקהל מחנך את בניו בבתי התלמוד תורה, מחסרון כסף לשכירות מלמד, ובזה מצאו מקום בתי ספר הזרים והחיצוניים לתקוע את אהליהם בעירנו, ויבואו ויטמאו את ארצנו בלמדם את ילדי ישראל שפות זרות וחיצוניות, ולימודים המתנגדים לתורת ישראל והיהדות עד שיוצאים התלמידים כופרים ואפיקורוסים ועמי הארצות גמורים ללימודי היהדות, עד שאפילו פסוק שמע ישראל

אינו שגור בפיהם, ולזה בראותי את הירידה הזאת חס לבי בקרבי ונתקנאתי **קנאת ה' צבאות** ופתחתי בית תלמוד תורה כללי ללמד בו נערי בני ישראל חנם אין כסף, ושמתי לבי בייחוד להריק את בית הספר החיצוני, ולהכניס את התלמידים תחת כנפי השכינה, ולהחזיר את העטרה ליושנה, והיום יש לנו יותר ממאה ושבעים תלמידים רובם עניים ויתומים, דלים ואביונים הלומדים מקרא, משנה, גמרא, הלכות, וכתיבה וחשבון, וכו' בכל חג וחג מלבישים ומנעילים את התלמידים, ולהיותם אביונים מספיקים להם גם מחיה ומזון, באופן שצריך לנו יותר **מחמש מאות פרנק** לכל חדש, גם מזה קרוב בנינו **בנין גדול** ונהדר בעל תשעה חדרים גדולים ויפים עם בית כנסת יפה ומהוללה להיות משכן לתלמוד תורה הזה, ולא נתגלגל עוד בבתים שכורים צרים ואפלים ודחוקים, והבנין הזה נשקף על פני השדות שמחוץ לעיר מול קברות הצדיקים התנאים הקדושים **רבן יוחנן ן' זכאי** זיע"א וחמשה תלמידיו זיע"א התה"ק רבי עקיבא וכ"ד אלף תלמידיו זיע"א, התה"ק רבי חייא ובניו זיע"א והבנין הזה עלה לי ביותר מעשרים אלף פרנק שלקחתי אותם על עצמי באינטרי"ס.

וזכורים יהיו לטובה בני מח"ת קאזא בלאנקא יעא אשר עזרוני ותמכוני בנדבותיהם, הן לבנין הקדוש הנז', והן בתמיכה חדשית קבועה, דהיינו שכל אחד מהקהל מתנדב סך חדשי ידוע כפי כחו ויכלתו לשם התלמוד תורה הנז', יש מי שמשלם עשרה גרוש לחדש ויש חמשה ויש ארבעה, איש איש אשר ידבנו לבו, ונדבותיהם אלו משלמים אותם כל שלשה חדשים ביחד ליד הפקידים שמנינו אותם שם, אשריהם ישראל מה טוב חלקם ומה נעים גורלם, ואולם אין הקומץ הזה משביע ומספיק לכל הוצאותינו, כי איך תוכל עיר אחת להספיק ולכלכל מוסד גדול כזה שיש בו עשרה מלמדים למאה ושבעים תלמידים עניים ויתומים? עם כל ההוצאות הנזכרים לעיל, וכו' והילכך אני נבוך ומשתומם ונמצא כאניה המטורפת בלב ים, מצד אחד החובות הרבות וההוצאות העצומות, ומצד שני המוסד הזה הוא צריך ונחוץ לנו כאויר לנשימה ממש לקיום התורה והיראה, בעי"ק ת"ו ולא ידעתי מאין יבוא עזרי, ולכן החלטתי לשתף את כת"ר עמדי במצוה רבה זו, ולהעמיס עליהם טרחא קטנא לכבוד התורה הק' וארץ ישראל, והוא

שהנני שולח תו"ד מכתב כללי לשם ק"ק צפרו יע"א, מחלה פני כת"ר כי ישתדלו להקרותו לפני הקהל ביום שבת קדש בשעת קריאת התורה, וכן לשולחו לשאר בתי הכנסיות, ולהודיע את חזני הקדש את ערך המצוה בבקשה לקרות המכתב מלה במלה ובהתלהבות גדולה, ואחרי כן יוסיפו נופך משלהם בנועם אמריהם ולקח שפתותיהם כי ראוי על כל איש מישראל להחזיק במצוה גדולה זו שהיא קיום התורה בארץ הקדושה אשר היא חיינו ואורך ימינו, ובודאי שגם כת"ר ישתדלו ברב עז ותעצומות לדבר על לב הקהל היראים והחרדים כי ישתתפו גם הם במצוה זו כאחיהם בני עי"ת קאזא בלאנקא יע"א, ובטחתי ב"ה כי יעשו ויצליחו ויוציאו את הדבר לאורה על צד היותר טוב, וגם בבקשה למנות פקיד אדם נכבד וחשוב ואנחנו נשלח לו בע"ה הרשאה, ויהיה מקבץ לזמן ידוע לכל ב' חדשים או לשלשה לפי ראות עיני כת"ר.

ואף *על פי שאני מטריח ומעמיס על כת"ר טרחא רבא, אבל כשנעיין ונתבונן בדבר נראה כי באמת אין עלי שום אשמה, כי במה נפלאתי אני מאחרים, ואיזה חובה מוטלת עלי יותר ממה שהיא מוטלת על הדרת גדולתם? הלא כולנו יאודים, שחייבים לעבוד לטובת וקיום התורה , ועבודתי העיקרית היא רק להודיע לאלה הדואגים לקיום התורה ככת"ר וזולתם מה שצריך וחסר לתלמוד תורה הנז' ועליהם להשתדל ולמלאת החסרון כמה דאיפשר, ובטחתי בהדרת גדולתם שכה יעשו להשתדל ברב עז שיוציאו הדבר לאורה על צד היותר טוב, וכל סמוכין דידי על כת"ר, ובע"ה תהיה המצוה הזאת נקראת על שמם כי גדול המעשה יותר מן העושה והנני מחכה לתשובתם מהרה תצמח, והנני נשאר דשו"ט מוקירם ומברכם למען יאריכו על ממלכתם, תרב גדולתם, בעושר וכבוד ובריאות הגוף וכסא כת"ר ירום ונשא וגבה על כל שכיות החמדה, כנ"הר וכנ"אה מוקירם ומכבדם ודשו"ט ברב עז ושלום*

ע"ה **רפאל ביבאס**

ס"ט
החותמת
ראש ועד התלמוד תורה
בעיה"ק טבריא ת"ו

9 אדר ראשון תרצ"ט

אור ישראל וקדושו, נזר אלהיו על ראשו, ותורה מפיו יבקשו, הלא זה הוד מוצ'הל הרה"ג מעו"מ קדוש יאמר לו כמוהר"ר שמעון חיים בא סימן ישמח עובדיה יהיל הודו והדרו אכי"ר.

צפרו יע"א

שלמא רבה למכ"ר כיאות לתורתו ולקדושתו

שט'ין רהוטי קדמת אש'ר על אשר ודאי קדמה למור ידיעה מהמפעל הגדול והנורא אשר פעל ועשה מר שאר בשרי הרב החסד והקדוש כמוה"ר רפאל ביבאס נר"ו כאשר עיני צדק תחזינה מה שכתבו לו בידו רבני עה"ק חמד זו טבריה וירושלים על עמלו וטרחתו להרים דגל התורה, ולעת זקנתו עזב מכון שבתו ומכונו ויצא מקודש לחו"ל זה חמש שנים דולג על הערים ותהל'ית גברא דמריה סייעיה כל מקום אשר דרכה רגלו רגל ישרה עטרוהו בזהובים כאשר לבו חפץ כי כל מחשבתו ומעשיו מיוסדים על הצדק לכבוד התורה והמצוה,
עתה נא ידיד רב אחאי גאון ורב אחאי משבחא קום נא ידיד שמ"יח נפש הרב הצדק במנה יפה מכל איש ואיש עד אשר יצא שש ושמח כמו שיצא ממחז"ק שהגם כמעט דלים ואביונים מן האפשר ומן הממון ועזרו כל החלש אמר גבור עד שיצא במנה גדולה והדור כיאות לעטר התורה, מובטחני במעכ"ת שודאי יעשה לכבוד התורה לרומם דגלה כאשר הרימו דגלה בכל פלך ובכל מדינה ה' עליהם יחיו ויאריכו שנים דשנים ורעננים,
מעתה מהדרנא בתשלומי כפל ממיטב הארש לאדוני רם שמח ישמח, אכי"ר

רפאל אנקאווא

הי"ו

ב"ה טבריה יום ח"י לחדש אדר כ' ש' ש"ת תרנ"ן לשוני צדקתך

יקירי וחביבי איש כלבבי רחוק מעיני וקרוב בכליותי מע' הרב הגאון החריף אוצר בלום כל כלי חמדה כקש"ת וכמוהר"ר ישמ"ח עבדיה שליט"א נר"ו יאיר לעולמים כאור שבעת הימים.

גזרת יהלום לבאר ולפרש מצב התלמוד תו' המרעיד הלבבות אין בפי מלה איך לתאר את הדוחק הנורא השרוי בו, כל עמלנו וטרחתנו לקבץ פרוטות, מה יתן ומה יוסיף לפני מאה וששים ילדים כתות שונות, כל מלחמתנו למען מנוע את הילדים לבלתי ילכו לחנוך הזר, ויינקו את החלב המורעל, שיש בו רובא דרובא על איזה לימוד תו' שהמעט הטוב שיש בו נתלכלך ונתבטל ברוב המעורב, ותא חזי הילדים הלומדים שם בהשואה עם התלמידים שלנו, ודי בזה באופן מסוכן המוסד ח"ו להסגר, ואם אוהבי תורה ויראת שמים לא יצעקו בגרון, על זה, מי יצעק, בכל מאודנו חייבים חוב דתי טהור, להודיע צערנו לרבים, תלמוד תורה הענקי של טבריה לתורה עומד להסגר חוסו רחמו לא על המורים, לא על הזקן הצדיק המנהל, רק ורק על התורה שלא תסגור פתחיה חס וחלילה, אלו הם דברי כמעט המחזיק את המרובה, ולמי אני מודיע לרב גדול שמדבור אחד תוליד ממנו פי מאה, תמול ג"כ שלחתי לו מכתב לבקשת תרי מרבנן ידידי שבקשו ממני לכתוב לו על הספר ברכת אליהו זצ"ל ואסיים בשים שלום וברכה לבנו היקר ונחמד ומהללו בל ימד יחי שמו לעולם וישכיל ויאדיר בתורה הק' בכל מקצעותיה ועיני הוריו רואות ושמחות, גם איני זוכר אם כתבתי לו לבלתי יתעצם עם המדפיס ויגמור בכי טוב את ישמח לבב, ושמרתם את המצו"ת לבלתי יחמיץ חס וחלילה כי תמיד בדבר מצוה מכלכל היצה"ר שלא לגמור ח"ו ואתה שלום וכל אשר לך שלום ידידו עז המצפה לתשובה

יעקב חי זריהן

ס"ט
רב ראשי וראב"ד
לעדת הספרדים
בעיה"ק טבריא
תוב"ב

בעזהי.

הודעה רבה ואזהרה גדולה

לכל ערי מערב הפנימי הע"י ממ"ע רבני וגאוני ודייני שהק **טבריא** תובב"א

בשבטי ישראל הודענו נאמנה כי מצוה רבה היא לפרסם לכל ערי מערב הפנימי מדינות ועירות גדולות וכפרים אך שהשדר הכולל הנהוג היוצא מעיר טבריא תז למקומותם במושבותם בפעם הזאת לקבץ נדרים ונדבות וכל כסף המתוכן לשם ערק תז הוא מע' הרב הכולל בישראל להלל שיף עייל שיף נפיק רב ספרא נהרא נהרא מזרק מהור כמהרי"ר **אליאו' ראובן בן קיקי** הי"ו ואין שד מלבדו. **זאת הקת התורה גזרה דאורייתא** לבל ישש יחד או' רבים אחרי הח' יוסף אביטבול הי"ו אשר הוא מועה ומטעה קצת עמו לכנותו בשם שדר כי כבר נתפרסם הפו לפני קהל ועדה ונוכח לעין כל שאין לו שום זכות בשליחות זו, ואיבר חזקת נאמנותו והוסכם מכל שאין רצונם שיהיה פקדונם בידו. לכן השמרו לכם. שמעו ותחי נפשכם לבל תטמרו בידו שום פרוטה, וכל העובר על דברינו ידע שלא יצא ידי חובת נדרו ונדבתו, והכל יסמר ליד מר שדרן האמתי והנאמן כמהרי"ר **אליאו' בהיר** הנזל הי"ו ושלום על ישראל, והיה זה ביום י"ג לספירת תפארה כ"ח ניסן שנת תרעיד ברב עז ושלום

הצ"ו אליאור	הצ"ו יעקב	הצ"ו מנשה	הצ"ו שמואל	הצ"ו מסעוד	הצ"ו אברהם חיים	הצ"ו יעקב יאודה
בשהק טבריא תז	ילוז סים	חי' זרקן סים	המוי סים	בן קיסי סים	אדהאן סים	מעיבי סים
הצ"ו רפאל ביבאס סים	הצ"ו מכלוף	הצ"ו אליאי	הצ"ו משה	הצ"ו נסים אליאי	הצ"ו עזריה חיים	הצ"ו רפאל פנחס
ראש הכו' והלומד תורה	שטריית סים	אדהאן סים	יפרה סים	דוריך סים	מאמאן סים	הלוי סים
הכולל בשהק טבריא תז	הצ"ו שמעון	הצ"ו חיים	הצ"ו שלמה	הצ"ו יוסף חיים	הצ"ו חיים	הצ"ו דוד
	נחמני סים	אבמאנא סים	אסדרי סים	ילוז סים	בן מוקי סים	ילוז סים

הצ"ו יצחק באיר	הצ"ו יעקב בן	הצ"ו משה	הצ"ו חיים	הצ"ו נסים	הצ"ו ישראל שמואל	הצ"ו מרדכי
הלוי ן סיאן סים	צורי סים	חכוני סים	אוחנא סים	בוחדאנו סים	ענתבי סים	ריפאר אדהנא סים
הצ"ו יעקב דוד	הי' ן ציון החכים	הי' יעקב חי	הצ"ו מרדכי	הי' בכור	הצ"ו יוסף	הצ"ו בכור יהודה
חזן סים	בההוד סים	להבאטן סים	ן אסוג סים	סמריה סים	עלון סים	והאעקנין סים
הי' בכור אברהם	הי' חיים	הצ"ו יצחק שלום				
אזמוני סים	מכוס סים	מזרחי סים				

הודעת בקשת מע' הרה"ג רבינו אבואלעפיא הי"ו גראן רבין וחכם באשי בעה"ק טבריא ת"ו בהורמנותא דמלכא ירה"ה

זאת מאתי אנכי הבא עה"ח להודיע בקהל עם אחינו בני ישראל שבערי המערב כי השדר הנהוג ששלחנו בפעם הזאת הוא מע' הרב הכולל בישראל להלל זרק כמהרי"ר אליאו' ראובן ן' קיקי הי"ו הוא ולא אחר, ועל ידו דוקא יטמרו כל הכסף השייך לערק תז נדרים ונדבות וקופות וכו' והנני מזהיר **באזהרה גדולה** שלא להכשל באדם מזויף כזה הוא חד יוסף אביטבול הי"ו אשר נסע במרמה בתור שליח כולל ערק תז לערי המערב והטעה אחרים להחזיק בידו כי הוא נוכל ומזויף, וכל המטמר בידו אף פרוטה מלבד שלא יצא ידי חובת נדרו הרי הוא מחזיק ביד עושי מחלוקות ותיבה מסגלת על כל אדם מישראל ובפרט על רבני ומנהלי הקהל הרי לקחת כל המכתבים והגיורות המזויפים שתחת יד חד יוסף אביטבול הי"ו ולשולחם לידי ולא יתרוך רמיה צדו ועליכם תבא ברכת טוב בעתירת מקומם ומכבדם ומעתיר בעדם עתרת החיים והשלום.

מ"ם חכם באשי בטבריא

עה"ח **רבינו ח. י. אבואלעפיא** סים

מקום החותם

רבי אליהו ראובן ן' קיקי

כוללות טבריה

שנת תרפ"ב (1922)

שד'ר רידן היה שייף עייל שייף נפיק, ורב ספרא, רבי ראובן[1] היה מגדולי רבני ראבאט, ועלה לארץ בשנת תרי"ח, ואמרו עליו כי ידע את כל תשובות הרשב"א ז"ל בע"פ, הוא נתמנה במקום שר"ר שיצא שליח מזוייף שלא ע"פ רבני טבריה, וכאשר נודע להם שלחו קול קורא והודעה רבה שלא להכשל ולמסור כספי הקרש בידו, אלא הוא הקרים בשנת תרפ"ב ולקח סכום כסף מההקרש שהיה ע"י מו"ר אבא ז"ל, כמו שיראה מהקבלה שנתן הוא עצמו ליד מר אבי ז"ל שנדפס הלאה, וכדאי שלא לעורר עליו קטרוג, כי על פת לחם יפשע גבר, יה"ר שעצמותיו ינוחו על משכבו במנוחת שאננים וההי"ב.

קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת
אלקא דמאיר יעננו ביום קראנו

מוד"א חו"מ שד"ר נהוג כללי מעי"ק טבריה תו"ב, היות אמו"ץ איך קבלתי סך מאה דורו.... מאת מ"ע הרב הכולל כמהר"ר ר' שמעון חיים עובדהי יצ"ו אשר קבל מה"ק כמהרי"ע דהאן נ"ע לעלוי נשמת התנא הקדוש רבי מאיר בעל הנס זיע"א, הנה הסך הנ' הגיע לידי להגיעו למע' חו"ר כוללות עי"ק טבת"ו, ותיכף לנטילה הנה ברך לקחתי בברכת א"ל שד"י, ברכה עד בלי די, ויה"ר זכות התנא האלקי מאיר עיני חכמים זי"ע תגן בעדו ולראית אמו"ץ ח"ש פה עי"ת צפרו יע"א ביום שלשה לח'דש כסלו שנת התרפ"ב וקיים.

הצעיר **יוסף בוטבול**
ס"ט

מקורות והערות

1. אנצק' לתחכא"י ג' עמ' נ'.

רבי אליעזר מנצור סתהון

כוללות חסידים - טבריה

שנת ה' תרפ"ה (1925)

השד"ר דירן נולד בטבריה טבת תר"ך (לאביו הרב חביב חיים דוד סתהון) ונמנה על חכמיה וחתם עמהם בשנת תרס"ט, ולפני שנת תרפ"ה יצא למרוקו כשד"ר כמו שמוזכר במסמך המובא הלאה, ובאנצק' לתחא"י [1] כתוב לאמר כי בשנת תרצ"ג יצא בשליחות, מבלי לרשום המקור לדבריו. כמו כן כתב שם, שאחרי שובו מהשליחות הרפיס את ספריו."נוצר אדם" "קרבן אליצור", והנה הספר הראשון נדפס בשנת תר"ץ אם כי השני נדפס בשנת תרצ"ו, במסמך הנזכר הלאה מבואר שיצא בשליחות החסדים, וכנראה חסידי טבריה. ובח' טבת תרפ"ה אולי היה בעיר ווהראן, ושני ספריו הנ"ל שלחם למוא"ב ז"ל בכדי להפיצם ברבים, ומפני רוע המצב לא היה יכול להושיעו. קונט' השיעורים הנזכר במסמך השני היה שייך להרב רפאל משה אלבאז ז"ל, ונדפס כעת בספרו הנד"מ "באר שבע".

השד"ר ז"ל נלב"ע בטבריה ב' אב תרצ"ו.

*בעה"ו היום י"א לח' טבת ש' **הישר לפני** דרכך לפ"ק*

*כבוד מע' הגבירים הרמים, אנשי החסד והרחמים הועד הקדוש הנבחר בעי"ת **צפרו** יע"א, ועל צבאם כת"ר מע' הרב הגדול הדיין המצויין כמהר"ר **שלום אזולאי** הי"ו ושני בקדש הלולים מע' הרב המובהק כמהר"ר **שמעון ן' חיים** הי"ו ומע' החכם כה"ר **רפאל עמרם מאמאן** הי"ו אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם עד ביאת הגואל משיח לישראל כי"א.*

שלום שלום! ותודה וברכה רבה.

אדונים יקרים! כבר נודע לתפארת גדולתם, את כל העובר עלי על אודות השליחות המבורכת שליחות כולל חסידים יצ"ו, ולבי אינו אלא שר"ף, מכמה וכמה צדדין, וכמה וכמה סיבות אשר יצטרך ספר מיוחד להעלות את כל סבל לבי הרך והענוג שלא עבר עלי מעולם כאלה, מעול הגלות והטלטול, ואיבוד זמן והוצאות מרובות וכיוצא כאלה רבות, הנה עתה תו"ד יגיע לידם מכתב מרבני חסידים יצ"ו, אשר

בשלח לידי וראיתם ושש לבי כי אני חף אנכי מכל דבר נדנוד הדרש הראש ממש, והנני עתה במכתב הזה מבקש מאת פני תפארתכם כי יעמוד להד"ר עזר לקבץ הנדבה והקופה הנמצאה תחת יד הפקידים הי"ו כאשר כן עשיתם לכוללם אחרים. והנני מחלה פני כבוד ידידי הרב המובהק כמהר"ר שמעון ן' חיים הי"ו לעמוד הוא במקומי בזה להשתדל ככל מאמצי כחו, ולא ישכח מלבי זכרון אהבתו, בכדי שתתקבץ הנדבה והקופה על נכון לפי צוק העתים ויוקר השערים בכל המקומות וחסרון המעות אשר הוא כעת בשער הגבוה, ואם תאבו ושלחתם הכל לידי הנה מ"ט ולא תפחדו ולא תרהו כי יגיע חלק הכוללות במושלם, ואם תרצו תשלחו חלקם ששים למאה על ידי הרב כמהר"ר שלום אזולאי הי"ו, וחלקי הארבעים למאה יושלח לידי, וגם אם תשלחו כל הנדבה ליד הכולל יצ"ו לא איכפת, רק שתודיעוני סכום הנדבה והקופה, אשר עלה בקב"ץ ואשר שלחתם. ועליכם המצוה הזאת, אין פוטר עליכם וחובה מוטלת עליכם מכמה צדדים, והנני מבקש מאת ידידי הרב כמהר"ש ו' חיים הי"ו שישיב לי תשובה מעליא לעי"ת ווהראן יע"א, על יד הגביר סי' אברהם אלמועטי הי"ו דרך שקורים לו לוסתרלי"ת נומירו ארבעה ושלשים, והנני מצפה לרחמי אבינו שבשמים ולרחמי שועי ונדיבי ישראל. אתה תשמרם וכצנה רצון תעטרם, בשמחה והצלחה מרובה, בבנים ובני בנים ועושר וכבוד חונים, תמיד כל הימים אכי"ר הלכ"ד המצפה לתשובתכם הרמתה מהרה תצמח ומעתיר בעדכם עתרת החיים והשלום אכי"ר **הצעיר אליעזר מנצור סתהון ס"ט**

מקורות והערות

---

1. ח"ג עמ' רח.
2. שם

למע' ידידינו ואו"ע זרע רב, אור נערב, עצום ורב הרב המופלא, ארי בן ארי כקש"ת מוהר"ר אליעזר מנצור סתהון, שלם שלם עד בלי יריח, אל מקום קודשו שואף זורח, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצלח אכי"ר רב מהולל!

היום פניתי מטרדותי הרבים והנני להודיעו כי בשמחת לבבי קבלתי את תשורתו נפלאות מתורתו קרבנו אשר הקריב לתורה ולתעודה, אוצר כל כלי חמדה. תשואות חן חן ותודה רבה למעכ"ת. תפלה לאל חיי למען יאריך ימים על התורה ועל העבודה, יפרצו מעיינותיו, על כל גדותיו, וזכות התורה תהיה בעדו מגן וסתרה, ציה וסוחרה אכי"ר

האמנם ידידי יקירי אין תקוה כעת להושיעו במתן דמים כנהוג מפני רוע המצב אשר לא אוכל לתארו בכתב וכבר נסיתי כמה פעמים ולא עלה בידי מאומה אולי יחנן ה' בימי הקיץ הבאים עלינו לשלום, ואז אודיע לרו"מ כת"ר שמות האנשים אשר כח בהם להרים תרומת כסף ולא ישיבו פני ריקם. אודות קונט' השיעורים דשדר לן מר כבר זה ימים מספר נסעתי לעי"ת פאס יע"א ודברתי עם המדפיס עבורו והשיב שכבר מסרו יורשי הרב ז"ל ספר עטרת פז להדפיסו בסוף ספר עדן מקדם ועליו אין להוסיף ואחר כמה הפצרות נעתר לבקשתי ומסרתי לו הקונטרים והבטיח לעשות רצוני, הנה כי כן קצרה ידי להטיל עליו תנאי שאמר כת"ר לתת לו יו"ד ספרים אולי ישוב ונחם. אך יהיה לבו נכון ובטוח שאשלח לו מהם בע"ה ב' או ג' ספרים, ואם כת"ר איננו חפץ בזה יודיעני ואני אשיבנו אליו.

יסלח נא כת"ר לשלוח הכארט פוסט הרצוף לזה למע' ידידינו הרה"ג ראב"ד מקודש מוהר"ר יעקב חי זריהן יחשל"א, ושכמ"ה ולרו"מ כת"ר החיים והשלום כנה"ר וכנא"ה והוא ע"ה **ישמח עובדיה ס"ט**

---

* מכתב זה נדפס בספר תורה וחיים עמ. 507)

רבי חיים סמאג'א

כוללות טבריה

שנת תרצ"א (1931)

שדר' זה הכרתיו בזמן שהגיע, הוא התאכסן בבית מר עמרם ארבדובי, בן שלמה. ולהיות שלא היו מבינים את שפתו בלשון הקדש, הייתי נמצא תמיד במחיצתו ויושב על ברכיו לתרגם דבריו לבני הבית. הוא ז"ל היה בדחן ושמח, והרבה שמעתי ממנו אז על מה שקרה לו בכפרים עם בעלי בתים שהיו בהם גם בלתי מתורבתים. ואין כאן מקום לכתוב מה ששמעתי. הוא ז"ל היה בעל קומה ומהודר בלבושו וכ"ש בזקנו שהיה יורד ע"פ מדותיו. שמו לא נזכר במקורות אשר לפני.

כוללות רבי מאיר בעל הנס זיע"א ספרדים בעיה"ק טבריה

בע"ה בעה"ק טבריה יום כא' לחדש אדר שנת תרצ"א

לכבוד מע' הרב הגדול המפורסם לתהלה איש סגולה וכו' כקש"ת כמהר"ר שמעון חיים עובדיה הי"ו ושיחל"א ר"מ ור"מ בעי"ת ספרו יע"א כסאו בק' יכון לעד אכי"ר.

אחרי שים ש"ר באה"ר וכבוד ויקר.

הן היום נוסע לחטו"ל שדר' נהוג דילן למח"ק דין הוא הדר מע' הרב המובהק מאיר כברק. רב חביבא בנש"ק כמהר"ר חיים סמאג'א הי"ו לקבץ על הגבאות כל הקופות והנדרים והנדבות של האי תנא דידן התה"ק רמב"ה זיע"א להיות לנו לעזרה בעת צרה ומצוקה דנא אשר באו מים עד נפש בעוה"ר והת"ח והעניים סובלים נוראות. והננו מחלים

פני"ק לתמוך בו ולסעדו בכל אשר תמצא יד"ק. גם לרבות להליץ טוב בעדו אצל נדיבי אחינו היקרים רחמנים בני רחמנים, למען יצליח בשליחותו הק' שיש בה מצות פקוח נפשות ממש. ויה"ר אלקא' דמאיר יהיה בעזרו, ושמרו כרועה עדרו וכס"ת ירום וישגא לעילא מדרגיה וכו' לאורך ימים ושנות עולמים. בטוב ובנעימים. ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח וימלא כל משאלות לבו לטובה תמיד כל הימים אנס"ו.

נאם ראשי ורבני כוללות עדתנו החו"פ בצו'קי טבריה באהבה וברב עז ושלום

יעקב ואעקנין	**משה יפרח**	**יעקב חי זריהן**
ס"ט	**ס"ט**	**ס"ט**

כוללות רבי מאיר בעל הנס זיע"א

לעדת הספרדים בעיה"ק טבריה ת"ו

שנת תרצ"ט (1939)

כאשר נתמנה מו"ר מר אבא ז"ל לכסא הרב הראשי בעי"ת צפרו,
כתבו מכתב ברכה רבני טבריה ז"ל ובראשם הרב יעקב זריהן ז"ל.

ב"ה עה"ק טבריה יום י"ב לחדש כסלו שנת ה' תרצ"ט

לידה"ק מע"כ הרה"ג מעומ' דרופתקא דאורייתא איש סגולה וכו' כקש"ת כמוהר"ר ישמח צדיק **עובדיה** *ר"מ ור"מ בעי"ת צפרו יע"א שליט"א וכסאו בקדש יכון לעד לעולם אכי"ר.*

רב מאד נכבד.

הבשורה הטובה והמשמחת כי מעכ"ת נבחר לשבת על כסא הרבנות במח"ק גרמה לנו עונג גדול וחדוה רבה. כי הוא הראוי והגון לכל דבר שבקדושה לו יאתה לשאת המשרה הזאת על שכמו הן מפאת גדלו ועוצם ידו בתורה, והן מפאת מדותיו היקרות ומזגו הנעלה. ואנן דאמרי יהי רצון שתהיה בחירתו זאת בסימן טוב והצלחה ושובע שמחות וירים קרן עדתו לכבוד ולתפארת ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח וימלא כל משאלות לבו לטובה אכי"ר כנה"ר וכנאה ידידיו מוקיריו ומכבדיו החו"פ עיקו"ת טבריה ראשי ורבני הכוללות.

יעקב חי זריהן ס"ט הרב הראשי לעדת הספרדים.	הצבי' חיים סמאג'א ס"ט	עה' מאיר ואעקנין ס"ט	ע"ה מכלוף שטרית ס"ט	ע"ה ברוך טולידאנו ס"ט	ע"ה וואעקנין יעקב ס"ט

ר' אליהו אדהאן

כוללות טבריה

אולי בשנת תר"ס (1910) או אחרי כן

שדר' זה לא נזכר במקורות שלפני וגם מכתב כוללות שלו נכתב בלי תאריך. ונכתב למר אבי זלה"ה.

עץ חיים היא למחזיקים בה
ותומכיה מאושר

שלומות רבות, וברכות נשגבות, לידידנו חמדת הלבבות. מע' הרב המובה' הדיין המצויין מאיר כברק. כמהר"ר שמעון חיים עובדיה הי"ו ויחי"של כיר"א

רב יקר!

זאת אומרות כי מנינו שדר' נהוג למח"ק למע' החכם השלם והכולל, הרב העצום בישראל להלל שו"ב ומוהל **כמהר"ר אליאו אדהאן** *הי"ו לפרסם צערינו ברבים במה אנן קימין אשר העוני והדלות סבונו סבבונו, יוקר השערים, ועול החובות דכו לארץ חיתינו. ובכן אחלינו יכונן לעמוד לימין מר שדר"ן להיות לו לפה לפני אחינו ושרינו ליקרו ולכבדו ולמלאת ידו נדבה כפולה ומכופלת לפי מרבית השנים אשר זה יותר מעשרה שנים שלא יצא שד"ר למח"ת.* **רבי מאיר בעל הנס** *זיע"א. נבטח באהבתו לתורתינו ולארצינו הק' שכה יעשה וכה יוסיף, ובשכר זאת אלקא דמאיר עזרו ומגנו אורך ימים בימינו. עושר וכבוד במעונו. ישיג וינחל חיים ושלום.*

הצעיר אהרון אלחדיף ש' תרס"ז ס"ט	**חותמת ע"ה מנשה חמווי**	**ע"ה שמואל בן קיקי ס"ט**	**ע"ה שלמה סאמון ס"ט**	**הצעיר דוד ריינה ס"ט**

בימי הרה"ג יהודה אלבאז זצ"ל

בהו"ו נוסח פנקס נרבת עם אלר'י אברהם זיע"א מק"ק צ'פרו די פ'אס יע"א לעה"ק טבריה תוב"ב

הנכבר והחכם כהה"ר חיים ן' מאמאן נר"ו הוא ואביו ובן אחיו שמת **-קי-פי-ב-**

אברהם כהן	-מי-ה	יוסף ן' שטרית	-בי-
שלמה אלבאז	-מי-	מימון לכסלאסי	-בי-
שלמה ן' שמואל ן' חמו	-ני-	יחייא אסולין	-הי-
שלמה אדהאן	-מי-ה	יעקב אפרייאט ואחיו	-*)- -אי-
יחייא עטייא	-ני-	יהודה אסודרי	-די-
אברהם ן' סמחון	-מי	יהודה הרוש ז	-דת-
משה ן' ליליתי	-לי-	יעקב קובי	-*)-
ישו לקובי	-לי-	דוד הכהן	-*)-
שלמה ן' חמו	-לי-	מס' ן יתאח	-*)-
משה ן' יתאח	-לי-	שלם ן' יתאח	-*)- -הי-
ישששכר אדבאן	מי-	אב' לגריסי	-*)- -הי-
יסו ן' מאמאן	-מי-המ-	מימון ן' יתאח	-בי- -בי- -דת-
יעקב ישראל	-לי-	משה ן' נסים	-*)- -בי-
יעקב אביטבול	-בי-ב-	כליפא ן' נסים	-גי-
אברהם ן' כאלפון	-בי-	יוסף לקובי	-בי-
אברהם הלוי	-בי-	יעקב ן' סיסו	-בי-
שמואל צבע	-הי-	יהודה ן' עזוז	-זי- -דת-
אהרן אסולין	-ח-	יוסף כהן	-הי-
יעקב ן' שרביט	-בי-	אהרן הכהן	-*)-
אברהם צבע -*)-		יהודה ן' מוייאל	-בי-
יוסף לפילאלי	-*)- -בי-	ישו אזולאי	-גי-
מרדכי אלבאז	-*)-	מסעוד אבוטבול	-ב-
מורדוך אלבאז	-*)-	יהודה ן' יתאח	-הי-
יחייא צבע	-*)- -חי-	יצחק אפרייאט	-חי- -דת-
יצחק צבע	-די-	אהרן אזולאי	-הי-
יעקב אתורגמן	-בי- -בי-	עיוש אזייאני	-בי- -דת-
משה אתורג'מאן	-גי-	שמואל ן' יתאח	-בי- -דת-
		אהרן ן' שרביט	-חי- -דת-
ידיד אפריאט	-גי-	אב' ן' עזוז	
משה ן' עמור ובנו	-בי -בי-	עיוש ן' יתאח ויהודה	-בי-
ימין לערבי	-*)- -חי-	דוד עולייל	-גי-
ישראל ן' לילתי	-*)- -הי-	אב' ן' יתאח	-בי-
סאלם ן' חמו	-בי-	משה ן' הרוש ואביו	-*)-
משה אלבאז	-*)- -הי-	אברהם בן שקרון	-הי-
מסעוד פוני ובנו	?	יהודה לכסלאסי	-בי-
מסעוד אצארף	-הם-	סלימאן ן' יתאח	-בי-
מכלוף ליהוא ובנו	-מי- -הי-	שמעון ן' מלכא	-בי-
שלם לקובי	-*)- -בי	מס' ן' סיסו	-גי-
ראובן ן' עילי ובנו	-בי -בי -דת-	אב סודרי	-הי-
יעקב ן' עמור	-זי-	יעקב לפאסי	-גי-
יעקב צוריה	-הי-	מוסא ן' שושן-בי- -דת-	
ישועה ראובן ובנו	-הי-	מס' אסולין	-בי-
יסו ראובן	-*)- -ה-	משה ן' חמו	-רי-
יהודה ראובן ובניו	-לי- -ה-	יעקב לחייאני	-*)- -המ-
יעקב ן' מלכא	-*)-		

ס"ה אוו- שס- נס- -וס- -דת-
גי' -קס- קס- למ- בי-
ס"ה תקס- -פס- תם- דת-

צרור מכתבים

וצילומי מסמכים

הסתדרות כנסת ישראל
ועד הראשי, קיירה
מצרים

ב"ה טז טבת תרפ"א קיירה מצרים

לידידינו היקר הרב הגדול, מעוז ומגדול, החה"ש, י"א מרבים דורש טוב לעמו, וה' עמו כש"ת מוהר"ר שמעון חיים עובדיה הי"ו

שלום וברכה

אחדשה"ט באה"ר כראוי ליקר ערכו.

הננו מודיעים לכת"ר כי קבלנו את יקרת מכתבו, מן ח"י כסלו ביחד עם רשומת השוקלים והנודבים, וכן קבלנו הסך מאתים וחמשה עשר פראנק באמצעות ידידינו נשיא הסתדרותנו בעי"ת פי"ץ סי' יוסף הלוי הי"ו, ורגשי תודה וברכה נביע לכת"ר על הצטיינותו ברגש דתי ולאומי, בהשתדלותו להרבות חברים שוקלים ונודבים לטובת הסתדרות כנסת ישראל, ובקשתנו אשר להבא יעמוד על משמרתו זאת ללכת אתנו שלובי זרוע בהשתתפותו לטובת הרעיון הנשגב והקדוש הזה, ושלחנו לו שבוע העברה חבילת דואר ע"י פנקסאות כת"ר להנדיבים Recommande *ובו מאתים וחמשים שקלים וגם שתי ישראל או לשם קבלות למען כת"ר יתן לעתיד קבלות בחתימת ידו ישלח אלינו שמות התורמים לשם קרן הדת והחנוך או לשם קרן ארץ עבורם קבלה כללית. שאר הקרנות כמבואר בספר התקנות, ואחר כן הנודבים ונשלח לכת"ר*

וגם ימצא תוך החבילה ניירות לכתוב בהם שמות השוקלים החדשים וישלחם אלינו ואנחנו נחזיר לכת"ר ההעתקה בקיום ובאשור ועד הראשי, והניירות נדרים ונדבות ששלחנו תוך החבילה הן המה בשביל שהנדיבים יחתמו בחתימת ידם בעת שנותנים תרומתם לאיזה קרן שהוא, ולשלוח אלינו הניירות בחתימתם למען נרשמם בפנקס ההסתדרות.

את ספרי התקנות בעברית ובערבית יאבה נא להפיצם בין החברים השוקלים והנודבים למען ידעו ויבינו את מטרת הסתדרותנו ויתנו וירימו נדבתם ביד מלאה ובשמחת לבב.

מוסגר פה שנים ושלשים קבלות עבור החברים אשר הרימו נדבתם לטובת קרן הדת והחינוך וגם העתקת רשימת השוקלים, הקבלות ימחול נא למסור לכאו"א מהנדיבים, וההעתקה תהי בידו לראיה בשביל החברים השוקלים שכספם הגיעה למטרה הרצויה.

נשיאנו הרב הגאון הכהן הגדול מוהרא"מ הכהן שליט"א זה לו כמה שבועות בעה"ק ירושלם תו"ב, ומטרת נסיעתו היתה למען להשיג רשיון מהנציב העליון סי' הרברט שמואל הי"ו לקניית כברת ארץ שמה לירות יסוד אבן קודש לבניין היכל נהדר לישיבת בי"ד הגדול ובימ"ד לרבנים, וב"ה הצליח בדרכו, והשיג הרשיון ממקום הגבוה על שטח בת 90000 תשעים אלף אמות מרובעים. ועתה נשיאנו היקר הנז' הי"ו ועוד כמה חברים מהסתדרתנו עודם בירושלם עסוקים וטרודים בקניית השטח אדמה, וחפץ ה' הצליח בידם, ומצאו כברת ארץ חשוב מאד, חמשה עשר דקים מירושלים בהדרך המוביל ליפו והנהו סמוך לעי"ק בין המוסדות החשובים, ורק כשיבוא נשיאנו בעוד כעשרה ימים אזי נודיעהו סדר הקניה והבנין, ובטוחים אנחנו כי כת"ר עם יחד אחב"י שבמחנ"ק ישתתפו בקניית חלקים בהשטח הנז' כמו שעשו שאר החברים מהסתדרותנו שבשאר ארצות, אשר השתתפו וקנו חלקים כל אחד דונם אחד למען לבנות שכונה חדשה סביב היכל הקדוש והנהדר של ישיבת בי"ד הגדול.

והנני הכותב והחותם בשם ועד הראשי המחכים לתשובתו

אברהם ראזנטאהל

מזכיר

(- מקום החותם)

בדבר שאלתו אם יוכל להסתפח עוד אל אגודת הרבנים האגודה מוכנה בכל עת ורגע לקבל חברים ובזרועות אהבה וחיבת קודש תקבלהו האגודה לחבר.

את הכסף מחיר השקלים לא ישלח בשום אופן ע"י מאנדא פוסט כי הפסד גדול יהי לנו בחליפת הכסף באשר שער הפראנקים נמוך

מאד, וישלח דוקא ע"י שיק עפ"י חשבון פונד שטרליגא אמצעות יכירנו נשיא הסתדרותנו מוה' יוסף הלוי הי"ו מפי"ץ, וכן נעירהו בזה כי ימכור השקלים לא פחות משני פראנק וחצי כל שקל גם כן מטעם הנזכר באשר הפראנק הוא שוה היום רביע הערך מכפי ערכו קודם שנות המלחמה, ובטוחים אנחנו כי אחב"י יבינו הטעם הזה ויושיטו עזרתם בקדש אל הקודש

אברהם המזכיר הנז'

יותר טוב שישלח כל מכתביו אלינו ע"י רעקאמאנדע למען יגיעו בטח.
האדרעס להסתדרותנו

kenesseth Israel Orgnisation
P.O.Box 1942 Cairo Egypt

הסתדרות כנסת ישראל

ירושלים ט' לח' אדר ראשון תרפ"א

רב נכבד, חבר יקר!

יום בשורה! אגודתנו כנסת ישראל זכתה לקנות מגרש יפה סמוך לירושלים כדי ליסד עיר חדשה אשר בתוכה יבנה בעזהי"ת, ובעזרת ישראל בתי דירות לרבני ב"ד הגדול וישיבה גדולה אשר משם יצאו מורי הוראה בישראל, וסביב למשכן ה' יחנו כל איש ישראל אשר יזכו לקחת חלק באדמת הקדש הזאת בקנין כספו, וכבר **נמכרו חלקים רבים** *(החלק הוא, מדת דונם אחד, שהוא תשע מאות מיטר מרובעים) ששלחו לנו כספם על ידי הבנק והיא שלחה שטרי מקנה מהממשלה לכל קונה וקונה על שמו ושם עירו, אעפ"י שלפי חוקי המדינה אין למכור ליושבי חוץ לארץ ישראל, אבל אנחנו פעלנו ב"ה רשיון מיוחד מהנציב העליון דפה ירושלים לקנות סכום מוגבל גם עבור חברי אגודתנו שבחוץ לארץ.*

כעת נשארו עוד איזה חלקים למכור, ורצוננו לזכות את שארי חברינו, אשר ע"כ מודיעים אנחנו בזה למע"כ וגם לכל חברי אגודתנו ומאחלים שיאבה נא בטובו לדרוש מאת החברים במחנ"ק מי שרוצה לזכות להיות לו נחלה בירושלם סמוך לשכונה ב"ד הגדול, ימהר ויחיש אלינו וישיג מבוקשו על דרך בטוח, באופן שישליש מעותיו בהבנק על תנאי שישיג **על ידו** *השטר מקנה על חלקו מהממשלה בשמו. מובן הדבר כי אחרי התיסדות המושבה הזאת כל נחלה תגיה שוה כפלי כפלים, מלבד זכות גאולת הארץ ובנין ירושלים, והנחת היסוד לחזוק הדת והיהדות שיעמוד לנו ולזרעינו עד עולם.*

יען שכתבנו בזאת לכל המקומות של אגודתנו לכן יהיה מע"כ מהזריזים ונשכרים וכאשר אקבל תשובתו על כמה חברים וכמה חלקים נדרשים במחנ"ק אזי אודיעהו כל הסדר בפרטום הדברים

החותם בברכת ציון וירושלים
בשם הועד
אהרן מענדל בהרן הכהן

הסתדרות כנסת ישראל
ועד הראשי קיירה
מצרים

ב"ה כה' ניסן תרפ"א קיירה
ידיד ה' וידיד כל ישראל, חבר נכבד לעדת ישורון
נשיא מפואר להסתדרות כנסת ישראל
כקש"ת מו"ה שמעון חיים עובדי' שליט"א

אחדשה"ט מעיה"ק ירושלים ת"ו מצאתי מכתב גלילי ידי ק' מיום כ"ב אד"ב. וכאשר יגיעו מחיר השקלים בטח יענהו סופר האגודה, ובנוגע לקניית אדמת קודש, אענה חלקי בזה, כי ב"ה זכינו למצוא חלקת השדה היותר חשובה והנני שולח לו ר"פ שלשה עלים "פשר דבר" ועוד עשרה מכתבים שצריך הקונה לחתום עליו ולשולחו עם הכסף ישר להבנק די רומא. ועוד עשרה מכתבים שנמסר לנו מהממשלה הירושלמית שצריך הקונה לחתום שמו ושם אביו עליו והקונסול אנגלי יקיים חתימתו, וישלחהו אלינו, ואז ישיג שטר מקנה על חלקו בשמו ושם עירו ע"י הבנק כאשר כבר קיבלו שאר חברים ושמחים בחלקם.

הכותב וחותם בשלום וברכה
אהרן מענדל בהר"ן הכהן.

הסתדרות כנסת ישראל
ועד הראשי קיירה
מצרים

ב"ה כ"ב אייר תרפ"א — קיירה

אחים יקרים, שועים ונדיבים, מצוינים ומפוארים, אוהבי ציון ושוחרי תורה ה"ה חברי הסתדרות **כנסת ישראל** *יושבי ק"ק צפרו יע"א ה' עליהם יחי' ובראשם* **כתר תורה** *הרב הגדול מעוז ומגדול, אין גומרין עליו ההלל כקש"ת מוהר"ר* **שמעון חיים עובדי'** *שליט"א אתה ה' תשמרם ותנצרם לעולם.*

חברים נכבדים!

אגרתכם המלא אהבה וחיבת הקדש הנכתב ביום כ"ב אד"ש הגיע אלינו, ובו בפרק גם כספכם שנאספו משקלי הקודש תרומת ידכם באו אל אוצר האגודה, ונהרו אלינו שמות השוקלים, ונכתבו בספר הזכרון למזכרת אהבה, ורצוף פה הרשימה החוזרת מאושרת בחתי' ידינו, וכאשר זכיתם לשקול על ידינו לעזר התחלת יסוד ב"ד הגדול, כה תזכו לשקול ע"י עושי המלאכה בבנין המקדש, ותחזינה עיניכם בישיבת סנהדרין בלשכת הגזית ב"ב אכי"ר.

בדבר קניית אדמת הקודש, שמח אני להודיעכם כי בעזהי"ת זכינו לעצמינו ומזכים לאחרים, כי ע"י מה שקניתי אני ע"ה חלקת השדה עבור חבירי אגודתינו נתעוררו גם אלה שכבר יצא מינוטין שלהם בעולם, ויקנו גם הם חלקי אדמה קרוב אלינו, והודות להשי"ת על שהנחילנו חלקה טובה סמוך להעיר, וקרוב למים ומישור יפה. ויתר הדברים הלא הם כתובים על ספר "פשר דבר" הרצוף פה ושם בארה כל אשר דרשתם במכתבכם מאתנו.

וזאת למודעי, כי פעולתינו זאת היא ברכה המשולשת, גאולת הארץ מהגוים, אבן יסוד להחזקת התורה, בנין ירושלים. כי לעת עתה צר להם מהקום ליושבי ירושלים, מפני חוסר בתים, ובפרט אלה הבאים מחוץ לארץ אינם מוצאים לדירות, אשר זאת היא אחת מהעיכובים הגדולים לשיבת ציון, והלואי היו מנהיגי עמינו מבינים את זאת מראש

לבנות בתים ולייסד בתי חרושת המעשה? כי עתה כבר היינו רואים ברכה במעשי ידינו.

ואני הצעיר והדל באלפי יהודא מודה להשי"ת שזכיתי לזכות את הרבים למצוה גדולה כזו שהקרן קיימת לעוה"ב, ויאכלו פירותיהם בעוה"ז כי בזמן קרוב יהיו הבנינים שלנו שוה מחירם כפלי כפליים מאשר נוציא עליהם הוצאות הארץ והבנין. לכן הנני אומר לכם אחיי ורעיי חזקו ואמצו ואזרו כגבור חיל לעשות לה' ולארצו ולעמו ותורתו והוא יושענו ע"ד כבוד שמו כדברי אהובכם מברככם בכל לב חותם בשלום

אהרון מענדל בהר"ן הכהן.

(-) מקום החותם

* *

הרוצה להשתתף בקניית חלק דונם (או שנים בשותפות) יחתום שמו ושם אביו ויציין גם אדריסתו וישלחנה אל הבנק די רומא לפה קיירה. וגם יחתום על הנוסחא השנית הרצ"פ ויאשר חתימתו אצל הקונסול בריטניא וישלחנה ישר לידינו ואזי יהיה לבו בטוח כי בעגלא יבא לידו שטר קנין מהממשלה על שמו ע"י הבנק הנ"ז כאשר כבר רבים עשו כן. וכבר השיגו שטרותיהם ושמחים בחלקם — ובקרוב נתחיל בעסק הבנינים בעזהי"ת

אברהם ראזנטאהל

(-) מקום החותם

התקצ"ג

ב"ה

נועדו יחדיו יחידי קהלינו ישצ"ו קהל צפרו יע"א הלוא המה איש על העדה הנגיד המעולה המשכיל ונבון זר"ק כה"ר יצחק אביטבול י"ץ וכה"ר ישועה אלבאז וה"ר אברהם הכהן י"ץ וה"ר שלמה אדהאן י"ץ וה"ר שלמה בן חמו י"ץ וה"ר אברהם ן' מאמאן י"ץ וה"ר כליפא ן' הרוש י"ץ וה"ר יעקב ן' שרביט י"ץ וה"ר רפאל אלבאז י"ץ וה"ר ישועה אלכסלאסי י"ץ וה"ר יוסף אחיו י"ץ וה"ר שלם ן' יתאח י"ץ וה"ר שלמה צרולייא י"ץ ועלתה הסכמתם בעדם ובעד כללות כל בני העיר שמהיום הזה והלאה הם מקבלים עליהם בקבלה גמורה שאין לה ביטול עולמית ודי לעלמין לא תתחבל והוא שלא יקדמו הם תחילה לעשות נדבה לאיזה ת"ח הבא מעיר פאס יע"א עד שיעשו לו נדבה בעיר פאס תחילה ואח"ך מהם יראו וכן יעשו בני קהלנו ואף אם יהיה שד"ר מעיר עז לנו בין שיהיה שליח כולל בין שיהיה לעצמו יהיה באיזה אופן שיהיה לעולם קהל קדוש קהל פאס יע"א אית להו דין קדימא ואחריהם נלך ולאשר ולחזק ההסכמה הזאת בכל תוקף כדי שתהיה חזקה כראי מוצק נקוש"ח יחידי קהלנו הנז"ל על דעת המקום ב"ה ועל דעת הנשבעים בשמו הגדול באמת ובתמים לקיים כל הכתוב ולבלתי נטות מההסכמה הזאת ימין ושמאל ואין רשות לשום אדם קטן וגדול לפתוח איזה פתח אפי' כחודה של מחט בהסכמה הזאת ואדרבא כל אשר יוסיף תוספת טובה בקיום הסכמה זו עליו תבא ברכת טוב ונ"ה מיד יחידי קהלנו הנז"ל בקוש"ח ולראיה חת"פ והיה זה בחדש אייר הוא חדש זו משנת אף בשרי ישכון לבטח לפרט קטן והכל שריר ובריר ונהיר ואמת וקים.

רפאל חותא יוסף אג'ייני

ס"ט ס"ט

ראינו שטוב ויפה עשו יחידי קהלנו ישצ"ו ויפה עלתה הסכמתם הנז"ל ולכן גם מסכימים עמהם על כך ומוסיפים אנחנו הח"מ לחזק הסכמה זו בכל מיני חזוקין שאפי' כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בה אין מזיזין אותה ממקומה יתד היא בל תמוט עולם ועד ולראיה ח"פ בזמן הנז"ל וקיים.

ידידינו שד"ר הרב הכולל מזה בן מזה, כמוה"ר אליהו מאיר אשכנזי, ישמרהו ויחיהו ה' עזי, אכי"ר.

אחדש"ו כדחזי ושלמא דכן רב לזרע רב בר מיניה בן ישמח אב יגדל שלומו ועל של עתה באנו להודיע לכת"ר כי עינינו הרואות בשנה מקולקלת הזאת אירעו לנו כמה דברים קשים אשר אין די באר הי"ת יאמר לצרות עמו ישראל ולצרותינו די למ"ש ומפני חמת המציק בעוה"ר נתפזרו בני קהלנו ועזבו ארצם ונחלתם וינוסו לנפשם ורובא דרובא נדדו הלכו לאהלי פלשתים למצוא טרף לנפשם ועזבו את ביתם ריקם ריקם לג"ש והנשארים הנה יושבים ובטלים אף בעלי אומניות אין דורש ואין מבקש ובמה שיוצאים בו נכנסים ובאמת הגמור כי תם הכסף וכלתה פרוטה מן הכים וראינו שביאת כת"ר לכאן טרחא יתירה על לא דבר וחשנו על כבודו ועל כבוד התורה ועמדנו על עמדינו ואזרנו כגבר חלצינו ועשינו נדבה ואחר עמל וטורח זה כמו ט"ו ימים ואנחנו ערב ובקר וצהרים מסבבים בשוקים וברחובות ועל החנויות ומה ראינו על ככה עד שנתקבץ סך - צום - וראינו שאין סך זה כדאי להקביל בו פניך וחזרנו ולקחנו בהלואה סך - לם - דהוי ב"ה סך - קם - כם - ועתה תגיע לכת"ר עם מכ"ד ולא נצרכה אלא לקבלינהו בשמחה ומועט מחזיק את המרובה כי הזמן גרמא אשר חציו ירה לנגדנו בקום עלינו אדם ולא מלך ויאכל גם אכל את כספינו ולא נשאר כי אם גויתנו ואדמתנו ויה"ר מלפני אבינו שבשמים שירצה לפניו כקרבן אשה לכפר על כל חטאתנו וישע יקרב, ממזרח, וממערב בעו"ק כי"ר כ"ד החתומים פה צפרו יע"א.

כתב ידו של הרב יהודה אלבאז ז"ל

שמואל חיים אברהם אלמושנינו

כוללות ?

שנת ?

האי שד"ר לא נמצא לו זכרון בספרי שלוחי ארץ ישראל. אבל מצאתי בספר שא"י יערי עמ. 676 שד"ר בשם ר' שמואל בר אברהם אלמושנינו שיצא בשליחות צפת לתורכיה בשנת הת"ר, אלא ששם כתוב ר' שמואל בר אברהם, ובמכתב שלפנינו כתוב בחתימת ידו שמואל חיים אברהם אלמושנינו וקשה לזהות אחר עם השני.

יום ה' בס' ושמר ה' אלדי"ך לך את הברית ואת החסד

שני צנתרות הזהב שרי צבאות ישראל העומדים על מדין דנא רבא ודינא זוטא יחיד ורבים שני המאורות הגדולים נטעי נעמנים עושים מאהבה רצון קונם כולם קדושים ה"ה הראשון אדם המעלה, החכם השלם והכולל, הדיין המצויין הרב הכולל, בישראל להלל סבא דמשפטים כמה"ר יאודא אלבאז נר"ו, ואשר ע"י השני, עדינו העצני החכם השלם והכולל הדיין המצויין רב ועצום כמה"ר עמור אביטבול נר"ו אתה ה' תשמרם כצנה רצון תעטרם כיר"א.

ראשית הגי"ש הנה לש' שלמים מרובים כנחלים נטיו נהרי נחלי וכפילנא שלמא לאחי ומרחמי החכמים השלמים כוללי קהלות ישראל בני יאודא נר"ו, ושלמ"א ישב למע' החכמים נר"ו, וצילא גם היא צלותיא דאברהם למען יעמדו חיים וקיימים ברוב אונים ותפארת בנים, גם עשר"ר נלוה עמם עוד רבות בשנים עד עמוד הכהן לאורים כי"ר

עיט"י המדבר"ה להודיע מהגעתי לש' תלי"ת באין שופ"ר ולהגיד מש' הטוב תלי"ת....

ע"ט לדבר להודיע כי זה ימים בהיותי במתא ארבאט יע"א יצאתי מאתם בלא נדבה יען לא רצו ליתן לי כפי המנהג שיש להם שנותנים שני שלישים מנדבת איסל"א יע"א. והיה בדעתי שודאי אחר יצאתי

יתעוררו ויעשו כראוי, וכעת ראיתי שלא נתעוררו והיה בדעתי לכתוב להם אגרת ומסוכסבת בדברים קשים כגדים, ויען ראה ראיתי השד"ר ר' אזולאי הבאיש את ר'חינו בני ציון יען במיכנאס היה בינו ובין החכמים נדויים וחרמות וכמעט אלה העולים מתל מל'ח כל מקום שדרך כף רגליו ויהי לפנינ'ה אך בחלקו'ת שדי גיר'א. דין גרמא כי חזרתי לאחורי, אמרתי אל לבי שתיקותא דבבל יחסותא, וחשבתי בדעתי לכתוב למכת"ר שהם יכתבו להם אגרת תלונו'ת על המעשה הזה שעשו בדברים נוטים לקושי איך מלאם לבם לעשות עולה כזאת שיתקיים בהם מקרא שכתוב בעת אפיך וכו', וכאלו הם חסים על כבודם. אולי תעלה ארוכה ולא אצטרך לכתוב להם קשות, וסלח נא אנכי מבקש, עפ"י טר"ח ושכמ"ה, ותשובתם מהרה תצמח יען כל שהיה אסורה ולפעלא טבא אמרינן אישר, וג"כ מעלת הרבנים של פאס ג"כ יכתבו ויצא הדבר בשלום לאפס חידוש איני מאריך סיפא דומיא דרישא תפלה לעני מלכותייהו מלכות עלם במוטב תלתא כחדא שריין הני ברכי דרבנן רב חיי'א ורב בני'א ורב עותר'א כנה"ר וכנפש החו' צעיר מצעירי ציון דוש"ט ברב עז וש' הצעיר **שמואל חיים אברהם אלמושנינו**

ס"ט

למע' אכסניא נאה ר' יוסף ואחיו נ"י ובני ביתו, יש"ר והייתי חלוש המזג לא באתי ביחוד דברי אלה יעלו לרצון, מצד ידי"ן החכם השלם והכולל רצ"ו אכסניא נאה דושו"ט ברב עז' ושלום.

אתייא במה הצד הינו שכוחה טרדות הזמן לאחד קראתי נועם הרב דומה למלאך סבא דמשפטים ורב טוב לבית... נר"ו יש"ר הולך ש'ר האלף ותפלתי קבע בימיו ובימינו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח כי"ר

יום ו' סדר ואלה תולדות יצחק
רבי נחמיה גאביזון
כוללות?
שנה?

שד"ר זה לא מצאתיו בשום ספר מרושמי השלוחים, ורק מכתב זה הבא הלאה נמצא בין כתבי השדרי"ם

ידידינו ידיד ה' ואוהבו החכם השלם העניו כהה"ר עמרם אלבאז נר"ו יאיר לעד אכי"ר.

אחר *דרישת השלם כהוגן וכשורה וכראוי לירא ה' ולחושבי שמו לחש"ב ברכו"ת בחשבון במוט"ב תלתא כחדא שריין בני סמיכי וחיי אריכי, ומזוני רויחי עד ביאת הגואל בבנים ובני בנים דשנים ורעננים, שקטים ושאננים, ואם הבנים שמחה עקרת הבית, ושלמא לע"ר אביך כראוי למ"ר אחיו, ור"ש לכה"ר יצחק טיבאלי וש"ר לאכסנייא של תורה כהוגן, וש"ר לכל האהובים וריעים ומיודעים, אות זה מדבר לפני כת"ר בתחנה ובקשה שיעמוד כת"ר על הדבר הזה, כי היא מצוה רבה עד שישלח לי הנדבה, ביען שהבעל הבית השביעני לאמר שתיכף ומיד ישלח לי הנדבה, ויעשה כת"ר למען שמו ית' שלא יעכבני על הדבר הזה כי עדיין לא קבלתי שום פרוטה מן הנדבה שלכם וזריזים מקדימים למצוות וזכות מצוה זו יגן בעדך תמיד אכי"ר ואגיד לכת"ר שבעל הבית הר' יהושע בן עמרם נרו' הבטחני שבקיבוץ האלגזייא מראש ממון ישלחם לי והסך הם חמשה וחמשים אוקיות, ולמען ה' ברוך הוא יעשה כת"ר חסד זה עמי שישלח לי הנדבה עם הבא ראשון, ואין להאריך כי אם בשלומכם שירבה לעד אכי"ר, וכבר כתבתי איגרת לבעל הבית ועדיין לא קבלתי התשובה זאת מאת ע"ה* **נחמיה גאביזון**

ס"ט

ועד
עדת המערבים
בעיה"ק ירושלים תובב"א

בעזה"י פעה"ק **ירושלים** תובב"א
יום א"ך לחרש שבט שנת תרפ"ב
אדריסה למשלוח מכתבים וכסף
Comit'e de cammunaut'e MAROCAINE
ISRAELITE a Jerusalem

לכבוד מע' הרב המובהק, נאח לברק, שמן תורק כמהר"ר
שמעון חיים עובריה יצא ה' אתו את הברכה
חיים עד העולם כיר"א
אחרשה"ט כרמ"ל באה"ר וחי"ן

הננו בזה לבקש מכת"ר לדבר בטוב טעמו עם מנהלי הקומיטי שבמח"ק לשלוח לנו את חלקנו המגיע לנו מקופת **יחזקאל הנביא** **ויברך דוד** *ישר לידנו ליהנות מהם כולל עדתינו בימי חג חירותנו הבע"ל* **עזרה בצרה** *כי לא נוכל לתאר לפני רו"מ את מצב כוללינו בימים האחרונים האלה. ובכן נא ידיד עליון יטפל בשאלתנו זאת ויוציא אותה לפועל וכבר כתבנו למע"כ אנשי הקומטיקי ע"ז ולא נצרכה אלא לזרוזי זריזין מקדימין, בטחנו בה' כי כה יעשה ובשכר זאת יואל ה' וירצה פעולו לבא על שכרו במיטבא וכסאו יגדל לעולם כנה"ר וכנא"ה חו"ר גבאי ומנהלי כוללות ק"ק המערבים החותמים בברכה ומעתירים בעדו עתירת החיים והשלום*

הצעיר שמעון אשריקי הי"ו ס"ט	סי' חי ן' נאים	הצ'בי אליהו לעג'ימי ס"ט	אברהם אלמאליח ס"ט	ע"ה יעקב ן' ס"ט (–) מקום החותם
(–)מקום החותם ע"ה ישועה ן' שושן ס"ט	ע"ה אב'די יצחק לוי			

ועד כללי
לעדת המערבים
בעיה"ק

ירושלים
תובב"א

בעיה"ק ירושלים ת"ו, יום כח' מעשיו לח' אב שנת תרפ"ז

לכבוד ידידיו הרב המופלא, בכתם פז לא יסולה וכתר ש"ט עולה כקש"ת כמוהר"ר שמעון עובדיה יחי שמו לעולם, ובריא אולם כיר"א, חכם עדיף!

הנני להודיע לרו"מ כי מלפני חג הפסח דש"ז אחר חליפות מכתבים שעברו בינינו ובין מח"ק מנהלי הועד וכו' הוחלט להעביר בקופה של יחזקאל מחצה לכוללנו הדל ומחצה לכולל הספרדים כי ידוע לכל שכולל עדתינו הוא מטפל ביכולתו לכל עולי מרוקו ואפריקה בכלל ובטוחים הננו שגם רצונו כן הוא שבזה דין קדימה עניי עירך ועניי ירושלים וכו' וכבר הודענו - לחברי הועד דמח"ק למען ישלחו הצדיקים כתב ראיה והחלטה להיות שמור בגנזי כוללנו נבקש מכב' שישתדל בדבר זה להוציא הדבר מן הכח לפועל.

תקוותנו תועדנו כי כן יעשה, והננו מקדמים פניו בתודה רבה למפרע. כן הננו מגישים לפני רו"מ מעלתו את ספרי כפי אהרן - שני חלקים עפ"י הצעת הרב כמהר"ש אזולאי הי"ו, מר ש'דר לן כי צריך הוא לעניניו וישמח צדיק בו, ויה"ר שכת"ר יגדל לעולם כנה"ר וכנא"ה אהבתו המצפים לתשובתו הדוש"ט תמיד כל הימים ברוב עז ושלום.

ראש הועד לעדת המערבים	אברהם די צחק הלוי	אהרן אמעיל	הצבי יוסף יצחק שלוש
ע"ה שלמה עמיאל ה"ו	ס"ט	ס"ט	ס"ט
(מקום החותם)			
הצעיר שמואל			
אלעלוף			
ס"ט			

נזר גבאות

ב"ה. פעה"ק ירושלם ת"ו

יום לחרש תרפ"

יברכך ה' מציון

מכתב קבלה

וראה בטוב ירושלם כל ימי חייך:

מציון עיר האלקים ישפיע העליון שפעת ברכה ושלום לכבוד שע"

קריקע כשלגיה עשתון חייס שוכרין יתעלס

בקול תודה הנני לקום פני כבודו על הכדו דטוב ל'שים לי שארית מחיה

בשבתי לפני ה' בהר הקודש ירושלם וסה יקר חסדו עלי בהריסו

תרוסת ה' נרבת לבו סך שעבה פרחעין

ע"י בחבצי זיין השוגרי יגועט שעה זכה גיו

ועל כן ברכתי בשם ה' כי יעלה לרצון נדבת לבבו הטהור וידיק עליו שפעת ברכה והצלחה כמשאלות לבבו הטוב, ואני הפלתי הקדם בעד שלומו וטובו אצל כותל מערבי ואצל שאר מקוה"ק אשר בארץ ומשכורתו שלמה תהי' מעם ה' כעתירת

הצב"י אלישע רחמים אפריאט הי"ו

Council
SEFARDIC COMMUNITY
Jerusalem

No. _____ מספר

הועד הכללי
לעדת הספרדים
בירושלם

Jérusalem _____ ירושלם ב"ת תשרי תרפ"ג.

לכבוד מעלת וחהלת הרבנים הגדולים והאיזנים היקרים מוקד גבחר ונסוסי מקום צפרו יע
שלום וברכה!
רבנים ואדונים נכבדים!

אחדשו"ם באחר זמנה יחרה, באנו להודיע את כי כי קבלנו
את יקרתם מר' מרחשון שו"ן בענין האחזנים שוער המערבים מכסף שיתנן להם מקפת
"יחזקאל הנביאא בחשובה לסכתבנו מכ' רמסים בענין זה.

אנו מצטערים לאחר שנפלה אי הבנה מצד כ' בסובנו של מכתבנו זה. אם כי
תדקדקו בסכתבנו תמצאו כתוב מפורש לאחר כי קראנו אצלנו את תרה"ג רן משתון שריקי
יצ"ו ובאנו לידי הסכמה אתו על 20% שיתן להם מהקפה הזאת. ורצינו לבאר כי רצונכם
יקר לנו להקציב להם אחוז זה לסרות שבאחר הבנסות על אי השער שביניבו, אין אחוז
כזה. ואם כי עוסרים אך ורק על 25% אנחנו מוחרים על זכותנו ומסכימים לזאת בכדי
שלא שום עכוב ומכשול בהכנסות הקפה הזאת.

והנבו להודיע את מחיב כי נעים יהיה לנו לקבל מכתבים מכ' ולראות את מחיסת
ראש הועד ע"י התוחם. והנבו תוחסים מכתבנו זה בכל רגשי כבוד ויקר ובברכת ציון וירושלים
ראש הרבנים בע"ה תנשיא.

Adresse: JACOB MEIR Grand Rabbin de Palestine
& S. LOUPO Président de la Communauté Sefarde.
P. O. B. 77 Jérusalem.

חיים מאיר פ"ל אחר
ראש הרבנים
בעדת
ירושלים
ת"ו

Chaim M. FL. Achar
Grand Rabbin de Jérusalem

ועד עדת הספרדים
בירושלם.
COMMUNAUTÉ ISRAÉLITE
SEPHARADITE
A JÉRUSALEM.

ראש"ל וראש הרבנים
לארץ־ישראל.
GRAND RABBIN
D'ERETZ-ISRAËL.

ירושלם, ט"ז בשבט תרפ"ז

לכבוד
הר' כה"ר ישעה עובדיה יצ"ו
חגבאי על קופת יחזקאל הנביא ז"ע"א
בע"ת צפרו ע"א.

א.ג.

קבלנו מכתב הכתוב בשם ועד נכבר ונמוסי מק"ק צפרו"ו וכו סודיעים לנו כי באספת כני הקהלה זקנים ונערים יחדיו החליטו להלק את כל הנאספ בקופת יחזקאל הנביא לשני חלקים ולתת את החצי לכולל עדה המערבים וחצי לכולל עדתנו, וכ" יודע כי מלבנים היתה כל הקופה שייכה לעדתנו דוקא, ומלבני זמן קצר מסכמנו לתת הרבע לכולל אחינו המערבים, ועתה הנה באים ודורשים את המחציתשומי יודע מה ידרשו עוד בעתיד המרובה!

ובהיות שלא מצאנו בכתב שהגיע אלינו את החלטת כ" ומה אין אנו יודעים אם התועמים הם מנהלי הועד והמסונים על ענני השלם, על כן הננו מודים לכ" בבקשה להודיענו בהקדם האפשרי את הדברים כהויתם ועל מה ולמה היתה ההחלטה הנ"ל ומה עלינו לעשות עתה כדי להכניה שלא יגיע נזק לעדתנו הכוללה בקרבת ארבע עשרה עדות קטנות מיהודי המזרח ושספר הלמידי החכמים ומעניים שבהן אלה פי כמה וכמה על אלה משיבים לעדה אחינו המערבים, ומה גם שאחינו המערבים נהגים מעדתנו בהרבה ענינים כגון כשרות כית עלמין וכ"ו וכ"ו,

הננו מצפים לתשובתו ומאמינים אנחנו שכ" יודיענו את כל הפרטים הנחוצים וייעצנו עצה נכונה לתועלת הענייו האלמנות והיתומים ובשכר זה יזכה לשובע שמחות כל הימים, אמן.

בכבוד רב,

יצחק בן דוד

יעקב מאיר
ראשון לציון
וראש הרבנים
בארץ ישראל

יוסף אלישר
נשיא
ועד הספרדים
בירושלם

ועד עדת הספרדים בירושלם תובב"א

S. Exc. Rabbi Jacob Meir Grand Rabbin d'Eretz-Israël & Mr. Joseph Eliachar Président de la Communauté Sepharadite.
B. P. 77. Jérusalem (Palestine).

Comité d'Action :
Rabbin ABRAHAM ABIKZIR
Président d'honneur
Mr. ABRAHAM ELMALEH
Président
Rabbin S. Azoulai
" A. Ahourbeh
Mr. Joseph Dahan
" Moïse Dahan
" Elie Amiel
" Isaac Sabsa
MEMBRES CONSEILLERS :
Rabbin Sabi Cohen
" Joseph Chelouche
" Juda Hadad
Mr. A. de Isaac Lévy
" Isaac Dahan
" Samuel Elalouf
" Isaac d'Abla
" Israel Zaoui

ועד עדת המערבים בירושלם
(יוצאי מרוקו, אלגיריה, תוניסיה, טריפוליטניה ומצרים)
COMMUNAUTÉ ISRAÉLITE NORD-AFRICAINE
(MAROCAINS, ALGÉRIENS, TUNISIENS, TRIPOLITAINS & EGYPTIENS)

חברי הועד המרכזי :
מרדכי אבוחצירא-נשיא הכבוד
האחים אברהם אלמאליח-נשיא
חיים שלום אזולאי
" קלרה אבוחצירא
האחים : יוסף אדהאן
" משה אדהאן
" אליהו עמיאל
" יצחק זכאי
חברי הפמליה :
מרדכי : מעיר כהן
" יוסף שלוש
" יהודה הראשי
האחים אברהם בן יצחק לוי
" יצחק דהאן
" שמואל אלעלוף
" יצחק בן אבולה
" ישראל זאוי

Jérusalem, le ירושלם, י"ב ניסן תרפ"ם
B. P. 336 ת. ד. 336

לכבוד הרה"ג כמוהר"ר שמעון חיים עובדיה הי"ו

צ פ ר ו .

רב נכבד !

הן רגש שנתנו מצרעים לכבודו את פרסיכל הבחירות התרשות שהיו לעדתנו, ומסנו יראה כי בסקום הוער הקודם שהתמסר, נבחר וער חדש שמעות הברית נקובים אשר אתר בפרסיכל הרצוף כאן.

הוער החדש שתחיל כתפקידו סיום א' אדר כ' תרפ"ם, ויהיו לו הרבה יסיונות תכופות בשביל לפתור את כל השאלות האלוניות והעומדות בקשר עם החגים תבאים עלינו לשלום.

אנחנו מבקשים אימא מכבודו שכאן ואילך, כל מכתביו אל הועד, וכל העניינים שיש להם קשר עם הועד, בין בנוגע לשלח בספים, ובין בנוגע לרשימות אחרות, עליו לבנות רק ע"י המען של עדתנו שהיא : תבת דאר 336 ולא לשום אדרים פרטים אחרת, ובזה ידע שמכתביו הגיעו אל סקומם המיועד.

בכבוד רב :
א. אלמאליח

נשיא ועדת המערבים בירושלם.

Comité d'Action :
Rabbin ABRAHAM ABIKZIR
Président d'honneur
Mr. ABRAHAM ELMALEH
Président
Rabbin S. Azoulef
" A. Abourbeh
Mr. Joseph Dahan
" Moïse Dahan
" Elie Amiel
" Isaac Saban
MEMBRES CONSEILLERS :
Rabbin Said Cohen
" Joseph Chelouche
" Juda Halad
Mr. A. de Issag Lévy
" Isaac Dahan
" Samuel Hallouf
" Issac d'Alla
" Israel Zaoui

ועד עדת המערבים בירושלם
(יוצאי מרוקו, אלג'יריה, תוניסיה, טריפוליטניה ומצרים)
COMMUNAUTÉ ISRAÉLITE NORD-AFRICAINE
(MAROCAINS, ALGÉRIENS, TUNISIENS, TRIPOLITAINS & EGYPTIENS)

חברי הועד השניל :
יו"ר: אברהם אביכזיר-נשיא הכבוד
סגן: אברהם אלמאליח-נשיא
מזכיר שלום אזולאי
גזבר: יעקב אדהאן
חברים: משה אדהאן
" אליעזר עמיאל
" יצחק צבן

חברי הכמעצה :
מזכיר: שמעון כהן
" יעקב שלוש
" יהודה הראשר
חברים: אברהם בן יצחק לוי
" יצחק רחמן
" שמואל אלקלעי
" יצחק בן אבולה
" ישראל עמר

Jérusalem, le כ' אייר תרפ"ס ירושלם
B.P. 336 ת. ד. 336

לכבוד הרה"ג מר פקידה לפק כמנהר"ר
שמעון חיים עובדיה יצ"ו
בעי"ת צפרו

רב נכבד !

לפני זמן מה כתבות ידידינו הרב מר שר"ר לן כמוהר"ר שלום מ.
אזולאי כמח"ק כא כרכרים עם ועד עדתם חברי הקומיטי שכמח"ק ע"ע קופת
יחזקאל, והודעם לזכות לשחיכם כני העדה המערבית כירושלם מחצית מההכנסה
הנקבת בקופת יחזקאל, וכא לנו מכתב מהם להכא אישור ע"ז שהוא כעת נמצא
בגניזי כתיבות הכולל, ולכן אנחנו מבקשים מכ' לפסור את הסכום הנקבן, זאת
אומרת חלקנו, חצי ההכנסה שהוקבן ליד הר"ר יצחק צבן הי"ו לשלחו אלינו
ישר, כי ככר אנחנו מייחדים את רבר זה לתלמוד תורה אשר לכני עדתנו,
ואין לשר"ר בו שום חלק, כי כלו כליל להוצאות בית תלמוד תורה, כפותים
אנחנו כי כן יעשה, ונדולה מצוה זו ויכא שכמ"ה.

החותמים ככרכה נשיאי העדה הדוש"ם והחותמים ככרכה ורב עז ושלם.

נשיא עדת המערבים בירושלם.

Comité d'Action :
Rabbin ABRAHAM ARIKZIR
Président d'honneur
Mr. ABRAHAM ELMALEH
Président
Rabbin S. Azoulef
" A. Aboutbol
Mr. Joseph Dahan
" Moïse Dahan
" Elie Amiel
" Isaac Sabas
MEMBRES CONSEILLERS :
Rabbin Salé Cohen
" Joseph Chelouche
" Juda Hadad
Mr. A. de Isaac Lévy
" Isaac Dahan
" Samuel Elalouf
" Isaac d'Abila
" Israel Zaoui

ועד עדת המערבים בירושלם
(יוצאי מרוקו, אלגיריה, תוניסיה, טריפוליטניה ומצרים)
COMMUNAUTÉ ISRAÉLITE NORD-AFRICAINE
(MAROCAINS, ALGÉRIENS, TUNISIENS, TRIPOLITAINS & EGYPTIENS)

חברי הועד הפועל :
יו"ר : אברהם אביכזיר-נשיא הכבוד
סגן : אברהם אלמאלח-נשיא
מזכירים : שלום אזולאי
" : משה אלחאנ
" : יוסף אלחאנ
" : שלמה עמיאל
" : יצחק צנע
חברי המועצה :
יו"ר : מעיר כהן
" : יוסף שלום
" : יהודה חדאד
חברים : אברהם די יצחק לוי
" : יצחק חאנ
" : שמואל אלעלוף
" : יצחק די אבילה
" : ישראל זעוי

Jérusalem, le ירושלם, ס"ו אדר תר"ץ
B. P. 336 ת. ד. 336

לכבוד מעלת הרה"ג מר פקידה למכ כמוהר"ר
שמעון חיים עובדיה יצ"ו

בעי"ח צ פ ר ו יע"א

רב נכבד !

הננו מתכבדים בזה להזכירו שבכר עבר קרוב לשנה שכתבנו לכבודו בבקשה לשלח את תמונתו בכדי להעמיד אותה בבית הועד יחד עם תמונותיהם של כל הרבנים וכל הנכבדים שעברו לסובת העדה המערבית בירושלם, וכל זה בתור הכרת תודה על כל מה שעשה ועל כל מה שיעשה בעתיד לטובתה, וחננו מתפלאים שעד היום הזה עוד לא קבלנוה.

הימים יתחלים ועד עתנו לסדר חגיגה בחנה"מ של פסח הבע"ל, לכן שוב פעם הננו מבקשים מכ' לשלח לנו את תמונתו בהקדם האפשרי בכדי שנוכל להסתיק להגדיל אותה ונעמידה בתור מזכרת בבור בבית ועד עדתנו.

בתקוה שכבודו יעתר לבקשתנו בהקדם האפשרי, הננו מודים לו למראש ונשארים דושו"ם בברכת ציון ותחיה.

בכבוד רב :
נשיא עדת המערבים בירושלם.

Comité d'Action :
Rabbin ABRAHAM ABIKZIR
Président d'honneur
Mr. ABRAHAM ELMALEH
Président
Rabbin S. Azoulai
" A. Abourbih
Mr. Joseph Dahan
" Moïse Dahan
" Elie Amiel
" Isaac Sabsa
MEMBRES CONSEILLERS :
Rabbin Saïd Cohen
" Joseph Chétrite
" Juda Hadad
Mr. A. de Isaac Levy
" Isaac Dahan
" Samuel Hallouf
" Isaac d'Abila
" Israel Zaoui

ועד עדת המערבים בירושלם
(יוצאי מרוקו, אלג'יריה, תוניסיה, טריפוליטניה ומצרים)
COMMUNAUTÉ ISRAÉLITE NORD-AFRICAINE
(MAROCAINS, ALGÉRIENS, TUNISIENS, TRIPOLITAINS & EGYPTIENS)

חברי הועד המיסדי :
חברי הועד המנהל :
חברים מכובדים :

Jérusalem, le ירושלם, ת"ר שלוש מ"ן
B. P. 336 ת. ד. 336

לכבוד מעלת וחשלת יריד"נו הרב המופלא וכבוד
מ' מלא כמוה"ר שמעון חיים עובריה יצ"ו
כאזו לעיר יבנן ואזו מרומם ישכון כיר"מ

בעי"ת צ פ ר ו יע"א .

שלום וברכה !

מקרב לבבנו אנחנו מגישים למני רו"מ את ברכתינו הלבבית ברכת
לשנה טובה ומבורכת , שנת חשר ועשר וחצלחת וכבוד, ובעלות קול משוסר
יבשר ויחתם לחיים טובים בספר חצדיקים הוא וכל ב"ב באות נח"ר וכנא"ח
חחומים בברכת וכבוד רב.

נשיא עדת המערבים בירושלם.

Comité d'Action :
Rabbin ABRAHAM ABIKZER
Président d'honneur
Mr. ABRAHAM ELMALEH
Président
Rabbin S. Azoulet
" A. Abourbeh
Mr. Joseph Dahan
" Moïse Dahan
" Elie Amiel
" Isaac Saban
MEMBRES CONSEILLERS :
Rabbin Salé Cohen
" Joseph Cheitoch
" Juda Hadad
Mr. A. de Isaac Lévy
" Isaac Dahan
" Samuel Elalouf
" Isaac de Abila
" Israel Zaoui

ועד עדת המערבים בירושלם
(יוצאי מרוקו, אלגיריה, תוניסיה, טריפוליטניה ומצריים)
COMMUNAUTÉ ISRAÉLITE NORD-AFRICAINE
(MAROCAINS, ALGÉRIENS, TUNISIENS, TRIPOLITAINS & EGYPTIENS)

חברי הועד המנהל :
הרה"ג אברהם אביכזיר-נשיא הכבוד
האדון אברהם אלמאליח-נשיא
הרבנים שלום אזולאי
" עמוס אבוחצירא
האדונים : יוסף אדהאן
" משה אדהאן
" אליהו עמיאל
" יצחק סבן

חברי המועצה :
הרבנים : סאלח כהן
" יוסף שלוש
" יהודה הראשי
האדונים אברהם בן יצחק לוי
" יצחק רחאמן
" שמואל אלעלוף
" יצחק בן אביולה
" ישראל זאוי

Jérusalem, le ירושלם ט"ו אב תרצ"א
B. P. 336 ת. ד. 336

לכבוד הרב הגדול כמוהר"ר שמעון חיים
עובריה יצ"ו.
בעי"ת צ פ ר ו יע"א.

אחדשו"ם !

בזה אנחנו מתכבדים מכ' לשלח לנו הכסף המקובץ מקופת יחזקאל הנביא כי כוללנו היום נמצא במצב חמור מאד במלא מובן המלה, ובפרט שימי המועדים קרבו ויאחרון ואין בקופתנו אף פרוטה ממש, וכבן זאת שאלנו מכ' להשיבנו בתשובה שלטה בכסף מלא כיד ח' הטובה, ויה"ר דלא יעדי סינן זיניה והדריה ויזכה לשנים רבות כנה"ר וכנא"ה החותמים בברכה ורב עז ושלום.

בכבוד רב :
משה עמסיאן נשיא עדת המערבים בירושלם.

Comité d'Action :
Rabbin ABRAHAM ABIKHIR
Président d'honneur
Mr. ABRAHAM ELMALEH
Président
Rabbin S. Azoulai
" A. Aboutboul
Mr. Joseph Dahan
" Moïse Dahan
" Elie Amiel
" Isaac Saban
MEMBRES CONSEILLERS :
Rabbin Salti Cohen
" Joseph Cheinoch
" Juda Hadad
Mr. A. de Isaac Lévy
" Isaac Dahan
" Samuel Elalouf
" Isaac de Abila
" Israel Zaoui

ועד עדת המערבים בירושלם
(מיצגי מרוקו, אלגיריה, תוניסיה, טריפוליטניה ומצרים)
COMMUNAUTÉ ISRAÉLITE NORD-AFRICAINE
(MAROCAINS, ALGÉRIENS, TUNISIENS, TRIPOLITAINS & EGYPTIENS)

חברי הועד הפועל :
חתיני אברהם אביכזר-נשיא הכבוד
הארון אברהם אלמאלח-נשיא
חיכנים שלום אזולאי
" שמחם אבוחצירא
חאריכים : יוסף אזרחאן
" משה אזרחאן
" אליהו עמיאל
" יצחק עמיאל
חברי הכוחצה :
חיכנים : מקני כהן
" יוסף שלום
" יהודה חיאטר
חאריכים אברהם בי יצחק לוי
" יצחק רחאן
" שמואל אלקלעי
" יצחק בי אביללה
" ישראל זעוי

Jérusalem, le ירושלם כ"ו אלול תרצ"ב
B. P. 336 ת. ד. 336

לכבוד הרב הגדול מזר"ק מפור כמוהר"ר
שמעון חיים עובדיה יצ"ו.
כעי"ת צפרו יע"א.

רב גדול !

הננו בזה מאשרים את קבלת סך אלף פרנק ששלח ע"י חבר ועדנו מר יצחק צבע נ"י מספרי קופת יחזקאל, והננו מקדימים פנינו בתודה רבה ומשוחות חן חן על טרחתו הרבה למוכת כו', כן אנו מבקשים מכ' הימות ועד העדה - הספרדית לספרדים לא נעזה לדרישותינו בעניני חברא קדישא, לכן מבקשים מסע"כ לעקל את הכספים הנוגעים לעדה הספרדית, ולא להתעלשום שר"ר עד אשר יבוא דברינו אלינו, והשר"ר יקבול עלינו לועד הספרדים מה ואז נראה מה יהיה וכו'.

והננו סוגרים את מכתבנו זה בדרישת שלום ובכרכת לשנה טובה ושלם.

בכבוד רב.
נשיא עדת המערבים בירושלם.
אברהם אלמאלח

COMITÉ D'ACTION
Rabbin ABRAHAM ABIKZIR
PRÉSIDENT D'HONNEUR
Mr. ABRAHAM ELMALEH
PRÉSIDENT
Rabbin S. Anoulay
" A. Abourbeh
Mr. Joseph Dahan
" Moïse Dahan
" Elie Amiel
" Isaac H. Saboa
MEMBRES CONSEILLERS :
Rabbin Said Cohen
" Joseph Chetuche
" Juda Hadad
Mr. Isaac Dahan
" Samuel Elallouf
" Isaac de Abila
" Israel Zaoui

ועד עדת המערבים בירושלים
(יוצאי מרוקו, אלג'יריה, תוניסיה, טריפוליטניה ומצרים)
COMMUNAUTE ISRAELITE NORD-AFRICAINE
(MAROCAINS, ALGERIENS, TUNISIENS, TRIPOLITAINS & EGYPTIENS)

חברי הועד הפועל
הרה"ג אברהם אביכזיר—נשיא הכבוד
האדון אברהם אלמאליח— נשיא
הרבנים שלום אזולאי
" עמרם אבורביע
האדונים: יוסף אדהאן
" משה אדהאן
" אליהו עמיאל
" יצחק י' דבע
חברי המועצה:
הרבנים: סעיד כהן
" יוסף שלוש
" יהודה תראו
האדונים: יצחק דהאן
" שמואל אלבלוך
" יצחק די אבילה
" ישראל זאוי

Jerusalem, le ירושלם, יום ב"ם תמוז תרצ"ד

לכבוד תרב הגדול מכצר עז ומגדול כש"ת מסוה"ר
ישע"ה עובדיה יצ"ו.
כעי"ת צ פ ר ו יע"א.

שלום וברכה !

בשם כי קבל את השו"ת מגו ספר בקו החיים על הש"ע עם הסר ועדנו ה"ה כה"ר יצחק צבע נ"י יש"ר שיגדיל תורתו ויאריך ימים על מלכתו כיר"א. והנני מבקשים מכ' לשלוח לנו את קונטרס הברכה הנקבץ ע"י מקופת ישוקיאל שכמה"ת בי קופת כוללנו ריקה כאשר יובת לדעת מפי חבר ועדנו הנז' ועמומים בעול התוכות ומצלה פורתא מיהא בעי וזכות הרבים תלוי בו ויה"ר דלא יערי מיגן ויוסי והדרית וכסא תורתו יגול בנה"ר ובנא"ת מחותמים

בברכה ורב עז ושלם.

נשיא עדת המערבים בירושלם.
אברהם אלמאליח

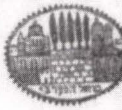

Rabbin ISAAC JACOB ALFIÉ
TRÉSORIER SOCIÉTÉ
Or-Hadashe
&
Sémah-Sadike
JERUSALEM
Télégrams Adresse:
ALFIÉ O.H.S.S.
JERUASLEM

חברת "אור חדש וצמח צדיק" בירושלים ת"ו

נוסדה בש' תרס"ט לפ"ק.

יצחק אלפייה
ש"מ חברת
אור-חדש וצמח צדיק
בירושלים ת"ו
תלגרם אדרים:
אלפיה אחצ"צ ירושלם.

"אור חדש" על ציון תאיר. הנה ימים באים נאם ה' והקמותי לדוד "צמח צדיק".
ומלך מלך והשכיל ועשה משפט וצדקה בארץ
בימיו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח אמן.(ירמיה כ"ג)

עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר

תקנותיה

א) צריך המתנדב לתת מתנתו בלב שלם ובנפש חפצה מבלי שום זכר [illegible] לעשות [illegible] ולאקמא שכינתא מעפרא [illegible]
ב) "חבר טובי" מי שבא ללמוד בחברת "צדקים" מבלי שום קבלת שכר, או המתנדב לצדקים [illegible] בברכות מי שברך.
ג) "חבר קודש" מי שבא תמיד ללמוד בכל ליל ששי מבלי קבלת פרס [illegible]
[illegible]
ד) "חבר תמידי" מי שמתמיד לבא בכל לילה ולילה ללמוד [illegible]
[illegible]
ה) "חבר מוכרי" מי שבא ללמוד תמיד בכל [illegible]
[illegible]
ו) "חבר אני לכל אשר יראוך" אלו הנבאים [illegible]
[illegible]
חמש שנים או עשר שנים.
ז) מי שרוצה לערוך אזה דבר מסוים לעשות [illegible]
[illegible] בקיום בלי נדר. וחי יעזרנו ערכים אמן.

ב"ה

ירושלם, יום [illegible] לחדש [illegible] לאתרס"ג Jerusalem le............ 192

[illegible]

דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום

בלי נדר

א) לקבוע לימוד תקון עטה בכל ליל ששי לתקון פגם היסוד.

ב) גם לעשות התקבצות בכל ליל ששי וללמוד תהלים להצלחת וחיי הגרים והמשתדלים והלומדים הע"א ולברכם בברכות מי שברך.
(ולפ יתנו ה' ונעמוט ויחם נכתמו כי נכנלו עסין)

ג) לקבוע לימוד שתי שעות בכל לילה מלילות החרף ושלש שעות בכל לילה מלילות החרף בספר הזה, שתי לילות ולמוד שתי לילות ש"ע ולילות זהר, וגם ביום איזה שעות בדברי הרב כפי היכולת וכפי ההכנסה.

ד) ללכת בכל חדש ניסן ואלול על מצבת קבורת רחל אמנו ועי"א ללמוד התהלים ולעשות בקשת רחמים עבור כל ישראל ובפרט עבור המחזיקים יצ"ו.

ה) מכל כסף ההכנסה יפריש המעשר ויהיה לצורך מקנת ספרים לש"ס וכיוצא. והשאר יהיה לצורך ההוצאה, והמותר לאיזה חזה ואבונים הלומדים בקביעות.

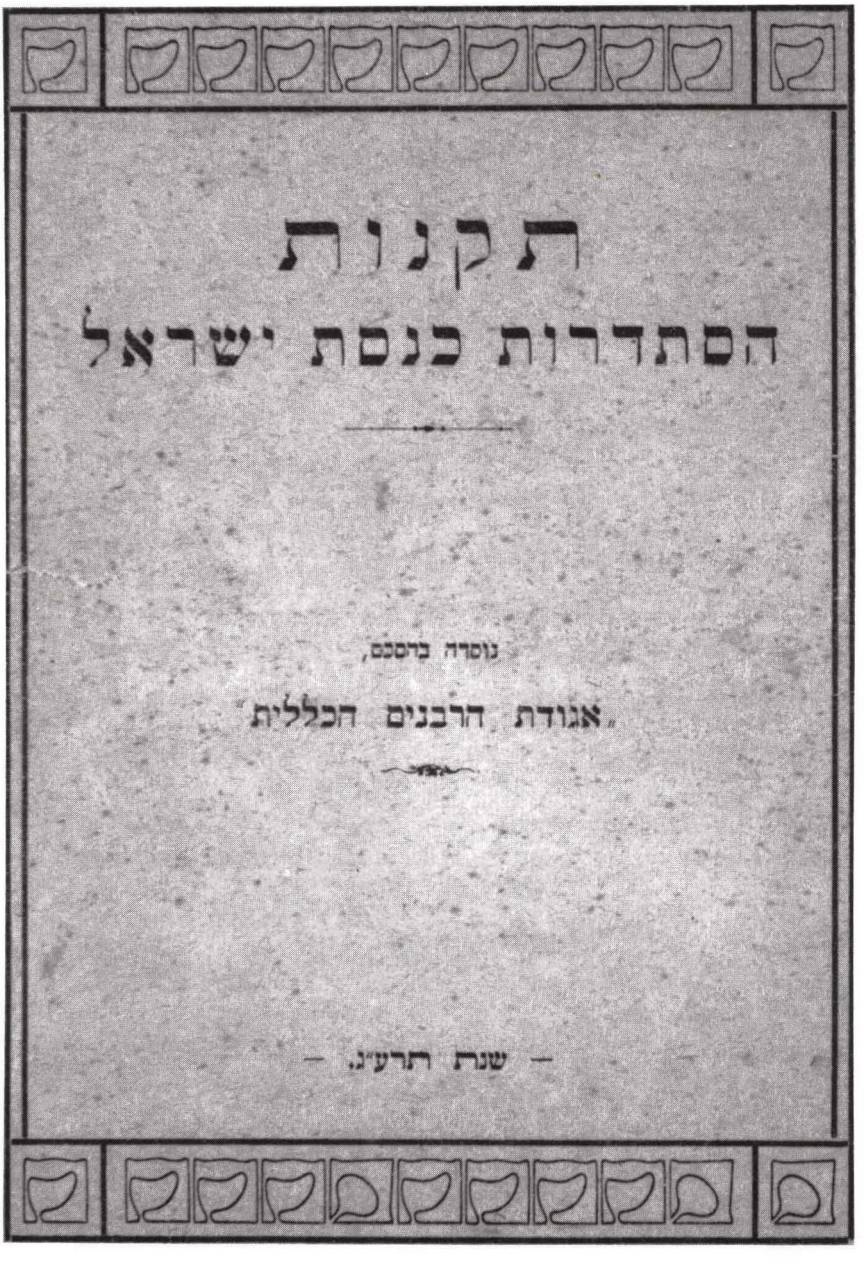
ו) כוונת החברה לעשות לימודים שונים להצלחה, ולרפואה, ולעזין, במקומות הקדושים ועל קברי הצדיקים זיע"א בכל עת וזמן כחפץ כל שואל ודורש.

ז) החברה תשתדל לעשות איזה מצות ותיקונים גדולים לזכות הרבים כפי יכולתה וכפי עת הצורך בעתים הנוגעות או רחוקות. והכל הוא לשם שמים ולעילוי נשמת ולעשות נחת רוח לפניו ולאקמא שכינתא מעפרא.

וחי יזכנו במעגלי צדק אמן.

[illegible — handwritten text and signatures]

[illegible — two circular seals: "ירושלים" / "Jerusalem"]

תקנון לועד כנסת ישראל במצרים

התאחדות כנסת־ישראל

תקנות

א. — התיסדות.

ההתאחדות „כנסת־ישראל" נוסדה בהרבה עיירות בשנת תרע"ג ע"י הרב ר' אהרן מענדל בהר"ן הכהן רב דאשכנזים בקיירה, בהסכם חברי אגודת הרבנים הכללית (שנוסדה בשנת תרע"ב מחמש מאות רבנים) לעבוד אתם שלובי יד כדי להגיע אל המטרה המבואר הלאה, לעת עתה נתמנה להתאחדות „ועד הראשי" זמני בקיירה, והוא המרכז לכל יתר האגודות של התאחדות כנסת־ישראל.

ב. — המטרה.

א. יצירת ב"ד הגדול לשם מרכז הדרת והידורת ע"י בחירה באספה כללית מרבני החרדים ולומדי תורה המצוינים.

ב. יסוד בית מדרש עליון לרבנים בירושלים.

ג. חזוק ישוב ארץ הקדושה בדרכי התורה והמסורה.

ג. — תפקיד הב"ד הגדול.

א. הב"ד הגדול יעמוד בראש ההתאחדות הרבנים ויהיה השופט העליון לכל עם ישראל לעניני הדת והחנוך.

ב. כל העניינים הרוחניים של בתי הדינים וכל מוסדי הדת והחנוך הקיימים מכבר ואשר יוסדו עוד, יהיו תחת בקורתו והשגחתו.

ג. הבה"ג יסדר סדר ומשטר אחד לכל הבתי דינים, יקבע סדר הלימודים לתוראה, יסבים על הספרים שיש לסמוך עליהם להוראה, התוארים להרבנים כפי מעלתם בקודש, ויסדר סדרי למוד וקריאה לילדי ישראל עפ"י רוח תורת ישראל ומסורת.

ד. הב"ד הגדול יתוך בין רב ועדתו, בין שני רבנים בעיר אחת, ובין כל מחלוקות שבקהלות ישראל.

ה. הב"ד הגדול יאחד את כל כתות החרדים בפרט ואת כל מפלגות ישראל בכלל.

ו. בכל תפוצות הגולה אשר יחסר להקהלה מור"ה או שו"ב וכל דבר שבקדושה יפנו אל הב"ד הגדול והוא בשתוף הסתדרות הרבנים והסתדרות כנסת־ישראל ימלאו את דרישתם שיתאים למצב הקהלה.

ז. הב"ד הגדול בכח תורתו והשפעתו המוסרי על העם ובשתוף כח הסתדרות כנסת־ישראל יחזקו כל מוסדי הדת והחנוך בין בארץ הק' בין בחוץ־לארץ שהם על טהרת הקדש שיתקיימו על בסיס נכון.

ח. הבה"נ יחזק מצב הרבנים במקומות שצריכים חיזוק.

ט. הב"ד הגדול ימנה ועדים שונים בכל מדינה ומדינה וכל עניני הדת והחנוך.

י. הבה"נ ירחיב ישוב הארץ על טהרת הקודש.

ד. — פעולות ההסתדרות.

א. לאגד ולאחד את רבני הקהלות החרדים ולומדי תורה המצוינים להסתדרות אחת כללית.

ב. לייסד בכל קהלות ישראל אגודות כנסת־ישראל אשר כולם יתאגדו להסתדרות אחת ויתחברו למרכז.

ג. קריאת קונגרעס מבאי־כח הסתדרות הרבנים ביחד עם הועד הראשי של הסתדרות כנסת־ישראל, יבחרו בועד הראשי להסתדרות הרבנים, וישאו ויתנו בדבר סדר ואופן בחירת הב"ד הגדול.

ד. החזקת הב"ד הגדול בעי"ק ירושלים ת"ו אשר יובחר בבחירה כללית מכל חברי הסתדרות הרבנים לשם מרכז הדת לעם ישראל.

ה. יסוד והחזקת „בית מדרש עליון לרבנים" בירושלים תחת ראשיות הב"ד הגדול אשר חניכי הישיבות ישתלמו שמה למשרת הרבנות, והמעון הזה יספיק מורי הוראות לכל תפוצות הגולה.

ו. תמיכות המוסדות אשר עניניהם הרוחניים יעמדו תחת השגחת הב"ד הגדול.

ז. לייסד באה"ק בתי לימוד מלאכה ומסחר לנערי ישראל.

ח. לעזור בחומר ורוח למורים, פקידים, ובעלי מלאכה הנאמנים לדת תוה"ק להסתדר ולהתאחז באה"ק.

ט. ליסד אוצר הדת אשר ממנו ישאבו את האמצעים הנחוצים להוציא לפועל כל פרטי המשרה.

י. להוציא לאור עתונים מיוחדים שישמשו בתור אורגן לכל עניני ההסתדרות ומחלקת התעמולה שלה.

ה. — ההנהלה.

א. הסתדרות כנסת־ישראל נחלקת לאגודות, בכל עיר ועיר שנמצאים בה לכל הפחות חמשה ועשרים חבר מתאגדים אלה לאגודה אחת המתנהלת ע"י וער מקומי של חמשה נבחרים ע"י רוב דעות נעלמות.

ב. עשר אגודות לא פחות מן ר"ן חבר מהחברות לפדרציה אשר ועדה עומד בראש ומתן עם הנהלת ההסתדרות שדוא המרכז.

ג. האגודה או הפדרציה מעברת לה תכנית עבודה מקומית, ומציע לפני המרכז כדי לקבל הסכמתו עליו.

ו. — המרכז.

א. בראש ההסתדרות עומד ועד מרכזי של שבעה חברים, שדם: יו"ר, שני סגנים, מזכיר, סגן המזכיר, מנהל, סוכן כללי, סוכן פרטי, מבקר חשבון, נוסף עליהם נשיא הכבוד, והדשות בידם להוסיף עליהם לפי העבודה.

ב. המרכז מנהל את ההסתדרות וכל ענינה החומריים, הוא קורא לאספה כללית פעם בשתי שנים, ומוציא אל הפועל את ההלטותיה.

המרכז עומד במשא ומתן תדירי עם הפדרציות ועם האגודות במקום שאין פדרציה, עם הסתדרות הרבנים, ועם הב"ד הגדול אחרי שיסתדרו.

ד. בנוגע לענינים הרוחניים נכנע המרכז להחלטת הסתדרות הרבנים ולהב"ד הגדול, וכל ענינים החומריים יתנדנו ע"י מרכז כנסת ישראל, תקנות הב"ד הגדול נקבעות ע"י הסתדרות הרבנים.

ז. — החברים.

א. כל איש ישראל המשלם שקל לשנה (א' שילליגן) נחשב לחבר פשוט (גם האשה רשאה לשלם השקל רק בתור נדבה) וכל מי שיבגים לקופת ההסתדרות תרומה שנתית לא פחות משנים עשר שילליגן לשנה (א' שילליגן לכל חודש) נוסף על תרומת השקל השנתי—או שימבור שלשים שקלים לשנה יקרא בשם חבר הפועל, הנותן מאה שילליגן לשנה או שימבור מאה וחמשים שקלים לשנה יקרא בשם חבר נכבד.

ב. אשר ידבנו לבו להקדיש לאחת מקרני ההסתדרות סך אלף שילליגן יקרא בשם חבר מייסד, ומי שיקדיש (בין איש בין אשה) בית או מגרש או חדר של אחת מדמוסדות, יקרא המקום ההוא על שמו למזכרת נצח.

ג. כל חבר מחויב לעשות „פריפונגדה" לפרסם שם האגודה לשבח עד שידו מגעת, ולהמנות על העתון של ההסתדרות, וכל הזורש ברבים לפרסום האגודה יקרא בשם חבר נכבד, והמרכז יכבדהו לפי פעלו.

ד. כל חבר שיפעול לטובת האגודה פעולה נכבדה יוצאת מן הכלל או שישתדל לאסוף נדרים ונדבות, ינתן לו אות הכבוד ויכתב שמו לזכרון בספר האגודה.

ה. חבר פועל שהוא שומר דת יש לו הזכות לבחור ולהבחר לחבר הועד, ובמקום שיש חברים נכבדים וחברים מיסדים המה קדומים לבחירות הנישואות לעירו.

ח. — הכספים.

כספי ההסתדרות הם שלשה סוגים. א) „קרן הדת והחנוך" (רילויגיאן פאנד). ב) „קרן ארץ־ישראל". ג) „קרן התעמולה".

קרן הדת והחנוך.

א. הכספים של הקרן הזאת מוקדשים לאלה הדברים. 1) להחזקת הסתדרות הרבנים ולהמצאת צרכי אסיפותיהם. 2) להחזקת בי"ד הגדול ולהקמת בנין נהדר בירושלים ביאות למרכז הדתי של עם ישראל. 3) ליסוד בית־מדרש לרבנים ולהחזקתו. 4) לתמיכת כל מוסדי הדת והחנוך אשר עניניהם הרוחניים יעמדו תחת השגחת הבי"ד הגדול. 5) להוציא לאור ספרי למוד וקריאה אשר יסדרו או יסכימו עליהם הבי"ד הגדול לטובת עם ישראל.

ב. אל הקרן הזאת נכנסים הכספים האלו: 1) כל הנדרים ונדבות מאת כל ישראל (איש או אשה) אשר ידבנו לבו לתת תרומת ה'. 2) התרומה אשר יפרישו כל מנהלי אגודות שבישראל, וגבאי בתי כנסיות ומדרשות, חלק מהכנסותיהם לכל שנה ושנה. 3) עזבונות והקדשות.

קרן ארץ ישראל.

א. הכספים האלו ישמשו: 1) לתמיכת מוסדות החנוך באה"ק. 2) לעזור לסוחרים, פקידים, ובעלי מלאכה הנאמנים לדת תוה"ק להסתדר ולהתאזן באה"ק. 3) ליסוד והחזקת בתי לימוד מלאכה ומסחר לצעירי ישראל.

ב. אל הקרן הזאת נכנסים כל הכספים הנקבצים מסביב לטובת ישוב ארצנו הקדושה, וישלחו אמצעות המרכז לאה"ק אחרי שיצטרפו לסכום הראוי לשלוח.

ג. הכספים שיורמו הנדיבים בפירוש לשם מוסד ידוע, לא ישונה למוסד אחר.

קרן התעמולה.

א. אל הקרן הזאת נכנסים הכספים האלו. 1) כסף השקלים. 2) תשלומי השנתית של החברים. 3) הכנסות העתונים של ההסתדרות. 4) הנדבות שינדבו בפירוש להקרן הזאת.

ב. הקרן הזאת היא לצרכי פרסום האגודות „פריפוגנדה" והוצאות שונות של המרכז ושל ועדי ההסתדרות.

ג. עודף ההכנסה על ההוצאה של הקרן הזאת יכנס לקרן הדת וההנוך.

ט. — אספות הכלליות.

א. האספה הכללית של באי כח אגודות כנסת־ישראל תהיה פעם אחת בשתי שנים.

ב. המרכז קובע את זמן האספה הכללית ומקומה אחרי בואו בדברים בנדון זה עם ועדי האגודות די בכל אתר ואתר.

ג. ועידה מיוחדה נבחרה עפ"י רוב דעות לנהל את האספה.

ד. כל אגודה בת כ"ה חבר תוכל לשלוח ציר אחד אל האספה הכללית.

ה. האספה מחליטה בדבר עבודת ההסתדרות ותקציבה לשתי שנים הבאות עד האספה שאחריה.

ו. האספה הכללית בוחרת ברוב דעות את הועד המרכזי על זמן אשר יסכימו עליו.

ז. האספה הכללית תוכל לשנות החוקים והסדרים כטוב בעיניהם בהסכם הסתדרות הרבנים הכללית.

רבני מיסדי אגודת הרבנים הכללית

בארץ הקדושה

הגאון מהר"ר יעקב דוד רידב"ז
בעיה"ק צפת ת"ו

" מהר"ר אברהם יצחק הכהן קוק
אב"ד עיה"ק יפו ת"ו

" מהר"ר חיים מ' אלישר
מזר"ק ראשון לציון

" שלשה אבות בית דין
התמנים בירושלים

" מהר"ר בן ציון מ' עוזיאל
חכם־באשי יפו

" מהר"ר יונתן בנימין הורוויץ
רב דכולל אמשטרדם

" מהר"ר בן ציון אברהם קוּאינקה
מו"ל המאסף בירושלים

" מהר"ר ברוך מארקום
רב דעיה"ק חיפה

בחוץ לארץ

הרה"ג מהר"ר רפאל אהרן ז' שמעון
חכם־באשי קיירה

" מהר"ר יעקב מאיר
חכם־באשי סאלוניק

" מהר"ר חזקיה שבתי
חכם־באשי אדם צובה

" מהר"ר יעקב דאנון
חכם־באשי דמשק

" מהר"ר אלידו אבולעפיא
אב"ד איזמיר

" מהר"ר נסים דאנון
חכם־באשי איזמירנה

" מהר"ר יעקב יוסף הכהן
חכם־באשי בירוט

" מהר"ר חיים משה ז' נאים
ראש אב"ד ניבראלטיר

המסדר והמאסף
אהרן מנחם מענדל בהר"ן הבהן.

כוודים לגיחנו הנשיחה הוי ופוח כוללות קק שנת המוערבים יג כשקק ירושלם תו היות לחוק לוך

שבשר הסך שלשה כשקים שנטוק מחת מוש הגביר היקר קת קש ונקבל בשקי ובסך לבקלן ל"ט

מר פלר לן הדב המו כמוקדי יעקב ן עטר יל מכבדו והעברנו להגבירה הנו ל לחוק מלחמות כוללנו עם לבו

כתוך בית שלמין הפר היו כהר הזיתים חול הר המוריה למחוה שיהו לקחלן כחוך ישרל

ובתם הרחבת כל מי שים לו חלק בה חשוב הוח כחלק שוקב מכירה למיתות ולחלוטין

כיוגן ובתהול, ותכוף למעולה בוכה למשן הירושלוך ימים שבשש טוב ובשנים, לשנים ולשנים,

ובוב קנים טרוף. ושל לחוק הם פשקן ירושלם תובנת נסוך לחתם שפרי שנת התרסא לפ'. וקש"

זה יתנו בכל שנה ושנה

מחצית השקל

אגודת ישראל

(יחי חובל)

מחצית השקל

לכבוד ומשם תצא תורה לישראל

לחזקת אגודת ישראל ולבנות בתי

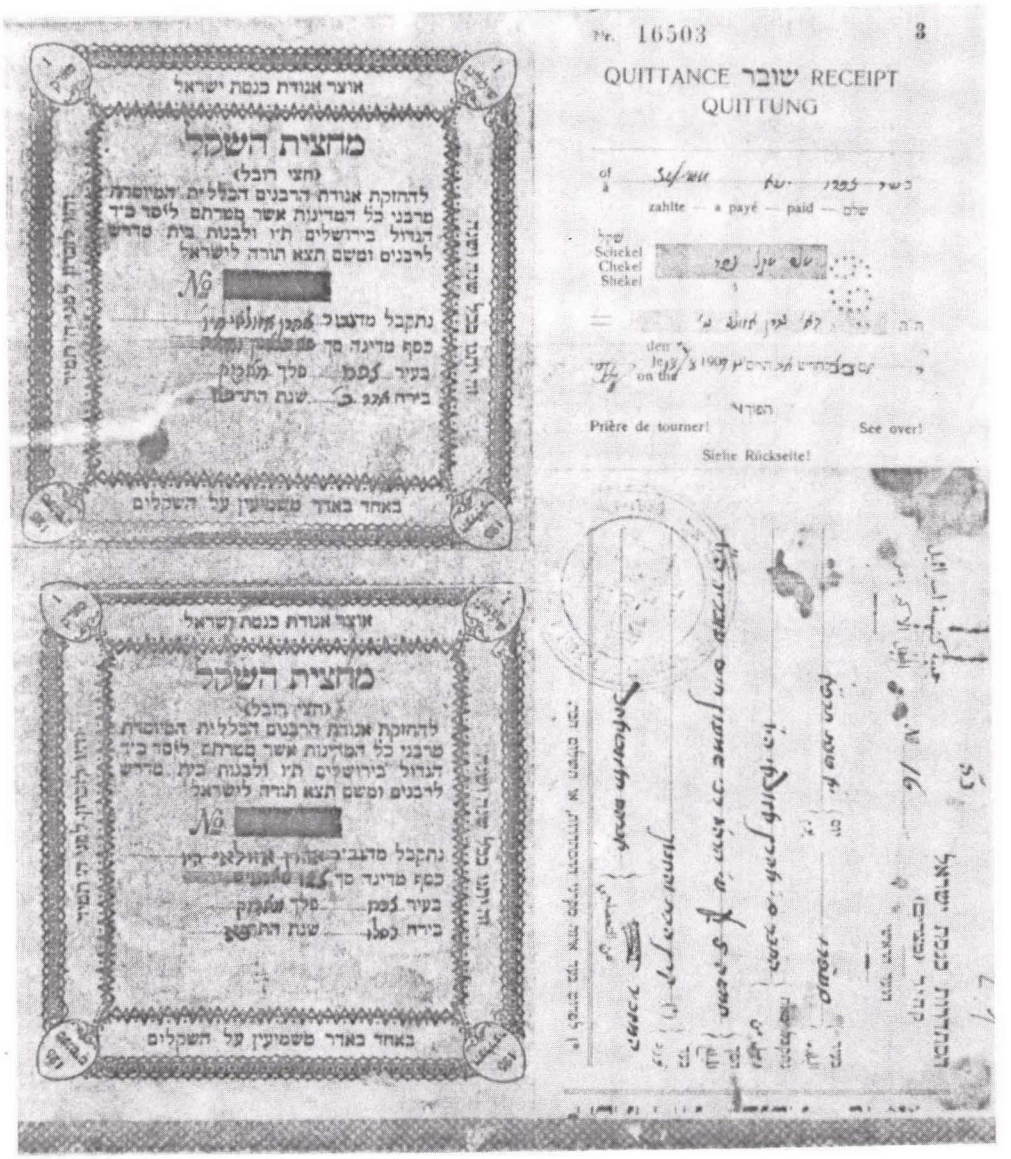
מדרשות לתורה ולתפלה

שנת 5676 ב

בעיר לעמבערג

בסך מרקעק

קבלה על "מחצית השקל" שנשלחה ע"י ועד כנסת ישראל במצרים

ארצי אגודת כנסת ישראל

מחצית השקל

(חצי רובל)

להחזקת אגודת הרבנים הכללית המיסדת
מרבני כל המדינות אשר מטרתם ליסד בית
הגדול בירושלים ת"ו ולבנות בית מדרש
לרבנים ומשם תצא תורה לישראל

№ [redacted]

נתקבל מדנבו[illegible]
בסך מדינה סך [illegible]
בעיר [illegible] מלך [illegible]
בירח [illegible] שנת התרפ"ט

באחד באדר משמעין על השקלים

ארצי אגודת כנסת ישראל

מחצית השקל

(חצי רובל)

להחזקת אגודת הרבנים הכללית המיסדת
מרבני כל המדינות אשר מטרתם ליסד בית
הגדול בירושלים ת"ו ולבנות בית מדרש
לרבנים ומשם תצא תורה לישראל

№ [redacted]

נתקבל מדנבו[illegible]
בסך מדינה סך [illegible]
בעיר [illegible] מלך [illegible]
בירח [illegible] שנת התרפ"ט

באחד באדר משמעין על השקלים

№ 16503 3

QUITTANCE שובר RECEIPT
QUITTUNG

of
à
zahlte — a payé — paid — שלם

Schekel
Chekel
Shekel

dem
Jany
on the

הפוך

Prière de tourner! See over!

Siehe Rückseite!

שטרי גורלות שנשלחו מא"י לקהלה

ביבליוגרפיה

אבני שיש – ר' שאול ישועה אביטבול ז"ל (ב' כרכים – ירושלים תר"ץ תרצ"ד)
אוסף כתב יד – משפחת עובדיה
אוסף כתב יד – משפחת אלבז
אוסף כתב יד –משפחת אפריאט
אוצר גנזים – ר' יעקב משה טולידאנו ז"ל (ירושלים תש"ך)
אנציקלופדיה לתולדות חכמי ישראל – ר' יעקב גליס (ירושלים תשל"ח)
הראשונים לציון – א. אלמאליח
יהודי המזרח בארץ ישראל – מ. ד. גאון (ירושלים תרצ"ח)
כרם חמר – רבי אברהם אנקאווא ז"ל (ליוורנו תרל"ו)
לפי ספרי רבי רחמים יוסף אג'יני ז"ל (ירושלים תשנ"ב)
לשון למודים – ר' יעקב אבן צור ז"ל (ירושלים תשל"ט)
מזרח ומערב א. אלמאליח (ירושלים במשך שנים)
מלכי רבנן רבי יוסף בן נאיים ז"ל (ירושלים תרצ"א)
מלל לאברהם – ר' אברהם בן שטרית
מנחת העומר – רבי עמור אביטבול (ירושלים תש"י)
נר המערב – יעקב משה טולידאנו (ירושלים תרע"א)
ספונות –
עדות לישראל – (בתוך ספרי ירושלים הראשונים ש.ל. ירושלים תשל"ו)
(נספח ד' מספר 72, עמודים 265–274)
עט הזמיר – ר' עמור אביטבול ז"ל (ירושלים תשמ"ט)
עמר מן – להנ"ל (ירושלים תש"י) (ג'ירבה תש"י)
פאס וחכמיה – דוד עובדיה (ירושלים תשל"ט)
קהלת צפרו – להנ"ל
רבעון ירושלים – (ירושלים תש"מ)
שבות יהודה – רבי יהודה אלבאז (ירושלים תש"מ)
שופריה דיוסף – רבי יוסף בן אדהאן ז"ל (אסכנדריה תרנ"ז)
שריד ופליט – רבי יעקב משה טולידאנו (ירושלים תש"ה)
שלוחי ארץ ישראל – א. יערי ז"ל (ירושלים תרע"ז)
שלוחי מצוה כ"י – רבי שאול ישועה אביטבול ז"ל
תהלה לדוד – רבי דוד חסין ז"ל (כאזאבלאנקה תרצ"א)
תולדות חכמי ירושלים – פרומקין (ירושלים תשכ"ט)
תורה וחיים – רבי ישועה שמעון חיים עובדיה ז"ל (ירושלים תשל"ב)

אישים

א
אבואלעפיה (אבואלעפיא) תח, תי
אבואלעפיא שלמה רחמים שצח, תיח
אבואלעפיה חיים נסים קו, קי, שלב, שלו, שנה,
אבואלעפיה חיים שלמה שכב, שכג
אבואלעפיה יוסף חיים תכא, תכז, תמט
אבואלעפיה יוסף דוד רסג, שכב, שכג, שלו, שנה, שצב, תיג, תיח, תכ
אבואלעפיה יעקב שכב
אבואלעפיה יצחק רסג, שכב, שכג, שלב, שלו, שמב, שמג, שפט
אבואלעפיה יששכר שנה
אבואלעפיה משה שמג
אבואלעפיה שלמה רחמים שצז, תטו, תכ, תכא, תכז, תל
אבוטבול מסעוד תנח
אבוטבול יצחק מז, סט, עט, פה, קץ ר, רא, רד, רנו, רנז, רנט, רס, רסא, רסז, רעד,
אבוטבול עמור יג, לז, לח, נ, נד, נו, סט, צב, ,צד, סד, עו, עט, צו, צט, קב, קפב, קפד, קפה, קפט, קץ, קצה, ר, רא, רד, רה, רו, רי, ריד, רנה, רנו, רנז, רנט, קב, רסב, רסז, רעג
אביטבול חיים אליהו עח, קב, קד, קכ, קיז, קכה, רא, רעג, רצו, שנח, רצו, תיד
אביטבול (אמלאל) שלמה שכט
אביטבול אהרן רא, רד
אביטבול אליהו קמט, קסא
אביטבול יוסף תמט
אביטבול יעקב קעא, תמט, תנח
אביטבול יצחק שמד, תסח, תעב, שעז
אביטבול ישועה רא, רד, שכט
אביטבול מימון מז, רמג, רנח, רס
אביטבול עמור שכו, שכז, שכח, שכט, שמ, שמד, שמה, שנו, שנז, שנח, שסב, שסד, שסה, שסז, שסח, שעא, שעג, שעז, שפה, שצט, תיד, תסח, תע
אביטבול רפאל קכ, קכח, רעג, תיא, תיד
אביטבול שאול ישועה יג, לב, לד, לו, מ, מה, מז, נ, נב, קעו, קעח, קפ, קפב, רלב, רלח, רמ, רמד, רמה, רמט, רנ, רנא, שטז, שיח, שכ, שכא, שכה, של, שלא, שלד, שלז,
אביטבול שלמה מ, מז, מח, נ, נב, סב, שלא
אבורביע אברהם תפ
אבורביע עמרם קן, קנא, קנג, קסו,
אבושדיד שלמה קלב, קלד
אבטן יעקב קה
אביחצירא אברהם תכ, תכא
אביכזיר אברהם תפ, תפב, תפד, תפה
אביקציץ יהודה שצד, שצה, שצו
אבן דנאן חיים שסד
אבן דנאן יעקב רלז
אבן דנאן שאול ל, קה,
אבן דנאן שלמה קלו
אבן דנאן שמואל שאול קכז
אבן זמרא רחמים חיים דוד פו
אבן צור רפאל עובד ל, קכז, רלו
אבן צור יעקב לד, סט, רל
אבן צור שלמה תכו
אבן צור רפאל קלו, תכב
אברהם יוסף קא
אברהם בכר משה ריז
אג'ייאני נתן תיב
אג'ייני רחמים יוסף קט, קיז, קכ, קכה, קכח,
אג'ייני עמרם שח
אג'ייני יוסף תסח
אג'ייני יעקב קעה
אג'ייני יהודה כו, קעד, קעו
אדאודי שלמה רעז, רעח
אדבאן יששכר תנח
אדבדובי עמרם תנד
אדהאן אליהו תמט, תנו
אדהאן יעקב ו, שצט, תד, תטז, תכח, תנ
אדהאן מסעוד תמט
אדהאן שלמה שמד, תנח
אדרעי דוד חי, רצח, שג
אדרעי חיים שי, שיב
אדרעי מכלוף (מחלוף) שעא, שפז
אדרעי מלכה שג, שד, שה
אהבה נסים מיכאל רכ
אוחנא חיים תמט

אוחנא מרדכי רפאל תמט
אוחנא מרדכי קמה
אופלטקה יוסף רחמים קטו
אופלטקה יצחק קטו
אזולאי אברהם כו, כח, רפא, רפז, שכב, שכג
אזולאי אהרן ט, יב, שח, תנח
אזולאי חיים דוד לד, קעה, רכט
אזולאי חיים רסו
אזולאי חיים יוסף דוד נ
אזולאי חיים יוסף עא
אזולאי חנניה חביב תמא
אזולאי יהודה זרחיה עג, ק
אזולאי יוסף קכא
אזולאי ישו תנח
אזולאי ישראל זרחיה עא, עב
אזולאי מאיר שח
אזולאי שלום מרדכי ח, קסא, תפ
אזולאי שלום קלה, תב, תכה, תל, תלח, תמב, תמד, תנא, תנב,
אזולאי שמחה קסא
אזולאי שמעון קסא
אזייאניי עיוש תנח
אחנה שלמה קעא
אטרזמאן יעקב שעג
אירגאס (אירגס) יצחק סו שמ, שמא, שמג, שמה, שמז, שמח, שנ, שנא, שנד,
אלבא עמרם רג
אלבאז אברהם מז, מח
אלבאז אבא ט, קעה, שז, תכג
אלבאז אברהם תיא
אלבאז אהרן קה, קט, קיח, קכ, קכא, קכג, קכט, קלג, רטו, ריח, רעט, רצו, רצח, שצא, שצה, שצז, תז, תכא
אלבאז אליהו תכו
אלבאז אליעזר נט, ס
אלבאז אלעזר תיז
אלבאז בת שבע נט
אלבאז זהרא שסז
אלבאז יהושע (יאושע) עט, צד, צו, קב
אלבאז יהודה ה, יג, מב, נג, נז, נח, נט, סד, סה, סו, ע, עא, עג עו עז עח עט פ פג ק, קכח, קפב, קפח, קצא, קצד, קצה, רא, רב, רג, רה, רז, רח, רי, ריא, ריב רנב, רנה, רנו, רנח, רנט, רס, רסב, רסד, רסז, רסח, ער, רעב, רעד, רפא, רפח שמב שמד, שמה, שמו, שמח, שמט, שנ, שנב, שנג, שנה, שס, שסב, שסג, שסה, שסח, שע, שעב, שעד, שעו, שעז, שעח, שעט, שפא, שפג, שפד, שפו, שפז, תסח, תסט, תע
אלבאז יקותיאל מיכאל יג, קכ, קעט, רצו, שז שסז
אלבאז ישועה רסז, שנח, תסח
אלבאז מאיר יג
אלבאז מאיר שמעון ט
אלבאז מורדוך תנח
אלבאז מרדכי יג, מז, שצא, תנח
אלבאז משה מז, סג
אלבאז עמרם נט, ס, סד, סו, סח, פו, צב, צד, צו, צח, צט, קצא, קצד, קצט, רו, רז, ריב, ריג רסז, רסז, רסח, רעג, רעז, רפא, רפג, רצא, קא, קעו, רנב, רנד, שכא שנב, שנו, שנה, שנח, שנז, שנח, שסד, שסה, שסו, שסז, שסח, שעא, שעג, שעז, תעב
אלבאז רפאל ו, קא, קב, קיז, קכ, קכב, קכה, קכח, קנז, ריז, רצו
אלבאז רפאל משה שצט, תיא, תכג, תכה, תנא, תסח
אלבאז שאול רב
אלבאז שלמה נב
אלבאז שמואל נט, ס, קצא, קצד, רא, רב קצד, רא, רב, שנו, שעז, שצט

אלבאז שמעון מאיר קמב, קמה
אלבאזי משה תנח
אלגאזי ישראל יעקב קי
אלגאר אחמד שלח
אלגבה אליהו שלב
אלגזאר אחמד שלז
אלחדיף אברהם שפט
אלחדיף אהרן שמב, שמג, תח, תכט, תל, תמא, תנז,
אלחדיף אבנר שנה
אליזיד רמט
אליקים משה מאיר חי שצט, תו, תעו, תעז
אליקים יום טוב קצז, רח
אליקים רפאל ישראל קצז, רט, רי, ריא, ריב, ריג
אליקים משה ת. קעא
אלישר חיים משה קמג, קסג, קסו, קסז
אלישר יוסף קמז, קנו, קס, תעח
אלישר יעקב שאול קכד, קנב, קנג, קנז, קנט
אלישר יצחק קסג
אלכסלאסי ישועה תסח

אלכסלאסי יוסף תסח, תפב, תפג,
אלמאליח אברהם ו, פה, קלא, קלט, תעג, תעט, תפ, תפא, תפב, תפג, תפד, תפה
אלמאליח יוסף קכט,
אלמועטי אברהם תנב
אלמושנינו שמואל חיים אברהם תע, תעא
אלעג'מי אליהו קן
אלעלוף שלמה קכט
אלעלוף שמואל קכט, קלא, קן, קנא, תלה, תלו, תעד
אלפייה יצחק קסח, קסט
אלפנדארי חיים רל
אלקבי יוסף רסב, שמד
אלקבי דוד קכט
אלקובי יוסף סח
אלקובי בכור אברהם תמט
אלקוצר בנימין קסג
אלקלעי בן ציון תיב, תיג
אלראז עמרם שעז
אמהאוס רמט
אמוזיג אברהם חי קלח, קלט
אמנו רחל פ, פב, פח קד, קז
אנג'יל אליעזר קלה
אנג'יל וידאל קלה
אנג'יל נחמן קלה, קלו, קסג
אנהורי אברהם רסו
אנזן קוט יוסף עב
אנכונה שאול קסג
אנצ'אם אברהם רפה, רפו
אנקאווא רפאל תג, תמז
אסבאג חיים תל
אסודרי אברהם נג
אסודרי אליהו יב
אסודרי דוד תכ, תכא, תל
אסודרי יהודה תנח
אסודרי שלמה תמט
אסולין אהרן תנח
אסולין מס' תנח
אפאלו מרדכי קח
אפלאלו יעקב רג
אפלאלו קכ
אפקאני יוסף ראובן קנה
אפריאט אבא קעב
אפריאט אלישע רחמים קנא, תמד תעה
אפריאט דוד קעד
אפריאט - יג, קיג
אפריאט ידיד תנח
אפריאט משה אהרן יג, קעח
אפרייאט אבא יב, קסא, קע, שז
אפרייאט אהרן קיב, קיד
אפרייאט יעקב ואחיו תנח
אפרייאט משה רעז, רעח, רפ
אפרייאט שמעון בן משה ש
אפרייאטי יצחק תנח
אפרים בכר משה ריז
אפרתי שמעון קע
אצאייג מכלוף שנו
אצארף מסעוד תנח
אצהאן שלמה תסח
אציני אברהם מז
אציני יעקב מז
אצראף חיים שלום קכט, קלא
אצראף יששכר קלב, קלד
ארדיטי יהונתן קיב, קיד
ארדיטי נסים יעקב קיב, קיד
ארוואץ יוסף ו, ז, קכה
ארוואץ שמואל יהודה קו
אריה יצחק קנט
אשורקי יוסף כו
אשכנזי אברהם שלח, שנה
אשכנזי אליהו מאיר תסט
אשכנזי אשר שכט
אשכנזי דוד של
אשכנזי דוד מביהוב שכט
אשכנזי חיים רנז, רנח, רנט, רס, רסא, שמג
אשכנזי יואל שכט
אשכנזי יצחק קמב
אשכנזי משה רמו
אשריקי שמעון קן, קנא, תעג, תעז
אתורג'מאן משה תנח
אתורג'מאן יעקב עא, עג, עד, צד, צז, צט, תנח

ב

באבאיוף שלמה קנה
באג'אייו חיים רחמים קעז
באג'יו יונה שכב
באדהב מיכאל קסו, קסז
באדהב יצחק קיסו, קסז
באז'אייו פנחס מרדכי קעז
באז'אייו צבי נסים רסז
בדהב מיכאל קיא
בדהב רפאל קיא
בהלול בן ציון רחמים תמט
בהלול אלעזר תכט, תל, תלא

בהלול משה תח
בו וואליד יצחק שץ
בוחבוט שמואל קכט, קלא, קלט
בוטבול אליהו צד, צו
בוטבול יוסף תנ
בוינוס ראובן קכט, קלא, קלב
בונאן מסעוד לד
בונן ציון רמג
בורלא יהודה קי
בורלא יוסף נסים קה, קי, קכד, קנט,
בורלא ישראל יעקב קי
בטבולי עמור סד
בטיטו נחמן קלט, קמא
ביבאס חיים תמא
ביבאס רפאל תמא, תמב, תמג, תמו, תמז, תמט
ביג'אוג'ו אברהם קנה
ביג'איו יונה שלב
ביגאיו יונה שכג
ביטון חיים אברהם כא
בירדוגו יהודה תלג, תלד, תלו, תלח
בירדוגו יהושע תלח
בירדוגו יעקב חי רכג, רכד, רכה, תלב, תלג, תלה, תלז, תלח,
בירדוגו רפאל שיח
בכר אברהם קיג
בכר אברהם שלמה קיב
בכר אברהם יוסף קיח, קיט, קכא, קכב
בכר אהרן שכב
בכר יעקב ראובן רמא
בכר נסים קנט
בכר שלמה קא, קיג, קיח, קיט, קכא, קכב
בכר שמואל צ
בלעיש אברהם סד
בן אליהו מכלוף שמד
בן אמוזיג מרדכי תמט
בן ארחא אליהו קעז
בן ברוך ישועה ר, רא
בן ג'ו מרדכי תל
בן ג'ו יוסף חיים תכו
בן גיגי אליהו תיט
בן דוד מנחם קעד
בן דנאן (דאנאן) חיים רה, רו, רז, רסז
בן הרוש כליפא תסח
בן הרוש אליהו שפח, שפט
בן הרוש יצחק נג
בן הרוש משה ואביו תנח
בן וואליד חיים ריח, ריט
בן וואליד יצחק שפט
בן וינישטי קכג
בן זכרי יג
בן זכרי מתתיה קז, שפח
בן חביב משה רכט
בן חותא שמואל רכט, רל
בן חיים יעקב קכו
בן חמו דוד כא
בן חמו יג
בן חמו יוסף שמד
בן חמו משה רכט, תנח
בן חמו סאלם תנח
בן חמו שלמה ט, עט, תנח, תסח
בן חרבון יוסף שלא
בן טובו אלעזר הלוי ו, קכה
בן יעיש חיים תפג
בן יעיס יעקב תיא
בן יעיש מאיר קטו, קטז, רצג, תכ
בן יעיש שלמה תלח
בן יתאח אב' תנח
בן יתאח יהודה תנח
בן יתאח מימון תנח
בן יתאח מסעוד שמד, תיא תנח
בן יתאח משה תנח
בן יתאח סלימאן תנח
בן יתאח עיוש ויהודה תנח
בן יתאח שלום (שלם) תנח, תסח
בן יתאחי שמואל תנח
בן כאלפון אברהם תנח
בן לילית משה תנח
בן לילתי ישראל תנח
בן מאמאן אברהם תסח
בן מוייאל יהודה תנח
בן מוייאל יוסף רג
בן מלכא שמעון תנח
בן נאיים רפאל חיים משה תט, תי, תיט
בן נאיים חי תעג
בן נסים משה תנח
בן נסים כליפא תנח
בן סיסו מס' תנח
בן סיסו יעקב תנח
בן סמחון אברהם רנח, שעז, תנח
בן סמחון בנימין תכב
בן סמחון משה שעו, שעז, שעח, שפז, שפט,
בן סמחון מסעוד תכב
בן עזוז אב' תנח

בן עזוזי יהודה תנח
בן עטר חיים לב, קלה
בן עטר יהודה רכט
בן עטר יעקב קלה, קלו, תעג
בן עילי מסעוד קז
בן עילי ראובן ובנו תנח
בן עמור יעקב תנח
בן עמור מסעוד רנב
בן עמור משה ובנו תנח
בן עמרם יהושע תעב
בן פורנה חיים יעקב רלא
בן צורי יעקב תמט
בן קיקי אליהו ראובן תמט, תנ
בן קיקי חיים תמט
בן קיקי שמואל תסו, תמג, תמט, תנז
בן שושן ישועה תעג
בן שושן מוסא תנח
בן שטרית אברהם תכה
בן שטרית יוסף תנח
בן שלוחא יחייא רפו
בן שמעון דוד ו, קכה, שפט, שץ, תט
בן שמעון יעקב רסו
בן שמעון מנצור ו
בן שמעון מסעודתי קלא
בן שמעון רפאל אהרון ו, קלב
בן שקרון אברהם תנח
בן שרביט אהרן תנח
בן שרביט יעקב תנח, תסח
בעל הנס מאיר ה, ו, נב
בעלול חזקיה מ
בער עובדיה כא
בקיריה יצחק אברהם שצב, תיח, תכא, תכז,
בר יוחי ה, ו, מב
בר שטרית שלמה קעה
בר שמואל דוד רמא
ברוך חיים רמג
ברוך חיים נסים קנט
ברוך נפתלי קנג
ברוך שלמה חיים נסים קכד
ברכאת אברהם לא
בתי מחסה (מוסד) קה

ג

ג'אזר אחמד שלט
גאגין שמח קיט
גאון מ.ד. קסו, קפא, ריז
גאלאנטי יונתן רמא
גאני מאיר קלז
גביזון נחמיה תעב
גבריאל אהרן רכא
גגין אברהם חיים פ פז, צ
גגין משה פז
גדיליא אברהם קעז
גדיליא נחמיה רחמים קפד
גדליה חיים שמעון קפב
גדלייא רחמים סה
גואקיל יעקב שכב, שכג
גיגי אברהם ערב
גן חיים לא

ד

דאדון יהודה רסב, רצ,
דאנון יעקב קלז
דאנון מנחם קמא
דאנין בנימין מנחם צ
דבדובי משה תיא
דוויך משה תמט
די אבילה אליעזר רלה
די מדינה דוד כט
די מדינה משה כט
דיוואן אפרים קעו
דיוואן חיים קעו
דיוואן עמרם ה, קעו, קעח, קעט, רכה
דיין שלמה ו
דלאגיטש משה תיא

ה

האדיה משה קלז
הכהן אברהם אשכנזי (מקאלסיק) שכט, שלז
הכהן אברהם דוויך שפט
הכהן אברהם רצט
הכהן אברהם שלח שער, תסח
הכהן אהרן נח, שמד, תמח
הכהן אהרן מענדל בהרן תסב, תסד, תסה,
תסז
הכהן אליהו רצא
הכהן ארזי קצא
הכהן ארזי מנשה רצה, רצו
הכהן בכור יצחק קנט
הכהן גבריאל אברהם דוויך שעט, שפ, שפב,
שפד, שפה, שפו,
הכהן דוד ה, מז, נב, שכא, שכג, שלא,
תנח
הכהן חיים יהודה שסא, שסז
הכהן חיים תכב
הכהן חיים שמואל שנה, שפט
הכהן יהודה צ, קיט

הכהן יחיאל פו
הכהן יעקב כא, שצג
הכהן יעקב סקלי שצו, שצח
הכהן יצחק קע, קעד, קעה, תכז
הכהן ישמעאל רצד
הכהן מכלוף תל
הכהן מנשה ארזי שפח, שפט, שץ
הכהן מרדכי קע, שלב
הכהן משה בר יעקב רצו
הכהן משה כא, קעח, קעס, רצח, שנ, תיא
הכהן סקלי יהודה אהרן סג
הכהן סקלי יעקב שא
הכהן סקלי חיים שמואל שא
הכהן עזרא חיים שב, שי
הכהן רפאל שאקו קמג, תעח
הכהן רפאל ארזי ה, עד, עו, קצה, קצט, רסט
שמג, שנב, שנג, שנד, שנו, שנח, שנט, שס,
שסא, שסב, שסג, שסה, שסז, שסח,, שע,
שעא, שעב, שעג, שעד, שפז, שפט
הכהן רפאל שאול קצז
הכהן שלמה סקלי זגורי קע
הכהן שלמה צ, קא, קיט
הכהן שמעון רמ, רמא
הלוי אברהם תנח
הלוי אברהם די יצחק תעג, תעד
הלוי יהודה לב
הלוי יוסף קצו, תסא, תסג
הלוי יצחק בן סוסאן שפט, תמט
הלוי יצחק שב, שיב
הלוי ישראל סד, סה, ע
הלוי ישראל יעקב קפד, קפח, קפט, קצב,
קצג, קצד
הלוי מרדכי רצט
הלוי משה שכט
הלוי עזריה חיים תמט
הלוי צבי לב
הלוי רפאל סד, סה, סו, סז, ע, עד, שסד
הלוי רפאל אהרן שנב
הלוי שמואל קעג
הנביא יחזקאל קמב, קמד
הצדיק שמעון ו
הצרפתי אליהו כו, כח, ל, קכז, רלז
הצרפתי וידאל צד, ק
הרבט שמואל תסב
הרוס יאקות שד, שה
הרוס שמעון (הרוג) שה
הרוש אליהו קיא
הרוש יהודה תנח
הרוש יעקב יב, שח
הרוש כליפא רסז
הרוש שמעון (הרוג) שד,
הררי רפול עזרא קנב, קנג, קסו
ו
ואעיש ישועה שב, שי, שיב
ואעקנין דוד יעקב תח, תי, תיח, תכ, תכא,
תכז
וואעקנין יעקב תא, תמט, תנה, תנו
וואעקנין בכור יהודה תמט
ויטאל יוסף קיח, קיט
ז
זאבי יחייה ה
זאבי יצחק רפאל קעז, ריז
זאננעפעלד חיים קנב, קנג, קסו
זולטי בצלאל שעה
זיני עמרם יב
זיניה אבא תמד
זירהן יעקב ו
זכרי יהושע עמרם תעה
זכרי יעקב שז
זריהן יעקב חי תא, תב, תמג, תמח, תמט,
תנג, תנה,
ח
חותא רפאל תסח
חותא שלמה חיים שו, שח
חזן חיים דוד קו
חזן יוסף רפאל פה
חזן מכלוף קלט
חיון יעקב דוד תמט
חייט רפאל רסט
חייט רפאל שעד
חייט רפאל אברהם מחלוף עה
חיים אסמאגא תמט
חסון חנוך רכ, רכב, רכג, רכד, רכה
חמו יעקב קעה
חמו שלמה תמג
חמו שמואל קעה
חמווי שמואל תמט
חמווי מנשה תמט, תנו
חמווי משה תמט
חסון אברהם רסו
חסון מרדכי ריז, רכ
חסיד רבי יהודה כא
חסין דוד ה, לו, לט, לב, קעו
חסין דוד שטו, שטז

חרוש אברהם קלג
חרוש שמעון חיים קלג, קלד
ט
טבאלי אליהו שח
טולידאנו ברוך תטו, תל, תנו
טולידאנו יהודה תא, תב, תמט
טולידאנו יעקב משה ה, לז, לח, מה, סג, קא, קצה, רמ, רמו, רסד, רפ, שכה, שכט, שלא, שנא שעט, שפז, שצה, תלט, תמ
טולידאנו נסים תמט
טולידאנו רפאל פנחס תמט
טולידאנו שלמה תז, תח
י
יהודה יוסף רצט
יהודה ראובן ובניו תנח
יונה ביג'איו שלו
יוסף אברהם קיט
יוסף שלמה קטו
יחזקאל הנביא ו, ט, יב
יחייא אסולין תנח
ילוז אליהו תא, תיד, תטז, תמג, תמט
ילוז דוד תמט
ילוז יוסף חיים תיד, תמט
ילוז רפאל חיים תב
יסו ראובן תנח
יעקב חי רצד
יעקב חיים רל
יעקב רחמים רמג
יערי א. ה, לז, מה, נג, עח, קיב, קמו
יפה נפתלי כא
יפרח משה תא, תב, תמט, תנה
ישועה ראובן ובנו תנח
ישראל אליהו שעד
ישראל מרדכי קלז
ישראל יעקב תנח
ישראל אליהו עה, עו, עז, עח, עט, פג, רסט
ישראל משה רלא
יתאח אליהו שאול תיא
יתאח סלימאן שג, שד
יתאח סלימאן שג
יתאח שלום רסז
כ
כהן אברהם רסט, תנח
כהן חיים סב
כהן יוסף תנח
כולי אברהם נז
כלפון רפאל אברהם שצב, תח, תי
ל
לגריסיי אב' תנח
לובאטון יעקב חי תמט
לוי בנימין קמג
לוי יצחק דר. קסג
לופו שמואל קסג
לופו ש. קמו, קמח, קנו, תעו, תעז
לורייא יהושע קא
לחייאני יעקב תנח
ליהוא מכלוף ובנו תנח
לכסלאסי יהודה תנח
לעג'ימי אליהו קמא, קנא, תעג
לערבי ימין תנח
לפאסי יעקב תנח
לפילאלי יוסף תנח
לקוב שלם תנח
לקובי ישו תנח
לקובי יוסף תנח
מ
מאיר יעקב קסא, קנה, קנט, קס, קסג, תעח
מאמאן אברהם עט, קב
מאמאן אהרן תכג, תכה
מאמאן בכור אהרן רצג
מאמאן דוד קפב
מאמאן חיים יוסף תיט, תכ, תכא, תכג, תכו, תכז, תכח, תכט, תלא
מאמאן חיים סר, קסא, רסב
מאמאן יסו תנח
מאמאן משה רצד, רצח
מאמאן נסים אליהו תמט
מאמאן רפאל עמרם יב
מאמאן רפאל כא, שכ, צו, צח, רעט, רפ, רפט, שז, שנח, שנט,
מאמאן רפאל עמרם תנא
מאמאן שלמה קפב, שמד
מאמאן שמואל תיט, תכה
מאנסאנו בצלאל לט
מאנסאנו לו
מדיני חיים חזקיהו קטו, רכג
מודוויא רפאל נסים רמא
מוונסונייג רפאל אהרן רנט, רס
מויאל יוסף רה, רו
מולאי סלימאן רמט
מונסונייגו יהושע רפא, רפד
מזרחי אברהם חיים שיא, שיב
מזרחי אליהו רצ, רצב

מזרחי חיים נחום רמו, ערא, רעט, רפ
מזרחי יצחק שלום תמט
מזרחי נחום רמז, רפג
מזרחי רחמים נסים רמו
מזרחי רחמים שב, שיב
מזרחי שאול ש
מזרחי שמואל שו, שח
מיוחס אברהם מו, קסט.
מיוחס בנימין משה מה, מו, מט
מיוחס חיים יוסף צה
מיוחס יוסף צו, צט
מיוחס מרדכי חיים עד, צד, צו, צט, ק
מיוחס מרדכי קנה
מימון לכסלאסי תנח
מינדיס יוסף שעד
מינדיש לינדו יוסף רסט, ער, ערב
מלכא יעקב תנח
מלכה משה קלב, קלג, קלד
מנאנו בצלאל לז
מני אליהו סלימאן רטז, ריז, ריח, ריט, רכ, רכג
מני יחזקאל שלום רכ
מני סלימאן מנחם רכ, רכג, רכד
מני מנחם רכה
מנצור אברהם רלא
מערבי אברהם חיים תמט
מצליח אליהו רנב, שנז
מצליח חיים שג
מצליח משה רמא
מצליח נסים רנב
מצליח רפאל יוסף חיים רנב, רנג, רנד, רנה
מרגלית (אשכנזי) נתן רעג
מרדכי יוסף תעח
מרסייאנו אברהם קנא
משעאלי מרדכי קנג
משעאלי מרדכי קנג, קסו

נ

נבון אפריים נ
נבון בנימין נ
נבון יונה סעדיה נ, נא, נג, נד
נבון יהודה קפ
נבון יונה משה נ, נא, נד
נבון יצחק סו
נבון יצחק יוסף קפ, קפא
נבון משה קנט
נחמד יהודה שכא, שכג, שכד, שכו, שכז, שלו, שמב, שמג, שנה,
נחמן בן משה עג
נחמני שמעון תמט
נסים שמואל קלז

ס

סאמג'א חיים תנו
סאמון שלמה תל, תנז
סאראגוסי פרחיה רסח, שסב
סגרי אברהם רלה, רלו
סגרי יהודה שיח, שכג
סגרי ישראל שיח
סודרי אב תנח
סוזין מרדכי אליעזר קו
סוזין משה נ, קכד
סוראנג'א חיים דוד קלז
סוראנגה רפאל יעקב כז, כח, סא
סיגרי אברהם שיח, תכז
סיגרי יהודה נז, ס
סידון ישועה רנ
סידיס אברהם קסט
סירירו יוסף קלו
סירירו מתתיהו ל, רלז
סלמון יעקב תיג
סמאג'א חיים תנד
סמאג'א ישועה רסא
סמאנא חיים משה קכט, קלא
סמול יצחק רסג
סמחון אברהם קפז, קפח, קץ
סראגוסי פרחיה רסט
סרירו שלום צט
סתהון אברהם דוד תכ, תכא
סתהון אליעזר מנצור תנא, תנב, תנג
סתהון דוד שצא, שצב
סתהון חביב חיים דוד רכא, תסו, תיח, תנא
סתהון חיים מנשה שב, שיב

ע

עבאדי שלמה שצב
עבו אברהם חיים מב
עבו אברהם רחמים רסו
עבו דוד תיג
עבו משה לו, מב, מד
עבו שמואל מב, רעט, רפ
עדיס (עדס) אברהם קנג, קסו
עובדיה דוד יד
עובדיה חנה יג
עובדיה יוסף שצט
עובדיה ישועה שמעון חיים יב
עובדיה מאיר קיז

עובדיה מסעוד שצט, תד, תה, תיד, תטז, תכז, תכח
עובדיה רפאל ערב
עובדיה רפאל שאקו רעט, רפג
עובדיה שמעון חיים יב קלו, קמד, קמז, קמח, קמט, קלח, קמ, קמג, קנ, קנב, קסח, קסט, קעא, רכ, רכא, רכג, רכה, רכג, שא, שו, שד, שט, שיא ת, תא, תב, תג, תה, תכב, תכה, תכז, תכח, תכט, תל, תלא, תלב, תלד, תלה, תלז, תלט, תמב, תמד, תמז, תמח תנ, תנא, תנב, תנד, תנו, תנז, תסא, תסה, תסו, תעג, תעד, תעה, תעח, תעט, תפ, תפא, תפב, תפג, תפד, תפה
עוזיאל יוסף רפאל קטו
עוזיאל רפאל קכד
עולייל אברהם תיד
עולייל דוד תנח
עולייל יהושע ישראל יעקב מח, רנה, שמד, תסח
עולייל ישראל נג, קלג, רנב, רנו, רנח, רסב, רצג, תיא, תיד
עולייל שרה שג
עזריאל אהרן קיט
עטייא יחייא תנח
עטייא נסים מכלוף רטו
עטר יעקב קנא
עטר מרדכי תלח
עייאש יהודה לו, לז, רל
עייאש יעקב כו, כח, לו,
עייאש משה לו
עלון יוסף תמט
עליאל ישראל סר
עמאר (חיים) שלום שטז
עמאר משה שי
עמיאל שלמה תעד
עמיאל אהרן תעד
עמר שלמה רל
עמרם אברהם רלב
עמרם חיים מ
ענתבי חיים יהודה שבתי רפאל רצט
ענתבי ישראל שמואל תמט
ענתבי משה שי
ענתבי רחמים חיים קיט

פ

פאטו גומץ חיים יהודה קעז
פאלאג׳י ישועה בר שלמה בר יעקב שד
פאלאג׳י ישועה שה
פאנזיל אליהו קלז
פאניז׳יל יוסף ח. קסג
פאניזיל רפאל מאיר קו, קכה
פאפו דוד קמג, קמז, קנו
פארג׳י יצחק רלח
פוני מסעוד ובנו תנח
פוני שלמה יב
פיזאנטי חיים משה פ, פב, פד, פה, קו רסט, שעד, רסט
פילוסוף אברהם קמא, קמב, קסג
פימייגטה רפאל תיז, תיח,
פינטו אברהם קמב, קמג, קמד, קמה, קמז
פינטו ברוך קה, קו, קח, קי, קמב, קמג
פינטו חיים יוסף רסח, רעט, רפ, רפא, רפב, רפה, רפו, רפח
פינטו יוסף ערב
פינטו יעקב רפא, רפב
פינסו ר״א קז
פינצי יעקב צ
פירירא אפרים קיט
פירירא משה קיט
פירירו מתת׳ה קכז
פלאג׳י ישועה שד
פלוטו חסון חיים דוד רטז
פצ׳יצ׳ה מימון ריג, שנו
פראנקו רבינו מאיר רכא, רכב, רכג, רכד, רכה
פראנקו חיים שלמה רסב, רסג
פראנקו ישועה ערב
פרחי השר פה
פרחי יצחק צ
פרחי יום טוב ריז
פרחי שם טוב רכ
פריינטי ייעקב רג

צ

צאייג יוסף משה מז
צארם יוסף קלז
צארם יחייא קלז
צבי מאמשטרדם ק
צבע (צבח) אברהמשצא, שצב, תח תנח
צבע יוסף ל
צבע יחייא קפז, קפח, קצב, קצד, תנח
צבע יצחק יג, תנח
צבע יצחק תפ, תפג, תפה
צבע מאיר לט, נח, רנ, שמד, תיא
צבע מרדכי קמא
צבע משה ש

צבע שמואל תנח
צדיק שמעון פ
צוריה יעקב תנח
צירולייא מרים יד
צירולייא פנחס יד
צירולייא שלמה רסא, שסד, שעג, תסח
צרפתי יוסף רסו
ק
קאיפלוטו יעקב צב, צג, צה
קאלאמארו יצחק קד, קז
קאלדירון שם טוב שלה, שלו
קאפילוטו ר״י רפח
קאפסוטו דניאל רלא
קארוג׳י יהודה רס, רסד, רסה, רפג
קאריוג׳י נסים חיים ריז, רכ
קאריו דוד אברהם קו
קאשטיל מאיר שמואל רכ, רכב, רכד, רכה
קואינקה א׳ ציון קנה
קואינקה בן ציון קסג
קואינקה יהודה קטו
קובו ברוך פ, פב, פד, שסו, שפב
קובו חזקיה יוסף נז, נט, ס
קובו יעקב רס, תנח
קובו יוסף פב, צה, צח
קובו יצחק צח, קסו, קסז
קוסטא שמואל נח
קוק אברהם יצחק הכהן קנה
קושטא שמואל נז, שלא, שלב, שלג, שלד, שמב
קמחי משה קצז,רסז, רכ
קסוס חיים תמט
קפילוטו יעקב פז, פח, צ
קפקאזי מיכאל קנה
ר
ראזנטאהל אברהם תסב, תסז
רבוח יהודה שצד, שצה, שצו, שצז
רובי׳ו מרדכי קפד
רובין ישועה שז
רווח אברהם לד
רומאנו חיים קצה, קצו, רד, רסט, שנח, שעד
רוסו יהודה רמד, רמה, רמו
רופא דוד רפאל תיג
רופא דוד נתנאל תי, תטו, תכז
ריינה דוד תס, תי, תטו, תנז
רפאנקו רחמים יוסף ריז, רכ
ש
שאקי אברהם חי רצד, רצז, רצח, רצט
שאקי רפאל עובדיה רצז
שאשטיל שמואל רכג
שבאבו אברהם חי רצד
שבתי גבריאל קכד
שבתי חזקיה קנח
שבתי יצחק קנז
שבתי שמעון שט
שווישיא יוסף קמא
שווישיא מרדכי קמ, קמא
שוראקי מרדכי רפג
שוראקי משה רעט, רצה, רצו, רצח
שושנה אברהם רעט, רפ
שושנה אשכנזי יונה רמא
שושנה חיים נסים רפג
שושנה חיים אברהם ערא
שושנה שמואל שלב, שלו
ש״ט מנחם הכהן קנט
שטרית אברהם קלה
שטרית בכור תמט
שטרית יהונתן שג
שטרית מכלוף תמט, תנו
שטרית שמחה שג
שלוש אליהו קב, קיב, קיג, קיד
שלוש דוד קעב
שלוש יוסף יצחק קן, קנא, תעד, תפ, תפא, תפב, תפג,
שלוש שלמה אהרן קכא
שלמה אלבאז תנח
שלמה ן׳ שמואל חמו תנח
שמעון הצדיק עג
שמעוני משה שפ
שפירא משה קעד
שפירא משה קעה, שטו
שפירא צבי קכו, קכז
שקרון רחמים (יוסף) שז
שקרון יהודה תיא
ששון משה רלא
ששפורט שלום ערב
ששפורט יהודה חיים רצט
ששפורטש שלום רפג
ת
תורג׳מאן יעקב סד
תורזימאן ברוך קצז
תראג׳ומאן אברהם נג

ערים וארצות

אג'דא (אזדא) נז, קע
אולדזנן, קכב
אורן תיט
אזמיר רל
אי כריתה תשז
אי קפריסין תטז
איטליה לד, מה, קעז, רמו
איסטרו רמג
אירופא קנו
אלבניה שלה
אלג'יר (אלזיר) לד, לה, מב, קמו, רב, רמו
אלעריש תיט
אמהאווס ש"רי נ
אנקונא סג
אספי נז
אפריקה עד, שכט
ארבאט (ארבט) קו, קכה, קפו, קפח, שמד, שסז, שעג, תע
ארוגו (כפר במדבר סחרא) כו
ארפלים קנד

בוכרה קמב, קנד
בריטניה תסז

ג'יבאלטאר (ג'יבלטאר) רסג, רפא, רפד שמט, שנ, שסז, שעא, שפ, שפד, תט, תיט
ג'ירבא כד, תמא
גורג'ים קנד

דבדו נז, פא, שמו, שמז, שצד,
דמנאת רכט
דמשק פה, שנב
דר'א קפז
דרעיא רו

האנשטין כג
הודו מב

וואדזאן (ווזאן) סד, קעח, רפא רפד, תיח
ווהראן תנא, תנב,

חברון ג, ה, ו מח, קד, קטו, קכה, קעג, קעד, קעז, קעח, קעט, קפא, קפב, קפג, קפד, קפו, קפז, קפח, קצא, קצג, קצה, קצז, קצט, רג, רד, רה, רו, רז, רח, רט, ריא, ריב, רטו, רטז, ריח, רכ, רכא, רכב, רכג, רכד, רכה שמה, תיב, תלב,

טאנזיר (טאנזא) רג, רפז, תכה, תכו, תל, תלא
טאדלה רכט
טבריה ג, ה, ו, כד, מה, מח, סא, עד, עו, פ, פא, קעד, קעז, קעח, קפב, קפג, רח, ריג, ריז, רכג, רכט, רלה, רמו, רפא, רפד, רפח, רצב, שטו, שטז, שיח, שיט, שכא, שכב, שכג, שכד, שכו, שכט, של, שלא, שלב, שלג; שלה, שלז, שלח, שם, שמג, שמד, שמה, שמו, שמז, שנב, שנג, שנד, שנה, שסב, שעב, שעו, שעח, שפג, שפו, שפז, שפח, שפט, שצא, שצג, שצד, שצז, שצח, שצט, ת, תא, תב, תג, תד, תה, תו, תז, תח, תי, תיב, תיד, תטו, תיז, תיט, תכ, תכא, תכו, תכז, תכח, תכט, תלב, תלד, תלו, תלז, תלח, תלט, תמב, תמג, תמד, תמז, תמח, תמט, תנ, תנא, תנד, תנה, תנו,
טורקיה (תורכיה) פו, צז, שח, שיח, שעח, שצז, תע
טורינו רלה
טיטוואן קפג, שמ, שמט, שפג, שפד, תיח
טריפולי סג, קע, רפד
טרייאסטי סג

יון קטו
יפו קכה
ירושלים א, ג, ה, ו, ז, ט, י, יא, יב, יד, כא, כד, כו, כז, כח, כט, לא, לב, לג, לד, לה לו, לח, לט, מ, מא, מב, מד, מה, מו, מז, מח, מט, נ, נא, נב, נג, נד, נז, נח, ס, סב, סג, סד, סה, סז, סט, ע עא, עב, עג, עד, עה, עו, פ, פא, פב, פג, פד, פו, פז, פט, צ, צא, צד, צה, צו, צח, צט, קא, קב, קג, קד, קה, קו, קח, קט, קי, קיא, קיב, קיג, קטו, קטז, קיז, קיח, קכ, קכא, קכב, קכג, קכד, קכה, קכו, קכח, קכט, קלא, קלב, קלג, קלד, קלה,קלו, קלח, קלט, קמ, קמב, קמד, קמז, קמח, קנ, קנא, קנב, קנד, קנה, קנו, קנז, קנח, קס, קסא, קסג, קסו, קסח, קסט. קע, קעא, קעב, קעד, קעז, קעז שמד, שמה, שנ, שסד, שפג, שפה, שפט, תלד, תמז, תסב, תסד, תסה, תסו, תעג, תעד, תעה, תעו, תעז, תעח, תעט, תפ, תפא, תפב, תפג, תפד, תפה,

כאואבלנכא (כאואבלאנקא) לז, לט, שטז, תיט, תמא, תמד, תמה, תמו,

לארונ'ה שמט
לעראיש תכה

לקצר תכג
לקבל'א – כפר קפז

מאלטה סג
מודינה לח
מוגידה תיד
מקנאס (מכנאס) ה, ו, לד, לח, עב, פז, צא, קמה, קמו, קפב, קפו, קצ, קצה, רד, רכג, רכט, רל, רלה רס, רסב, רסג, רפד, רפט שטו, שטז, שמה, שסד, שסה, שסו, שסז, שפט, שק, שצד, שצה, תז, תיט, תכה, תכט, תל, תלו, תעא
מצרים (Egypt) פז, קטו, תסא, תסג, תסה, תסו
מראכש (מראקש) (מראקיש) נז, נט, קה, קעח, רל, רלה, רפא,
מרוקו א, ה, ו, ז, יב, יד, כב, כו, לד, מה, נז, סג, סד, עא, עד, עו, פז, צד, קד, קכג, קכה, קלא, קלג, קלה, קסא, קע, קעא, קעג, קעז, קפב, קפד, רכג, רל, רלה, רנב, ער, רפא, רצז, שג שנב, שעו, שפח, שצז, תז, תיב, תיד, תיז, תכט, תמא
מרסלייא שסח
מאוגן קע

נתניה קעב

סאלי סג, סד, שפ, תמא
סיינה לד
סלא תע
ספרד קטו

פאס ב, ח, כו, כז, ל, לב, מט, נ, נב, נז, נט, סד, סה, סו, עא, עב, עד, פ, פב, פו, קסא, קסג קפ, קפג, קפו, קפט, קצא, קצב, קצה, קצט, רג, רד, רו, רט, ריג, רכט, רלב, רלז, רסב, רעב, רעד, רעו, רפא, רפד, רפה, רפז, רפח, רצ, שלא, שמד, שמו, שמז, שנ, תט, תכב, תכה, תכו, תלא, תלד, תנג, תסח, תעא

פדובה לח
פיררה לד
פרס קנד
פראג קטו
פרנקפורט עד

צ'אר אלביצ'א קעא
צפון אפריקא כא, מב, נ, פז, קפג, רח
צפת ג, ו, כט, לב, מב, מה, מח, צא, קעד, קעז, רכט, רל, רלב, רלג, רלה, רלו, רלז, רלח, רלט, רמ, רמא, רמד, רמו, רנ, רנא, רנב, רנג, רנד, רנו, רנז, רס, רסב, רסג, רסד, רסו, רסח, ער, רעב, רעג, רעז, רעח, רעט, רפא, רפב, רפג, רפד, רפה, רפו, רפח, רצ, רצא, רצג, רצה, רצו, רצז, רצח, רצט, ש, שא, שד, שו, שז, שט, שיא, שטו, שטז, שמה, שנ, שסב, שעו, שעט, שפד, שפט,
צ'פרו (צפרו, ספרו) א, ג, ו, ז, ט' י' יא יב יג יד כא, כו, כט, לד, לה, לח, לט, מא, מב, מד, מה, מח, מט, נ, נא, נג, נז, נח, סא, סד, סה, סו, סז, סט, ע, עא, עב, עה, פא, פב, פג, פז, פט, צב, צח, קא, קד, קה, קז, קיב, קיז, קכא, קכה, קכו, קכז, קכח, קלג, קלה, קמב, קמד, קמו, קמז, קמט, קסא, קסג, קעג, קעד, קעז, קעח, קפב, קפו, קצה, רח, ריא, ריב, רטו, רכג, רכט, רל, רלד, רלה, רמ, רמד, רמט, רנב, רנו, רסב, רסג, רסד, רסו, ער, רעב, רעג, רפב, רפד, רפה, רפח, רצ, רצא, רצה, רצו, שא, שד, שו, שח,שט, שיא, שטז, שכ, שכה, שכט, שלא, שלד, שלה, שלט, שמ, שמד, שנב, שנח, שסב, שעח שעט, שפו, שפט, ת, תא, תב, תג, תד, תו, תז, תיא, תיב, תיד, תטז, תיז, תיט, תכא, תכד, תכו, תכז, תכט, תלא, תלה, תלח, תמא, תמו, תמז, תנ, תנד, תסו, תסח, תסט, תעו, תעז, תעח, תעט, תפ,תפא,תפב, תפג, תפד, תפה,
צרפת מב, תלד

קאליסק שלז
קאסטיליה סט
קורפו כב
קושטא קפב, רל, רצז, שלו, תכט, תל
קטמון קע
קפקזים קנד
קרים ריז
קראקא כג
קשטיליא תלח, תלט

רבאט (ראבאט) נז, רלה, רסג, תיב, תנ
רודוס פז
רומא תסה
רוסיא קנו
ריף רו

שלוניקי כט, קלה, קפב
שראגושא קטו

תאגדירת (כפר) קעח
תאוא, קצב, שמו, שמז, תז, תכט,
תאפילאלת תיד
תורגמה תלז
תונס ריח, תמא
תמושינט תיט